

woodcut
portrait 100

dup

433

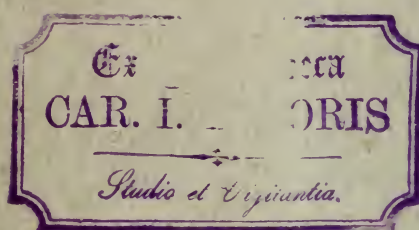
O

xxiii

~~309~~

29

~~177~~
12

DUKE
UNIVERSITY
LIBRARY

Treasure Room

By de Erve HENDRIK VAN DER PUTTE op 't Water
in de Lootsman.

6540
'S W E R E L T S

Begin, Midden, Eynde,

B E S L O O T E N I N D E N

TROU-RING,

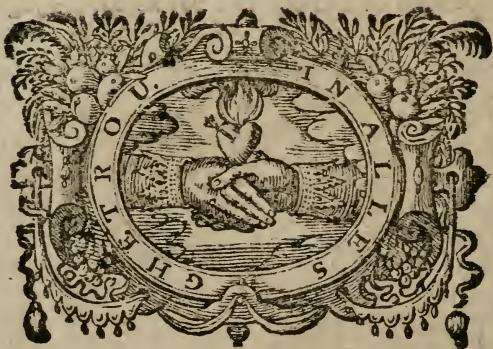
M E T D E N

P R O E F - S T E E N .

Van den zelve

D O O R

J. C A T S .

1667
A M S T E R D A M ,

By de Erve H: VAN DER PUTTE, Papier en Boekver-
koopster op 't Water, in de Lootsman.

T. R.
C. 36. IV

H O R A T I U S

Epistolar. Libro II Epist. II.

A D

J U L I U M F L O R U M.

S Ingula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum,
Tendunt extorquere poemata; quid faciam vis
Praeter caetera, Romae, mene p emata cense
Scribere posse, inter tot curas tot que labores,
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes

500036

INLEYDINGE

TOT HET VOLGENDE

W E R K.

 Indien men met aandacht de zinnen wil laten gaan over de zaken der wereld, zoo en zal men onder alle dezelve gene kunnen uitvinden, in dewelke men Gods voorzienigheid en kracht werkende Mogentheid klaarder zal konnen bemerken, als in de genegentheid van de voorttelinge, den levenden Schepzelen van den eersten af krachtelyk ingescherpt. Want gelyk Zonne, Mane, ende andere lichten des Hemels, den loop, haar eenmaal van den Schepper voorgeschreven, noit en verlaten; maar van den aanbeginne der wereld aan, tot heden toe dien hebben gehouden, en zullen blyven houden tot de volheid aller dingen: Even op de zelve wyze blyft dat wonderbare woord, *Wast ende vermenigvuldigt*, de Menschen door God van den beginne ingesproken, vast als met een diamant geschreven in de herten van al dat adem blaast.

Al wat op der Aarden leeft,
Al wat om den Hemel zweeft,
Al wat in het woeste diep,
God in oude tyden schiep,
Al tot aan de naakte Pier,
Al tot aan de kleinste Mier,
Al tot aan de minsten Vis,
Die 'er in het water is.

Al de Kruiden in het wout,
Al tot aan het quaastig hout,
Al tot aan den harden Steen,
Heeft dit uit 'er aard gemeen,

Dat 't voelt een innig vier,
Dat 't trouwt op zyn manier,
Dat 't al te zamen paart,
Iedereen na zynen aart,
Dat 't vryt en dat 't specit,
Dat 't zoete vruchten teelt.
Dit was eens der werelds grond,
Schier eer dat de wereld stond,
Dit zal vast en zeker staan,
En noch altyd verder gaan,
Tot men na des werelds val,
Eeuwig Bruiloft houden zal.

V O O R - R E D E N.

En hierom zoo heeft *Syrach Eccl 36. 24* ten aanzien van de redelyke Dieren, wel aangemerkt, dat 's Mans begeerte tot de Vrouwe alle Menschelyke toegenegentheden verre te boven gaat. Van de zyde der Vrouwen is het even het zelve: en 't is gewisselyk geen wonder aan te zien, in hoe veel bysondere Gelegentheden sulks allenthalven zich openbaart. Een Kindeer het recht weet wat een Kind zy, en zoo haast het maar een doekjen ployen kan, maakt zich terstont een popien, en betoont alrede zyn genegentheid tot een gezellig leven, het selve wat vorder in jaren komende, en de naam van een Maagd krygende, word beweginge gewaar, die het Vryster geworden zynde, begint in 't werk te stellen, ende de Bruyd wesende, treed in den ingang; Vrou en Moeder in den doorgang, Weduwe, schoon alreeds in den uitgang, helt veeltyds tot den weder-gang; want (gelyk *Paulus: 1 Timoth. 5. 11.* vande Weduwen getuygd) *weeldig geworden zynde, willense trouwen.* En schoon alle zaken daar toe dienende in haar opkomen te houden, zoo ryft in de zelve de genegentheid om iemant te helpen aan het werk, daar toe zy lieden zelfs onmachtig zyn geworden. Boven allen dezen, is, ten eynde als vooren aan te merken, dat al is 't schoon zoo, dat eenig jong Vrouw-mensch een Moeder of Suster heeft, die in haar Dracht, of Kinder-baren gantsch zware ongelegentheden heeft uitgestaan, of dat 'er iemant van de Gebuur-vrouwen rouwelyk of grouwelyk van haren Man werd mishandelt, dien egter niet tegen staande, zoo en baart al het zelve geen afkeerigheid van het Trouwen, in de gene die daar toe jaren hebben: Ja zelfs die Mans die haar Vrouwen zoo gantsch qualyk hebben bejegt, indien de zelve Weduwnaars komen te worden,

V O O R - R E D E N.

en hebben evenwel geen gebrek van Vrouwen: Maar vinden 'er meer als genoeg, die te vreden zyn met hen wederom den kans te wagen. Waar uit dan blykt, dat het geheele Vrouwelyke Geslachte haar Moeder Eva ook in dezen gelyk zyn: Zy en geven geen geloove aan het gene dat 'er gedaan of gezeid werd, zy wil 'en't zelf proeven, en even uit de daad leeren wat het werk in heeft. En of men schoon Menschen heeft gevonden, die deze aandringende genegentheden van de Mans tot de Vrouwen, en van de Vrouwen tot de Mans hebben willen uitbluffchen, en doen sterven, door eenzaamheid, en het lyden van een leven buiten alle menschelyk gezelschap, dat al en heeft zulks niet kunnen uitwerken, 't is een in-gebooren eigenschap, een boek zonder letters, dat zonder schoole, zonder meester, zonder moeite, zonder eenig behulp, van zelfs geleert werd: 't is een indrukzel van den Hemel, een in-gebooren eigenschap, een wet als met Gods Vinger in de gebeenten en merg der Menschen geschreven. En by die gelegenheid valt my in den zin een oud, gemeen, en (zoo het schynen mag) belachelyk verhaal; het welk ik nochtans, vermits het ontrent deze stoffe van bedenken is, hebbe goet gevonden in een *Veers* te besluiten, ende den *Lezer* mede te deelen.

EEn Man des werelts zat, ging in de Bosschen wonen,
 En droeg de Vrienden op, zyn twee volwassen Zonen,
 De derde was een Kind, dat noch geen oordeel had,
 Dit was hy niet gezint te laten in de Stad.
 Hy nam het in het Wout, en meinden 't op te brengen,
 Zoo, dat het niet geen Vleesch zich ooit en zou vermengen;
 Want (dacht de goede Man, en was 'er in gerust)
 Die noit geen Vrouw en ziet en krygt geen Vrouwe in 't
 A 4

V O O R - R E D E N .

Wie in de Steden woont die ziet verscheide zaken;
 Die hem schier even staag de zinnen gaande maken;
 De jeugd word daar besmet, ook dikmaal ongemerkt,
 Vermits een dertel oog op al de leden werkt.
 Maar in het eenzaam woud daar leeft men als de Schapen;
 Die niet als heizaam Kruid of noodig voedsel rapen,
 Onnozel, buiten pracht, eenvoudig. zonder gal,
 De wereld onbekent, den Hemel lief. getal.
 De Man, op dezen grond, begaf hem uit de Menschen,
 Verliet al wat het Vleesch of Aerdsche zinnen wenschen;
 Vast driemaal in de week, en als hy maaltijd houdt,
 Zoo nut hy enkel Moes en Wortels uit het woud,
 Het Kind bleef in het Bosch tot aan zyn achttien jaren,
 En daar en kwam geen Mensch gereden of gevaren:
 Zyn oog speelt maar alleen ontrent het jeugdig gras,
 En 't is hem onbekent wat Maagd of Vryster was.
 't Geviel om dezen ryd, dat in de naaste Dorpen,
 Op zeker Boeren feest de Gans was af te worpen:
 Een Priester daar ontrent die noot den Heremyt,
 Om voor een korten stond met hem te zyn verblyd.
 De goede Kluizensar die ging het overleggen,
 En naar een lang verzoek, zoo liet hy zich gezeggen:
 Hy leid zyn jongen met, en hield 't voor gewis,
 Dat Hansje niet en kent als Kruid en jeugdig lis.
 Hy gaf hem op de reys en kwam het vlek genaken,
 En wat de jonge zag dat zyn hem vreemde zaken;
 Dies vraagt hy schier gestaag wat dit en gint beduit,
 En wat hy niet en weet dat lei de Vader uit.
 Maar juist ontrent het Dorp ontmoet hy Steedsche Vrysters,
 Die queelden onder een gelyk als Meersche Lysters,
 Haar kleeren waren net, en zy van blyden Geest,
 Gelyk de jeugd haar vind ontrent een vrolyk Feest:
 Dog mits de jonge wulp hier op begon te merken,
 Zoo voelt hy vreemt gewoel op zyn gewrichten werken;
 Hy staat gelyk verbaast, hy ziet den handel aan,
 En (naar het schynen mogt) hy wou niet verder gaan.
 De Vader stoud' hem voort, en ging al verder treden,
 Maar Hansje ging hem na, en vry met trage schreden.
 Hy keek geduurig om: en barst ten lesten uit:
 Wat is het dat ik zie? wat hoor ik voor geluid?

Wat

V O O R - R E D E N .

Wat Dieren mogen 't zyn, die met haar zoete kelen,
My dringen door het Oor, en al de zinnen strelen?

Ey lieve, zeg een reis wat hier van wezen mag!

My dunkt ik in het woud nooit zoeter Schepzel zag.
De Vader rook terstond waar heen dit wilde strekken,
En wat 't voor een spel in Hansje zou verwekken.

't Zyn Gansen, zy de Man, een slim en olyk goet,

Daar gy en uw's gelyk u van onthouden moet;

Laat dat gezelschap daar. Neen zy 't onnozel Hansje,
Maar, Vaartje, mag het zyn, zo koopt my doch een Gansje

Voor my; ik ben getroost, 'k en vreze geen verdriet,

't Gedierte, na my dunkt, en is zo grouzaam niet,

Het zal my tyd verdryf, het zal my vrolyk leven,

Het zal my zoet vermaak, en blyde dagen geven,

Het zal my dienstig zyn wanneer ik eenzaam ben;

Voorwaar ik heb het lief, schoon ik het niet en ken,

De Vader stont en keek, onzeker wat te zeggen;

Wat Vrouw Nature spreekt is niet te wederleggen.

Wat is 't of men schoon de jeugd in banden sluit?

Haar geest kent zynen tyd, haar geest die wil 'er uit.

Wat haat het eenzaam wout? en wat de nare Kluizen?

Wat ooit van Katten kwam dat is geneigt te Muizen.

Dit zy de goede Man, doch met een stillen mond,

Hy zag zyn eerste jeugd als in haar eigen grond.

Maar Hansje, schoon de Feest ten einde was gekomen;

En dat meest al het volk zyn afscheid had genomen,

Was na dit zoet gezigt onlustig van het wout,

En eer een jaar verliep, het Kwantje was getrouw.

Maar dit werk strekt hem vry al verder uit als tot
Menschen en Beesten; want iemand die ook de vordere
Schepzelen recht bemerkt, ontdekt schier over al een
volle gedaante van Houwelyk. De Boomen, Planten,
Kruiden. Metalen en Steenen, konnen zulks klaarlyk
aanwyzen: gelyk de Onderzoekers van de Nature een-
stemmelyk nu lange vast hebben gestelt, in Laurieren,
Cypressen, Linden, en menigte van andere Boomen
en Boschgewassen, is zulks zoo gantsch blykelyk, dat ook

V O O R - R E D E N .

een slecht Hovenier of Huisman het zelve lichtelyk uit heeft te vinden: gelyk zulks niet alleenlyk *Plinius* ende *Theophrastus*, maar verscheide Oud vaders met reden van wetenschap ten vollen zyn betuigende. * En wat de zelve over de byzondere eigenschappen van den Dadelboom in deze gelegenheid hebben aangemerkt, dient, (myns oordeels) hier niet in stilheid voorby gegaan. † Ik zal in een kort Gedicht begrypen het gene daar zynlieden een lang verhaal van zyn makende.

DAar is een geestig volk, dat Godes hooge werken:
Gewoon is aan te zien en vlytig aan te merken:
Zoo dat 'er niet een Loof in Bosch of Velden wast,
Dat niet en word doorzocht en naarstig ondertaft,
Wat Kruid of Planten doen, en hoe de Boomen leven,
En waar de wortel gaat, en hoe de takken zweven,
En wat het jeugdig zap, en wat de schors vermag,
Dat word by hen gesien als in den klaren dag:
Maar nooit en wist 'er Mensch van Boschgewas te spreken,
Dat met den Dadelboom is waard te zyn geleken.
Zyn aard dient hier gedacht en aan de jeugd vertelt,
Vermits hy liefde pleegt ook in het woeste veld.
Waar ooit dit jeugdig Hout komt spruiten aan de Heiden,
Daar is 't in Man en Wyf ten vollen onderscheiden:
Een geestig Hovenier die kent haar regten aard,
En ziet wanneer de Boom is nut te zyn gepaart.
Het Wyfje staat en treurt, en laat zyn takken hangen,
Wanneer het in de Mei met liefde werd bevangen:
Men ziet het aan het loof, hoewel het niet en spreekt,
Of dat de wortelt queelt, of dat 'er iet ontbreekt.
Indien het is geplant ontrent de Manne-boomen,
Maar daar een helle Beek met koele water-stroomen.
Komt schieten tusschen by, zoo dat het niet en kan,
Voldoen zyn gulie jeugd, en wryven aan den Man;
Zoo

* *Theophrast. Histôr. Plantarum lib. 3. cap. 3. Dioscorid. lib. 4. c. 5. & seq. Tiraquell de legib. Connub. I. 1. num. 65.*

† *Basil. Hexamet. homil. 5. Ambrosj. &c. Theophrast. lib. 2. Histôr. Plantar. cap. 8. & lib. 3. de causis Plant. cap. 23. Plin. lib. 13. cap. 4.*

V O O R - R E D E N :

Zoo komt den Hovenier den Manneboom genaken;
 En gaat van zyn gewaai een aardig kransjen maken,
 En hangt het aan de Stam van die uit liefde queelt,
 Zoo dat het aardig groen haar om de leden speelt:
 En als het Vrou-gewas dit voelt aan haar gebeuren,
 Zoo laar het vaardig af van zyn elendig treuren,
 En krygt een ander verf, en schiet een blyder groen;
 Zoo dat het innig merg zich open fchynt te doen.
 Zoo haast de Bogaard-man dit wesen komt te merken,
 Zoo poogt hy zyn bedryf al verder uit te werken:
 Hy plukt de fchoonfte bloem, hy neemt den groenften bast.
 Die aan de Manne-ftam en zyne takken wast.
 Hier weet hy na de kunft een poeijer af te maken,
 Dat geeft het Wyfje moed, en vordert hare zaken;
 Het is gelyk een dauw daar naar het kruid verlangt;
 Ja als een vruchtbaar zaad dat zy in haar ontfangt;
 De boom aldus beftroot begint terftont te zwellen,
 En fchiet veel bloemen uit die niet en zyn te tellen,
 En naderhand de vrucht; dies lacht de Bogaard-man,
 En pryft het vruchtbaar hout, en eet 'er Dadels van.

En noch en is het niet genoeg; want zo der iemant
 een wakker oog flaats opdingen van ongelyken aard, ook
 daar zal zoo eenige gedaante van een onderling Houwe-
 lyk niet zelden aangewezen kunnen werden. Ziet men
 niet hoe de Zeilsteen en het Yzer, door een zonderlinge
 toegenegentheid, als Man en Wyf verzamelt werden?
 word niet het Amber en het Stroo, door een heimelyke
 over een-komfte van aard, tot malkanderen getogen;
 als tot een onderlinge omhelzing? Hebben niet Hemel
 en Aarde, Zonne ende Mane, zoodanigen gemeenschap
 onder den anderen, dat de zelve 't Houwelyk en de ei-
 genschappen van het zelve zoo naby komen, dat zulks
 naar de waarheid uit te drukken, miffchien niet dien-
 ftig en zoude bevonden werden? En wat zal ik meer zeg-
 gen? God, de vriendelyke Menfch-hoeder, die de Lief-
de

V O O R - R E D E N.

de zelfs is, en uit de diepte zyner Liefde alles heeft voortgebracht, niet bequamer vindende als het Houwelyk, om zyn hoogste Liefde den Menschen Kinderen bekend te maken heeft in zyn Woord veeltyds onder de gedaante van het zelve den boezem zyner genaden gantsch en vriendelyk geopent, en onder die gelykenisse zyn Opperste toegenegentheid over het Menschelike Geslachte gunstelyk afgebee'd; invoegen, dat Hy, de Almachtige, zich dikmaal zoo vertoont (met eerbiedigheid moet het gesproken zyn) als of Hy den vryer quame maken aan den Mensch, *Hofea 3: 1.* En daar na volgende den draad van dat geheele werk, gaat vorder, en stelt zich eerst als Bruidegom, en daar na als Echte Man van zyn eigen Schepzel, en dit in zoodaniger voegen, dat 'er schier niet voor en valt ontrent het Menschelyk Houwelyk, dat de Heilige Geest niet in volle leden op het Geestelyke en heeft gepast, en dat van den beginne af tot den einde toe.

Zeggen de jonge Lieden, dat het oog van den eersten aan is leidsman van de Liefde? Godes Geest spreekt in het Geestelyke even op de zelve wyze tot zyn Vriendinne de Kerke. *Wend uwe oogen (zeid hy) van my af; want zy doen my geweld aan. Gy hebt my het herte genomen myne Suster, lieve Bruid, met eene waar oogen. Hoogelied Salom. 6. 5. en 4, 9*

Doet een Jongeling uit het gezichte verkiezinge van een jonge Deerne, hem tot een toekomende partuur, Gods Woord gebruikt in het Geestelyke even de zelve maniere van spreken; *Gy zyt gegroeit en groot geworden, ende zyt gekomen tot groote cierlykheid: Uwe borsten zyn vast geworden, ende u hair is gewassen. Als ik nu*

V O O R - R E D E N .

poorby u ging, zag ik u, ende ziet uwe tyd was de tyd der minnen, zoo breyde ik myn vleugels over u uit, &c. *Ezech. 19 7, 8.*

Gebruikt een Vryer ontrent die gelegenheid teere, zoete ende lief kozende woorden, zoo doet ook de H. Geest aan zyn Beminde: *Ziet, gy zyt schoone, myn Vriendinne, ziet gy zyt schoone: Uwe oogen zyn Duyven oogen, uwe lippen zyn als een scharlaken snoer, uwe sprake is lieflyk: Geheel zyt gy schoone, myn Vriendinne, en daar en is geen gebr'k aan u Hoogl. cap 4. 1, 7. Doet myn open myn Su'er, myn Vriendinne, myn Duyve, myn Volmaakt. cap. 5. vers 2.*

Komt men onder de Menschen, naar het verzoek, tot een Trouw belofte en Houwelyksche Voorwaarde, ook dat word in Godes Woord uit gebracht tot een Geestelyken zin: *Als ik u zag, en uwe tyd was, de tyd der minne, zoo zwoer ik u, en quam met u in een verbond, en gy wierd myne, spreekt de Heere, Heere, Ezech. 16. 8.*

Word de blydschap van een Bruidegom onder de mensche groot geacht, vermits hy ve krygt haar die hy lange tyd verzocht heeft, even oo dat is by Godes Geest na gevolgt: *Gelyk een Bruydegom vrolyk is over de Bruyd, zoo zal God over u vrolyk zyn. Esai. 62, 5.*

Wat meer? de Speel genooten by ons in dezen gevalle gebruikelijk, en werden by Godes Sone in 't Geestelyke niet vergeten: *Konnen ook (zeid hy) de Bruylofs-Kinderen treuren, zoo lang de Bruydegom by haar is? Matth 9. 15. Ende wederom: Die de Bruyd heeft, is de Bruydegom, en de Vriend des Bruydegoms die staat ende hoort hem, ende verblydt zich, etc. Joh. 3. 29.*

Ook

V O O R - R E D E N .

Ook de Juweelen zelfs, waar mede een Bruydegom by ons zyn Bruyd plach te vereeren, zyn ook hier by God in gedachtenisse; *Ik vercierde u met cieraad en dede arm-ringen aan uwe handen, ende dede ketenen aan uwen halse, ende gaf u een voorhoofd-ciersel aan u aangesichte, ende oor ringen aan uwe ooren, ende een heerlyke Kroone op uwen Hoofde. Ezech. 16, 11, 12.*

Het Bruylofts-kleed, en de inleidinge van de Bruyd tot hare Bruydegom werd niet vergeten: *Des Konings Dochter is gantsch verheerlykt inwendig: haar Kleeding is van gouden berduurzel: in gestikte Kleederen zal zy tot den Koning geleid worden: De jonge Dochteren en haar Medgezellinnen zullen tot u gebragt worden. Psalm 45. 14, 15.*

Wilt gy vorder een nieuw gehoude haar afscheid zien nemen van haar ouders en vrienden, om over te gaan in de huishoudinge van haren Man, gy zult de zelve even in het Geestelyke levendig afgebeeld vinden: *Hoort Dochter; neygt uwe ooren, vergeet uwes volks ende uwes Vaders huys, zoo zal de Koning lust aan uwe schoonheid hebben. Dewyl hy uwe Heere is, zoo buygt u voor hem neder. Psalm 45. 11, 12.*

Eindelyk, wil iemant het besluyt van al dit heugelyk werk, hoort den Apostel: *Ik hebbe u toebereid, zeyd hy, om als een reine Maagd, Christo, als een Man voor te stellen. 2 Cor. 11. 2.* Wilt gy tot besluit de vervulling van alles, en een volmaakt Houwelyk, hoort den Propheet: *Uwe Maker is uw Man, zeyd hy: Heere der Heyrscharen is zynen naam, en de Heylige Israëls is u Verlosser, hy zal de God des gantschen Aardbodems genaamt worden, Esai. 54. 5.*

Ten allerlesten, wil iemant Geestelyke Echtbreuke afgebeeld zien, door gelykenisse van het vleeschelyke, menigte van plaatzen zyn daar toe dienende; afgoderye na de tale des H. Geest is hoererye genaamt. *Jerem. 3. vers 1* Gy hebt met vreemde boeleerders gehoereert, doch keert weder tot my, spreekt de Heere. Ziet voorder *Ezech. 16. 15, 16, 17, 23.* en door 't geheele Capittel. *Hes. 2. 4. Mal. 2. 11. Psalm 73. 27.*

Ziet daar een Vryagie; een Bruyloft, en vervolgens een volkomen Houwelyk, en daar en-boven het gene een wettig Houwelyk regel recht tegen is, te weten, echtbreuke en overspel, alle by 't Goddelyk ontleend van het menschelyke, alles ons ten goede; dewyle het de Geest des Heeren gelieft heeft, uit zyn zonderlinge genade, in diervoegen met ons te stameren. Zoo is dan dit algemeen Wezen, dat Wonder-Al, ik zegge Hemel en Aarde, onderling verknocht, en als te zamen gebonden onder de gedaante van een Houwelyk; invoegen dat schier alle het byzonderste, dat boven en beneden te zien is, heeft iet wat dat een Houwelyk gelyk is. En daarom heeft de Keyzer *Justinianus* (a) wel gezegd, dat meest alle de geschreven Wetten een ieder mensche in 't byzonder, en als voor hem zelven alleen zyn aangaande: maar dat de rechten en regels op het stuk van den Houwelyken Staat slaande, genoegzaam het geheel Menschelyk Wezen zyn betreffende, (b) En om deze redenen zoo is 't dat de voortreffelykste Personagien van
alle

(a) Novell. 22. Nam reliquæ Juris partes, neque omnibus omnino hominibus, neque rebus neque temporibus conveniunt: quid quid vero circa nuptias studii impenditur ad universum genus humanum pertinet.

(b) Interpretes Juris causus quæ ad nuptias spectant graves, & arduas une ore ponunciant. *Cypraus in Prefat. Tractat. de Connubiis*

V O O R - R E D E N.

alle eeuwen met de Houwelyksche zaken altyd veel op hebben gehad, ontrent de zelve met haar verftanden als ftraag bezig zyn geweest. (c) *Mofes* de Goddelyke Wetgever heeft eerft en voor alle andere van deze gelegenheid beginnen te fchryven. De Hebreëen, Joden, en de Heere Chriſtus zelfs heeft het zelve werk naarder en klaarder voorgelt, ende meerder licht daar toegebracht. De Grieken, ende inzonderheid *Xenophon* en *Plutarchus*, hebben geen ſtoffe heiliger verhandelt als zaken van Houwelyk. De Romeinen hebben ook van het hare vry wat veel daar by gedaan. De Biſſchoppen en Pauſen van Rome (hoewel dikwils van den anderen verſchillende) hebben al het zelve noch verder uitgebreid. En eindelyk, en hebben hier in niet ſtil geftaan de geleerdſte en zuiverſte Schryvers van de naaſte eeuwen: evenwel mede niet over al met rechte eenparigheid. Soodat wy mogen zeggen, dat 'er wel veel van houwelyksche zaken voor dezen is geſchreven, maar dat 'er noch al veel overig is om geſchreven te worden, te meer, dewyle de wereld geduuriglyk verder gaande, elk eeuwe hier en in andere zaken ſtaag wat nieuws voort plach te brengen, en mitsdien geduuriglyk nieuwe ſtoffe van ſchryven is gevende.

Ik dan myn gedachten hier over latende gaan, hebbe ook noch deze maal goet gevonden op de zaken van't Houwelyk dit tegenwoordig Werk uit te brengen, Indien 'er middeler tyd iemand voordr nauwkeurig is, by wat gelegenheid ik wederom bewogen ben geweest dusdanige ſtoffe ter hand te nemen, die kan van myne weeg.

(a) *Xenophon & Plutarchus de nulla re ſanctius, quam de Matrimonio, ſcripſerunt, Eraſm. de Chriſtian. Matrim, fol. 101.*

VOOR-REDE N.

beweeg-redenen, die ik derhalven gehad hebbe, om standelyk gedient werden uit het volgende Gedicht; daar toe ik my gedrage.

P A P I E R E - K I N D.

WAt God tot Menschen schiep dat moet na reden leven;
Dat moet van zyn bedryf bescheid en reden geven;
Dat leert de reden zelfs. Wel boort hoe dat het quam,
Dat ik noch deze maal de pen in handen nam;
Dat ik in myn vertrek niet stil en konde blyven,
Maar op een nieu bestond voor Holland iet te schryven;
Misschien of myn helcid, gelyk het is geweest,
Mocht iemant dienstig zyn die myn Gedichten leest.

NA dat myn Weder-helft was uit der tyd gescheiden,
Zag ik my, na het scheen, een nieuwen tyd bereiden;
Veel die men wysheid gaf die rieden my de trou,
En dat ik wederom een by-slap nemen zou.
Haar voorstel was gegrond op veelderhande zaken,
Die my ook in der nacht den slaap by wylen braken.
Daar boeft een diep gepeis, en vry een lang beraat.
Als iemant wederom naar echte banden staat.
Ik was eerst van den rou in myn genoed bestreden:
Maar hebbe naderhand geen minder stryd geleden.
Ik lag in staag gewoel, ook als een ander slap,
Zoo dat ik tot my zelfs aldus by wylen riep:
Wat is 't dat my beroert tot in de diepste zinnen?
Hoe! zal ik wederom myn leven gaan beginnen?
Zal ik van nieus bestaan dat my het vleesch gehiet?
o Neen, bouwvallig mensch, 't en is u zake niet.
Daar zal geen Vrouwen voet myn leger oit betreden,
Daar zal geen Vrouwen arm omvangen deze leden;
Daar zal van nu voortaan geen Vrouwen rechtter band;
My dienen tot vermaak, of tot een echte pand.
Myn waard' ELISABETH, ik wil u eigen blyven,
Tot my de bleeke dood de leden zal verstyven.

V O O R - R E D E N .

En als my dat geheurt zal ik in korten tyd,
 Ook werden in het graf dat gy op beden zyt
 Ik heb u daar besocht, ik heb de plaats betreden
 Daar u gebeente rust: Ik zag u dorre leden,
 En daar op riep ik uit: ô God, wat is de Mensch!
 Dit stof is eens geweest myn lust en berten wensch,
 Wat is van alle vleesch? Hier zie ik nu de kamer
 Daar ik eens rusten zal; dies acht ik het bequamer
 Als eenig ruim vertrek, of ander schoon gebou,
 Daar iemand vreugde pleegt ontrent een jonge Vrouw:
 Al dat is voor de jeugd en voor de groene jaren,
 Ik wil in dit verwulf met u geraamte paren,
 En mengen onze stof, tot na des werelds val,
 De Schepper op een nieuw een wereld scheppen zal
 Dan zulje kunnen zien (God zal het openbaren)
 Dat my naar u vertrek, geen lust is wedervaren,
 Dat ooit wat vrouw gelykt in mynen arrem Sliep,
 Nu dat u God ontbond, en uyt de wereld riep:
 Dat ik terwyl ik was met Trouw aan u verbonden,
 Noit Wyf en heb onteert, ooit Maagd en heb geschonden,
 Dat ik, al was ik jong en vrolyk uit 'er aard,
 Voor u myn gulle jeugd en blydschap heb gespaard.
 Dit sprak ik tot het rif, en vry niet zonder weenen,
 Dies viel het ziltig nat tot op haar dorre beenen;
 En schoon ik henen ging, en uit den grave schiet,
 't Gepeis van haar verlies verloor ik echter niet.
 Het was dan zonder grond dat my werd na gegeven,
 Dat ik door weelig bloed tot trouw-zucht werd gedreven.
 Hy wil geen levend' Wyf; hy zoekt geen nieuwen trouw;
 Die in het duister graf bezoekt een doode Vrouw.
 Ik bleef in dezen staat tot vyf geheele jaren,
 Maar die zyn evenwel al mede wech gevaren.
 Of iemant druk ontmoet, of blydschap op den dag,
 De zon doet haren loop gelykze voortyds plag.
 Doch my quam zeker vriend om dezen tyd bezoeken,
 Terwyl ik eenzaam zat te midden in de boeken;
 Die vond 't ongerymt dat ik gedurig las,
 En hield dat my een Vrouw al vry bequamer was.
 Hy dreef dat ik eerlang ten hoogsten zou beklagen,
 Alleen te moeten zyn ontrent myn oude dagen,

Dat

V O O R . R E D E N .

Dat my (na dien ik was met zaken overlast)
 Geen leger zonder Vrouw, of eenzaam huis en past,
 Dat my een bed genood nu beter zou bevallen,
 Dan als in volle jeugd de losse zinnen mallen;
 Dat ik gezellig was, en noch van jeugdig bloed,
 En daarom in het bed gezelschap hebben moet.
 Ik die my nooit en vond afkeerig van de Vrouwen,
 Werd ik en weet niet hoe, genegen om te trouwen;
 Maar als ik overwoog waar ik behoor te gaan,
 Voeld' ik my wederom geheel in'twyffel staan,
 Wat jongs dat loeg my toe, ('k en wil 'er niet om liegen)
 Maar ik en wou voor al geen jonge Maagd bedriegen.
 En mits ik menigmaal verviel in diep gepeis,
 Bekeef ik even staag aldus myn grillig vleis;
Wilt gy om weinig graans, dat u noch rest te malen;
Een vlot van eiken hout uit vreemde bossen halen?
 En rechten hier een mool, een wonder groot beslag;
 Ey let wat u betaamt, en wat dit lyf vermag.
 Hebt gy een nieuwen mool, en feilt u noodig koren,
 Soo heb je by gelyk u moeit' en kost verlooren;
 Een tuig van dezen aard en kan niet ledig staan,
 En 't is een zot bedryf te malen zonder graan:
 Indien ik bidden mag, vermyd u van de Vrouwen.
 Vermyd u van de jeugd, en van ontydig trouwen:
 Blyft liever dat je zyt, en weest voortaan gerust,
 Wie oud van jaren is en boeft geen nieuwe lust.
 Dit spel zal ons den geest aan vleesch en wereld binden,
 Daar nu geen levens zucht in my en is te vinden;
 't Is beter dat j'alleen u lesten tyd verwacht,
 En laat de zoete jeugd' de vreugde van de nacht.
 W'at goed kont gy u Ziel van dit gewoel beloven;
 Een dwazen Ouderdom gaat alle mal te boven.
 Geen dor hout lyd het vier. maar is terstond verbrand,
 En uit een gryzen baard en wies nooit minne pand.
 Gy daarom weest bezet, en schouw my deze klippen,
 Een roos gelyke mond en wil geen bleeke klippen:
 W'at jong is neemt vermaak, en baat de oude tyd;
 Gy trouwt dan uws gelyk; of blyft gelyk je zyt.
 Wat oud was prees ik nooit, dat kon my niet bewegen,
 Ik was in dit geval tot Jeugd alleen genegen;

V O O R - R E D E N .

En schoon de middelmaat my zomtyds wel beviel,
 Daar was staag eenig ding dat my in twijffel hiel.
 Ten lesten vond ik best noit trouwing weg te schenken,
 Maar om dat wel te doen daar vond ik groot bedenken;
 En dat, mits noch het vleesch, of ik en weet niet wat,
 My door de zinnen joeg, of in de leden zat.
 Dit bracht my quelling aan: maar op bequame gronden
 Heb ik een nut behulp ten lesten uitgevonden;
 God, naar een diep gebed, die gaf my dezen raad,
 Dat kunst en slage zorg de lusten wederstaat.
 Hier op wrocht my de geest als met de gantsche zinnen,
 En 't scheen na weinig tyds dat ik begon te winnen;
 Mijn ampt dat gaf my werk zoo lang de zonne scheen,
 De Dichtkonst voor den dag, of als het licht verdween.
 Wanneer een ander dronk, of met den teerling speelde,
 Of peilde met gemak de gronden van de weelde,
 Zoo was ik in gepeis, en bezig met den geest;
 En als ik ledig was bedreef ik allermeest
 Zoo haast in myn gemoed de lust scheen op te waken,
 Ging ik de Jeugd een lied, of God een lof-sang maken:
 En mits ik staag het brein niet stil, maar bezig hiel,
 Zoo kreeg ik eenmaal rust in myn heroerde ziel.
 God zy voor eeuwig-lof, die my dus heeft beraden,
 En op myn zwakken hals geen jok en heeft geladen:
 God zy voor eeuwig dank dat nu geen vlugge Maagt,
 Dat van myn ouden dag geen jonge vrou en klaagt.
 Ik heb een wyf gespaart, vermits ik konde dichten;
 Want dat kan menigmaal een swaren geest verlichten.
 Had ik noit vers gemaakt, of met de kunst gespeelt,
 Daar is geen twijffel aan de tijd had my verveelt.
 Had ik niet voor de Jeugd by wylen iet geschreven,
 'k En hadde (na my dunkt) niet eenzaam kunnen leven:
 Maar doen ik op het bed maar inkt en penne bracht,
 Is al wat my bevocht verdweenen in der nacht.
 Ik streed met Pallas schild, daar lag ik in gedooken,
 Zoo dat geen minne pijn mijn hert en kon bestooken;
 En schoon het grillig vleesch op my by wijlen schoot,
 Ik stond op mijn verzet, tot lust en weelde vloot.
 Dit kon eerst zwaar gepeis en veel bedroefde dagen,
 Dit kon ontijdig vuur uit mijn gewrichten jagen.

Wie noit het dertel lyf tot luiheid uit en strekt,
 Houd, daar een ander valt, zyn leden onbevelekt,
 Daar is geen beter raad, om roebten uit te dryven,
 Als dat men noit en laat de zinnen ledig blyven.
 Gedurig bezig zyn met eenig diep gepeis,
 Dat is de rechte toom voor lust en weelig vleis.
 De Mensch heeft altyd wit daar op de geesten spelen,
 Of by zal dertel zyn, of gantsche dagen quelen.
 Gelukkig is de Ziel die hier het beste kiest,
 En noit zyn berte quelt of zynen troost verliest.
 Een Meul heeft dezen aard, zy moet of kooren breken,
 Of zal-tot haar verderf een baastig vier ontfeken.
 Daar ryst een vuile stank indien het water staat,
 En als het yzer rust dan roest 't met 'er daat.
 't is met ons broozen aart ook even dus gelegen:
 Wie ledig benen gaat die word tot kwaad genegen.
 Men zegge wit men wil, ons dient geen stage rust,
 Een geest die niet en wrkt is open voor de lust.
 Maar schoon daar noit een Wyf myn Leger quam genaken,
 Noch heeft het eenzaam bed my vruchtbaar konnen maken,
 Al was ik ongetrouwt, ik kreeg een echte Kind,
 Niet by een witte Vrou, maar uit den zwarten Int.
 Ziet wat een zeldzaam werk! Het is my wedervaren,
 Schier wat 'er omme gaat ontrent het Kinderbaren,
 Als my den geest ontfing, dan was ik in het lyf,
 Schier even zoo gestelt gelyk een zwanger wyf.
 Ik at niet als ik plag, ik hadde vreemde lusten,
 Zoo dat ik meenigmaal ook niet en konde rusten:
 Ik kreeg wel barens-nood te midden in der nacht,
 En werd in my gewaar als prangen van de dracht.
 Dan moest ik uit 't bed, en ging het vier ontfeken,
 Ik voelde na my docht, gelyk het water breken:
 En als de vrucht verscheen dan was ik wel gezint,
 Gelyk een jonge Vrou die baart een echte Kind.
 Hier was ik dan belust gelyk de jonge Vrouwen,
 Ik zocht de nieuwe vrucht in haasten aan te schouwen,
 Ik zocht te mogen zien het geen ik had gebaard,
 En of het naar een Wyf of naar zyn Vader aard.
 Noch moest ik wederom op nieuwe diensten passen,
 Het Kind was niet te rein, ik moest het schepzel wassen.

P A P I E R E - K I N D .

*Waar iet ter wereld komt daar lyd de Moeder pyn,
En 't is vuil uit 'er aart, en moet gereinigt zyn.*
Terftond na dit gewoel het Wicht moest in de luren;
Maar daar ook even zelfs en kon het niet geduren,
Ik gaf het menigmaal fchoon lijnen aan het lyf,
En dit was even ftraag myn luft en tydverdryf.
In deze bezigheid heb ik veel tyds verfteten,
Heb ik een jonge Vrouw, en mynen druk vergeten.
Hoe? dunkt het iemand vreemd dat ik my weder hiel?
Ik droeg geduerig kind, of baarde met de Ziel.
Ik was een huys alleen, ik was het allegader,
Ik was Bruid, Bruidegom, Man, Vrouwe, Moeder, Vader,
Bewaarfter, Vroedwyf, Meid, en Voedfter boven dien;
Wie heeft 'er immermeer zo vreemden kraam gezien?
Noch moest ik even wel myn hooft al verder breken,
Het kind moest goede taal en Hollands leeren fpreken?
Dies moest ik Schoolvrouw zyn: ziet, wat een groot beflag
My op de fchouder woeg, of in den boezem lag?
Aldus bleef ik alleen ook in de koudfte nachten,
Maar gaf myn zinnen werk door veelderlei gedachten:
En mits ontrent de trouw myn Geest doen bezig was,
Geviel het dat ik veel op dezen handel las.
Ik vond aan alle kant verfcheide trouw-gevallen,
Ik zag al menigmaal ook wyze Luiden mallen,
Ik zag hier in den Menfch als in zyn eigen grond,
En wat voor ieder een hier uit te leren ftond.
Dies heb ik deze ftof tot myn vermaak gekooren,
En daar is met 'er tyd dit fchepzel uit gebooren;
Dit fcheen voor myn beroep en oude jaaren beft,
Een die geen eyers heeft, die broeid den legen neft.
Wel ziet dan hier een Kind dat zeldzaam is gewonnen,
Dat niet gelyk als melk te zamen is geronnen;
Een Kind van vreemden aard, waar van ik Vader ben,
En daar ik evenwel geen Moeder toe en ken.
Een Kind wiens eerfte grond niet na en is te fpooren,
Als uit geen Vrouwen heup, maar uit myn hooft gebooren,
Een Kind dat zonder bloed en zonder vleefch beftaat,
En dat noch evenwel op raffen voeten gaat.
Een Kind dat niet en fpreekt gelyk de Menfchen plachten,
Maar dat ook zonder ftem kan uiten zyn gedachten?

P A P I E R E - K I N D .

Een Kind dat dooven zelfs zyn reden doet verstaen,
 Vermits het door het oog kan in het herte gaan;
 Een Kind dat nooit en at, en niet en plach te drinken,
 En als het werd bevlekt, dat eerst begint te blinken.
 En waarom lang verhaal? het is een zeldzaam dier,
 Syn geeft is zwarten inkt, zyn lichaam wit papier.
 Dit schepzel, zoo het is, dat heb ik moeten baaren;
 Dat heb ik opgequeekt tot aan zyn rype jaren,
 't En had geen Vrouwen hulp, geen pap of moeders zog
 En des al niet te min zoo leeft het heden noch.
 Siet hier komt nu het wicht gekropen uit de doeken:
 En wil, gelyk het schynt, de Landen gaan bezoeken:
 Het meint 't is lang genoeg in duister opgevoet,
 Het wil de wereld zien, en wat men elders doet.
 Maar schoon al is 't teer, noch kan het felle slagen,
 Noch kan het ongemak en harde nepen dragen?
 Of schoon een nyder grolt, of dat een spotter byt,
 Noch zal het jeugdig zyn ook in zyn ouden tyt.
 Als is het van Papier, noch zal het langer duren,
 Als dat ik eertyds zag gewonden in de luren:
 De vruchten myner jeugd wel eer by my geplukt,
 Zyn meest al van de dood in haasten wech gerukt.
 Van negen leeft 'er twee, en die zyn beide Vrouwen,
 Nu buiten myn gezin door middel van het trouwen,
 Nu zonder mynen naam. Maar dit myn jongste Kind
 Wil melden wie ik ben al waar men jongheid vind,
 Alwaar men trouwen kent, alwaar de beste zinnen
 Besteden haren tyd ontrent een heilig minnen,
 Ontrent een reine trouw die van den Hemel daalt,
 En door een stil gemoed tot in de ziele straalt.
 Wel aan, Papiere Kind, ik kan het nu gehengen,
 Dat gy zukt henen gaan, en in de wereld brengen
 Wat gy van my ontvingt? bezoekt de zoete Jeugt.
 Maar weet dat gy met een ook elders komen meugt.
 Gy draagt in uwen schoot dat Vrysters kan behagen,
 Dat Mannen dienstig is, dat in de leste dagen
 De ziel haar voedzel geeft: gy draagt in uwen schoot
 Dat troost verwekken kan ook midden in de dood,
 En schoon gy zomtyds meld van losse minne-treken,
 Of hoe een zwakke Ziel ter zyden is geweken,

Gy prijft geen slim bejag, maar kant 'er tegen aan,
En toont wat reden eifcht, en noodig is gedaan.
Dit heeft van ouden tijd geen Menich oit kunnen laken,
Het is by wylen nut de feilen aan te raken.

Wie fomme gangen meld, en reekt ze na de deugd,
Die pleegt een dienftig werk ontrent de woefte jeugd.
Zoo geeft ons Mozes zelts niet weinig trou-gevallen,
Daar uit men speuren mach hoe jonge zinnen mallen:

Maar voegt 'er ftrengte tucht van Godes wrake by,
Tot af keer van de luft en fnoode linkerny.
Hoe Dina nieufchier is, en gaat in vreemde Steden, (a)

En wat haar tære jeugt voor aanftoot heeft geleden,
Verhaalt hy na den eifch; maar hoe de Vryfter fchreit,
En hoe dat Sichem sterft, en blijft niet ongezeit.

Het dartel Minne-fpel dat Cosby quam bedryven, (b)
Dat heeft den groote man ten vollen willen fchryven;
Maar hoe dat Pinehas haar in de leden ftiet,
Verzwijgt in dit geval de wyze Schryver niet.

Hoe 't Wif van Potiphar eens Joseph wou bekooren, (c)
En gaf hem tot de luft al vry wat harde fpooren,
Verhaalt de groote Vorft: maar des niet al te-min,
Men ziet 'er reine tucht, en diepe wonders in.

Men leeft hoe David viel in ongeregelt minnen, (d)
En zwierden buiten fpoor door ongetoomde zinnen,
Maar wat hem Nathan zy en wat 'er meer geviel, (e)
Dat gaat hem die het leeft tot in de diepfte Ziel.

Hoe Ammon door bedrog de Maegdom ging beftoken, (f)
Van haar die voor zijn luft hem zuipen meint te koken,
Heeft Samuel verhaalt, maar heeft 'er by gefteft,
Hoe dat ook door bedrog de linker is gevelt. (g)

De groote Salomon verhaalt ons hoere treken,
En hoe een lichte kooi is sneeg in listig fpreken: (h)
Maar wat 'er voor een vrucht aan deze boomen waft,
Dat ftelt ook boven dien de wyze Koning valt.

Hoe dat Sufanna voer, en hoe de fnoode boeven. (i)
Haar kuisheid ondergaan, en haren Man bedroeven,
Werd elders klaar gezien; maar ieder leert 'er uit,
Wat voor een harden ftraf zoo vuilen daad befluit. En

(a) Gen. 34. 1. (b) Num. 25 8. (c) Gen. 39 12. (d) 2 Sam. 11.
4. (e) 2 Sam. 11. 4. (f) 2 Sam. 13. 14. (g) 2 Sam. 13 28, 29. (h)
Prov. 7, (i) Sufanna 1. 26.

En waarom meer gezeid; 't verhaal van booze treken,
 Is dikmaäl aan het volk een plaaster vóór gebreken;
 Te weeten als het werk na rechten eisch betoont,
 Hoe alle slim. bejag ten lesten word beloont.
 Men liet in ouden tijd een slave dronken maken,
 En t'wijl hy bezig was met rispen; spouwen, braken,
 Zoo werd dien guit gestraft ten aanzien van de Jeugd,
 Op dat ze van het quaad zou wyken na de deugd.
 Ziet daar myn oog-gemerck; en wie het poogt te laken,
 Het is my nut geweest in veelderhande zaken:
 Ik acht hem liefde waard die van de liefde schrijft,
 Indien hy in de tucht en in den regel blijft.
 Wel gaat nu teer gewas, door wandelt onze landen.
 En reist ook even zelfs door verr' gelegen stranden.
 Ik geef u dan verlos, gy meugt op heden gaan,
 Ook naar het heet Brasil, of na den Indiaan.
 Men vind in dit geweest ook veele zoete lieden,
 Die eer en ware zucht aan alle kunsten bieden:
 Men vind 'er Nederlands, men vind 'er Hollands bloed,
 Zoo dat 'er niet en is dat u verschrikken moet.
 En schoon gy nu ter tijd maar Hollands weet te spreken,
 U zal in korten stond geen ander taal ontbreken,
 Daar is een deftig Man die leert u Roomsche spraak
 En dat is voor die reist al vry een nutte zaak.
 Gy zult daar in vol leert al hooger mogen zweven,
 En onder dat behulp ook elders kunnen leven:
 Gy zult dan zijn verstaan van menig geestig Man,
 Die met u nu ter tijd geen kennis houden kan.
 Maar eer gy buiten lands vertoont u nieuwe boeken,
 Zoo gaat voor alle ding ons Holland eerst bezoeken,
 Daar zult gy zijn onthaalt van menig gauw verstand,
 En Hollands eerste stad dat is u Vaderland.
 Doch schoon gy dapper haast naar onbekende steden;
 Den Hage lijke wel wilt die voor eerst betreden:
 Daar is het deftig Hof daar is den Hoogen Raad,
 Daar is van ouden tijd de woonplaats van den Staat:
 Daar is de groote VORST, door wie gestage zegen
 Word aan het Vaderland en ieder een verkregen;
 Zoo dat zijn hoog beleid en wijd beroemde naam,
 Heeft onder zijn gebied de vleugels van de faam;

Daar is het lustig bosch en lover-ryke dreven,
 Die aan een doffen geeft een nieuwen adem geven;
 Daar is het eël Voorhout, het schoonste dat ik ken,
 Doch boven al vermaard door HUGENS zoete pen.
 Staat hier een weinig stil, en zoekt de beste Vrienden;
 Die u wel ger tot hulp en zoetgezelschap dienden;
 Spreekt myn Nicht SCHILDER aan, die eerze was getrouwd,
 U dikmaal heeft vermaakt door gunstig onderhoud,
 Haar stem en zoeten aard die heeft u leeren zingen,
 En door een vaste wet u losse woorden dwingen;
 Want nooit en was 'er Lied dat uit de penne kwam,
 Dat niet uit haaren mond zyn klank en wezen nam;
 Waar hier een nieuw Gezang te Lande was gekomen,
 Dat had haar wakker oor van stonden aan vernomen.
 Sy kreeg door milde gunst de Geesten aan de hand,
 En leerde met der daad al watze geestig vand,
 Hier weet u Suster van, die met haar droeve klachten.
 Verwekt de losse Jeugd tot wyze na gedachten.
 Vind iemand daar mischien of hier een aardig Lied,
 Het Soetste van den galin en is myn eigen niet;
 Sy heeft de maat gezet, zy deed een deunjen leven;
 Sy heeft den rechten klank, zy heeft de ziel gegeven;
 Want geen zo netten stem in al het naaste Land,
 De Sang woont in haar keel, de Geest in haar verstand:
 Als gy dan afscheid neemt, zo buigt u gantsche leden,
 Begroet de goede Ziel, en zegt haar deze reden:
 Seg dat 'er menig Vers in u gevonden werd.
 Dat haar betuigen kan myn trouw en zuiver hert,
 Dat is voor haar genoeg: gy wilt niet langer spreken;
 Want als men afscheid neemt zoo blyft de reden steken.
 Gy daarom maakt 't kort doch voor haar zoete gunst,
 Soo laat haar eenig Pand gebooren uit de Kunst,
 Een Kind gelyk als gy. Maar wenscht haar menig werven,
 Drie Kinders die voor eerst haar deugden mogen erven;
 Of isze niet vernoegt met zo een klein getal,
 Soo veel de lieve God haar Zalig achten zal.
 Wilt gy nu mynen raad, (om niet te zyn verstootten)
 Soo neemt eerst uwen wech door onze Bond-genooten,
 Daar word u ronde taal van ieder een verstaan,
 En gy moogt onbevreesd in alle Steden gaen.

Doch Brabantlyke wel en hebje niet te schromen, !
 Daar heeft al overlang u Maagtschap mogen komen,
 En lieve, waarom niet? de Kunst is zonder gal,
 En heeft van ouden tyd haar Vrienden over al.
 Maar als gy door het Sticht tot Utrecht zyt gekomen,
 Na SCHUURMAN edel pand dient fluks te zyn vernomen,
 Die heeft het zoet Gedicht en alle Konsten lief;
 Gy, daarom groet de Maagd, en geeft haar deze Brief.

Aan 't Wonder-stuk van onzen tyt.

Dat gy, o Jonkvrou SCHUURMANS zyt.

Princesse, wiens gemoed verliest op oude Boeken,
 Noit dwaasheid heeft gepleegt die jonge Lieden zoeken
 Maar die uit hooger drift verscheiden van de jeugd,
 Geen ander Liefde draagt als tot de ware Deugd,
 Tot Kunst en Wetenschap, tot veelderhande Spraken,
 En wat in eenig Mensch kan wyse zinnen maken,
 En wat in eenig hert de beste zinnen prent,
 Soo dat een ieder schrikt die uwe gaven kent.
 Ontfangt myn jongste Kind dat aan u werd gezonden,
 En mits het in het land geen Moeder heeft geronden,
 Weest gy 'er Moeder van; gy zyt van mijnen aart,
 Vermits gy door de Kunst u bed a'leen bewaart.
 Een Kind gelyk als dit dat kan ook u betamen.
 En zal geenteere Maagd, geen Vryster ooit beschamen.
 Ik zegge noch eenmaal, gy zyt van mynen aard,
 Vermits je nevens my Papiere Kinders baard.
 Dit mach een Vryster doen, dit kan een Maagd bedryven,
 En des al niet te Min en Maagd en Vryster blyven:
 Gy daarom weest gerust, ook als u dit geschiet,
 Een Kind aldus geteelt en quest den maagdom niet.
 Doch zooje niet en wilt de naam van Moeder dragen,
 Of dat een Voedster-kind u niet en zou behagen,
 Soo laat ten minsten toe, dat myn Papiere Kind
 Mach zeggen wie je zyt, alwaar men Menschen vind:
 Mach toonen aan het Volk u zoet en eerbaar wezen,
 En dat u lieven naam ook daar mag zyn gelezen;
 En

*En lieve waarom niet ; want dit u eigen beeld
 En is geen ander werk , het is van u geteelt .*
 Ik weet als zy den Brief zal hebben overlezen ;
 Gy zult in haar vertrek en by haar mogen wezen :
 Daar zal ze gaan bezien of gy ook waardig zijt ,
 Dat zy met u onthaal zal quisten haren tijd .
 Maar gy noch evenwel en hoeft u niet te schromen ,
 Het is u toegestaan ook by een Maagd te komen ,
 Een Maagd die niet en trouwt , maar in haar Kamer zit ;
 Daar zy niet om een Man , maar voor de wereld bid .
 Ook eene dus gezint die kan hier zaken vinden ,
 Die haar niet aan het vleesch , maar aan den Hemel binde ;
 Gy weeft daarom gerust , maar draagt u na den eis .
 En houd u buiten smaad en zedig op de reis .
 U Vader heeft geen Maagd zijn leven oit bedrogen ,
 Ook op haar goeden naam geen zwadder uitgespogen ,
 Al bracht hy daar hy quam een vrolijk wezen in ,
 Noch was hy zonder gal en eerbaar niet te min .
 Gy doet gelijk als hy . En wilder iemand mallen ,
 Of zoo 'er eenig mensch uit swakheid komt te vallen .
 Zoo leid hem met 'er hand tot in u stil vertrek ,
 Daar ieder Balzem vind ook voor een staag gebrek .
 Ik mein u leste deel : daar leid 't in verhoolen ,
 Dat ons te rechten brengt wanneer de zinnen doolen ,
 Ontsluit dat aan het volk als gy het dienstig vind ;
 Maar houd u bv de Jeugd die eer en tucht behind .
 Neeht u geen quelling op , schoon u de spotters laken ;
 Maat weest in u gemoed getroost in alle zaken .
*Wie vreemde landen ziet , en lange reizen doet ,
 Die stelle voor gewis dat by verdragen moet .*
*Wie veel by menschen komt . of tinnert aan de wegen ,
 Die vind meest al het volk tot nyd en spot genegen ,*
*Gy alsje dit vergif ontrent u voelen zult ,
 Zoo neemt tot u bebulp een plaaster van gedult .*
*Daar is geen ander raad ; het zijn gemeene plagen ,
 Hoe kan 'er eenig werk aan alle man bebagen ?*

Waar

- * Op dat ik geen raadzel en schyne te spreken , zo zal de gunstige Lezer gelieven te verstaan ; dat het Beeld van Juffrouw SCHUURMANS hier achter gestelt . by haar zelfs , en na haar zelis , uit een Spiegel is geteikent en na de gedane tekeninge by my gedaan te snyden . Ieder oordeele den Leeuw na de Klaauwe .

P A P I E R E K I N D.

*Waar is zoo gaauwen kok, die ooit een sauce maakt
Die alle menschen dient, en alle monden smaakt?*

Wel aan nu, waarde Kind, ontfngt uws Vaders zegen,
Die zal u dienstig zijn op alle vreemde wegen:

God geeft dat nimmer mensch met u verkeerren moet,
Die niet en ga te werk gelyk het Byetjen doet.

Nu Vrienden die bewoont ons Vaderlandsche palen,
Of waar uit misgewas mischien zal komen dwalen,

Ik bid ontfangt het Wicht, en doet 't goed onthaal,

't En hoeft geen rijke Koets, en min een gulde Zaal,

't En is niet opgevoed ten dienste van de lusten,

Ook op een vuuren plank daar zal het kunnen rusten:

Hy dwaalt, na dat my dunkt, die van zijn wezen klaagt,

't En singt niet onverzocht, 't en spreekt niet ongevraagd:

't En hoeft geen sierlyk kleed als eertijds Prinzen droegen,

Een rok van enkel leer dat kan hem vergenoegen;

Indien hem iemand schenkt een band van zyde lint,

Dat neem ik voor een peil dat hy de kunst bemint.

Maar 't Wicht en hoeft 't niet: het kan met slechte banden;

Wel varen over Zee, ook in de verste Landen;

Het is voor hem genoeg indien het gunst geniet,

En dat een billijk oog zijn feilen overziet:

Indien het zijnen waard mach zegen achter laten,

Of door een stil beleid een Maagt of Vrijster baten,

Of dat een jong Gezel mach leeren uit de daad,

Den grond van goed beleid ontrent den echten Staat.

Maar eer ik hier besta mijn reden af te breken,

Zoo moet ik noch een woord tot onzen Lezer spreken;

Hem dient een kort begrip, om fluks te mogen zien,

Wat ik hier nu besta de werelt aan te bien.

Hoort vriend speelt u de geest ontrent de jonge Vrouwen;

Of zijt gy niet bequaam om meer te mogen trouwen,

Of snelje naar het graf, ontfangt my dezen gast,

Die zal u doen verstaan wat op u wezen past,

Een ieder in het zijn. Wilt gy wat vroliks lezen,

Of in het tegendeel hy wijlen treurig wezen,

Of stygen uit het vleesch ontrent den ouden dag,

Hier is van alle stof die u vernoegen mag.

Gy leeft, en weest gegroet. Dit had ik u te zeggen;

Doorziet vry mijn beleid en wilt 't overleggen:

V O O R - R E D E N .

En zooje noch mispryft myn voorgenomen wit;
 Soo kom ik tot belluyt, en zeg u, Lezer, dit:
Acht gy met dit geschrift myn tyd verquist te wezen,
Soo quist noit uwen tyd met dit geschrift te lezen,
Of bouje myn verstand niet wel te zyn bestee,
Soo geeft u zinnen werk daar gy iet beters weet.

Dezen allen onvermindert, zo moet ik by het voorgaande noch dit voegen, goed-gunstige LESER: te weten, dat by my gemerkt zynde, hoe dat veelervaren Lieden voor een gewoonte hebben, eerst te stellen de regels tot eenige wetenschap dienende, ende daar na de exempelen op dezelve passende, ik het zelve hebbe goed gevonden na te volgen. Ende alzoo ik door een voorig Boek geleid hebbe de gronden van een goed Houwelyk, en een afkeer gepoogt te maken van quade gangen, die in zoodanigen gelegentheyd zich openbaren; zoo hebbe ik dienstig geacht, by deze tegenwoordige myne oeffeninge de zaken door exempelen meerder klaarheid te geven.

Onder anderen is myne betrachtinge mede geweest, t'elkens nieuwe gevallen, en van een byzondere uitkomst, voor te stellen, ten einde om door de verscheidenheid van stoffe, geduriglyk versche bedenkingen in den Lezer te verwekken; op dat alzoo ieder een iet wat hier zoude vinden, dat op zyne byzondere gelegentheid zoude mogen slaan. Waar in ik meine zoo veel gedaan te hebben, dat 'er by na niemand en zal gevonden werden, of hy en zal aan het een of het andere trou geval zyn eigen kunnen toetzen en ter preuve stellen. Ook heb ik de gevallen, in dit werk gebruikt niet verdicht, ofte in myn eigen brein gesneden, gelyk het gebruik

van

V O O R - R E D E N .

van de Poëten veel plag te wezen: maar ik hebbe beter gevonden, de Geschiedenissen van goede Schryverste ontlenen, om redenen by eenige Geleerden wel aangewezen. * Ondertuffchen wil ik den Lezer gebeden hebben zich daar aan niet te willen stooten, dat ik de ontleende Geschiedenissen breder hebbe uit-gemeten, als die by de oude Schryvers gevonden worden; want de gene die van het ambacht zyn, weten hoe verre een bescheiden penne in zoodanigen gelegenheid vermag te gaan weyen, en wat de Kunst ontrent de omstandigheden der zake is geoorloft. † En zulks dient zonderling tot beter glimp van de stoffe, ende tot meerder vermakelykheid van den Lezer: op dewelke al mede plag gezien te worden. En ten dien einde hebbe ik niet alleenlyk door kopere platen, maar ook door de hoofdletters zelfs, het byzonderste van de Geschiedenissen aan den Lezer willen vertoonen.

Noch heb ik geoordeelt dienstig te wezen, by maniere van t'samen sprake door twee perzonen van byzonder gelegenheid, de Vraag-stukken uit ieder Geschiednisse ryzende, wat nader te doen ondertasten; dan het zelve en is by my niet over-al in volle leden gedaan

KON-

* *M. de Montaigne, liv. des Essais 2^e chap 35. de trois bonnes Femmes.* Jem'etonne que ceux qui s'addonnent a escrire pour donner plaisir & profit au Lecteur, ne s'avisent plutôt de choisir dix mille tres belles Histoires, qui se rencontrent dans les Livres: ou ils auroyent moins de peine, & ap porteroyent plus de plaisir & profit. Et qui en voudroit bastir nu corps entier en s'entrenant, il pourroit en tasser par cemoyen force veritables envenement de toutes sortes; les disposant, & diversifiant, selon que la beaute de l'ouvrage le requeroit.

† Ceux qui sont du metier entendent jusques ou s'etend la discrete licence d'un Poëte, qui sur le pilotis de l'Histoire assied beaucoup de circonstances vray-semblables. *Bartas en la Preface de sa 1. Semaine,*

V O O R - R E D E N.

konnen werden, vermits myn Ampt (geduerende den tyd dat ik met het voorſz. Werk bezig was) my veel bezwaarlyker quam te worden, als wel te vooren, in-voegen dat ik myn begonnen ontwerp naar eiſch van zaken niet en hebbe konnen voltrekken: maar hebbe de vervulling van verſcheide bedenkelijke Vraag-ftukken gelaten aan het oordeel van den ervaren en geoef-fenden Lezer.

Tot beſluit, Vrienden, myn oogmerk in dezen al-len is geweest myn zinnen bezig te houden, ende alzoor beide te zware ende te lichte gedachten vande hand te wyzen; de Nederlandsche Tale te vercierē, de Hol-landsche Gedichten zacht-vloeyenden en zonder ſtoot en ſtop woorden te maken; ten einde dezelve eenpaarlyk en zonder ſtuiten gelezen mochten werden. En boven dien onze Lands-genooten met vermaakelykheid wat goeds te doen lezen, en daar door bequamer te maken tot het huiffelyk en borgerlyk leven, en gelukzalig ſterven. Waar toe ons helpe de Bruidegom van de al-tyd-durende Feest, en even Godes Soone, geprezen in der eeuwigheid.

Vaart wel, goed gunſtige Lezer, en geniet, zoo het u goed dunkt, myn gedichten en gedachten, en houd my voor den genen die ik ben, te weten,

U. E. gantsch genegen en dienſtwilligen

J. C A T S

HIER

Wie oyt dit aerdig beelt zult komen aen te schouwen
Hout vast dat gy hier ziet een roem voor alle vrouwen
Van dat de werelt stont, tot helen op den dag
Niet een die haer geleet of nu beryken mag.

HIER ZIET GY GOEDGUNSTIGE

L E Z E R,

E E N

A F B E E L D I N G

V A N

J O N K V R O U W

ANNA MARIA SCHUURMANS,

Naar het Leven gedaan.

Onder het welke wy gesteld hebben het Veers
dat gy daar lezen meugt.

MAar niemand denke dat wy hier gelyk wel zomwylen in Lof-digten plag te geschieden) te ruim ende wydmondig gesproken hebben; neen niet alzo, maar gy zelfs word hier Rechter gemaakt, om te oordeelen, of dit myn Eerdigt verdict is, dan niet. Ik vrage dan, of iemand van u lieden oitgekent heeft een *Jongvrouw*,

Die in de Nederlandsche, Hoogduitsche, Fransche, Latynsche Talen zo wel ervaren is geweest, dat zy daar in loffelyk spreken, Brieven schryven, en Dichten konde?

Die in de Grieksche en Hebreusche By-bels-Talen zo wel geoeffent was, datze daar in de Autheuren lezen, verstaan, daar

van oordeelen, ook in schryven konde?

Die in de Italiaansche en Engelsche Talen zo verre is gevordert geweest, dat zy Boeken op zaken van Staat of diergelyke, by den Italianen geschreven, en daar benevens de uitnemende Theologische Boeken by den Engelschen uit gegeven, lezen ende gebruiken konde?

Die in de Rabbynische Hebreeusche, Chaldeeusche, Syrische, Arabische Talen zoo veel geleert hadde, datze die konde lezen, verstaan, en met de heilige Hebreeusche Tale confereren, tot reinder ende geleerder openinge van de H. Schrifture? Die vordervan sinenvoornemenis geweest, in't toekomende, met Go-

Afbeelding van ANNA MARIA SCHUURMANS.

des hulpe daar in voort te gaan , en daar noch by te voegen 't Samaritaans , Ætiopisch, ende Per-
fisch , verwagtede alleen maar
noodige Boeken, tot uitwerkinge
van haar loffelyk voorneemen?

Die in de Historien , Poëten ,
Orateurs en and' regoede Schry-
vers, mitsgaders delibereale Kons-
ten, neffens de Philosophische,
en ander wetenschappen, zowel
belezen ende ervaren is geweest,
datze daar van discouren, ende
over de swaarste stukken ende
questiender zelve dicteren, ende
in 't schrift stellen konde?

Die voortreffelyke kennisse
hadde, ende een diep-sinnig
oordeel, in Theologia Textuali;
Dogmatijca, Practica; Eleutica;
zelfs tot de swaarste ende subtyl-
ste Scholastique questien toe?

Die haar dagelyks noch neer-
stelyk oeffende in alle deelen en-
de methoden der Theologie?

Die in de Schryf-Kunste geen
Meesters en hadde te wyken? ja
te boven ging de netste ende
aardigste Drukken, en dat in 't
Hebreeusch, Syrisch, Arabisch,
Griex, Samaritaans, Æthiopisch,
Latyns, Italiaans, &c. ende de
meeste handen van dien op
verscheide manieren, als Kapita-
le Letters, Staande, Loopende,
&c. kunstelyk konde schryven?

Die in 't Teikenen en Schil-
derkunst wel was ervaren?

Die zyde Bloemen of dier-
gelyke naar het leven konde
Borduren?

Die Teikenen konde met
Potlood, de Penne, Crayon, &c.

Die wist te Schilderen in
Miniature, ofte Water-verwe,

Die de wetenschap hadde met
een Diamant op het Glas geestig
te schryven?

Die konde Gout-snyden, of
met een penne-mes op Palmen
Hout Conterfeitsels maken?

Die de wetenschap hadde van
Plaat snyden tot haar eigen
Conterfeitsel toe?

Die wist te boetsen in Wasch?

Die in de Muzyke loffelyk
was ervaren?

En van gelyke mede in het
snaan van de Luit?

Nu zoo is het al zoo, dat niet
alleen de hooge Schoole van het
Sticht van Utrecht, maar ook
meenig geleert Man in Holland
met volle reden van wetenschap
kan betuigen, dat al her geene
vooren is verhaalt, gelykelyk ste-
vinden in den persoon van Jong-
vrou ANNA MARIA SCHUUR-
Mans: wiens Beeld na 't leven by
haar zelfs uit een Spiegel kunst-
elyk geteikent, wy den Lezer hier
in 't Koper gesneden guustelyk
mede deelen, als een wonder niet
alleen van onze, maar ook van
voorige Eenwen. En daar op
besluitende, zegge ik;

! Licht van uwen tyd, en peerel van de doek!

Gy die ons Eeuwen ciert, verciert ook dezen Boek.

KORT

KORT BEGRYP EN ORDRE VAN HET JEGENWOORDIGE

W E R K,

ZOO ALS HET OORSPRONKELYK
IS UITGEGEVEN.

Het zelve beſtaat voor eerſt in Drie Deelen: Waer van het Eerſte in 't geheel is genomen uit de Heilige Schrifteen. Het Tweede uit de oudſte Schryvers. Daarna het Derde uit volgende Eeuwen, en ten deelen uit onzen Tyd. Tuſſchen beide zoo worden by maniere van t'samenſpake onderzocht veel bedenkelijke Vraag ſtukken, uit de voorgeſtelde Trou-gevallen vloejende. En eindelyk word beſlooten met den Lof-zang van het Geestelyk Houwelyk van God den Zoone.

Het eerſte Trou geval van 't eerſte Deel, *is de beſchryvinge van 'e Houwelyk der eerſte Voor ouden Adam en Eva, als een vooſchrift van alle Houwelyken.*

By deze gelegenheid werd by de voorſz. t'Samenſprekers in onderzoek gebragt, en eindelyk beſlooten en vaſt geſtelt:

1. Dat het in 't gemeen diens-
tig is te trouwen.

2. Dat het beter is getrouwt als
ongetrouwt te leven.

3. Dat hier mede alle ſoorten
van Menſchen gemeint werden,
uitgezonderd alleen die met de
gave der onthoudinge geſterkt
zyn.

4. Dat niemand als met opmer-
kinge en goede omzigtigheid
behoorde te trouwen: En dat

men, ook God gebeden hebben-
de om een goed partuur, echter
niemand plotzelyk moet aan-
ſlaan.

5. Dat het onvoorzigtig en
bekommerlyk is, zich ten Hou-
welyk te begeven, al eer men
middel in de hand heeft tot
voorſtand van de Huishoudinge.

6. Dat het beter is dat iemand
zyn Huisgezin onderhoude door
zelfs gewonnen goed, als door
middelen van Ouders of Vrien-
den geërf.

7. Dat een Vrou die meer tot
de Huishoudinge inbrenge ofte
wint als de Man, daar om de
beerſchappye niet toeken komt.

8. Dat het beter met den aard
en eigenschap van 't Houwelyk
over een komt zonder, als met

Houwelyksche Voorwaardente verzellen.

9. Dat de woorden, *Wast en vermenigvuldigt*, by God tot de eerste Gehouwde gesproken, kracht hebben van gebod.

10. Dat tusschen Adam ende Eva in den Lust-hove houwelyksche by een komste is geweest.

11. Dat eerbare weigeringe met heusheid gedaan, in 't gebruik des Houwelyks de Vrouwen betamelyk is.

12. Dat de morgestond tot de Voort-teeling best is (naar het oordeel van de Natuur onder zoekers en Medicynen) ende redenen waarom.

HEt tweede trou geval is bet *Houwelyk van den Aarts Vader Jacob met Lea en Rachel.*

En werd by det'samenpreker hierover in bedenking genomen:

1. Of Jacob wel dede Rachel een jongste Zuster voor hem tot een Vrouw te verkiesen, endedat om haar schoonheidswille, waar uit dan ryft de vrage, of men eigentlyk om schoonheid wille een Wyf vermag te verkiezen.

2. Of Jacob aan Lea in 't stuk van trouwen konde verstaan werden verbonden te zyn, ter zake van de gemeenschap van'thedde met haar gepleegt. Waar uit dan onderzocht werd van wat werkinge gemeenschap van bedde is onder de jonge en ongehoude lieden,

3 Of Lea weldede, haar by Jacob haar Zusters Bruidegom in gemeenschap van bedde te begeben. Waar op dat in bedenken komt, of Vrienden malkanderen een voordeel vermogen afte zien in 't stuk van vrygie, en hoe verre.

4. Wat van Laban te gevoelen is, dat hy Jacob zyn oudste Dochter Lea voor Rachel de jongste quam toe testeken. En daar uit word aangemerkt, wat dwallinge, vallende omtrent de perzoonen in deze gelegenheid, is uitbrengende.

5. Of Jacob wel dede Lea te behouden, ende Rachel noch benevens haar ten wyve te nemen. En word hier van de Polygamie, ofte het veel wyvig Houwelyk gehandelt.

HEt derde trou geval is bet *Houwelyk van Othniel en Achsa* En word by die gelegenheid aangewezen.

1. Dat men geen Houwelyken dient te gronden op gaven des lichaams, als snelheid, zingen, springen, ende diergelyke.

2. Vorder werd gesprooken van Houwelyken die men Houwelyken van State noemt, en hoe die dienen aan gegaan.

3. Wat van Kalebs maniere van doen te gevoelen staat in 't besteden van zyn Dochter: En of men een Dochter als een prys mag

mag voorstellen om by lichamelijke kracht, ruggigheid, of diergelyke, gewonnen te werden. En werden hier als in 't voorby gaan ingevoerd, de *Geſchiedeniffe van Atalanta en Hippomenes*, by de oude Poëet verhandelt.

4. Hoe groot de macht is van de Ouders, ontrent het uithouwen van haar Kinderen.

5. Of Vader en Moeder beide hier in moeten bewilligen; en wederhalven meerder macht moet verſtaan worden te hebben, in gevallen van oneenigheid.

Het vierde is d'ontſchaking van de Dochteren van Scilodoor de Benjamyten. En werd daar over aan gewezen, dat

1. Houwelyken door middel van het ontſchaken, te wege gebracht, misprijffelyk zyn.

2. Wat tot 't onſchuld van het ontſchaken van de Dochteren van Scilo, voor de Benjamyten gezeid kan werden.

3. Swarigheden ontſtaande uit gedwongene Houwelyken, en droevige exempelen op die gelegenheid.

4. Of iemand die een jonge Deerne metharen wil évervoert, moet verſtaan worden een ontſchaker te wezen, en daar voor mag geſtraft werden.

5. Onderzoekinge of 't zoo is dat een jonge Deerne uit 'er aard

iemand lief krygt die haar eerſt van haren maagdom ontzet, gelyk zommige voor geven.

6. Of een Vrou menſch wilende vrouwen met haren Ontſchaker, zulks by de Overigheid behoort te werden toegeſtaan.

Het vyfde trou geval is bet *Houwelyk van David met Abigail*.

En werd by de t'zamenſpreker verhaalt een groote menigte van bedenkelijke vraagſtukken alle ſtaande op de Houwelykſche zaken: En word vorder by de zelve onderzoek gedaan:

1. Of een man wel doet een Wyf te trouwen wyzer als hy is, en of een Vrouw wel doet een Man te nemen minder in verſtand als zy is.

2. Of een Vrouwe de ſchuldige goedwilligheid aan een tronken man gehouden is te betalen.

3. Of een Vrouwe iet mag verſchenken van het gemeen goed, zonder weten van den Man.

4. Of een Vrou qualyk van haren Man mag ſpreken, en wanneer.

5. Wat van Weduwen te trouwen te gevoelen is.

6. Wat 'er beter is, een quaad of een goed Mans Weduwe ten Wyve te nemen.

7. Of 't goed is door tuſſchengeſtelde

gettelde Perſoonen een Houwe-
lyk te wege te brengen.	geſtorven zyn: En of zulks ge-
ſchied zynde ende de Man over-
leden wezende, zy uit kragt van
zodanige belofte gehouden is de
beloofde trouwe te voltrekken.
8. Wanneer een Bruid in 't
Harnas beſlapen plag te wer-
den.	10. Of een Man zyn Wyf by
Testament aan een ander mag
maken.
9. Of een Gehoude Vrouwe
iemand mag belooven te trou-
wen, zoo wanneer haar Man zal	

H E T

T W E E D E D E E L.

- H**et eerſte trou-geval is bet
*Houwelyk van Crates en
Hipparchia*, en hier komt in
bedenken:
1. Dat het in 't gemeen waar
is, dat ieder zyns gelyk moet
trouwen.	gehouden zyn kennelyk te
maken.
2. Of men een Houwelyk
mag aangaan, zonder oogmerk
te hebben op gemeenſchap van
bedde.	7. Of nieu-getroude niet
onderlinge een voet dienen te
nemen, hoe malkanderen in hare
ſwakheden beſt te verdragen.
3. Of 't goed is een miſmaak-
ten, doch een Wyzen Man te
trouwen.	8. Of een jonge Deerne een
kind buiten echte gewonnen
hebbende, ende ten Houwelyk
verzocht werdende, zulks be-
hoort te openbaren aan hem die
haar verzoekt.
4. Of iemand hebbende een
uithuntendt lichaamlyk gebrek
dient getrouwt.	9. Of een Man zulks eerſt naar
het voltrekken van het Houwe-
lyk gewaar werdende, het Hou-
welyk daarom kan geſcheiden
worden.
5. Of het beter is iemand te
trouwen met een uitwendig of
met een inwendig gebrek.	10. Of een geleert Man
behoort te trouwen.
6. Of de geene die te zamen
ſtaan om te trouwen; malkan-
deren haar heimelyke gebreken	11. Of een jonge Deerne mag
vryen, of iemand aanzoeken om
haar te trouwen.
	12. Of lief hebben en begeer-
ren

ten eenen de zelve zaake zy.
13. Of een Mans-perfoon een Vrouw mensch kan lief hebben, zonder inzicht te hebben op gemeenschap van bedde.

14. Verscheide zeldzame ende gedenkwaardige invallen van jonge Deernen, omtrent het verkiezen van iemand ten Houwelyk.

Hier vallen tusschen in zes bedenkelijke Geschiedenissen,

EN EERST:

Hoet twee jonge Lieden haar innerlyke gebreken in't begin van haar Houwelyk onderlinge ontdekken.

2. Een Houwelyk veroorzaakt uit medelyden.

3. Een Houwelyk gekocht met gevaar des levens.

4. Een gebrek genezen om een Houwelyk te vorderen.

5. Onlust ontstaan midden in de Lust.

6. Schoonheid bedorven om een Man te bebagten.

Het tweede trou geval meld van twee verkrachte Jongvrouwen.

En hier over werd onderzocht:

1. Of 't voor een verkrachte Dochter beter is, dat zy haren Ontschaker trout, of wel dat ze den zelve, volgens de Wetten, met de dood laat straffen.

2. Of een jongman wel doet,

een Vrouw mensch by een ander verkracht, hem ten Wyve te nemen.

3. Of iemand wel doet, te trouwen een beslapen Vryster, die door linkerny door iemand misbruikt is.

4. Of een Courtisane, of die met haar lichaam gewin heeft gedaan, goed en betamelyk is te trouwen.

5. Of het aan de zyde van de Vrouspetloonen een wettige maniere van Houwelyken is een misdadigen te verbidden: En of de Overheid gehouden is zodanige verbodningen plaatze te geven, om alzo een Houwelyk daar uit voort gebracht te werden.

Het derde trou geval is een Houwelyk veroorzaakt door droomen, tusschen twee Vorstelyke Perzoonen.

Hier uit komt in bedenken:

1. Of droomen ontrent de Houwelyken iet vermogen: En verder wat ydele of onbedenkelijke droomen zyn.

Het vierde trou geval is het Houwelyk van Cyrus met Aspasia: Daar in begrepen is de beschryvinge van een spookster.

By welke gelegenheid werd onderzocht:

1. Wat minne-dranken, en diergelyke zaken, in 't stuk van Liefde vermogen.

H E T

D E R D E D E E L.

Het eerste trou-geval is bet *Houwelyk van Emma dochter van den Keizer Charle Magne, met Eginard deszelfs Secretarius.*

Waar over in bedenkinge komt:

1. Of het een goeden raad is om tot een gewenscht Houwelyk te komen, zich meester te maken van de eerbaarheid van de geene die men ten Houwelyk verzoekt.

2. Dat veel gestreng Vaders de onteeringe van haare Dochters hard gestraft hebben.

3. Verscheide exempelendaar toe by gebragt.

4. Of een Vader zyn Dochter vermag te onterven, vermits dezelve buiten zyn weten, of tegens zynen dank, haar met trouwbelofte of by-slapen verplicht heeft.

5. Of een Vader zyn Dochter kan beletten te trouwen met iemand aan dewelke zy haar verlooft heeft, zonderlinge als de belofte met by-slapen bevestigd is.

6. Aanmerkinge op 't bedryf van *Eginard*, en wat gevaar hem digtelijk hadde mogen overkomen uit deze gelegendheid.

Het tweede is bet *Houwelyk van Koning Ulrik met Phryne Rocena.*

Alwaar onderzocht word:

1. Of groote Prinzen wel doen zich met geringe Persoonen te verzellen.

2. Of gelijkheit van gebreken goed is tot eendragt van de Gehoude.

3. Of het beter is dateengierig, een quistig, een haastig Man, neme een milde, een zuinige, een langmoedige Vrouwe, dan of dezelve ingelykheid van de gebreken met den anderen behouden te staan.

4. Of een gezet en vast gelaat een jonge Vryster beter past als schaamt: En of zulks ook plaats heeft in Hoofsche Jongvrouwen.

5. Of men op het oog, of wel op het oor, behoort een naauw te kiezen, en van de vordere preuen, die voor een Houwelyk dienen te gaan.

6. Wat van het Queesten (dat in sommige quartieren van Holland werd geloofd gebruikelijk zijn) te oordeelen is.

7. Of hy min zondigt, die met een schoon, als die met een mismaakt Vrouw-mensch zich ontaagt.

8. Bedenking en redenkaveling op de ſchoonheid der Vrouwen.

Het derde is *bet Houwelyk van een Spaans Edelman . met een gemynde Heidinne.*

En hier uit word onderzocht:

1. Den oorsprong van de Landloopers, die wy Heidenen noemen.

2. Of men uit pols of ader ſlag weten kan, of iemand verlieft is, dan niet: En of 'er een zekere beweging in de ſlag ader te vinden is, die eigenlyk op de liefde paſt.

3. Wat van in de hand te kennen, en daar iemand geluk of ongeluk uit voor te zeggen, te gevoelen zy.

4. Van de Phyſiognomie: en of uit iemants wezen of te gelaat zyn innerlyken aard af te nemen zy. *En by die gelegenbeideen zonderling trouw geval tuſſchen beide ingevoert.*

5. Of het geoorloft is op aanſtaande Houwelyken, of andere toekomende zaken, onderzoek te doen.

6. Of te een Chriſtengeoorloft is, met een Heiden in Houwelyk te treden.

Het vierde is een geſchiedeniſſe in Vrankryk omtrent Toulouje voorgevallen, geheel vreemt zonder exempel wezende.

Hier komt in bedenken:

1. Dat 'er groote ongelegentheid veeltyds ontſtaat uit te jong te trouwen. Van de rechte trouwtijd, en in wat jaren men beſt dient te trouwen, zoo ten aanzien van Mans als Vrous Perſoonen.

2. Of het goed zy kinders in de wieg, of anderzints noch jongzynde, onderlinge te verlooven.

3. Bed geheimen niet te melden dienſtig en eerbaar: en veel ongemak uit het tegendeel.

4. Verre reizen voor onlangsgehouwde Mans zorgelyk te wezen.

5. Wanneer een Vrou mag hertrouwen in haar afwezen van den Man: en hoe lange zy deſelfs wederkomſte moet verwachten.

6. Of een Vrouwe om onmacht van den Man den ſelven mag verlaten: en bedenkinge op den neſtel knoop in Vrankryk bekend, en van wat kracht deſelve zy.

7. Of een Kind in Overspel gewonnen, by enige maniere wettig kan gezeid werden te zyn.

8. Iemands partuur gaande te maken, en tot oneere te verlokken, onbetamelyk, en by God doorgaans hard geſtraft.

Hier word tuſſchen beide ingevoert,

1. *De prachtige en dertele Liefkoſerye van Marcus Anthonius en Cleopatra.*

2. *Het*

2. *Het Houwelyk van Masaniſſe en Sopbonisba.*

3. *Een Hollands Trou bedrog*

4. *De Roozen kryg, de Grieken na geboortſt.*

5. *Een verbaal voljammers en Bedrog: dienende tot een ſpiegelom acht te nemen op de jonge Deernen.*

Het vyfde geval is *de opkomſte van Rhodope, een Burgerlyke Dochter, tot de Koninglyke Wardigheid.*

En by die gelegenheid komt in bedenken.

1. Uit hoe kleine beginzels dikmaal een Houwelyk word veroorzaakt.

2. Dat een Vrouwe dient ge-

koozen, niet alleen om iemand te dienen, voor zoo veel hy een Man is, maar ook voor zoo veel hy een Man is van dusdanige ofte zoodanige beroep ofte gelegenheid.

3. Houwelyken by lot werpinge; of diergelyke middelen, of wel en behoorlyk toegaan.

4. Van trou gevallen van een oud Man. en een jonge Vrou, of wel van een oude Vrouwe met een jong Man, en diergelyken.

Hier volgt dan de *Beschryvinge van de Vryſter Markt, in ſommige Landen gebruikelijk,*

En eindelyk een *Houwelyk ontſtaande by een begraven Licbaam.*

WAARDE LEZER.

WY hebben goed gevonden in 't korte UE. aan te wyzen de Vraagſtukken van de voorgestelde Trou-gevallen verhandelt, UE. eeniger maten derhalven kennisſe te doen hebben in dit klein Formaat. Neemt 't ten goede, en vaart wel.

G R O N D - H O U W E L Y K

D A T I S

Beschryvinge van de eerste BRUILOFT
gehouden in den Paradyze,

T U S S C H E N

A D A M ende E V A ,

E E R S T E V O O R - O U D E R S A L L E R

M E N S C H E N .

✿ P, droeve zinnen, op. Waarom aldus ge-
zwegen?

✿ O ✿ Waarom zoo langen tyd in uwen rou ge-
legen?

Ey! dryft het zwaar gepeis ten lesten op
de vlucht,

Het graf en gaat niet op hoe zeer dat iemand zucht.
Wien eens de blecke dood heeft uit het vleesch genomen,
Die kan niet wederom hier op der aarden komen;

Of iemant treurig is, of byster ongezind,

Het is een stale wet die alle menschen bind.

Gy, schoon u weder helpt is van u af gesneden,
Troost echter u gemoed, en steld u doch te vreden;

Gy zult haar weder zien, naar uwen lesten dag,

Daar noit de wrede dood haar pylen schieten mag.

Myn geest is nu belust aan Holland iet te schenken,

Waar door men over lang noch onzer zal gedenken;

Kom laat ons op een nieuw iet brengen aan het licht,

Dat leed verzoeten kan, en zwakke zinnen sticht;

Iet dat een jong gezelschap voor eerst behoort te lezen,

Iet dat een echte Man zal dienstig mogen wezen,

Iet

Iet dat een teere Maagd zal leiden in de jeugd,
 Iet dat een deftig Wyf zal ftyven in de deugd.
 Ik heb by een gebracht verfcheien trou gevallen,
 Om daar te mogen zien hoe jonge lieden mallen,
 En hoe een ryper aart bequamer wegen vint,
 En hoe een reine ziel haar tochten overwint.
 Maar dat is niet genoeg. Wy moeten onderzoeken,
 Uit al wat reden hiet, uit allerhande boeken,
 Wie in dit noeft gewoel de rechte baan verliest,
 En wie in tegendeel de beſte wegen kiest
 Al hooger, myn vernuft. Wy moeten onder gronden,
 Het wonderbaarſte ſtuk van alle trou-verbonden,
 Des Heeren diepfte gunſt, d's Hemels grootſte werk,
 Hoe God de Zonne paart met zyn beminde Kerk.
 Almachtig, Eeuwig God, Oneindig, Heilig, Wezen,
 Naar eifch. en rechte maat, by niemand ooit geprezen,
 Wiens onbegrepen Woord de wereld heeft gebout,
 En noch door hooge macht gedurig onderhoud:
 Die Adam hebt vergunt door u te zyn geſchapen,
 En in zyn evenbeeld zyn luſt te mogen rapen,
 Die noch voor ieder menſch tot heden op den dag,
 Beſchikt een eigen deel dat hem vernoegen mag:
 Die even uwe Kerk den zegen hebt gegeven,
 Te kennen voor een Hoofd den Prince van het leven,
 En uit u diepfte gunſt, de menſchen bebt gejoint,
 Een noit begrepen heil, een eeuwig Trou-Verbond.
 O Geest van onzen Geest! ô Ziel van alle Zielen!
 Die zonder u behulp als ſtof ter aarde vielen,
 Tot u is myn gebed Beſtiert myn zwakke pen,
 En geeft dat ik de grond van uwe wonders ken.
 Geef dat ik toonen mag hoe vreemt ons zinnen woelen,
 Als wy in onzen geest u krachtig Woord gevoelen,
 Ten eind' ons blyken mag het noodig onderscheid,
 Wie door een loſſe waan, of reden word geleid.
 Maar geeft doch boven al hun die ons Schriften lezen;
 Geeft aan den Schryver zelfs een nieuw en ander wezen,
 Geeft dat hy niet een woord mag brengen aan den dag,
 Als dat aan al het volk ten goede dienen mag.

GOD, door zyn eeuwig woord en uit zyn hoog vermo-
 Had om dit wonder Al een hellen glans getogen, (gen
 Had nu den zwarten nacht gescheiden van den dag.
 Zoo dat men door het licht zyn groote wonder zag.
 Het aardryk stond gezet, en konstig onderscheiden,
 Met diepten overhand, en hoogten tusschen beiden;
 Den Hemel uitgebreid gelyk een schoon tapyt,
 Droeg in zyn hoog verwulf de pylen van den tyd.
 De lucht tot haar gieraad had duizend helle stralen,
 Die aan den Hemel staan en om de wereld dwalen,
 Men zag de bleeke Maan, men zag de gulde Zon,
 Men zag hoe datze rees, en haren loop begon.
 De winden vloogen uit, en zweefde op de stroomen
 En maakten zacht geruis ontrent de jonge boomen:
 Een dauw, vol zoeten geur, gezegent uit de lucht,
 Gaf voedsel aan het loof, en aan de jonge vrucht.
 Het water lag gebocht in zyn verscheide palen,
 En mocht van nu voortaan niet elders henen dwalen:
 Het land was overkleed met gras en edel kruid,
 En schoot, ook zonder zaad, zyn gulle botten uit.

De fchepzels zyn geplaast op veelderlei manieren;
 Ontrent het dichte bosch daar zyn de wilde dieren,
 De steenbok vind vermaak daar hooge rotzen zyn,
 En in een diepen kuil daar woont het schou konyn:
 De vogels in de Lucht tot haar verblyf gegeven:
 Om met een vryen loop aldaar te mogen zweven:
 De visschen is belast te zwemmen in de zee,
 En al waar groente wies daar sprong het weelig vee.
 Maar God heeft boven al een tuin met schoone dreven.
 Een Hof, na rechten eisch by niemand oit beschreven,
 In Eden toe bereid, en als met eige hand,
 Daar hagen in gepoot, en boomen in geplant.
 Een wind van goeden aard, gerezen uit het zuiden,
 Quam zweven op het veld, en spelen in de kruiden,
 Quam zygen in het loof, en wat 'er vorder wies.
 En noit en rees 'er storm die uit den noorden blies,
 Daar is geen teere bloem gegeeselt van de winden,
 Daar is geen vuilen mist ontrent den Hof te vinden,
 Daar is geen strenge vorst die in de wangen byt;
 Daar is geen felle koud' die in de leden snyt,
 - Daar is geen vuilen damp, geen harde reden vlagen,
 Geen blixem, zeldzaam, vier, en felle donder slagen,
 Daar is geen vinnig ryp, als ons de winter zend,
 Geen hagel die het kruid en jonge boomen schend,
 Daar is geen zonne-brand, die met verhitte stralen,
 Komt op het onge vee. of op de menschen dalen;
 Alleen een reize lucht, getempert op de maat,
 Trekt bloemen uit het loof, en uit de bloem het zaat,
 Daar wast geen vinnig kruid, geen netel op den velde,
 Geen distel in het Bosch die vee of menschen kwelde,
 Daar is geen acenyt, geen ander giftig blad,
 Soo dat men zonder schroom van alle vruchten af,
 Daar kwam geen witte raag ontrent de boomen zweven,
 Daar kwam geen vuile spin haar netten over weven,
 Daar kwam geen trage flek gekroopen op het kruid,
 Geen dik gebuikte pad en spoog 'er kwadder uit.
 Daar kwam geen vale mol ontrent de bloemen wroeten,
 Daar kwam geen boos gerud met hondert slimme voeten.
 Daar

Daar quam geen zwarte vlieg, die in het bloeizel zat,
 Daar quam geen booze rups die jonge Vruchten at.
 Al wat 'er leven had dat quam de Menschen streelen;
 Dat quam hem even staag zyn gaven mede deelen,
 En wat 'er uit een berg, of uit de dalen sproot;
 Daar in was 't dat het oog een volle lust genoot.
 Men zag 'er edel Nat, en klare Beeken zwieren,
 Een drank voor alle Vee, voor alle wilde Dieren.
 Men zag 'er wonder veel, en meer als eenig Man
 Met zinnen ondergaan of recht begrypen kan.
 Al zeid ik dat het Wout daar staag en eeuwig bloeide;
 En dat 'er Honig raad uit allen klippen vloaide;
 En dat men uit een Berg kon tappen zoeten Wyn,
 Noch leed ik geen en nood om achterhaalt te zyn.
 Al zeid' ik dat 'er Melk, als met geheele Beken,
 Quam midden uit een Rotz of uit de keyen leken,
 En dat men in den dauw vernam het edel Mann',
 Noch sprak ik niet een woord dat iemand laken kan.
 Al steld' ik over al een rein en heilig wezen,
 En dat de Vogels zelfs den grooten Schepper prezen,
 Ja dat de Rave zong gelyk een Nachtegaal,
 Noch sprak ik evenwel geen ongerymde Taal.
 Maar dit is onder dies op myn Gedicht te zeggen,
 Dit is myn zwakke Pen met reden op te leggen:
 Dat ik hier niet een woord kan brengen aan den dag
 Dat in het minste deel het stuk bereiken mag.
 Voor my ik kenne schuld. Eylaas! myn aardsche leden,
 Myn deuzig onverstand, myn domheid in de reden,
 Myn dik-bewazemt brein is hier als buiten raad;
 Maar God neemt menigmaal den wille voor de daad.
 Gy, die het schoon Priëel naar eisch begeert te kennen,
 Gaat leert het van den Geest, en niet uit zwakke pennen.
 't En is geen menschen werk, het is van hooger prys;
 Gy, wacht het recht bescheid in 't eeuwig Paradys.
 Omtrent den vetten Strand en aan de zoete stroomen,
 Daar stond een schoon gewas van allerhande Boomen,
 Van Kruiden in den Blom, van Hagen in de vrucht
 En spreiden haren reuk door al de naaste lucht.

Hier liet des Hemels Vorst twee schoone Stammen wassen
 Die aan een rein gemoed alleen zyn toe te passen:
 Al wat 'er elders groeit is voor het lyf geplant,
 Maar deze voor de Ziel en tot een heilig Pand.
 Te midden in het perk daar stond 'er een gerezen,
 Groen, geestig, wonder gaaf en lustig in het Wezen,
 Men zag aan zyn gewaai niet een verdorret blad,
 Het scheen dat 's Werelds jeugd hem in de takken zat.
 Een glants uit Godes Throon, met wonder helle stralen,
 Quam op het edel Hout gedurig neder dalen,
 Dies is zyn loof verguld en uit der maten schoon,
 En gantsch zyn ommeloop gelek een stage Kroon.
 Siet daar een frissche Stam die met zyn reine Vruchten,
 De pyn met haar gevolg, de ziekten dede vluchten;
 Die met een aardig Groen op haren Planter loeg,
 En al wat giftig was door haren reuk, verjoeg.
 Het tweede Boom-gewas, van ongewoone krachten,
 Is van een diep begryp, en boven ons gedachten:
 Syn Vrucht heeft schoonderverwals oit het ogevond,
 Maar ester niet gemaakt ten dienste van de mond,
 De gronden van het goed en van het quaad te weten,
 Zyn in het diep geheim van dezen Stam gezeten:
 Maar veel geloofster noch wel eer te zyn geschied,
 Dat zich een naar gespook hier dikmaal vinden liet.
 Daar stond de Wereld klood en haar bescheide Kusten,
 Daar stond het schoon Priëel, vol alderhande lusten,
 Daar stond het altemaal dat Godt had uit-gewracht:
 Maar tot zyn vollen eisch noch ester niet gebracht.
 Een dier van hooger aard, begaafd met wyze reden,
 Dat na den Hemel ziet met op gerekte Leden,
 Een dier, een wonder dier, dat Godes aard genaakt,
 Ontbreekt noch aan het werk en dient te zyn gemaakt.
 Hy, die het al door ziet tot aan de diepste gronden,
 Heeft even dit gezien, en midael uit-gevonden,
 Om wat 'er noch ontbrak te brengen aan den dag.
 Soo dat geen nieuws-gier oogiet meer vereischen mag.
 De Schepper tyd te werk, en gaat hier op aanvaarden:
 Een stuk van rooden klei genomen uit 'er Aarden,
 Daar

Daar uit zo brengt hy voort een Man een deftig Beeld;

Daar in hy op een nieuw een kleine Wereld teeld.

Het Lyf was eerft gemaakt, maarkon hem niet bewegen,
En blyft juist in den ftaat gelyk het was gelegen.

Het is van fchoone Verw, en toont een zoet gelaat,
Maar daar en is geen drift die op en neder gaat.

God blies, en Adam leeft. Ziet daar het dier gevonden,
Waarom dit wonder Al te zamen is gebonden:

En of fchoon Adam fchynt des Heeren laafte werk,

Het is noch evenwel zyn eenig oog gemerk.

Ziet als een deftig Man zyn Vrienden wil onthalen,

Hy leid de Gasten noit in on vereide zalen;

Maar tyt voor eerft te werk, en, met genegen vlyt,

Zo ciert hy daar het dient, de muren met tapyt,

Hy doet een fchoon buffet, een reine Tafel dekken,

Hy laatze met damaft of linnen overtrekken,

Hy zet 'er vaten op, en fteekt de lichten aan,

En maakt dat over al bequame zetels ftaan.

Hy laat door handig volk en door ervare knechten,

De spyze na de kunft, en op haar order rechten;

En als dan alle ding ten vollen is bereit:

Zo worden op het left de Gasten in-geleid:

Dus gaat hier God te werk, hy vordert alle zaken,

Hy gaat het fchoon Prieël hy gaat de wereld maken,

Hy ftort in alle ding een volle herten wensch,

En op den leften dag doen bouwd hy eerft den Menfch.

Noch is 'er niet genoeg de Schepper gaat bemerken,

Wat al de Wereld heeft voor fchoone wonder-werken:

Hy ziet ook op den Me fch en al wat Adam doet,

En vind dat hy voor al niet eenzaam wezen moct.

Hy laat een diepe flaap hem in de leden komen,

En heeft hem uit het lyf een ribbe weg genomen,

En uit dit eigen been heeft Godes hand gewracht,

En Adam, eer hy 'r weet, een Vrouwe toe gebracht.

De Man lag in den Hof befchadawt van de boomen,

Verwonnen van de flaap, bedwelmt van de droomen,

Zoo dat zyn deuzig oog niet eer en is ontwaakt,

Voor dat het aardig werk ten vollen is gemaakt.

Doen kreeg hy op een nieuw gevoelen in de Leden,
 Hy zag onzeker wat, hy komt 'er na getreden,
 Hy zag een zeldzaam ding, een zoet en aardig Beeld,
 Dat straks hem door het oog tot in herte speeld;
 Hy voelt een nieuwe jeugd, hy voelt een ander wezen,
 Hy voelt een zoet gewoel, dat in hem komt gerezen,
 Dat al zyn Bloed doorrend: hy word een ander Man,
 Hy word in hem gewaar dat niemand zeggen kan.
 Hy word in hem gewaar de gronden van het leven,
 By niemand recht gevat, by niemand oit beschreven.
 Iet dat oit Adam zelfs in zyn gewrichte vand,
 Een koortze zonder pyn, een hitte zonder brand.
 De Man aldus geroert, is na de Maagd geweken,
 En, mits hy by haar komt, begint hy dus te spreken;
 Ik hiet u wellekome, myns herten eerste vreugd,
 Ô Troost van myn gemoed, en haven myner jeugd!
 Ik hiet u wellekome; ô wensch van myn gedachten!
 Myn Ziel, myn ander ik, daar op myn zinnen wachten.
 Ik hiet u wellekome, ô lust van myn gepeis! Vleis;
 Myn Beeld, myn even Mensch, myn Been, myr eigen
 Ik hiet u wellekome, myn Hoop, myn Uitverkooren;
 Myn Troost; myn Liefbehulp, tot myn vermaak geboren,
 Myn Kroon; myn hoogste Schat, myn uitgelezen blom,
 Ô Zegen van den Heer! Ik hiet u wellekome.
 Hoe vreemt zag Eva toe in deze nieuwe zaken,
 Sy wist niet wat ze zag, maar zag het met vermaken,
 Sy wist niet wat een Man, of Vryer was gezeid,
 Noch werd ze tot het werk, uit eiger aard, geleid.
 Sy voelt haar teer gemoed tot in den Geest' bewegen,
 En dat ze niet en kent, daar is ze toe genegen:
 Sy weet niet wat ze voelt, en 't is haar jeugdig bloed,
 Dat in haar gaande werd, en blyde sprongen doet:
 Sy voelt dat haar de Geest word krachtig aangedreven,
 Hoewel zy dit gewoel geen naam en weet te geven,
 Sy staat gelyk het schein, verftelt in dit geval,
 Onzeker wat ze doen of wat ze laten zal.
 Sy zag den Jongeling, en zyn bequame Leden,
 Syn borst, en kloek gestel, zyn gaven in de reden;

Sy hoort een zoet gesprek, dat zy bevallig vond,
 En bied hem wederom de gunst van haren mond:
 Hoe dat gy dient genoemd, die my hier komt gemoeten,
 En hoe ik spreken zal, en u behoort te groeten,
 Des ben ik onbewust. Wat is 'er dat ik ken?
 Die maar een oogenblik hier op der Aarden ben.
 Ik mag u wel te recht myn lieve broeder noemen,
 Dewyl dat gy en ik van eenen Vader koemen:
 God heeft ons by gevormt, en dat met eigen hand,
 Siet daar van eersten af een wonder vasten band.
 Ik mag u boven dat myn eigen Vader hieten,
 Om dat myn aders zelfs uit uwe leden vlieten;
 Myn been dat is het uw', uw vleis dat noem ik myn';
 Soo mag ik wel te recht uw eigen dochter zyn.
 En mits dat over u, door Godes eigen Zegen,
 My recht van echte Trouw ten vollen is verkregen,
 So wyft de reden aan dat ik u noemen kan,
 Myn hoeder, myn behulp, myn vrienden echte Man.
 Maar wat behaagt u best van deze zoete namen,
 Die ons in dit beroep na rechten eisch betamen?
 My dunkt, hoe dat 't ga, dat ik geen misflag doe,
 Al schryf ik al gelyk u deze namen toe.
 Dics zeg ik wel te recht, ik dank u lieve broeder,
 De Schepper is het Al, wy zyn niet zonder Moeder.
 Ik dank u boven dat, ô Vader myner jeugd,
 Dat is de rechte naam die gy ook voeren meugt.
 Ik dank u waarde Man, van Gode my gegeven,
 Een steunzel myner jeugd, en van het gantsche leven:
 Hy, die ons nu ter tyd te zamen heeft gepaard,
 Beftierd ons gantsch bedryf in zynen reinen aard.
 De Man op dit gesprek, gevoelt zyn herte springen,
 Hy staat gelyk bedwelmt in al de zoete dingen: (fchat,
 Hy spreekt haar weder aan: myn bruid en hoogfte
 Gy hebt ons eersten grond na rechten eisch gevat.
 Gy kond my (zoo gy zegt) verscheide namen geven;
 Van broeder wel te recht, van vader daar beneven;
 Maar, zoo ik eenig ding op u verkrygen kan,
 Soo neemt my in den arm, en noemt my lieve Man.

In dat zoet deftig Woort. daar in zoo licht verholen
 Wat u en my gelyk de Schepper heeft bevolen, (Staat.
 Jont my dien weerden Naam, den grond van onzen
 En brengt dan, na den eifch, u reden tot de daat.
 De Vryfter was ontzet (vermits de lefte woorden,
 Door ik en weet niet wat, haar teere Ziel bekoorden)
 Heeft met een heus gelaat, een weinig haar bedacht,
 En naar een korte wyl haar antwoord in gebracht,
 Laat ons (met uw verlof) een weinig overwegen,
 Hoe dat in ons beroep de zaken zyn gelegen;
 Ik heb van u geleert, hoe dat gy dient genaamt,
 Laat ons nu voorder zien wat u en my betaamt,
 Daar zyn (na dat ik merk) in all's bezette palen,
 Geen zaak en dient gedaan naar ons de zinnen dwalen,
 Maar door een diep beklid. Daar is een rechte maat,
 Waar op een deftig werk van Aerd' en Hemel staat,
 Hoewel Gods wonde hand had macht, om alle zaken,
 Op eenen dag alleen ten vollen op te maken,
 Noch heeft hy niet-te min hier anders in gewracht,
 En dit geweldig Al by trappen uit gebracht.
 Hy ging eerft van het licht het duifter onderscheiden,
 Hy ging een rouwe klomp na zynen wil bereiden,
 En, fchoon hy meerder glans ook doen verwekken kon,
 Zo gaf hy lyke wel geen ftralen van de Zon.
 De lucht moest noch een tyd dat groot licht verwach-
 Want God doet alle ding als op bezette drachten, (ten:
 Bezie des Hemels loop, en al zyn groot beflag,
 Eerft komt het fchemer licht en dan den klaren dag.
 Komt zeg my doch een reis van waar zyt gy gekomen?
 En waarom ben ik doch uit uwe borft genomen,
 't Is reden dat de Mensch eer hy zich elders wend,
 Zyn gronden, zyn geflacht, zyn eigen Wezen kend.
 Vriendinne, zeid de Man, 'ken wil u niet verbergen,
 Dat gy tot u bericht van my beftaat te vergen:
 Komt voegt u nevens my, ik wil u doen verftaan,
 Hoe dat het ons begin van eerften is gegaan.
 Zoo haast d'Alwyze God, de Vader aller Geesten,
 My had voor eerft gejont de macht van alle Beesten,
 Doen

Doen trad ik in den Hof, en zag het schoon Priëel,
Vol enkel herten lust tot aan het minste deel.
Ik ging of op het veld, of in de bosschen dwalen,
Ik ging ontrent een berg, of in de lage dalen,
Ik ging of op het zand, of door het weelig gras,
Ik liet myn oogen gaan alwaar het lustig was:
Ik zag het vruchtbaar hout, ik zag de wilde boomen,
De dieren op het veld, de vissen in de stro men,
Ik zag het vette klei, ik zag een witte strand,
Ik zag het edel Goud gemengelt onder 't zand.
Genaakt' ik oit een Vliet, om daar te mogen drinken,
Ik zag tot in den grond den schoonen Onyx blinken,
Die greep ik met 'er hand te midden uit de Beek,
En stond op zynen glans een ruime wyl en keek.
Dan sloeg ik eens het oog ontrent de raffe dieren,
Die speelden in de Lucht en om den Hemel zwieren.
Dan leend' ik eens het oor aan haren blyden zang,
En dit was myn bedryf by wylen uren lang.
Dan ging ik door het Wout, en zag de groene dreven,
Gesproten uit het stof, en door de lucht verheven,
Getogen op een tyd, en wonder net geplant,
Men vond 'er in het werk van Godes eigen hand.
Wat dient 'er veel gezeid? daar waren duizent zaken
Ten schoonsten uitgewrocht, alleen tot myn vermaken;
Maar of ik alle ding met oogen overliep,
Noch vond ik dat myn hert geen rechte lust en schiep,
Wat is doch eenen Boom met vruchten overladen,
Wat is een klare Beek, en daar te mogen baden?
Wat is de rykste Steen die ik op Aarden ken?
Dewyl ik maar alleen in dezen lust en ben.
Wie zal benevens my de grootte Schepper zingen,
En zien tot in den grond den Geest van alle dingen?
Den Geest van al het werk. dat ons voor oogen staat,
Daar in myn nieuwsgier hert gedurig hooger gaat?
Wien zal ik Godes macht als met den vinger wyzen?
Wie zal benevens my zyn grote daden pryzen?
Men zegge wat men wil, het leven is de dood,
Indien men niet en vind een lieven Bed-genoot.

't Is waar, de groote God die liet voor my verschynen
 Een ongetelde Schaar, van Ossen, Peerden, Zwynen,
 Van Leeuwen uit het Bosch, van Beeren uit het Woud,
 En wat zich in het dal, of op de Rotzen houdt.
 Ik zag de Schepzels aan die my voor oogen stonden,
 Ik kend' haargantschen aard' tot aan de diepste gronden,
 Ik gaf na rechten eisch, en naar het was bequaam,
 Ik gaf, na vasten grond, een ieder zynen naam.
 Maar schoon God over al veel dieren had geschapen,
 Niet een en 'er was nut, om nevens my te slapen;
 Al konden ik haren aard als voelen met 'er hand,
 Noch was 't dat ik daar in geen vollen lust en vand.
 't Is al te groven stof, en in haar domme leden
 En is voor my geen hulp, geen woonplaats voor de reden,
 Het beeld, het edel beeld van Godes hoogen Geest,
 En woont niet in den Leeuw, of eenig ander beest,
 Dat is uit enkel gunst den Mensch alleen gegeven,
 Om na den rechten eisch voor God te mogen leven,
 Om staag en over al den Heer te mogen zien,
 En hem in alle ding zyn eer te mogen bien.
 Ik zag noch evenwel dat al de rouwe bende,
 Dat ieder onder haar een zoet gezelschap kende;
 Ik zag 'er niet een beest van zo verwoeden aard,
 Dat niet zyn deel en zocht, of niet en was gepaart.
 Waar zich een jonge Wolf of Tyger ging vermaken,
 Een beest dat haar geleet dat quam tot hem genaken:
 Waar oit een Arend vloog, of op der Aarde viel,
 Daar was een Vogel by die hem gezelschap hiel.
 Ik zag het moedig Paard ontrent zyn Veulen spelen,
 Ik zag den Geiten bok op harde Rotzen telen,
 Ik zag den Walvisch, en al het Water-vee,
 Zich paren onder een te midden in de Zee.
 En waarom meer gezeyt: de Vogels op de Boomen,
 Het Wild ontrent het Bosch, de Vissen in de Stroomen,
 Zyn al naar eisch gepaart, en niet een eenig Dier
 Of 't bluft den zoeten brand van zyn inwendig vier.
 Dit heeft myn oog gezien, dit heeft myn hert geprezen;
 Dit heeft myn Ziel gevoelt alzo te moeten wezen,

Soo dat op dit gezicht myn Geest van binnen sprak;
 Dat my ook even-zelfs een weder-paar ontbrak.
 Hoe! zal het woeste Vee met zyn gezelschap spelen?
 En zal ik zonder hulp hier eenzaam moeten quelen?
 Sal ik onvruchtbaar zyn in zoo een vruchtbaar Woud,
 Daar ook het minste dier naar zyn gewoonte trouwt?
 Sal ik den zoeten naam van Vader noit genieten?
 En noit een frissche Maagd myn byslaap mogen hieten?
 Sal ik noit aardig kind hier leiden met 'er hand,
 Terwyl myn jeugdig hert in nieuwe liefd' ontbrand?
 Voorwaar, na dat ik voel, my dient een ander leven,
 My dient een zoet behulp tot mynen troost gegeven,
 My dient een Bed-genoot, my dient een jonge Vrou,
 Als my dit aardsch Priëel ten vollen smaken zou.
 Juist in dit stil gepeis, de Schepper aller dieren,
 Die onze gronden kent tot in de diepste nieren,
 Vernam wat my ontbrak: de groote Mensche vriend,
 Verstaat wat alle vleesch en ieder Schepzel dient.
 Gy zyt dan, schoone bloem, tot myne vreugd geschapen,
 Om in myn trouwen arm gerust te mogen slapen:
 De gever alles goeds die heeft aan my gejoint,
 Het wit van uwe borst, het rood van uwen mond,
 Het was dan uwe Jeugd, en al de zoete dingen,
 Die ik in u bemerk, die my tot uwaarts dringen:
 Laat ons te zamen doen dat al de Wereld raakt:
 Gy zyt 'er, edel Pand, gy zyt 'er toe gemaakt:
 Hier op trad Adam toe, en met een diep verlangen.
 Soo ging hy met den arm haar teere hals omvangen.
 Sy keek hem jonstig aan, maar des al niet te min,
 Soo bracht ze wederom haar tegenreden in:
 Soo ras hier in te gaan; alleen na weinig reden,
 Is vry, na myn verstand, wat veerdig aan getreden.
 Wy leggen nu ter tyd de grond van onze spraak,
 Hoe kunnen wy zoo ras ons geven tot de zaak?
 Ik ben een jonge spruit, eerst heden opgerezen,
 Eerst heden, zoo je weet gekomen in het wezen,
 Ik ben een nieuw gewas hier in dit Aardsche dal,
 Ik ben een teere bloem, een duive zonder gal:

Wie zal ontydig Fruit gaan trekken van de Boomen;
En niet tot beter uur zyn grage lusten toömen?

Wie maeit 'er voor den Oogst, of snyd het Koren-aar,
Eer dat men aan het stroo zyn ryppe word gewaar?
Wie zal een teere Roo met rouwe vingers drukken,
Om haar geslooten blom in haasten af te plukken;

't Is beter na my dunkt, te stremmen alle spoet,
Tot dat een hellen Son haar bloempjen open doet.
Indien het u bevalt, zoo gunt my weinig dagen,

Om eerst myn teere jeugd den Schepper op te dragen,
Op dat ik met bescheid hem eere bieden mag,
En hy dan gunstig zy aan onzen Bruilofts-dag.

Zoo haast de zoete Maagd haar reden heeft gesproken
Is Adam wederom in vreugde uitgebroken,

Hy vind dat haar den Geest met kennis is vereert,
Schoon dat ze noch ter tyd by niemand is geleert.
Vrindinne, zeid de Man, gy weet bequame dingen
Te denken in den Geest, en aan den dag te brengen,

Gy weet dat u geen Mensch bekent en heeft gemaakt,
Zoo dat uw reden zelfs als na den Hemel smaakt.
God is, gezyk gy zegt, voor alle ding te pryzen,
Tot hem moet ons gemoed en al de zinnen ryzen,
Ik dank hem even nu dat gy te de er tyd,

Myn troost, myn zoet behulp, myn lief gezelschap zyt.
Ik lof hem wat ik mag voor uwe schoone leden,
Voor uw verheven Geest en gaven in de reden:

Ik dank hem, waarde Pand, dat gy te boven gaat,
Al wat 'er in den Hof door hem geschapen staat,
Maar gy die Godes wil hebt binnen u geschreven;
Weet ook, wat aan de Man het Wyf behoort te geven;

Weet, dat haar gantsche wil is onder hem gezet,
En dat zyn woord haar strekt als t't een zoete wet,
Gy dient door dit gebod op uw bedryf te passen,
Gy moet in vruchtbaar zaad hier op der Aarde wassen.

Dat is van Gode zelfs tot u en my gezeid;
En dus zoo dient het werk hier toe te zyn beleid.
En, lieve, waarom niet? dat God van eeuwigheden,
Die kracht en adem blies in deze gave leden,

Heeft

Heeft ons van eerſten af ten vollen toegeſtaan;
Al wat 'er iemand ziet beſchynen van de Maan.
Myn goed is vierderlei, ik hebbe vaſte gronden,
Ik hebbe machtig volk aan myn bevel gebonden;
Ik hebbe ryke cyns en renten over al,
Ik hebbe tot vermaak een overlustig dal:
En, wil je dit ontwerp wat nader overwegen,
En weten met beſcheid hoe dat dit is gelegen,
Ik wil u laten zien waar in het al beſtaat,
Gy zult 't even hier begrypen uit 'er daad.
Ik noem onroerend goed, de Wey en Kooren landen;
Die God ons heeft vergunt, tot zegenryke Panden;
Al wat de voet betreed; en wat het ooge ziet,
Dat is van mynen bouw en onder myn gebied.
De knechten, my ten dienſt, dat zyn de rappe dieren,
Die in het dichte Boſch en om den Hemel zwieren,
Dat groot en machtig heir, dat ongetelde rot,
Komt, als ik maar en ſpreek, en gaat op myn gebod,
De Renten my te nut; dat zyn de Boomgewaſſen,
Die met een ſtaag gevolg op onze Tafel paſſen:
Want al wat op het land of in het water groeit,
Dat komt in volle maat op onzen diſch gevloeit,
Het ſtuk my tot vermaak voor dezen opgedragen
In Edens ſchoon Priëel, daar vind' ik myn behagen
Dat is uit volle gunſt door Godes eigen hand,
Tot onzen vreugd gemaakt, tot onzen luſt geplant.
Gy ziet dan met 'er daad den wonderbaren zegen,
En wat my van den Heer als eigen is verkregen,
Komt gunt my het g bruik van uwe zoete min,
En gy zyt heden zelf des werelds Koningin.
Voorwaar dit groot beſlag-en is ons niet gegeven,
Om ſlechts voor ons alleen daar in te mogen leven?
Neen, neen, in dit Priëel, en in het Aardſche dal,
Behoort een wakker volk en vry in groot getal.
't En zou niet dienſtig zyn dat al de ſchoone vruchten,
Daar onder menigmaal de gulde Takken zuchten,
Verdween zonder nut, en dat het ryp gewas,
Zou druipen van den boom, en roten in het gras.
Zou

Sou 't niet een jammer zyn dat al de rappe dieren,
 Van niemand aangeroert, in 't wilde zouden zwieren?
 Of dat een machtig vee zou liggen in het groen,
 En niemand oit vermaak, en niemand voordeel doen?
 Sou 't niet een jammer zyn, dat al de vette Landen?
 En dat de groene Zee, en dat de witte stranden,
 En menig aardig Bosch en meenig lustig Woud,
 Sou liggen onbewoont en blyven ongebout.
 Voowaar de wyze God die wil dat zyne gaven,
 De Wereld dienstig zyn, de Menschen zullen laven;
 Hy wil dat niet een ding, by hem wel eer gemaakt,
 Sal wezen zonder nut en blyven ongeraakt.
 En 't is noch boven al een zake buiten reden,
 Dat gy zoud sparig zyn van uwe jonge leden,
 Dat gy zoud karig zyn van uwe zoete leugd,
 Ey lieve, geeft het my, dat gy niet houden meugt.
 Terwyl dat Adam sprak van zoo verscheide zaken,
 Stont Eva vol gepeis, onzeker wat te maken;
 Doch niet een eenig woord en ging hem uit den mond,
 Dat zy niet aangenaam en wel gesproken vond.
 Sy ging hem weder aan: Ik voel een ander leven,
 Nadien gy my de gunst des Heeren hebt beschreven.
 Wat is 't een ryke Bron die op ons nederdaelt!
 Het schynt dat my de Geest in al den zegen dwaalt.
 Ey, laat ons henen gaan, en vlytig overmerken,
 Den grond en recht bescheid van al des Heeren werken,
 Van al het groot beslag dat ons den Schepper geeft,
 Van al dat in de Lucht en op der Aerden leeft,
 Van al het lustig Woud, van al de groote Boomen:
 Van al het machtig Heir gerezen uit de Stro men,
 Van al het edel kruid, dat uit 'er Aarden groeit,
 Van al het bloem gewas, dat hier en elders bloeit.
 Voor al laat onzen Geest tot in den Hemel ryzen,
 En met een dankbaar hert den grooten Schepper pryzen:
 't Is nodig dat men God van gantscher herten eert,
 Voor dat men zyn gemoed tot Aardsche dingen keert.
 Laat ons ook boven dit gaan zien de schoone lichten,
 Die om den Hemel gaan op haar bescheide plichten,
 Hel,

Hel, zuiver, onbesmet, in wonder groot getal,
Vercierzels van de Lucht en van het Aardsche dal;
Laat ons de Mane zien, en haar gezwinde Paarden,
En hoe haar koetze rendgaatsch dichte by der Aarden,
En hoe zy hare kracht door al de Wereld strekt,
En met haar snellen loop de groote waters trekt.
Laat ons ook in de Zon gaan zoeken ons behagen,
Als hy daar henen rend met zyn vergulde wagen,
Als hy met hellen glans, ontrent den dageraad,
Gelyk een Bruidegom uit zyne kamer gaat.
Hoe! die een ryk geschenk van iemand heeft ontfangen,
Sal hy niet even staag, en met een groot verlangen,
Gaan zien het schoon Juweel, daar op zyn handen slaan,
En op dat zoet gezicht een wyle blyven staan?
Sal hy niet ieder deel, en wat 'er is te pryzen,
Verheffen, eere doen, en met den vinger wyzen?
En t'wyl hy bezig is om alle ding te zien,
Sal hy geen dankbaar hert aan zynen gever bien?
Of zoo hy dat verzuimt, zal niet de schenker zeggen;
Dat hier zyn milde gunst niet aan en was te leggen,
En dat hem by gevolg al vry een beter vriend,
Tot zoo een hoog geschenk voor hem gekooren dient?
Wel, zoogyniet en wilt ons gantsch ondankbaar maken.
Gaaf stelt u in 't bezit van duizend schoone zaken,
Neemt aan en dankt den Heer, voor dat u is gejoint,
Want op zoo grooten gunst en past geen stille mond.
Al wat van Eva quam, ging Adam overwegen,
Hy vond in ieder woord by naast een nieuwe zegen.
En t'wyl hy met 'er hand haar gints en wederleid,
Soo heeft hy dit van nieuws haar weder aangezeid:
Het is een wyzen raad, die gifte van der Aarden,
Die God ons onverdraagt, ook heden aan te vaarden,
Doch, 't is een groot geschenk, dat niet op eenen dag
Het wakker ooge zien, of hert begrypen mag.
Ik wil in Godes werk, in Godes hooge daden
Verquikken myn gemoed, en mynen Geest verzaden
Want al wat zyne gunst van boven neder zend,
Daar is op ieder deel een wonder ingeprent.

Maar hier noch evenwel en dient niet in getreden,
 Als met een ryp beleid en op bezette reden.

Het gaat met order toe al wat de Schepper doet;

En dit is even zelf dat ik betrachten moet.

Hoe! die een ryk geschenk van iemand heeft bekomen,

En met een heus gelaat en blydschap aangenomen,

Indien hy eenig stuk daar in begrepen vind,

Waar toe zyn bly gemoet ten hoogsten is gezint,

Een stuk dat even-zelfs den Schenker heeft geprezen.

En als het beste deel met vingers aangewezen,

Valt niet van sonden aan zyn oog en rechterhand,

Omtrent het schoon uweel en op het weerdste Pand?

Zal niet zyn innig hert als met geheele krachten,

Zich geven na de gunst en tot den zegen trachten?

Zal hy niet met 'er daad gaan nemen het bezit

Van dat hem is gejoint, als tot zyn eenig wit?

't Is vry een deftig werk dat God heeft uitgevonden,

En met een woord geleid des Werelds vaste gronden,

Dat God heeft uitgewrocht de wydgestrekte Zee

En al het ruige wild en al het tamme vee;

Maar dat hy heeft gemaakt wanneer ik was ontslapen,

En uit myn jeugdig vleis met eiger hand geschapen -

Is vry het schoonste stuk, dat immer was ge eelt,

Daar schuilt een wereld zelfs in dit verheven Beeld.

Wel, eer ik elders ga myn plicht dient hier gequeten,

En dit gewenschte Pand is weerd te zyn bezeten.

Van al dat is gemaakt door Godes hoogen Geest,

Bevalt gy schoon Juweel myn jonge zinnen meest.

Indien ik anders ging, wat zou de Schepper zeggen?

Hy zou my voor gewis te laste kunnen leggen,

Dat ik geen rechte zucht en hadde toegebracht,

Tot u myn weerdste deel dat hy zo weerdig acht.

Vriendinne, 't is genoeg, hier dient geen tegenstreven,

Gy zyt my tot behulp tot zoete vreugd gegeven,

Gy zyt myn wederhelst, myn ander Ik genaamt,

Laat ons te zamen zyn, 'gelyk het ons betaamt.

Daar was een lustig dal, omringt met schoone dreven,

Bequaam om aan het oog zyn vollen eisch te geven:

Het

Het aardig bloem-gewas, vol geur en reine glans,
Vertoonde, naar het scheen, een stage Rose-krans.
Te midden op het veld daar quam een heuvel schieten,
En onder aan den Berg een edel water vlieten,
Een water zonder slijk, en hel gelyk kristal:
Dat met een klaren stroom omving het gantschedal.
De kant die lag bezaait met alderhande schelpen,
Die geen vernuft en kan tot beter luister helpen,
Het rein en edel nat, dat van den Hemel vloeit,
Maakt dat haar schorffe blinkt en wonder aardig gloeit,
Men zag geen vuilen Mos omtrent de reine kanten,
Maar takken van Coraal, en ryke Diamanten,
Het kruid, dat uit de strand, of uit het water schiet,
En is geen taye slyk, maar enkel zuiker-riet
De Visschen al gelyk die in het water zweven,
In glans, als enkel goud, tot haar gieraad gegeven,
Men ziet haar in den stroom, al slaan haar vinnen ras,
Men ziet haar over al gelyk in zuiver glas.
De Rotzen, in haar verw als helle Regenbogen,
Daar hingen Oesters aan, die niet als Perels spogen,
Men zag het schoon gewas tot in den hellengrond,
Zoo dat men oogen-lust ook in de diepten vond.
Te midden op het veld daar stond een boom gerezen,
Die scheen tot oogen lust alleen gemaakt te wezen,
Zoo lustig bloeit het hout, hy boog zyn gulle stam,
Met dat de jonge Bruid aldaar gewandelt quam.
En was 'er nog een bloem, die niet en is ontloken,
Die is met zoeten reuk in haasten opgebroken,
Het schynt dat al de lucht met versche bloemen goit,
Gelyk een jonge bruid noch heden werd bestroit,
De Rozen even zelfs, gesprongen van de stelen,
Die vlochten haar een krans, in plaatze van gespelen,
Zoo dat haar geestig haar, dat in het wilde zwiert,
Ook zonder Maagden hulp, is geestig opgeciert.
Het zoet en aardig Paar, vervoerd in hare reden,
Quam tot op deze plaats allengs kens aangetreden,
En mits de Jongeling de schoone velden zag,
En dat men in den Hof geen zoeter vinden mag:

Soo bleef hy daar gezet. Hy geeft haar zoete namen,
 Die uit het innig merg van zyn gewrichten quamen,
 Hy neemt haar in den arm, hy zet haar in het groen,
 Hy drukt haar aan den mond den allereersten zoen.
 Daar ging de bruiloft aan, de jonge lieden pa en,
 En werden weder een, die een te vooren waren;
 En straks zoo rees 'er vreugd door al het naaste wout,
 Vermits het eerste Paar een derde mensche bout.
 Wanneer een machtig Vorst hem geeft in echte banden,
 Dan ryst 'er herte-lust door al de groote Landen,
 Niet een zoo kleinen vlek dat niet en is verblyd;
 Want ieder pleegt vermaak op zoo gewensten tyd.) ten
 Geen mensch is zonder vreugd. Men laat Toneelen rech-
 Men laat de rappe Jeugd met brooze lansen vechten,
 Men speelt, men jukt, men eet, men drinkt in 't open-
 Als of het gantche Ryk maar een gezin en waar, (baar,
 Dus gaat het hier te werk. Al wat 'er is geschapen,
 Komt Adam hulde doen, als Eva was beslapen.
 Het Aardryk maakt een tuil van allerhande kruid,
 En word een stage bloem ter eeren van de Bruid.
 Het water huppelt op, en toont een vrolyk wezen,
 En komt aan alle kant met stralen opgerezen,
 De Lucht vol zoeten reuk, omvangt het edel Paar,
 En spreid gelyk een kleed van Roozen over haar.
 En onder deze vreugd zoo komen alle Dieren,
 Het edel Trouw verbond van haren Koning vieren;
 Is eenig schepzel zoet, of in de leden sterk,
 De Lieven eere doen, dat is haar eersten werk:
 De zoete Nachtegaal, en hondert kleine cyzen,
 Die komen met gezang de Bruiloft eer bewyzen:
 Een Uil, die geenen glans of Zonne lyden mag,
 Begeeft hem in het licht en viert den blyden dag;
 De Vogel (zoo men houd uit Eden hergekomen)
 Is boven zyn gelyk met blydschap ingenomen.
 En mits hy noit en zit op boom of eenig kruid,
 Soo zweeft hy even staag ontrent de jonge bruid.
 De Kraan en haar gevolg komt veerdig aan gevlogen,
 En heeft als met de Pen een Letter uitgetogen;

Het Inkt dat is hy zelfs, zyn hand de snelle vlucht,
En 't Boek dat hy beschryft dat is de blauwe lucht.

De Phœnix boven al met zyn vergulde veeren;
Schoon dat hy niet een Gai zyn leven wil begeeren,
Komt echter in het feest, hy wil geen bedgenood,
Maar als hy teelen zal zoo trouwt hy met de dood,
Die maakt hem weder nieuw, en doet hem weder zweven
En doet in zyne plaats een ander vogel leven.

Soo dat hy niet en paart, of eenig zaad verwerft,
Dan als hy in den brand van zoete kruiden sterft,
De Bye, hoewel in schyn de minste van de dieren,
Komt mede in den hoop en in de Bruiloft zwieren,
Vereert de Koningin in haren nieuwen Staat,
En schenkt haar heilzaam Wasch, en zoete Honig-raat
Maar op dien eigen tyd zoo weten ook de Vissen,
Te komen uit 'er Zee, en haar gety te gissen,
Dat blaau geschildert heir, dat tongelooze volk,
Verlaat om dezen feest haar grondelooze kolk.

De lange Nahuwal uit vreeze voor de zanden,
Schoon dat hy niet te dicht en nadert tot de stranden,
Blies water uit het diep tot boven in de locht,
Soo dat men aan het spel zyn vreugde kennen mocht,
Dozene gantsch verheugt en leid geen slimme lagen,
Om uit een holle schelp een Oester weg te dragen,
Hy is op geen bedrog of slimme streken uit,
Hy buitelt in de Zee ter eeren van de Bruid.

De Dolphyn vergezelt met zyns gelyken benden,
Gaaf met een rassen loop zich tot den Oever wenden,
Daar reid hy overhand met al het gladde vee,
En brengt tot aan het land de blydschap van de zee.
En schoon al ziet de Sarg geen Geiten aan de stranden
Waar op hy wordt geloofd in heete min te branden,
Noch komt hy lykewel gezwommen aan het land,
En maakt een krommen sprong te midden op het zand.
Maar boven al, het vee dat In de groene dalen,
Of op een hoogen berg genegen is te dwalen,
Of in de boschen woont, en leeft van enkel kruid,
Dat komt in aller haast zich toonen aan de Bruid,

Het Paard, een moedig dier, vermaard in schoone leden,
 De Kemel wyd beroemd, vermits zyn raffe schreden,
 Den grooten Oliphant, een gantsch vernuftig beest,
 Die komen al gelyk getreden in den Feest.
 Maar dit geweldig rot begon terstond te stryden,
 Op wiens verheven rug Mevrouw behoort te ryden,
 Een ieder van de drie vermeint te zyn gegrond,
 Dat hem na vollen eisch het voorrecht open stond.
 En 't wyl men bezig is op haar verschil te letten,
 Soo komt den Crocodil zich voor den Rechter zetten,
 Die zeid in grooten ernst en met een vollen mond,
 Dat hem de schoone kans behoort te zyn geïont,
 Hy zeid', als dat het Peerd en by zyn med' gezellen,
 Alleen maar op het droog de voeten kunnen stellen,
 Maar als men aan den stroom of holle beeken kooft
 Dat ieder dan verschrikt, en voor het water schroomt
 Dat niemand van den hoop daar in begeert te ryden,
 Als die geen killig nat en zyn gewoon te lyden,
 Maar dat hy zwemmen kan, en diepe waters meet,
 En des al niet te min op vaste gronden treet;
 Dat Eva, Koningin van alderhande dieren,
 Die op het drooge land en in het water zwieren,
 Behoort te zyn gedient van hem, een moedig beest,
 Dat voor geen hoogen berg of holle beken vreest.
 Terwyl en deze vier aldus te zamen streden.
 Soo komt'er uit het Woud een Schilpad aan getreden,
 En als ze voor de Bruid, en by de dieren stond,
 Ontfloot het lastbaar dier zyn tandelooze mond:
 Nadien de jonge Vrouw haar niet en dient te wagen,
 Soo moet ik onze Bruid op deze rugge dragen;
 Wat dat zich hier vertoont is maar een rauwen hoop,
 Genegen tot gewoel en tot een woesten loop,
 Maar wien is niet bewust die myn gestalte kennen,
 Dat ik gantsch zedig ben, en noit gewoon te rennen,
 En dat myn kloeken rug een vlakken zetel draagt,
 Of voor een jonge Bruid, of voor een teere Maagt?
 Ook dat men zonder hulp kan op myn lyf geraken,
 En dat men zonder zorg myn rugge mag genaken?

En schoon daar iemand viel, dat hem tot ongeval
 Geen hinder doen en kan, of nadeel geven zal;
 Wat meer, het dier besluit uit veelderhande reden,
 Dat ja zoo weerden Pand behoort tot zyne leden.

Maar 't wyl het voor de Bruid zich fcharp en veerdig,
 Soo komt 'er onvoorziens een Egel uit het veld, (stelt
 Een Egel vol gelast met alderhande vruchten,
 Soo dat het tanger beeft, daar onder scheen te zuchten,
 Het dier had (naar het scheen) gewentelt in het gras,
 Ter plaatze daar het vond het schoonste boom-gewas.
 Men zag op ieder pen een peer of Appel steken,
 En Kerffen tusschen by, en al op nette trekken;
 Daar quam het aangestort, als met een vollen kraam,
 Aan ieder die het ziet ten hoogsten aangenaam.
 En t'wyl Meyrouwe let, wat dat 'er zal geschieden,
 Soo komt het aardig dier aan haar de fruiten bieden,
 Het zeid' in zyne taal, die Eva wel verstond,
 Hoe dat het vruchten draagt ten goede van de mond,
 Het zeide dat het kan een dorstig lierte laven,
 Wanneer ze met het Heir zal op den velde draven,

Of rusten in het Woud, en tot een vast besluit;
 Het stelt hem als een Rotz ter eere van de Bruid.
 Als Adam had bemerkte de gunste van de dieren,
 En hoe die zyn geneigt om zyn Gemaal te viëren,
 Soo toont hy met de stem, en door een zoet gelaat,
 Dat al haar noest bedryf hem wel ter zinne staat.
 Al wie zich hier vertoont, en komt ons eer bewyzen,
 Die moet ik [zeid de Man] met vollen monde pryzen.
 Volhart in uwen dienst, gelyk gy nu begint,
 Gy zult van myne Bruid ten hoogsten zyn bemint,
 Maar twist niet onder een wie haar behoort te dragen,
 Ik wil dat ons beleid geen dier en zal beklagen;
 Men zal hier gaan te werk gelyk de reden eist,
 Na dat men haastig is, of na men verre reist.
 Een Kemel is bequam door dorr' en lange wegen,
 Een grooten Oliphant om eer te mogen plegen,
 Een Peerd om ras te gaan, een groote Crocodyl,
 Om met en Jonge vrouw te spelen in de Nyl;
 Een trage Schildpads tred zal Eva dan behagen,
 Als zy een teere vrucht zal in de leden dragen;
 Een Egel dient met Fruit dan uit te zyn gerust,
 Wanneer een zwanger wyf tot snoepen is belust.
 Ik zal na rechten eisch de zaken onderscheiden,
 En naar het dienstig is, tot onzen dienst bereiden;
 En schoon dat iemand blyft, of dat hy mede gaat,
 Weet dat het ons behaagt, en wel te zinne staat.
 Daar is de twist gestilt, een ieder wel te vreden,
 Een ieder is verblyd, en dat in volle leden:
 Een ieder maakt zich op, en wentelt in het kruid,
 Of doet een hupse sprong ter eeren van de Bruid.
 Siet wat een gulden tyd, en wat een vrolyk leven,
 Is aan het echte Volk, en al het Vee gegeven!
 De Mensch is zonder arg, de beesten zonder gal,
 't Is vrede, zoete rust, en vriendschap over al.
 Men zag een gragen Wolf te midden in de Schapen;
 Men zag het teere Lam ontrent een Tyger slapen,
 Een Bosfink by de Haan, de Gansen by den Vos,
 Een Beir ontrent het Kalf. de Leeuwen by den Os.
 Daar

Daar quam geen raffe Valk den Tyger achterhalen,
 En op een teere Duif en quam geen Havik dalen,
 Geen Slang of Schorpioen, die gif of zwadder schoot,
 Soo dat het gantsche Woud een vaste rust genoot.
 De vrede strekt haar uit tot in de woeste baren?
 Soo dat ook zonder twist de snelle Visschen varen.
 De Snoek en zyns gelyk en at zyn minder niet,
 Soó dat men over al geluk en liefde ziet.
 Daar word niet op het Land of in de Zee gevonden;
 Of 't is met zoete min te zamen ingebonden,
 Te Zamen eens gezint. Als God is met den Mensch
 Dan vind men over al een vollen herten wensch:
 Maar boven alle ding het Een Drievuldig Wezen,
 Heeft aan het echte Volk de meeste gunst bewezen.
 Een onbegrepen licht omving het edel Paar,
 En quam met enkel heil gezegen over haar.
 De Geesten, Godes Heir, aan wien het is gegeven,
 Voor eeuwig by den Heer en zynen Throon te zweven,
 Die zongen overluit een vrolyk Bruilofs lied,
 Waar uit een rein gemoed zyn meeste rust geniet.
 Lof zy den hoogsten God, den Schepper aller dingen,
 Laat ons een heilig Lied tot zyner eere zingen,
 Laat al wat tot gezang of dichten is bequaam,
 Tot aan des Hemels Throon verheffen zynen naam.
 Laat al wat adem blaast zyn groote daden pryzen,
 Laat al wat wezen heeft hem eere gaan bewyzen,
 Laat al wat heden is, of namaals wezen zal,
 Zyn onbegrepen macht gaan roemen over al.
 Lof zy den hoogsten God, en heil de nieuwe Menschen,
 Die wy voor alle tyd geluk en zegen wenschen:
 Lof zy den hoogsten God, die aan de Wereld jont
 Een wonderbaar geschenk, het edel Trouw verbond,
 Een haven voor de Jeugd, een geest van alle zaken,
 Bequaam om al het Land wel haast bewoont te maken:
 Lof zy den hoogsten God, ja lof en eeuwig lof,
 En ziet! dit bly gezang verheugt den gantschen Hof,
 Verheugt het edel Paar tot in de diepste gronden,
 Vermits zy Godes heil in al den handel vonden,

GROND-HOUWELYK.

Sie daar het blydſte Feest, dat in het Aardsche Dal,
 Voor dezen is geweest, of immer wezen zal.
 ô God! ô hoogſte goed! ô Vader aller volken,
 Hoe groot is uwen naam! hoe boven alle wolken!
 Hoe vreemt is u bedryf! hoe wonder u beleid!
 Hoe wyd aan alle kant op Aarden uitgebreid!
 Gy zyt de ware bron van alle goede zaken,
 Gy kont alleen den Mensch in all's gelukkig maken,
 Gy zyt in wien de Ziel met al de leden rust,
 Want t' uwer rechterhand daar is de ware lust,
 Wat is doch van den Mensch, dat gy zyn's wi t gedenken
 En door een milde gunst zo wonder hoog beſchenken?
 Wat is doch in der daad, wat is een Menſchen kind;
 Dat gy zoo grooten heil aan hem alleen verbind?
 Gy hebt zyn hooft gekroond en heerlyk willen maken,
 Soo dat hy ſchier in eer de Geelten komt genaken,
 De Geelten hoog begaaf en uitermaten ſchoon,
 Die met een eeuwig heir omringen uwen throon.
 Gy zet hem tot een Vorst van uwer handen werken,
 Om met een ſtil gemoed uw wond'ren aan te merken:
 Gy hebt het vee geſtelt in zyn geduchte mache,
 Soo dat 't al te maal op zyn bevelen wacht:
 Gy hebt hem toegestaan 't gezag van alle dieren,
 Die zwemmen in de Zee, of om den Hemel zwieren.
 In 't korte wat'er blaast, of eenen Adem heeft,
 En wat'er op het land of in het water leeft,
 Gy ſchenkt hem boven dat (ten eind'hy mochte telen,
 En niet in droeve zucht zyn Jeugd alleen verquelen)
 Een zoet, een aardig beeld, een welgemaakte Vrou;
 Aan hem, door uwe gunst, verzegeld in de Trou.
 ô Goed en zoet verbond! tot onze troost gevonden,
 Eer God was van den Mensch geweken door de zonden,
 Eer dat 'er iemand wiſt van druk en ongeval,
 U grond die is geleid in Edens luſtig dal,
 In Edens ſchoon Priëel. Gy doet de tochten ruſten,
 Gy breidelt aan het vleis zyn ongetoomde luſten,
 Gy ſpot als met de dood, en geeft ons wettig Zaad,
 Daar door dit wonder Al op vaſte gronden ſtaat.

Gy doet met u behulp het zoete zoeter schynen:
 Gy doet in onzen Geest het bitter haast verdwynen:
 En, dat vry hooger gaat, gy beeld ons krachtig uit,
 Des Heeren rein Verbond met zyn beminde Bruid.
 ô God! ô hoogste goed ô Vader aller volken!
 Hoe groot is uwen Naam! hoe boven alle wolken!
 Hoe vreemt is u bedryf! hoe wonder u beleid!
 U lof zy hoog geroemt tot in der eeuwigheid.

HOUWELYK VAN DRIEN,

DAT IS,

De Verzamelinge in Echten Staat,

VAN

J A C O B,

met LEA en RACHEL.

Siet *Gen. cap. 29. Joseph Antiq. Jud. lib. I. cap. 17 & 18.*

DE Vrysters zyn verbreid, de Vryers aangewassen,
 t'Sa langt het snarenspeel uit uwe gulde kassen,
 En rept u Sang godin, hier is nu meerder stof,
 Ten dienste van de mensch, en Godes hoogen lof.
 Gy ziet aan alle kant de Wereld haar versterken;
 Dat heeft het vruchtbaar zaad van Adam kunnen werken,
 Brengt hier nu voor den dag een edel Trouw geval,
 Waar van men certyds sprak en eeuwig spreken zal.
 Wilt heden naar de kunst, een bruiloft openbaren,
 Alwaar de Bruidegom is slaaf voor zeven jaren,
 Alwaar de rechte Bruid door onbekenden list,
 Word uit de feest gerukt en in het bed gemist;

HOUWELYK VAN DRIEN.

Alwaar een vryfter treurt, daar alle vryfters fpelen,
Om dat een Zuster komt haar Zusters voordeel ftelen;
Alwaar een vryer twift, als byfter ongezint,
Om dat hy nevens hem de zyne niet en vint,
Aan wien noch evenwel de gramfchap is benomen,
Mits hy 'er twee voor een ten leften heeft bekomen.
Een wonder zeldzaam werk. Bied ooren zoete jeugd,
Hier is het vreemfte ftuk dat gy oit lezen meugt.

ALs Jacob werd gedreigt, (vermits zyn Vaders zegen,
Hem door zyns Moeders raad, niet Elau was verkre-
En dat Rebecca zorgt voor eenig ongeval, (gen
Zoo word 'er vast geftelt, dat hy vertrekken zal.
Doen word 'er vast geftelt; dat hy in korte ftonden,
Na 't huis van Bethuël dient af te zyn gezonden;
Dat hy na Haran toe heeft veerdig af te gaan,
Om door zyn broeders hand niet in gevaar te ftaan:
En mits geen vreemde Maagd in Canaan gebooren,
Hem tot een echte Wyf en dient te zyn gekoren,
Zoo word hem ingefcherpt: dat hem zyns Moeders
Hier in zal nutter zyn, en liever wezen moet. (bloed,
Daar maakt zich Jacob op; en met bedroefde zinnen,
Scheid uit zyns Vaders huis, en gaat de reis beginnen.
Hy geeft hem naar het land, van daar de Zonne ryft,
Hy geeft hem naar het ryk, dat hem zyn Vader wyft,
Hy gaat met diep gepeis door onbekende wegen;
Doch waar hy komen mag, hy vind 'er Godes zegen,
Ook doen hy van een fteen zyn hoofdpeul had gemaakt,
Heeft hy in eenen droom des Heeren gunft gefmaakt.
Hy zag een ladder ftaan, die reikte tot de Wolken,
Geen heil voor hem alleen, maar ook voor alle Volken,
Hy hoord' een helle ftem, die uit den Hemel quam,
En vry een dieper plaats als in zyn ooren nam,
Ik ben des Hee- en Vorft, en aller dingen Ader,
De God van Abraham en Izaak uwen Vader:
Ik fchenk aan u het recht van deze wyde kuff:
Daar op gy dezen nacht in ftilheid hebt geruff.

Ik

Ik wil u vruchtbaar zaad in deze landen vellen,
 Van Zuiden tot het Noord, van Oosten aan het Westen,
 En even als het stof, dat niemand tellen kan,
 Zal u tot aanwas zyn veel hondert duizend man.
 Noch zal 'er boven dien, uit u en uwen zaden,
 Ontstaan voor al het volk een wortel van genade,
 Een zegen vol geluk, dat in het aardfche dal,
 De menschen in 't gemeen tot vreugde dienen zal,
 'k En wil daar myne gunst niet van u laten scheiden,
 Maar u als met 'er hand op uwen weg geleiden.
 Het zy gy voorder ryft, of daar gy weder koomt,
 Weest van geruften geest, en wandelt onbeschroomt.
 De nacht deed haren loop, de Mane gaat verdwynen,
 En naar een korte wyl de Zon begon te schynen:
 Dies sprak de Jongeling [mits hem de slaap verliet]
 God is in dezen plaats, en ik en wist het niet.
 Daar ryd een killig bloed van boven tot beneden,
 Daar ryd een koude schrik door al myn zwakke leden,
 God, God heeft my genaakt, my, zeg ik, enkel stof.
 Van my word dank vereist, en voor hem eeuwig lof.
 De steen, waar op de man zyn nacht rust had genooten,
 Word van hem met 'er daad met oly overgooten,
 Die word van hem gericht, en in het groene veld,
 Een peil van ware dank den Heere voorgestelt.
 Hy voegt 'er woorden by: Wilt gy op myne wegen,
 En in myn Ouders huis verleenen uwen zegen,
 Gy zult myn eenig God, myn troost en hoogste goed
 Gy zult voor eeuwig zyn de lust van myn gemoed.
 Ik zal van nu voortaan tot uwer eere leven,
 Ik zal van myn gewas u volle tienden geven,
 Die zullen alle jaar u worden toegezeit,
 En ware teikens zyn van myne dankbaarheid.
 De kruin van deze berg die zal een Tempel wezen,
 Daar staag U hoogen Naam zal werden in geprezen,
 En ik zal in der daad, en niet in losse schyn,
 Myn leven dagen lang U trouwen dienaar zyn.
 Hier op besluit de Man, en eindigt zyn gebeden,
 En vordert zynen weg met onvermoeide schreden,

Hy geeft hem van den berg, en maakt een feltzaam spoet
 En voelt alwaar hy gaat den Heer in zyn gemoed.
 Daar lag een aardig dal te midden in den velde,
 Daar hy een schoonen hoop van witte Kudden telde,
 Een dal rondzom geciert met lustig boom gewas,
 En met een aardig groen, en met een weelig gras.
 Hier op trad Jacob voort tot Harans vette weilan,
 Daar ook de Maagden zelfs het weelig vee geleiden;
 Hier zag hy Herders staan, en maakt hem daar ontrent,
 En vraagt daar in het dorp, of iemand Laban kent,
 En of daar Lieden zyn die van zyn handel weten,
 En hoe hy varen mag, en waar hy is gezeten.

Men doet hem goed bericht, en hem werd aangezeid,
 Waar Labans wooning is, en wie zyn Kudde weid.
 En ziet, dien eigen stond is daar een Maagd gekomen,
 Die heeft hem door het oog de zinnen ingenomen,
 Juist als het zwavel werk, dat aan het vier genaakt,
 En, eer het iemand denkt; in haast een vlamme maakt.
 Hy zag haar zoet gelaat, haar overschoone leden;
 Hy vraagt wie datze was, en pryft haar zoete reden,
 Hy voelt, uit dit gezicht, hem steekt een zoete pyn,
 Hy spreekt in zyn gemoed, ô mocht ik uwe zyn?
 Hy komt haar nader by, hy zeid haar zyn belangen,
 Hy zeit vanwaar hy komt, (a) en kust haar frissche wangen
 Het zoentje dat hy gaf, geeft ik en weet niet wat,
 Dat hem de geest beroert en aan het herte vat.
 Hy weet niet wat 'er schort, hy voelt zyn oogen vieten
 Hy voelt (eer hy het weet, zyn tranen nederfchieten.

Het

(a) Alhoewel Moses geen verhaal en schynt te doen, dat Jacob met Rachel eenige reden heeft gevoert, eer hy haar omhelsde, maar dat uit den Text schynt, dat hy haar eerst kuste, en daar na verhaalde wie hy was. zo word nochtans besloot en uit den oorspronkelyken Text, dat Jacob voor het omhelzen aan Rachel heeft geopenbaert hare onderlinge Maegschap. Welkers uitlegginge by ons is gevolgt, op dat Jacob niet en schyne plotzelyk een onbekende Jongvrouw om den hals gevallen. en Rachel van eenen vreemden jongeling, zonder tegenspreken, zodanigen vryheid geleden te hebben. Ziet RIVET op bet 29. cap. Genes. Exercit. 126. Alwaar van verscheide zoorten en manieren van kussen, by de Ouden gebruikelijk word gehandelt,

Het is van ouden tyd en heden noch gemeent,
 Dat groote vreugde schreid en reine liefde weent.
 Soo haast als Laban weet dat Jacob is gekomen,
 Gevoelt hy zynen geest met blydschap ingenomen,
 Hy vraagt hem wonder veel, en hoe zyn Moeder vaart,
 En of God heden nog zyn Vader heeft gespaart,
 En wat zyn Broeder maakt, en wat hem heeft bewogen,
 Dat hy uit Canaan dus eenzaam is getoogen,
 En of hy verder wil. De goede Jongeling
 Vertelt hem wat 'er schort, en zeid hem alle ding.
 De tyd doet haren loop, en Jacob met de Knapen
 Is bezig onder dies ontrent de jonge Schapen,
 En al het ander vee: en wat hy neemt ter hand
 Dat doet hy met geluk en even met verstand.
 Als Laban zyn beleid, en zyn bezette gronden,
 Nu dikmaal had gezien, en in der daad bevonden,
 Soo tracht hy met den Vriend te komen in verdrag,
 Op dat hy zynen dienst te langer hebben mag.
 En daarom, na een proef van zes of zeven weken,
 Vangt hy ten lesten aan tot hem aldus te spreken:
 't Is onrecht lieve Neef, al ben ik uwen vrient,
 Dat gy my zonder loon en zonder voordeel dient. (a)
 Ik weet hoe dat een Man een zake kan verdrieten,
 Indien hy voor zyn werk geen loon en zou genieten:
 'k En wil in dit geval niet zyn in uwe schult,
 Dus maakt het my bekend, wat dat gy winnen zult [b]

Als

(a) Moses, *Genes.* 29; 14. Verhaalt wel dat Laban in 't bewelle-
 komen van Jacob zeide: *Wel aan, gy zyt myn been en myn vleesch*;
 maar en sprak niet van hem in zyn dienst te nemen, en min van hem
 een Dochter te willen geven, voor hy een maand lang zyn maniere
 van doen wel grondelyk hadde doorzien, gelyk de Text klarelyk uit
 wyft, en by de schryver hier werd aangemerkt. En daar in is
 Labans exempel na te volgen, schoon niet in andere zaken.

(b) Laban schynt hier in gantsch vroom en zedelyk te zyn, niet
 willende dat Jacob hem dienen zoude zonder loon, als een vryman,
 geen slave wezende. oordeelende dat een die werktloon behoortte
 genieten, na de leere Christi; maar hy laat zulks terstond daar
 aan gantsch leelyk leggen, vermits hy zyn Dochter (die hy met be-
 hoorlyk Houwelyk goed hadde behooren uit te geven, voor de huu-
 ren arbeids loon van Jacob, hem toeigent; trekkende winst en
 voordeel, daar hy zelfs hadde behooren uit te geven.

Als Jacob dit verstond, zyn herte ging hem open,
Hy vond zyn gantsche ziel van zoete vreugd bekropen;

En na hy zonder spraak een weinig heeft gastaan,

Zoo spreekt hy zynen Oom met deze reden aan:

Ik wil beloften doen, ook gantsche zeven jaren,
Myn leden; myn vernuft in geen en deel te sparen.

Ik wil met alle vlyt, ook in de midder nacht,

Ten goede van het vee my geeven op de wacht:

'k En wil noch evenwel geen voordeel uit de Schapen,

'k En wil my geen gewin uit uwen Akker rapen, (veld.

'k En wil voor mynen dienst geen land of vruchtbaar

Geen huis van groot beslag; en min noch eenig geld.

Wild gy my tot een loon u dochter Rachel gunnen;

Al dien ik zeven jaar: het is genoeg gewonnen.

Laat dit myn huure zyn, en stelt dat heden vast,

En ik zal met 'er daad gaan treden in den last.

Ik zal met alle vlyt ontrent de kudde werken,

En gy zult over al myn trouwe diensten merken;

Doch ik en zal niet eer als na de zeven jaar,

Ontfangen tot myn loon myn lieve weder-paar,

Dit sprak de Jongeling; en Laban is te vreden.

En Jacob is daar op in zynen dienst getreden.

Hy gaat 'er willig toe, en niet als uit bedwang

En diende met vermaak de zeven jaren lang.

Hy gaat in groten ernst een machtig vee bezorgen,

By wylen zonder rust tot aan den lichten morgen.

Alwaar dat iet ontbreekt daar is hy fluks ontrent;

Soo dat zyn wys beleid is over al bekend. Hy

(a) Labanevenwel en zeide Jacob op zyn verzoek niet anders, als, *het is beter dat ik ze u geve als iemand anders; blyft by my.* Welke antwoorde enige meinen nient ter goeder trouwe by Laban alzo gegeven geweest te zyn, als of hy van dien tyd aan al voor hadde gehad Jacob van het stuk te lyden; en daarom geen klare, maar een twyffelachtige antwoorde gegeven te hebben. PETER. Dan, hoe het zy, Jacob heeft ter goeder menigte het stuk opgenomen, en is daar op in zynen dienst getreden. RIVET, in *Genes. Exercit.* 26. Daar zyn Schryvers die (niet zonder gewichtige redenen) gevoelen, dat Jacob Rachel heeft genooten straks naar het verdrag met Laban gemaakt. Ziet JUNIUS en TERMELLIUS op deze plaatze. E'enwel wy volgen hier het gemeen gevoelen.

Hy maakt hem niet gewoon een gantsche nacht te slapen,
 Soo dat geen felle Wolf kan loeren op de Schapen,
 Soo dat noit wrede Beir een Bok of Geite nam,
 Hoewel hy menigmaal ontrent de Kudde quam.
 Was oit het Vee verhit door ongewone qualen,
 Hy geeft hem in het Bosch, hy gaat de Wörtels halen,
 Hy zoekt een heilzaam Blad, hy plukt een edel Kruit,
 En jaagt in aller yl de quade dampen uit.
 Indien 'er eenig zeer komt aan de Bokken groeyen,
 Hy is 'er veerdig by, en laat een yzer gloeyen,
 Hy brand de lempen uit, of, als het wezen moet,
 Hy snyd haar in het vleis, en demt haar vierig bloed.
 En waarom meer gezeid? hy weet hem zoo te kwyten,
 Dat hem geen flap beleid ooit mensch en kan verwyten.
 Dies nam de Kudde toe, meer als men wenschen kan,
 De zegen is in huis, als God is in den man:
 Hy voelt geen ongemak noch in de strenge dagen,
 Noch in de vuilen mist, noch in de felle vlagen;
 En schoon hy groot verdriet door hit of koude leed,
 En acht des niet te min zyn moeite wel besteed.

Hy

Hy voelt zyn ongemak van slonden aan verzachten,
 Als hy maar eens en denkt, wat loon hem staat te wachten.

En schoon hy menigmaal zich niet te wel en vind,
 Een zoet gepeis alleen dat maakt hem wel gezint.

Als nu de tyd verliep, en dat de zeven jaren,
 Na zoo een lang gedult, nu op een einde waren,

Soo maakt hem Jacob op en gaat tot Laban in;

Hy groet hem na den eisch, en taalt na zyn gewin:
 Gy weet het [zeid de Man] hoe ik ben aangenomen
 En dat tot dezer uur myn tyd is aangekomen;

Wel aan dan, doet my recht, bescheid den Bruilofs-dag

En maakt dat ik ter eer myn Bruid genieten mag,
 't Verzoek word toegestaan, men laat de Gasten nooden;

Men laat 'er menig Kalf en vette Schaapen dooden;

Men brengt 'er in het huis, men haalt 'er aan den dag,

Al wat 'er op de Feest tot vreugde dienen mag.

Een ieder is verblyd, dat twee Gelieven paren,

Met hoop alleen gevoed tot aan de zeven Jaren,

Een ieder is belust om hem te mogen zien,

En op zoo blyden dag geluk te komen biën.

Hier over werd de Wyn in overvloed geschonken,

En by het Bruilofs-volk in volle maat gedronken,

En om niet lang te zyn, het is een groote Feest,

En niemand gaat 'er weg als met een blyden geest.

De maaltijd is gedaan, de vreemde Gasten scheiden,

Men gaat de jonge Bruid tot in de Kamer leiden,

Men steekt na d'oude wys den Bruilofs fakkel aan,

Men hiet de woesten hoop te wycken uit de baan:

Men hoort meest al het Volk door zang en vrolyk juigen,

Door springen, door geroep, een blyden geest betuigen.

Men zag aan alle kant een toeloop van de Jeugd,

Men hoorde groot geraas te midden in de vreugd,

Men leide vast de Maagd door veelderhande Zalen:

Geen oog dan die haar volgt en kan haar achterhalen,

En ziet in dit gewel en in het woest geloop,

Soo werd de rechte Bruid ontfutzelt uit den hoop,

Getogen uit het Volk, en met gezwinde sprongen,

Werd Lea daar gebragt, en in het spel gedrongen,

Gekleed in zuyver Wit, geziert met edel Kruid,
 En even zoo gestelt gelyk de ware bruid.
 Dit wist de looze Vos zoo listig uit te werken,
 Dat niemand van den hoop de grepen konde merken,
 En ziet in dit geraas, ter gunste van de nacht,
 Word Rachel weg geleid, en Lea daar gebracht.
 Haar aanzicht is bedeckt (zoo plag in oude tyden)
 He slecht en eerbaar volk een jonge bruid te myden,
 Een Sluyer die verborg de schaamte van de Maagd,
 Die by een vreinde man haar teere leden waagt.
 De Bruid die werd gebed, de keerzen wech genomen,
 Men roept de Bruidegom, en laat hem binnen komen,
 Hy die hier niet en gaat als met de beste trou,
 Begeeft hem tot de Maagd als tot zyn egte Vrou.
 De vreugd, de wyn, de nacht, die hier te zamen werken, (a)
 Zyn oorzaak dat de Man geen list en kan bemerken,
 Zoo lang het duister is, en weet hy anders niet,
 Als dat hy met 'er daad zyn eigen Bruid geniet.
 Maar als de gulde Zon is hooger op gerezen,
 Zoo komt hem daar ontdoen een wonder zeldzaam wezen,
 Hy slaat zyn oogen op, hy schuift de bed-gordyn;
 Maar hy en vind haar niet die hy daar meint te zyn.
 Hy geeft hem noch een reis de Vryster aan te schouwen,
 Hy kan in dit gezicht zyn oogen niet betrouwen;
 't Is weder als het was, hy werd te meer verbaast,
 Hy twyffelt, of zyn oog, dan of zyn herte raast.
 Hy ziet ten derden maal. Wel, dit zyn vreemde zaken,
 Hy vind niet dat hy zocht, hy weet niet wat te maken!
 Hy mymert binnens mont, hy valt in diep gepeis;
 Wel, dit is (naar het schynt) een murruw kieken-vleis.
 Hoe!

(a) Dit is het gevoelen van Josephus, hoewel by anderedaarover
 berispt: Ziet hier van D. D. RIVETI *Exercit. in't 28. cap. Genes.*
Exercit. 127. Wy volgen niet verder den Joodschen Historie schry-
 ver, als dat wy meinen dat Jacob vrolyk zynde, overmits hy nu
 hadde te genieten zyn lang verwachte Rachel, ende onder de Brui-
 lofs-gasten door den wyn eenigermaten verheugt wezende, des te
 lichter in een duisteren nacht heeft bedrogen kunnen werden. Ziet
 de vordere bedenkinge hier opvallende, in de volgende proeve.

Hoe! kan op eenen nacht de ſchoonheid zoo verlopen;
Soo heb ik deze Maagd te diere moeten koopen?

Maar ziet de grauwe lucht die word ten leſten klaar,
En Jacob vond eiklaas, zyn nichte Lea daar.

Ach wat een koude ſchrik door rend hem al de zinnen,
Hy weet niet wat te doen of wat hy zal beginnen,

Zyn hooft dat zuizebolt, zyn innig herte ſlaat,

Zyn brein is op de loop en hy is buiten raad.

Wat zal hy nu beſtaan? zal hy met Lea kyven?

Of haar doen henen gaan, en uit den bedde dryven?

Of zal hy zonder ſpraak gaan tyën op de loop!

Of zal hy al het huis gaan roepen over-hoop,

Of zal hy op een Berg of elders loopen malen?

Of zal hy in het Woud of in de Boſſchen dwalen?

Of zal hy verder gaan en kiezen eenig Dal,

Daar hem geen menſchen kind zyn leven vinden zal?

Wat uitkomt? wat behulp? wie zal het konnen zeggen?

Wie kan zoo vreemden ſtuk met reden overleggen?

Ten leſten, hy verdwelmt, en ik en weet niet hoe,

Loopt veerdig uit het bed, en zoo na Laban toe.

Daar gaat hy dapper af: Wel dit zyn vreemde ſtreken,

Wel Oom, leert gy my zelfs myn Echt en Trouwe breken

Maakt gy my tot een boef, ook op den eerſten nacht?

'k En had van u voorwaar dit onheil niet verwacht.

Ik had zoo lange tyd, ja gantsche zeven jaren

Myn leden afgeſlonſt, om eens te mogen paren;

Ik hebbe menigmaal den gantschen dag geſweet,

En even ſtaag geweest als in gedurig leet.

Ik heb den koude nacht, en hare ſture vlagen;

Ik heb de Zonne-brand en hitte moeten dragen:

Ik hebbe myne Jeugd, en niet u goed, verquilt,

Geen menſch heeft aan het vee een enig lam gemiſt,

En nu ik eens myn loon na zoo een diep verlangen,

Voor al myn bitter zweet ten leſten moeſt ontfangen,

Nu ik met groot gedult den tyd heb uit gebeid,

Soo word' ik hier beſpot en om den tuin geleid.

Hoe! heb ik wel gedient, waarom word ik bedrogen!

Waarom tot myner ſpyt u Dochter weg getogen?

Waar

Waarom door slim beleid my Lea toe gebracht.

Die ik noit heb begeert, noit om en heb gedacht?

Hebt gy dan zoo ter smuik u dochter leeren sluipen,
En by een ander man in 't duister onderkruipen?

Dat is van kwaad gevolg en al te vreemden slag,

Die noit een eerlyk Man voor eerlyk houden mag.

Siet! dat ik schuldig was aan Rachel myn beminde,

Aan wien ik my alleen met trouw verbonden vinde,

Dat heb je dezen nacht met list van haar gewent,

En die haar deel geniet die is 'er door geschent.

U Dochter is een hoer en ik een boef geworden,

En op zoo kwaden voet en wil ik niet volherden;

Geef hier myn echte deel, myn recht en wettig goet,

En neemt gy wederom dat ik niet hebben moet.

Wien is 't niet bekend, dat trouwen is verkiezen,

En wat men zoo bekomt dat wil men niet verliezen,

Niet laten aan een vriend niet ruilen overhand;

Neen, neen, een echte bruid is al te weerden pand.

Wel zonder lang vertrek, herstelt my deze zaken,

Op dat ik na den eisch myn Rachel mag genaken.

Zy is myn wettig loon, myn lust en hoogste vreugt;
 Die ik niet missen kan, en gy niet houden meugt.
 Dit sprak de Jongeling al vry met harde reden,
 Als met de nieuwe bruid in geen en deel te vreden;
 Maar Laban stond en keek als iemand die versint,
 En met dat Jacob zweeg zoo is 't dat hy begint:
 Wel Neef, hoe dus ontstelt? Waar toe u hevig spreken?
 Wat mag, u lieve Man, wat kan u dog gebreken;
 Gy buldert zoo ik hoor, en spreekt geweldig breed,
 Van uwen zwaren dienst, en u verdrietig zweet.
 Gy hebt (gelyk het schynt) te wonder veel bedreven,
 En ik en weet niet hoe, bekommert moeten leven:
 Maar zeg my doch een reis hebt gy ooit meer gedaen,
 Als die hier nevens ons haar kudde gade slaan?
 Gy hebt myn Vee geweid zyn dit zoo zware zaken?
 Kan u dit Licht bedryf vermoeide leden maken!
 Voor my 'k en meen het niet: want een die schapen hoe
 Die weet men dat voor al geen groote moeite doet
 Daar werd in dat beroep gegraven nog gedolven,
 Myn Doggen, niet u volk, die vochten met de Wolven
 Is 't zomtyds koud geweest, en dan eens weder heet
 't En quelt u leden niet gy zy zyt 'er na gekleed.
 Dog hoe het wezen mag, wat noot hebt gy te klagen
 Want gy en had voor al geen zwaren last te dragen,
 Ik heb u staag verschoont, geviert, onthaalt gevoed
 Niet als een vreemdeling, maar als myn eigen bloed
 Gy hoeft niet alle ding met eiger hand te rechten,
 Daar is tot u behulp een hoop van rappe knechten,
 Die komen op u woord en gaan op u gebied,
 En 't is u meeste werk dat gy maar toe en ziet
 Voorwaar u grootste last geeft u maar weinig hindes
 Al wat ik u beval doen ook myn eigen kinders:
 Al wat gy oit bedreeft en was geen zware last,
 Ik weet het voor gewis gy waard 'er mee gepast.
 Gingt gy u niet gestaag vertreden aan der heiden,
 En zaagt op uw gemak de jonge schapen weiden?
 Had gy niet over al u Rachel met 'er hand,
 Waar gy in eenig dal u by de Kudde vand?

Was dit niet u bedryf by wylen gantsche dagen,
Soo haast als in het groen de Geiten neder lagen?

Liet gy niet aan de Maagd dan weten u beklag,

Gelyk de zoete Jeugd van alle tyden plag?

't Is zeker, lieve Neef, al waar je zyt gekomen,
Daar hebje nevens haar u zoet vermaak genomen.

De Jeugd van al het Land, en menig eerlyk Man,
Ja 't bosch ook even zelfs dat heeft 'er kennis van.

My komt hier in den zin, hoe niet te lang geleden,
Ik van den naasten berg kwam in het dal getreden.

En hoe ik daar een Olm ontrent een beeke vond

In wiens bemoste schors aldus geschreven stond.

*Wast aardig Boompje, wast; als gy zu't weder schieten,
Dan zal ik myn wensch ten lesten eens genieten.*

't Is nu een jaar geleên dat gy de letters sneet,

Maar niemand buiten ons, die recht de gronden weet,
Dies licht gy menigmaal wanneer de jongste gasten,
Met onbewuste geest den handel ondertasten.

Sy slaan maar na den zin, onkundig van de zaak,

En dat is (zoo ik weet) u beide groot vermaak.

Nu zeg eens, lieve zeg, kont gy met reden klagen
Van al te zwaren werk, of van de strenge dagen?

Ja vind men in het Land ook wel een rustig Man,

Die zoeter tyd verdryf of leven wenschen kan!

Naar ik het stuk begryp, gy klaagt van enkel weelde,

'k En weet geen Herders kind, dat oit zo lustig speelde,

Dat oit zoo vrolyk was en buiten alle dwang,

Als gy in myn bedryf in zeven jaren lang.

Maar zeg my dog een reis, wat heb ik dog bedreven,

Dat gy my zoo berispt, zoo vinnig hebt bekeven?

Heeft u die groote Man, u Vader noit geleert,

Dat gy een witten baard of gryze koppen eert?

Neen vriend, die wyze vorst van ieder een geprezen,

Die heeft u van der Jeugd al beter onderwezen:

Maar gy loopt buiten spoor door jong en hevig bloed,

Dat ik niet lyden kan, en gy niet doen en moet.

Wel, kwant, ik zeg u dat; verbetert u manieren,

En leert met recht gedult bedaagde lieden vieren;

Want ik, hoe dat 't ga, en wil het niet verstaan;

En 't zal u voor gewis ten besten niet vergaan.

Maar komt nu tot de zaak, en opent uwe gronden;

Wat is in myn beleid door iemand kwaads gevonden?

Ik heb u (zoo je zegt) in 't duister van de nacht

Niet Rachel uwe bruid, maar Lea toe gebracht.

Dit noemje slim bedrog, en kanter hevig tegen;

Maar gy hebt al den nacht in haren schoot gelegen,

En zy in uwen arm, en niemand heeft geklaagt,

Een teiken dat het werk u niet en heeft mishaaft:

Want mits gy haar terstond niet weer en hebt gezonden.

Zoo hebt gy voor gewis den handel goed gevonden.

De daad die heeft beroont, dat zy u wel beviel,

En dat zy wederom u weerd en liefstal hiel.

Gy hebt haar zoete Jeugd, haar teere blom genooten,

En dat, ô dertel quant! en heeft u niet verdrooten.

Wenscht gy nu wederom een nieu en versche bruid,

Zoo weet dat uwe trouw uit kwade lusten spruit.

Hoe! zou een jonge las een teere vryster schenden;

En, als 't hem wel geviel dan weder mogen zenden,

De Vader tot een smaad, de Moeder tot verdriet?

Neen, Jonker, dat bejag en lyd ons land-recht niet.

Wie hier een maagt beslaapt, al kwam het hem te rouwen,

Daar is geen zeggen aan, hy moet de vryster trouwen.

De lust tot echte min, verzegelt in het bed,

En is niet van den aard om los te zyn gezet.

Het maakt een vaste knoop, die met verkeerde streken

Niet op en is te doen, niet af en is te breken.

Dit is van oude tyd een recht hier in het land,

Het bedde maakt ons hier een onverbroken band:

Maar noch al boven dit is dienstig hier te weten,

Een noodig trou-gebruik, dat noit en dient vergeten;

Men geeft hier in het land geen jonge dochter uit,

Voor dat met vrienden raad een ouder is de bruid.

En waar dat iemand komt daar vind men vaste wetten,

Die naar dat iemand wil, niet af en zyn te zetten;

Gy steekt dar even hier den vinger in het zand,

En eert gelyk het dient, de wyze van het land.

Gy

Gy ziet, dat, hoe het gaat, gy kont het niet ontleggen,
 Gy kont u eigen zelfs aan Lea niet ontzeggen.
 Gy zyt aan alle kant met reden zoo bezet,
 Dat u in volle maat het wyken is belet.
 Ik, die haar Vader ben, heb u de Maagd gegeven,
 Om als een echte Wyf met u te mogen leven,
 Dat is hier in geweest myn wit en oogmerk,
 En 't is in dit geval een grondstuk van het werk.
 En gy het haar aanveert, en zyt tot haar gekomen,
 En gy hebt haar in 't bed vrywillig aan genomen,
 Gy hebt den avond stond en al den gantschen nacht,
 Gelyk een echte man in vreugden om gebracht.
 Myn dochter insgelyk die heeft aan hare wangen,
 Een zoen als echte vrouw, van uwe mond ontfangen,
 En is u wederom een zoete kus geïont,
 Dat viel u noit te beurt als op gelyken grond.
 Zyn wy dan eens geweest al die haar iet vermogen,
 En in ons aller hert op eenen voet bewogen;
 Zoo hoort gy Lea toe en dat in ware trouw,
 En daar en is voortaan geen plaatze van berouw.
 Maar gy die my bestraft met zoo gestrengte reden,
 En roept, dat gy door list hier ontrecht hebt geleden,
 Vermits, gelyk gy zegt, het niet en kan bestaan.
 Wat iemand door bedrog of dwaling heeft gedaan:
 Bedenkt in uw gemoed, hoe gy uw's Vaders zegen,
 Hebt door een loozen trek voor u alleen gekregen,
 En hoe u Broeders kleed bedroog den ouden Man,
 En door u slim beleid zyn hert en gunste wan;
 En of schoon naderhand de list werd uit gevonden;
 U Vader lykewel die hiel zich als verbonden;
 En schoon hy met 'er daad den loozen handel zag,
 Hy zei, dat hy de gift niet weder roepen mag.
 Hoe zeer dat Esau weent, en woud 't anders dryven,
 Gy die gezegent waart, die moest gezegent blyven.
 Dat heb je menigmaal voor dezen ons vertelt,
 En met een volle mond u voor-recht vast gestelt:
 Waarom en dient de voet, door u wel eer genomen,
 Niet hier by ons gevolgt, en na te zyn gekomen?

't En voegt niet dat een man, die na de reden gaat,
Doet tegen zyn bedryf, en buiten eige daad.

En dit geldt des te meer in Houwelyksche zaken,
Die naar een quaden slag niet recht en zyn te maken.

Hier is een Maagd onteert, en dat door u bedryf:

Wel, handelt die voortaan gelyk een echte Wyf.
Daar is geen ander raad, gy kond 't niet ontvlieden:
Wat gy een ander deed dat moet ook u geschieden:

Is 't niet gelyk je wilt, zoo doet gelyk je meugt,
Maakt trouwe van de lust, en van de nood een deugt.
Als Jacob overwoeg de grond van deze reden,
Zoo werd de Man gezint hier dieper in te treden.

Doch eer hy grammer word, en op een nieuw verhit,
Zoo voer hem Laban in, en zèid' hem weder dit:

'k En wil niet dat u hert in nieuwe gramschap stygert;
De loon by u verdient, en is u niet gewygart,

Houd Lea nu ter tyd voor uwe bed-genoot, (a)

En laatze by u zyn tot aan de bleeke dood.

Ik wil u nevens haar myn jongste dochter geven,
Om als een echte Wyf met u te mogen leven;

En dat ter naaste week: maar voegt u lieve vriend,
Dat gy noch op het veld my zeven jaren dient.

Wat zal doch Jacob doen? het zyn hem vreemde, zaken,
Maar Lea was ontreet; en hoe van haar te raken?

En Rachel is voor al zyn liefste weder-paar;

Dies nam hy weder aan een dienst van zeven jaar.
Daar is de twist gedaan, daar is het stuk gevonden;

Daar word de Jongeling aan twee gelyk verbonden,
Maar niet op eene wech, of op gelyken voet;

Aan d'een uit rechte Min, aan die vermits hy moet.

(a) Laban zèid, volgens onzen Text: *Houd met deze deze weke uit, ik wil u deze (dat is Rachel!) mede geven* &c. In den Hebreëuschen. en ook in den Griekschen Text staan deze woorden twyffelachtig, in voegen dat eenige daar uit hebben willen besluiten, nemende de weken voor jaren (JOSEPHUS & CHRYSOST, maar zulks werd tegengesproken by HIERON. en andere Godsgelcerde. Ziet RIVET. in cap. 28. Genes. Exercit. 127.

HOUWELYK VAN STATE

Door Wapenen te wege gebragt,

T U S S C H E N

O T H N I E L

en A C S H A ;

D O G T E R V A N

C A L E B .

Ende Caleb zeide: !Wie Kirat-Sepher zal slaan, ende nemense in, die zal ik ook myn dochter ACHSA tot een vrouwe geven OTHNIEL nu, de Sone van Kenaz, Calebs Broeder, namze in, ende hy gaf hem ACHSA zyn Dochter tot een Vrouwe. Josua 15: vs. 16, 17.

TEn tyde 't machtig Heir, van Jacob her-gekomen,
 Nu had een groot getal van Steden ingenomen,
 Ook Vlekken uitgeroeit, en Slooten afgebrand,
 Soo dat het nu besat het lang beloofde land;
 Doen liet de Soone Nun, nu leider van de scharen,
 Met uitroep door het Heir, aan ieder openbaren,
 Hoe dat men hier een berg, en daar een lustig dal,
 Of elders door het lot, de Slooten deelen zal.
 Hier op trad Caleb toe, en op bezette reden,
 Van dat hy had gedaan en voor den Staat geleden,
 Kreeg Hebron tot zyn erf vermits den vroomen ziel
 Op God gedurig stond en nooit in twyffel viel.

Doch wat oit Israël voor dezen had begonnen,
 Wat naam van Hebron droeg en was doen niet gewonnen:
 Maar Calebs edel stam, en zyn vermaard gezin,
 Bekrygde deze streek, en nam het landschap in
 Arbas gelyke-wel, een Stad met vaste muuren,
 Die steunt op haar geweld, en spot met haar gebuuren:
 En mits haar deftig Slot, en menig krygbaar man,
 Stelt zich in vollen kryg zoo vinnig als ze kan.
 Maar Caleb nu bedaagt en moede van te stryden,
 En moede van het veld geduurig om te ryden,
 Hoort staag van zyn gezin: Rust, oude Vader, rust,
 En laat van nu voortaan hen vechten dien het lust.
 Laat jong en wakker volk haar rappe leden roeren:
 't En past geen gryzen baard zoo stagenkryg te voeren.
 Men prees in oude tyd een vryers spitze lans:
 Maar wysheid, goed beleid, en raad, van oude mans.
 Hier op stond Caleb stil, en woeg met rype zinnen,
 Hoe, buiten zyn gevaar, het landschap is te winnen.
 Hy voed' in zyn gezin een uitgelezen Maagd,
 Van wien, tot haren lof, het gantsche leger waagt.
 Zy was een frissche bloem, en in haar zoetste jaren,
 Van leden recht bequaem om wel te mogen paren,
 Zy werd al staag verzocht by menig rustig kwant,
 De beste van het volk, de rykste van het lant.
 Zy wert voor al gewilt, en om haar frissche leden,
 En om haar zoet gelaat, en om haar reine zeden,
 En om haar vader zelfs, en om haar machtig goet.
 Dat hier en over al een Vryster achten doet.
 Maar echter werd de Vorst geduurig wederhouwen,
 En menigmaal belet zyn dochter uit te trouwen,
 Is 't niet een zeldzaam ding! der Vryers groot getal,
 Maakt dat een Vader ducht wien hy verkiesen zal.
 Wanneer een machtig volk, of veelderhande menschen,
 Den ingang van de plaats met grooter yver wenschen,
 De wil, de grooten ernst, de lust om in te gaan,
 Maakt dat meest al het rot moet buiten blyven staan.
 Dit eigen ongeval dat ziet men hier gescheiden,
 Ten aanzien van de Maagd en van de jonge lieden;

Want

Want t'wyl dat al de jeugd het stuk geweldig dryft,
 Zoo is 't dat ieder een geheelyk buiten blyft.
 Die keur heeft is beducht, en moet de zinnen fcherpen,
 Wie dat verkooreu dient, en wie men zal verwerpen.
 De man is ongeruft, en dut in zyn gemoet,
 En wiggelt even flaag gelyk een weeg-schaal doet.
 Wanneer een Maagd ontzeid de beste van den lande,
 Zoo word 't menigmaal gerekent groote fchande;
 Dies ryft 'er veel gebełgs, en fpyt en onluft uit,
 En eindigt menigmaal tot ondienft van de Bruid.
 Dit woeg de goede Man: hy liet de jonge lieden,
 Om ieder wel te doen in zyn paleis ontbieden,
 En als hy daar de jeugd ziet voor zyn oogen staan,
 Zoo fpreekt hy in 't gemeen aldus de Vryers aan:
 Gy hebt wel eer gemeent (doch zonder vafte reden)
 Dat ik te gener tyd myn dochter wou befteden,
 Maar hoort manhaftig volk: ik ben nu vafte gezint,
 Te fcheiden in der daad van dit myn waarde kint.
 Gy ziet hier deze Maagd, die wil ik overgeven,
 Om met een ruftig Man haar dagen af te leven;
 En ik en wil voor haar geen ftat of machtig geld,
 Ik wil een ftrydbaar Man, een onvertzaagden Held.
 Wie Sepher met geweld zal konnen overvallen,
 En planten even daar zyn vaandels op de wallen,
 Wie Arbas deftig Slot zal leggen op de grond,
 En ftaan in volle macht daar eertyds Enak ftond,
 Die zal door myn behulp tot ftat en eere ftynen,
 En zal tot zynen loon myn dochter Achfa krygen;
 Die zal niet met de naam, of in een loozen fchyn,
 Maar in de ware daad, myn lieve Swager zyn.
 Wie luft die ga te werk: Dit was terftond geweten
 En door de fnelle Faam door al het land gekreten,
 Straks pryft 'er een de daad, zoo deftig als hy kan;
 Een ander wederom die fpreekt 'er leppig van.
 Dus gaat 't in 't gemeen met alle menfchen zaken;
 Wie kan het ieder een in all's te pafte maken?
 Wat hier gantsch enge fchynt, word elders wyd gerekt,
 Een ieder vogel zingt na dat hy is gebekt.

De lieden die het stuk met reden overleggen,
En weten niet als goed van dit beleid te zeggen.

Sy noemen dit een aas, dat jonge zinnen trekt:

En even gaande maakt en tot de deugt verwekt.

Vie zal 'er niet terstond een kloeke daad beginnen,
Daar prys en machtig goed, ja Vrysters zyn te winnen?

Gewis, die nu ter tyd geen wapens aan en doet,

En heeft geen Ridders hert, en is geen edel bloed.

En ander tot den kryg niet al te zeer genegen,

Die brengt 'er wederom verscheide reden tegen.

Hy maakt een lang verhaal van ik en weet niet wat,

Daar hy uit enkel nyd, de zaken meê beklad:

Vel! Caleb onze Vorst die heeft 't wel te maken;

Iy waagt alleen de schar en wy het gantsche laken:

Want zoo het wel gelukt, zyn dochter krygt een man,

En zoo het qualyk gaat, wie leid 'er schade van?

Vie, gy onwyze jeugd. die uwe rappe leden

Gaat uit een losse drift in dezen kryg besteden:

Gy stelt u in Gevaer en waagt u jeugdig Lyf,

En zeg eens waarom doch op hoope van een wyf.

Maar denkt wat zal het zyn indien gy word geslagen?

Geen mensch zal immermeer u malle daad beklagen?

En schoon gy won de Stad. noch is 't niet gezeid,

Dat even dan voor u de Vryster is bereid.

I kan een stompen arm, een houw in't aanzicht deeren,

oo dat de schoone Bruid u niet en zal begeeren,

Of, zoo in u bedryf de Vader iet mishaaft,

Hy zal zyn onschuld doen en leggen 't op de Maagt.

En denkt niet dat het Slot is zonder harde slagen,

Of dat de vaste Stad in haast is weg te dragen.

Neen Vrienden, meenje dat, voorwaer gy zyt verdwaalt

't Is hier juist daar men vecht en diepe wonden haalt.

Al is Ahimai dood, en Talmai overwonnen,

En Schesmai neergevelt. noch is 't maar begonnen;

Daar ryft vry menig Slot en menig hoog Kasteel,

En Sepher is voorwaar al vry het hardste deel.

Hier toe en zend de Vos geen van zyn eige knechten,

Maar laat slegts buiten hem zyndogters schoonheid vegten

Hy pryst de ryke stad, haar staat en vruchtbaar erf:
 Maar zend een ander heen, daar hy niet gaan en derf.
 De Ridder Othniël, een van de jonge lieden,
 Die aan de schoone Maagd haar trouwe quamen bieden,
 Ging anders hier te werk, wanneer hy dit verstond,
 En sprak in zyn gemoed, of met een open mond:
 Men zegge wat men wil, de tyd is nu gekomen,
 Die my voor alle ding is noodig waar genomen.
 t'Za breng hier; wie gy zyt, myn wapen aan den dag,
 Op dat ik heden zelfs het stuk beginnen mag.
 Een ander vecht om geld, of spant de gantsche zinnen,
 Om Staat, om Eer of Faam voor hem te mogen winnen.
 Ik zal den Kryg bestaan om u, ô weerde Maagt!
 Of nu, of nimmermeer, zoo dient het stuk gewaagt.
 Wat zal my tegen staan? hier moeten hooge wallen,
 Of wyken als ik kom, of plat ter aarde vallen.
 Ik heb tot heden toe gevochten voor 't gemeen,
 Maar dit manhaftig werk dat is voor my alleen:
 Laat moppen zonder hert, of bloode pimpelmeezen,
 Den Vyand zyn geweld en harde slagen vreezen,
 'k En pas op geen en Reus, al is hy byster groot;
 Ik ben bereid te gaan te midden in de dood.
 Met bloed word eer gekocht. Ik zal de kanze wagen,
 Ik zal verwinnaar zyn, of neder zyn geslagen.
 En, lieve, waarom niet? win ik maar eenen slag,
 Ik hebbe by gevolg al wat ik wenschen mag.
 Dit zeid de Jongeling, en laat de spotters razen,
 En doet van stonden aan den fellen hooren blaazen.
 Hy maant zyn Vaders huis en alle vrienden aan,
 Om in dit deftig werk hem by te willen staan.
 Hy vind een gragenhoop van ruiters, schutters, knechten,
 Hy vind zyn eigen hert genegen om te vechten.
 En zonder lang verblyf zoo trekt de Ridder op,
 Den sluier om het lyf, en pluimen op de kop.
 Maar eer hy wil van huis, en uit den leger scheiden,
 Gaat hy zyn wakker heir voor Calebs deur geleiden.
 Daar springt hy van het peerd, en t'wyl het leger stond,
 Ontsluit hy voor de Maagd aldus zyn heusche mond.
 ô Bloem

Ô Blom van alle Jeugd! en peerel van de Maagden;
 Die aan een edel hert voor dezen oit behaagden,
 Ziet hier een moedig heir voor uwe deure staan,
 ' Ten kryge toegerust, en vaardig om te slaan.
 Ik zal haar Leider zyn, en geenzints achter blyven:
 Maar met dit eige lyf de dichte rotzen klyven.
 En is 'er noch een Reus te vinden in het land,
 Dien zal ik oorlog dóen, en dat met eiger hand.
 Nu bidd' ik maar alleen, myns hertens zoet verlangen,
 Laat my eens deze spies van uwer hand ontfangen,
 Zet my eens op den helm die hier myn Schildknecht
 So word ik heden zelfs u Ridder waarde Maagt; (draagt,
 En zoo het u belieft een kusje my te jonnen,
 My dunkt van nu af aan het Slot dat is gewonnen.
 Maar zoo dat u misshaagt, of acht het al te vroeg,
 Ziet my eens gunstig aan, en 't is my noch genoeg.
 De Maagd die kreeg een bloos, en liet haar oogen dalen,
 Die hem noch des te meer tot in het herte stralen,
 En roeren hem de ziel; maar Caleb daar ontrent,
 Die heeft den jongen held met woorden afgewent.
 Hoe! zeyd hy (lieve vriend) wie geeft 'er loon te vooren?
 Gy haast u wat te zeer, u recht is niet gebooren.
 Ey laat voor deze maal de Maagd in haar geheel,
 Tot God de daad besluit, en wyst haar echte deel.
 Vermyd u (zyt gy wys) u vrienden op te houwen;
 En laat haar moedig hert met dralen niet verkouwen,
 De tyd die maant u zelfs dat gy te velde gaat,
 Dit is een dag van doen, en niet van losse praat.
 Het edel hert getergt, door zoo een schamper spreken,
 Gevoelt 'k en weet niet wat in zyn gemoed ontfteken.
 Gevoelt een heten brand, gevoelt een hevig bloed.
 Dat hem met stillen mond een veldslag wenschen doet.
 Hy nam de Juffers hand, hy kust haar teere vingers.
 Hy noemt ze zyn vermaak, zyn spoor, en herte-dwingers.
 En 't vier dat hem ontfleekt, en naar eenderde kus,
 Zoo borst hy vorder uit, en sprak ten lesten dus:
 Of heden op den dag zal ik met eere sterven,
 Of heden zal ik troost en uwe gunst verwerven.

Ik zeg het andermaal, of heden zyt gy myn:
 Of heden ben ik dood en buiten alle pyn;
 En daar op trekt hy voort Maar Achsa stond verslagen,
 Sy kent haar Vaders zin, zy mag geen liefde dragen;
 Noch zeid ze binnens monds: ô Peerel van de Jeugd!
 Ik wensche nevens u dat gy verwinnen meugt.
 't En leed als genen tyd Elbasinag had vernomen,
 Hoe dat een moedig held te velde was gekomen,
 En dat zyn vaste Stad zou werden aangetast;
 En dat een schoone Maagd is aan den handel vast.
 Maar dat verschrikt hem niet. Hy roept zyn naaste Raden,
 Hy roept met volle mond: Geen mensch en zy beladen,
 Ey, zet geen malle vrees, maar houd een goeden moet,
 't Is maar een jonge wulp die ons den oorlog doet.
 't Is maar een jonge las een popje voor de vrouwen,
 Die niet en heeft geleert als Juffers t'onderhouden,
 Die niet met al en weet, als hoe men vrysters mint,
 Niet hoe men eenig Slot of vaste Steden wint.
 Ik weet een goede greep, om hem en zyne gasten,
 Te treffen daar het dient, en op haar zeer te tasten;
 Gy

Gy die met zweerden hout, offchiet eenhardenschicht,
 Besteet u slag allèen ontrent haar aangezicht,
 Ontrent haar weke neus, en ongebaarde monden,
 Dat zyn voor dezen hoop voor al de beste wonden.

Want zoo dit maareen reis de nieuwe Veld-heer ziet
 'k En wil geen Koning zyn, indien hy niet en vliet
 Wie is die niet en weet, dat zoo gewisse slagen
 Hem zullen met der daad de Vrysters doen mishagen?

Wel houddan dan dezen voet ontrent dienjongenhoop,
 Sy zullen voor gewis gaan tyën op de loop.

Al die op dezen tyd ontrent den Koning stonden,
 Verhieven zyn verstant en prezen deze vonden.

De Vorst die word bedankt voor zyn bedachte raad
 En dit word even doen verkondigt over straat:

Wie aan den Othniël zal houden in de wangen,
 Soo dat men hem de tong ziet in de wonden hangen,
 Die zal tot zynen loon ontfangen voor de daad,

Een krans van enkel Goud hem tot een hals cieraad.
 Maar wie met zynen kop zal kunnen wederkeeren,

Dien zal de grootste Vorst een streke Lants vereeren,
 En noch een deftig Slot, omzingelt met een Wal,

Soo dat hy licht een Wyf voor hem bekomen zal.
 Noch vorder word belast aan al de rauwe Knechten,

Hoe dat men met bescheid den Vyand zal bevechten,
 En dat geen ander lid aan iemand dient gewond,

Als slechts een weke neus, of wel een teere mond.
 Dit houd des Konings raad voor wonder nutte zaken,

En straks gaat al het volk haar Wapens veerdig maken.
 Men roept 'er over al en houd 'er voor gewis,

Dat Jacobs gantsche Jeugd al ree geslagen is.
 Als nu de Ridder komt te midden op den Velde,

Eer hy zich verder geeft, of om te vechten stelde,
 Soo doet hy voor een tyd den gantschen Leger staan,

En roept op deze wys den God des Hemels aan.
 Bestierder van den Kryg, en Heerscher aller Volken,

Die legers henen dryft gelyk als losse wolken,
 Die met een klein getal, en door een zwakken hoop,

Doet menig duizend Man verdryven op de loop,
 Gy

Gy hebt dit vruchtbaar Land aan onzen Staat gegeven,
 Gy hebt 'er menig Volk met krachten uit gedreven,
 En dat u gunstig woord niet al en is vervult,
 En is niet u ô Heer! maar onze zonden schult.
 Wy komen nu ter tyd met ootmoed aan getreden,
 O! neigt tot dezer uur het oor aan ons gebeden.
 Ons steunfel in den ftryd en is geen moedig peert;
 Geen lans, geen snelle pyl, geen spies, of vinnig zweert.
 Gy zyt ons heil alleen, leer onze vuisten krygen,
 En doet dit moedig volk voor ons ter aarden zygen
 Verstrooitze door het veld gelyk als nietig kaf,
 En stort haar poorten om, en rukt haar grendels af.
 Dan zal gantsch Israël in uwe gunst verblyden,
 En met een dankbaar hert u grooten Naam belyden,
 En melden uwen lof, en zingen t' uwer Eer;
 Want als men Steden wind, 't is uwen zegen, Heer.
 't Gebed is nau gedaan, men ziet den vyand komen.
 Die hadde voor den dag de wegen in genomen,
 Die had een hoogen berg aan alle kant bezet,
 Waar door dat aan de Stad den toegang werd belet.
 Dit was het dat den Held ten eerste wat verfelde;
 Dies hield hy achter-raad te midden op den velde.
 Maar eene van het volk die al het landschap kent,
 Die heeft de bleke vrees met reden af gewent.
 Hy zeyd, een enge pad, bezet met dooren hagen,
 By hem te zyn ontdekt, wanneer hy plag te jagen,
 Een pad die niemand kend, een rechten hazen pad;
 En die een uitgang heeft tot onder aan de Stad.
 De Ridder let 'er op, en zend bequame lieden,
 Ten einde zy den berg tot aan de Stad bespieden.
 De rappe Mannen gaan en vinden haren wensch,
 Dat is een open weg, en niet een eenig mensch.
 De poorten slecht bewaert, geen ruiters aan de straten,
 Het blykt dat al het volk zich op het heir verlaten.
 Het Heir dat op den berg de wegen had bezet,
 Soo dat 'er niet een Mensch op dezen streck en let.
 De Vorst doet onder dies de steile rots genaken
 En laat een groot gewoel ontrent den vyand maken.

Hy gaat hier wonder fel, en uitermaten rou,
 Als of hy met geweld een doorgang maken wou:
 Maar straks zoo kiest hy uit vier hondert rappe gasten,
 Die op een ryken buit, niet op haar leven pasten,
 Tot deze zeyd hy zelfs: Ik wil u leidsman zyn,
 Of midden in de vreugt, of midden in de pyn.
 Hy geeft noch vorder last, tot onder aan de bergen,
 Den vyand even staag met alle vlyt te tergen.
 Hy stelt tot dit beslag Bildad zyn oude vrient,
 Hy zeyd hem vorder aan wat onderwonden dient.
 Hier mede treed hy voort, en laat hem van der heiden
 Tot op een hoogen berg, tot aan de Stad geleiden.
 Daar houd hy zich bedekt, en hiet de mannen staan,
 Tot dat hy nader weet wat dienstig is gedaan.
 Hy zend 'er twintig uit, bekleed als slechte boeren,
 Die geeft hy vorder last den aanslag uit te voeren.
 Zy raken in de poort, en, eer het iemand dacht,
 Zyn boven op den burcht en meester van de wacht.
 Daar op komt Othniël in haasten aangevallen,
 En trekt met al het volk te midden op de wallen:
 Hy plant van stonden aan zyn vaandels op de poort,
 En doet den hooren slaan, en trekt gedurig voort.
 Zoo haast de kwade maar is door de Stad gevloogen,
 Zoo komt meest al het volk tot op de markt getoogen,
 En meint daar met geweld te stuiten deze slag,
 Tot dat het buiten-heir te rugge keeren mag.
 Maar hun en werd geen tyd van Othniël gelaten,
 Vermits hy zich verspreid door al de groote straten.
 Doch als zyn kleine hoop zoo grooten schare vond,
 Die midden op de plaats in volle wapens stond,
 Zoo was het rot verbaast; maar hy te meer verbolgen,
 Trekt op den vyand aan, onzeker wie hem volgen.
 Als hem de schoone Maagd maar eens in 't herte kooft,
 Geen pylen die hy vreesst geen wapens die hy schroomt.
 Spits-broeders, zeyd de Man, hier is 't tyd te vechten,
 Hier is de rechte stond ons zaken uit te rechten.
 t'Za treed nu lustig aan, maar houd u van den buit,
 Of slaat 'er met geweld voor eerst den vyand uit.

Hier

Hier mede geeft hy moed aan zyne rots-gezellen,
 Die wat hen tegen is ter aarden neder vellen;
 Zo dat nu Midian den moed geheel verliest,
 En voor een harden stryd een schendig vluchten kiest.
 Waar toe een lang verhaal? de stryd is nau begonnen,
 Den vyand is gevlucht, het markt-veld ingewonnen.
 De God van Israël, die voor de zyne stryd,
 Geeft heil door weinig volks, en al in korten tyd.
 t'Za wilt u (roept de Vorst) noch dezen maal verkloeken.
 Wy moeten buiten zelfs den vyand gaan bezoeken.
 t'Za makkers noch een keer; God zal den vijand slaan,
 t'Za noch een kleine stoot, en d'oorlog is gedaan.
 De tyding onder dies was in het Heir gekomen,
 Dat Jacobs dapper volk de Stad had in genomen,
 Dat Othniël alreê de wallen had bezet,
 En dat zyn vorder tocht in haasten dient belet.
 Elbasmag, die het hoort, zeid dat de boden liegen,
 En dat des vyands heir niet machtig is te vliegen:
 Maar t'wyl hy staat en zwetst, en al het stuk ontkent,
 Zo spoed hem Othniël, en vind hem daer ontrent.
 Zyn mannen vallen aan gelyk als jonge leeuwen,
 Met wonder vreemd gebaer, en met een moedig schreeu-
 Een ieder vordert weg, en roept al even fel; (wen:
 Wyk, onbesnede, wyk den Heer en Othniël.
 Straks heeft de bleke schrik gantſch Midian bevangen,
 De stoutſte van den hoop die krygen bleke wangen,
 Niet een en heeft 'er lust of is 'er om begaan,
 Om zo een flukze Jeugd in 't aangezicht te slaan.
 Aldumai onder dies met uitgeleze gasten,
 Die poogt in grooten ernst den Ridder aan te tasten;
 Hy toont hem wonder stout, schoon hy van binnen zugt,
 Op dat hy noch het volk mocht houden van de vlugt,
 Maar Kenas rappe Zoon die komt op hem gereden;
 En veld een styve lans en stoot hem door de leden.
 Ziet daar een Ridder steek, ter eeren van de Bruid:
 De Koning gaf een schreeu, en blies het leven uit.
 Daar mede valt den moed aan al de Philistynen,
 Die als een lichten rook van stonden aan verdwynen.

Zy zweven al te maal als ſchapeu op het velt,
 En niet een eenig menſch die zich ter weere ſtelt.
 Dat over moedig volk, zoo hoog gewoon te trotſen,
 Verhaaſt zyn eigen dood in 't ſpringen van de rotſen;
 Zo dat 'er in het veld geen tegenſtand en blyft.
 Hoe licht verſtrooit het heyr als God den vyand dryft!
 Zo haaſt als Caleb hoort de boodſchap van den zegen,
 Hy maakt hem veerdig op, en komt den Ridder tegen
 Te midden op het velt. De nieu-gewonne Bruid,
 Die quam benevens hem getreden vooren uit.
 Daar voegt zich by den ſleep een rey van jonge maagden.
 Die met een geeſtig lied van al den tocht gewaagden,
 Die preſen Kenas Soon met zang en ſnaren ſpel,
 Maar loofden boven al den God van Iſraël.
 Zo ras als deze ſtand is by den Held geweten,
 Is hy met eenig volk in haaſten opgezeten,
 Het gantſche leger volgt met al het krygſcieraat,
 Een ieder in 't gelit. en op de rechte maat.
 Hier ziet men op een rey in lange drachten komen,
 Het ſchoonſte van den buit, den vyand af genomen,
 Goud, peerels, diamant, juwelen, oude ſchat,
 En menig kunſtig werk, en menig aardig vat:
 Vooral des konings helm, zyn ſchilden, ſpieſſen, zweerden,
 Zyn kroon en gulden ſtaf, zyn uitgelezen peerden:
 Zyn Princelyk' karos, zyn Dochters boven dien,
 In dezen tocht alleen voor ſlaven aangezien;
 Een gifte voor de Bruid, om haar tot kamer-maagden
 Te dienen na den eiſch, zo die haar ſlechts behaagden.
 Ziet, dus trekt Othniël, tot Caleb hem ontmoet,
 Die eerſt met bly gelaat den Overwinner groet;
 Zyt wellekom edel Held, die met u vroome leden,
 Hebt voor den gantſchen Staat en uwen God geſtreden,
 Hebt door u kloeken arm gewonnen deze Maagt,
 Die u van heden af de Vader overdraagt,
 Komt hier ontfangt u loon, die God u heeft gegeven,
 Mits gy door ſlim beleid de vyand hebt verdreven.
 Zy is u eigen goed, uit kracht van ons verbond,
 Ontfangtze, waarde vriend, zy is u wel gejoint.

Dit zeld hy , en met een zoo komt hy toe getreden ,
En voegt hem na den Held , en tot zyn vroomen leden.

Hij lyd zyn Dochter met , en neemt haar rechter hand ,
En zyt noch andermaal : Ziet daar myn eenig pand.
Ziet daar myn dierste fchat , voor u alleen gebooren ,
Die zy van heden af u lief en uitverkooren.

Ziet daar benevens haar myn toegenegen hert ,
Dat even met de Maagt aan u gefchonken wert.
De Ridder in den geest van blydschap overgoten ,
Een blydschap dien hy noit voor dezen had genoten ,
Ontfangt de jonge Maagd , en naar een heufchen foen ,
Bestaat hy voor het volk zyn woord aldus te doen :

Ik dank u , machtig God , die Jacobs groote fcharen
U gunft zo menigmaal hebt willen openbaren ,
Die met een hoog belyd en wonderbare macht ,

In dit zo ryken Land ons Vaders hebt gebracht.
Ik dank n groote God , met al myn gantsche krachten ,
Met lyf , gemoed , en ziel , met woorden , met gedachten ,
Ik dank u , groote God , dat gy in dit gevecht ,
Hebt met een goeden gunft gezegent uwen knecht.

Ik dank u boven al van uwen milde zegen,
 Dat my dit weerde pand ten lesten is verkregen,
 Dat my nu deze Maagd, dit wonder schoon juweel,
 Is voor myn eigen lot, en voor myn echte deel.
 Geeft dat wy nu ter tyd, met onderling vernoegen,
 Ons handen over een, ons herten mogen voegen.

Vergunt ons t'uwen lof, vergunt ons vruchtbaar zaat,
 Ter eeren uwes volks, en voordeel van den staat.
 Ik dank u, moedig Vorst, die Godt hebt voorgesproken,
 Doen aan het gantsche volk de moed was afgebroken,
 Aan wien op dezen grond is Hebron toegezeid,
 Aan wien tot zynen loon, is Sepher toe-geleid.

Ik dank u deftig Man, en weerde Vriend des Heeren,
 Van u gestrekte gunst, en van zo grooter eeren:

Ik dank u noch eenmaal, ik dank u menig fout,
 Dat gy u beste pand op heden my betrout.
 Ik dank u schoone Maagd, ô blom van onze tyden!
 Dat gy ook heden zelfs myn herte komt verblyden.

Dat gy ook hier verschynt, en wel te vreden zyt.
 Tot myn vermaak alleen te leven uwen tyt,
 Te geven uwe jeugd, en uwe teere jaren,

Voor myn gebruik alleen voortaan te willen sparen.

Ik dank u schoone Maagd, ô lang gewenste Bruid!
 Die al myn herffens lust in u alleen besluit.

Ik zal wat my belangt, ik zal myn leven dagen,

Ik zal van nu voortaan u reine liefde dragen,

Ik zal u eigen zyn in vreugd en tegenspoed,

En noit zal ander Min verrukken myn gemoed.

Noit zal 'er eenig wyf myn vaste zinnen buigen,

Des neem ik al het volk ons heden tot getuigen,

En uwen Vader zelfs, en onzen grooten God;

Gy zyt van heden aan myn deel, myn echte lot.

En om met eenig pand myn woorde vast te maken,

Gelyk men veeltyds doet in diergelyke zaken,

Ziet hier tot groot gebruik, ziet hier een grooten schar,

Ziet hier tot uwen dienst de sluitels van de Stad,

Die hoort u eigen toe met al haar groote palen,

Daar in een wakker oog ten vollen zou verdwalen,

Dat

Dat zal de trou ring zyn, die ik u heden geef,
 Dat zal u trou-ring zyn, ook als ik niet en leef.
 De Maagd in dit gewoel en kan niet overleggen,
 Wat dat 'er is te doen, of wat ze dient te zeggen.
 Zy voelt in haar gemoed de schaamte van de Jeugd,
 En echter zeid ze wat, verwonnen van de vreugd.
 Ons huis is overstort, door velerhande wegen,
 Met Godes ryke gunst en alderhande zegen,
 Maar dat ik meest verhef, en voor het hoogste weeg,
 Is dat ik tot myn deel, u edel Ridder, kreeg,
 U puikje van de jeugd. 'k En wil u niet gelyken,
 By goud, of grooten schat, ja gantsche Koningryken,
 Gy zyt al dat alleen, gy zyt in myn gemoed,
 Naast God myn eenig heil, myn aller hoogste goed.
 Wel, kom dan, edel Held, gy kloekste van de mannen,
 Die met een styven arm de stalen bogen spannen,
 Bezit myn innig hert, bezit myn jeugdig lyf;
 Ik ben van dezer uur u lief en echte wyf.
 Met dat de Juffer zwygt, zo komen duizend menschen,
 Die aan de jonge Maagd geluk en zegen wenschen,
 En brengen uit het heir, en leggen voor de bruit,
 Het beste van den roof, het puikje van den buit.
 Tapyten, naalde-werk, hair-banden, arrem-ringen,
 Hals-spangen, goud, koraal, en duizend moye dingen,
 En koppen voor den drank, en schotels voor de spys,
 Al konstig uitgewrocht, en op een vreemde wys.
 En t'wyl de gantsche stad van dezen zegen melde,
 Zo word 'er twee gekroont te midden op den velde;
 De Maagd van 't Vrouw geslacht, de Ridder van de Mans
 Zy kreeg een roozen-hoed, en hy een lauwer-krans

H O U W E L Y K
T U S S C H E N
H I P P O M E N E S
E N
A T A L A N T A.

Komt hier, nieuwsgierig volk, een zeldzaam loopspel
kyken,
Daar een behaald den prys, en honderd in bezwyken:
Men vind hier schoone verw, of wel een duister graf.
De Vryster is de loon, de dood een wisse straf.
Hier is een rappe Maagd, die kan geweldig loopen;
Maar die verwonnen is, die moet 't dier bekoopen.
Het is een vast besluit, al wie 'er blyft te kort,
Die word zyn jeugdig bloed, als water uit gestort.
Daar is geen zeggen am, wie achter is gebleven,
Die mist den hoogsten prys, die mist zyn eigen leven;
En schoon het dunkt uwreed, mendoet hem geen ge-
Het spel dat heeft 't in, de wet is zo gestelt. (welt,
Noch zyn 'er evenwel, die met haar snelle leden,
Die met een moedig hert, in dezen handel treden;
Zy spotten met 't gevaar, en trachten na gewin,
Zo veel heeft onder hen een schoone vryster in.
Maar niemand van den hoopen kan 'er troost verwerven,
Dies is 'er menig Held gedwongen om te sterven.
Ach! voor een blyde feest men diepe lust verwacht,
Zo word de Jeugd betreurt, en in den kuil gebracht.
De gantsche wereld zucht, vermits de Jonge lieden
Den hals van stonden aan ten zweerde moeten bieden;
Te meer, om dat de wet, niet eens gedooogen wou;
Dat iemand aan de Maagd een kusjen geven zou;
Een kusjen voor het lest. Dat snyd hen in de zielen;
Maar des al niet te min zy moeten neder knielen.

Al dunkt het iemand hard, en uittermaten straf,
Zy reizen uit het vleesch, en vallen in het graf.
Juist onder dit gewoel zoo is 'er een gekomen,
Die heeft de strenge wet noch eenmaal aangenomen,
Hy sprak met bly gelaat, en uit een vollen mond,
Dat hy daar om de dood, of om de vryster stond.
Het was een rustig Quant van boven tot beneden,
Een ieder had het oog ontrent zyn rappe leden;
Het bleek aan zyn gestel, en uit zyn ryke dracht,
Dat hy was afgedaalt van eenig hoog geslacht
Veel menschen zyn bedroeft, veel jonge lieden klagen,
Dat hy zo fluxen lyf aldaar bestaat te wagen,
Veel zeggen dat de Man wel licht een schoone Vrou,
Ook zonder dat gevaar, voor hem bekomen zou.
Doch hy stond niet alleen op zyn gezwinde gangen,
Maar heeft een beter raad van zeker vriend ontfangen:
Gy (zo het lyf bezwykt) brengt my den geest ter baan,
Het beste meesterstuk word door verstand gedaan.
De moeder van de min, van dezen Held gebeden,
Was in der Goden Hof, op zyn verzoek getreden;
Daar heeft ze, t'zynen dienst, drie appels uit gebracht,
Van wonder schoone verw, en wonder groote kracht.
Zy zag de vruchten aan, en waar iets mocht ontbreken,
Daar heeft ze met 'er hand een weinig aan gestreken;
En t'wyl zy op het ooft met zachte vingers dout,
Zo blonk het over al gelyk als enkel gout
Zy heeft dat aardig fruit den Jongeling geschonken,
En heeft 'er in gestort den geest van hare vonken,
Iet ik en weet niet wat, iet dat men niet en kent.
Iet dat een zoet vergif tot in het herte zent.
Zy leert hem boven al, door onbekende reden,
Hoe dat hy dat geschenk met voordeel zal besteden.
Hier op zo trad hy voort, en gaf hem in het velt,
En heeft hem tot den prys, of tot de dood gestelt.
Daar sloeg het snar trompet. De frissche jonge lieden,
Beginnen tot den loop haar leden aan te bieden.
Men blaast noch ander werf, en met den derden slag,
Zo schiet een ieder uit zo veerdig als hy mag,

En schoon de Vryfter liep gelyk de snelle winden,
 Noch weet Hippomenes haar gangen in te binden;
 Want't geen dat aan de Maagd delen reden weder houd,
 Dat is de fchoone vrucht, geziert met edel goud.
 Hy gooit het aardig fruit te midden op den velde,
 Als hem de rappe Maagd den prys in twyffel fteelde.
 En t'wyl zy neder buigt en na den appel tast,
 Zo is 't dat hy te meer op zyne gangen paf.
 Hy liep gelyk een hart, en kwam zo weder vooren,
 En won het wederom al wat 'er is verlooren;
 Maar fchoon hy dapper fneelt, de Vryfter niet te min,
 Die haalt van ftonden aan den moeden looper in.
 Zy zweefde door het veld, gelyk de paarden hollen;
 Dies liet den Jongeling den tweden appel rollen,
 Die had noch fchoonder glans, als d'eerfte gulde vrucht,
 Des ftemtfe wederom de Maagd in hare vlucht.
 Want als zy zag het ooft, het fcheen zy werd gedwongen,
 Te fteken haren loop, en ongetoomde fprongen;
 Zy greep het veerdig op, en weder even snel,
 Loopt in der haaf voorby haar droeven loop-gezel.
 De Jonk heer werd bevreest, onzeker wat te maken,
 Hy ziet den leften peil, hy ziet het einde naken,
 Hy zyt in zyn gemoed: ik zie de bleke dood,
 Of win ik dezen loop zo ben ik uit den nood.
 Wel aan nu, Venus help, en ftyft myn zwakke leden;
 Want ik heb over lang om dezen kans gebeden.
 't Is nu de rechte tyd: Want blyf ik nu verftelt,
 Zo word ik nu onthalf te midden op het velt.
 Hier gaat den Jongeling den leften appel werpen;
 Maar ging noch boven al zyn gantsche zinnen fcherpen,
 Op dat hy voor het lef den voortocht houden mag,
 En gooit daarom de vrucht ook verder als hy plag.
 De Nimphe ziet het goud en zyn vergulde ftralen,
 En fchoon het verie rolt, zy gaat den appel halen:
 Zy fteekt het aardig ooft in haren teeren fchoot,
 En ziet (door Venus lift) het woeg gelyk een loot.
 Dit gaf den Vryer tyd om voor den Maagd te komen,
 Zo dat hy wederom heeft nieuwen moed genomen:

Want

Want hoe hy verder quam, en raffer henen liep,
 Hoe dat de blyde Jeugd met luider stemme riep:
 Nu loopt, ô Vryer loopt! en dat met alle krachten,
 Nu loopt, ey lieve! loopt, de prys staat u te wachten;
 Nu loopt, ô Ridder! loopt ten einde van de baan;
 Wy zien de schoone Maagd voor u als eigen staan.
 Dit was den Jongeling een dapper spoor gegeven;
 Dies liep hy over weg, als van een wind gedreven:
 En schoon zyn harte slaat, en dat hy dapper hygt,
 Hy maakt dat hy de Maagd voor hem te loonekrygt.
 Daar juigt al wie het zag met uitgelaten kelen;
 Daar komt de zoete Jeugd het bruilofs deuntjen quelen:
 Daar hoort men snaren-spel, en ander zoet geluit,
 En al wat spreken kan dat groet de jonge bruit.

M A A G D E N - R O O F .

V A N D E

B E N J A M Y T E N ,

T E S C I L O .

Richteren cap. 21. vf. 15, 16. &c.

HEt wyf uit Ephraïm in Benjamyn geschonden,
 Was door het gantsche land hy stukken omgezonden.
 En, mits het vreemt geval, en schandelyk geweld,
 Was Gibeā verbrand, en tot den grond geveld.
 De bloem van hare jeugd, haar uitgelezen mannen,
 Die lagen door het vyer of door het zweerd verbannen;
 Zes hondert, zonder meer, gevloeden in het wout,
 Die stonden in gevaar om nooit te zyn getrouwt.
 Haar Vrouwen, schoon bevrucht, en in haar beste dagen,
 Haar Maagden even zelfs die waren dood geslagen.

Ziet om dit verderf de ſtam van Benjamyn,
 Was op den naaften trap om uitgeroeit te zyn.
 Te meer, vermits het volk ten dierſte had gezwooren,
 Dat vo'r hen niet een wyf en mogte zyn gekooren
 Uit al des Heeren erf, of Jacobs edel zaat.
 Zo diep was Iſraël verbittert in den haat.
 Maar na dat al het land was over hoop geſmeten,
 Zo is het hevig bloed ten leſten eens gezenen,
 De gramſchap en het doen van zo geſtrengen Eet,
 Is meeft aan al het volk tot in haar zielen leet.
 Men zocht dan Benjamyn als weder op te bouwen,
 En aan het treurig volk te geven nieuwe vrouwen.
 Ziet! na een harden ſtorim zo word hy weder ſtil,
 En even vriendschap waſt by wylen door geſchil.
 De gantſchen omme-loop van alle werelds zaken,
 Beſtaat in nederſlaan, en weder op te maken.
 De nacht verdryft den dag, en naar een korten ſtond
 Zo ryſt den dageraad, en toont haar roode mond.
 Men ſiet het menigmaal, dat ook de vaſte wallen,
 Door ik en weet niet wat, in haalt ter neder vallen:
 Men ziet 't wederom, dat ook een eenzaam wout,
 Word uit het ſtof gelicht, en tot een ſtad gebout.
 Waar eertyds koeren wies daar vind men dorre-zanden.
 En uit een barre ſtrand ontfpringen vette landen.
 En waarom meer gezeid? men ziet in alle ding
 Een ronte zonder eind', en als een ſtage ring
 God ſlaat by wylen hard, maar naar het is gelegen,
 Zo geeft hy wederom een onverwachten zegen:
 Hy is niet altyd gram, niet ſtaag als even ſtraf,
 Hy waſt na langen rou de droeve tranen af.
 De ſtam van Benjamyn die was geheel verdreven,
 En in een ſtand gebracht om niet te kunnen leven:
 Nu poogt de gantſche Staat, en wat'er onlangs vocht.
 Dat Jacobs jongſte Zoon in wezen blyven mocht.
 In Jabes kreeg het volk vier hondert friſſche Maagden.
 Die noch den ondergang van hare ſtad beklagden,
 Die zyn van ſtonden aan in wettig trou-verbond,
 Die zyn van hooger hand aan Benjamyn gejoint.

Noch is het niet genoeg, De reſte zonder vrouwen,
Dient ſtoffe toe gebracht om ook te mogen trouwen.

En als dit by den Raad is naader overlyt:

Zo werd hun al gelyk een uitkomst aangezyt.

Te Scilo was een feest: om dezen feest te vieren,
Met reuk en offer-werk van alle reine dieren:

Daar quamen, na den dienst, de vryſters aan den dans,

En ryden om den mey, of om een rooſe krans.

Hier op werd doen gelet. En 't is de jonge gaste

Geoorlooft door den Raad, om toe te mogen taſten,

Te kieſen uit den hoop en uit een groot getal,

Een die hen tot een wyf voor eeuwig dienen zal.

Noch werd hun toegezeyd, dat (of miſſchien de Magen,

Een Oom of Vader zelfs hier over quamen klagen)

Men ieder, die het raakt, voor eeuwig houden zal,

Bevryd van alle ſtraf, en buiten ongeval.

De Jeugd hier op geruſt, die gaat haar veerdig maken

Tot zo een blyden rof, en zo gewenſte zaken.

Een ieder komt geciert ten beſten dat hy mag,

En geeft zi h tot het werk en tot een bruilofts dag.

Daar was een luſtig dal geciert met ſchoone boomen,

Omringt aan alle kant met klare water-ftroomen,

Met heuvels, aardig groenen wyngaard tuſſchen by

En dit was doen de plaats beſchryden tot den ry.

Hier zet hem Benjamyn, en in de groene ſtruyken,

Daar gaat de rappe Jeugd in ſtilheid neder duyken,

En loert op haar hejag, en op een gunſtig lot,

Gelyk een looze vos ontrent een hoender kot.

Maar iemand uit den hoop die gaat zyn metgezellen

Een voorſlag open doen, en in bedenken ſtellen:

Hoort zyt hy, vrienden hoort: Hier dient eengoetverdrag,

Daar op in dit bedryf een ieder letten mag.

Want zo wy zonder grond, en buiten alle wetten,

Ons geven in het velt, en tot den grabbel zetten,

Na ik het ſtuk begryp, daar is geen twyffel aan,

Of daar zal om de keur een harde twiſt ontſtaan.

Licht zal 'er twee gelyk op eene Vryſter wachten,

Tot eene Vryſter gaan, naar eene Vryſter trachten.

En dan zal straks het volk daar liggen over hoop,
 De vrienden tegen een, de Vryster op de loop.
 Hier tegen dient voor al een voet te zyn genomen,
 Op dat wy tot het wit van onze aanslag komen.
 Indien het u bejaagt, dat hier op zy gelet,
 Laat ons dit heden zyn een onverbroken wet.
 Als iemand op het velt een vryster heeft genomen,
 Schoon dat een ander poogt ontrent den roof te komen.
 Laat hem de naaste zyn die eerst de juffer nam,
 Niet hy die naderhand ontrent den handel kwam:
 Maar als 'er twee gelyk tot eene Maagd genaken,
 Noch dient men evenwel in geen verschil te raken;
 Hy wie de Vryster heeft aan hare rechterhand,
 Die leide na zyn huis het uitgekoooren pand.
 Maar kan men op het stuk noch echter niet verdragen,
 Noch dient 'er evenwel gevochten noch geslagen:
 Kiest liever zachter weg, ô Jeugd van Benjamyn!
 En dien de Maagd verkiest, laat hem de naaste zyn.
 De voorslag dus beraamt die word terstond geprezen,
 En even vast gestelt een wet te zullen wezen.
 En dit noch komt 'er by dat niemant grypen moet,
 Tot dat haar over man voor eerst een tyken doet.
 De Maagden onder dies, die op den velde kwamen,
 Beginnen vast het werk, en voegen haar te zamen,
 Zy spelen zonder erg en reyen in 't gemeen,
 Doch zonder Manne volk, en Vryers onder een.
 Daar zag men Benjamyn in stilte zitten loeren;
 Wien ieder tot een roof met hem zal mede voeren.
 d'Een laat zyn oogen gaan ontrent een fieren gang,
 Een ander pryft de stem, en houd hem aan den zang.
 De geene kiest 'er een met wel gevoede wangen,
 En deze laat het hoofd na teere leden hangen.
 Een derde zoekt 'er een die trots en deftig gaat,
 Een ander wenst een mond die wat na 't lachen staat.
 Van dezen word alleen een blonde Maagd geprezen,
 Een ander houd voor al een bruintje schoon te wezen.
 En waarom meer geseid? Het oog dat word gevat,
 Door iet, 'k en weet niet hoe, en ik en weet niet wat.
 Het

Het trekken van de Mond, het stellen van de schreden,
Het zwieren van den arm het reppen van de leden,
Iet, waar op niet een mensch voor dezen heeft gelet,
Heeft daar in menig hert de liefde vast gezet.
Op tafels aan-gedist met drank en ryke spyze,
En na de kunst bereid op allerhande wyze,
Daar eischt d'een oude wyn, een ander nieuwe most,
Een dat de tonge byt, een ander zoete kost.
Een wilder heet gebak, een ander eischt gebraden!
Na dat de Mond hem leid, of naar hem dunkt geraden.
En nooit en is 'er iet zo zeldzaam toegemaakt,
Of daar is eenig mensch, aan wie de spyze smaakt,
Daar zyn in alle ding, byzonder in het minnen,
Daar zyn in alle ding verscheide ruime zinnen.
Ziet hoe in dit geval des menschen herte malt,
Een vryster werd gewilt na dat het ooge valt.
Maar als ter rechter tyd het tyken werd gegeven,
Daar liep de rappe Jeugd, als van de wind gedreven,
Daar viel aan alle kant, daar viel de Jonkheid uit,
Als Arens op het aas, en Byën op het kruid.
Hy die eerst zyn gerief heeft uit den rei genomen,
Was Hasor, van den berg in snelheid of gekomen.
Niet een van al den hoop die hem zo reppen kon;
Zo dat hy op den togt de voorste plaats gewon,
En schoon hy met gemak, een vryster mocht verkiezen,
Hy wou noch even wel geen tyd hier in verliezen,
Hy greep 'er een ter loops, die hy de naaste vand;
Maar zy geheel verbaast begaf haar in het zand,
En toont aan haar gebaar, geheel te zyn verbolgen,
En niet te willen gaan, en niet te zullen volgen
Hy ziende dat de Maagd de schoonste niet en was.
Nam elders zynen gang en liet haar in het gras.
En mits hy veerdig liep, en past op alle wegen,
Zo had hy met 'er haalt een nieuwen roof gekregen,
Die stond hem beter aan, en was zo vinnig niet,
Het scheen aan haar gelaat, dat zy haar vangen liet.
Maar t'wyl hy bezig is om deze weg te krygen,
Zo hoort hy daar ontrent een aardig meisjes hygen,

Dat quam daar aan gevlucht. Hy zag haar roode mond :
 Hy zag hoe net haar kleet , hoe zoet haar wezen stond ,
 Hy zag haar fiere tred , hy zag haar rappe leden ,
 Hy prees al wat hy zag , en vry niet zonder reden ,
 Dies liet hy met 'er haast de tweede Vryster daar ,
 En koos al wederom een ander weder paar .
 Straks liet hy wederom de derde vryster glippen ,
 En die hy schoonder dacht die greep hy by de slippen :
 En dit niet in der haast , en voor een rys alleen ,
 Maar al na ryp beraad , en dikmaal achter een .
 Ziet , als een graage duif is om haar aas gevlogen ,
 En met een snel gezwier ten velde omgetogen ,
 Zy eet al watze krygt , of gerst , of ander graan ,
 Dat zy vind op het land , of aan de wegen staan ;
 Maar komtse naderhand een beter vrucht te smaken ,
 Zo weetz' haar voorig aas ter keele uit te braken ;
 En als haar dikke krop zyn ballast heeft geloft ,
 Zo werd het gulzig dier gespeit met nieuwe kost .
 Dus gaat de quant te werk . Daar leggen al de wetten ,
 Niet eene van den hoop en meint 'er op te letten .
 Een ieder grabbelt toe , alwaar hy maar en kan ,
 En wat 'er iemand krygt daar scheid hy nimmer van ,
 En of schoon Amos roept : Ik ben hier eerst gekomen ,
 En hebbe deeze Maagd tot mynen buit genomen ,
 Ik bid u vrienden wykt , en houd u aan 't verdrag ,
 Naa hustan dragtse met en past op geen geklag .
 Het is van outs gezyd : Het leen is voor den outen ,
 Het nest voor dien het roofst , de vryster voor den stoutsten
 Geen wet of keur en geld , in zo een rauw gevecht ,
 Wie meest hier in vermag die heeft het beste recht .
 Daar is het danffen uit , daar scheuren alle ryen ,
 Daar legt de rooskrans getreden in de weven ,
 Daar ryft een vreemd getier , daar valt men over hoop ,
 Daar tyt in aller haast de speelman op de loop .
 Daar vlucht het Maagden-rot , gelyk verjaagde duiven ,
 Daar vliegen in de lucht de fynste doeken huiven ,
 Daar valt een arrem-ring , een dop , of hals-cieraat ,
 Daar word de netste kap geslingert over straat .

Wie

Wie dat een open ziet, die stelt haar om te vluchten;
En wie gevangen is begeeft haar om te zuchten.

d'Een valt en d'ander ryft, d'een kryt, en d'ander hygt:
d'Een schelt, en d'ander vleit d'een spreekt, en d'ander
Veel die gegrepen zyn die poogen niet te zeggen, (fwygt,
Om met een zoet verzet den gryper af te zeggen

Ruth sprak: Ey laat myn gaan, ik ben een eenig kind;
Maar ik ben, zeide Jor, te meer tot u gezint,
En wil, ô frifche blom! myn aanflag niet beletten,
Ik zal uw's Vaders huis op vaster-gronden zetten,

En weest niet onbezint, of buiten reden gram,
Een is te kleiner hoop, u dient een grooter ftam.
Als Ela dit verftond, zy liet haar niet genaken,
Zy dacht in haar gemoed zy wou 't beter maken.

Dies is 't dat zy in ernst ontfluit haar teere mond
En beet den fchaker toe als op een vaster grond:
Wy zyn veel kinders, vriend, op my is niet te viffen,
U moeder, zeide Knas, kan u te beter miffen.

't Was nooit de quaadfte wolf, indien je my gelooft,
Die uit een groten hoop maar flecht een fchaapje roofte.
Seraphnis veinst haar mank, en klaagt van trage gangen;
Geen, nood, werd haar gezeid, gy mo't geen hazen vangen.

Kir riep, ik ben te jong, en noch te lydig groen,
Vriendinne, zeid haar Sem, wie kan het beter doen?
De waarheid, fchoone Maagd, die kan het u betuigen,
Dat teer en jeugdig rys is beter om te buigen

Maar Thimna riep gettaag: Eylaas! myn jeugd verout;
Wel aan, word haar gezeid, 't is tyd dan datje trout.
Din hafpa zeid haar zwak, en dikmaal ziek te wezen;
Men antwoord, dat een man een vryfter kan genezen.

En t'wyl Amana klaagd' van al te zwaren lyf,
Riep Abner, vet te zyn dat maakt een handig wyf,
'k En wil te gener tyd voor u een ander kiezen,
Men zal u in een vou van 't laken niet verliezen,
Van achter wel ge vleefcht, van vooren wel geborft,
Dat is de rechte ftand daar na myn herte dorft.

Riep Afnach: Wie je zyt, wilt elders henen treden,
Ik ben te byfter fchraal, en mager aan de leden,

Haar

Haar word daar op gezeid : Gy zult vry dikker zyn,
 Eer dat de tierde maan zal geven haren fchyn.
 Hem zag een friffche Maagd, die ,mits haar snelle gangen,
 Niet aan en was te doen, niet op en was te vangen : (braam,
 Maar t'wyl haar bouwen zweeft , zo vatf' een fpitfen
 En dat was aan den vriend ten hoogften aangenaam :
 Want t'wyl zy bezig is om los te mogen raken,
 Liep Zepho wonder snel, en quam tot haar genaken.

Hy zy : Myn's hertzen wensch , ik bid ontvlugt my niet,
 Gy voelt dat ook het veld aan my zyn gunfte bied ;
 De braam al is hy fcherp, die laat hem noch bewegen.
 Tot trooft van myn verdriet, tot my te zyn genegen :
 Wel ! zyt dan dat ik wensch. Maar zy riep overluit :
 Uw bede komt te laat, dewyl ik ben de Bruit.
 De Vryer op het woord begon alreê te wyken,
 Zyn herte gaf een zucht, zyn handen die bezwyken :
 Maar als hy recht bezag haar oog vol zoeten brand,
 Doen greep hy weder toe, en vry met vaster hand ;
 En weder : Friffche blom, gy zyt aan my verbonden,
 Ik heb u aan den ry, en niet in huis gevonden,

Geen

DER BENJAMYTEN.

Geen wet heeft ooit gezegd dat iemand zich verloopt,
Die op een vrye markt bequame waren koopt.
En waarom meer verhaal? Hoe dat de vrysters waren,
Kort, lang, gezond, en ziek, van veel of weinig jaren,
Van witte of bruine verw, het word 'er al gewilt,
Tot dat den gragen hoop ten lesten is gestilt.
Hier geld geen deerlyk zien. Wat onschuld datse maken,
Voor haar en is geen kans om los te kunnen raken.
Geen lym, of Frans vernis, geen pek en houd zo vast,
Gelyk een vryers hand, die na een vryster tast
Hier word 'er een gewilt, om datze weet te zuchten,
Daar word 'er een begeert, om datze schynt te vluchten,
Hier word 'er een ontschaakt. vermits zy is beschaamt
En mits dat even zulks een vryster wel betaamt.
Hier word 'er een gevat, om datze konde vleyen,
Daar word 'er een ontvoert, vermits zy weet te schryen.
En waarom lang verhaal? Wat maagd of vryster doet,
Een vryer uit den hoop die vind haar wezen zoet.
Men hoort in dit gewoel te midden op den velden,
Men hoort een gramme maagd op haren rover schelden:
ô Guit! ô Fiel! ô schelm! ô boef! en menschen dief!
Wat antwoord? Hoeje scheldgy blyft myn weerde lief
't Sal t'avond beter zyn. Schoon iemand word geslagen,
Hy kan het met geduld en zonder morren dragen.
Maar hoe de zaken gaan, of wat 'er ooit geschied;
Wie vangt laat zynen roof, zyn weerde proye niet.
Indien men hoort een Maagd om hare moeder kryten,
Men hoort in tegen roep van onze Benjamyten:
Vriendinne weest gerust: Ik ben u lieve man,
Die zal u beter zyn als iemand wezen kan.
Of is haar wrange spyd met woorden niet te bluten,
Soo word haar mond gestopt met duizend zoete kussen.
Den vryer breekt den schreeuw met zo een stage zoen,
Dat zy door haar gekryt geen hinder weet te doen.
Siet als men honing rooft, schoon iemand word gesteken.
Noch dient 'er van den korf in 't minste niet geweken,
Het is een oud gebruik, dat hoope van het zoet,
Het bitter of verdryft, of minder schynen doet.

Maar Thirsa, rad te voet, als zy de rauwe gasten,
 Zag vallen uit den berg, en na de vrysters tasten,
 Begaf haar op de vlugt, zo veerdig als ze kan,
 Zo datze met 'er haast een ruime strate wan,
 En snelde na de stad. Geen duif kan harder zweven,
 Wanneer de Vogel ziet, het gelt haar aan het leven,
 Vermits een snelle Valk hem in de lucht genaakt,
 En nu met zynen bek haar langste veeren raakt.
 Niet verre van de stad zo komt haar Ophel tegen,
 Die tot de jonge Maagd ten hoogste is genegen.
 En zy, ook even zelfs aan hem alleen verpand,
 Gevoeld in haar gemoed gelyken minne-brand.
 Hy ziet de vryster aan, hy ziet haar neerstig vluchten,
 Hy ziet haar bleke verw, en hoort ze dikmaals zuchten:
 Hy ziet haar gantsch alleen, en zonder kamer-maagt,
 Hy ziet hoe datze snikt en met den adem jaagt.
 Hy ziet haar geestig hair, en ongebonde vlechten,
 Gedreven in de lucht, en met de winden vechten.
 Hy ziet haar zonder krans en zonder hals gieraat,
 En hy is onbewust van dat 'er omme gaat.
 Hy komt tot grooten ernst, en met gezwinde schreden,
 Hy komt met haar gegaan, als met de gantsche leden,
 Hy vraagt, mits hy de Maagd aldus verbystert zag,
 Wat dat 'er is gebeurt, en wat 'er schuilen mag?
 Waar dat haar kamer-maagd, en haar gespeelen bleven?
 En wie haar uit het woud zo vinnig heeft gedreven?
 En waarom dat ze vlucht? De moede Juffer zwygt,
 Vermids haar moede ziel noch zo gedurig hygt.
 Hy grypt haar in den arm en kust haar roode wangen,
 En vraagt noch andermaal, met even groot verlangen.
 Hy leid haar van den weg en wat bezyden af,
 Daar zy hem op het leest het stuk te kennen gaf;
 Hoe dat 'er in het woud zyn roovers aan gekomen,
 En hoe dat met geweld de vrysters zyn genomen;
 Hoe dat het gantsche rot verstrooit daar hene liep,
 En met een droef geschrei om hare Moeders riep.
 Myn Nichte, zy de Maagd, die was alreë gegrepen;
 Ik zag haar door het stof, en na de peerden slepen.

Ik zag aan d'ander zy een onbeschoften gast,
Die had een teere Maagd wel zeldzaam aangeraast.
Een ander daar ontrent die had 'er een geladen,
En kond' hem, zo het scheen met kussen niet verzaden
Wat dat hy meer bedreef en zag ik vorder niet,
Zy, denk ik, weet het best al wat 'er is geschied,
Ik onder dit gewoel, en in het zeldzaam stroopen,
Begaf my na de stad, en stelden 't op een loopen,
Ik rende wat ik mocht, en liet ook nimmer af,
Het scheen dat my de vrees gezwinde vleugels gaf.
Als dit den vryer hoort, men ziet den man besterven,
Hy greep haar in den arm, hy kust haar menig werven:
Hy dankt den grooten God, dat hy de vreugd geniet;
Dat hy zyn weerdste pand alleen behouden ziet,
Maar ieder die een maagd heeft van den rei genomen,
Maakt zich in haasten weg, eer vriend of ouders komen;
Want ieder weet genoeg wat hem gebeuren zal,
Indien hy langen tyd bleef dralen in het dal.
Doch wie zal Benjamyn op zynen roof beknippen?
Hy doet gelyk een wolf, hy gaat in haasten glippen,
Eer dat de Herder komt; hy geeft hem in het bos;
En ziet, dan is het dorp en al de boeren los.
Een ieder van de jeugd die heeft een snellen wagen,
Of muil, of veerdig peerd, om zynen roofte dragen,
Een ieder maakt hem op, en niemand is gerust,
Tot dat hy komt gerent ontrent zyn eigen kust.
Terwyl nu al het volk hen om te reizen stelde,
Bleef Egla daar alleen te midden op den velde.
Zy had haar niet geroert, niet uit den weggemaakt,
En niemand evenwel en had haar aangeraakt.
Zy sloeg haar oogen om, en zag de vryer reizen,
Zy ging in haar gemoed den handel overpeizen.
En 'twyl zy daar alleen ontrent de beke zit,
Zo berst de Vryster uit, en zeid ten lesten dit:
Hoe vreemd gaat hier het werk, hoe zeldzaam alle zaken!
Wie kan in dit geheim de rechte gronden raken?
Het is een duister wolk, alwaar men henen ziet,
En wat de wereld is en weet de wereld niet.

Hoe rolt het los geluk! Daar zyn verscheide menschen;
 Die krygen haren wil en hebben datze wenschen,
 Zy leven buiten zorg, en hebben genen nood,
 Want ziet het hoogste lot dat valt hun inden schoot,
 Hoewel zy met gemak in hare kamers rusten,
 Zy krygen 't innig wit van hare gantsche lusten;
 En waar dat hare fuik ter neder is gezet,
 De vang, by haar begeert, die valt haar in het net.
 Een ander wederom, hoe zeer hy plag te woelen,
 En kan in zyn bedryf geen voorspoed immer voelen,
 Hy weet van geen geluk, ook niet door enkel droom,
 En waar hy iet begint, daar roeit hy tegen stroom
 Dit heb ik menigmaal en op verscheiden stonden,
 Dit heb ik met 'er daad noch heden ondervonden:
 'k En weet in wat planeet dat ik gebooren ben;
 Ik weet dat ik gestaag niet als verdriet en ken.
 De Stam van Benjamyn is heden afgekomen,
 En heeft tot haar gerief ons Maagden weg genomen,
 Dit heeft, gelyk ik weet, veel Juffers wel gelukt.
 Die zyn, als tegen dank, met eeren weg gerukt.
 Ik ken 'er meer als een, schoon zy haar vreemd gelieten,
 En met een droef-gebaar de lieden roovers hieten,
 Die blyde zyn geweest, ontschaakt te mogen zyn,
 En in haar bed te zien de Jeugd van Benjamyn:
 Maar 't is ook zoo gebeurt dat even schobne Maagden,
 Die onze steedsche Jeugd ten vollen wel behaagden,
 Zyn mede weggevoert, en vry een groot getal,
 Daarom de gantsche stad in rouwe wezen zal.
 Ik had een zoete Nicht, aan wien de jonge lieden,
 Om stryd meest alle daag haar trouwe quamen bieden;
 En, ziet, dat aardig dier is van een rouwe quant
 Gegrepen op het veld, getogen uit het land.
 Myn buur-myd, nu gereed om alle dag te trouwen,
 En heeft de grage Jeugd niet konnen wederhouwen,
 Zy word van hier gerukt, niet zonder groot verdriet;
 En zy noch evenwel en was de schoonste niet.
 Daar zyn 'er boven dien wel honderd weg genomen;
 Die hebben tegen dank een ryken man bekomen;

Maar ik ben hier alleen gelaten op het veld,
 Dat my door enkel spyt tot in het herte queld.
 Wat is dat my ontbreekt? Wat schort my aan de leden,
 Dat my geen menschen vraagt, geen vryer heeft gebeden?
 Heb ik dan niet met al aan lyf of in de ziel,
 Dat iemand geestig docht, dat iemand wel beviel?
 Ben ik zoo vreemden spook, onwaardig om te paren?
 Of is myn Jeugd voor by, vermits de lange jaren?
 Of ben ik maar een romp, een onbelopen stuk?
 Neen, neen, ô droeve ziel! het is maar ongeluk.
 'k En ben zoo lelyk niet; ik hebbe my bekeken,
 Ik hebbe myn gelaat gespiegelt in de beken,
 Ik hebbe daar gezien, dat ja een eerlyk man,
 In my, gelyk ik ben, vernoegen vinden kan.
 Daar zyn 'er vry genoeg op dezen dag gegrepen,
 Die ik zag henen gaan of uit den velden slepen,
 Niet frischer in gelaat, als ik op heden ben,
 Gelyk ik vry genoeg van 'deze Juffers ken.
 Maar ziet, de rauwe Jeugd die quam met losse sprongen
 Gevallen aan den dans, en in den rei gedrongen,
 En greep gelyk het viel en ryp en byster groen,
 Gelyk noch over al de meeste vryers doen.
 Als iemand in een tuin de roozen komt te naken,
 En wil tot zyn gerief een aardig tuiljen maken,
 Zy plukt niet juist de bloem die zy met oordeel koos;
 Maar trekt dat haar ontmoet, of wel de beste roos.
 Zoo is 't hier gegaan. Waarom zal ik my quellen?
 Ik wil myn droeven geest in ruste neder stellen.
 Ben ik niet met den hoep hier op het veld gevat,
 Myn kans is nu ter tyd verbeterd in de stad.
 Daar mist nu al het volk twee hondert witte doeken;
 Dies moet 'er menig man een ander vryster zoeken.
 Ik stelle voor gewis dat my dit ongeval,
 Tot troost van myn verdriet, een vryer geven zal.
 Ik moet noch evenwel het stuk alsoz beleiden,
 Dat ik niet schynen mag gelaten aan der heiden,
 Verlaten van de Jeugd, als die niet eenen man,
 Ook by zo gragen hoep, tot haar bewegen kan.

Het zou my nadeel zyn, indien men komt te weten,
Dat ik hier op het veld alleene ben vergeten.

Het dient dan opgekropt, en niet te zyn verbreid,

Noit tyd en is zo goed, dat alles dient gezeid.

Maar als dit zeldzaam werk tot Scilo werd geweten,
Zo is de vreemde daad gantsch hatig uit-gekreten.

Men wil het listig rot, vermits het stout bedryf,

Men wil de rauwe Jeugd al weder op het lyf.

Maar straks den breiden Raad, en d'Oudste van de Stam.

Die dit aanstaande vier alrede zagen vlammen, (men,

Die waren daar ontrent, en kwamen in de stad,

En vinden al het volk in gramschap op gevat.

Daar ging het klagen aan, daar roepen al de menschen,

Dat zy al weder kryg, en nieuwe oorlog wenschen;

En mits nu Benjamyn zyn oude wegen gaat.

Dat zyn vernieuwe list verdient een nieuwen haat.

Den Raad des niet te min die wil hen neder zetten,

En bid hen, op het stuk met vlyt te willen letten.

Men zeid hoe Benjamyn te voren is geplaagt;

En dat haar frissche Jeugd is in het graf gejaagt,

Haar mannen uit-geroet, zeer weinig uit genomen,

En dat de gantsche Stam niet om en dient te komen,

Dat Jacobs edel zaad niet al en dient verdrukt

En tot den wortel toe ten vollen uit gerukt.

Dat aan het Heidens volk, dat aan de philistynen,

De nieu verwekte kryg zou wonder zeldzaam schynen,

Als of des Heeren erf zyn eigen broeder at,

En met inlandschen haat gedurig bezig zat.

Dat even dit gewoel hun oorzaak mochte geven,

Om tegen Israël te werden aan gedreven,

En tegen Godes volk, als op een vasten grond,

Te maken onder hen, een hatig krygs-verbond.

Hier dringt men wonder op, en geeft haar in bedenken,

Of nut en dienstig is zyn eigen bloed te krenken.

Men zeid, hoe deze Stam is uitermaten ryk,

En dat in al het land is niemand haars gelyk.

Men zeid, dat maar ontrent zes hondert jonge menschen,

Zyn Heeren van het land, en hebben dat ze wenschen:

En

En of 't niet beter is, (dewyl het is geschiet)
Door onderling verdrag te stillen dit verdriet.
Men zeid dat in de stad veel honderd Maagden waren,
Genegen tot de trou, en veerdig om te paren,
Maar dat het manne-volk door kryg en ongeval,
Of dood, of buitens lands is minder in getal.
Men zeid, dat even nu verscheide jonge maagden,
Die (zo het schynen mocht) geen Vryer ooit behaagden
Straks zullen zyn gewilt, vermits een schaarsfen tyd,
-En zo van hare smaad ten lesten zyn bevryd.
Naar dit en meer gespreks, de vrienden, ouders, magen,
Die schynen met geduld het leed te zullen dragen.
De Rykdom van het volk verzoet het ongeval,
Men hoopt dat zich het stuk tot vrede wenden zal.
Maar onder dit gesprek zyn Vryers aan gekomen,
Aan wien een lieve Bruid of Vryster is genomen.
Daar ging het over kant, daar roept men over-hoop,
Daar raken wederom de zinnen op de loop.
Daar riep men over-luid, ook zonder iet te myden:
Hoe zal men dit geweld noch vorder kunnen lyden?
Veel liever Benjamyn met voeten dood getrapt,
Of met een felle byl de leden af gekapt.
Och had men dit gespuis doch lefemaal dood gesmeten,
Zy waren al te maal, op heden al vergeten:
Zy hadden even ons die spyt niet aan gedaan,
Noch hier tot Scilo zelf zo snooden daad begaan.
Hoe zal een eerlyk hert dat vuil bejag verdragen,
En zien de vrysters zelfs als schapen henen jagen,
En zien een aardig bruid, een uit gelezen pand,
Geflingert door het stof, en fleuren door het zand?
Zyn niet, om minder quaad, ons Helden op getogen,
En hebben tot den kryg, het gantsche land bewogen?
Is niet heel Israël van Bersaba tot Dan
Verzamelt tot den kryg gelyk een eenig man?
Heeft niet het wettig zweerd veel duizend man verslon-
Vermits in Benjamyn een hoere was geschonden, (den,
Een floir die by hen quam, en die tot hun gemak
Haar man ten besten gaf, en uit den huize stak?

En hier komt dit gebroet, en nadert onze kusten,
Om met ons beste Jeugd te boeten hare lusten.

Ons maagden zyn gerooft, en uit het land gevoert,
Hoe zit dan nu het volk hier dus en koekeloert?
Waarom het stuk verschoont door enkel faly-vouwen?
Ey, laat ons dezen hoop doch eens ter neder houwen,
Laat ons gaan roeyen uit het schuim van Benjamyn,
Het land en al het volk zal maar te beter zyn.

Dus gaat de Jonkheid aan, men slaat 'er op de zweerden,
Men spreekt 'er even staag als boomen uit 'er eerden,
Het schynt dat hy het hert aan deze menschen breekt,
Die met een enkel woord haar heden tegen spreekt.

De Raad is zonder raad, en weet ze niet te stillen;
Zy schreuwen over hoop, en zeggen dat ze willen.

Den Vader word gepaait, hoe zeer hy is ontsteld;
Maar niemand weet 'er raad, als 't iemands vryster geld.
Wat is dan best gedaan? De zaken uit te zetten,
En door een stil beleid den eersten tocht beletten.

De Raad die neemt vertrek; en scheid 'er heden van,
De tyd geeft menigmaal dat reden niet en kan.
Terwyl en nu het volk en al de vryers wachten,
Wat dat hier op de Straat zal nut en dienstig achten,
Een ieder die het raakt die luistert wat hy mag,
Maar, ziet! uit Benjamyn en hoort men geen geklag.

Als eerstmaal in het woud een vogel is gevangen,
En dat hy in de koy moet op-geflooten hangen,
Zoo springt hy zonder rust, en maakt een groot geschal,
Het schynt dat hy den kop aan stukken lopen zal:
Maar als hy koy-vast word, en zich nu gaat bedaren,
Dan laat hy zyn getier en harde sprongen varen;
En naar een kleinen tyd, hy zingt een vrolyk lied,
En van zyn eerste leed en weet hy vorder niet.

Dus even gaan te werk de weg gevoerde vrysters,
Zy doen in dit geval gelyk gevangen lyfsters;
Zy varen met de mans, zy ryden door het land,
Eerst droef en ongezint, maar vrolyk naderhand.
Hier toe doet ieder man al wat hy kan bedenken,
Hy spreekt schier alle tyd van kopen, geven, schenken;
Van

Van alle vrouwen tuig, van kleeren van cieraad,
En wat de longheid pryst, en wat ter zinnen staat.
Veel gaan 'er op het land, en spreken met de vrouwen,
Hoe enig cierlyk huis of ander slot te bouwen;
En of het open dient, of om en om bewalt,
Of immers hoe het werk haar allerbest bevalt.
Hoe wyt zy is gezint de kamers uit te strekken,
Hoe verre zy den hof wil in den velden trekken,
Waar zy een boongaart wenscht, en waar een groene
En watze maar en zeid dat is terstond gedaan. (laan,
Een ander leid zyn lief, en toont haar schoone dreen,
En groote streken lands, hem by het lot gegeven.
Hy wyft al wat het oog van daar bereiken kan;
En zeid: Hier ben ik Vorst en gy Vorstinne van.
Een ander wederom die laat zyn trouwste slaven,
Goud, koper, diamant, uit-stof en aff-hen graven,
Verduistert in den brand, of anders daar vervuult,
Of even in den nood van iemand daar gekuult,
En als 'er dan een klomp word in den puin gevonden,
Dat word van stonden aan de vrouwe toe-gezonden,
En haar word af gevraagd, wat kop, of ander vat,
Zy lieft, tot haar vermaak, hier uit gesmeden had.
Maar onder dit belag, en naar een weinig dagen,
Zoo vond men menig wyf die kind begon te dragen,
Zie daar is nu de man gedurig ongerust,
Hy vraagt, wat dat ze wenscht, of wat haar herte lust.
En als haar iet bevalt, dat laat hy veerdig koopen,
Al zou men door het land en alle steden loopen.
G en moeite word ontzien geen zelden wordgespaart,
Tot eens de jonge vrouw ten lesten heeft gebaart.
Dan gaat 't weder aan, men denkt op nieuwe vonden,
Waar door de jonge vrouw werd aande man verbonden.
Hy voegt hem tot haar bed, hy dankt haar van de vrugt,
Hy toont haar nieuwe gunst, en vry al meerder zugt.
Hy zeid met blyden mond: Dit zyn de rechte banden,
Van ons gewenste trouw, dit zyn de zoete panden.
Hy toont haar dat het kind, waar mee hy is verrykt,
Zyn Vader wel bevalt, zyn Moeder wel gelykt.

In 't korte wat hy weet haar vreugd te zullen geven;
Of nut te mogen zyn om wel te mogen leven?

Dat haalt hy met beleid, en brengt 't aan den dag,
Waar hy het vinden kan, of immer halen mag.
De Vrouwen, tot besluit, die hebben datze willen,
En dit kan boven al verstoorde zinnen stillen.

Een wyf aan wie de man gestage gunste bied,
Denkt aan haar Vaders huis of om haar moeder niet.
Zo is 't hier gegaan. Na dat men vind beschreven,
Het stuk hoe vreemd het was, dat is 'er by gebleven.

Niet eene die ik weet, al scheenze byster gram,
Die van haar man ontvloot, en tot haar moeder quam.
Maar zo daar iemand vraagt wat al de vryers deden,
Die 't hoogste ziel-verdriet uit dezen handel leden;

De tyd verzoet het leed, Wat zal een deftig man,
Wat zal een vryer doen, als hy niet meer en kan?
De nood is zonder wet. Wat baat hier innig belgen?
Het is een hoog gemoed dat onlust kan verzwelgen.

Het is een billyk hert, dat zich na reden voegt,
En, als het wezen moet, hem in den tyd vernoegt.

H O U W E L Y K

V A N D E N

K O N I N G

D A V I D,

M E T

A B I G A I L;

Wedu-Vrouw van den sturen Nabal.

ALs David in het woud, gelyk een veldhoen zweefde,
En schier te gener tyd in vaste steden leefde,
Had Nabal groot beslag te Maon op het veld,
Zo dat men nauw den hoop van zyne schapen teld.

Zyn

Zyn lammers uitgebreid door al de naaste palen,
Gaan op een vlakken berg of aen der heide dwalen;
En t'wyl het dertel vee ontrent de bosschen speelt,
Zo is 't dat Coridon een herders deuntjen queelt.
Hy liet om dezen tyd een maaltyd toe-bereiden,
En nooden tot het feest zyn herders uit der heiden,
En mids het wakker volk zyn ruige kudden schoer,
Zo treed' hy als een heer, al was hy maar een boer.
Zyn eigen huis gewas en dat de schapen gaven
Was machtig zyn gezin na vollen eisch te laven.
Hy kond' een maaltyd doen met ongekokte spys,
Maar hy was byster norts, en uitermaten wys.
En schoon de man genood des Heeren vollen zegen,
Noch was hy lyke wel tot rusten niet genegen.
Hy had een zoete vrouw; doch mids zyn onderstand,
En smaakt hy ooit den geur van zo een weerdig pand
Maar David, doen ter tyd van Saul weg-gedreven,
En wist nau wat te doen, of hoe te zullen leven,
Zyn leger scheen een berg gesmeed van enkel staal,
Wel veerdig tot den kryg, maar uitermaten kaal;
En daarom vond hy goed tot Nabal af te zenden
Tien gasten uit den hoop van zyn gezwinde benden;
En als het happig volk ontrent den herder stond,
Ontfloot een over-man aldus zyn heuschen mond:
De God van Israël wil u een vrolyk leven,
Wil over u bedryf een ryken zegen geven,
ô Vorst van dit gezin! Wy zyn van Davids rod,
En komen uit het Heir, en dat op zyn gebod.
De Faam heeft ons gezeid, dat gy voor uw knechten
Op heden hebt bestaan een maaltyd aan re rechten:
En David weet ook zelfs, dat gy te dezer tyd,
Met al het dienstbaar volk in lust en vreugde zyt.
U Herders, weerde Man, die hebben lange dagen
Haar hutten in het woud benevens ons geslagen,
Haar kudden even staag ontrent het Heir geweid,
En even met gemak in uwen stal geleid.
Geen mensch en heeft u volk ooit qualyk toe gesproken,
En niet een eenig schaap en heeft 'er ooit ontbroken.

Bevraagt u daar het dient. 'k En weet niet eenen man,
 Die zich met eenig recht van ons beklagen kan.
 Wel dan, mits al 't gezin met u zal komen eten,
 En wilt in deze feest u knechten niet vergeten,
 Zend aan den gragen hoop, zend David uwen vriend
 Dat ons voor hongers nood, en hem ter eeren diend.
 Wy zullen wederom op uwe kudden letten,
 En ook ons leven zelfs voor u te pande zetten.
 d'Een gunst lokt d'ander uit, en zet de vriendschap vast,
 Het is een zoet bedryf, als d'een hand d'ander wast.
 Na dat op deze wyz' de Lanzer had gesproken,
 Is Nabal in der haast in gramschap uit gebroken:
 Wat David (zeid de man) brengt gy hier in het spel?
 Men kent doch over al zyn loozen handel wel
 Daar zyn maar al te veel van deze snoode lieden,
 Die rechte muiters zyn, en van den Koning vlieden,
 En wie oit oproer maakt verdient in 't minste niet,
 Dat iemand hun behulp of trouwe gunste bied.
 U Rot is, naar ik hoor, een schuim van alle boeven,
 Die niet als hinder doen, en alle man bedroeven,
 Die om haar slim bedryf, of om haar groote schuld,
 Geen Rechter in de stad of op het land en duld.
 Zal ik u spyze doen, en laten 't hen ontbeeren,
 Die met gevoegde macht myn schapen heden scheeren?
 Neen, linkers, denkt 't niet. Wie met ons niet en werkt,
 En hoeft met onze kost ook niet te zyn versterkt.
 En waarom eisje dit? ontdekt ons eens de reden,
 'k En heb door u bedryf geen hinder oit geleden,
 Geen schapen oit gemist. Dit word van u gezeid;
 Maar 't is na myn verstand, een lossen grond geleid.
 Geen quaaddoennoem je deugd, zyn dat niet moye zaken?
 Komt gy hier op een eisch, tot uwen voordeel, maken?
 Het schynt 't is groote gunst, gelyk als gy gelooft,
 Indien je niet en stroopt, of eenig huis berooft.
 Fluks, schuimers, pakje wech, en gaat den vyand tergen;
 Hier woont maar vreedzaam volk aan dezegroene bergen,
 't Is best dat gy het lyf voor uwen Koning waagt,
 't Heeft lang genoeg geduurt, dat gy de boeren plaagt.
 Men

Men acht hier in het land geen ongenooide gasten:
Want die zyn anders niet als slechts gewisse lasten.

Van hier, onguren hoop, die van den Koning vliet.

Gaat voor een ander deur, want hier en deelt men niet.
Daar stond de Jeugd bekait en kreeg beschaamde wangen,
En voert een diepen spyt haar op de zinnen prangen.

Dies keert het rot te rug en zeid den Koning aan

Wat hun voor ongelyk by Nabel is gedaan,

De Vorst door dit verhaal die word geheel verbolgen,

Hy gord zyn wakker zweerd, en hiet den leger volgen;

Hy steld hem op de reis, en zeid in zyn gemoed;

Nu zie ik Nabals huis een bad van enkel bloed.

D'vrek heeft onverzeert zyn landen mogen bouwen;

Want ik heb door bedwang myn gasten weder-houwen

Al ben ik schraal geweest, ja schier in hongersnood,

'k En hebbe niet een bok van zynen hoop gedood.

Zal hy met vollen lust zyn vette schapen eten,

En even genen dank voor onze diensten weten?

Zal myn onschuldig volk met schulden zyn geloont,

Voor al te trouwen gunst aan dezen hoop getoont?

Neen zeker, deze trots en staat my niet te lyden,

Hy moet een Konings Heir al beter leeren myden.

Wie aan die wapens draagt dat billyk is ontzeid

Die heeft als voor het zweerd een bloten hals geleid.

Ik wil den nortzen kop, ik wil zyn huis bederven,

En wat een man gelykt dat moet op heden sterven.

'tZa, makkers, gord het zweerd, en past op u gewin;

Hier steekt ons grooten roof en enkel voordeel in.

Het woord is nau gezeid, men ziet de rappe gasten,

Of naar een zwakke lans, of naar een degen tasten.

Haar brein is op den loop, haar tanden zyn gewet,

Haar oog is naar het dorp, en op den roof gezet

Maar een van Nabals volk, die al de zaken wiste

En niet als enkel leed uit dezen handel giste,

Ging na Abigail toe, en zeide: Weerde vrou,

Ik zie voor deze vreugd wel haast een grooten rou.

Hoort wat 'er is geschied. 't En is als niet geleden,

Dat hier ontrent het slot tien mannen quamen treden,

Van

Van David af gefchikt: zy fpraken met befcheid,
 Maar Nabal heeft het volk ten hardften af gezeid.
 De lieden evenwel en al haar med'-gezellen,
 Zyn wonder nut geweest aan al de naafte ftellen,
 Haar rot heeft onze kost of voeder niet verquift,
 En daar is nooit een fchaap van al den hoop gemift.
 Zy waren aen het vee gelyk als vafte muren,
 En daar en mocht geen wölf ontrent de kudde duren.
 Zy waren nevens ons ook in de middernacht,
 Met vlyt en ftage zorg gedurig op de wacht.
 Ik houde voor gewis, het zal den Nabal gelden.
 Dat hy 't gewapend volk zo vnnig dorfte fchelden
 Ik wou hem dit gevaar wel hebben aan gedient:
 Maar hy is my te fors, men hiet hem niemants vriend.
 Wiliemand daar het pafte een woord ten beften fpreken,
 Hy zal hem (zo het fchynt) den kop aan ftukken breken.
 Hy is (gelyk gy weet) een wonder haafstig man,
 Die veel geen tegenspraak of reden lyden kan.
 Dit fchaad hem menigmaal, vermits zyn trouwe knechten,
 (Wat onheil dat men vreest) hem noit en onderregten.
 Men zeid hem niet een woord al wierd 't al gerooft.
 En ziet dat is den loon voor zyn onftuimig hoofd,
 Maar gy dient in der haafte op dit geval te letten,
 Om U en al het Huis niet in gevaar te zetten.
 Ey! denkt hoe zoud 'er gaan, als hier een leger kwam?
 Wel fchut dan, t'wyl gy meugt, de fchapen voor den
 Ik bidde, laat het dorp geen onheil overkomen: (dám,
 Een die gewapend bid die is voor al te fchromen:
 En wie een Vorst ontzeid dat hem de reden geeft,
 Die fteft hem in gevaar, ook dat hy zekers heeft.
 Abigail greep 't woord, en fprak in haar gedachten:
 Den raad ook van een knecht en wil ik niet verachten,
 Al is zyn wezen flecht, des efter niet te min,
 De reden dien hy fpreekt die hebben kruimen in.
 Zy trad bezyden af, en ging haar wat bedenken,
 Hoe zy, ter befter eer, den Koning zal befchenken,
 En hoe zy na den eifch haar woord beleggen zal,
 Om vry te mogen zyn van druk en ongeval.

Hier dient geen lang beraad, zy moet de kanze wagen,
Dies (zonder haren man hier over iet te vragen)

Zo neemtze brood en wyn, en fruit en schapen vleis,
En pakt het al te maal, en geeft haar op de reis.
Zy laat voor eerst de knecht haar ezels henen dryven:
Maar wat dat haar belanet, zy wil wat achter blyven.

't Geschenk ging voren uit en zy kwam aller leest:
Het licht dat voren gaat dat licht zyn meester heest.
Het dacht Abigail goed haar gaven eerst te zenden,
Om onder dat beleid het onheil af te wenden,

Zy had (gelyk het schynt) van Jacob dit geleert,
Die heeft een Esaus haat op dezen voet gekeert.
Daar reed de jonge vrou, verzeld met zevenknechten
Om wat 'er qualyk stond door goed beleid te rechten

En t'wyl zy van den bergen na de laagte spoed,
Zo is 't dat haar de Vorst met zynen hoop gemoe l:
Daar zygt ze van haar beest, en valt hem aan de voeten,
En vangt met ootmoed aan den Vorst aldus te groeten:
Ik bid, u machtig Prins, geeft u dienstmaagd gehoor:
En jont tot dezer uur aan my een gunstig oor.

J knech

U knechten (ik beken 't) is smaadheid over-komen.
Och! dat zo loozen daad niet qualyk zy genomen.

Geloofst het. edel Vorst al dat 'er is geschiet,

En komt van myn beleid, van myn bevelen niet.
Ik heb een vyzen man, een los hoeft zonder reden,
Die niets beleefst en heeft in al de gantsche leden;

Hy graut een ieder toe, hoewel het niet en sluit,

Het is een rechten nar, zyn naam die wyft 't uit.

En wilt om zynent wil u herte niet ontzetten,

't Is niet de pyne weerd op zyn bedryf te letten.

Geen leeuw besteedzyn macht ontrent een kleine muis

Geen arend jaagd een vlieg of ander wild gespuis.

't Is wyze lieden werk een dwaas te kunnen vieren,

En wat hy qualyk doet tot nut te kunnen stieren,

Weest niet op al het dorp om eenen dwaas gestoort,

En doet, geduchte Vorst, geen onverdienden moerd.

Gy zyt alreeds gezalft, en zult in korte dagen,

De Kroone van het Ryk op uwen Hoofde dragen.

Besmet dat Heilig Ampt met geen onschuldig bloed,

Dewyl u wettig zweerd de moorders straffen moet.

Bewaart u handen rein, dat zal een vreedzaam leven,

Dat zal u aan de ziel een staag vernoegen geven,

Dat zal u dienstig zyn en stellen buiten schult,

Als gy des Heeren Volk als Koning rechten zult.

't Is vry een groote zaak, en over al geprezen,

Met onschuld voord en Heer een Vorst te mogen wezen

En noit door onverstand of fellen overmoed,

Te hebben uit gestort het edel menschen bloed.

't Is ja des Heeren werk dat ik hier ben gekomen,

Op dat het ongeval weg mochte zyn genomen,

En dat gy niet en zoud (al is de misflag groot)

Ons storten over hoop, en geven aan de dood.

Gy die wel eer den Reus hebt kunnen overwinnen,

Verwint ter dezer uur u om gevoerde zinnen,

Een die den vyand slaat, dat hy te rugge vliet,

En wykt. ô machtig Prins! voor uwe tochten niet

Ik heb een klein geschenk u knechten aan te bieden,

Zat dat rot voedzel zyn van deze jonge lieden.

Ik weet het is gering; maar eſter grōote Vorſt,
 Het koomt uit ware gunſt, en uit een reine borſt.
 Ontfangt', ons te gunſt, z o wil God uwe zaken,
 U Ryk, uws Vaders Huis in all's beſtendig maken.
 Ik weet 't en is geen roof, waar op gy Koning loert
 Het is des Heeren kryg dien gy van herten voert.
 Laat ſtroopers uit het woud, laat onbeſchofte boeven,
 Met rooven, met geweld het gaſſche land bedroeven;
 Gy hooger van bedryf, en beter van gemoed,
 En ſtrekt geen handen uit tot ander lieden goed,
 En ſchoon daar eenig Menſch is tegen u verbolgen,
 Die met een vinnig hert u Koning zal vervolgen,
 U ziele niet te min, die zal in Godes hand
 Gaſch vaſt verzegelt ſtaan, ten goede van het land.
 Maar die u tegen zyn en ſnoode ranken dryven.
 En zullen voor den Heer niet ſtaande kunnen blyven.
 Hy die haar ſlim bedrog en lagen ondervind,
 Sal wat u deeren kan verſtrooien in den wind.
 Maar (als des vyands macht zal eenmaal zyn gebrooken)
 Sal God ten vollen doen wat door hem is geſprooken;
 En als dan uwen throon zal vaſt en zeker ſtaan,
 En dat u hoogen naam zal tot den Hemel gaan,
 Dan zal u ſtil gemoed niet angſtig liggen wroegen,
 Vermits te dezer tyd u knechten iemand floegen,
 Of dat hier eenig menſch is in het land verkort,
 Of dat 'er eenig bl ed uit moet-wil is geſtort.
 Ik weet gy zult den Heer hier over namaals pryzen,
 En met een vrolyk hert hem dank en eer bewyzen:
 Ik weet dat gy met ernſt, door luſt en heil vervult,
 My u geringer Maagd ook dan gedenken zult,
 Met dat Abigail zweeg ging David overleggen,
 Wat op haar zoet gelprek tot antwoord is te zeggen.
 Lof Gode (zeid de Vorſt) die in der hoogten zweeft,
 En u te dezer ſtond tot my gezonden heeft.
 Gezegt zy het woord door uwe mond geſprooken,
 Dat juſt te rechter uur myn opzet heeft gebrooken,
 Gezegt zyt gy zelfs, die heden hebt belet.
 Dat ik door menſchen bloed my niet en heb beſinet.

Daar is geen twyffel aen, waer gy niet aan gekomen,
 Zoo had ik uwen Man het leven af genomen,

Ik hadde door het zweerd gedood op eenen dag,

Al wat in u gezin een man gelyken mag:

Maar ziet om uwent wil, om uwe wyze reden

Zoo wil ik dezen hoop te rugge laten treden:

Ik wil noch boven dien ontfangen u geschenk,

Vermits ik over u geen onheil meer en denk.

Gy keert dan wederom, en hebt geruste zinnen;

Gy kond ook zonder zweerd een leger overwinnen

Zet wat een zoete tong, en haar beleeft geklag,

Ziet wat een wyze vrou ook op een heir vermag!

Als David dus besloot, een deel van zyne gasten,

Die nu als met 'er hand in Nabals haven tasten,

En zyn in haren geest ten besten niet gezind,

Vermits de jonge vrou by hem genade vind.

Gewis zoo haren raad maar hadde mogen gelden,

Daar hadde bloed gevloeid op al de naaste velden,

Daar was maar stofste veel (zoo werd het stuk gevat)

Te geven tot een buit dat Nabal oit bezat.

En hadden zy geweest beleiders dezer zaken,

Zy wouden onder een aldus haar deeling maken,

Dat voor hen Nabals goed, en dat de jonge vrou

- Tot lust en tyd verdryf aan David wezen zou.

De Vorst noch evenwel gebod de rappe benden

Te keeren van den tocht, en naar het heir te wenden.

Hier deilt hy aan het volk al wat Abigail gaf,

Doch nam 'er (haar ter eer) voor hem een weinig af.

Daar schikt zich al het heir ontrent de dichte boomen,

En in het groen gewas, en aan de koele stroomen;

De tafel is het veld, en stoelen 't jeugdig gras.

En niet een menschen scheid, voor dat het avond was.

Abigail, onder dies in haar bedryf gekomen,

Die vind het gantsch gezin met blydschap in genomen,

Bevind door al het huis gelyk een Konings feest,

Een ieder is verheugt! maar Nabal allermeeft,

Die hadde zonder maat en boven meug gedronken,

Zoo dat zyn grillig brein ten vollen is beschonken.

En ziet wat dezen man en menig mensch gebeurt!
Hy zwom in enkel vreugd, wanneer hem dient getreurt
Abigail zag het aan al wat de gasten deden,
En hoe ze gaan te werk, en in de boute sneden,
En hoe het maagden rot een herders deuntjen zong,
En in het groene zat, of aan der heiden sprong,
En hoe dat Nabal woelt, en ieder dede drinken,
En straks al wederom een vollen beker schinken.
Maar zy terwyl hy brast, en zeid hem niet een woort,
Wat David had bestaan, en hoe hy was verstoort.
Doch als hem naderhand en aan zyn ruwe knapen,
De brokken zyn verteert de dampen uitgeslapen,
Soo tyd het wyf te werk, en zeid met heusen mond,
Dat hem geweten dient, en haar te zeggen stond:
Het is genoeg bekend hoe Davids rappe benden
Ons vee geen hinder doen, ons kudde niet en schenden.
Maar datze vreedzaam zyn, en dat 'er niet een beest
Voor diefte, voor geweld, of ander hinder vreest.
Noch weet gy weerde vriend, hoe David al te voeren,
Is uit des Heeren Naam als hoogste macht gekooren,
En dat hy met 'er tyd, na menig ongeval,
Eens Rechter in het land, ja Koning wezen zal.
En gy noch evenwel, wanneer zyn boden kwamen,
En met een heus gelaat tot ons haar toevlucht namen,
Hebt zyn manhaftig volk gantsch kwalyk afgerecht,
En David uit gemaakt gelyk een boozen knecht.
Hoe! was 't niet best geweest nadien u dienaers zaten,
En met een vollen mond van onze kudde aten,
Te zenden eenen deel aan zoo een trouwen vriend,
Die al het gantsche land voor ons ten goeden dient!
't Is ja een nutte kunst voor die by menschen leven,
Te schenken als het dient, en weg te kunnen geven.
Want die ter rechter tyd zyn hand ontsluiten kan.
Dat is een wel gewilt, een wys en geestig man.
Gy weet het even zelfs, dat uwe rauwe zeden,
By niemand van het volk en kunnen zyn geleden,
En dat u grillig hoeft in vollen brand ontsteekt,
Soo haast als eenig mensch u niet te pas en spreekt.

Ik hebbe menigmael, ook met gestorte tranen,
U tot een zoeter aerd bevytigt aen te manen.

Maer wat ik oit begon, gy houd u wrangen aerd,
En blyft jui t even zoo, als gy te vooren waerd.
Is 't niet een oude les, dat heus en wel te spreken
Kan twist, en ongemak, en kwade slagen breken,
En dat in tegendeel een sel en vinnig woort,
Ook zachte lieden zelfs en stille zinnen stoort?

Ik hebbet met 'er daad, en op gewisse gronden
Ik heb het even zelfs ten vollen onder-vonden,
Ik heb het by gelyk gezien op eenen dag,
En wat een vinnig woord en zoete tael vermag.

Myn hert dat schrikt 'er af, wanneer ik ga bedenken,
Hoe dat het leger kwam, om al het Huis te krenken,
Om ons, en gantsch het Dorp, te brengen in den nood;
En u voor alle ding te geven aan de dood.

't En ware Godes hand, tot ons behoud genegen,
Het kwaad had afgekeerd, door onverdienden zegen,
Gewis het gantsch gezin dat lage nu vermoort,
En gy in 't stof gedrukt, en in u bloed gesmoort,

Want als gy vinnig spraakt tot Davidstrouwe knechten,
En dat zy haren Heer des gingen onderrechten,
Doen werd zyn geest verrukt, zoo dat de goede Vorst
Na wraak, en ons bederf met al de zinnen dorst.

Hy liet van stonden aan den fellen hooren blazen,
En deed' het gantsche rot van spyt en wrevel razen.

En daar kwam fluks het heir met raffe schreden aan,
Met opzet ons gezin, en u voor al te slaan.

Ik, hier van onderrecht, ben, na mynkrank vermogen,
Tot David af gereist, en tegen hem getogen,

En God heeft myn gesmeek gegeven deze kracht,
Dat hy is van den spyt tot beter zin gebracht.

Wel, geeft den Heere dank, en vry met volle leden,
Dat u des levens draad niet af en is gesneden,

En wat ik bidden mag, betracht een beter aard,
En word een wyzer man, als gy te vooren waerd.

Men leert uit ongeval, uit druk, en harde slagen,
Hoe dat men leven moet en zich behoort te dragen,

Doet hier dan voordeel met. Want die uitdroefheid
Die vind zyn ongeluk in blydschap omgekeert. (leert,
Als Nabal 't stuk door zag gelyk het was gelegen,
Zoo is een koude schrik hem op het hert gezegen;
't Schynt dat het levens vocht hem in de borst vervriest
Soo dat hy neder zygt en alle kracht verliest.
Siet daar een mensch vervreemt van alle goede zeden?
Hy dankt de vrouwe niet voor haar bezette reden,
Noch voor haar wysbeleid, noch voor haar kloeke daad
Zoo dat haar zoet bedryf als rook daar henen gaat,
En dat het slimste was, geen stem en werd verheven,
Om voor des Heeren gunst een dankbaar hert te geven.
Noch min stelt Nabal vast, dat hy na dezen tyd
Zal toomen zyn gemoed en hoeden voor den spyd.
Dat hy zal wyzer zyn, en zachter leeren spreken,
Dat hy zal beter doen, en weeren zyn gebreken.
Dit had hem wel betaamt: maar neen, ô leider! neen.
Zyn hert is als een blok, zyn geest een harde steen.
En eer de tiende zon kwam aan den Hemel schynen,
Zoo zag men als een rook zyn bange ziel verdwynen.
God sloeg hem dat hy sterf. Ziet hier, ô vrienden, ziet!
Dit heeft de wereld in, de vreugde baart verdriet.
Straks ging 'er door het land dat Nabal was gestorven,
En dat de jonge vrou haar vryheid had verworven,
Dit riep de snelle Faam, als met een vollen mond,
En Kenas hoorden 't eerst, daar hy op schildwagt stond.
Hy was een hups gezelschap, en hadde lange dagen
Met David ongemak en enkel leed gedragen.
Hy stond doen op den weg, een weinig uit het heir,
Hy lett' op zyn beroep, en past op zyn geweir.
Hy wandelt aan den berg en ging een deuntjen zingen,
Ten einde dat de slaap hem niet en zou bespringen.
Al is het land in roer, hy voed' een stillen geest,
Het blykt uit zyn gezang, dat hy den Heere vreest.

G E Z A N G.

Voor een Krygsman op de Schildwacht staande,

Op de wyze: Jamais une si belle Dame, &c.

O Gy! die noit gewoon te slapen,
 Noch egter stage rust geniet,
 Weest, Heer, een Herder uwer schapen,
 En op u knechten neder ziet.
 Eilaas! ons waken
 En kan niet maken,
 Ten zy gy u ons gunste biet.
 Wilt u tot onzen leger wenden,
 Waar dat hy zich ter neder stelt,
 En hout de Wacht voor onze benden,
 Wanneer wy trekken in het veld
 En laat ons wallen
 Niet overvallen,
 Noch door verraad, noch door geweld.
 Gy kent des werelds groote werken,
 Als schepzels van u eigen hand,
 Gy kont ook in der haast bemerken,
 De gronden in het gantsche land.
 Laat uwe stralen,
 Maar neder dalen,
 En, Heer, wy zyn in goeden stand
 Ons zweerd en kan ons niet beschermen,
 Daar in bestont noit onze kracht,
 Gy wilt maar onzer, Heer, erbarmen
 En houd voor ons gestaage wacht,
 Zo kan noit quellen
 Noch noit ontfellen,
 Al wat'er hindert in de nacht.
 Laat noit den slaap myn oog bekruipen,
 Terwyl ik hier dus eenzaam sta;
 En laat noit vyand komen sluipen,

Dat

Dat hy my in het duister fla.

Laat my de zinnen.

Niet overwinnen,

Dat ik verkeerde wegen ga.

Maar t'wyl ik hier ben om te wachten,

En dat ik vlyt noch moeite spaar,

Effiert, ô Heere, myn gedachten,

Dat ik myn eigen' ziel bewaar.

Zend uwen zegen

Op myne wegen,

En hoed myn geest voor hels gevaar.

Terwyl de krygsman zong begon de zon te ryzen,
Om al wat duister is de menschen aen te wyzen,

En ziet, een herders knecht, die na zyn kudde ging,

Die sprak de lansier aan, en zeid' hem alle ding,

En zeid' hem boven al, hoe Nabal is getreden

Den weg van alle vleesch, en van de dood bestreden,

Den laatsten adem gaf, en dat zyn jonge vrou,

Is zonder eenig kind gelaten in den rou.

Juist op dien eigen Dag was David opgerezen,

Om vroeg op zyn bejag, en in het veld te wezen.

Hy stont alreê begord met zyn manhaftig zweerd,

En zag voor hem getoomt een fris en moedig peerd.

Maer ziet in dezen stand is Kenas aan gekomen,

En scheen aan zyn gelaet met blydschap in genomen.

Hy buigt hem voor den Held, en bied hem goeden dag,

En stort hem in de borst dat op zyn herte lag;

Geluk, ô machtig Vorst! uw leed is nu gewroken,

U schaemte weg gedaen, ons smaetheid afgebroken;

Ziet! Nabal is gereist na 't onder aardfche dal,

Zoo dat hy nimmermeer ons weder hoonen zal.

Het was hem aangedient, wat gy had voorgenomen,

En daar uit is een schrik hem veerdig overkomen,

Een schrik vol diepen angst, zo dat hy neder viel,

En is te dezer stond een lichaam zonder ziel.

Zoo haast de Vorst het woord kwam in zyn ooren zygen,

Zoo voelt hy zynen geest tot in den Hemel stygen.

Lof, zeld hy, zy den Heer, die mynen weg bewaart.
 En even wrake doet aan Nabals harden aard.
 Dien eigen oogenblik hy voelt zyn jonge zinnen,
 Door zeker ftil gepeis in ftilheid overwinnen.
 Hy zag Abigail, en haren rooden mond,
 Als of de jonge vrou hem voor het oog ftond.
 Hy dacht aan haar gelaat, aan haar bevillig fpreken,
 En hoe haar zoete mond zyn gramfchap wift te breken
 En hoe zy rechten kon, door heus en wys beleid,
 Al wat door onverftand by Nabal is gezeid.
 Hy voelt in dit gepeis zyn gantfche ziel bewegen,
 En al zyn innig merg dat word tot haar genegen.
 En waarom lang verhaal? Hy maakt een kort befluit,
 En ftiert dien eigen dag een deel gezanten uit.
 Die gaan tot Maon op, die gaan Abigail groeten,
 En met een blyde taal haar droeven ftaat verzoeten.
 En Sem, aan wien de Vorft den laft had op geleid,
 Die bog hem voor de vrou, en heeft 'er dit gezeid:
 Uwysheid, fchoone boem, heeft onze Prins bewoogen,
 Dat hy zyn hoogen geest tot uwaarts heeft geboogen,
 Zoo dat zyn innig hert u ware liefde draagt,
 Dies naakt u groot geluk, indien het u behaagt.
 Wy hebben vollen laft u dit te komen zeggen,
 Gy wilt het deftig ftuk na reden overleggen.
 Een Prins die bied u aan zyn onverbroken trou,
 Indien het u bevalt gy word zyn echte vrou.
 Hy die u gunft verzoekt is tot de kroon gebooren.
 Is tot een Vorft gezalfd, en tot het Ryk gekooren.
 Zoo gy hem gunnen wilt u trou en rechter hand.
 Gy zyt van heden aan Princeffe van het land.
 Denkt waar gy voortyds waard, en waar gy ftaat te ko-
 Indien maar deze kan van u werd aangenomen. (men,
 Weet dat u dit geval tot hooger ftaat verheft,
 Zoo ver Jerufalem uw' Maon overtreft
 Gy die te vooren zat te midden in de fchape,
 Zult woonen in het Hof, en by een Koning flapen,
 Zult Harderinne zyn van Jacobs hooge Stam,
 En van des Heeren volk, het zaad van Abraham.

U zal

Uzal geen nortze kop, geen wind-gek meer ontfellen;
 U zal geen grillig hofst de teere zinnen quellen;
 Een wys en deftig Vorst, een spiegel van de deugd,
 Die zal een trooster zyn, een lyder uwer Jeugd,
 Bedenkt hoe veel'er zyn, ook van de grootste vrouwen,
 Die wenschen van den Heer, aldus te mogen trouwen.
 Maar zoo een hoog geluk en is voor ieder niet,
 Gy daarom neemt het aan, dat u de Koning bied.
 Abigail op het woord die liet haar neder zygen,
 En scheen een diep gepeis op dit verzoek te krygen.
 Zy weet wie David is, al lyd hy tegenspoet,
 En stelt het voor gewis, wat hem geworden moet.
 Zy weet dat alle daag geen goede stonden komen,
 En dat een schoone kans dient waar te zyn genomen.
 Zy weet noch boven al, dat God is met den man,
 En dat ze met den Vorst niet kwalyk wezen kan.
 Zy spreekt dan in haar zelfs: God geve zynen zegen,
 Ik vinde myn gemoed tot dezen Heel genegen,
 Ik zie hoe dit geluk my van den Hemel daalt.
 En dat op dezen kans niet lang en dient gedraalt.
 Het is des Heeren werk, dat zoo een machtig Koning,
 Syn oog heeft laten gaan op myn geringe woning,
 Dat David over my zyn edel herte strekt,
 Wel aan ik neem den gang daar my den Hemel trekt.
 Zy keert haar tot het rot van David uit gezonden,
 Zy spreekt de mannen aan, daar zy te zamen stonden;
 Ik ben manhaftig volk, voor uwen Vorst bereid,
 Waar dat hy trekken zal, of waar hy my geleid.
 Ik wil op zyn bevel, en op zyn diensten passen,
 En aan zyn knechten zelfs haar moede voeten wassen,
 Ik wil hem eigen zyn in vreugd, en ware rou,
 En, met een woord gezeid, ik ben zyn echte vrou.
 Terstond na dit gesprek, de Bruid gaat haar bereiden,
 En kiest vyf maagden uit en doet haar zoo geleiden.
 Zy ryd tot David in, zoo veer als ze maar kan,
 En hy onthaalt de vrou gelyk een echte man.

PROEF-STEEN,
VAN DEN
TROURING.
HET
TWEEDE DEEL.

EERSTE GESCHIEDENISSE,

Bestaande in het Verhaal van het

ONGELYK HOUWELYK

VAN

C R A T E S

EN

HIPPARCHIA.

Vernuftig Griekenland, wilt heden laten varen,
 Wat in u is gebeurt in meenig hondert jaren,
 Al wat het eerste volk eens zeldzaam heeft gedacht,
 En wat een jonger tyd te voorschyn heeft gebragt.
 Wilt door een lang verhaal, hier niet te zamen rapen,
 Noch hoe, door slim bedrog, Alcmeene werd beslapen,
 Noch hoe dat Ceres kind by Pluto was ontschaakt,
 En van den zwarten poel Princeffe werd gemaakt.
 Noch wat Pasiphaë voor dezen heeft bedreven,
 Dat van den ouden tyd niet recht en is beschreven,
 Noch hoe dat overlang een gantsch verscheiden aard,
 Te zamen is gebracht, en door de trou gepaart.
 Laat ons een ander stuk op heden gaan bemerken,
 En laat op dit verhaal, de jonge zinnen werken
 t En is geen wonder meer, al troude Galathé
 Een dooden uit het woud, of monster uit de zee.
 Ziet hier een jonge maagd, tot hooger drift genegen,
 Die steld haar teeren voet op ongebaande wegen,
 Zy doet een zeldzaam werk, en met een vreemt beleid,
 Zy schout die haar begeert, zy wil die haar ontzeid,
 Zy

Zy vleit een bultig man, zy vlied de fchoone menfchen.
 Zy haat 't al te maal dat jonge lieden wenschen
 Op, op, gezwinde pen, befchryft ons dit geval,
 Dat aan ons Hollands Volk een wonder fchynen zal.
 Hipparchia geftreelt van al de jonge lieden,
 Meer als 'er eenig menfch te vooren zag gefchieden;
 Is quellig in den geest en bylter ongezint
 Als haar een jong gezet met zoete woorden mint.
 Het is haar meerder lust, gelyk de maagden plegen,
 En in een ftíl vertrek alleen te mogen wegen,
 Om door een ryp gepeis te toomen haar gemoed,
 Wanneer het buiten fpoor verkeerde gangen doet.
 Zy vind in haar geen lust, gelyk de maagden plegen,
 Zy vind tot naalde-werk haar zinnen niet genegen.
 Zy wil geen tyd verdryf, gelyk de loffe Jeugd,
 Zy wil geen mal geraas, of ongezouten vreugd.
 Haar geest flygt hooger op, zy geeft haar om te zoeken,
 Al wat 'er fchuilen mag in ongemeene boeken,
 Zy spot met fpede-werk, en al het aardig doek,
 En laat haar vrouwen tuig verfchoven in den hoek.
 Een fchrift dat hooge zweeft - en boven alle vrouwen;
 Dat rult op hare fchoot, en leid in hare bouwen.
 En fchoon het duifter word, zy draagt de boeken met,
 En leidze nevens haar ook in het zachte bed;
 Al wat de jonkheid acht, dat is in haar verdwenen,
 De befté van het land die loopen blauwe fchenen.
 Een Jonker uit het Hof, en zyn uitwendig kleeft,
 Dat is haar als een walg, en enkel herten leed.
 Maar des al niet te min de grage jonge lieden,
 En later efter niet haar gunft te mogen bieden;
 En hoe de Juffer meer de vryers wederhout,
 Hoe meer zy word gevergt, om haast te zyn getrouwt.
 Meest al haar naafte bloed is bezig haar te raden,
 Zich met geen droeve zorg te willen overladen;
 Maar bly te zyn gelyk de Jongheid veeltyds plag,
 Terwyl het haar betaemt, en ook gebeuren mag.
 De moeder is gezint haar fpoedig uit te geven,
 Om in den echten ftat haar dagen af te leven.

Zy roept schier even flaag: Het is my groote ipyt
Dat gy zoo byster stil, en ongezellig zyt.

Gy spaart u Jeugd te lang, dies word ik onverduldig;
Gy zyt aen onze stam een nieuwe jonkheid schuldig:
Gy moet voor al het Ryk gaen brengen aen den dag.

Waer door het even staeg in wezen blyven mag.
Ontsluit den weerden schat in uwen schoot verholen;
U Vader even zelfs die heeft 't u bevolen.

Kiest uit de gantsche stad een rustig Edelman,
Die tot zoo nutten werk u dienstig wezen kan.
Om land-koop wel te doen, en wel te mogen paren,
En komt nau eens 't geluk in zeven gantsche jaren,
En mids die schoone kans zoo wonder zeldzaam valt,
Zoo dient hier vast gegaen en niet te zyn gemalt.
Maar wat haer iemand raad, zy gaat haar oude wegen,
Tot vryers niet gezint, tot vryen ongenegen.

En zy en kent voor al geen aangename dag,
Dan als ze boeken leest, en eenzaam wezen mag.
Het viel op dezen tyd, haer vader hadde gasten;
Maer hy en liet met drank geen vrienden over lasten.
Een ieder eischte wyn zoo veel het hem geviel.
Zoo dat meest al het volk de zinnen nuchter hiel.

De vreugde lyke-wel en is niet weg genomen:
Want na het derde glas begonder praet te komen,
De wyn heeft ieders brein tot spreken op gewekt,
Een ieder vogel zong, na dat hy was gebekt.
Hier gaet Archidamas met wonder hooge streken,
Van zyn doorluchtig Huis en grooten Adel spreken,
Hy roemt hem afgedaelt van Cadmus oude stam, (nam
Die (schoon het Bacchus speet) den drank het leven
Maer Hylas poogt het geld, het land, en oude renten,
Als vry van meerder nut, de gasten in te prenten.

Hier weid hy wonder breed. Aristo prees de Jacht
Die hy van grooter vreugd voor rechte mannen acht
Maer Hiedon valt 'er in, en looft de schoone vrouwen
En wil, tot zyn vermaek, maer dezen akker bouwen.
Candaules loeg hem uit, verhier den koelen Wyn,
En noemt zyn hoogste goed te leven zonder pyn.

Phryx zweeg een langen tyd, terwyl de gasten aten,
 Maar berst ten lesten uit, en pryst de groote staten,
 Hy meint dat staag te zyn in 's Konings vaste gunst,
 Is ver het hoogste luk, en vry de meeste kunst.
 Doch Calchas, om den twist in dit geval te myden
 Ging halen aan den dag den loop van oude tyden.

Hoe dat eens over lang Leander had gevryt.

En door de baren drong met onvermoeide vlyt;
 Wat Thaïs heeft gedaan in haar ontugtig leven,
 En wat oit Canace voor dezen heeft bedreven,
 En meer van dezen aard, waar van hem ieder prees,
 Tot dat 'er op het lest een groote stilte rees,
 Wat lager aan den disch daar jonge lieden zaten;
 En niet als van een bruid, of van haar vryen praten,
 Daar ging een yder aan na dat hy is gezint,
 Of na de reden leid, of naar hy stoffe vint.

Acœtes, uit 'er aard, een hater van de Vrouwen;

Bespot al wat 'er scheen genegen om te trouwen,

Hy noemd het echte bed, een jok, een lastig pak,

Een stage slaverny, een willig ongemak;

Hy zwoer noit tot een wyf zyn hart te zullen geven,

Al wou de Wysheid zelfs met hem in echte leven,

Dit hield meest al de jeugd al wat te rau gezeid,

En meind dat hy te breed in dezen handel wei.

Maar Arcas wederom, genegen om te paaren,

Hielt trouwen wonder nut voor zyn gelyke jaren.

Hy noemd het echte bed des werels hoogste vreugd,

Een steunzel voor den Staat, een Haven voor de Jeugd?

Hy riep: Ik wil een wyf, ik zal 'er een belezen,

Al zou de Sotheid zelfs myn byslaap moeten wezen.

Siet daar een groot verschil, voor ongelyken aard,

d'Een wenst te zyn getrouwt. en d'ander ongepaart.

Maar onder dit gewoel quam Celon tusschen beiden,

Ee hield 't zonder grond al wat de vryers zeiden.

Hy sprak: Indien ik oit zal komen tot de trouw,

Ik wil een slechte duif, 'ken wil geen wyze vrouw.

Siet dus zweft al het volk, en weet bequame reden.

En wat hem dienen mag tot zyn gebruik te smeden;

d'Een

d'Een doet het in der daad, en d'ander in den ſchyn,
Dus ziet men overal de krachten van de wyn.
Hier na ging Crates aan, onaardig in de leden,
Maar geeſtig in 't verſtand, en deſtig in de reden.
Eerſt ſprak hy van het ooft, dat op de tafel ſtond;
Maar uit een diepen geeſt, en op een vaſten grond.
Doen trad hy voordér uit, en kwam tot hooger zaken,
Zoo dat hy menigmaal den Hemel ſcheen te raken;
Hy ſprak van waar de vorſt, van waar de donderſlag,
Van waar dat ebb' en vloed met beurten komen mag,
Hoe dat het met de lucht en aardryk is gelegen,
En wat het wonder Al geduurig doet bewegen,
En hoe een hooger geeſt bewoont dit machtig lyf,
Die al dit groot beſlag heeft onder zyn bedryf.
En of geheel de menſch, wanneer hy komt te ſterven,
Zal in het graf vergaan, en in het ſtof bederven,
Of dat zyn innig deel zal zweven in de lucht,
En komen even zelfs daar noit en werd gezucht.
Hy komt ten leſten af en ſtraft de vreemde ſtreken,
Waar toe van langer hand de menſchen zyn geweken,
Hy ſtrykt de ranken deur, hy ſcheld de loſſe waan,
Waar med' in zynen tyd de lieden zwanger gaan.
Hy leert dat geen bejag mag nut en voordeel hieten,
Indien 'er goede trou geen deel en mag genieten.
Hy ſchaft den rykdom af, vermits de middelmaat,
Al wat ter wereld is in prys te boven gaat.
Hy leert hoe dat de geeſt onſtochten moet betoomen,
En dat al 's menſchen doen beſtaat in loſſe droomen.
Hy ſpreekt van 't lompe vleeſch, en van de rappe ziel,
En meer van deze ſtof, na dat de reden viel.
Hier in ſchiep onze maagd een wonder groot behagen,
En ſcheen in dit geſprek als buiten haar gedragen,
Haardacht, dat zyn niet meer by zwakke menſchen zat,
Maar in des Hemels troon en by de Goden at.
De maaltyd is gedaan, de gaſten gaan vertrekken;
Maar zy gaat des te meer haar gantſche zinnen trekken
Tot Crates hoogen geeſt, zy wikt en overleid,
Wat Crates heeft gedaan, wat Crates heeft gezeid.

Zyn stand, zyn wys gesprek, en zyn manhaftig wezen,
Dat is in haar gemoed als in een boek te lezen,

Dat is in haar gemaalt, en wonder diep geprent,

En waar de Juffer gaat daar scheen de man ontrent,
Hy zweeft haar voor het oog, en leid haar in de zinnen;

En zy en kan geen rust op haren geest gewinnen,

Zy noemt hem menigmael, ook tegen haren dank,

En dus maelt haer de ziel geheele nachten lank

Doch schoon een zoete slaep komt over haer gevallen,

Noch wordze nimmermeer genegen om te mallen;

Haer brein is even dan met reden ingetoomt,

't Is tucht al watze preist, en wysheid datze droomt,

Zy, geenzints doër het oog, maar door het oor gevangen;

Gevoelt in haar gemoed een wonder zoet verlangen.

Zy pryst den Jongeling, en zynen hoogen geest,

Zy pryst zyn diep vernuft, en schoone reden meest.

Wel wat is dit gezeid! (dus gaat de Vryster spreken)

Wat voel ik voor een brand in dit gemoed'ontsteken?

Werd ik nu minne-ziek van zoo een vyzen man,

Die 't my niet vragen zal, en ik niet vragen kan?

Siet, wat een zeldzaam werk! de beste van den lande

Die stellen hare trou aan myne Jeugd te pande,

Die bieden my gestaag haar trou en rechterhand,

En ik en hood hun nooit een eenig minne-pand.

Ik worde t'aller tyd geveit, gestreelt, gebeden,

En deftig aan-gezocht, en wonder hart bestreden,

En des al niet te min ik blyve die ik ben,

Om dat ik niet een man voor my bequaam en ken.

Hoe! zal dan nu een mensch van wonder strenge zeden,

Die geen cieraad en lyd ontrent zyn rauwe leden,

Ontstellen myn gemoed, en roeren mynen geest,

Daar voor ik van der Jeugd ten hoogste heb gevreesd?

Ach! dat zou voor het volk een vreemde handel wezen

En daar in d'oude tyd noit van en werd gelezen,

En om zoo vyzen gril, en ongehoorde br nd,

Sal ik een straat maar zyn door al het gantsche land.

Maar neemt, ik vond het goed zoo harden aart te minnen,

Komt zeg eens, myn vernuft; hoe zal ik dit begin en!

Ach?

Ach! Crates is van ouds een hater van de vreugd,
Hy kent geen zoete min, geen luimen van de Jeugd,
Zyn hert is even staag als buiten hem gevlogen,
En boven aardschen draf ten Hemel op getogen,
Hy voed een hoogen geeft van alle tochten vry,
Erkent niet wat de Jeugd of wat het minnen zy.
Wil ik hem voor een man, ik zal 't hem moeten vragen,
En met een groot gevaar myn eere moeten wagen,
Ik zal hier moeten doen al wat een vryer plag,
En dat noit teere Maagd met eere plegen mag.
En zoo ik dit besta, hoe zal de wereld spreken?
Hoe zal het schamper volk met felle tongen steken?
Hoe zal de Steedsche Jeugd verfoeyen myne dact,
Als die gantsch buiten spoor en uit den regel gaat;
Ey! wat ik bidden mag, bedaart u losse zinnen,
En wilt zoo vreemden stuk u leven noit beginnen.
Kiest liever, t'wyl gy meugt, een man, een echten vriend,
Die zoet, die geestig is, en tot u vreugde dient.
't Is vry een wyd verschil te werden aangebeden,
Door iemand van de Jeugd, verciert met frische leden,
Als aan te moeten doen een schaam rood aangezicht,
En af te moeten gaan van alle maagde plicht,
Als zoo een vyzen kop, verslingert op de boeken,
Te streelen met den mond, tot vryen aan te zoeken.
Ach! ziet doch, myn gemoed, dat gy de Klippen myd:
Een mensch die leelyk is, hoe kan hy zyn gevryd?
Zy wou na dit gesprek haar geeft in ruste stellen,
Maar voelt al wederom haar ziel gedurig quellen:
Dat hoog verheven brein dat zweeft haar in den kop
En waar de Juffer gaat, het draait gelyk een top
Zy gaat al wederom hier over liggen malen,
Zoo dat in dit gewoel haar gantsche zinnen dwalen,
Wel hoe! beschroomde ziel, is dat zoo vreemden stuk,
Dat ook een Juffer vryd, en let op haar geluk?
Of moet een jonge maagd haar zinnen laten binden,
Daar niet als tegen-aard en leed en is te vinden,
Moet ik en myns gelyk voor eeuwig zyn beschroomt?
En trouwen naar het valt, en nemen dat 'erkoomt?

Neen, neen, na myn begryp, dit zyn maar vyze grillen;
Die ons, als voor een wet, de menschen stellen willen.

Een Vryster heeft de macht zoo wel als eenig Man,
Te nemen haar gerief, daar zy het vinden kan.

Medea, weg gerukt door Jafons schoone leden,
Heeft met een zoeten mond den Ridder aan gebeden,

Den Ridder op gedaan haar toegenegen hert,
Tot dat zyn frissche Jeugd tot haar genegen werd.

Heeft Dido niet gevryt, en met geheele zinnen,
Æneas aan geleid, om haar te kunnen minnen?

Heeft Sappho boven dien niet Phaön aan gezocht
En door een zoet gevei tot hare wil gebrocht?

Hoe! zal ik dan ontzien, dat hondert schoone Maagden
Eens stelden in het werk, en zonder schroomen waagden?

Hoe kan het heden daags alleen my qualyk gaan,
Dat in den ouden tyd zoo dikmaal is gedaan?

Soo ik op lusten zag, daar waren vuile zaken;
Maar nu ik wysheid zock, wie kan myn voorstel laken?

Ik, die een man begeer, niet zoo de Jonkheid plag,
Mag doen in dit geval dat ieder niet en mag.

Maar Crates is mismaakt. Dit hoërik op hem schieten.
Hem die de deugd verciert, wie kan hem lelyk hieten?

Maar hy is byster arm, en uitermaten kaal.
Die wyze zinnen heeft bezit het al te maal.

Maar hy en heeft geen staat, om van te mogen leven;
Al wat op aarden wast dat kan hem voedzel geven.

Maar hy is noit gezet en dwaalt aan alle kant.

Alwaar den Hemel strekt daar is ons Vaderland.

Maar wat heeft zoo een mensch als enkelleet te wachten?
Een wys en billyk hert kan alle ding verzachten.

Maar hy word staag bespot, dat hem tot schande strekt,
Wie dat den wyzen schimpt, noch word hy niet begekt.

Maar gy zyt bly van aard, en hy een rechte suffer;
Ja hy een deftig Man, en ik een slechte Juffer.

Maar hy een vuile slons! en gy een nette maagd,

Gy spraakt een ander taal, zo gy hem innig zaagt.

Waar woont oit kloek verstand in zo mismaakte leden?
Ik bidde vraagt my niet, maar hoort zyn wyze reden:

Maar

Maar 't is niet dat alleen, want hy is ook gebult;
Geheel dat groot gezwel is met verstand gevult.

Maar 't is een vyzen kop, hy kan geen vrouwen streelen;
Hy kan my zyn vernuf en deugden mede deelen.

Maar hy is staag alleen in eenig zelzaam dal;

Wat raast het schamper volk! is God niet over al?

Maar hy bast ieder toe, geen mensch kan hem behagen;
Dat is een vaste peil dat zy hen kwalyk dragen.

Maar hy veracht het geld, een teiken dat hy raast,

Wie daar niet op en past die komt de Goden naast.

Maar hy lyd staag gevaar, met veel in 't woud te zweven;
Al wie geen dood en vrees die kan eerst rustig leven.

Maar hy komt in geen huis, ook op een verre reis;

Des Hemels schoon verwulf dat noemt hy zyn paleis.

Maar hy en drinkt geen Wyn, wat kan hem oit vermaken;

Wie drinkt wanneer hem dorst dien kan ook water smaken

Maar hy nut slechte spys, en dikmaal niet en beet;

't Is goed al wat hy nut, die maar uit honger eet.

Maar hy en lyd geen kunst of gierzel aan de leden;

Een wys en deftig Man vernoegt hem met de reden.

Maar dit is enkel leed voor uwen teeren aard;

't Is my de meeste vreugd met hem te zyn gepaart.

Maar hy waakt menigmaal, ook dikwils gantsche nachten

Wanneer hy niet en slaapt dan voed hy zyn gedachten.

Maar zoo e. n zeldzaam hoeft en dient geen jonge vrou,

'k En name Crates niet indien ik mallen wou.

Daar staat de Vryster vast; zy roept haar Vaders knechten

Zy laat in haren Tuyn een hoogen ladder rechten,

Zy gaart in haren schoot het schoonste boom gewas,

Dat oit een zinnig mensch van schoone boomen las.

Dit lietze na de kunst met aardig kruid besteken,

En wrocht 'er roozen om met hondert minne-trekken.

Een ieder die het werk maar eens met oordeel zag,

Verstond waar heen het wou, en wat 'er onder lag,

Verstond in volle daad, en wat de groene kruiden,

En wat het bloem-gewas in dezen wou beduiden.

Men zag 'er sneeg beleid, men zag 'er vonden in,

Vry teikens van verstand, en van een diepe min.

De schotel boven al, daar in de fruiten lagen,
 Die scheen ook even zelf haar zoeten nood te klagen,
 Men zag 'er menig hert bezyden op gemaakt,
 Met pylen (zoo het scheen) tot in den grond geraakt.
 Zy geeft het rein geschenk een van de Kamenieren,
 En hiet het by den Man met heusche woorden cieren;
 Doch hoeze spreken moet en wat 'er dient gezeid,
 Dat word haar voor gespelt en in den mond geleid.
 De dienstmaagd doet haar werk; ten besten datze konde,
 Hoewel zy met den geest de zaken niet door-gronde.
 't En valt haar geenzins in, dat aan de zoete Maagd,
 Soo vyzen hoeft bevalt, zoo strengen aart b'haagt.
 Zy komt dan met het ooft tot Crates in getreden,
 Zy groet den jongeling en zeid hem dezen reden:
 Myn Juffer weerde Man; (gy kent ze zoo ik denk)
 Die bied u goeden dag, en zend u dit geschenk.
 't Zyn fruiten, na de kunst geciert met versche roozen,
 Die wy tot uwer eer uit meer als duizend koozen,
 Vermits gy gister noen zoo wel en bondig spraakt.
 Van al dat 'smenschen oog, en ook den mond vermaakt.
 Hipparchia die wenst, zoo gy het woud gehengen,
 Eens meerder herten lust u toe te mogen brengen;
 En, om u kond te doen haar toegenegen hert,
 Soo is 't dat dit geschenk u toe gezonden werd.
 De Man die hoort 't aan, maar hiet zich onbewogen,
 Vermits hem even doen de zinnen elders vlogen;
 By hem werd, zonder flot, 'k en weet niet wat gezeid,
 En hy gaf even zelfs geen drink-geld aan de meid.
 Syn zwaar en killig brein dat blyft gelyk vervroozen,
 Te midden in de Jeugd van al de frische roozen,
 Hy laat de fruiten daar, en hy en proeftze niet,
 Het schynt dat hy geen kruid of schoone vruchten ziet.
 Dit speet de Kamermaagd, en mits zy konde merken,
 Dat aan de Jongeling de zinnen elders werken,
 Soo keertze wederom, en zeid de Juffer aan,
 Wat dat 'er is gebeurt, en hoe de zaken staan.
 U fruit begon de Meid, dat zwaar-hoofd toe gezonden,
 En heeft in zynen geest geen lust met al gevonden.

Want

Want of men deze klits al moje dingen geeft.

Hy weet van buiten niet of hy van binnen leeft.

Hy is al ſtaag van huis Gy (hebje wat te ſchenken)

Wilt niet om dezen bloed, maar om een ander denken.

Een gifte (na my dunkt; is zonder grond beſteet,

Als hy, dien gy beſchenkt, aan u geen dank en weet.

De Maagd had uit gezeid. De Juffer is verſlagen,

Zy geeft haar na den Hof. om daar te mogen klagen:

Ach zaid ze, 't is een blok en niet een geestig man,

Aan wien myn groengefchenk geen luſt verwekken kan

Ach! 't is een deuzig brein, dat niet en kan bedenken,

Wat dat het zeggen wil, als jonge vryſters ſchenken.

Ach had ik dezen gunſt aan Lycias betoont,

Ik ware met 'er daad door weder gunſt geloont.

Had ik het aardig fruit Eudoxus toe gezonden,

Ik hadde voor gewis zyn hert aan my gebonden;

Ik weet hy had vereert aan myne Kamer maagd,

Vry meer als dit geſchenk en al het fruit bedraagt.

Had ik aan Eutrapel het minſte ding geſchonken,

Hy kreeg in zyn gemoed wel duizend minne vonken;

Sond ik hem maar een blom of maar een verſche roos,

Wat is 'er dat zyn hert voor myne gunſt verkoos?

Een peer hem toe-geſchikt, een appel hem gegeven,

Die zou als van der dood hem brengen in het leven,

Die zou den Edelman verfraeyen zyn gemoet;

Gelyk een zoeten dau de flauwe kruiden doet.

Voor minnaars is het ooft van alle tyd geprezen,

Cydicke kan voor al my des getuige wezen.

Een appel heeft wel eer een ongetemde Maagd,

Tot in den lieven arm van haren vriend gejaagt.

Door ooft en zyn behulp zoo maakte Pluto zyne,

Den roof by hem ontvoert, de ſchoone Prozerpyne;

En komt 'er aardig fruit van eenig Herders Kind,

Het is van ouds een peil, dat hy van herten mind.

Dit al (gelyk ik weet) heeft Crates wel gelezen;

Hoe kan dan zyn gemoed zoo ongevoellyk wezen?

Voorwaar hy is te ſtuur, daar is geen zoetheid in,

Daar is in zyn gemoed geen woon-huis voor de min.

Gy wilt dan uwen geest tot zoeter vryers geven,
 Verkiest een Edelman, die beter weet te leven,
 Verkiest een zoeter aard die op u diensten wacht;
 't Is dwaasheid gunst te doen een die ze niet en acht.
 Zy heeft na dit gepeis een langen tyd gezwegen;
 Maar heeft al wederom haar oude luim gekregen:
 Fy, zeid ze, grillig mensch, hoe ga je dus te werk?
 Ik bidde, zeg een reis: wat is u oog gemerk?
 Wilt gy een jonge las tot uwe gunst verwekken?
 Wt gy een Venus wigt tot uwe liefde trekken!
 Neen, dat is niet gemeent, gy zoekt een deftig man,
 Die met een hoog gemoed zyn tochten dempen kan.
 Wel aan dan, grillig brein, en wilt u niet bedriegen,
 Het is van ouds gezeid: Geen Arend jaagt 'er vliegen:
 Geen man zoekt kinder spel: en wie 'er hooge zweeft;
 Weet dat hy geen vermaak in slechte dingen heeft.
 De Meid die kwam daar aan en ging de Man bezoeken,
 Daar hy gantsch bezig zat te midden in de boeken;
 Zy stelt hem fruiten voor met roozen overdekt,
 Voorwaar (bedenkt het wel) het is met hem gegekt.
 Hy was met zynen geest tot in de lucht gevlogen,
 En by de Goden zelfs ten hoogsten op getogen,
 Hy wist u grillen niet, noch hoe het Meisjen ralt,
 Vermits zyn hoog gemoed zoo lage niet en valt.
 En ziet, vermits de Man veracht zoo kleine dingen,
 En niet en is gewiegt met slechte beuzelingen,
 Daarom verflaaut u geest, en krygt een dwarffen zin,
 En 't is nochtans de grond van u begonnen min.
 Om dat geen oogen-lust zyn hert en kan bekooren,
 Om dat de lekkerny by hem is af gezworen,
 Om dat geen schoonheid zelfs zyn reine zinnen trekt,
 Dit is dat u gemoed tot zyne gunst verwekt.
 Om dat hy niet en doet gelyk geringe menschen,
 Die rykdom, die vermaak, die zachte dagen wenschen,
 Om dat hy over lang zyn tochten overwan,
 Ziet daarom wil ik hem, en anders geen en Man.
 Maar daar is boven dien een misslag hier bedreven
 Ik hebbe dezen last een losse Meid gegeven:

En die heeft (naar ik merk) myn gronden niet verstaan,
En daarom als het dient haar boodschap niet gedaan.
Wie ziek is van de min, en zoekt te zyn genezen,
Hy die de pyne voelt die moet de bode wezen,
Hem is het droevig leed tot in de ziel geprent,
Dies is hy slecht bedacht als hy een ander zent.
Ik wil myn eigen zelfs aan Crates gaan vertoonen.
Zoo zal dit kloek verstand myn gunsten wel beloonen.
Wat doet ons wakker oog en geestig wezen niet,
Wanneer het op een man gezwinde pylen schiet?
Maar hoe! zal ik, een Maagd tot Crates nu genaken?
Zal ik in vollen daad den vryer moeten maken?
Zal ik met stout gebaar hem vallen in den schoot,
En met een vollen mond hem klagen mynen noot?
Kan dit een Vryster doen? Kan dit myn tonge spreken?
Gewis myn eerbaar hert dat schynt 'er af te breken,
Myn bange geest verdwynt, myn teere ziel verschiet,
En myn bevreesden aart en heeft de stoutheid niet.
Maar schoon ik had de kragt myn voorstel uit te brengen,
Misschien en zou de Man myn streelen niet gehengen?
Misschien zal hy terstond, met harden stuurs gelaat,
My stellen buiten troost, en buiten alle raad?
Maar hoe! bedrukte ziel, wilt gy gedurig hellen,
Om dit onrustig hert met zwaren angst te kwellen?
Waarom geen zachter weg en beter aard bedacht?
Waarom niet wat gemaks tot uwen druk gebracht?
En hoe! in dit geval myn eere niet te wagen,
Noch met een open mond myn herten leet te klagen;
Men kan in dit geval bedekt en zeker gaan,
Myn eer en dit verzoek dat kan te zamen staan.
Wie geeft heeft in de borst, die kan ook zonder spreken,
Aan iemand doen verstaan, al wat haar mag ontbreken.
Al zwygt een Vryster stil, een wink, een zoete lag,
Die zeid ook zonder taal, al wat haar schorten mag.
Zy gaat na dit gepeis in hare kamer treden,
Zy neemt een zuiver glas, en spiegelt hare leden,
Zy doet haar koffer op: en haalt 'er voor den dag,
Al wat tot meerder glans haar leden dienen mag:

Zy trost haar geestig hair, en çiert aan alle kanten,
 Haar vlechten met Topaas, en ryke Diamanten,
 Met Peerels haren hals, dat net en geestig staat.
 Mits zy het aardig tuig in wit te boven gaat.
 Een tabberd, na de kunst geschildert met de naalde,
 Daar in een wakker oog met groot vernoegen dwaalde,
 Die zweeft haar om het lyf, en mits haar ryke stof,
 Vertoont, in bloem-gewas, gelyk een vollen hof.
 Maar schoon zy is geçiert met hondert moije dingen,
 Die 't oog van al het volk als tot haar leden dwingen,
 Zy heeft noch beter glans. Want al haar schoon çieraat,
 En is zoo lustig niet gelyk haar zoet gelaat,
 Gelyk haar geestig hair, en roos gelyke wangen,
 Al net, en recht bequaam om herten in te vangen.
 En dus zo treed ze voort, en geeft haar in de stad,
 Doch meest ontrent de plaats daar Crates dikmaal zat.
 Daar Crate bezig was, zyn zinnen op te scherpen,
 Daar ziet men onze Maagd het oog gedurig werpen.
 Maar of ze zomtyds lacht, en zomtyds deerlyk ziet,
 De Man is onbeweegt en hy en groet ze niet.
 Hier op spreekt haargemoed: Het stuk moet verder ko-
 Want hy is met den geest te byster opgenomen, (men,
 Ik wil hem nader gaan, en met een heuzen mond,
 Hem zeggen dit geheim tot in den diepsten grond.
 Dat is de rechte streek die my zal kunnen baten,
 Waar schaamte schade doet, daar dientze na gelaten,
 Dat is een nutte spreuk, bevestigt van den tyd,
 De wysheid is het weerd dat haar een maaget vryd.
 Zy komt op dit gepeis tot Crates in getreden,
 Maar ziet een koude schrik die ryft haar in de leden,
 Haar innig herte klopt, haar gantsche lichaam drilt,
 Zy weet niet wat ze doen of wat ze laten wilt.
 Zy ging tot driemaal toe om aan de klink te roeren,
 Maar zy voelt haren geest als uit de leden voeren.
 Het schynt dat zy in zwym ter aarde neder zinkt,
 Of dat de strate zelfs haar in het aanzicht springt.
 Zy keert dan wederom, en gaat vast overleggen,
 Of zy dit niet en dient haar moeder aan te zeggen.

Dat vond zy voor het leſt na haer bedenken goed;
Dies gaetze tot de Vrou en opent haar gemoed.
Vrou moeder (zeid de Maegd) het is een wyl geleden,
Dat gy had in der ernſt gelet op myn beſteden.
Gy hebt my duizendmael tot trouwen aangemaent,
Maar ik en zag den weg daer geenzints toe gebaent
Myn ongevoelig hert en myne tuimel-zinnen,
Die waren even ſtaeg onluſtig om te minnen,
'k En wiſt niet eenen man die my zoo wel beviel,
Dat ik aen zyn beleid wou gunnen leze ziel.
Maer ziet hoe alle ding ter wereld kan verkeerem;
Ik voele door de min myn zinnen overheeren,
Ik voele dat myn hert nu anders is geſtelt,
En dat een zeldzaam vier myn teere zinnen quelt.
Indien het u gelieft my dus verlof te geven,
Ik wil van nu voortaan, ik wensch een ander leven,
Ik wil ook heden zelfs verkiezen eenen man,
Die myn ontuimig hert in ruſte ſtellen kan;
Die myn onrype jeugd ten goede zal bereiden,
En tot de ware deugd myn driften zal geleiden:
Gy doet in dit geval gelyk een Moeder plag,
Op dat ik dit begin ten einde brengen mag.
De Moeder is verheugt van zoo gewenſte reden;
Enz oekt van ſtonden aen hier nader in te treden.
Wel Dochter (zeid de Vrou) zyt gy aldus gezint,
Zoo opent even hier, wie van u werd bemint.
Ik zal eer dat de zon is in de zee geweken,
Ik zal noch heden zelfs met uwen Vader ſpreken,
Ik weet geen meerder vreugd en zal hem oit geſchien,
Als u zyn liefſte kind getrouw te mogen zien.
De Maegd gaet weder aen. Ik hebbe lange dagen,
Myn zinnen om gevoert, myn oogen om geſlagen,
Op dat ik met beſcheid ten leſten vinden zou,
Aen wien ik myn gemoed zou binden in de trou.
En naer ik menig nael met alle myn vermogen,
Het ſtuk heb overleid en dikmael overwogen,
Zoo oordeelt myn gemoed, dat Crates is de man,
Die my in dit geval alleen vernoegeu kan,

Indien het u behaagt ten echten my te geven,
Ik ben met hem gezint myn dagen af te leven.

Ea dat in vreugd, in pyn, in lust, in ongeval,

En wat my voor een lot den Hemel gunnen zal.

Hoe! Crates (zeid de Vrouw) wel dat zyn vyzegrillen,
Die ik niet kan verstaan waar henen datze willen;

Hoe! Crates, lieve kind, dat is een zeldzaam mensch,

Hy kent geen lief of leed, geen lust of herten wensch.

Hy heeft en vleis en bloed te zamen uitgetogen,

De gronden van den mensch, de wereld uit gespoogen,

Hy heeft zyn eigen aart en alle vreugt verzaakt;

Zoo dat gy boven al daar kwalyk zyt geraakt.

Zoo gy zyn lichaam ziet, hy heeft mismaakte leden,

En waar men hem ontmoet daar gaat hy eenzaam treden.

Zyn aanzicht staat gestrekt, en als in stagen rou,

In 't korte, dezen Man en dient geen jonge vrou.

Gy in het tegendeel zyt prachtig opgetogen,

En hebt gestaeg verkeert by luiden van vermogen,

Gy zyt van ons geciert, en van der Jeugd gekleed,

Niet uit een schaerze beurs, maer uittermaten breed.

Gy zyt een schoone Maegd, en hondert jonge mannen,

Die hebben, t'uwen dient, haer zinnen in gespannen.

Of zoo gy rykdom zoekt, de rykste van de stad,

Die zyn door uwen glants ten vollen op gevat.

Zoo gy op Adel ziet, de beste van den lande,

Die bieden hare trou aen uwe gunst te Pande,

Gy daerom, frissche bloem, gaet neemt een lustig man.

't Zy edel, ryk, of schoon, gy hebt 'er keuze van.

Maer zoo een vyzen aert voor u te willen kiezen,

Dat is met eigen wil zyn lieve jeugd verliezen,

Dat is het malsste stuk, en wel de vreemste slag,

Die ik in dit geval van al myn leven zag.

Hy is een leelyk mensch, en gy van schone leden,

Gy van een zoeten aart, en hy van sture zeden,

Hy wonder rou gekleet, gy net in u gewaat,

Hy droef in zyn gebaar, gy bly in u gelaat.

Hoe zal dit groot verschil zich oit te zamen voegen?

Hoe kan dit strydig werk oit herten vergenoegen?

Ge-

Geloofst 't, weerde Kind, zoo ongelyken aerd,
Kan noit als met verdriet te zamen zyn gepaert
De Moeder had'gezeid. De Dochter ging beginnen,
Niet door een schielyk hooft, maer wel bedachte zinnen
Met oorlof, zaid de Maegd, al wat men schoonheid hiet
En heeft zoo goeden naem in myn gedachten niet.
En dat gy leelyk noemt en kan ik niet verfoeien,
Maer voel in tegendeel myn liefde dieper groeien.
De schoonheid, na my dunkt, byzonder in de mans,
En geeft noit warelust, en heeft geen rechten glans.
Ulysses hadde noit de gaef van schoone leden,
Noch wan hy menig hert door zyn bezette reden;
Noch heeft hy Nymphen zelfs tot zyne ming gebracht:
Zoo dat ik kloek verstand voor alle dingen acht.
Al is een lichaem schoon, wat vreugde kan het geven
Om daer aen vast te zyn voor al zyn gantsche leven;
't En is maer een gezicht. Wat kan 'er meer geschien?
Al wie het eens bekykt, die heeft 't al gezien.
Of zoo der naderhand iet anders is te vinden.
Zoo blykt 't dat de tyd de schoonheid kan verslinden.
In voegen dat men noit, als met eengroot verdriet,
Het afgaen van de Jeugd en van de schoonheid ziet.
't Is anders met de geest, die kan tot allen tyden,
Verfraaien ons gemoed, en op een nieu verblyden,
Die weet, tot onze vreugd, gestaeg een nieuwen vond,
Of met een deftig schrift, of met een zoeten mond
En als dat Hemels vier genaekt zyn aller leste,
Dan komt de meeste glans, en ver het aller beste;
Het is in dit geval de witte zwaen gelyk,
Die zingt haer zoetste lied ontrent haer droevig lyk.
Een geest van hoog vernuft die kan op weinig uren,
My storten in de borst, dat my zal eeuwig duren,
Daer my het frissche lyf, ook van den schoonsten man,
Noch wyzer in verstand, noch beter maken kan.
Het lyf, hoe schoon het is, en kan my niet vermaken,
Goed, adel, schoone verw' en zyn maer beuzel-zaken.
Het lyf is maer een blok, een ongezonder romp,
En, met een woord gezeid, niet als een aerden klomp.

Indien gy my een man oit zyt geneigt te geven,
 Ik ben met deze vriedd alleen gezint te leven,
 En daerom tot besluit, Vrouw moeder, weest gerust,
 In dat gy leelyk noemt, daer is myn herten lust,
 Al wat de goede Vrouw hier tegen kwam te zeggen,
 Dat kon de jonge Maegd met reden weder leggen.
 De Vader even zelfs die is hier in ontstelt,
 Als hem, gelyk het lag, zyn Vrouwe dit vertelt.
 Hy, naer het gantsche stuk te hebben overwogen,
 Meint dat hier Crates zelfs wel meest in zou vermogen;
 Hy voegt hem by den Man, hy opent zyn verdriet,
 En bid met grooten ernst dat hy 'er in verzieet.
 Dat hy (die niet en is genegen om te trouwen)
 Het opzet van de Maegd wil krachtig weder-houwen;
 Dat hy (die met een woord veel menschen beter maekt)
 De Vryster neder zet, en hare luimen staekt.
 Dit werd van stonden aen by Crates aen genomen,
 Hy zeid dien eigen dag by haer te willen komen,
 Hy zeid, dat hy den loop van zoo een vreemd geval,
 Ook in een oogenblik in stilte brengen zal.
 In 't huis waar Clito woont daer was een stille kamer,
 Hier tyd de Man te werk, en met een fluxen hamer,
 Zoo maekt hy daer eengat, zoo dat hy konde zien,
 Al wat 'er omme ging, en wat 'er mag geschien.
 Maer eer hy weder komt gaet hy zyn Dochter spreken,
 En poogt met alle macht haer voorstel af te breken;
 Doch zy blyft onbeweegt, en zet haer even vast,
 Zoo dat haer vreemde luim gedurig hooger wast.
 De Man, als uit geput, gaet nu zyn beste reden,
 Gaet al zyn gantsche kracht op haer gemoed besteden
 Hy klopt aen haren geest met zoo een harde slag,
 Als o t een felle tong aen iemand geven mag.
 ô Wat een schendig stuk! waer zyn u teere jaeren?
 Waer is u zedig hert, u schaamte weg gevaren?
 Waer is het eerbaer rood der vrouwen hoogste deugd?
 Dat gy u reine plicht aldus vergeten meugt?
 Wat rolt u los verstand? Waer dwalen u gedachten,
 Dat gy wilt onderstaen een Man te gaen verkrachten?
 Een

Een Man gantsch tegen aard te dringen op den trouw,
Dat noit en werd gedaan als van een geile vrou?
Quelt u een heeten brand, of worden u de leden,
Van krevel aan geritst, of van het vleis bestreden,
Soo malt gelyk het dient, en kiest een rustig Man,
Die met een zoet onthaal u Jeugd vernoegen kan.
Maar by een vyzen griek u lust te willen zoeken,
Die oit geen lust en vind als in vernufte boeken,
Dat is het zotste stuk dat ik myn leven zag,
En dat noit menschen brein met reden lyden mag.
Hoe! zal een bultig Man een schoone Maagd vervoeren;
En die geen liefde kent u zinnen kunnen roeren?
ô Monster van de stad, en van het gantsche ryk!
Wie zag 'er immermeer, wie kent 'er uws gelyk?
Juist op dit eigen woord zoo komt de moeder binnen,
Die zeld: Verdwaalde ziel, wat moogje doch beginnen,
Gy hebt in grooten ernst op my wel eer verzocht,
Dat gy eens met gemak tot Crates spreken mocht.
Komt nu; en neemt de proef van zyn verkleumde zinnen,
En ziet wat u gesprek op hem zal kunnen winnen.
Hy is hier binnens huis in zeker stil vertrek,
Gaat spreekt hem zoo je wilt, en opent u gebrek.
Als dit de Juffer hoort, al is haar geest verslagen,
Zy is noch evenwel het stuk gezint te wagen,
Zy weegt in haar gemoed het onverwacht geval,
En peist een korten wyl hoe zy het maken zal.
Maar als ze Crates ziet, haar gantsche leden beven,
Soo datze geen geluid voor eerst en konde geven;
Zy staat gelyk verbaast van zoo een deftig man,
Maar groet hem lykewel ten besten datze kan,
In wysheid, kloek vernuft, en lust tot hooge zaken,
Daar in, ô weerde Vriend? bestaat myn gantsch vermaken
En schoo! ik ben geveit van al de frische Jeugd,
'k En vinde geen vermaak in al die malle vreugd.
Want naar ik even hier u lest eens hoorde spreken
Ben ik van zoere min ten vollen af geweken,
Ik ben, na dat gesprek, gedurig ongerust
En ziet, in u alleen besluit ik mynen lust.

Zoo gy het, weerde Man, na dezen wilt gehengen
Ik zal al wat ik kan tot uwen dienste brengen,
Ik zal al wat ik heb u storten in den schoot,
En blyven u getrou tot aan de bleeke dood.
Ik heb van u geleert in tucht alleen te spreken,
En al het los gevele ten vollen af te breken,
Ik heb van u geleert, te lyden met verdrag,
Al wat het schamper volk op iemand zeggen mag,
Ik heb van u geleert niet meer te willen achten,
Dat ieder een begeert, dat alle menschen wachten,
Dat oit een prachtig wyf om hare leden droeg,
Ik heb van u geleert, dat weinig is genoeg.
Ik heb van u geleert in voorspoed niet te zwellen,
En als het qualyk gaat zyn herte niet te quellen.
Ik heb van u geleert, dat ons de bleeke dood,
Stelt boven alle zorg, en buiten alle nood.
Ik heb van u geleert myn los gemoed te dwingen,
Ik heb van u geleert dat God in alle dingen.
Zyn woonplaats heeft gezet dat God is over al,
Dat God te zyner tyd de wereld rechten zal!
Dat waar hy is ontrent geen kwaad endient bedreven,
Geen boosheid aan gerecht door al het gantsche leven:
Want hy vervult het al. Ik heb van u geleert,
Hoe druk en tegenspoed ten goede dient gekeert.
Ik heb van u geleert dat stil te mogen wezen,
De menschen voordeel is, en driften kan genezen.
Ik heb van u geleert, dat gullen overvloed,
De leden niet en helpt, maar enkel hinder doet.
Ik heb van u geleert, en wil 'er in volherden,
Ik heb van u geleert een mensch te konnen werden.
Ik mein het met 'er daad, en niet in loozen schyn,
En, acht ik uwe leer, zoo moet ik uwe zyn.
Met zy haar reden sluit, haar gantsche wangen bloozen,
En gloeyen even zoo gelyk als versche roozen.
Daar was een stoel omtrent, waar op zy neder zeeg;
En ziet! haar wezen sprak, schoon dat haar tongezweeg.
De Man op dit gezicht, voelt zyn gewrichten trillen,
Zyn geesten over hoop, onzeker watze willen.

Syn over strengen aard word zacht in dit geval,
En weet niet wat hy doen, of wat hy laten zal.
Hy staat dan zonder spraak, verftelt in zyn gedachten,
Hy voelt in dit gewoel zyn herte fchier verkrachten,
Ten lesten, wat bedaard, zoo leid hy zynen ftaf
Syn afgesleten maal, en rouwen mantel af.
Daar stonthydoen ontbloot. Hy toontzyn gantscheleden,
Hy toont zyn krank gestel van boven tot beneden,
Hy toont de jonge Maagd zyn heimelyk gebrek;
En, ziet! in dezen ftant begon hy dit gesprek:
Hetkom my zeldzaam voor, ô Bloempje van de Maagden!
Die oit door zoet gelaat aan eenig Man behaagden,
Het komt my zeldzaam voor, ô Bloem je van het land!
Dat gy, schoon onverzocht, my bied u rechter hand,
Dat gy des (noit gevergt) aan my wilt over geven,
U friffche maagde blom, u zoet en jeugdige leven;
Dat gy my zyt gezint, als uwen bed- genoot,
Te bieden uwen mond, te jonnen uwen schoot.
Wat komt u in den zin, my dit te komen zeggen?
Gewis gy moet het ftuk vry nader over leggen.
Bedaart u, zoete Maagd, en kent, eer datje mint,
En eer gy door de trou u vrye zinnen bint.
Ik wil u nu ter tyd, ik moet het u ontdekken,
Dat ik geen Man en ben om Vrouwen aan te trekken,
Ik ben een slecht gezelschap, en van geen hoogen ftam,
En 't huis is zonder glans, daaruit ik oorsprong nam.
'k En heb geen kooren land, geen klaverryke dalen,
Geen heuvels in het woud, daar duizend fchappen dwalen
'k En heb geen boom gewas, geen wyngaard op het veld
'k En heb geen prachtig huis en min noch machtig geld.
Dees male, die my dient om boeken in te fteken,
En wat my op den weg noch voorder mag ontbreken,
En dezen ftaf alle n dat is myn eenig goet;
Myn fchat myn gantsche kraam, die my vernoegen moet
En wat myn lichaam raakt, 'k en zal u niet bedriegen,
Ook ben ik niet gewon aan iemand oit te liegen;
Ik heb my bloot gefelt voor u, beroemde Maagd,
Op datje myn gestel en zwakke leden zaagt.

Men houd 't voor gewis . dat . als myn Moeder baarde ,
 Ik haar en al het volk met dezen romp vervaarde ;
 Ik word' als voor een spook van ieder aan gezien ,
 En ik en heb noit Vrou myn leden willen bien .
 Daar is een ronde bult my op den rug gewassen ,
 Hoe kan dat immermeer u frissche leden passen ?
 Hoe zal u geestig lyf , u aangename Jeugd ,
 In my onaardig mensch oit vinden hare vreugd ?
 Hoe zal u hoog-gemoed zich neder kunnen geven ?
 Hoe zal u vrolyk hert zoo streng oit kunnen leven ?
 Gy zult , voorwaar gy zult , indienje my gelooft ,
 Vertréuren uwe Jeugd by zo een zeldzaam hooft .
 Ik ben meest alle tyd genegen om te dwalen ,
 Nu in het naaste land , en dan in verre palen :
 En dit is myn gebruik , al is myn lichaam zwak ,
 Noch doe ik evenwel myn leden geen gemak .
 In 't hofste van de nacht als vee en menschen slapen ,
 Of by haar weder paar haar zoete lusten rapen ,
 Dan leid myn bezig hert , myndeusighooften maalt ,
 Zoo dat het even dan in verre landen dwaalt

Myn

Myn huis is zonder glants, en zonder gulde vaten,
 k hebbe dit beflag al lange na-gelaten.

Een Kamer zonder pracht die icht ik voor geluk

Een peerd al waar het blind, en brakker niet een stuk.

Een kleed is my genoeg, kan 't maar de leden dekken,

En, schoon 'er iemand lacht, ik laat de wereld gekken.

'k En zoek geen lekkerny, geen mond of oogen lust,

Ik noem het goede spys al wat den honger bluft.

Aan tafel, daar het volk zyn hoogmoed plag te toonen,

Daar nut ik enkel moes, of dikmaal rauwe boonen.

Ik slape daar het valt, en ben dan ook alleen,

En voor een zachte peul neem ik een harden steen.

Voor wynen, die het brein met heeten damp ontfleeken,

Soo les ik mynen dorst met water uit de beeken,

En voor een gulden Cop, of ander ryker vat,

Soo Schep ik met 'er hand een schraal en killig nat.

Ik leve zoo ik mag, en na de zaken vallen,

Vol hoog en diep gepeis, terwyl de lieden mallen.

Maar hoe een jonge Vrou dient aan te zyn geraakt,

Daar heb ik noit myn werk voor dezen af gemaakt.

Denkt nu, gy die zoo teer van jongs zyt opgetoogen,

En uit uw's Moeders borst maar weeld'en hebt gezoogen,

Denkt wat gy maken zoud by zoo een vyzen Man,

Die aan het echte bed geen vreugde brengen kan.

Indien gy zyt geneigt ons regels aan te vaarden,

En leeren na de kunst de gronden van der aarden,

En hoe in oude tyd de wereld is geboud,

Soo bleefje, zoete Maagd al beter ongetrouw.

Dan zyn de zinnen vry, om hoog te mogen zweven,

En nutter tot de kunst als die gezellig leven.

Want al waar Kinders zyn daar is het nimmer stil,

En wie 'er Moeder is en doet niet datze wil.

Maar wat dat u behaagt, ô Peerel van den lande!

Doet gy met uwe Jeugd aan Hymen offerhande,

Want als ik u bemerk en uwen zoeten aard,

Soo dient u geen beroep, als wel te zyn gepaart.

Gy moet met eenig Prins in echte banden leven,

En aan het Vaderland van uwe vruchten geven,

De loten uwer Jeugd, u gul en edel zaat,
 Dat-moet hier namaals zyn een steunzel van den staat.
 Het rood van uwen mond het wit van uwe borsten,
 Een wensch van al de Jeugd en hondertjunge Vorsten,
 En daar van ieder spreekt door al het gantsche Ryk,
 En is niet voor een romp, als ik of myns gelyk.
 Wy zitten menigmaal veel uren opgetogen,
 Het schynt dat ons de ziel is uit het lyf gevlogen;
 Maar van het echte bed of vrouwen geen gewag:
 En wat is edel fruit voor die het niet en mag?
 Wat is u schoone blom, aan dit beslag gelegen?
 Gaat kiest een lustig man, gelyk de vrysters plegen,
 Gaat neemt tot u behulp een zoeten bed-genood,
 Soo mag een aardig kind verciereu uwen schoot.
 Dat zal u beter zyn, als in geleerde boeken,
 Den aart van alle ding te willen onderzoeken,
 Al dat en is geen werk dat jonge vrysters raakt;
 Het schepzel dient gebruikt daar toe het is gemaakt.
 De Man betaamt de zorg, De Kinders moeten spelen,
 Een vryster dient gepaart, om vrucht te mogen telen.
 Gy daarom, frissche roos, gaat neemt een edelman,
 Die u tot echte lust en vreugde dienen kan.
 Dit loom en bultig lyf voor u te willen kiezen,
 Dat is u zoete Jeugd, u zoete vreugd verliezen,
 Dat is u jeugdig lyf te brengen in den nood,
 Dat is by een geleid het leven en de dood.
 Daar zynder in de stad die zich gelukkig achten,
 Dat zy tot in der nacht op uwe diensten wachten,
 Al geestig, edel, ryk, en rappe jonge lien,
 Voorwaer het is u best op haar der een te zien.
 Kiest daar wat u bevat, dat zal u beter voegen,
 Want met een edel paard en mag geen ezel plegen.
 Niet dat met vaster knoop twee harten t'zamen bind,
 Dan als men haren aard in een gestalte vind.
 De Vader hoort 't al wat Crates heeft gesproken,
 (Vermits hy door een spleet, te vooren op gebroken,
 Aanzag het zeldzaam spel) hy dan met zyn gemaal,
 Komt onder dit gesprek getreden op de zaal.

Het dacht hem tyd te zyn, zyn Dochter aan te spreken,
Om al dit vreemd gepeis haar uit 't hooft te steken;
Hy zeide: Weerde Kind, hoort nu den lesten raad,
Gy ziet aan alle kant hoe dat u zake staat:
U Moeder raad 't af, u Vaders is 'er tegen,
En Crates even zelfs tot trouwen ongenegen,
En dan noch boven al zoo meind de wyze vriend,
Dat gy hem niet en voegt, en hy u niet en dient.
Gy wilt dan even doch u losse zinnen stillen,
En doet dat u betaamt, en dat de vrienden willen.
Wie na geen Vader hoort, en na geen raad en doet,
Die haalt zich op den hals gewissen tegenspoet.
De Maagd in dit gewoel, bedroeft tot in de zielen,
Gaaf met een bangen geest voor haren Vader knielen,
Zy geeft een diepen zucht, als in den lesten nood,
En toont in haar gelaat gelyk een volle dood:
Ach Vader! 't geen ik eisch dat moet ik hier verwerven;
Of laat my nu terstond en hier ter plaatze sterven.
Of, zoo ook dit verzoek my niet gebeuren mag,
Houd dezen evenwel voor mynen lesten dag.
Ik zal veel eer een zweerd in dezen boezem drukken,
En myn bedroefde ziel uit hare woon-plaats rukken,
Als dat myn treurig hart zal scheiden van den man,
Die ik niet missen wil, en niet verlaten kan.
Zy keert haar met een woord, en laat haar Vader kyven
En laat haar Broeder staan; en laat haar Moeder blyven,
ô Peerel van het Ryk! ik zweere by de zon,
Ik wou u dienstmaagd zyn, indien ik maar en kon.
Ik ben met al myn hart tot u alleen genegen,
Maar niet om myn vermaak met u te mogen plegen.
Neen, neen, geloof 't vry, ik heb een ander wit,
't En is geen geilen brand, die myn gemoet verhit.
Zyt gy, naar u gebruik, genegen om te waken,
En egter niet getelt om vrouwen aan te raken,
Ey lieve weest gerust; ik zie maar op den geest,
En met u wys te zyn dat is myn bruijlofs feest.
Dat is myn hogste luit; ik zal niet anders wenschen;
Gemeenſchap in het bed is voor geringe menschen

'k En acht 't niet een zier al wat men daar geniet,
 Het is maar een water verw voor een die hooger ziet.
 Schoon gy my niet en raakt, noch zal ik uwe blyven,
 Laat slechts maar op myn graft den naam van *Crates* schryven,
 Dat is voor my genoeg. De grond van myne vreugd,
 En heeft zich noit gezet op ranken van de jeugd.
 Hoog oordeel, diep verstand, en wel bewrochte zinnen,
 Die kunnen maar alleen my krachtig overwinnen,
 Daar ben ik op verlief, daar ben ik om beluft,
 En zonder dit vermaak zoo blyf ik ongeruft,
 Hoe! kan ook niet een vrou haar zinnen over-geven,
 Om met een deftig Man haar dagen af te leven,
 In vriendschap zonder meer? Kan niet een billik mensch
 Ontfangen, buiten lust, zyn vollen herten-wensch.
 Voor my ik zegge, ja. Gy zult 't haast beproeven,
 Dat ik tot myn vermaak geen man en zal behoeven,
 Geen man en heb gezocht. Noemt my slechts eche vrou,
 En ik en wil van u geen plichten van de trou,
 Geen wel-lust in het bed. Ik zal my kunnen geven,
 Om als een deftig Man naar u gebruik te leven,
 Ik zal myn hoofd-cieraad geboort met diamant,
 Ik zal myn ryk gespan gaan leggen uit 'er hand;
 Ik zal dit edel kleed niet laten af te keuren,
 Ik acht het Juffer-tuig alleen voor slechte leuren,
 Ik achte niet een ding als dat de wysheid raakt,
 En dat in ons gemoed de zinnen beter maakt:
 Goud, peerels, diamant, en al de ryke steenen,
 En zyn niet in der daad gelyk de lieden meenen;
 't Is maar, 'k en weet niet wat, dat om het ooge speelt:
 En dat een ydel hert zich in de zinnen beeld:
 't En is maar rau gewas, gekomen uit de rotzen;
 En geenzints van den aard om dus te mogen trotzen;
 't En is maar oester-quyl, bevroozen in de zee,
 En met een harden storm geslingert aan de ree.
 't En raakt niet aan het hert, 't en kan geen mensch verbly-
 't En baat geen stille ziel in druk en bitter lyden; (den,
 Het maakt in tegendeel een ongerusten geest,
 Want een die veel bezit is alle tyd bevrees.

't Is vry een meerder lust, de sterren aan te sc'houwen,
Als ydel poppe - goed en leuren van de vrouwen.

Voorwaar, het minste licht dat aan den hemel staat,
Is zoeter in vermaak, en hooger in cieraat.

Dat mag een Mensch en oog ook zonder kost genieten,
En zoo een rein gezicht en zal hem nooit verdrieten.

Noit boven zyns gelyk doen zwellen door de pracht,
Gelyk haar flukker - glans van alle tyden placht.

Wel vriend, wilt gy den aard van myne lusten weten,
Ik kan ook enkel moes en rauwe boonen eten;

Ik kan ook doolen gaan, ik kan ook sober zyn,

En slapen in het woud en leven zonder wyn.

Ik zal benevens u een rouwen mantel dragen,

En wat gy verder doet en zal my niet mishagen.

Gy zult te gener tyd vernemen myn geklag,

Indien ik maar alleen ontrent u wezen mag.

Maar wat ik heb gezeid, gy laat u niet bewegen,

Ik zie aan u gelaat het is u byster tegen.

Wel Crates, wilt gy dan myn liefde tegen - staan,

Soo moet dit treurig hert van droefheid onder gaan,

Soo moet myn woonplaatszyn ontrent de droeve Maagden.

Die haar benaude ziel uit haren boezem jaagden,

Uit zake van verdriet en heeten minne - brand,

Daar niemand zoet behulp of hope toe en vand.

Als Dido niet en mocht haar weerden vriend genieten,

Soo ging zy met 'er daad haar edel bloed vergieten.

Want eer hy met de vloot verliet het Koningryk,

Soo was de jonge vrou terstond een droevig lyk.

En als de Grieksche Maagd Leander moeste derven,

Zy wou geen vreugde meer, maar gaf haar om te sterven.

En Thisbe, by geval van haren vriend ontbloot,

Begaf haar door het zweerd gewillig in de dood.

En waarom zou de mensch op aarden langer leven;

Als aan zyn droevig hert geen troost en werd gegeven?

Voor my ô waarde Man! ik ga den eigen gang,

Mag ik niet uwe zyn myn leven dagen,

Ik ga den eigen weg, ik zyge na beneden,

Ik ga tot Carons boot, en dat met rasse schreden.

'k En vreze nu voortaan geen droevig ongeval,
 Ik heb hier by der hand dat my verlossen zal.
 Juist op dien eigen tyd zy greep een bloten degen,
 Die onder zeker kleed verhoolen had gelegen,
 Zy voegt haar op den punt. Maar Pythagantisch ontstelt
 Die valt haar om den hals, eer zy het wapen veld.
 Wat zal de Vader doen: wat zal de Moeder spreken?
 Hy zi t haar tranen aan, die schynen stage beken,
 Hy ziet haar droef gelaat, en haren bleken mond,
 Soo dat hy zyn gemoed in duizend prangen vond.
 Hy geeft hem uit de zaal, met droefheid in genomen,
 En zyn bedroefde Vrou is tot hem af gekomen;
 Die toont haar gantsch ontstelt, en boven al bevreest,
 Het schynt dat zy de Maagd ziet geven haren geest.
 Zy valt hem om den hals, en met een droevig keimen,
 Soo bidze dat de man zyns dochters wil ontfermen.
 Hy van een zachten aard, en even zeer ontzet,
 Vergunt na groot beklag, de moeder haar gebed.
 Daar gaat 't zeldzaam toe, daar laat men Crates halen,
 Die komt met stil gebaar getreden op de zalen.
 De Vader zeide niet, hoe na de jongman quam,
 Soo dat de droeve vrou het woord ten lesten nam.
 Zy sprak dan Crates aan, met tranen op de wangen:
 Ach hoe is deze Maagd met uwe min bevangen!
 Daar is geen uitkomst aan, ik zie 't met 'er daad,
 Dat al de gantsche lust in u alleen bestaat.
 Voor dezen waarde Man, zoo was het ons begeeren,
 Dat gy de jonge Maagd zoud van de liefde weeren,
 En hier is toegedaan al wat ik oit bedacht,
 En daar is niet met al by haar te weeg gebracht;
 Des koom ik wederom met uitgestorte tranen,
 Om tot het tegendeel u zinnen aan te manen.
 Wel aan dan lieve vriend, ontfangt de jonge Maagd,
 En doet met hare jeugd gelyk het u behaagt.
 De Man die stelt hem vreemd, en wil het stuk ontleggen,
 Maar echter op het lest hy liet ook hem gezeggen.
 Cupido quam 'er by en schoot hem in de bult,
 Tot dat zyn koude bert, met vlammen is vervult.

Het wicht dat had een pyl in Ætna laten smeden,
Die nut en dienstig was tot zoo verkleumde leden,
De schicht was byster lang, en wonder fyn gestaalt,
Soo datze door de borst tot in de lever daalt.
Daar gaat den Bruiloft aan, maar zonder Bruilofts-gasten,
Geen Maaqden by de Bruid die op haar diensten pasten,
Geen spel, of bly gezang, geen kruid, of rooze krans,
Geen vryers op de zaal, geen vrysters aan den dans.
De Maagd die worde een Vrouw, door wonder vreemde we-
Haar lust is even zelfs in lusten niet gelegen; gen,
En des al niet te min zoo is de Vryster bly,
En niemand (zoo het schynt) en houd 'er heeft, als zy.
Maar zy verlaat terstont al wat haar plag te cieren,
En word tot in de ziel verandert van manieren:
Zy draagt een rou gewaat, al is ze wonder teer,
Zy wil geen diamant of ryke peerel meer.
Dat-schoon, dat geestig hair, zoo netwelaar gevlochten:
Dat zonder heten brand geen vryers zien en mochten,
Is nu in een gerolt, gedwongen over hoop,
En 't is nu maar alleen een onbelompen knoop.
Zy gaat door al het land, en dat met naakte voeten,
Gelyk die haren kost met spitten winnen moeten:
Haar bed is menigmaal het gras en jeugdig velt,
Daar zy by wylen rust, of om te slapen stelt.
Zy eet maar voor de nood, en drinkt uit klare beken
Zy kan in grooten ernst de feilen tegenspreken,
Zy straft het noest gewoel, en ik en weet niet wat,
De ranken van het Hof, de grillen van de Stad:
Zy tast ook Prinzen aan, en die zich Heeren noemen,
Ook die met vollen mond op haar geleerdheid roemen,
Maar boven al het volk dat alle dingen leert,
En tot zyn eigen hert geen zinnen oit en keert.
Siet daar de lieve twee, bewondert van de menschen,
Gaan dolen zonder huis, maar hebben datze wenschen:
Zy leven buiten zorg, en met een bly gemoed,
Gelukkig zonder staat, en machtig zonder goed.

O P E N I N G E
 VAN INNERLYKE
 G E B R E K E N ,
 T U S S C H E N
 N I E U - G E H O U W D E ;
 Tot welstand van de aanstaande
 H U Y S H O U D I N G E .

Een jong en aardig paar, een weinig tyds geleden,
 Was naar een lang gevry in echten Staat getreden.
 De tyd doet haren gang, de bruiloft is gedaan,
 De vrienden zyn verreis en hares weegs gegaan,
 De nieu geplukte bloem, niet lange na die dagen,
 Dat zy den maagde - krans niet en vermocht te dragen,
 Die nam haar nieuwen vriend zoo wat ter zyden af,
 Daar zy hem onderging, en deze lesse gaf:
 Phileta (zoo je weet) wy zyn nu echte lieden,
 En moeten by gevolg verschil en onlust vlieden:
 De vreed' is voor de Vrou en even voor de man,
 Het beste dat men oit ten echte brengen kan.
 Ik wil in dit beleid myn kracht en jonge leden
 Ik wil tot ons gemak myn gantsch vernuft besteden;
 Gy tracht gelyk als ik tot ons gemeene rust,
 Soo werd onis 't huisgezin tot enkel herten - lust.
 Wel aan nu tot een grond van dit gelukkig leven,
 Wil ik tot u bericht een nutten regel geven,
 Ik bidde let 'er op; Want zoo je dat betracht,
 Soo word ons gantsch bedryfin goeden stand gebracht.
 Ik heb een zeldzaam hoofd en dikmaal losse vlagen,
 Die zomtyds verre gaan en niet en zyn te dragen?

Maar

Maar wie slechts voor een wyl myn luimen vieren kan,
 En krygt 'er nimmermeer verdriet of hinder van.
 Siet als myn schort- kleed is uit zyn plaats geweken,
 Of dat het met 'er hand ter zyden is gestreken,
 Soo weet dat my de schroef dan niet te vast en staat.
 En let dat gy voor al myn luimen gade slaat.
 Weet gy dan myn gebrek een weinig toe te geven,
 Wy zullen met vermaak en in gerustheid leven;
 Wy zullen buiten twist verslyten onze Jeugd,
 En leven onder een als in gestage vreugd.
 Philetas hoord het aan al wat hem Psyche zeide,
 Het schynt dat hy haar woord als aan zyn her- e leide;
 En, naar hy zich hier op een weinig had bedacht,
 Soo heeft hy met bescheid zyn antwoord in gebracht;
 Het is my, weerde lief, een wonder groot behagen,
 Dat gy de gronden legt voor onze goede dagen;
 Ik wil u weder zyn een zoet en rustig man,
 En brengen tot het werk al wat ik immer kan.
 Ik heb van u verstaan, en wil het overwegen,
 Hoe dat in u gemoed de zaken zyn gelegen,

Ik wil u van gelyk ontdekken mynen aard,
 En 't is de rechte weg om wel te zyn gepaart.
 Ik heb een vyzen kop, en wonder vremde kuren,
 Soo dat 'er niet een mensch by my en kan geduren;
 Maar wie myn grillen viert, of handelt met bescheid,
 Die ziet den wrok verzoent en haastig af geleid.
 Maar op dat gy verstaat wanneer ik ben te myden,
 En hoe dat met geduld myn ranken zyn te lyden,
 Soo let op dezen peil; De roos van mynen hoed,
 Sal u een teiken zyn wanneer gy zwichten moet.
 Als die niet recht en staat dan heb ik vreemde grillen;
 Siet dan myn hevig brein met alle macht te stillen.
 En zoo gy dat bezorgt, en hier op vlytig acht,
 Soo word' ik met 'er daad in beter stand gebracht.
 Hier op werd onder hen een zoet verbond geslooten,
 Bevestigt door een kus; en met den wyn begooten;
 Een ieder die belooft te passen op het stuk,
 Op dat haar stil gezin mocht wezen buiten druk.
 Maar let hoe dat het volk den weg hier toe bereiden,
 En hoe zy naderhand haar zaken overleiden.
 Soo haast het vrouwen-kleed is scheef en buiten stant;
 Soo haast was ook de roos verdraait en over-kant.
 Want als Philetas zag, dat Psyche zou beginnen,
 Te stellen in het werk haar ongetoomde zinnen,
 Syn geest was in de weer, zyn hand die werd verzet,
 En zoo werd alle twist van stonden aan belet.
 De Vrou in tegendeel had staag het oog geslagen,
 Op zyn verdraaiden hoed, en zyn verkeerde vlagen;
 Zy viert hem wat ze mag, en hy verschoont het wyf,
 En zoo blyft ieder een gerust in zyn bedryf.
 Wel aan dan wie 'er is in echten staat getreden,
 Die prent in zyn gemoed den grond van deze reden:
 Gy Vrouwen eert den hoed, gy Mans het Vrouwen.
 Soo blyft het huis gerust en buiten alle leed. kleet,

H O U W E L Y K

Veroorzaakt uit MEDELYDEN,

Door een schielyken inval, van een Italiaansche

JONK-VROUWE,

*Hoe dat de liefde speelt ontrent de jonge zinnen,
En maakt een killig hert genegen om te minnen,
Is waart te zyn bemerk. Weest gunstig zoete jeugd;
Eens anders herten leet is dikmaal iemants vreugd.*

A Ctaen uit der aard tot vliegen zeer genegen,
En met een snellen valk zyn lust te mogen plegen,
Was van een edel huis en van een hoog gemoed,
Was uit een volle beurs en welig op-gevoed,
Was vrolyk in gelaat. Syn geest voor weinig dagen,
Was aan een jonge Maagd ten vollen op-gedragen.
Jolinde was zyn wensch, zyn troost, zyn herten-lust,
En buiten haar gezicht en was hy noit gerust.
Hy pogde wat hy mocht, en met de gantsche zinnen,
Den tocht van haar gemoed voor hem te mogen winnen;
Hy dede jaren lang al wat een Edelman,
Met geest en groote kost te wege brengen kan:
Hy liet meest alle nacht voor hare Kamer spelen,
Of schonk haar staag den galm van al de zoetste keelen,
En als de lente tyd haar jeugdig loof ontsloot,
Soo was 't dat hare stoep het eerste groen genoot.
Hy rechte spelen aan, en maakte grooté feesten,
Hy trok in zynen dienst meest al de fraaye geesten,
Hy gafze t'huis de kost, en buiten vry gelag,
En gaat in alle ding zoo quistig als hy mag.
Hy nam veel dienaars aan, veel pagies, veel lakeyen,
Die vry een vetten grond haast weten af te weyen.

Die

Die kleed hy byster weits en verre buiten maat,
En even in die verw' gelyk Jolinde gaat.
Syn lyf is op-gepronkt met alle moye dingen;
Syn vingers als een kraam van al de schoonste ringen,
Daar komt geen nieuwe snuf van eenig zeldzaam kleed,
Of't word tot zyn gebruik in haasten uit-gereed.
Hy maakt een schoonen hof, daar staag is in te werken,
Met beelden in het kruid, met duizend schoone perken,
Getoogen op een draad, en schier in ieder deel,
Een speel-huis na de kunst, of eenig schoon Prieel.
Maar dat is niet genoeg, geen tuin en kan 'er helpen,
Hy maakt 'er grotten in van alderhande schelpen,
Van aardig hooren-werk, en takken van koraal,
En wat de zee oit zend uit haar verglaasde zaal.
Hy maakte boven dat ook schoone water sprongen,
Die worden door het werk behendig uit gedrongen,
En gaven beelden uit wonder vreemden aard,
Soo dat ook even daar geen kost en is gespaart.
Hy maakt een ruim gebou voor doggen, brakke, winden,
En wat van dezen aard by menschen is te vinden.
Hy bracht 'er voogels by de snelste die men vond,
En wat van dezen aard oit Noordze Klippen zond.
Hy maakte voor de stad waranden voor de dieren,
En koyen boven dien waar in de vogels zwieren,
Daar zet hy herten in, en menig ander wild,
En dus werd over al het beste geld gespild.
Hy kocht de schilder-kunst van al de beste geesten,
Een landschap, boeren hoef, een woud vol felle beesten,
Een zee van wind beroert en uitermaten straf,
En wat de rykste kunst aan ieder meester gaf.
Het oudste beelde-werk beroemd voor duizend jaren,
Dat weegt hy op met geld, al zonder iets te sparen,
Hy maakt een boek-vertrek, dat wonder deftig was,
Schoon dat hy jaren laag niet eenen boek en las.
Noch houd hy boven dien een stal vol schoone peerden,
En koetzen op 's en hoofs, en al van grooter weerden,
Ook jachten op het meir, en gondels in de stad,
En dus verquist de man een overgrooten schat.

Jolin.

Jolinde, schoon verweend en tot de pracht genegen,
Misprees dit evenwel en sprak 'er deftig tegen:

Actæon, (was haar woord) u dient of minder moets,
Of na dat ik het merk, al vry wat meerder goets.
Gedenkt aan zeker Prins, die van zyn eigen honden,
Vermits haar groot getal, ten lesten is verslonden,
En let op u bedryf u schip dat gaat te diep:

En 't was om niet gezeid al wat de juffer riep.
Hy ging zyn oude gang, hy liet Jolinde praten,
Hy wil zyn hoogen zwier in geen en deel verlaten,
Hy quist gelyk hy plag, en slaat 'er dapper in,
Hy past op geen verlies, en let op geen gewin.

Jolinde blyft gezet en laat haar niet bewegen.
Maar wat hy neemt ter hand, of wat hy weet te plegen,
Men zeid 'er over straat, in 't hof, en over al,
Dat hy wel jagen mag, maar nimmer vangen zal.
Noch houd de Jonker aan door alderhande vonden,
Die hem tot grooten last en zware kosten stonden:

Soo dat zyn huis, zyn hof, zyn vee, zyn beste land;
Aan ik en weet niet wien ten lesten is verpand,
Ten lesten is verkogt, en al ten kleinen pryze,
Gelyk het veeltyds is beroide lieden wyze.

Maar doen hy had gespilt zyn vaders leste Slot,
Werd hy door al het land een algemene spot,
Een geks-maar by het volk Siet hoe de zaken loopen;
Wie alle dingen koopt, die moet het al verkoopen.

Eet zoo, wie datje zyt, op 't eerste van den dag
Dat voor het avondmaal iet over blyven mag.

Daar werd de Jongeling van al zyn speel-genooten,
En van Jolinde zelfs versmaad, en gantsch verstooten.

Het is van ouds gezien, dat waar een autaar breekt,
Geen mensche naderhand voor haar een keersontsteekt.

Als nu de jonker vond zyn hoope gantsch vervallen
Liet hy ten lesten af van dit uitzinnig mallen,

En om door al de stad niet meer te zyn begekt,
Soo is 't dat hy verhuist en naar het land vertrekt.
Daar heeft hy lange tyd niet als benaude dagen,
Hy raapt den schralen kost met vliegen, vinken, jagen.

Met

Met iken weet niet wat. Maar dat is klein beflag,
 En dat geen Edelman of Ridder voeden mag.
 Hy teerd allenxken uit, en wat hem is gebleven,
 Dat word voor mond behoeft en vollen uit gegeven.
 Hem bleef geen nooddruft zelfs van al zyn Vaders erf,
 Geen knechten in het huis, geen honden op de werf.
 Hem rest slechts maar een Valk van al zyn schoone panden;
 Maar die is wyd beroemt in al de naaste landen,
 Vermits hy met den bek of door zyn snelle vlucht,
 Is heerscher in het woud, en meester van de lucht.
 Dit was zyn eenig al, het steunzel zyner zaken,
 En placht hem in den druk een vrolyk hert te maken.
 Hy kreeg geen wild-braad meer, al is hy des beluft,
 Wanneer de rappe klau van dezen vogel rust.
 De Juffer had een Neef ter jacht alleen genegen,
 Die had om dezen tyd een vreemde luim gekregen:
 Geen meester is bekend wat ziekte dat het was,
 Men vond geen heilzaam kruid dat zyne quaal genas.
 Men zag des niet te min dat zich de Jonker quelde,
 En dat hem eenig ding het gruilig heeft ontfelde.
 De Moeder is bedroeft, het was haar eenig Kind,
 Om dat men geen behulp voor haren Soon en vind.
 Zy doet hem menigmaal, en schier gedurig vragen,
 Waar toe hy is beluft, en wat hem mag behagen;
 Zy riep uit stage zorg, En doet u niet te kort,
 Segt maar wat gy begeert. en wat u zinnen schort.
 Hy, dikmaal aangemaant waar toe zyn lusten strekken,
 Gaat zyn genegen hart aan zeker vriend ontdekken,
 Hy zeid hem, krygt den Valk van zoo een Edelman,
 Dat is de rechte zelf die my genezen kan.
 De Moeder was een vrou van wonder groot vermogen;
 En hy een jonge wulp ganfch dertel op-getogen:
 Hy had Actæons Valk by wylen eens gezien,
 En wist hoe weerd de was by al jonge lien,
 Priscilla was verblyd, vermits zy mochte weten,
 Wat aan haar kranken Soon de zinnen heeft bezeten;
 Maar hoe men krygen zal waar toe hy is beluft,
 Dat maakt haar killig hart al weder ongerust.

Haar komt na diep gepeis gevallen in de zinnen,
 Hoe dat Actæon plag haar Nicht wel eer te minnen,
 En dat haar oude gunst misfchien in die gevel,
 (Zoo hy des werd verzocht) noch iet vermogen zal.
 Zy gaat het gansche stuk wat nader overleggen,
 Zy gaat de jonge Maagd den gantschen handel zeggen:
 Ik bidde, liefste Nicht, doet hier in watje meugt,
 Gy weet dit eenig Kind dat is myn gantsche vreugt.
 De Jonker is beroid, en hy de fchrale lieden
 Daar heeft de penning kracht, het geld kan daar gebieden
 Wat nood is zonder wet; gy looft hem wat je kont,
 Op dat het edel dier myn Zoon mag zyn gejoint.
 Jolinde nam het aan hier op te zullen letten,
 En gaat op dit geval haar snege zinnen wetten.
 De ziekte is haar lief, zyn Moeder boven dien,
 En zy wenscht haren Neef gezond te mogen zien.
 't Geviel om dezen tyd dat uit de naaste steden,
 Veel friffche jonge lien, veel zoete vryfters reden,
 Na zeker lustig Slot, om op een Brailofts feest.
 Al wat men droefheid noemt te jagen uit den geest.
 Jolinde was een deel van al dees lieve bende,
 En koos 'er zes of acht die zy voor lustig kende.
 't Is heden, zaid de Maagd, de derde zonne-fchyn
 Dat wy in dit Kasteel els opgesloten zyn.
 De feest die heeft haar recht, de Bruid die is beflapen
 Wy moeten elders gaan, om nieuwe vreugd te rapen
 Wy moeten uit den dwang, en in het jeugdig groen:
 Ik heb een aanflag voor die moet ik heden doen.
 't Is lang genceg gebrast, ik zoek nieuwe dingen,
 Wy moeten hier ontrent een Ridder gaan bespringen,
 Een vrient ons wel bekend, en om hier rond te gaan,
 Actæon is de man, die moet 'er heden aan.
 Gy weet het al gelyk hoe dat hy plag te leven,
 En hoe hy nu ter tyd te gronde leid gedreven;
 Wy moeten gaan bezien wat nu de Jonker doet,
 Terwyl hy niet en heeft als enkel tegenspoed.
 Wy moeten gaan bezien zyn huis en alle zaken,
 En wat hem nu ter tyd de zinnen kan vermaken,

Wy moeten gaan bezien wat hy voor landen
 En letten boven al wat huisde Ridder houd,
 En hoe zyn keuken rookt; en wat de velden geven,
 En of hy beter vaart in dit zyn eenzaam leven,
 En of hy blyder is als hy te vooren plag,
 En wat hy 't onzer eer zal brengen aan den dag.
 (Jolinde was gegaan tot aan de ripe jaren;
 En ineger in vernuft als haar gespeelen waren,
 Maar weelig boven al, en van een vryen mond,
 En kluchtig uit der aard, en in het spreken rond.
 Haar Moeder was gerust, haar Vader overleden,
 Haar Sisters al gelyk den eigen Pad getreden:
 Een die haar Jeugd bestiert dat is haar Moeders Oom:
 Maar die gaf aan de Maagd al wat te ruimen room.)
 De voorslag dus gedaan werd veerdig aangenomen,
 Men boodschapt aan de vriend, wat gasten dat 'er komen,
 Men zeid hem bovendien, hoe dat men op de noen,
 Heeft voor aan zynen disch het maal te komen doen.
 De bode was gegaan, en, zonder lange peizen,
 De Jeugd die is gereed en veerdig om te reizen.
 Jolinde leid het rot tot enkel tyd verdryf,
 En straks is al het volk Actæon op het lyf.
 Zyn tafel is gedekt, maar geensins overladen,
 Men zag 'er niet als groen, en veelerlei saladen.
 Niet dat de vleis-hal zend, of dat de keuken geeft;
 Maar dezen onverlet de Jonker is beleef.
 Hy toont hem wonder heus, en byster wel te vreden,
 Ily toeft het gantsche rot met spys van zoete reden,
 Hy gaat in woorden breed, al is zyn tafel kort.
 Hy vult 't met den mord wat aan de keuken schort:
 Te midden op zyn disch daar stont een stuk gebraden,
 Maar wat het wezen mocht dat konde niemand raden.
 Hy, voor wien dat het stond, endie het beest ontleed,
 Verklaart ook even zelfs dat hy het niet en weet.
 De vogel word gepoeft, De vogel wierd gebeten,
 De vogel word gekaut, maar niemand kan 'er eten.
 De vogel word gekeert en om en om gewent,
 Maar wat 'er iemand doet het dier is onbekent:

Dit gaat het schamper volk aan haren Waard verwyten;
Wel! dit is zeldzaam vleesch, geen tand en kan het byten.

Ei, zeg ons dog een reis, wie heeft 't u gekocht,

Of voor een moi geschenk hier in het huisgebrocht?

Een ander valt 'er toe, en giat wat anders zeggen,

En weet dit vreemd geval noch breder uit te leggen.

Dat is gansch nutte kost, en dienstig in den noot,

Een ieder eet 'er van en 't blyft al even groot.

Een ieder zeid het zyn! maar niemand kan daar ween,

Hoe dat de Vogel hiet, of wat 'er is gegeten.

De praat op dit geval veroorzaakt grooten stryd,

En dient hun tot vermaak, en duurd' een langentyd

Jolinde lykewel, ook midden in het eten,

En had haar zieken neef niet altemaal vergeten;

Maar zocht bequame tyd by naast den ganschden dag,

Dat zy eens van den valk Actæon spreken mag.

En luist op dit geval waarom de gasten loegen,

Soo gaatze met beleid haar by den Ridder voegen,

Zy leid hem van den dijsch, en wat ter zyden af,

Daar zy hem in 't gemeen vooreerst een praatjen gaf.

Doch zeid hem niet te min, dat zy eens wenscht te weten,

Wat dat men voor gebrad aan tafel heeft gegeten.

Zy bid hem menigmaal, dat hy van dit geschil,

(De gasten tot vermaak) een einde maken wil.

Hy stond een wyl en keek onzeker wat te maken,

Hy word geheel ontfeld en krygt beschaamde kaken.

Hy weet niet wat hy zal. Ten lesten tot besluit,

Soo berst hy met verdriet in deze woordenuit.

Gydwingtmy, ichooneMaagdmyndroevenstaatemelden.

Eilaas! myn zot bedryf dat moet ik nu ontgelden.

Ach! dat op tafel staat dat is myn leste goet,

Dat hier tot uwer eer, alleen het beste doet.

Juist als gy voor den noen my liet in haasten weten,

Dat gy met u gevolg hier woud te middag eten,

Doen was ik wonder bly en niet te min begaen.

Wat dat tot uwen dienst op tafel zoude staan.

Ik sprak in myn gemoed: ô Mocht ik heden wenschen,

Dat ik eer heb gespilt ontrent onnutte menschen!

O Had ik nu ter tyd! dat in myn overvloed,
 De linkers heeft vermaakt, en vlyers heeft gevoed!
 Ach had ik nu het wild, dat ik zoo menig werven,
 Ook buiten alle nood, voor iemand dede sterven!

Ach had ik maar een deel van dat ik heb verquist,
 En dat tot myner smaad myn schrale Keuken mist!
 Maar 't was om niet gewenst, dies stond ik gantsch versla-
 En zag den handel in gelyk verdiende plagen. (gen,
 Maar hoort noch evenwel hoe dit myn ongeval,
 My troost in dit verdriet, en eenwig troosten zal.
 Myn goed is niet verquist met zuipen, vreeten, brassen
 Maar om, tot u vermaak op uwen dienst te passen.

Heb ik een prachtig huis gebout tot in de locht,
 Het was op dat myn staat aanzienlyk wezen mocht.
 Heb ik om mommery, of diergelyke zaken,
 Myn beste geld gespilt, het was tot u vermaken.

In 't korte, wat ik oit voor dezen ondernam,
 Gy weet dat al myn doen uit enkel liefde kwam.
 Hier door zyn met der tyd myn zaken zoo verlopen,
 Dat my niet over bleef om iet te mogen kopen;

Dies

Dies ben ik met verdriet getoogen uit de stad,
En leef hier op het land met ik en weet niet wat.
Ik woon hier op een hof gehuurt van slechte luiden,
Het tuintje, datje ziet, dat geeft my groene Kruiden;
De boomgaard oost en houd, en dat is my genoeg,
Vermits ik my voortaen na nood en reden voeg.
De nood kan malle drift en gulle weelde staken,
De nood kan ons bezet en vry al beter maken,
De nood kan open doen, en brengen aan den dag,
Al wat een dertel oog te vooren niet en zag.
Dit heb ik nu geproeft. Dog mogt ik wederkeeren,
Geen drift en zou voortaen myn zinnen over-heeren;
Geen pragt of zotte waan verrukken myn gemoet;
In droefheid vind ik vreugd, en in het bitter zoet.
De boeken, die ik kocht, maar noit en plag te lezen;
Die moeten my voortaen een troost en toevlucht wezen;
Zy geven my vermaak, en vry al zoeter vreugd;
Als ik wel eer genood ontrent de domme jeugd.
In plaatse van te gaan in alle blyde feesten,
Soo spreek ik even staag met al de beste Geesten,
Die oit de wereld zag ook over duizend jaar
En wat geleerdheid is dat word' ik nu gewaar.
Ik leere myn gemoed, en alle zinne-droomen;
Ik leere slim bejag en alle driften toomen.
Siet wat een deftig boek, gelezen na den eisch.
Kan geven aan den geest, en nemen aan het vleisch.
Ik leeze boven al dat Mozes heeft geschreven,
Wat Godes eigen Soon de wereld heeft gegeven,
Dat geeft my dieper troost, en zet myn zinnen vast.
Schoon wanhoop, ziel-verdriet, ja hel en duivel bast,
Ik heb den grond geleert van bouwen, maken, breken;
En heb met Salomon nu deftig leeren spreken,
Dies zeg ik menigmaal: Al wat het ooge ziet
Is ydel, zonder grond, en enkel ziels-verdriet.
Een zake niet te min die moet ik nu beklagen,
Dat ik geen meerder eer u toe en weet te dragen,
Dat ik geen macht en heb te toonen met der daad,
Hoe diep gy heden noch in my gewortelt staat.

'k En heb van nu voortaan geen schapen aan der heiden,
 Geen peerden op den stal, geen ossen in de weiden,
 Ik heb maar eenen valk, die haalt my uit 't rys,
 Een kor-hoën, als het lukt, of eenig jong patrys.
 Maar ziet op dezen dag en had hy niet gevangen,
 En dit bragt my by naast de traanen op de wangen,
 Vermits ik even nu, als gy juist tot my quaat,
 Dus qualyk was gestelt, en stond geheel beschaamt.
 Ik gaf my in den hof, en met een angstig zuchten,
 Soo plukt ik moes gewas, en niet als boogaart vruchten,
 Ik plukte met 'er haast al wat ik plukken kond.
 Doch fruit dat is al een maar voor een gragen mond.
 My docht ik moest voor al wat anders veerdig maken,
 Op dat myn schrale Wyn de vrienden mogte smaken,
 Dies sloeg ik in der haast myn oog aan alle kant,
 Op dat ik eenig ding tot uwen dienste vant.
 Maar waar ik henen keek, 'k en wist ons niet te vinden
 'k En had geen haas geen rhee, geen harten, bokken, hinden,
 Geen pauwen op de werf, geen duiven op het kot,
 Geen ganzen in de gragt; geen zwaan ontrent het Sloc,
 Geen eijers in de nest. Wat eijers zou ik weten?
 Myn hennen even zelfs die waren op gegeten,
 Myn hanen boven dien. Siet daar een hoogen nood,
 En my is niet een end gebleven in de Sloot:
 In huis geen rauwe kost tot voorraad van de boden,
 Geen os- of zwynen-vleesch bequaam te zyn gezoden,
 Geen hammen in des chou, die ons Westphalen zend;
 Ach! 'k heb in langen tyd dat voedzel niet gekent.
 Siet daar myn droeve ziel met grooten angst beladen,
 Ik had, indien ik kon, myn herte willen braden,
 Maar dat was zonder grond. 't En dient devriendenniet,
 Schoon ik myn leden zood, of aan den viere bried.
 Ik zag dan over al myn zaken gantich verlopen,
 Ook had ik geen geloof om iet te mogen koopen,
 En, dat het slimste was, geen panden in de kist,
 Soo naau is alle ding tot uwen dienst verquist.
 Als nu myn treurig hert geen raad en schein te weten,
 Sag ik myn lieven valk gelyk hy was gezeten,

Tot mynen dienst bereid, ik zag den Vogel aan,
En zeide binnes monds: U leven heeft gedaan.
Trou beest, al is 't my leed, ik moet u heden dooden,
Ik moet tot uwen kost myn beste vrienden nooden,
Ik moet u hinder doen, hoe weerdig datje zyt,
Dat eischt de strenge nood en even deze tyd.
De vogel stond v'rbaast en 'scheen te willen klagen,
Of van myn wreed bedryf de grond te willen vragen,
Maar dezen onverlet, ik greep dit edel beest,
Ik dood' het met verdriet, en met een bangen geest.
Maar a's ik weder zag, waarom het zoo gebeurde,
Gevoeld' ik dat myn hert in geen en deel en treurde;
Maar die in dit geval myn bloed niet sparen zou,
Hoe kan ik om een valk my vinden in berou,
Siet daar, eerwaarde maagd hier uit zookonje weten!
Wat datje voor gebrad aan tafel hebt gegeten.
Ik weet 't is taay geweest, en geen zins na den eisch;
Maar 't is myn leste goed, en 't is myn beste vleisch,
Wat kan een edelman van iemand zyn geweten,
Die zich met alle macht aan vrienden heeft gequeten,
Die met een open hert het al ten besten geeft,
Wat hy voor hem bewaard of in de Wereld heeft?
Indien gy meer begeert, zoo neemt ten allerlesten,
Myn hert, myn lyf, myn ziel. ik geve al ten besten,
Gaat zend my na de dood, of na een meerder pyn;
Soo gy maar eens en winkt, ik zal gehoorzaam zyn.
Dit drukt de Jonker uit als met de gansche leden,
En tot een vast bewys van zyn gezeide reden,
Soo toont hy daar het hoofd en pooten van de valk,
Juist op de versche daad genagelt aan den balk.
Jolinde staat verzet, en wonder zeer verslagen,
Zy vond dat na het beest onnoodig is te vragen,
Tot dienst van haren Neef. Want dat is nu gedaan,
Men ziet den ruigen kop hier vast gespykert staan;
Maar zy is boven dat tot in de geest bewogen,
En door een vreemd gepeis ten vollen opgetogen.
Zy ziet den Jonker aan, en met een diepen zin
Ontleed zy dit geval, en weegt zyn trouwe min.

Daar is een vreemde luim die alle Vrysters krygen;
 En komt, men weet niet hoe, haar in den boezem zygen;
 Wie na den rechten eisch het uurtjen treffen kan,
 Men houd het voor gewis, die word 'er meester van.
 Het schynt dat deze stuip was op de Maagd gevallen,
 Terwyl Actæon sprak. Haar gantsche zinnen mallen,
 Haar brein dat zuizebolt, meer als het is gewend,
 Gelyk een wagen doet die zonder voerman rend.
 Zy berst ten lesten uit, zy voelt haar geest ontfermen,
 Zy valt de Jonker toe, en perst hem in haar ermen,
 Zy geeft hem boven dat een onverwachten kus,
 Zy recht haar weder op, en zeid ten lesten dus:
 Zwylt, trouwe Ridder, zwylt, 'tis langgenoege gesproken,
 Gy hebt door lang geduld myn steenig hert gebroken.
 Siet daar, tot uwen troost, myn trouwen rechterhand,
 Siet daar noch boven dat een schoonen diamand,
 Den besten dien ik weet. Siet wat u word gegeven,
 Van éene die verklaart met u te willen leven.

Met n te willen zyn als met haar echte man,
 In al wat bitter is of vreugde geven kan.
 Is al u goed verteert, gy hebt u niet te schamen;
 Ik hebbe des genoeg voor u en my te zamen;
 Ik hebbe land en zand, en vee, en machtig geld,
 En dat word al te maal in uwe magt gestelt;
 En ik nog boven dien. Actæon is verslagen,
 Bekoort in zyn gemoed door vreemde zinne vlagen,
 Hy weet niet of hy droomt, of wat hem is geschiet,
 Hy weet niet of hy waen, of rechte vreugd geniet,
 Hy staat geheel verdwelmt. De gasten ondertussen,
 Die zagen haren Weert onthaalt met zoete kussen,
 Datschynthunwondervreemd; maar op dieneigen stond,
 Ontsluit Jolinde zelfs aldus haar rooden mond:
 Gespeelen all' gelyk, ik neem u tot getuigen,
 Dat met den loop van tyd verharde zinnen buigen.
 Dees is myn spot geweest, meer als ik zeggen kan,
 En hy word nu ter tyd myn vriend en echte man:
 Niet als de bleeke dood en zal ons kunnen scheiden,
 Ik zal in korten stond de feestte doen bereiden.

Ook wil ik geen gesprek ontrent ons trouw verbond,
 Al wat ik ooit bezat dat is aan hem gejoint.
 Gemeenschap in het goed, gemeenschap in de zinnen,
 Gemeenschap in het bed, dat is een zuiver minnen,
 Dat is het oudste recht dat ik voor heilig ken,
 En ziet op dezen voet is 't dat ik zyne ben.
 Actæon, weerde vriend, wie dat het mag verdrieten,
 Gy zult myns Vaders erf en my voor al genieten,
 Stelt dat op heden vast. En gy, o zoete Jeugd!
 (Ik nood, u tot de feest) hebt deel in onze vreugd,
 En draagt hier kennis van. Daar is de koop geslooten.
 En met een frisschen dronk van sonden aan begooten.
 Daar na zat ieder op, en tot een vast besluit,
 Soo dronk men nog een reis ten huize van de Bruid,

L I E F D E,

Gekocht met

Gevaar des L E V E N S.

DAAR ligt een ryke kust te midden in de baren,
 Soo dat rontzom het land de schepen kunnen varen,
 De ring is niet te groot, en des al niet te min,
 Men vind 'er menig dorp en schoone steden in.
 Ter plaatze daar de zon komt uit der zee gerezen.
 Daar plag in oude tyd een schoone ree te wezen,
 Het was een vierkant diep, en menig schippers gaft,
 Schoof hier met groot vermaak de stengen van de mast,
 De straten van de stad die krielen van de menschen,
 De zee gaf aan het volk al wat de zinnen wenschen,
 Al wat het oog begeert. En wat en vond m'erniet?
 Het schynt een stage markt, alwaar men henen ziet.
 Maar wat de zon beschynt met haar vergulde stralen,
 Al schynt het wonder hoog, het zal voorzeker dalen.
 De tyd verkeert haar loop, de tyd verkeert het al.
 En niet en staat 'er vast hier op het aardse dal.

Wat hoeft men eenig boek op dit geval te lezen?
 Armude slechts alleen kan myn getuige wezen;
 Waar is 'er nu een mensch die hier zyn handeldryft?
 't Is maar een hoopje puins al wat 'er over blyft.
 Daar is geen haven meer, alleen de schorre meeuwen,
 Die vallen op het strand, om daar te komen schreeuwen.
 Daar eertyds neering was, en vollen herten wensch,
 Daar ziet men niet een schip, ja niet een eenig mensch.
 Daar komt geen vreemd gezelschap, om iet te mogen kopen,
 De bakens zyn verzet, het diep geheel verlopen:
 En waarom lang verhaal? men ziet hier inder daad,
 Dat al wat Wereld hiet gelyk een rook vergaat.
 Ter tyd als deze stad ten hoogsten was gereezen,
 En scheen een gulden zon in haar volkomen wezen,
 Doen werd in haar begrip een vryster op gevoed,
 Fris, geestig, eerbaar, heus, en uitermaten zoet.
 Haar vader in het land en even daar gebooren,
 Werd dikmaal in de Wet als eerste Raad gekooren,
 Soo dat hy menigmaal in zaken van de stad,
 Als hoog en oppervoogd in vollen luister zat.
 Lycoris werd gevryd, Lycoris aan gebeden,
 Lycoris was vermaard in al de Zeeusche steden.
 Haar geeft en eerbaer rood met gene smaad bevlekt,
 Die was gelyk een aas dat alle vryers trekt,
 Men vond daar in het land veel frissche jonge lieden,
 Die aan het aardig dier haar gunste komen bieden.
 Een ieder brocht verstand en rykdom aan den dag,
 Na dat de geeft hun geeft, of na de beursvermag.
 Hier laat een vrolyk quand voor hare kamer spelen,
 En wil door zoer geluit haar teere leden streelen.
 Daar recht een weelig hert een rei of dans spel aan,
 En brengt aan alle kant de vrysters op de baan.
 Hier is een ryke beurs, die wil haar meest behagen,
 Door menig lustig veld te ryden met den wagen.
 Daar is een lossier hoofd, die kan geen Vryer zyn,
 Of moet zyn minne drank gaan halen uit den wyn.
 Een die Elpenor hiet die wilze meest believen,
 Met rymen, met gezang, met zoete minne-brieven:
 Hy

Hy maakt een aardig veers, of dicht een geestig lied,
 Dat hy voor zyn geschenk de jonge vryster bied.
 Hy is een hups gezelschap en in de stad gebooren,
 Maar echter wat hy doet zyn diensten zyn verlooren,
 Hy vordert niet eending, hoewel hy deftig spreekt,
 De kunst heeft weinig krachts wanneer 'er geld ontbreekt
 Lycoris luistert wat, maar dezen onvermindert,
 Wat hy op haar gewint dat werd hem straks verhindert.
 Al is hy wel ter taal al heeft hy goed beleid,
 Hem werd nog evenwel het droevig Neen gezeid.
 Hy denkt: 't en heeft geen nood, de zake dient hernomen;
 Dat eerst niet vallen wil dat kan ten lesten komen.
 Hy is van weinig moeds, en zonder goeden raad,
 Die op het eerste Neen een lieve Vryster laat.
 Hy valt dan aan het werk, en gaat 't weder wagen,
 Hy gaat het op een nieu met grooter yver vragen,
 Hy doet al wat hy mag, en houdt gedurig aan;
 Maar 't is al zonder vrucht; men hiet hem weder gaan.
 Men hiet hem uit het huis en van Lycoris blyven,
 Ach! zeid de Jongeling dit doen de ronde schyven.
 Hy meent dat van het quaad de grond en oorspronk zy,
 Vermits daar Vryers zyn van meerder geld als hy,
 Eens na een langen tyd ontrent de korfte dagen,
 Soo quam 'er harde vorst, en byster sture vlagen,
 Dies vrees het Water toe, zoo dat een klare beek,
 Een schoone diamant of zuiver glas geleek.
 Daar ging het weelig volk op alle sloten ryden,
 Daar gaat de losse Jeugd op gladde banen glyden,
 Hier gaat een jonge vrou, en daar een frische maagd,
 Die op het brakkig ys haar teere leden waagd.
 De grachten van de stad aan alle kant bevrozen,
 Die worden tot een baan op dezen tyd gekoozen,
 Dit acht het dertel rot het beste dat men vind,
 Mids daer een hogen Vest belet den Noorden Wind
 Het is wel eer geweest een wys van onze landen,
 Dat midden in de kou de jonge lieden branden,
 Het ys was als een perk daar in de liefde joeg,
 En menig aardig Wilt na zynen Tempel droeg.

Lycoris (na den noen tot deze heeft gebeden)
 Quam met haar Neef verzelt op schaatzen aan gereden,
 Elpenor past 'er op, hy vind hem daar ontrent,
 En heeft van stonden aan zyn loop tot haar gewend,
 Hy geeft de Neef een praat met zoo beleefde reden,
 Dat hy de vryfter kreeg. De Neef die is te vreden,
 De Neef die heeft uit gunst Elpenor toegestaan,
 Dat hy zyn lieve Nicht mag leiden op de baan.
 Maar hy die met de Maagd in vryheid zoekt te spreken,
 Is uit het dichte volk allenxkens afgeweken,
 Hy reed ter zyden uit, daar klaagt hy zyn verdriet,
 En wat om harent wil hem dikmaal is geschiet,
 En wat hy heeft gedaan, en wat hy heeft geleden,
 En hoe hy werd gequelt ook tegen alle reden,
 En hoe dat menigmaal de vader hem ontmoet,
 En dat (gelyk hy zeyd) alleen maar om het goed.
 Hy heeft zoo veel te doen, zoo veel te wederleggen,
 Van dat tot zyner smaad de quade tonge zeggen,
 Dat hy niet eens en let waar henen dat hy ryd,
 En geenzints, als het dient, de quade slagen myd.
 Lycoris (zoo het schein) begon het oor te leenen,
 En toont aan haar gelaat de zake wel te meenen:
 Dit maakt den Jongeling zoo wonder blyden hert,
 Dat hy geheel vervoert en opgetogen werd.
 Daar was een zeker rak daar in de winden bliezen,
 Dies konde mids, de stroom het water niet bevroezen.
 Doch mids een stilder lucht ontstaan op dezen tyd,
 Soo was een dunne schors gewassen op de byd.
 Elpenor weg gerukt door haar begonnen reden,
 Komt met een vrolyk hert en zonder angst gereden,
 Maar als hy nader quam, en raakt den loozen wrak,
 Doen was het dat het ys in duizend stukken brak.
 Daar is de Jongeling daar is de Maagd gevallen,
 Daar stort het lieve paar in 't diepste van de wallen;
 Men zag 'er niet een ding dat op het water bleef,
 Als dat zyn hoed alleen en dat haar toffel dreef.
 Hy rap op zyn gestel, al is hy diep gezonken
 Eer dat zyn vochtig kleed vol water is gedronken,

Begaf hem uit den grond, en door een snelle vlyd,
 Soo ligt hy met der haast de leden uit de byt.
 Daar komt strax al het volk aan alle kant geloopt.
 En ziet wie zyne vreugd met droefheid zal bekoopen;
 Daar krielt men over hoop, daar rylt een groot gewoel,
 Maar laas! de teere Maagd die dompelt in een poel.
 Al wat Elpenor doet hy kanze niet senaken,
 Vermits aan alle kant de naasten schorffen braken.
 En schoon hy haar een kleed, een hand, een mantel bied,
 Eylaas! hy reikt te kort of zy en vat het niet.
 Ten lesten als de Maagd nu schynt te willen zinken,
 En met een bleeke mond het water in te drinken,
 Soo roept hy: Weerde lief, ey weert u watje konst,
 En, wat ik bidden mag, onthoud u van de grond.
 Ik kome t' uwer hulp, ik kome 't uwer baten,
 'k En wil u nimmermeer, 'k en zal u niet verlaten,
 In leven of in dood, En tot een vast bewys,
 Soo springt de Jongeling te midden in het ys.
 Hy grypt haar in den arm en stelt hem om te zwemmen;
 Maar voelt hem in den wrak aan alle zyden klemmen,
 Hy word van 't ys gewond, zyn handen aanzichtbloed,
 En daar en is geen baat, wat d'een of d'ander doet.
 't Gewigt is al te zwaar om uit te zyn getogen.
 Vermits haar beider kleed vol water is gezogen.
 Geen kant en blyft er vast, en ieder schorffe breekt,
 Waar dat Elpenor raakt of eens zyn handen steekt.
 Daar is hy gantsch verstelt, zyn krachten zyn bezwaken,
 Syn moed ook even zelfs die schynt te zyn geweken
 Eylaas! de strenge vorst die slaat hem om het hert,
 Soo dat zyn jeugdig bloed nu koud en grillig werd.
 Maar schoon de bleeke dood hem zit als op de lippen,
 Hy laat hem evenwel de Vryster niet ontglippen,
 Maar houd ze staag om hoog, zoo datzen niet en zinkt,
 En in zoo diepen kolk maar luttel waters drinkt.
 Siet, onder dit gewoel zoo is ten langen lesten,
 Haar beider naasten bloed gekomen op de vesten;
 Daar is een Herder by, een hoeder van de Kerk,
 Die stelt ook even daar zyn wapens in het werk:

Hy knielt daar in het stof. en met een grootbewegen,
Soo roept Hy om behulp, en om des Heeren zegen.

De Vrienden en het volk die bidden nevens hem,
Dies ryster in de lucht een algemeene Stem.
Een toe-roep van de stad, Het schynt dat alle menschen,
Om bystand in den nood van deze lieden wenschen.

Maar, siet om dezen tyd zoo word Lycoris flauw,
En in haar aangezicht daar ryst eeh duister blaauw,
Het schynt haar bloed vervriest, haar mond en teere wan-
Zyn jammerlyk gestelt, als van de dood bevangen (gen,
Zy snikt alseen die sterft, en zeld. 'k En mag niet meer,
Myn ziele die verhuist. Weest my g. nadij Heer.

Vaart wel gemindevriend. Het woort is naau gesproken,
Zy heeft van stonden aan haar oogen toegeloken,
Haar hoofd zygt op de borst. Dit zien de lieden aan,
En daar op roept het volk. De Vryster is gegaan.
Elpenor op het woord die is geheel verslegen;
Noch gaat hy door het ys zich op een nieu bewegen,
Het schynt dat hy het lyf als voor het leste roert,
Dies werd hem van het volk een ladder toegevoert;

Die

Die heeft hy by een sport ten lesten aangegrapen,
En met een groote kracht zyn vingers toe-genepen,
Juist zoo als iemand placht die harde stuipen krygt,
Of van een zwym verrast, ter aarden neder zygt.
Daar quam een Boots-gezel een van Neptunisbende,
Die onzen Jongeling en ook Lycoris kende,
Hy voegt hem by den hoop, en trekt met alle kracht,
So dat het jonge paar is op het ys gebracht.
Maar schoon zy op het droog ten lesten zyn getoogen,
Het schynt dat by gelyk haar zielen zyn vervloogen,
Haar leven uit-gebluscht, Lycoris strekt haar uit,
En van Elpenor zelfs en hoort men geen geluit.
Hier baat geenderlyk zien, noch geen ontydig klagen,
Roept iemand van het volk, zy dienen weg gedragen;
Want zoo men langer beid, daar is geen twyffel aan,
De koude zal gewis haar om het herte slaan.
Daar poogt men na de stad, daarkomt een ieder kyken,
En ziet de lieven aan als twee bedroefde lyken.
Zy werden op den weg en over straat beschreit,
Om datze door de Faam zyn beide dood gezeid.
Als ieder op het lef is in het huis gekomen,
Soo word 'er overluid wat nut is ingenomen;
Wat voor een krachtig nat, wat kruid hun dienen zal,
Voor zoo een strengen kou en zoo een hard geval.
Elpenor hoe het gaat en wil geen medicynen,
Geen dranken van de kunst, geen Kruid of heete Wynen,
Hy wil dat hem het volk voor eerst te kennen geeft,
Hoe dat Lycoris vaart, en of de vryster leeft:
Want, zeyd hy, zoo de Maagd is uit der tyd gescheiden,
Soo laat my dien ik ben en doet het graf bereiden:
Daar is geen zeggen aan, wy moe en by gelyk,
Of hier op aarden zyn, of in het Hemelryk,
Hy bleef in dezen stand wel zes of zeven dagen,
En hy doet anders niet als na Lycoris vragen.
Maar wat zig iemand pynt men krygt geen vastbescheet,
Endit is aan de vriend een innig herten-leed.
Hy leid hier op en maald by wylen gantsche nachten,
Gedurig omgevoert in veelderley gedachten.

Dan is hy zonder hoop, dan krygt hy weder moed;
 Siet dit is veel de spys die alle minnaars voed,
 Lycoris onder dies had al voor dood gelegen,
 Maar heeft doër goed behulp haar adem weer gekregen,
 Zy was des niet te min gantsch jammerlyk gestelt;
 En ziet de Doctoor zeid dat haar de Vryster quelt.
 Hier op is al het huis met grooten druk bevangen,
 En zoekt wat haar ontbréekt met over-groot verlangen,
 De Vader kómt'er by, en toont hem wonder zoet,
 En zeid haar; lieve Kind, en schept noch goeden moet.
 Licht u ief op het hert zoo wilt 't my ontdekken,
 'k En zal u geen behulp of genen raad ontrekken.
 Zy antwoord niet een woord, als datze dikmaal zucht;
 En hieróm is de man noch des te meer beducht;
 Hy vraagt haar op een nieu, hy vraagt haar ander werven,
 En derkt op ieder zucht, zy moet voorzeker sterven;
 Dies staat hy gantsch verbaast en weet geen ander raad,
 Als dat hy tot zyn Vrbu, zy tot haar Dochter gaat.
 De Moeder komt 'er by, maar watze mochte vragen
 Het antwoord datze geeft is (zonder woorden) klagen:
 Zy doet ter wereld niet als datze deerlyk kermt,
 Soo dat de wreedste mensch zich over haar ontfermt.
 Juist is op dezen tyd de Doctor ingekomen,
 Die heeft haar gantsch gelaat wel naarstig waargenomen,
 En naar hy haren pols tot driemaal had gevoelt,
 Tot driemaal had gelet hoe dat haar herte woelt;
 Tot driemaal haar gezicht ten vollen had bekeken,
 En noch had onderzocht verscheide binne-streken,
 Al dingen van de kunst; zoo zei de Medi-cyn:
 De ziekte die haar schort dat is de minne-pyn,
 De koude die haar let die kan men wel genezen,
 Maar heete minne-brand en is niet af te lezen,
 Daarbaat geen magtiggom, geendrank of heilzaamkruid,
 Hy moet de plaaster zyn van wie de ziekte spruit.
 De Moeder staat verstelt, zy hiet den Doctor zwygen,
 Zyne nt het gantsch geheim wel uit haar mond te krygen,
 Zy gaat haar zagjes aan, en zeid haar wonder veel,
 Maar niét een enig woord en komt haar uit den keel.

De Vrou al wederom en op een nieu verslagen,
 Tygt haar het minnen op, ook zonder meer te vragen,
 Lycoris, zeid de Vrou ik weet 't datje mind,
 Seg, wat ik bidden mag. tot wien gy zyt gezint;
 Ik wil (indien ik kan) om u verdriet te stelpen,
 Ik wil u over al gelyk een Moeder helpen.
 Gy maar (ôweerde Kind!) en doet u niet te kort;
 Maar opent u gemoed en zeg ons wat 'er schort.
 Dit woort bewoog de Maagd, zy schynt te willen spreken
 Maar ziet als zy begint zoo blyft haar rede steken,
 Doch naar een lang gedraal zoo komt 'er tot besluit;
 Soo komt 'er 't groote woord ten langen lesten uit.
 Hy die te vreden is om mynent wil te sterven,
 Die moet, in dien ik leef, die moet eens troost verwerven.
 Siet moeder met een woord, zoo my dat werd gejont,
 Ik zal, met Godes hulp, in korten zyn gezont.
 Maar zoo, dien ik bemin, my niet en mag gebeuren,
 Soo moet ik myne Jeugd tot in de dood betreuren,
 Soo moet ik nuter tyd, daar is geen twyffel aan,
 Ik ben doch op den weg om na het graf te gaan.
 Maar zeg doch eens waarom Elpenor word verſteken?
 Mag hy met Corydon niet werden vergeleken?
 Is hy niet fraayer gecſt, en vry al ſchoonder man
 Als Hylas immer was, en Philos werden kan?
 't Is waar, dat onder hen zyn ryke jonge lieden,
 Die groot en machtig geld u plegen aan te bieden;
 Maar zeg my dogeenreis, wat vrengd geeft doghet goed;
 Indien men tegen dank met iemand trouwen moet?
 Hoe kan 'er ſlimmer ding ter Wereld zyn gevonden.
 Dan als men tegen aard te zamen is gebonden?
 Men zegge wat men wil, my dunkt ik heb gelyk,
 't Vernoegen is den menſch gelyk een Hemelryk.
 Elpenor zoo gy weet die is van kloeke zinnen,
 Hy zal te zyner tyd wel geld en rykdom winnen.
 En zoo, door Godes hulp de zaak eens wel geviel,
 Sôo had ik boven 't goed een wel-vernoegde ziel.
 Maar zoo eens Corydon zyn rykdom quam te miſſen,
 (Gelyk zyn los beleid zich lichte kan vergiſſen,)

Hoe

Hoe waar ik dan och arm? hoe waar ik dan gestelt!
 Ik had een dommen bloed en even zonder geld.
 Wil iemand van behulp of van getrouheid spreken,
 Myn vryers al gelyk zyn in den nood geweken.

Wie heeft met rechten ernst met handen toegetast,
 Als deze vriend alleen, en noch een schippers gast?
 Palæmon was bevreesd, en Celadon beschonken,
 En Hylas met zyn maat ging achter strate pronken,
 De moye Coridon die stond 'er by en keek,

Niet anders dan gelyk een Poel-snip op een Kreek.
 En zoo maar eens het ys een weinig quam te kraken,
 Strax dorst hy (naar ik hoor) niet aan de wrak genaken.
 Is dat niet schoone gunst en grooten dienst getoont,
 Van iemand die verzoekt met trouw te zyn beloont!
 't Is nood die vrienden proeft, Ei laat de linkers varen,
 Die in myn diepen angst zoo ongevoelig waren,
 En zoo ik bidden mag, zoo geeft my doch een man,
 Die voor geen dood en vreesd, als hy my dienen kan.
 Ei geeft my dien ik wensch! geen druk en zal my letten,
 Want met een lieven man zoo kan men leed verzetten,
 Hier baat noch magtig goed, noch uit gelezen goud,
 Vernoegen is het al wanneer daar iemand trouw.

Lycoris had gezeid. De Moeder is bewogen,
 Het schynt dat haar de ziel is uit de borst getogen.

Terwyl Lycoris spreekt, zy gaat tot haren man,
 En raad hem tot de zaak zoo veel zy raden kan.
 De Vader hoort de Vrou en alle menschen spreken,
 Hy weegt in zyn gemoed de zoete minne-treken,
 Hy weet dat ieder zeid hoe dezen trouwen vriend,
 De vryster in den nood heeft over al gedient.
 Hy weet hoe tot de zaak zyn dochter is genegen,
 Zoo laat hy voor het lef zyn geeft hier toe bewegen,
 En zeid haar tot besluit: Nu dochter zyt gerust,
 Ik ben bereid te doen al wat u hert gelust.

Laat vry u zwaar gepeis en droeve klachten varen,
 Het werd u toegestaan met hem te mogen paren,
 Met hem die u gemoed uit eigen zin verkoos,
 Zy op zoo blyden woord ontlook gelyk een roos.

Zy krygt den eigen stond en bly en geestig wezen,
En naar een korten tyd Lycoris is genezen.

De vader geeft verlof aan haren medecyn,
En zeyd hier moet voortaan een ander Doctor zyn.
Een man, Elpenors vriend, die hadde dit vernomen,
En is met blyden geest daar in het huis gekomen.

Daar zeyd hy hoe het stuk met zyn geminde staat,
En wat 'er in het huis van Thirsis omme gaat.

Hy zeyd hem boven dat, Nu viffer spreid u netten,
En wilt te dezer stond op uwe zaken letten,

Het roosje dient geplukt terwylen dat het bloeit,
Het yzer dient gesmeed terwylen dat het gloeit.

Lycoris meer als oit is tot de zaak genegen,
De moeder (eerst verstoort) die laat haar nu bewegen,

De vader staat het toe, diës gaan u zaken vast,

't Is maar u eigen schult, zoo gy niet toe en tast-

Elpenor in 't gehoor van zoo gewenschte zaken,

Begint als uit een droom wel vrolyk op te waken,

Hy dankt den goeden God, dat hy noch heden leeft,

Hy dankt des Heeren gunst die hem den zegen geeft,

Hy dankt de zoete maagd, die op zyn lyden dachte,

Hy dankt den goeden vriend, die hem de boodschap bragte,

Hy dankt het gunstig volk, dat hem de vryster jont,

Hy dankt den medecyn, die hem ten dienste stont:

Hy wil ook even zelfs de moeder niet vergeten,

Hy wil zyn dankbaar hert den vader laten weten;

Want schoon eerst dit beleid was tegen haren raad,

Die wel doet op het lest en komt niet al te laat,

Soo haast haar dan de koorts wat af begon te breken,

Soo wenscht hy voor de maagd alleen te mogen spreken,

Hy zend een goede vriend, hy zoekt de moeder aan,

En naar een kort beraad het werd hem toegestaan.

Hy geeft hem naar het huis, men laat hem binnen komen

En strax schynt alle druk hem af te zyn genomen.

Siet, als een zwanger wyf met lief verlost van kind,

En dat een schippers gast mag zeilen voor de wind,

En dat des vyands heir is uit het veld gesmeten,

Soo is het voorig leed van ieder een vergeten.

Hoe veel een vryer leed; verkrygt hy dat hy zocht,
 Hy is van stonden aan in beter stand gebrogt.
 En mits Elpenor voelt zyn vrolyk hert verkloeken,
 Zoo laat hy na den eisch het lieve pand verzoeken:
 En, ziet, het goed begin dat kreeg een zoet besluit:
 Want eer de maand verloopt Lycoris is de bruid.
 Wel zyt van my gegroet, ô zoete jonge lieden!
 Myn pen is noch gezint om u geluk te bieden.
 Vaart wel, ook hedenzelfs, vaart wel, gelukkig paar,
 En, zoo 't u zalig is, God geeft u hondert jaar.

GEBREK GENESEN,

OM EEN

HOUWELYK

TE VORDEREN.

O Ntfangt ook dit verhaal, ô zoete jonge lieden,
 Dat u myn zwakke pen hier aan bestaat te lieden:
 't En komt niet uit een land dat nau geen menschen
 Het is een nieu geval, dat Holland overzend. (ken,
 Gy moogt het als geschied en voor waarachtig lezen,
 Het machtig Amsterdam zal des getuige wezen;
 Want binnen haar begryp is daar een stuk geschiet,
 Dat gy hier in de plaat of in de veerzen ziet.
 Jefron een hups gezet die ging met rype zinnen,
 En naar een lang beraad de zoete Rachel minnen.
 Het stuk is wel gevat zy waren beide ryk,
 Heus, eerbaar, wel befaamt, en schier in als gelyk,
 Daar is maar een verschil, zy komt met vaste schreden,
 En recht gelyk een keers en veerdig aan getreden,
 Maar

HEIMELYK GENESEN.

151

Maar ziet de vryer hinkt, wanneer hy poogt te gaan,
 En 't stond van eersten af de vryster qualyk aan.
 Jefron was over lang en in zyn jonge dagen,
 In 't hollen, van een dyk, gevallen met den wagen;
 Zoo dat hier uit ontstond een droevig ongemak,
 Vermits dat hem het been omtrent den schenkel brak.
 De meester (zoo het bleek) aan wien hy was bevoelen,
 Was vry al wat te vroeg gekomen uit ter schoolen,
 Hy bracht niet zoo het dient de stukken over een,
 En daarom hield de vriend een slim en kreupel been.
 Jefron noch evenwel en gaf het niet verlooren,
 Maar houd geduurig aan de vryster aan te spooren.
 En schoon hy kreupel gaat, des echter niet te min,
 Hy krygt haar vaders gunst, en wind des moeders zin.
 De vryster is voortaan voor hem alleen te winnen,
 En daarom houd hy aan als met de gantsche zinnen,
 Doch schoon hy aan het werk zyn gantsche kragten
 Hy blyft gelyk hy was, en vordert niet een ding. (hing,
 Hy doet al wat hy kan, en wat de vryers plegen,
 Doch zy noch evenwel en liet haar niet bewegen.
 Hy bid, hy smeekt, hy vleid, hy gaat haar deftig aan,
 Maar wat hy neemt ter hand, hy wies den Moriaan.
 Ten lesten stelt hy vast, en wil haar naarder proeven,
 Of zy tot scheidens toe zyn herte zal bedroeven,
 Dan of hy voor het lest, na menig ongeval,
 Op haar vervroozen hert noch iet gewinnen zal.
 Hy gaat haar weder aan, en zeid met lange reden
 Al wat hy heeft gedaan, en wat hy heeft geleden,
 Nu zoo een lange wyl, en zoo geruimen tyd,
 Als hy ze met verdriet ter eeren heeft gevryt.
 't Is eenmaal lang genoeg van deze zaak gesproken,
 En myn bedroefde ziel, met lang verdriet gebrooken,
 Vergunt my nu een reis dat ik eens weien mag.
 Myn hoogste ziel verdriet of myn gewenschten dag.
 Waarom zal ik voortaan in twyffel blyven hangen?
 Gy weet myn innig leed en myn bedroeft verlangen;
 Gy weet hoe myn gemoed na weder iefde dorst;
 Maakt hier een einde van, en spreekt eens uit de borst.

Gy weet van myn bedryf, van alle myne zaken,
 Gy weet (zoo God ons voegt) hoe wy het zullen maken,
 Gy weet wie dat ik ben, en kent my van der Jeugd,
 Zoo dat gy nu voortaan geen uitsel geven meugt.
 U moeder vind het goed, u vader is te vreden,
 Gy doet wat u betaamt, en voegt u na de reden.
 Want dat een vader pryst, een moeder dienstig vind,
 Word zonder eenig recht geweigert hy het kind.
 Myn ouders (sprak de Maagd) ik moet het u bekennen
 Die zouden, zoo het schynt, haar licht aan u gewennen.
 Ik zie dat u bedryf, daar gy mee omme gaat,
 Ik zie dat u beleid haar wel te zinne staat.
 Ik vond' ook in u doen al eenig goed vernoegen,
 En zou tot u misschien myn zinnen kunnen voegen,
 Maar ziet daar hapert wat dat my niet aan en staat,
 Dies is het zonder vrucht al wat hier iemand raat.
 Ik hoord' een deftig man eens deze reden zeggen,
 En zyn bestendig woord is niet te wederleggen:
 Wanneer der iemand trout een openbaar gebrek,
 Noemt die een gierig mensch, of wel een rechten gek.
 Dit heeft nu langen tyd in mynen geest gelegen,
 En wat gebrekkig is dat is my byster tegen
 Word' ik myn leven oit tot iemands echte wyf,
 Ik wil een fris, eengaaf, een rap, een wakker lyf.
 Ik wil voor al een man die met gezwinde schreden,
 Kan veerdig op den dam, op beurs en straten treden,
 En wie die niet en heeft, hy zy dan wie hy mag,
 Dien wensch ik nu ter tyd voor eeuwig goeden dag.
 Hy zal noit myne zyn, en dat op vaste reden,
 Daar zal noit kreupel been op mynen leger treden:
 Want zoo dat ooit geviel, ik waar een droeve vrou,
 En kreeg gewis een kind dat kreupel wezen zou,
 Zoo maalt my dit gebrek tot in de diepste zinnen,
 En daarom, vriend, vertrekt, op my is niets te winnen.
 Gaat heen. Want u bedryf heeft my nu lang verveelt,
 't Is beter korte pyn als lange tyd gequeelt.
 De vryer die besterft van zoo een harden donder,
 Zyn brein en gantsche kracht, zyn hert bezwykt 'er onder.

Het ſchynt als of de man zyn leſte vonnis kreeg,
Of, door een zwym geraakt ter aarden neder zeeg.
Ten leſten ging hy weg met wankelbare gangen,
Het ſchynt de bleeke dood dié zit hem op de wangen,
Hy wiſt in dit geval niet wat te zullen doen,
Hy laat de vryſter daar, en bied haar niet een zoen.
En mits hy nu de moed ten vollen geeft verlooren,
Soo hinkt zyn kreupel been noch ſlimmer als te vooren,
Syn oog is zonder glans, zyn tonge zonder taal,
Het waggelt al gelyk, en 't hapert al te maal.
Hy geeft hem na het bed, daar gaat hy leggen duchten,
Daar gaat hy met verdriet veel uren leggen zuchten.
Daar peiſt hy al den nacht totaan den dageraat,
Of hem in dit geval geen uitkomt open ſtaat.
Ten leſten roept hy uit: 'k En geef het niet verlooren
My dunkt ik weet een ding my dienſtig na te ſpooren,
Te Giſp is nu ter tyd een wonder handig man,
Die ook het ſlimſte been te rechte brengen kan.
Ik moet het nu ter tyd. ik moet het heden weten,
Of hy zich over my geen kracht en zou vermeten.
Daar mede ſcheid de man uit zyn bedroeft gepeis,
En zonder lang verblyf zoo tyd hy op de reis.
Hy komt naa in het dorp hy laat den meeſter halen,
Hy zéid: Hier is een man dié zal u wel betalen,
Hier is een kreupel been, indien gy dat geneect,
Geen meeſter is 'er oit zoo wel betaalt geweest.
De meeſter doet de man zyn hoozen ſtrax ontbinden,
Om wat 'er ſchuylen mag te beter uit te vinden,
En naa hy heft betaſt het voegzel van het been.
Soo vind hy ſtrax de pyp gewaſſen over een
Hy voelt noch andermaal, hy raakt aan alle zyden,
Hy grypt wel happig toe, ook zonder iet te myden.
Ten leſten quam 'er uit: Ik zie het wat 'er ſchort,
Alleen door quaad beleid zoo is het been te kort.
En om dit wederom in goeden ſtand te brengen,
Soo moeſtje vry de ſlag van dezen vuiſt gehengen,
Gy moeſt niet zyn beſchroomt voor ongewoone pyn,
En mogt al beter koop den beul geleverd zyn.

Maar al dat meepsche volk, gebooren in de steden,
 En is geen praam gewent ontrent haar teere leden,
 't en zoekt maar zyn vermaak, al wat het hertje lust,
 Gy daarom keert te rug, en houd u hoofd gerust.
 By holla, zei de vriend, ik bid u niet te vragen,
 Of ook myn tanger lyf zal pyne kunnen dragen,
 Stelt dat tot myner last, en zeg my slechts alleen,
 Of gy een uitkomst weet voor dit myn kreupel been.
 Soo gy u dat vermeet, en gaat op vaste reden,
 Daar zal geen, mangel zyn aan myn geheele leden;
 Begint gy slechts het werk, en doet 't na den eisch,
 En acht dit gantsche lyf niet meer als paarde-vleisch.
 De meester stond verbaast van zoo gestrengte woorden,
 Sa, zaid hy, wakker, knecht, loopt haalt ons nieuwe koorden
 Loopt haalt ons wat 'er dient, en bind my deze gast;
 Maar bind hem zoo het hoort aan alle kanten vast.
 Jefron zaid wederom: 'k en wil niet zyn gebonden,
 Ik kan ook zonder schrik bezien myn eigen wonden:
 Waar toe zoo veel geruchts? doet wat 'er dient gedaan,
 En tast my zoo gy wilt met rauwe duimen aan,
 Ik ben des wel getroost. De meester is verwondert,
 Hy kent niet eenen boer zoo hertig onder hondert,
 Hy ziet den vryer aan, hy ziet het zwakke lit,
 Maar weet niet wat 'er schuilt, of wat 'er achter zit.
 Hy weet niet wat een Maagd, een Maagd van teere zeden
 Een vrijer styven kan met krachten in de leden;
 En Schoon hy wonder diep in alle Kruiden ziet,
 Soo kent hy lykewel de kracht der minne niet.
 Hy tyd dan aan het werk, en zonder iet te binden,
 Soo gaat hy eerst het been in groene kruiden winden,
 Hy stooft het voor een wyl, en des al niet te min,
 Hy breekt 't met der hand, hy zet 't weder in,
 Hy doet den Jongeling gelyk de rauwe gasten,
 En als hy voortyds plag de boeren aan te tasten,
 Hoe zeer dat iemand kermt, ja schoon al riep hy moord
 Hy gaat noch evenwel met zynen handel voort.
 't En lyd (na myn onthoud) naauw zes of zeven weken,
 De Man komt uit het dorp gelyk een Pau gestreeken,
bly-

Bly-geestig, fris, gezond, het been wel in-gezet,
En regt gelyk een keers, en met een vasten tred.
Straks na de vryster toe, en dat met rappe voeten,
Hy gaat de zoete maagd met vrolyk wezen groeten,
Hy treed vrymoedig toe, en met een zoeten lag,
Zoo geeft hy haar een kus, en biedze goeden dag.

De Vryster ziet hem aan, en is geheel verwondert,
Van waar hy komen mogt zoo schielyk op gedondert,
Daar midden in de zaal. Want zy en wiste nier

Wat dat hy had gedaan, na dat hy van haar schiet.
Zy zeid hem Lieve Vriend, gy zyt hier al vergeten,
Geen menschen is bekend waar dat gy hebt gezeten.

Wat jaagd u weder hier? dat wil ik eens verstaan,
Het is u wel bekend, u zaken zyn gedaan.

Ik kome, zeid de vriend, om nog een maal te vragen,
Of gy nu eens de kans met my zoud willen wagen?

Ik hebbe dit geluk my heden toe-geleid,

Dat gy zult beter doen als eertyds was gezeid.

Zy antwoord met een lag: Ja 't zal eens beter wezen.

Wanneer u kreupel been van hinken is genezen.

Dan wil ik eens met troost verzetten u verdriet,

Maar dat is, na ik acht, u leve dage niet.

De Vryer nam het aan, en zeid ik ben te vreden,

Te doen in dit geval na u gestrengte reden,

Ik zal verfteken zyn, indien ik kreupel blyf,

Maar word ik eens gezond, zoo word myn echte wyf;

De Vryster stond het toe, en winkte met den hoofde.

Dan 't was maar enkel spot, gelykze doen geloofde;

Maar Jefron op het woord die maakt een capriool,

En toont zyn rappe voet tot onder aan de zool.

Hy sprong noch andermaal, en ging met rappe leden,

En om en wederom voorby de Vryster treden;

En naar een korte wyl zoo springt hy noch een maal,

En laat zyn blyde stem dus hooren op de zaal:

Wat schort nu, zoete Maagd, wat schort nu aan de beenen.

Ik ben zo kreupel niet gelyk de lieden meenen,

De Vryster stond en keek, zy wist niet watze zag,

En ofz' haar eigen oog geloove geven mag.

Zy vraagt den Jongeling, hoe dit zoo konde wezen?
 En waar hy was gereist, en wie hem had genezen?
 En wat hy had gedaan? Hy zeid; door groote pyn,
 Soo zyt gy, weerde Maagd, ten langen lesten myn.
 Daar gaat hy met bescheid de vryster lopen haren.
 En waar hy is geweest, en hoe hy is gevaren.

En wat hy voor verdriet te Gisp had uit gestaan,
 En wat de rauwe gast hem pyn had aangedaan,
 En hoe hy menigmaal in slaute had gelegen,
 En hoe hy wederom den adem had gekregen.

Niet door een vreemde Salf of dingen van de Kunst,
 Maar door een zoet gepeis van haar gewenste gunst.
 En t'wyl hy dit verhaalt, zoo geeft hy ondertussen,
 Zoo geeft hy aan de Maagd niet weinig zoete kussen;
 En schoon zy dit verbied en weert hem dikmaal af,
 Haar woord is niet te fel, haar wezen niet te straf:
 En hier uit heeft de vriend ten vollen ondervonden,
 Dat even by de Maagd zyn dingen beter stonden.

Hy past dan op het stuk, en dringt de zake voort,
 En kreeg dien eigen dag van haar een gunstig woort.

ON-

ONLUST

MIDDEN IN DE

LUST,

PLOTSELYK

VERWEKT.

*Is 't niet een zeldzaam werk? dat niet en is te krygen
Daar ziet men alder eerst de lusten henen stygen*

*Geen vrucht is aangenaam, geen ooft en is 'er zoet,
Dat iemant plukken mag, al eer hy klimmen moet.
Wat iemant moeite kost dat zal hem wel bevallen,
En waar het lyven geld, daar wil de jonkheid mallen,
En schoon men over al van deze ranken melt,
Een acht ik heden nut, om hier te zyn gestelt.*

EEn zeker Edelman, begaafd met goede zeden,
Maar door zyn gulle jeugd geweken uit de reden
Ontmoet een jonge vrou dien eigen maand getrouwt,
Dien hem zyn hert ontfal en staag gevangen hout.
Haar schoonheid, wakker oog, en zoet bevallig wezen,
Word vast in hem gezet en wonder hoog geprezen.
Waar dat de Jonker ging, haar beeld was daar ontrent,
Het schynt hem in het brein of in den geest geprent.
Hy doet al wat hy kan; en als de linkers plegen,
Die, met een anders smaad, tot mallen zyn genegen,
Hy treed haar gangen na; hy lonkt, hy zend, hy schryft,
Maar vind dat haar gemoed in eer verzegelt blyft
Al steld hy schoon te werk verscheide minne treken,
Zy staat op haar gezet, en weigert hem te spreken.

Hy troetelt haar het oog, en vleit haar door een brief,
 Maar zy heeft evenwel haar echte plichten lief.
 't Geviel op dezen tyd en onder deze zaken,
 Dat zy met haar gezin ging buiten haar vermaken,
 En Hylas haren Man, een brein van hoog verstand,
 Van Maagfchap wederzyds de beſte van het land.
 Een luſtig buiten hof omringt met ſchoone dreven,
 Dat aan een Koning zelfs vernoegen konde geven,
 Was doenmaals haar verblyf, om daar een ruimen tyd,
 Te leven met vermaak en buiten alle nyd.
 Als Probus dit vernam, zyn hert dat ſcheen te fluiten,
 Hy maakt hem uit de ſtad, zyn brand die dryft hem bui-
 Hy ſteld hem in gebaar als of hy jagen wou; (ten,
 Maar 't wild, dat hy vervolgt, dat is een jonge vrou.
 Hy geeft hem naar het Slot met wonder groot verlangen,
 Daar in zyn gantſche luſt, zyn herte leid gevangen,
 Hy dwaalt 'er ſtaag ontrent, tot dat hem Hylas zag,
 Die hiet hem wellekom zoo gunſtig als hy mag:
 Hy nood hem boven dien, om daar te blyven eten,
 (Want 't geen de Jonker zocht en kond hy niet geweten)
 Maar Probus ſloeg het af, ſchoon tegen zyn gemoed;
 Het ſchynt dat hy vertrekt, en elders henen ſpoed.
 Hy doriſt, gelyk het ſcheen, haar wezen niet genaken,
 Die hem ſlechts met een oog kan droefen vrolyk maken,
 Hy vreeſt dat zyn gelaat hem licht ontdekken zou,
 Indien hy werd geplaatſt ontrent de jonge vrou.
 Hy gaat dan zynes weegs en mits hy was vertogen,
 Zoo komt 'er uit het woud een veld hoen opgevlogen,
 Daar op loſt hy een valk, die gaf haar in de lucht;
 En joeg door al het veld den vogel op de vlucht.
 Dog mits hy naar het woud geen open wiſt te krygen
 Zoo ging hy langs den Hof van Hylas neder zygen.
 Maar daar kwam ook de valk zoo veerdig als hy kon,
 Zoo dat 'er in den tuin een harden ſtryd begon.
 Dit was van ſtonden aan door iemand waar genomen,
 En Hylas werd verzocht, om daar te willen komen,
 Om dit gevecht te zien. Hy kykt de venſter uit,
 En zag de vogel jacht te midden in het kruit.

Hy

Hy ziet het vluchtig hoen van alle kant besprongen,
En dan eens op een boom of in het gras gedrongen.
Doch waar hy zich verbergt, 't en is 'er niet bevryd:
Want staag en over al zoo vind 't nieuwen stryd.
Maar t'wyl de jonge lien op dezen handel zagen,
Bestond de jonge vrou aan Hylas af te vragen,
Van waar de snelle valk, die zoo behendig vocht,
Quam vallen in den hof, en wiens hy wezen mocht!
Hier op bestond de man haar Probus aan te wyzen,
Als meester van de valk haar Probus aan te pryzen,
Van adel, diep verstand, en wonder zoeten aart,
Een lof die in de vrou een ander wezen baart.
Want zy, die noit tot lust haar jeugd en konde strekken,
Gevoelt in haar gemoed een vreemd gewoel verwekken.
Gevoelt een zeldzaam vier, een heeten minne-brant,
Die zy in haren geest voor dezen niet en vant.
En t'wyl zy bezig is op dit geval te peizen,
Soo werd haar Man gelaft van huis te moeten reizen:
Want hem was op geleit, te trekken als gezant,
By zeker machtig vorst, en in een verre land;
En schoon hy poogt het werk een ander op te leggen,
De Staat eischt zynen dienst, hy kan het niet ontzeggen,
Het is een noodig, ampt, dat hy volrekken moet,
Soo dat hy zich bereid, en tot de reize spoet,
Cyprine zonder man, en buiten alle banden,
Gevoelt haar gulle jeugd in heete lusten branden.
Het beeld, van die haar man, zoo schoon en lustig hiel,
Dat maalt haar in het brein, en speelt haar om de ziel.
Zy geeft haar driften loop tot ongeregelt minnen,
Het hek is van den dam, en baart de stoute zinnen.
Een die zyn lusten streelt, en geile driften voet,
Leert in een korten tyd dat hy noit weten moet.
Daar blaakt haar gantsche ziel in onbekende lusten,
Daar woelt haar deuzig brein in plaatze van te ruten,
Daar gaat 't over-kant, te midden in de edroom,
Soo rent haar grillig hert ten vollen uit en toom.
Zy voelt in haren slaap den jongen Ridam komen,
Met liefde, geilen brand, en tochten in genomen.

Zy voelt hem in het bed, zy voelt hem nevens haar,
 Zy word zyn aardig beeld en geestig oog gewaar.
 En of al schoon de slaap is van haar afgeweken,
 Noch voeltze lykewel geen kleine minne-steken,
 Juist zoo gelyk de zee haar noch onrustig vind,
 Al is de blaauwe stroom verlaten van de wind.
 Zy, naar een diep gepeis, en zonder hevig stryden,
 Laat daar het vleisch gebied haar willig henen glyden,
 Verkracht haar eerbaar rood, en zet ten lesten vast
 Te toeven in het bed een ongenooden gast.
 Zy roept een Kamer-maagd, die zy voor al betroude,
 En hiet dat zy haar groet aan Probus dragen zouden,
 Met last, dat als de nacht zou dalen uit de locht,
 Hy dan tot haar vertrek in stilte komen mocht.
 Florinde doet de reis, zy gaat de Ridder spreken,
 Zy blies hem in het oor verscheide minne trekken,
 Meer als haar w's gezeid. Zy liet hem wel gezint,
 Vermits hy buiten hoop zich zoo bejegend vind.
 Daar was geen mangel aan, hy quam ter rechter uren
 Hy vond een ryken disch, en schoone confituren,
 Hy vond een jonge vrou gekleed in edel wit,
 Gelyk de Jacht godin in haren Tempel zit.
 Hy ziet haar rein gewaad, hy ziet haar jeugdig wezen,
 Hem docht daar was een vreugd in haar gezicht te lezen.
 Zy hiet hem wellekôm, hy kust haar rooder mond,
 Daar zy gelyk het scheen geen hinder aan en vond.
 Heer Ridder, zei de vrou, het is een wyl geleden;
 Dat gy om deze gunst my dikmaal hebt gebèden;
 Maar schoon gy hebt geklaagt, en menigmaal gezucht
 U klachten evenwel die waren zonder vrucht.
 Ik had een killig hert, en wonder harde zinnen,
 Ik had een vyzen geest, die niet en was te winnen.
 Maar dat is nu gegaan, de kans die is gekeert;
 Ik voel myn gemoed ten vollen overheert.
 Ik vinde nu verrukt door u volmaakte leden,
 Ik vinde nu verplicht aan u beleefde zeden,
 En naar ik op het stuk my dikmaal heb bedocht,
 Soo kan het nu geschien dat gy voor dez-u zocht

Zy nam een gulde schaal, en heeft hem toe-gedronken,
 Niet slechts alleen den wyn, maar duizend minne vonken
 Geschooten door het oog De Ridder is verblyd
 Van zoo een gunstig woord, en lang verwachte tyd.
 Hy drank het edel vogt, en at van haar succaden:
 Maar al het zoet onthaal en kon hem niet verzaden.

Hy wacht een ander gunst. En waarom meer gezeid?
 De maaltijd is gedaan, het bedde toe bereid.
 Zy geeft haar na dekoets, en is 'er in gezegen,
 En hy met blyden geest benevens haar gelegen.

Maar onder dit beslag zoo is 'er zoet gevele,
 En menig dertel woord gevallen tusschen bei:
 Van dat 'er is geschied en eertyds voorgevallen,
 Als hy tot haar verviel, en eerst begon te mallen;
 En hoe zy killig was, en hy te meer verhit,

En onder deze praat zoo vraagt de Ridder dit:
 Ei zeg my doch, Mevrouw, hoe is het by gekomen,
 Dat gy zyt door de min ten lesten in-genomen?

Dat gy, die zo bezet, zoo wonder deftig waart,
 Ten lesten zyt verzacht van uwen harden aard?

Wat

Wat is 't dat u tot my ten lesten heeft bewogen.
 De geesten zacht gemaakt de zinnen om getoogen?
 Wat is dat voor een werk? Zy met een blyden mond
 Verteld hem 't vreemd geval, en hoe den handel stond.
 Heer Ridder, zeid de Vrou, ik moet het u verhaalen,
 Hoe dat ook menigmaal bezette lieden dwalen,
 En dat tot haarder smaad. Voorwaar myn eigen Man
 Die was het even zelfs die my de zinnen wan.
 Want lest doen uwe valk, door jacht zucht opgetoogen,
 Was, ik en weet niet hoe, in onzen tuin gevloogen,
 En viel daar op een proi te midden in het gras,
 Zo vraagd' ik aan het volk, van wien de vogel was?
 Daar ging de goede Man van u zoo gunstig spreken,
 Als of 'er niet een mensch met u mocht zyn geleken.
 Gy waart een wakker Held, en beter Edelman,
 Als iemand in het Hof, of elders wezen kan.
 Gy waart in zyn gemoed een schat van goede zeden,
 Een peerel van de Jeugd, een woonplaats van de reden,
 Een spiegel van het Hof, ja niemand uw's gelyk.
 Gy waart gelyk de glans van al het Koningryk.
 k voeld' in dit verhaal myn gantsche ziel beroeren,
 Ik voelde myn gemoed geweldig ommé voeren,
 Ik voeld' een stillen brand, tot nadeel van de trou?
 Zoo dat myn gantsche ziel naar u verhuizen wou.
 Ik dacht: Dit edel hert dat mag ik eigen hieten,
 Dat mag ik al ik wil tot myne vreugd genieten,
 Dat mag ik even zelfs gebruiken in het bed,
 Want zyn verheven geest die is op my gezet.
 Dit kroop staag dieper in, en ging myn hert bekooren,
 En straks was ik verrukt en anders als te voeren.
 Ziet hier van komt het, vriend, dat gy ter dezer tyd,
 Hier in dit stil vertrek en op myn leger zyt.
 Daar mede zweeg de vrou, en gaf hem duizend kussen,
 Dat was genoeg gezeld; Gy moogt u liefde blussen.
 Dochzy word gantsch verbaast, vermits de Ridder zweeg,
 En datze niet een zoen van zynen mond en kreeg.
 Zy weet niet wat hem schort, of wat hem mag bewegen,
 Of wat hy door het brein voor stuipen heeft gekregen.
 Haar

Haar dunkt dat hy verſtelt, en gantſch verſlagen zit,
 Maar hy komt tot hem zelfs, en zeid ten leſten dit:
 Vriendin, het kort verhaal en uitkomst dezer zaken,
 Komt vry geen kleinen ſtryd in dezen boezem maken,
 Myn ziele ligt en ſlaat, myn angſtig herte woelt,
 Om dat het grooten ſtryd in al de zinnen voelt.
 My dunkt ik zie het vleefch met zyn gezwinde knechten,
 My dunkt ik voel den geest met reine wapens vechten.

Dies was ik eerſt ontruſt en wonder vreemd geſtelt,
 Maar God zy eeuwig dank, de deugd behoud het veld:
 Wel! is dit zoo geſchied, gelyk ik moet gelooven,
 Zal ik dan zoo een vriend zyn beſte panden rooven?
 Zal ik een vyand zyn van die my liefde toont,
 En zal hem zyne deugd met ſchande zyn geloont?
 Zal ik een eerlyk man zyn bedde gaan bevlecken,
 En by zyn echte wyf myn geile leden ſtrekken.

Tot hoon van zynen naam en van zyn edel huis?
 Neen, neen, geloof het vry, myn hert is al te knis,
 'k En zal het nimmermeer, al moet ik heden ſterven,
 'k En zal het nimmermeer van mynen geest verwerven.
 Zyn gunſt en uw verhaal heeft my de vuile luſt,
 Heeft my het dertel vier ten vollen uitgebluſt.
 Het was u eigen man, die heeft op u gewonnen,
 Dat gy tot myn vermaak u ſchoot hebt willen jennen;
 En gy hebt wederom myn zinnen afgewent,
 Dat myn ongere luſt u bedde niet en ſchent,
 Het eerſte was gebeurt gantſch buiten zyn gedachten,
 Het tweede wederom gantſch buiten uw verwachten.

Gewis God heeft het woord u in den mond geleid;
 En 't gaat my tot de ziel al wat 'er is gezeid:
 Nu wil ik een verbond met oog en handen maken,
 Van niet te willen zien, en niet te willen raken,
 Dat my de zinnen tergt en tot de luſt verwekt.
 Vermits het aan de ziel tot enkel hinder ſtrekt.
 Het vleefch had my verrukt, het oog had my verraden,
 En ik ſtond nu bereid om in de luſt te baden,
 Om met een vollen loop te rennen op de baan,
 Daar linkers, werelds volk, en boeven henen gaan.

Maar God heeft my bewaart, die gaf my beter zinnen,
Hy leerde myn gemoed zyn tochten overwinnen.

't Is niet myn deugd geweest dat ik de zonde liet.

Het was Gods reine Geest die my tot beter riet;
Hem wil ik alle tyd van gantscher herten danken,
En laten dit bedrog en al myn oude ranken.

Gy doet gelyk als ik, en, wat ik bidden mag,
Verandert u gemoed ook heden op den dag.

Heb ik den grond geleid door myn ongure lonken,
Dat in u teere borst de lust heeft konnen vonken,

Laat nu eens wederom de kracht van myn berou,

U brengen tot de tucht, en vesten in de trou.

Gy zyt een frissche bloem, en van een eerbaar wezen,
In adiel, in verstand, in schoonheid uitgelezen

En hebt ook boven dat een jong en rustig man,

Die, na den rechten eisch, u jeugd vernoegeu kan.

Wilt daarom nimmermeer u reine trou besinnetten,

Maar blyft in u beroep, en binnen echte wetten,

Dat zal u beter zyn als al de werelds vreugt,

En wat gy tot vermaak op aarden kiezen meugt.

Ik heb, 't is waar, getracht u eere t'onder graven;

Om myn lust-gierig hert tot uwen smaad te laven;

Maar ik ben nu verlost van brand en geise pyn,

En wil van nu voortaan u vriend en broeder zyn.

Het vleesch en zyn gevolg heeft zyn geweld verlooru

Soo dat u zoete mond my niet en kan bekooren;

En of schoon in de lust bestond myn herten wensch,

Vriendin, het is gedaan, ik ben een ander mensch.

*k En zal van heden af u nimmer komen tergen,

*k En zal u geen bedrog of lusten komen vergen.

Ik wil u eere doen, al waar ik immer kan;

Gy, blyft een eerbaar Wyf, en trou aan uwen Man.

Cypryn op dit gesprek begon geheel te beven,

Juist als een tanger blad van harden wind gedreven:

Het onverwacht geval is haar een Donderslg

Soo datze voor een wyl als zonder adem lag.

Doch ving strax weder aan tot hem aldus te spreken:

o Ridder! weerde Vriend, dit zyn ongure streeken?

Waar

Waar hoord'er ooit een mens van zoo een vreemd be-
Gy spot, na dat ik zie, met my ellendig wyf. (dryf,
Gy hebt na my gepoogt als met de gantsche leden,
Gy hebt my duizendmaal en duizendmaal gebeden,
Gy hebt my staag gevolgt als met de gantsche kracht,
En word' ik nu ter tyd met spot by u veracht?
Ik hebbe noit gemaalt of dertelheid bedreven,
Ik hebbe staag geleid een rein en eerbaar leven,
Maar u fenynig oog dat heeft op my geloert,
En myn gedweege ziel ten lesten weg gevoert.
Maar in den heetsten brand, door u bedryf ontfteken,
Bestaat gy, t'myner schand', u lusten af te breken,
En schiet my schendig op ô Spyt! ô wrange smaad!
Die al wat bitter hiet in leed te boven gaat!
ô Mogt ik nu ter tyd! ô mogt ik heden sterven!
Ik leed het met geduld, al waar het duizend werven!
Ik leed ook helsche pyn. ô Waar ik uit der tyd!
Zoo waar ik van de spot en van de smaad bevryd.
Wel! is uit uwen geest myn liefde dan geweken,
Of is het u vermaak myn vrindschap af te breken,
En zyt gy dus gezint my smaadheid aan te doen,
Zoo gunt my niet te min een droeve afscheid-zoen.
Laat my den lesten kus aan myn bedroefde wangen,
Laat my een troostig woord van uwen mond ontfangen,
En gaat dan uwes weegs; maar laat een jonge vrou,
Noit midden in den brand of midden in den rou.
Wat my dan vorder raakt, ik zal myn dwaze zinnen,
Ik zal ook even zelfs myn driften overwinnen,
Ik zal ook vorder doen, gelyk het my betaamt,
En nooit in dit geval van iemand zyn beschaamt.
Dn Ridder wederom: Begon ik hier te mallen,
Ik weet, myn deftig hert zou licht ter neder vallen.
Het kussen leid de grond, en baant gelyk een pad
Tot vorder ongemak, en ik en weet niet wat.
Een keers eerst uit gebluft, al is haar vlam geweken,
Die zal van stonden aan in vollen brand ontfteken,
Genaaktze maar het vier of komtze by de vlam,
Van waarze voor een tyd haar kracht en voedzel nam.

Dit heb ik in der daad al dikmaal ondervonden,
 Het minste stootje let aan nieuw genezen wonden;
 Ik ken myn broos gemoed, en wat ik dragen kan,
 Ik ken myn boozen aard: Maar ziet, ik scheid 'er van.
 Gy vaart voor eeuwig wel, 'k en zal u niet genaken,
 'k En zal noch uwen mond, noch uwe leden raken.
 Dat lok-aas is te sterk. Wie roode wangen kust
 Verwekt een nieuwe vlam, al wasse schier gebluft.
 Zoo haast de Jongeling zyn reden ging beſluiten,
 Sloeg hy zyn mantel om, en maakt hem veerdig buiten.
 Hy weet wat overlang aan Joseph is geſchiet,
 En daarom ſnelt hy weg, en wacht haar antwoord niet.
 Wat indruk dit haar gaf, die met de gantsche krachten
 De luſten van het vleis nu kookt in haar gedachten,
 Is lichter hier bedacht, als naar den eiſch verhaalt,
 Haar brein is op de loop, haar geeft die is verdwaalt,
 Haar rild een killig bloed van boven tot beneden,
 Haar ryd een koude ſchrik door haar verhitte leden,
 Zy zwelt van enkel ſpyt; maar des al niet te min,
 Zy krypt haar gramme ſtem, haar droeve tochten in.
 Zy wenſcht dat eenig menſch haar leven wou verkorten,
 Zy wenſcht dat al het Huis quam op haar neder ſtorten,
 Zy wenſcht niet als den dood en haren leſten dag,
 Op dat het duifter graf haar ſchanden dekken mag.
 Maar watze vorder meint in dit geval te plegen,
 En ofze naderhand tot luſten was genegen,
 En dient te dezer tyd niet bloot te zyn geleit:
 Het is een loſſe tong die alle dingen zeit.

SCHOONHEID BEDORVEN,

Om een M A N te behagen.

ORlande (wiens gelyk in deugd en ſchoone leden,
 Niet uit te vinden was in al de naaſte ſteden)
 Is, naar zy twintig jaar haar maagdom heeft bewaart,
 Tot vreugd van al het land met Agaton gepaart,
 Niet

Niet met het lyf alleen, maar met geheele zinnen;
Want zy was uit der aard gebooren om te minnen:
En hy in tegendeel een rustig Edelman,
Brengt al tot haar vermaak wat hy bedenken kan.
Hy lieft, en word gelieft, en dat met gantsche krachten
Zy woont in zyn!gemoed, en hy in haar gedachten,
Men zoek wat men wil: Twee herten eens gezint
Dat is de meeste lust die men op aarden vint.
Maar ziet, een hoog geluk en kan niet lange duren;
Wie hier wat vreugds geniet die moet het haast bezuren.
Het is een grillig rat d ar in de wereld zweeft,
Ach! waar is oit een hert dat lang in vreugdeleeft?
De Prince van het land genegen om te mallen,
Liet op de jonge Vrou een los gezichte vallen.
En schoon hem word gezeid: he is eens anders Wyf,
Noch zoekt hy lykewel oneerlyk tyd veldryf,
Hy weet in grooten ernst zyn voorstelaan te binden,
En waar zy wezen mag daar weet hy haar te vinden.
Is zy in eenig feest, hy is 'er flux ontrent,
En toont hem even staag waar zy de gangen wend.
Hy laat haar boven al met stage brieven weten,
Wat voor een zeldzaam vier zyn zinnen heeft bezeten;
Maar zy, een reine ziel, zet vast in dit geval,
Dat zy noit echte gunst aan vreemde geven zal.
Zy gaat na dezen tyd haar eigen vrienden myden,
En stelt haar zaken aan om zelden uit te ryden,
Zy scheid h ar van het volk, en bant haar van de straat,
En toont dat zy 't gewoel en alle feesten haat.
Hier door zoo werd de Vorst in heter lust ontfteken,
Zyn tochten, eerst bedekt, beginnen uit te breken,
Hy dwaalt ontrent haar Slot, met zoo een droefgelaat,
Dat Agaton ondekt al wat 'er omme gaat
Orlande lykewel verzweg de vreemde streken,
t En dacht haar geenzits nut haar Man hier af te spreken,
Zy is zoo vast gezet op haren reinen geest,
Dat zy geen slim gevele of hoofsche laagen vreeft.
Daar was een klein vertrék, daar zy haar moye dingen,
Haar hooft en hals-gieraad, haar oor-en arrem ringen.

Haar doozen vol civet, haar poeyer in bewaart,
 En wat zy vorder heeft van diergelyke aart.
 Hier, mits het open stond, quam Agaton getreden
 En werd in zyn gemoed van stonden aan bestreden,
 Vermits hy daar een brief in zeker kasje vand
 Vol treken na de kunst en enkel minne-brand
 Daar was geen onderschrift in dezen briefte lezen.
 Maar 't was genoeg te zien wie dat hy mochte wezen,
 Die zoo van liefde klaagt. Het stout en hoog besluit,
 Dat drukt een machtig Vorst, een Prins of Koning uit.
 De man hier in ontzet en nam het niet ten besten,
 Maar krygt van stonden aan een hoofd vol muize-nesten.
 De nare jalouzy die was 'er fluks ontrent,
 En heeft een zwarte gif hem in de borst geprent.
 Daar leid hy staag en maalt in duizend na-gedachten,
 En berst by wylen uit in byster hooge klachten.
 Hy ducht veel ongemaks en eenig ongeval,
 Dat nooit en is geweest en nimmer wezen zal.
 Straks word zyn wezen bleek, en al zyn gantsche leder
 Zyn door een stage zorg gedurig af gereden,
 Zyn blydschap is gedaan, zyn rust die is gestoort;
 Maar des al niet te min hy zeid haar niet een woord
 Hy krypt zyn droefheid in; maar zy verstaat de gronden
 En heeft van zyn verdriet de reden uit gevonden,
 Zy voelt het met der daad wat hem de ziele knaagt
 En wat zyn innig hert in droeve tochten jaagt.
 Dit heeftze lange tyd met reden overwogen,
 Hem ziende langs hoe meer in droefheid opgetogen;
 Zeid hem ten lesten dit: ô Troost van myn gemoed
 Ik zie dat gy verteert u innig herten-bloed:
 Ik zie dat gy versmelt, en dat u droeve zinnen,
 U Jeugd, u goed beleid, u krachten overwinnen:
 Ik bid ontfangt een woord tot onschuld myner eer
 En voed in uwen geest geen nare tochten meer.
 Ik heb een rein gemoed, dat moogje vast gelooven,
 Daar zal nooit machtig Vorst van eere my beroover
 Neen, liever in het graf, een proye voor de dood
 Als ik onteeren zal myn weerden bed-genoot.

't Is waar ik heb een brief van onzen Vorst ontfangen,
En dat heeft my gebracht in duizend herte-prangen.

Niet dat ik my beried of in myn herte docht,

Of ik hem gunnen zou dat hy van verre zocht.

Neen, dat en heb ik nooit in myn beraad genomen,

Daar zal geen vuil bejag in myn gedachten komen.

Ik hebbe dit alleen gedurig overleid,

Of u dit vreemd geval is nut te zyn gezeid.

Dit heb ik menigmaal, ook dikmaal gantsche nachten,

Dit heb ik even staag gekeert in myn gedachten,

Dit vraagd' ik heden zelfs aan myn benaude ziel,

Tot my een zwaren slaap ten lesten overviel.

Maar hoe dat ik het stuk met reden overleide,

Het dacht my beter zyn dat ik het niet en zeide;

Maar dat ik onder dies den Prince toonen zou,

Dat ik ben door de tucht verzegelt aan de trou;

Dat ik veel eer het graf ook heden zal verkiezen,

Als dat myn reine Jeugd haar cere zal verliezen.

God weet het, weerde Vriend, die hert en nieren kent,

Dat in myn reine ziel de schaamte staat geprent.

Heb ik hier in misd'an, wilt my de feil vergeven,

Ik ben naar uwen raad voortaan gezint te leven,

Ik ben geneigt te doen en heden uit te staan

Al wat na uwen raad is nut te zyn gedaan.

Zal ik den jongen Prins met harde woorden tergen,

Als hy my wederom zal liefde komen vergen?

Of zal ik voor een tyd gaan woonen in het woud,

Daar slechts het dienstbaar volk de rauwe landen boud?

Of zal ik in het huis myn teere leden bannen,

En blyven uit het oog van alle jonge mannen?

Of zal ik henen gaan na eenig verder land,

Ook daar een stage zon met heete stralen brand?

Of zal myn woning zyn ontrent de koude rotzen,

Die met haar steilen kruin de noordsche winden trotzen?

Of zal ik henen gaan daar Ætna zwavel braakt,

En met een blauwe vlam tot aan den Hemel raakt?

Of zal ik heden zelfs een Klooster gaan verkiezen,

En daar myn zoeten tyd, myn frische Jeugd verliezen?

Of zal ik my een kluis doen maken in het velt,
 Om van een krielen Vorst niet meer te zyn gequelt.
 Segt maar wat u gebeurt. Ik zal myn gantsche leden,
 Ik zal myn droeve ziel naar uwen wil besteden.

Legt slechts te dezer tyd u droeve zinnen af,
 En wat u, t'myner smaad, een vreemd bedenken gaf
 De Man na dit gesprek heeft langen tyd gezwezen,
 Maar toont tot haren raad hem niet te zyn genegen.
 Ten lesten zeyd hy wat, maar zeyd, dat haar beslag,
 Geen uitkomst, geen behulp, geen bate geven mag.
 Hy stelt het al bekaait, vermits der Princen handen
 Zyn lang en strekken uit tot in de verste landen,
 Hy zeyd, dat hy een raad voor hem besluiten zal.

Om vry te mogen zyn van druk en ongeval.
 Daar op vertrekt de Man, en laat Orlande klagen,
 En laat een slagen worm in haar gedachten knagen.

Maar 't is zyn vast besluit te reizen uit de stad,
 Te laten zyn Gemaal en wat hy daar bezat.
 Te trekken uit het land na verr' gelegen stranden,
 Te zweven buitens Ryks in onbekende landen,
 Te doolen even staag in eenig zeldzaam dal.

Daar niemand oit een zucht van hem vernemen zal.
 En schoon hy dit bestond in stilheid uit te werken,
 Orlande lykewel die kan het voorstel merken,
 Sy let op zyn bedryf, en vond ten lesten nit,

Wat hem de zinnen dryft, en wat de geest besluit.
 Sy gaat in haar vertrek, zy gaat daar over peizen,
 Hoe zy hem trekken mag van dit wanhoopig reizen,
 Sy roept daar menigmaal, als buiten haar gerukt:

Och! was ik nie te schoon, zoo waar ik niet bedrukt.
 De schoonheid heeft myn hert in dit verdriet gedreven,
 De schoonheid leid den grond van dit elendig leven,
 De schoonheid heeft den Vorst tot vuile lust verwekt.

Dit Agiton tot druk en my tot schande strekt;
 De schoonheid moet 'er aan, en dat ik menig werven.
 Soo teetlyk heb geviert, dat ik wil ik nu bederven,
 En dat is licht te doen. Het is een zwak gewas,
 Het is een enkel vlies, het is een teer gelas.

Het

Het is men weet niet wat, dat even met de jaren
Moet haast daar henen gaan en in het duister varen.
't Is beter dat ik heb een aanzicht zonder glans,
Als dat ik ben een brand voor alle jonge mans,
Een aanstoot voor de Jeugd, een spiegel voor de boeven,
Waar door ik mynen Heer ten hoogsten zie bedroeven.
Wel, schoonheid, 't is gedaan, u vonnis is gevelt,
Gy zult in korten tyd wel anders zyn gestelt,
Gy zult in korten tyd geen stille zinnen stooren,
Gy zult in korten tyd geen Princen meer bekooren,
Geen Jonkheid hinder doen. Zy maakt een kort beraad,
En komt van stonden aan van woorden tot de daad.
Zy laat een slim vergif uit veelderhande zaken,
Zy laat een zeldzaam moes uit heete kruiden maken,
Een tuig dat vinnig is en als een kanker eet,
Dat waas en blos verteert, schier eer dat iemand weet,
Dit heeft de jonge Vrou in doeken opgewonden,
En om haar aangezicht aan alle kant gebonden.
Zy geeft haar op het bed, en ziet! in eenen nacht
Zoo is haar jeugdig rood gelyk als enkel dracht.
Zoo haast den dag genaakt zy spiegelt hare wangen,
En ziet een dik gezwel haar om de leden hangen,
Haar neus gelyk een ey; en uittermaten groot,
Haar oogen vuil begaat, en even byster rood,
Haar mond aan alle kant met bobbeis opgezwollen,
Het vel geweldig rau gelyk gedroogde schollen;
En waarom meer gezeid? een monster van een mensch.
En, ziet! hier vind de vrou haar vollen herten wensch.
Zy liet van stonden aan haar ketens, schoone ringen,
En Peerels om den hals, haar beste cierzels brengen;
Maar dekt haar aangezicht, zoo dat men niet en zag
Hoe dat het wezen stond, of wat 'er onder lag,
De Vorst plag in de Kerk op zeker feest te komen,
En dit had onze Vrou voor dezen waar genomen,
Zy stelt haar daar te gaan, en treed ten huize uit,
In uiterlyk cieraad gelyk een jonge Bruid,
Maar binnen schuilt de wrak. Zy quam met frilche leden
Zy quam met schoon gevolg en geestig aan getreden,
O 4 Zy

Zy gaf haar na den Prins ook naarder alsze plag
Zoo dat hy met gemak haar schoone leden zag.

Dit heeft zyn ydel oog ten hoogsten wel bevallen,
Zoo dat zyn los gepeis op haar begon te mallen.

Hv denkt dat zy tot hem nu beter is gezint,
En in zyn staag vervolg een zoeter smake vint.
Maar zy heeft even doen haar sluyer op geslagen,
Zoo dat haar straks de Vorst en al de lieden zagen.

Haar neus is zonder vorm, haar oogen zonder glans,
Haar mond niet als een schrik voor alle jonge mans.
Ontrent haar teeren hals daar stonden vreemde puisten,
Daar hingen quabben aen gelyk als groote vuisten,
Gestreept met etter verw; zoo dat in haar gelaat,
Al dat men leelyk hiet by een verzamelt staat.

De jonge Prins versloeg tot in zyn diepste zinnen
Hy wist niet wat hy zag, of wat hy zal beginnen,
Hy twyffelt aan de zaak, hy berst van ongeduld,
Hy meint een spook te zien, hy geeft zyn oogen schuld.
Hy ziet haar weder aan, hy vind gelyke vlekken,
Die hem in diepen schrik van hare liefde trekken.

En waarom lang verhaal, op dezen vond gedaan?
Zyn lust word deernis, zyn brand die is vergaan.
Hy geeft hem uit de Kerk, zyn quaal die is genezen,
En ziet! dit is de vrucht van haar onaardig wezen.

Hy kent geen liefde meer, geen dwaze minne-pyn,
Ziet, hoe het meenigmaal is dienstig leelyk zyn!
Maar of schoon Agaton zag haar ontstelde leden,
Hoe vreemd haar wezen schein, noch is hy wel te vreden:
Want door het leelyk vel, dat haer het lyf bedekt,
Zag hy een schoone ziel die na den Hemel strekt,
Hy zag een zuiver hert in haren boezem zweven,
Hy zag de reine trou in haar gewrichten leven,
Hy zag een hoog gemoed, dat op geen schoonheid past
Hy zag dat haar de ziel is aan den Hemel vast.

Zy was hem eerstmael lief om haer gebloode wang n;
Maer nu is hem de geest met beter min bevangen.

Zy was hem eerstmael lief, vermits haer frissche Jeugd;
Maer nu bestaet zyn lust in haer verheven deugd.

Zy was hem eerstmaal lief, vermits de klare stralen,
 Die uit haar geestig oog gedurig quamen dalen;
 Maar 't is haar eerbaar hert dat nu zyn liefde trekt,
 En dat in zyn gemoed een meerder gunst verwekt.
 Astolphus even zelfs verandert in gedachten,
 Verlaat zyn eerste lust, maar doet haar hooger achten,
 Vereert ook haren Man, en zet hem in den Raad,
 En toont gestage gunst aan al haar echte Zaad.
 Maar straks na dit geval hy zend ervare luiden,
 Die met gestage zorg en wel-bereide kruiden,
 Doen wat de kunst vermag. Zoo dat de Vrouwenas;
 Maar werd te geener tyd als zy te vooren was.

T W E E

VERKRACHT,

En beide GETROUT.

NA dat de gulde tyd ten einde was gekomen,
 En dat een slimmer eeu haar aanvang had genomen,
 Doen is de ware deugd getoogen op de vlucht,
 En uit het aardfche dal verheven in de lucht.
 Straks heeft de zwarte poel veel grouwels uitgespogen,
 Die met een snelle tocht door al de landen vlogen,
 Twist, leugens, vuil gewin, bedrog en quade lust,
 En zucht tot felle wraak, die noit en is geruft.
 Daar gaan de menschen aan, na dat haar tochten raden,
 En poogen haren geest als in de vreugd te baden;
 Men vind geen ware trou, geen reinen handel meer,
 De leugd is buiten tucht, de vrouwen zonder eer.
 De Machten van het land, verplicht hier op te letten,
 Die gaan 'er tegen aan, en maken nieuwe Wetten.
 Uit quaad ontstaat het goed Zoo haast het onkruid wast,
 Zoo dient 'er na gezien, en op te zyn gepast.

Ontrent de Griekſche ſtrand, te midden in de ſtroomen
 Daar leid een groene Kuſt belommert van de boomen,
 Vergiert met groen gewas, met vet en machtig vee,
 Met ſchepen aan de kaai, en neering uit de zee.
 Het land was wonder ryk, en rykdom baarde weelde,
 En ſtraks verliep de tucht alſy het monſter teelde,
 Daar is geen regel meer. Want Maagd en Jong Gezel,
 Is bezig even ſtaag met alle dertel ſpel.
 Wat is uit dit gewoel alſy enkel leet te wachten?
 Zy razen onder een by wylen gantsche nachten;
 Geen toezicht, geen ontzag. Een ongetoomde vreugd
 Vervoert het dertel volk en maakt een geile jeugd.
 By-naaſt het gantsche Ryk is buiten alle banden,
 Men ziet in geile luſt de jonge lieden branden;
 En mits daar menigmaal een Vryſter werd ontſchaakt,
 Is op de Maagden-roof een ſtrengſe Wet gemaakt.
 Men heeft 'er vaſt geſtelt, dat wie een Dochter ſchende,
 En tegen haren dank de jonge Maagd bekende,
 Zou vallen door het zweerd, of (zoo de Vryſter wou)
 Moest haar voor eeuwig zyn verbonden in de trou.
 Zy die geſchonden was had recht te mogen kiezen,
 Of aan den jongen wulp den kop te doen verliezen,
 Of hem, uit zoeter aard, te gunnen 't echte bed;
 En wat zy dus verkoos dat bleef een vaſte wet.
 Niet lang na dezen tyd een Ridder van Mileten,
 Heeft aan een ſchoone Maagd zich even dus vergeten:
 De vos had menigmaal op dezen roof geloert,
 En met een ſlimme greep Tryphoſe weg gevoert,
 Tryphoſe kracht gedaan, en even zonder vragen,
 Haar maagtelyke blom ten roove weg gedragen.
 Doch mits hy werd vervolgt door menig Edelman,
 Zoo vlucht hy door het woud ten beſten dat hy kan;
 En naar hem door het volk de Juffer is ontnomen,
 En hy ter nauwer nood met vluchten weg gekomen,
 Zoo raakt hy by een Maagd, wel eer van hem bemind,
 Die hy doen juiſt alleen en zonder hoeder vind.
 Hy weetze van haar Slot met woorden af te leiden,
 Te lokken op het veld, te brengen aan der heiden,

En t'wyl hy daar al'een met haar in 't groene rust,
 Soo stelt hy in het werk zyn ongetoomde lust.
 Jokaste weert hem af voor eerst met goede reden,
 En, als dat niet en hielp, met haar geheele leden.
 Doch mit de rappe gast de Juffer is te sterk,
 Soo gaat de linker voort in zyn oneerlyk werk.
 Dit werd van stonden aan door al het land geweten,
 En door de snelle Faam ten luidsten uitgekreten.
 De schender werd gezocht, en in het woud gevat,
 En als gevangen man gezonden in de stad.
 De Wet die stelt een tyd, en laat de Juffer klagen,
 Om zich op 't gantsche stuk te mogen onder vragen
 Dies quam een ieder zien, hoe zoo een vreemd geval
 Daar in het hooge recht een einde nemen zal.
 Soo haast te zyner plaats de Rechter is gezeten,
 Om van het slim bedryf den grond te mogen weten,
 Soo word van stonden aan Menander in gebracht.
 Daar hem het nieuwsgier volk met groot verlangen wacht
 Syn wezen is bedroeft, zyn oogen neer geslagen,
 Het schynt dat hy het lyf onmachtig is te dragen;
 Syn handen zyn geboeit, zyn hoofd is zonder hoet,
 En hem word aangezeid, hoe dat hy knielen moet.
 Daar zygt hy in het zand met wonder bleeke wangen,
 Syn mond is zonder spraak, als van de dood bevangen,
 Syn innig herte klopt, zyn gantsche lichaam drilt,
 Het schynt dat hem de ziel alree verlaten wilt.
 Syn aanzicht staat gestrekt, zyn haren op-gerezen,
 Daar is een diepe schrik in zyn gebaar te lezen.
 Men ziet een vreemd gewoel ontrent zyn droefveborst,
 Soo dat zyn tonge kleeft, verwonnen van de dorst.
 Syn geeft verdwynt in angst, zyn herte gaat versmachten,
 En schept een vollen dood uit zoo een droef verwachten,
 Of hy het weelig volk of strengen Rechter ziet,
 Hy vind in dat gezicht de dood en anders niet.
 Strax na den Jongeling zoo komt Tryphose treden,
 Een Maagd van streng gelaat en deftig in de reden:
 Sy en haar gantsch gevolg is in het zwart gekleet,
 Men ziet aan haar gelaat een innig herten-leet.

Zy draagt geen diamand, geen goud of schoone riagen,
 Geen peerels in het oor, geen kostelyke dingen,
 Zy draagt geen hals-çieraadveelduizend ponden weerd,
 Maar in haar rechterhand daar is een vinnig zweerd.
 Jokaste komt daar na zich op de zale toonen,
 En zy en haar gevolg geeiert met goude kroonen.

De sleep die by haar is die gaat als tot een dans,
 En in haar rechterhand daar is een rooze - k'ans:
 Haar kleed is wonder net geschildert met de naalde,
 Haar borst vol diamand, daar in het oog verdwaalde,
 Waar dat de Juffer trad daar strooit men enkel kruid,
 Zoo datze quam ter zaal gelyk een volle Bruid.
 De Meyer van de stad begon voor eerst te spreken,
 En heeft met streng gebaar den Jonker door-gestreken:
 Gy dient (zeid hy) gestraft naar eisch van uwedaad;
 Maar zeg noch evenwel wat u te zeggen staat.
 Zoo heeft de koude schrik een weinig is geweken,
 Zoo reek Menander op, en gaf hem om te spreken:
 Myn Heeren (is zyn woord) ziet hi een schuldig man,
 Die niet ontkennen wil, die niet verzaken kan,

Het droevig ongeval van myn onwyze jaren,
Eylaas! ik was te vroeg genegen om te paren.
Ik heb, en ik bekent, ik hebbe groote schuld,
Maar efter myn misdaad en is maar ongeduld.
Ik ben hier in het land een Edelman gebooren,
En van myn ouders glans en heb ik niet verlooren,
Had ik maar ingetoomt myn grillig onverstand,
Ik hadde nu getrout de beste yan het land.
De Nymphen bei gelyk, die zich alhier vertoonen,
Die zullen even zelfs zoo verre my verschoonen,
Dat ik een Ridder ben, en dat myn stoute daed,
Niet aenen heeft geroert een Maegd van hooger staet.
Wy zyn in een gewest te zamen op getoogen,
En van gelyken stam, en even van vermogen:
Had ik in dit geval niet al te ras gegaan,
'k En hadde (namy dunkt) niets quaeds hier in gedaan.
Heb ik haar tegen dank een kus of twee gegeven, (ven,
Daar is geen moord geschied, geen mensche dood geble-
Geen Tempel, geen Autaer en is'er door ontwyd,
Ik heb maer wat te vroeg en wat te rau gevryd.
De weelde van het land, de Jeugd en hare vlagen,
Die hebben met geweld myn zinnen weg gedragen,
Myn herte weg gerukt, en even deze Maegd,
Die heeft myn ydel oog maar al te veel behaegt,
Die heeft tot dit bejag niet weinig voets gegeven,
Myn zinnen weg gerukt, myn lusten aan-gedreven,
Niet door een dertel oog, dat geile lonken schiet;
Neen, dat en is voor al in deze Juffer niet.
Zy heeft een stil gelaet, een rein en deftig wezen,
En daar is strenge tucht in haar gezicht te lezen;
En efter haer gelaet, dat nooit tot lust en strekt,
Dat heeft in myn gemoed de lusten op-geweekt.
Is 't niet een zeldzaam ding met ons aelwarig leven!
De deugd heeft even zelfs tot ondeugd my gedreven,
De stilheid tot geweld, de vreugd tot vuile lust,
En, ziet, dus is de mensch gedurig ongeruft.
Jokaste wederom heeft door een vrolyk wezen,
Heeft door haer zoeten aerd, van ieder hooggeprezen,
Heeft

Heeft door een geestig oog myn geest alzoo verrukt,
 Dat ik, geheel vervoert, haer bloemtjen heb geplukt.
 Is dit zoo grooten quaad? beziet ons eigen Goden,
 Zy doen het al te mael dat schynt te zyn verboden;
 Niet eene van den hoop die niet zyn geile lust;
 Door list of door geweld ten lesten heeft gebluft.
 Is niet de groote Mars in overspel gevonden;
 En schoon hy in het bed scheen vast te zyn gebonden,
 Des efter niet te min, de straffe van dien God
 En was hem geen verdriet, maar niet als enkel spot.
 Hy die den blixem voert, wat heeft hy niet bedreven?
 Wat voor een ruimen loop aen zynen lust gegeven?
 Dan was hy eens een stier, en dan een witte zwaan,
 En heeft zoo maegde kracht of overspel gedaen.
 Het amber trekt het stroo door onbekende krachten,
 Men ziet het harde staal als op den zeilsteen wachten,
 En als het hem genaekt, zoo schiet het veerdig toe,
 En hecht zich aan de steen, en niemand weet 'er hoe.
 Het amber dat ons trekt dat zyn de schoone stralen,
 Die uit een geestig oog in ons gezichte dalen.
 De zeil - steen onzer ziel dat is een heus gelaat,
 Dat ons, men weet niet hoe, tot aen het herte gaet.
 Hier door werd ons gemoed met krachte wech getogen,
 Zoo dat wy menigmael hier tegen niet en mogen.
 Eilaes! ik was vervoert en wist niet hoe het quam,
 Zy had my eerst verkracht, eer ik haar maegdom nam
 Maar iemand zal misschien zich hier aen mogen stooten,
 En door een harde peis myn zotte daed vergrooten,
 Om dat ik t'eenner tyd twee maagden heb ontschaekt,
 En door zoo vreemden slag myn zaken vuil gemaakt,
 Waerziet men (roept het volk) dat iemands losse zinnen
 Oit aen gedreven zyn, om twee gelyk te minnen?
 Of zoo dat oit gebeurt, het is uit geile lust,
 Die niet als met het weerd en dient te zyn gebluft.
 Dit had ik ook geloofd, maar ziet ik ben bedrogen,
 My hebben twee gelyk tot hare min getoogen,
 Als ik Iokaste zie, myn gantsche ziele mint,
 Als ik Tryphose zie, ik ben tot haer gezint:

Ik heb Tryphose lief, vermits haer wyze reden,
Ik heb Jokaste lief, vermits haer friffche leden:
Ik heb Jokaste lief, om hare zoete praat,
Ik heb Tryphose lief, vermits haer fier gelaet:
Ik heb Tryphose lief, vermits haer deftig fpreken,
Ik heb Jokaste lief, vermits haer zoete treken:
Ik heb Tryphose lief, haer dient een deftig man,
Ik heb Jokaste lief, vermits zy jokken kan:
En fchoon of deze twee in wezen zyn verfcheiden,
Noch zweeft de niet te min myn liefde tuffchen beiden,
En als myn innig hert hier van een proeve doet,
'k En weet niet wie 'er ftaen of wie 'er wyken moet
Wat zal ik nu, eilaës! wat zal ik vorder zeggen?
Ik wil my voor de Wet in ootmoet neder leggen,
En wachten met geduld wat over dit geval
De wyze Nimphen doen, de Rechter wyzen zal:
Zoo haer Jokaste toont genegen om te paren,
Ik wil tot haren dienft myn jonge leden fparen,
Zy is my liefgetal, zy weerdig dat ik leef,
Zoo dat ik wat ik ben haer willig overgeef.
Maer zoo Tryphose wil dat ik zal moeten fterven,
Zy kan ook even dat van mynen geest verwerven;
Ik fta op haer gebod hier tot de dood bereid,
Kom, dood my dien het luft, als zy het maeren zeid.
Princeffen alle by, wat zal ik my verfchoonen?
Gy kondt. wanneerje wilt, my ftraffen of beloonen.
Brengt hier een rooze krans, of wel een vinnig zweerd
Want, 't zy ik leef of fterf, gy zyt het beide weerd
Zoo haeft Menander zweeg, men hiet Tryphose fpreken
En die heeft even ftraks haer degen op gefteken,
En, naer een droeven zucht, als uit haers herten grond,
Ontdoetze voor den Raed aldus haer bleeke mond:
Waer ik een lichte koy, of van de geile vrouwen,
Die uit een krielen aerd de vryers onderhouwen,
Of waer ik van den hoop, die, als het haer gevalt,
Ryd fpeelen in het land, en gantsche nachten malt.
Zoo woud' ik myn verdriet met ftille zinnen dragen,
En hier aen dezen Raed myn droefheid nimmer klagen.
Ik

Ik kropte 't onheil in, ik droeg het met geduld,
 Ik leed het ongemak, gelyk als eigen schuld.
 Maer nu ik val der Jeugd ben eerlyk op getogen,
 En heb uit 's moeders borst maer enkel tucht gezogen,
 Zoo kom ik aan het Hof, en uitte myn beklag,
 Om dat myn bange ziel niet langer zwygen mag.
 Doch wat heb ik den Raed veel dingenaen te zeggen?
 *k En hebbe maer de Wer den Rechter voor te leggen,
 En by de Wet het zweerd. Het feit dat is bekend,
 En hy is 't leven quyt al die een vryster schent:
 Slampammer, weelde kind, wyn-fuiper, erref-banker,
 Nacht linker; boeve schuim, opsnapper, Venus janker
 Leeg ganger, ture-luur, lust-zoeker, lekker tant,
 Eer roover, opper fun, trou-hater, lanter-fant,
 Bordeel-brok, hoere-voogd gebuur stier, maegde-schen-
 Ik zweere by de zon, by Godden herten kender, (der
 By Styx den zwarten poel, tot uwer straf gemaekt,
 Dat my geen dertel wicht voor dezen heeft geraekt,
 Dat my noit krielen boef de leden quam bestoken,
 En noit het maegden vlies in my en is gebroken,
 Tot gy u dertel vleesch tot mywaerts hebt gewent,
 En hebt, tot myn verdriet, myn teere Jeugd geschent,
 Kom, beul, en doet u werk. kom laet de deugd niet knielen,
 En wilt hem door het zweerd van stonden aan vernielen.
 Ziet, daer is 't al gezeid. Men doet het recht te kort,
 Indien men niet terstond het schendig bloed en stort.
 Wat gaet de slimme gast alhier te voorschyn halen,
 Of fabels zonder slot, en oude leugentalen!
 ô Rechters! acht het niet al wat de boeve zeid,
 't En heeft geen ander slot, als slechtse en loos beleid.
 Een zake vind ik vreemd, dat ik hier rooze kranffen,
 Dat ik hier lieden zie, die schynen als te danffen,
 Dat hier een jonge Maagd werd in het spel gebracht,
 Die met een vollen mond hier zeid te zyn verkracht.
 Maar gaat des niet te min in rechten openbaren,
 Dat zy met dezen boef genegen is te paren,
 En dat de Rechter zelfs haar niet beletten kan,
 Den vuilen onverlaat te noemen haren man.

ô Zon! keert uwen loop, en komt by nachte schynen,
 ô Nacht verkeerft in dag! en doet de maan verdwynen,
 De zomer ftorte snee, de winter jeugdig kruit,
 Het aardryk geve vier en ftorte donder uit.

Laat al wat immer was zyn eerfte leven breken.

Hier komt een jonge Maagd voor haren fchender fpreken,
 En eifcht hem tot haar Man Hier komt een teere Maagd
 Aan wien een Maagden dief in volle daad behaagd.

Hier komt een teere Maagd, die wil haar fchender loonen,
 Die wil een geilen boef met reine bloemen kroonen.

Hier komt een jonge Maagd, die bied een rooze krans,
 Aan dezen onverlaat, een fchuim van alle mans.

Maar dit is niet genoeg, zy wil het recht beletten,
 De fchande my gedaan te ftaffen na de Wetten,

En dat op dezen grond, vermits de roffiaan,

Heeft haar benevens my ook on eer aangedaan,

Wel hoe! zal dan een boef het leven hier verwerven,
 Om dat hy tweemaal doet daarom hy dient te fterven?

Wie eene Maagd verkracht, die is voorzeker dood,

En deze fchent 'er twee, is hy nu buiten lood?

Ziet! wat een vreemd befluit: de fun die word het leven,
 En even boven dien een jonge Maagd gegeven,

Om dat hy tweemaal doet, dat (waar het eens gedaan)

Hem door een fellen heul ter aarden zoude ftaan.

Wel neemt dat onze fchroef een man-flag had bedreven,

En fchend daar na een maagd, zal hy noch efter leven,

Zal't Recht ontwapent zyn, de Rechter zyn geftilt?

Om dat een dwaze Maagd haar fchender trouwen wilt?

Voor my, ik zegge neen, hy moet als moorder fterven

Schoon dat hy al verlof als fchender mogt verwerven!

De ftraffe van het quaad voor eerft met hem begaan,

Kan door geen tweede feil te niere zyn gedaan.

Indien het anders gink, wie zou het vrouwe fchenden,

Of van het platte land, of van de fteden wenden?

Zal niet de flimfte boef wien dat hy ook verkracht,

Straks wezen boven Recht en buiten onze macht?

Wat heeft hy meer te doen die Vryfters wil fchoffieren,

En plegen vuil bejag ontrent de jonge dieren,

Als dat hy (waar hy kan) maar vrou en maagden schend,
 En dan eens om een floir van minder adel zend?
 Die zal hem met 'er daad in alle ding gerieven,
 En even boven al met trouwen hem believen,
 Zoo haast hy maar en spreekt; Ziet, wat een zeldzaam
 Ja 't is de rechte weg tot schand en ongeluk. (stuk!
 Waar slechts. 'ken weet niet hoe, een boef zal willen trou-
 Daar leid ons moye Wet, de linker is behouwen. (wen,
 Ziet wat een groote deur men hier ontsluiten zal,
 Tot oneer, tot verdriet, tot enkel ongeval,
 Wel aan, vermeinde bruid, een woord heb ik te zeggen,
 Vind gy bequame stof, gy moogt 't wederleggen:
 De boef heeft my verkracht, op dat zyn vuile lust,
 Door myn verlooren eer zou werden uit-gebluft,
 Maar gy hebt maar alleen dit vuil bejag geleden,
 Op dat door u de straf zou werden af gebeden,
 De boef heeft nooit gezocht met u te zyn getrouwt;
 Het was hem maar te doen, dat gy hem lossen zout,
 Dat gy hem met gevele de Rechter zoud ontrekken,
 En hy dan naderhand u domheid zou begekken.
 Maar schoon gy waart zyn Wyf, en dat het mogt bestaan
 Gaat denkt eens, slechte duif, hoe zal het u vergaan?
 Hy voelt een geilen brand in zyn onkuifche leden,
 Hy is (gelyk het blykt) met eene niet te vreden,
 Hy heeft in korten stond, en zonder tusschen nacht,
 Twee vrysters aan gerant, en om haar eer gebracht.
 Wat zal 't hier namaals zyn, als gy hem zult verveelen?
 Hoe zal den slimmen guit als dan den boeve speelen?
 Myns oordeels, dwaze Maagd, u naakteengroot ver-
 Dan hoe het u vergaat, dat stuk en raakt my niet. (driet.
 Ik zou ook tot een man myn leden konnen voegen.
 En in het echte bed wel zoeken myn vernegen;
 Maar trouwen door geweld, en paren door bedwang,
 Daar toe versta ik nooit myn leven dagen lang.
 Maar dit is myn besluit, ik wil myn zinnen geven,
 Veel liever zonder man als met een boef te leven.
 Men doe gelyk het dient, het is om niet gezeid,
 Geweld en is geen weg die my tot vriendschap leid.

Maar hoort my noch eenmaal, dit heb ik u te vragen,
 Wat maagd is ooit geschend die niet en plag te klagen?
 Voorwaar, die Vrouwe-kracht met stillen monde draagt,
 Men zegge wat men wil, 't en is geen rechte Maagd.
 Maar gy, ô weelde Kind! hebt noch al vreemde treken,
 Gy klaagt niet van den boef, maar poogt hem voor te spre-
 Dit sluit doch niet een zier, en daarom zeg ik nog, (ken.
 Dat al u gantsch beleid is niet als sijn bedrog.
 Maar al u loos bedryf, en kan u geenzins baten,
 Gy moet doch aan den beul den vrouwen schender laten,
 't En is u beurte niet met hem te zyn de bruid,
 En hoort daar op een woord, alleen maar tot besluit.
 't Is zeker deze gast heeft eerst by my gelegen,
 En 't recht tot zyne straf is my alleen verkregen,
 Dies zeg ik vat hem aan, en handelt na de Wet.
 Hoe kan doch myn verzoek door iemand zyn belet?
 Ik mag hem met der daad den kop af laten houwen,
 Gy doet dan watje kond om hem te mogen trouwen!
 Straft eerst het voorig quaad. Want dat is my geschiet,
 Het tweede laat ik u. Want dat en raakt my niet.
 Wellaat dan uwen boef door 't zweerd zyn leven enden,
 Of laat de beste Jeugd van alle boeven schenden:
 Want als men vuil bejag laat zonder straffe gaan,
 Zoo heeft het zacht geduld den goeden quaad geaan.
 Wat baat het of de maagd haar eere wil bewaren,
 En tot het echte bed haar teere leden sparen,
 Wat baat het of de maagd haar in den huize sluit,
 En dryft met alle macht haar losse zinnen uit,
 Indien een schuifel bout, de slimste van de boeven,
 Mag footen hare Jeugd, haar teere ziel bedroeven,
 En schoon hy wort betrapt, en voor den Rechter staat,
 Dan geen loon ontfangt voor zyn vervloekte daad?
 Dat is, na myn begrip de poorten open zetten,
 Om al de geile Jeugd in haren lust te wetten.
 Dat is de gantsche stad en al het vaderland,
 Te stellen tot een roof, en al in vollen brand.
 Wel laat vry dezen boef, en zyns gelyke benden
 U dochters al te maal, u jonge vrouwen schenden;

Het kan niet anders zyn: Al wie rabouwen loont,
 Die heeft de vuile lust een open deur getoont
 Neen, Vorsten weeft getreng, en laat den boeve lyden,
 Zoo mag al wie het ziet zyn quade gangen myden;
 Al ben ik maar een Maagd, dit heb ik eens geleert,
 Dat een aldus gedraft heeft duizend af gekeert.
 Jokaste stond verzet van zoo getrengde reden,
 En had in dit gesprek een staag verdriet geleden,
 Haar ziele lag en joeg, haar wezen is gestoort,
 Dus met Tryphose zwygt, zoo neemtze straks het woort
 Hoe lange (felle Maagd) wilt gy zoo vinnig spreken,
 En met u wreede tong ons in den boezem steken,
 Ons drukken in de ziel? Voorwaar ik ben beschaamt,
 Dat gy hier onderneemt dat geenzints u betaamt.
 Gy komt hier in den Raad, en toont een blooten degen:
 En toont met uw gelaat waar toe gy zyt genegen:
 Men hoort dat u de tong gelyk een adder steekt;
 't Is bloed al watje roept, en wrake datje spreekt.
 Voorwaar het vinnig staal en is geen Maagde wapen,
 Wy zyn tot zachten aard en zoete min geschapen.
 Woont in een Vrysters hert maar spyt en enkel gal,
 Zeg waar dat zoet verdrag en liefde wonen zal?
 Ik werd' van u berispt, dat ik my kom veroonen
 Met bloemen, aardig kruid, en versche rooze kroonen:
 Maar zeg kan ooit een Maagd voor haar iets beter doen,
 Als datz' haar leden ciera met kruid en jeugdig groen?
 Ik wil een Edelman uit harde handen slaken,
 En wou van deze plaats een bruilofts kamer maken,
 En vesten even hier een wettig trou-verbont,
 Indien my van den Raad dit mochte zyn gejoint.
 Hier na ben ik gekleed, en in myn gantche wezen,
 En is geen grammen zucht, geen over moed te lezen;
 Myn kleed is na de zaak die my hier komen doet,
 En na myn cierzels, zoo is myn stil gemoet.
 Maar gy, ô vinnig menschen wilt geen roozen vlechten,
 Gy wild een wreed schavot hier onder laten rechten,
 Gy wilt een fellen beul hier brengen aan den dag,
 Op dat hy menschen bloed als water storten mag.

Wie

Wie ons maar beide ziet die kan terstond ontdekken,
Waar heen myn oog gemerk en uwe zinnen strekken.

En wat u beter voegt, en wat my beter staat,
Dat stel ik aan het Volk en aan den gantschen Raad.
Maar ik zie wat 'er schort. Gy zyt van hem geschonden,
Maar hy heeft meerder lust in myne jeugd gevonden.

Ziet daar leid u de knoop: het is u groote spyt,
Dat ik hem liever was, en gy verlaten zyt.

Gy eischt hem naden hals, en staat hem naar het leven;
Niet om dat hy aan u zyn lusten heeft bedreven;

Maar om dat zynen brand in u niet stil en stond,
En straks een nieu vermaak in myne leden vond.

Zal dan uit spyt alleen een Ridder moeten sterven,
En om u stillen nyd zyn leven moeten derven?

Dat waar een zeldzaam Recht: voor my, ik zegge neen,
De Rechter die ons hoort en is geen harde steen:

De gunt die moet den haat in reden overwegen,
En daar zyn even zelfs de Rechters toe genegen.

Ik lieve strenge Maagd, dat gy ten vollen haat;
't Is beter datje my den jongen Ridder laat.

Gy roemt u op de Wet: wel laat haar woorden lezen,
Ik weet zy moet in all's tot mynen voordeel wezen.

Let op haar rechten grond, en onderzoektze vry,

Haar wit en oog-gemerk dat is alleen voor my. (wen
Een maagd (dus leid het recht) die mag haar schaker trou-
Of mag hem door een beul in stukken laten houwen.

Wel aan nu, felle Maagd, gy zegt te zyn verkracht,

Gy zegt dat deze menschen dient om den hals gebracht
Gewis waart gy alleen, ik liet u felle zinnen,

Ook op de staande voer, het vinnig stuk beginnen?

Maar ik ben even zelfs gelyk als gy ontschaakt,

Zoo dat het eigen werk ook my ten hoogsten raakt,
Ik dan die nevens u, heb recht te mogen kiezen,

En wil niet dat de man het leven zal verliezen,

Ik zoeke troost en hulp voor myn bedroefde val,

En wil dat echte trou my weder eeren zal.

Wat raad in dit verschil? komt laat het overleggen,

Laat die het recht verstaan hier op haar reden zeggen.

Hier is, gelyk gy ziet, alleen een Edelman,
In wien dit by gelyk geen plaatze grypen kan.
Hy mag niet zyn gedood, en efter blyven leven,
Aan wien zal nu het Recht den jongen Ridder geven
Haar die zyn dood begeert, of die hem trouwen wil?
Myn Heeren, zoo gy ziet, het is een wyd verschil:
Ik wil myns Vaders huis en deze stad vermeerden,
En myn vervallen naam door echte banden eeren.
Maar deze Juffer haat de naam van echte wyf,
En wil een Edelman doen brengen om het lyf.
Ik ben een eenig kind, den Ridder van gelyke,
En zy nog boven dat. Is 't reden dat ik wyke?
Zal haar kop zyn gevolgt die zoo wydmondig kyft,
En voor de gantsche Wet zoo vreemde ranken dryft?
Ach! zoo men in de Raad haar voorstel wil gelooven,
Men zal dan onze stad van menig huis berooven,
Men zal 'er drie in een gaan stellen buiten raad,
Men zal 'er drie gelyk gaan stellen buiten staat.
't Is zeker dat het Recht (als twee verscheide zaken
Niet t'zamen kunnen staan, noch effen zyn te maken)
't Is zeker dat het Recht den zachtsten middel kiest,
En dat het hardste deel zyn fellen wil verliest.
Zoo ik nu deze schuld den Ridder wil vergeven,
En dat ik met den Man genegen ben te leven,
In blydschap, in verdriet, in vreugd in zware pyn,
Wie kan 'er van het volk, wie kan 'er tegen zyn.
Men heeft hier in het land by wylen goed gevonden
Dat schoon daar eenig man in ketens was gebonden.
En van de gantsche Wet geëigent aan de dood,
Dat hem de jonge maagd mocht trekken uit den nood
Dat zich een jonge maagd mocht aan den Rechter toonen
En met een roozen-krans den droever vryer kroonen,
Ja kiezen tot haar lief, en als het was gedaan,
Zoo liet de gantsche Wet de twee gelieven gaan,
Men liet de koorden los, men hiet de banden slaken,
En, ziet, geen vinnig zweerd en mocht den man genaken,
Geen beul de straffe doen, ter eeren van de maagd.
Die voor een schuldig hoeft den Rechter had gevraagd.

Zoo gunstig is van ouds een man te willen trouwen,
 Het kan een fellen beul van straffen weder houwen;
 En dit is menigmaal voor dezen hier geschiet;

Waarom doch gunt men my het eigen voordeel niet?

Indien een schuldig man een vryster werd gegeven,
 Schoon dat hy aan de maagd geen moetwil heeft hedre-
 't Is reden dat een man om mynent wille leeft, (ven

Wanneer hy door geweld myn weerde maagdom heeft.

Ik ben met ongeval geraakt in deze schande,

En al myn vrienden zyn de beste van de lande:

Gy doet het Recht geweld, gy doet de waarheid kracht,

Dat gy myn teere Jeugd hier voor de Wet veracht.

Ik ben van goeden lof, en even quade tongen,

En hebben mynen naam voor dezen nooit besprongen,

'k En ben geen lichte koi, of van den slechten hoop:

En zeker ik en droeg myn eere ooit te koop.

Laat al het naaste land, laat al de buuren spreken,

Hoe menig Edelman door heete min ontsteken.

My staag ten dienste stond, my hing als aan het lyf,

En dat om echte trou, en niet om tyd verdryf.

Ja deze Jonker zelfs (ik moet het heden zeggen;

Om u met beter grond te mogen wederleggen)

Die heeft my lang gevryd, eer dat hy ooit bestond

Te zoeken uwe gunst, te kussen uwen mond,

Wat heeft hy menigmaal om ons Kasteel gereden?

Wat heeft hy al gedaan? wat heeft hy niet geleden?

Men hielt dat hem de geest uit liefde schier verdween:

En dezen onverlet hy liep een blauwe scheen.

Ik heb hem af-gezeid, gelyk zyn vrienden weten,

Die heden aan den dag op my noch zyn gebeten.

't Is dan de waarheid niet, dat gy maar zyt verkracht,

En dat ik als een floir word in het spel gebracht.

Ik ben een eenig Kind: Laat vry het oordeel stryken;

In adel, eer, of goed, en wil ik niemand wyken.

En wat de schoonheid raakt, voorwaar de zake spreekt,

Dat u in dit geval maar al te veel ontbreekt.

Wel houd dan eenmaal op hier voor het Recht te zeggen,

Dat ik met slim beleid het stuk ging wederleggen;

Ik mis in ware daad myn eer en hoogste goet,
En 't is myn diepste leed dat ik het zeggen moet:
Maar nu dit zwaar verdriet is over my gekomen,
Zoo dient het evenwel ten besten op genomen.

Eylaas wat zal ik doen? ik ben myn eere quyt,
En ben tot aan de dood gequollen van de spyt.
Maar, ziet, des Ridders bloed en kan my niet genezen;
Ik zal hoewel hy sterft een droeve Vryster wêzen,
Een Vryster zonder eer, een Vryster, niet een Maagd,
En dat is, na my dunkt, al beter niet gewaagt.
Ik wil dan, zoo ik kan, ik wil my gaan begeven,
Om liever met een boef als zonder eer te leven.

En of hy qualyk gaat, en my geen woord en hout,
Noch zal ik eerlyk zyn, dewyl ik ben getrouwt.
Wat kan ik beter doen in zoo verboste zaken?

't Is wysheid van de nood een deugd te kunnen maken.
Dit word alzoó betracht ook by den wyfsten man;
Mag hy niet zoo hy wil, hy doet gelyk hy kan.
Doch ik heb van dien Held zoo qualyk geen vermoeden;
Ik hoop dat zyne gunst myn íchade zal vergoeden,
Te meer nu zyn behoud my zoo veel moeiten kost
En dat myn zacht gemoed hem van de dood verlost.

't Is beter, na my dunkt, de dochters der Sabynen,
In dit geheel beleid, gelyk te mogen íchynen,
Als hier te willen doen gelyk het moedig wyf,
Dat zich tot enkel spyt ging brengen om het lyf.
Maar deze was getrouwt, wanneer zy was geschonden,
En heeft daarom misschien geen beter raad gevonden
Maar ik die Vryster ben, en buiten echten staat,
Mag doen gelyk de nood misbruikte Vrysters raat.

Doch, naar ik aan u merk, gy wilt 't niet gedoogen,
Gy wilt u fellen aard voor al de wereld toogen;
Maar des al niet te min, dat gy my niet en jont,
Komt my ten vollen toe alleen op dezen gront.

Ziet als men bezig is een vonnis uit te spreken,
En dat na lang beraad de stemmen efter steken,
Zoo wordde bangeziel, die voor den Rechter staat,
Gantsch vry en ongestraft getoogen uit den Raad:
Dat

Dat is een oude Wet, gebout op goede reden,
En menigmaal gebruikt in al de naaste steden.

Het Recht is over al van goedertieren aard,
Alwaar dat twyffel is daar word een mensch gespaart.
Wel aan, ons oud gebruik heeft u en my gegeven,
Dat aan dit schuldig hooft mag werden voor-geschreven,
Het leven of de dood, na dat het ons behaagt,
En wat 'er zal geschien dat word hier nu gevraagt.
Gyzegt met vollen mond: De schender dient te sterven;
En ik in tegendeel: hy moet het leven erven.

Zoo is dan tusschen ons een wonder harden stryd,
Dies is Menander los en van de dood bevryd.
Wat is 'er meer te doen? wat is 'er meer te zegggen?
Wat hoef ik wederom u grond te wederleggen?

Ik wil het echte bed dat Ryken doet beitaan;
En gy het bloedig zweerd dat landen doet vergaan.
Wel aan dan tot besluit, ik zal een einde maken,
Hier is na myn begryp, hier is wel uit te raken.

Gy, wat ik bidden mag, doet hier, ô wyzen Raad!
Het beste voor de Stad, en 't nutste voor de Staat.
Zoo haast Jokaste zweeg, men zag de lieden woelen,
Schier ieder, zo het scheen, is anders van gevoelen.

d'Een houd het met de Maagd die met haar tonge stak;
En u'ander met de Maagd, die voor den Jonker sprak.
Te midden uit den hoop daar quam een stemme ryzen,
Die wou, gelyk het scheen, het schuldig hooft verwyzen.

Brengwakker(wasdenroep)brenghiereenbloedigzweert,
Wie jonge Maagden schend en is geen leven weerd
Een ander wederom, die anders was genegen,
Die toont wat hy gevoelt, en roept 'er hevig tegen:

Onthoud u, wreede beul, hier dient geen hange-man;
Hier is een rustig quant, die vrouwen dienen kan.
Hier op zoo gaat de Wet de hoofden t'zamen steken,
En in een ander zaal van dezen handel spreken,

Hier word in allen ernst ten nauten overleid,
Wat dat 'er is gedaan, en wat 'er is gezeid.
Na lang en veel beraads, Tryphose werd geprezen,
Jokaste niet te min den Vryer toe-gewezen.

Doch onder dit verstand, dat zy verhuizen zal,
 En nemen haar vertrek in zeker ander dal.
 Zoo haast als dit besluit is by de Wet genomen,
 Zoo ziet men op de zaal terstond een Priester komen,
 Die heeft dit jonge paar verzegeit in de trou;
 En die geschonden was die werd een echte vrou.
 Een Ridder in den Raad aanhoorde deze zaken,
 En wat de Jongeling en wat de Juffers spraken;
 Hy woeg de strenge Wet, hy woeg den fellen eisch,
 En valt met zyn gemoed hier over in gepeis,
 Hy ziet Tryphosé staan, hy ziet haar deftig wezen,
 Hy kan in haar gelaat een moedig herte lezen.
 Hy denkt: ziet daar een Maagd, die vry wat hooge
 En die een reine ziel in haren boezem heeft. (zweeft,
 Zy doet in haar gesprek van haren inborst blyken,
 En zoo een hoog gemoed dat zou my wel gelyken.
 Zy is gelyk als ik, en past op geen en praet,
 Die by het slechte volk gemeenlyk omme gaat.
 Het lyf is maar een romp, en schoon het is geschonden,
 't Is rein indien de geest maar zuiver is bevonden.
 De maagdom is een deugd, een onbegrepen goed,
 Die in geen vleesch en woont, maar in een rein gemoed.
 Hier maalt de Ridder op by wylen gantsche nachten,
 Vind twist in zyn gemoed, en stryd in zyn gedachten.
 Dan is hy voor de Maagd, dan van haar af gewend,
 En al op dezen grond, vermits zy was geschend.
 Ten lesten als de tyd wat langer is verstreken,
 Zoo komt hy tot de zaak, en laat de Juffer spreken.
 Zy weigert, zy bekent, maar op zoo wyzen voet,
 Dat zy den Edelman te meer verlangen doet,
 Waar hier toe op gestaan? het stuk werd aan gebonden,
 De Juffer werd verhoogt, die eertyds was geschonden.
 Want haar werd toe gestaan, dat zy haar bruilofts dag,
 Met kruid en maagde-palm, met bloemen kroonen mag.
 Dat zy de gantsche zaal, geëygent om te dansen,
 Mag cieren over al met versche rooze-kranffen.
 De Wet, na goed beraad, die heeft haar dit gejoint,
 En vry, gelyk men houd, niet zonder vasten grond.
 De

De feest die word voleind met wonder groot genoeg;
Men ziet het deftig paar haar geeft en lichaam voegen.

Niet als een jongen hoop, door grillen van de min,
Maar door een wys beleid en met een rype zin.

Zy eert haar waarde Man, vermits het treurig leven
Alleen uit zyne gunst, is uit de smaad verheven:

Hy viert haar wonder zeer, om dat de jonge Vrou,
Haar droevig ongeval te lichter dragen zou.

Men zag uit dit verbond een van de beste paren,

Die in de gantsche stad of in den lande waren;

Zoo vreedzaam is het volk, zoo wel op een gepast,
't Is net en zuiver werk, als d'een hand d'ander wast.

H O U W E L Y K.

VEROORZAAKT DOOR

D R O O M E N.

OF ooit een nacht gezicht, of weg-gerukte zinnen,
Dendroomen zyn gevolg, iet gelden in het minnen.
Iet brengen aan den trou, staat hier te zyn gezeid,
En daar is even nu myn penne toe bereid.

Een wonder Trou geval, by niet een mensch verhandelt,
Die ooit Parnassus Berg voor dezen heeft bewandelt,

Staat hier verhaalt te zyn; ten goede van de Jeugd:

Wat nieu en zeldzaam is dat geeft de meeste vreugd.

Dat geeft de meeste vreugd, byzonder als de reden

Het stuk wil ondergaan tot in zyn diepste leden.

Wel aan dan, geestig volk, wy komen tot de daad,

Gy let, na dit verhaal, wat hier te leeren staat.

Terwyl Hytaspes droeg den Scepter van de Meden,

Was heerscher van het land en al de ryke steden,

En dat zyn Broeders Heir (die Zariades hiet)

Tot aan den gullen stroom van Tanair gebiet,

Doen was Omartes Prins van al de groote ryken;

Die van den snellen golf tot in het Oosten wyken,

Hy,

Hy schoon nu wel bedaagt, had maar een eenig Kind,
 Een Maagd die geestig was en over al bemind,
 Een bloemtjen noit geplukt, een roosjen versch ontloken,
 Van wiens vermaarde Jeugd werd over al gesproken.

Zy was naar Hooftsche wys en geestig op gevoed,
 Van adel wonder hoog, maar hooger van gemoed.
 Daar was een hollen berg in ouden tyd te vinden,
 Gelegen in het kalm en buiten alle winden,

Men zag hier geenen dag of stralen van de zon,
 Vermits het duister hol geen licht ontfangen kon.
 De deur was zonder har om geen gerucht te maken,
 En dat door haar gekir geen oog en zou ontwaken.

Daar was geen ambachtsman die met den hamer wrocht
 Geen ongerustig hoofd dat op zyn handel dochr.
 Daar quam geen hagelbui gevallen op de bergen,
 Daar quam geen donderslag de stille velden tergen.

Daar was een zoete beek die over keitjens liep,
 En door een zacht gefuis het oog tot slapen riep.
 Op 't voor-hof was een tuin geboogen na het zuiden,
 Beplant met mane-kop, en duizend groene kruiden,
 Verwekkers van den slaap; geen hond bast op het erf,
 Geen gans of ander dier en queekt 'er op de werf.

Daar was geen yver-zucht, geen ongeruste zorgen;
 Maar niet als stage rust tot aan den lichten morgen;
 Daar was geen haar bekend, geen druk, of zwarte nyt,
 Geen nare dweepery, die in de zinnen byt.

Daar quam een dikke wolk ontrent het Slot gezegen,
 En maakten wie 'er quam tot sluimer zucht genegen.

Ziet daar een vreemd geheim, daar zich de Slaap ont-
 Door vrou Natura zelfs met eiger hand gebout. (hout.
 Door al het stil vertrek van duizent ledikanten;

Daar liggen op een ry zyn weerde lyf trawanten,
 En wat men droomen hiet, een wonder vreemd gebroet,
 Dat byster zeldzaam spookt en vreemde zaken doet.
 Een deel kan aan het volk een blyden geest verwekken
 Maar dat 'er omme gaat en is maar om te gekken.

Eylaas haar gantsch vermaak en is maar enkel waan;
 Want als de slaap verschiet, dan is de vreugd gedaan.

Een

Een deel kan iemants hert in bange droefheid stellen,
 En met een grooten schrik tot in de ziele quellen;
 Een deel stort iemants hert als midden in de dood,
 Maar als de slaap verloopt, zoo is hy buiten nood.
 Een deel is wonder licht om op te zyn gedreven,
 En leert een menschen kind gelyk een vogel zweven.
 Een deel heeft zyn vermaak ontrent de woefte zee,
 Een deel in 't groene woud, en by het jonge vee.
 Een deel doet iemants hert gelyk een steen verherden,
 Een deel leert eenig mensch een peerd of ezel werden.
 Een deel, eenmachtig vorst En waarom meer verhaalt,
 Het is een kluchtig volk dat om de geesten dwaalt.
 Zoo veel de dieren zyn, die op der aarden leven,
 Zoo veel de sterren zyn, die om den hemel zweven,
 Zoo veel het blom-gewas is in een lustig dal,
 Zoo groot is haar bedryf, zoo veel is haar getal.
 De Slaap op dezen tyd, de Prince van de bende,
 Juist als hy met gemak zyn leden omme-wende,
 Sprak dus zyn gasten aan: Wie zal op dezen nacht?
 Gaan spookten door het land, en toonen onze macht?
 Wie zal den bulleman, wie zal den nikker maken?
 Wie zal het slechte Volk en wie een Prins genaken?
 Wie zal een jonge Maagd gaan storten in den zin,
 Het zoetite van de Jeugd de krachten van de min;
 Wie zal een jong gezelschap zyn liefste doen genieten,
 En met een gulden schicht hem in den boezem schieten
 Wie zal of dit bestaan, of grooter wonder doen?
 Op, makkers, uit het bed, op, geeft u in het groen
 Op, zweeft ontrent de Jeugd, of ombedaagde Menschen,
 Die eer, of machtig goed, of groote staten wenschen.
 Gaat handelt ieder een, na dat het u bevalt,
 Terwyl de wyfste man op zynen leger malt.
 Hier op quam Zoet bedrog zich toonen op de kamer,
 En zeide tot den Slaap: Geen spook en is bequamer,
 Te doen wat gy beveelt, als ik en myns gelyk;
 Laat my te dezer uur gaan zweven door het Ryk.
 Ik zal alwaar ik kom gaan dryven vreemde ranken:
 De menschen evenwel die zullen my bedanken.

Want

Want ziet een flechten bloed, een klunten aan den dyk,
 Die stel ik uren lang een grooten Prins gelyk.
 Ik hebbe lest een bloed gelukkig konnen maken,
 Vermits ik maar alleen zyn leden quam genaken.
 Hy was Alexis vriend, een klunten uit het land,
 Zoo trouwen herders kind als ik voor dezen vand:
 Noch ging ik evenwel my deze kracht vermeten,
 Dat ik den kalen droes zyn leed zou doen vergeten.
 Hy lag ontrent een zeug te midden in den stal,
 Oud, schamel, overstelpt van enkel ongeval.
 Ik quam hem door het oor tot in het brein gezegen,
 Ik zag wie dat hy was, en waar hy was gelegen,
 Ik blies hem in de kop een zoete dwepery,
 En straks was hem de geest van alle kommer vry.
 Ik ging myn wonder kunst noch vorders openbaren,
 Ik nam hem uit de kop de zwaarte van de jaren,
 Ik gaf hem jeugd'ig bloed, ten minsten na den schyn
 Ik maakte dat hy meind' een Edelman te zyn,
 Den stal een prachtig hof. Het loeyen van de beesten,
 Dat nam hy voor gezang van al de fraaiste geesten,
 Ik gaf dat hy de lucht als zoet en lustig prees,
 Hoewel 'er van het vee maar enkel stank en rees.
 Al was hy gantsch begaat, en byster vuil bekroozen,
 Hem dacht hy lag gestrekt te midden in de roozen.
 Ik ging hem boven dat bestooken door de min,
 Een Zog die by hem lag dat scheen een Koningin,
 Die scheen tot hem gezint, en quam tot hem genaken,
 En wou door zoet onthaal den Herder vrolyk maken,
 Hy nam haar in den arm, zy bied hem hare mond.
 Die hy gelyk een roos en noch al zoeter vond.
 Hy tast haar nader aan, om vuile lust te plegen,
 En, naar het schynen mocht, zy was 'er toe genegen;
 Maar ziet dien eigen stond zo kraait 'er juist een haan,
 En straks zoo was de slaap en alle vreugd gedaan.
 Ach! Mopsis liet terstond zyn rauwe vingers glippen;
 Want ziet een vuile zog die lag hem aan de lippen.
 Daar wenscht de rauwe quant door ongestuimig bloet,
 Dat noit in zyn bedryf een hane wonen moet.

Hy

Hy wenscht dat zy terstond den krayer mochten grypen,
Om hem van stonden aan den roeper toe te knypen.

Maar wat de man bedryft, 't en gaf hem anders niet,

Als dat hy des te meer zyn eigen wezen ziet.

Wel, dit is myn bedryf, en door myn zoete grillen,

Zoo doe ik menigmaal al wat de menschen willen,

Ja meer als iemand wenscht. Dus geeft my nu verlof,

Dat ik voor onzen berg mag kiezen eenig Hof,

Mag zweven op een Slot, of op een schoone woning,

Of plegen myn bedryf ontrent een groote Koning.

Waar dat ik immer ga, of waar ik komen zal,

Daar is myn spookery de menschen liefgetal.

Zoo haast als Zoet-bedrog zyn reden had gesproken,

Zoo hadt hy wederom zyn oogen toe geloooken,

Verwonnen van den slaap, zoo dat hy zuizeholt,

En in het zachte dons als eerstmaal henen rolt.

Doch Waar droom nam het woord: ô zoetste van de go-

Die al wat adem blaast hebt onder u geboden, (den!

Verquikker van de mensch, die bange zielen streelt,

En moede leden styft, en zieke leden heelt,

't Is eenmaal lang genoeg door mallen aart gedreven,

En met den neus geleid die op der aarde leven.

Ey! laat my gaan te werk gelyk ik hen genaamt,

Draagt u van nu voortaan gelyk het u betaamt,

Ik weet een jonge Maagd in hoogen staat verheven,

Die aan een ruttig Man is weerd te zyn gegeven,

Niet in een looze schyn, maar in een ware daad,

En, zoo het u bevalt, ik weet haar goeden raad.

Ik zal een Vorsten hert tot hare liefde trekken,

Ik zal haar teere ziel tot zyne gunst verwekken,

En heid' op eener nacht, en wat haar vorder schort,

Dat zal haar in den schoot ten vollen zyn gestort.

Laat my slechts heden toe dat ik mag henen vliegen,

'k En zal geen jong gezelschap, geen teere Maagd bedriegen,

Geen malle grille doen, maar dat de goden voegt,

En na den rechten eisch de menschen vergenoegt.

De Slaap-god gaf een knik omtrent zyn leste reden,

En Waar-droom nam hem aan, als of hy was te vreden.

Die

Dies tyd hy op de reis, en gaf hem in de lucht,
 En ſchoon hy dapper ſpoed, hy maakte geen gerucht.
 In 't holſte van de nacht, doen al de dieren zwegen,
 En gantsch het Hof-gezin in ruſte was gelegen,
 Genaakt hy tot de koets, waar in Odatis lag,
 Daar hy geen Kamer Maagd, geen licht ontrent en zag.
 Hier ſtelt hy in het werk zyn alderzoetſte werken,
 Hy dekt de gantsche Maagd met zyn gezwinde vlerken,
 Hy ſprengt haar om het hooft een wonder krachtig nat,
 Dat haar met vreemt gewoel in al de leden zat. (nen,
 Het vocht doorkruipt de Maagd tot in haar diepſte zin-
 En roert haar geeſten om, en leert de vryſter minnen,
 En beeld haar dingen in die zy met oogen ziet,
 En, zoo het ſchynen mocht in volle daad geniet.
 Zy vond haar aan een beek die met gezwinde ſtroomen
 Gink zwieren in een dal, en om de groene boomen;
 Ter zyden in een boſch daar uit een Ridder quam,
 Die met een bly gelaat tot haar de reize nam.
 En als de jonge Vorſt het water quam te naken,
 Zoo hiet hy zyn gevolg haar ſnelle gangen ſtaken,
 En gaf hem by de Maagd, en bood haar goeden dag,
 Zoo geeſtig als hy kan zoo gunſtig als hy mag.
 Princeſſe met verlof ik kom tot u getreden,
 Bekoort in myn gemoed door uwe friſſche leden;
 U beeld is my verſtoont te midden in der nacht,
 Daar ik in ſtilte was en om geen vryen dacht.
 't Is (ik en weet niet wie) 't is iemand van de goden,
 Die heeft my in den droom uit hooge macht geboden,
 Te komen in het Ryk daar ik op heden ben,
 En daar ik niet een menſch als u alleen en ken.
 U mond, u geeſtig oog, en u bevallig wezen,
 Is my te geener tyd by menſchen aan-geprezen,
 Het is een diep geheim dat my de zinnen dryft,
 En dat u zoet gelaat in myn gedachten ſchryft.
 Ik zag u doen ik ſliep, ik zag u zoete wangen,
 En kreeg van dat ik zag een wonder groot verlangen.
 Ik zag u zonder zien, en doen ik niet en zag,
 En doen ik in het bed en in het duifter lag.

Nu doe ik in der daad dat my de goden rieden,
 Ik kome friffche blom, aan u myn herte bieden.
 Ik wensch ook heden zelfs, indien ik maar en kan,
 Te wezen uwen vriend, te werden uwen man.

Maar eer ik vorder ga, zoo dient gy wel te weten,
 Wie dat ik wezen mag, en waar ik ben gezeten:
 Godin ik ben een Vorst, ook van een machtig ryk,
 Soo dat ik even zelfs u Vader niet en wyk.
 Siet daar een schoon juweel, geciert met ryke steenen,
 Wel duizend jaren oud, gelyk de Vaders meenen.
 Het is wel eer geweest een pand van zoete min,
 Aan Tambos deftig Wyf die groote Koningin.
 Indien het u bevalt, gy kont het nu ontfangen,
 Gy kont het t'myner eer, om uwe leden hangen;
 En ik zal in der daad en op een vasten grond,
 U trouwen dienaar zyn, tot aan myn lasten stond.
 Met dat de jonge Vorst het pand haar scheen te geven,
 Soo quam een dikke lucht ontrent het hof gedreven,
 Een lucht van enkel vier en seile donder schoot,
 Soo dat de zoete slaap van alle menschen vloot.

Ziet daar voer Waer-droom weg, en ging den Vorst gena-
 Dienhy van deze Maagd een Man verstond te maken. (ken,
 Hier doet hy even zoo en met het eigen beeld,
 Gelyk hy met de Maagd te vooren had gespeelt.
 Odatis gaf haar op, maar 't beeld dat is verdwenen,
 En wat haar in der nacht te vooren is verschenen;
 Daar was de Juffer gram en byster ongezint,
 Dat zy haar in het bed alleen gelaten vind.
 Zy hadde wel gewenscht een slaap van hondert uren,
 Op dat het zoet gezicht had langer mogen duren.
 Maar ziet het is gedaan, en waar Odatis keek,
 Daar is geen lustig veld, daar is geen reine beek,
 Daar is geen jongen Vorst. Zy wou haar geesten stellen,
 Maar ziet een diep gepeis dat komt haar zinnen quellen;
 Het beeld, het aardig beeld, dat haar zoo wel beviel.
 Dat maalt haar in het brein, en speelt haar in de ziel,
 En zwiert haar om het hert. Den Vorst zyn deftig wezen,
 Zyn kloek en schoon gestel dat is in haar te lezen.
 Zy beeld haar zeker in, en houd het voor gewis,
 Dat dit geen losse waan, maar vry wat anders is.
 Zy meint dat in der nacht, als alle dieren zwygen,
 De goden in de ziel der menschen komen zygen,
 En maken dan bekend, dat hen gebeuren zal,
 Het zy dan bly geluk of droevig ongeval.
 Zy neemt dat als een droom de menschen komt bestoken,
 Wanneer den dageraad alreede uit-gebrooken,
 (Gelyk hier is gebeurt, dat ja het nacht-gezicht)
 Heeft dan een vasten grond, en vry een groot gewicht.
 Zy meint dat haar de slaap of een van zyne knechten
 Komt, door een stil geheim, de zinnen onder-rechten,
 Wie dat haar schoonheid acht, haar edel huis bemint,
 En wie tot hare Jeugd ter eeren is gezint.
 Of dat een hooger God haar dus komt openbaren,
 Met wien het noodig is en hoeze dient te paren,
 En dat het eigen beeld, dat zy in 't duister zag,
 Zich eens vertoonen zal te midden op den dag.
 Maar na een lang gepeis gaat zy hier tegen stellen,
 Wat vreemder dwepery dat ons de zinnen quellen,

Wanneer men leid en slaapt, en dat op enkel waan,
 Nooit grond en dient geleid, of vast en dient gestaan.
 Dat ja den hemel zelfs met harde donder-flagen,
 De nare spookery heeft wech bestaan te jagen,
 En dat een meerder God, gezegent uit de locht,
 Den slaap en zyn bedrog hier geenzins lyden mocht.
 En mits zy niet en weet het Ryk, en min de woning,
 Ja niet den blooten naam van dien gedroomden Koning,
 Dat op het naar gespook niet eens en dient gelet,
 Maar voor een nacht-gedrocht gelaten in het bed.
 Ziet dus maalt haar de geest, tot dat haar maagden quamen,
 En door een ander werk haar dit gepeis benamen.
 Men zeid haar, dat het Hof zal ryden op de jacht,
 En dat de Koning zelfs op hare komste wacht.
 Zy, schoon wel eer gewoon de bosschen af te dryven,
 Die wenscht in dit geval in huis te mogen blyven.
 Wat eertyds haar beviel dat is haar heden pyn;
 Zy wou voor dezen tyd vry liever eenzaam zyn.
 Zy voegt haar evenwel, en stelt haar om te jagen,
 En bleef op deze reis wel zes of zeven dagen.
 Daar was een deftig Slot, getimmert in het woud,
 Daar zy met haar gevolg by nachte zig onthoud.
 Geviel op dezen tocht, dat zy met rasse schreden,
 Een hart, nu lang gejaagt, quam happig na gereden.
 Haar maagden zyn vermoeit, en quamen achter aan,
 En zy bleef even zelfs ontrent een heuvel staan,
 En wacht de Jagers in. Doch eer de Ridders quamen,
 Die acht op haar gevolg en op den Koning namen,
 Ontdekt zich op het veld een geestig Edelman,
 Die, naar het schynen mocht, niet langer ryden kan.
 Hy gaf hem na de Maagd, en boog de gantsche leden,
 Hy groet het Vrouwelyn, en zeid haar deze reden;
 Prinsesse, dezen brief die komt u van den Vorst,
 Die met zyn gantsche ziel na uwe schoonheid dorst.
 Ontvoud het klein papier, het zal u kondig maken,
 Den brand van zyn gemoed, den grond van alle zaken,
 En wat het vorder raakt. Gy zult in korten zien,
 Wat u den Hemel vergt, en wat 'er zal geschien.

Hy gaf, flux naar het woord, zyn paard de volle spooren,
 En heeft zich weg gemaakt, en in het woud verlooren.
 Odatis stond verbaast. Den Brief lag in haar hand,
 Daar zy in Griekse Taal aldus geschreven vand:
 Den brief die gy ontsluit, ô Blom van alle Maagden!
 Die door een zoet gelaat aan Prinçen ooit behaagden.
 Komt u van zeker Vorst, die nooit u schoonheid zag,
 En zich noch evenwel u dienaar roemen mag.
 U Dienaar wil ik zyn, en mocht 't u behagen,
 Ik wil u zyn verplicht voor al myn levens-dagen;
 Zoo dat de dood alleen, en anders geen geval,
 Ons banden open doen, ons handen scheiden zal.
 't En is geen menschen werk, dat ik u ga beschryven;
 Gy moet in dit geval u zinnen hooger dryven.
 't En is geen aardische tocht, daar uit myn liefde vloeit,
 De Goden even-zelfs die zyn 'er in gemoet.
 Het is op dezen dag by-na een jaar geleden,
 Dat al het Hof-gezin, dat al de groote Steden,
 Dat schier geheel het Ryk tot my in ootmoed quam,
 En ried my tot behoud van ons vermaarde Stam:
 Myn raden al gelyk, die by den koning waren,
 Die hielden deftig aan om my te verhooren,
 Men sprak 'er van een feest, en van een jonge Vrou,
 Op dat het gantsche Ryk de vrucht genieten zou.
 Myn eerste Kamerling, van ieder een geprezen,
 Heeft my nu menigmaal Prinçessen aan gewezen,
 Prinçessen op gespoort, Prinçessen toe gedacht,
 En even met 'er daad Prinçessen toe gebracht:
 Ik zag de luiden aan, die my den handel rieden,
 Maar dacht in myn gemoed, 't konde niet geschieden;
 Ik was van myner jeugd genegen tot de jacht,
 Zoo dat ik nimmermeer op echte vrouwen dacht.
 Noch zaid' ik evenwel, ik wilde my beraden,
 En denken om het stuk, daarom de Stenden baden;
 Dan 't was maar om de fleur al wat ik doen bestond;
 Want ik en had geen lust tot vrou of trou-verbond.
 Ik bleef dan als ik was, ik bleef als noch genegen,
 Om in het woeste bosch myn vreugd te mogen plegen.

En schier dien eigen stond, zeld' ik myn Ridders aan.
 Dat ik den naaften dag ter jacht verstond te gaan.
 Daar steld zich ieder schrap, en gaat hem toe bereiden,
 Om met een moedig peerd te rennen op der heiden,
 Te zweven door het bosch, en met geheele macht,
 Het Hof met zyn gevolg te leiden op de jacht.
 De nacht quam onder dies zich om den Hemel strekken,
 En met een duister kleed het Aardryk overtrekken.
 Ik gaf my naar het bed dat my tot slapen riet;
 Maer, schoon het lichaam sliep, de zinnen rusten niet.
 Waer toe men is geneigt, wanneer men plag te waken,
 Daer in gaet ook de ziel haer in de nacht vermaken.
 Het schynt dat ik gestaag in nare bolichen dwael,
 En menig vluchtig hert met rennen achterhaal.
 Daer was een lustig dal te midden op de velde,
 Dat zachtjens neder schoot en naer een water helde;
 Een water wonder schoon, en klaar gelyk een glas,
 Verlustigt met een woud vol aardig blom-gewas;
 De kanten als geboort met hooge myrte-boomen,
 En met een hoogen berg, die spiegelt in de stroomen.
 In dit bevallyk plein, ontrent de reine beek,
 Daer stond een jonge maegd die in het water keek.
 Zy had een wakker oog, een bly, maer deftig wezen,
 Het scheen Diana zelfs die was 'er in te lezen;
 Want zy was lang en fris, en even zoo geziert,
 Gelyk de Jacht-godin, als zy haer feestten viert.
 Terwyl ik naerder quam zoo rees 'er uit den velde,
 Een wonder vreemde galm, die myn gemoed ontstelde,
 Een stemme sprak aldus: Ziet hier een schoon juweel,
 Ziet hier, geduchte Vorst, dit is u echte deel.
 Ik zocht wie dat 'er sprak, maer die is niet te vinden,
 De stem was, als het scheen, geboren uit de winden,
 Of uit de lucht gedaelt: Ik stond 'er in beschreemt,
 Het was een grooter stem als van een mensche koomt.
 Doch ik voeld' onder dies myn hert my gantsch beroeren,
 En, ik en weet niet hoe, myn zinnen omme voeren.
 Ik werd dien eigen tyd gelyk een ander mensch,
 En ik verliet terstond myn's herten ouden wensch.

Myn geest werd tot de maegd met alle kracht gedreven,
Dies scheen ik maer alleen in haer voortaan te leven.

Ik kreeg een groote lust, om haer te mogen zien,
En om myn eigen hert haer aen te mogen bien.

En had voortaan geen lust, met hondert snelle brakken
Te rennen door het woud en door de dichte takken;

Daer was geen oorlog meer in al het naaste velt,
Geen haas, of hart, of vos, geen beir en is gequelt.

Ik voelde myn gemoed tot haer geweldig dryven;
Dies hiet ik myn gevolg een weinig achter blyven.

Ik had een schoon juweel dat om myn leden hing,
Daer meed' ik aan de beek en tot dees Nimphe ging.

Maer t'wyl ik bezig sta en iet begon te zeggen,
En meind' het aerdig tuig haer om den hals te leggen,

Doen hoord' ik in der haast een wonder hard geluit,
En straks zoo was myn droom en al de blydschap uit.

Doch of al schoon de slaap van my was afgeweken,
Noch bleef het zoet gezicht in myn gedachten steken,

Ik zag het aerdig beeld daer ik in 't duister lag,
Ik zag het zoo het is ook doen ik niet en zag.

De zon rees onder dies, ik liet het jagen blyven,
En ging van stonden aen den gantschen handel schryven,

En hoe de Nymphe stond. en hoe zy was geziert,
En hoe het geestig hair haer om de wangen zwiert.

In 't kort haer gantsche stand. Ik ging het wonder zeggen,
Aan hun die zyn gewoon myn droomen uit te leggen,

Een diep gezinnet volk, dat vreemde dingen weet.
En (naer het schynen mag) als met de Goden eet,

Als in den Hemel woont. Dit ging daer openbaren
Dat my den Hemel vergt om my te willen paren,

En dat ons Hymen zelfs vertoont in dit geval,
Waer dat my dient gegaen, en wien ik kiezen zal.

Maer waer zy wonen mag die my is aangewezen,
En by de Goden zelfs ten hoogsten is geprezen.

Waer (zeg ik) deze Maegd voor my te vinden staet,
Daer toe en wist de kunst voor my geen nutten raed.

Hier op is my de geest door gramschap aangesteken,
Ik dreigd' hun al gelyk den kop te laten breken,

't En

't En zy men even straks de vrage my ontbind,
En wyze in wat geweest haar deze Nymphe vind.
Haer ambacht strekt alleen om droomen uit te leggen;
De lieden zyn verbaast, en weten niet te zeggen,
Maar waar zy wezen mag, die ik niet noemen kan,
Daar weet, gelyk het bleek geen sterre-kyker van.
Wat raad in dit geval? Ik liet een Schilder halen,
Die menschen is gewoon ten besten af te malen;
Dien geef ik myn geschrift, en zeg hem boven dat,
Hoe ik haar zoet gelaat voor dezen heb gevat.
Ik zeg hem, zoo hy weet haar wangen na te maken,
En kan naar rechten eisch haar edel wezen raken,
Dat ik hem loonen zal zoo wel als eenig mensch,
Ook boven zynen eisch, ja boven zynen wensch.
De meester tyd te werk. Ik zeg hem alle zaken,
Die hare frissche verw, en die haar wezen raken,
En hoe dat haar de mond, haar oog en zoet gelaat,
En hoe dat haar de borst, en al het lichaam staat:
Ik zegge dat hy moet doen bloozen hare kaken,
En dat hy als een goud haar vlechten heeft te maken;
Haar aanzicht niet te vet, en even niet te schraal,
Haar tanden als yvoor, haar lippen als koraal:
Haer oog van schoonen glans gelyk de gulde stralen,
Die uit een klare lucht op aarden neder dalen,
Haar leden net gevoegt gelyk een jonge ree,
Haar mond gelyk een roos, haar borst gelyk een snee.
Haer kinne wat geklooft en putjens in de wangen,
Haer vlechten als een net om harten in te vangen:
In 't korte wat de slaep myn hart had ingeprent,
Dat maak ik, zoo ik kan, den goeden man bekent.
De goede Schilder wrocht, als met de gantsche zinnen,
Om prys, maer boven al om geld te mogen winnen.
Dan streck hy wakker toe, dan vreef hy weder uit,
Maer wat hy poogt te doen, hy quam tot geen besluit,
Ten lesten quam de man een zoeten streck te geven,
En ziet na datmy docht het beeld dat scheen te leven.
Dies riep ik: Weerde vriend, bedwing u rappençeel,
Ik zie het aardig dier, ik zie het schoon juweel,

Ik zie myns herten wensch, ik zie naar deſtig wezen,
Uw kunſte geefſtig man, is weerd te zyn geprezen.

Ik gaf hem lofs genoeg, en al met vollen mond;

Maer, dat hem beter was ik ſchonk hem duizend pond,
En dan noch boven dat een wonder ſchoone keten,
En mach om 'n het Hof voortaan te mogen eten:

Dit maekt de man verblyd hy gaf my grooten dank,

En wou myn dienaar zyn zyn leven dagen lank,

Ik liet terſtond het beeld, met wonder groot verlangen,
In myn verheven zael voor al de wereld hangen;

Op dat al wie 'er quam mocht brengen aen den dag;

Of hy zyn leven ooit dit wezen elders zag.

Hier ſteld' ik pryzen toe. Voor eerſt een gouden keten
Voor die het ſtuk ontdekt, en my zou laten weten:

Dies zag ik dat het volk hier op gedurig peiſt,

Doch meefſt dat even ſtaeg in verre landen reiſt.

Juiſt als de derde zon quam uit de zee ger zen,

Verſchynt ons zeker man, die kent haer eerbaer wezen,

Die zeide met beſcheid, en met een vollen mond,

En na dat ik het greep, als op een vaſten grond,

Die zeide, dat het beeld geleck in volle leden,

Een Nymph, om hare deugd, van ieder aen gebeden.

Een Dochter van een Vorſt, die hy Omartes noemt

Van wiens doorluchtig Huiſ degantſche wereld roemt

Straks koos ik een gezant, en ſtierd' hem na de landen

Die Tanaïs omvangt in zyn bemofte ſtranden.

Ik gaf hem laſt te zien door het geheele Ryk,

Wie met het geefſtig beeld in wezen is gelyk.

De man die loopt te poſt met onvermoeide leden,

Doorrent Omartis land, en hondert groote ſteden,

Tot dat hy in het Hof ten leſten eens belent,

Alwaar hy zich vertoont, maer houd hem onbekent.

En om van alle ding den rechten grond te weten,

Zoo komt hy op den noen, en zag den Koning eten,

Hy zag een jonge Maegd, die aen den tafel quam,

En even hare plaets ontrent den Koning nam.

Dit waert gy ſchoone blom, ô Peerel van de Vrouwen!

Dies kon myn afgezant zich geenzins wederhouwen.

Hy

Hy weet niet wat te doen, of wat hy vorder wil,
 U wezen en het beeld en hebben geen verschil.
 Dit vind hy maar alleen, dat u bevallig spreken,
 Niet met het stomme beeld en dient te zyn geleken,
 En dat ooit schildery en heeft ho innig zoet,
 Gelyk een ware maegd, en als het leven doet.
 Hy rend dan wederom, om my zyn wedervaren,
 (Gelyk hem was gelaft) te kunnen openbaren.
 Hier door werd ik verrukt, en uitermaten bly,
 En kuste duizendmael u zoete schildery.
 Wat staet my nu te doen, ô wensch van myn gedachten!
 Als troost in dit geval van u alleen te wachten?
 Wat ik nu bidden mag vervult nu met 'er daed,
 Dat ons het diep geheim, dat ons den Hemel raed.
 De Slaep, gelyk gy weet is eene van de goden,
 En heeft in zynen dienst wel hondert snelle boden,
 Die staen voor hem bereid, die zend hy over al,
 En dwingt met dit gespook geheel het aardsche dal.
 Hy kan, wanneer hy wil, ons zinnen gantsch verblyden,
 En ruktze wederom in wonder bitter lyden;
 Hy is een opper vorst, een Koning van de nacht,
 En heeft op alle vleesch geweld en volle macht.
 Indien 'er iemand meint zich tegen hem te stellen,
 Hy kan hem even staeg met hondert spookten quellen,
 Hy leid hem, dien hy wil, aen Charons zwarten boot,
 En drukt in zyn gemoed de prangen van de dood.
 Ik bidde, schoone blom, koom doet myn welbehagen,
 Gy zult u jonkheid zien in wonder blyde dagen,
 Gy zult Princesse zyn, en even myns gelyk,
 En plegen hooge macht door al myn deftig Ryk:
 Ik zal u boven dat, ik zal met al de zinnen,
 Ik zal u tot het graf of na de dood beminnen.
 Hoe kan het anders zyn! Gy zyt een heilig pand,
 Dat op my neder daelt als uit der goden hand.
 Maer 'tis, beroemde Maagd, al lang genoeg geschreven,
 Ik zend' u myn gezant, wilt dien het oore geven,
 Hy is myn eerste Raed, myn dienaar in den noot,
 Hy zal myn innig hert u storten in den schoot.

Zoo ras het Vrouwelyn den brief had overlezen,
Zoo is in haer gemoed een koude schrik gerezen.

Zy vind dat haer den Prins heeft in den droom gezien,
Maer weet niet hoe het komt, of hoe het kan geschien:

Zy vind dat haer de Vorst juist doen begon te minnen,
Als hem de zoete slaap bezat de gantsche zinnen:

Zy vind dat haer de gunst, die zy den Koning draegt,
Met droomen is verwekt en in de borst gejaegt:

Zy vind als dat de Prins haer gunst heeft iugenomen,
Met dat het nacht-gezicht is over hem gekomen:

Zy vind als dat de slaap gelyk een schilder doet,
Heeft met zyn edel beeld geschildert haer gemoet:

Zy vind dat haer de Vorst bemind uit alle krachten,
En dat zy wederom hem streelt in haer gedachten:

Zy vind dat hy verzoekt haer trou en rechterhand,
En dat haer ziel begeert het eigen minne-pand.

ô Goden! zeide de Maagd, ziet daer twee jonge menschen,
Die beid' het eigen ding van gantscher herten wenschen,

ô Gy die aen het werk zyn grond en wezen gaaft!
Ik bidde wat ik mag, dat gy ons herten laaft.

Ik bidde datje wilt het stuk alzoo beleiden,
Dat ons de bleeke dood alleen zal kunnen scheiden.

Eer datze vorder sprak zoo quam het gantsche rot,
En leid' haar uit het bosch en naer haer Vaders Slot.

Hier staet een ieder stil, hier doet de Koning langen,
Al wat 'er met den hond of netten is gevangen;

Hy ziet, hy tast het aen met wonder groot vermaak,
En geeft hem voorts tot rust verwonnen van de vaak.

Met dat de zwarte nacht ten lesten was verdwenen,
Is in het naaste dorp een groote sleep verscheenen,

Een sleep van deftig volk, maer anders in gewaat,
Als iemand daar ontrent of in de steden gaat.

Haar kleed dat wyft 't uit, en doet genoegzaam blyken,
Hen af te zyn gedaalt uit verre Koningryken.

Een die het Opper-hoofd van dit gezelschap was,
Die voed een langen baard, en wit gelyk een vlas,

Eer dat hy vorder gaat, beschikt hy trouwe knechten,
Die eerst, van waar hy quam, den Koning onderrechten.

Omartes, des verzocht, bereid een gunstig oor,
En eer de middag komt zoo krygt de Man gehoor.
'k En wil op zyn gesprek niet lange blyven malen,
Ook wat 'er omme ging en zal ik niet verhalen;
Het stuk dat dient bekend, een woord is hier genoeg,
Odatis was de grond daar op zyn reden sloeg.
Die is de frissche blom, de kroon van alle doeken.
Die hy voor zynen Heer ten echte komt verzoeken,
Een Heer die machtig is, en al het Ryk bestiert,
Daarom dat Tanais met gulle stroomen zwiert.
Omartes kent den Vorst, en dat in volle leden;
Maer wil zyn enig Kind zoo verre niet besteden.
Hy spaart de schoone Maagd voor zoo een Edelman,
Daar hyze dikmaal zien en veel bezoeken kan.
De Vorst word dan ontzeid, en hy die was gezonden,
Heeft zich als buiten hoop en zonder troost gevonden,
En des al niet te min, nadien hy scheiden moet,
Zoo word hem toegestaan, dat hy Odatis groet.
Hy dient hem van den tyd, hy zeid haar weinig reden,
Maar die noch evenwel haar rillen door de leden.
Een poel die in haar zelfs noit zonder water stond,
Krygt, schoon het maar er mot, wel haast een weken
Omartis, nu bewust dat verr' gezete Vorsten, (grond.
Op zyn Odatis zien, en na haar schoonheid dorsten,
Stelt vast in zyn gemoed, dat zy daar in het land
Is nut te zyn besteed en haest te zyn gemant.
Hy wil haer niet te min in vryheid laten kiezen,
Door wien zy in het Ryk haar maegdom wil verliezen.
Hy zeid haar zyn ontwerp, en stelt een vasten dag,
Zoo kort in haar begryp als immers wezen mag.
Zy, die tot deze keus niet is gezint te komen,
Bid dat de korte tyd mag langer zyn genomen,
Zeid dat haar teere ziel is zwak en gantsch verbaast,
En dat zoo grooten stuk dog niet en dient verhaast.
Omartes evenwel, beducht op alle zaken,
En wil, hoe dat het gaat, den tyd niet langer maken,
Hy geeft dan vorder last dat alles zy bereid,
En straks zoo gaat het werk na dat de Koning zeid,
Men

Men liet door al het Ryk een ieder openbaren,
 Dat hy een Dochter heeft van driemaal zeven jaren,
 En dat hy haar vergunt, dat zy een bruilofts-dag,
 Dat zy na eigen zin een man verkiezen mag.
 Daer-maekt zich ieder op, als met de gantsche leden,
 En komt in vollen glants en deftig aengeireden.

Wie weet 'er (meint de Jeugd) aen wien het bly geval,
 Aan wien de fchoone kans ten deele vallen zal.
 Odatis onder dies roept een van hare knechten.
 En gaet hem van het ftek wel grondig onder-rechten,
 Zeid dat hy nachten lang en met een raffen fpoet,
 Zeid dat hy wonder ftill zyn reize ftellen moet.
 Zy geeft den poft een brief met zoeten inkt gefchreven,
 En hy ryd op de reis, als van een wind gedreven,
 Hy rent met alle vlyt, zoo ras hy immer mag,
 Daer Zariades heir als doen te velde lag.

Het leger was verfterkt, ontrent de gulde ftranden,
 Daer Tanaïs besproeit de vette kooren landen;
 En mits de snelle poft ontrent den Koning ftond,
 Ontfluit hy met befcheid aldus zyn heufche mond;
 De fchoonfte, machtig Vorft, van die op aerde leven,
 Heeft my het fchoon papier aen u gelaft te geven;
 Doorleeft maer dit gefchrift, gy zult terftond verftaen,
 Waer toe Omartis tracht, en hoe de zaken gaan.
 De Vorft ontwind den brief en vind 'er in te lezen,
 Dat hem ontfteken doet in zyn manhaftig wezen.

Hy weegt het vreemd geval, hy ziet in korten tyd,
 Hy vind als dāt het werk geen uitftel meer en lyd.
 Hy telt de dagen af die hem noch over bleven;
 Maer 't fchynt te laet te zyn hem op de weg te geven,
 Hem dunkt dat hy geen raed om daer te zyn en weet,
 Al had hy fchoon het peerd dat Perfeuseens bereet.
 Hy zeid des niet-te min i. Wat zal ik langer peizen?
 Ik wil van ftonden aen my ftellen om te reizen.

Op, op, zwaermoedig hert de kansfe dient gewaegt,
 Ik zal doen wat ik kan, en Godt wat hem behaegt.
 Twee dienaers zonder meer, die van den handel weten,
 Zyn met den jongen Vorft in haeften opgezeten,

En spoeyen haren weg. en rennen door het woud,
 Van 't leger blyft de zorg aen die het is betrouwt.
 Den adel onder dies niet al haer gantsch vermogen,
 Quam na des Koning Slot In alle macht getogen,
 Al is het schoon paleis van wonder groot beslag,
 Noch vond men dat het volk niet in het Hof en mag.
 Omartes maakt een Wet, die min als twintig waren,
 Of die nu zyn gegaan tot twee en-dertig jaren,
 En werd geen-plaats vergunt: en ziet, op dit geval,
 Vermindert van den hoop al vry een groot getal.
 Als nu de frissche Jeugd te zamen is gekomen,
 Soo heeft de groote Vorst een kop terhand genomen,
 Een kop van enkel goud: Hy sprak zyn Dochter aen,
 En hierze voor het volk en om de kamer gaan;
 Odatis (zeid de Prins) ziet, duizend Edel lieden,
 Syn even nu gezint haer trou aan u te bieden.
 En gy zyt heden zelfs door my een vrye Maagd,
 Verkieft de friste Vorst, of dien het u behaagt.
 En als gy zult een Prins, een Graaf, of Ridder vinden,
 Aan wien gy zyt geneigt u teere Jeugd te binden,
 Soo geeft hem dezen kop, en dien gy bied den Wyn,
 Die zal voor-eerst u Man, en daer na Koning zyn.
 Odatis op het woord die stont geheel verslagen;
 Sy moet pes niet-te min, zy gaat de kansse wagen,
 Sy geeft haer tot het werk, zy wandelt door de zael,
 Niet slechts voor eene reis: maer zes of zeven mael.
 Al waerze maer een reis haer lieffelyke stralen,
 Laet op een jongen Vorst of op een Ridder dalen,
 Die is terstond in hoop dat hem een schoone Vrou,
 Dat hem de Kroone zelfs ten deele vallen zou.
 Maer als de jonge Maagd de schaer heeft over-keken,
 Soo is sy wederom tot hare plaets geweken,
 En sprak ten lesten dus: Myn oog is gantsch verblind,
 Om dat het over al zoo grooten keuze vind.
 Schier ieder die ik zie is weerd te zyn gekooren,
 En, zoo het schynen mag, als tot een Kroon gebooren,
 Voor my ik ben bedwelmt in zoo een ryken glans,
 In zoo een schoonen hoop van uit-geleze Mans.

Daer

Daer is nu voor het Ryk geen Koning op te rapen
 Ik moet noch dezen nacht hier over my beslapen,
 Het is een wichtig stuk voor al den gantschen Staat,
 Hier dient niet in gedaan als naer een ryp beraat.
 De Vorsten al gelyk die by den Koning zaten,
 Die hebben nevens hem haer voorstel toegelaten.
 Een ieder prees de Maegd, dat zy met oordeel ging,
 En niet in haast en koos een rauwen Jongeling.
 Odatis was verblyd, zy had een dag gewonnen,
 Maer ziet het tweede licht dat had alree begonnen,
 En zy vernam geen post, en min den jongen Vorst,
 Wiens beeld gedurig speelt ontrent haer jonge borst.
 Daer gaet het weder aen. De Koning is gezeten,
 Die laet aen al het Volk en al de Ridders weten,
 Dat nu de zoete tyd, de blyde stond genaakt,
 Dat hem een edel Vorst tot zwager zy gemaakt.
 Daer komt het Vrouwelyn ter zalen in getreden,
 Van ieder een gestreelt, van ieder aengebeden,
 Daer word haer wederom de kop ter hand gedaen,
 En zy is op een nieuw de kamer om gegaen,
 Maer hoor een zeldzaam ding, haer teere voeten glippen,
 En dreigen haer een val, zoo dat haer roode lippen,
 Verbleiken van den schrik, en dat de gulde schaal
 Verloor haer edel nat te midden op de zaal.
 Een Priester daer ontrent, die gaet den Koning spreken,
 Die gaat van stonden aen den gantschen handel breken.
 Hy zeid, hoe dat de schrik, en 't storten van de wyn,
 Ontrent een deftig werk onguere teikens zyn.
 Hier op zoo heeft de Vorst van stonden aengeboden,
 Een noodig offer-werk te brengen aen de goden,
 En 't werd terstond gedaen, en alle ding gestaekt,
 Dat aen het Vrouwelyn een vrolyk herte maekt.
 Men hiet van stonden aan een witten Os te brengen,
 Men liet het weelig beest met rooden wyn besprengen,
 Men gierden 't met een krans van edel blom gewas;
 Dat uit des Konings Huis een jonge Vryster las;
 En, naar een vreemd gelol hier over uitgesproken,
 Zoo word straks aan het dier het moedig hoofd gebrooken.
 En

En Hymen toe gewyt, en met der daed verbrand,
Ten goeden van de maagd en van het gantsche land,
De Priesters die met ernst het ingewand bezagen,
Voorzeggen groot verdriet en wonder harde plagen:
En zeggen dat het werk niet langer staen en mag,
Als tot het eerste licht, en aen den naaften dag.
Hier worde een Maagd verzocht en niet te min geboden,
Te doen als dat behoort den wille van de goden
Op dat geheel het Ryk, en zy nog boven dat,
Met pest en haastig vier niet weg en zy gevat.
De tyd doet haren loop, zy moet op heden kiezen,
Of moet haar Vaders gunst en eigen heil verliezen;
Hier gaat 't aen de man, Odatis herte drilt,
Onzeker watze doen of watze laten wilt.
Zy word hier op verzocht, zich op de zaal te vinden,
En door een zoeten knoop haar vast te laten binden.
De Koning zeid haer aen: Dit is de laatste keer,
Kiest Dochter, kiest een Man, of nu of nimmermeer.
De Juffer op het woord begon eilaas te weenen;
Maer geenzins op de ' grond gelyk de lieden meenen.
't Is maer een eenig point, dat maekt haer dit verdriet,
Dat zy geen vreemden Prins daer in den hoop en ziet.
Zy gaat ten lesten voort, met grooten angst bevangen,
Met droefheid in de ziel, met tranen op de wangen.
Men let wien zy den kop zal hebben aen te bien;
Maer die haer geeft bezit en is 'er niet te zien.
ô Goden! zeid de maagd, hebt gy myn hert bewoogen,
En uit myn eigen land de krachten weg-getoogen,
Voltrekt het diep geheim, dat ik in 't duister zag,
En geeft dat ik myn ziel eens weder vinden mag.
Terwylen datze sprak, de rond' is omgekomen,
En zy en heeft geen Vorst of Ridder aen genomen,
Haer Vader is verbaast, en weet niet wat 'er schort.
Dat zy niet anders doet als datze tranen stort.
Daar ziet een ieder toe, wat dat 'er zal geschieden,
Of wat in dit geval de Koning zal gebieden
Maar juist dien eigen stond een jong en wakker Helt,
Heeft zich ontrent de Vorst en voor de Maagd gestelt.
Zyn

Syn kleet is niet gemaakt gelyk in onze dagen
 De Ridders van het Ryk, of als de Prinçen dragen,
 Maar op een vreemde wys; en des al niet te min,
 Daar stak een groote kost en ryke steenen in.
 't Geveest van zyn geweer dat is aan alle kanten,
 Gantsch heerlyk op-geciert met groote diamanten,
 En al zyn ander tuig dat blonk gelyk de zon,
 Soo dat 'er niet een mensch den glans verdragen kon.
 Hy sprak Odatis aan: Aanziet nu met 'er oogen,
 Hem die u in den droom de goden quamen toogen,
 Gy weet, ô schoone Maagd! al wat 'er is geschied;
 Voltrekt dan nu het werk dat u den Hemel ried.

Zy sloeg haar oogen op, en zag het edel wezen,
 Dat zy, ook zonder zien, te vooren had geprezen.
 Zy kent zyn heusche taal, zyn oog en hupzen mond,
 Gelyk zy aan de beek te vooren ondervond.
 Zy kent zyn gantsch gestel van boven tot de voeten,
 Juist als hy in de nacht haar eertyds scheen te groeten.
 Zy treed dan naarder toe en zeid hem: Edel Vorst,
 Ontfangt dit schoon Juweel, en lest hier uwen dorst.
 On

Ontfangt ook boven dat een hert tot u genegen,
 Ontfangt myn reine trou, want die is u verkregen;
 Ontfangt myn die gy ziet, en zoo ik heden ben;
 En weet dat ik geen man als u, ô Prins en ken!
 Hy nam het edel Vat, en heeft terstond gedronken
 En straks is aan de Jeugd de moed geheel ontzonken,
 Een ieder stond verbaast van dit beleefst onthaal.
 En ziet, daar rees gewoel door al de groote zaal.
 Een Prince daar ontrent, die al voor zeker stelde,
 Dat hy dit aardig wild zou lichten uit den velde,
 Riep: 't Is een vreemdeling die hier zyn trouwe bied,
 En dat en is voor al des Konings wille niet.
 't Sa rept u, frissche Jeugd, en wilt het stuk beletten,
 En stuurt het deftig werk na luid van onze Wetten,
 En weert den vreemdeling. Op dit onrustig woord
 Zoo rees een ieder op, een ieder is gestoort;
 Een ieder maakt gewoel, gelyk de hyën plegen,
 Wanneer 'er in den korf een hommel komt gezegen.
 Daar ryft de Koning op, daar gaan de degens uit,
 Daar zwiert het groote rot ontrent de jonge Bruid.
 Als Zariades zag hoe dat de zaken stonden,
 En hoort het snar geroep van al de grage monden,
 Hy nam de zoete Maagd, en leidze met 'er hand,
 Tot hy die van de zaal en in de ruimte vand.
 Daar stond zyn trouw gevolg met zeven versche peerden,
 Al snel gelyk de wind, en al van grooter weerden,
 Het beste van den hoop dat werd hem toe gepast;
 Hy veerdig in de zaal, en houd Odatis vast,
 Hy veerdig op den loop, al wat de peerden moogen,
 Het schynt niet datze gaan, maar snellyk henen vloogen.
 Hy roept by wylen uit: Piroïs, edel dier,
 Gy voert myn beste pand, myn ziel, myn eerste vier,
 Myn troost, myn herten-lust; wilt nu geen leden saren,
 Ik zal u naderhand myn vriendschap openbaren,
 Myn gunste laten zien. Het scheen als of het woord
 Werdd by het peerd verstaan, zoo veerdigging het voor
 Wat doet de Ridder vlyts om niet te zyn gekregen!
 De peerels van de Maagd die stroyen op de wegen.

Haar fluyer, haar g'spang, en menig aardig pand
 Die rollen in het stof, en in het mulle zand.
 Odatis roept: Eylaas! myn beste dingen vallen,
 De Ridder wederom: 't is hier geen tyd te mallen,
 Myn Ryk is ryk genoeg, Vriendinne, weest gerust
 Gy zult haast weder zien u vollen herten lust.
 Soo haast als deze vlucht is in het Hof geweten,
 Syn fluks in grooten haast de Ridders op-gezeten,
 Die rennen uit de Stad, die zwerven over al,
 En op den hoogsten berg, en in het laagste dal.
 Men vond 'er in het land en al de groene velden,
 Die zich tot streng gevolg en na te jagen stelden.
 Dat had de gramme Vorst aan al de Jeugd belast,
 En daar op werd terstond met alle vlyt gepast.
 Odatis onder dies door staag en haastig ryden,
 Heeft leet en ongemak, heeft pyn genoeg te lyden,
 Tot dat de jonge Vorst in zeker woud belent,
 Daar hy geen uitkomst ziet, en geenen weg en kent.
 Hoe dat hy verder ryd, hoe dat de dichte takken,
 Hun dreigden meerder nacht, en grooter ongemakken.
 De velden zyn bedekt door ruigte van de braam,
 En straks is al het pad tot ryden onbequaam.
 En 't wyl hy bezig is in dit elendig dwalen;
 Soo komt 'er van den berg een bende ruiters dalen.
 Die krygen hem in 't oog, en door een enge baan,
 Soo quam het vinnig rot op zyn gezelschap aan.
 Daar staat de Prins verstelt, hy ziet de gasten naken
 Hy kan niet uit het woud, niet op den weg geraken.
 Syn peerden zyn vermoeit, Odatis gantsch verzaagt,
 En spreekt geen ander taal als datze byster klaagt.
 Hy doet al zyn gevolg haar geven van de peerden:
 Hy krygt de jonge Maagd en zet haar op der eerden,
 Hy zet haar op den weg, en in het groene kruid;
 En hy straks na den weg, en fluks de zabel uit.
 Hy geeft zyn knechten moed, en met den blooten degen
 Soo treed hy voo en uit, en gaat de Ridders tegen.
 r'Sa mannen (zeid de Vorst) wat is 't dat gy begeert?
 En doet geen overlust een die u niet en deert:

Voor my ik kan een Prins, ik kan een vriend beloonen,
En die my gunstig is die kan ik gunste toonen;

Ik bidde weest gerust, en houd u wapens stil,

Heb ik het vrouwelyn, 't is maar haar eigen wil.

Komt stelt vry in het werk dat zy u zal gebieden,

Gy zult in korten zien wat dat 'er zal geschieden;

Gy zult in korten zien wat haar uit dit geval,

Wat u ook even zelfs ten deele worden zal.

Kom doet myn bruid gelei, ik zal u dienst vereeren

Ik wil u voordéel doen, en uwen staat vermeerren.

Ik wil u laten zien, hoe dat een edel hert,

Door wel onthaalt te zyn tot gunst gedreven werd.

En tot een vaste peil dat ik vermag te geven,

En dat ik ben geleert, hoe dat men dient te leven,

Zoo neemt my dit geschenk als tot een klein begin

Van myn onseilbaar hert en toegenegen zin.

Te midden in het woord zoo nam hy van den hoofde,

Zyn ryken Tuliband, die hy met een beroofde,

Van menig schoon juweel; hy trok 'er baggen af,

Die hy met volle gunst de grage quanten gaf.

Odat is quam 'er by en met een goude keten,

Die zy den Hopman schonk, liet zy de gasten weten,

Dat zy den Vorst bemind. Ziet daar het gantscherot.

Ten dienste van de Vorst, en dat op haar gebod.

Juist op het naaste dorp een van de rauwe bende,

Die even daar ontrent een hupse Jonker kende,

Ontleend' hem zyn karos; en al het gantsch gespan,

Een gifte zoo bequaam als iemand brengen kan.

Ten dienste van de Bruid; vermits zy met de wagen

Vry beter was gepast, en zachter werd gedragen. (trent,

Als met een vluchtig peerd. Noch vind hem daar on-

Een Vorst die aande Bruid zes kamer-maagden zend,

Ook ander vrouwen tuig, gemaalt, genaait, gesteken,

En wat haar op de reis noch vorder mocht ontbreken.

Daar is de vorst gerust, daar reist hy met gemak,

En daar is niet een mensch die hem den vrede brak.

Daar komt hy met 'er tyd tot zynen leger naken,

Daar hiet hy door een post, zich ieder veerdig maken,

Daar komt het machtig heir, de ruiters vooren uit,
Ter eeren van de Vorst, en van de jonge Bruid.
Daar ziet men over al veel duizend veld-banieren,
Veel wimpels door het woud en om de tenten zwieren.
Daar hoort men trommels gaan, en alle vreemd geluit.
Ter eeren van den Vorst, en van de jonge Bruid.
Daar ziet men in der haast veel tenten op geslagen,
Die van de nieuwe vreugd de blyde teikens dragen.
Daar ziet men al het veld bestrooit met enkel kruid.
Ter eeren van den Vorst, en van de jonge Bruid.
Daar riep men welleskom door al de groene velden,
Daar hoort men 't zoet gevry en al den handel melden
Zoo dat het aardryk loeyt, en Echo weder stuit,
Ter eeren van de Vorst, en van de jonge Bruid.
Daar loopt de raffe Faam door al de naaste landen,
En roept met vollen mond van deze nieuwe banden.
Daar is het stuk gezet; en tot een kort besluit,
Wie dat het spyten mag, Odatis is de Bruid.
Odatis is gegaan. Wat zal de Vader maken;
Zy is een Koningin, hoe kanze beter raken?
Met oorlog iet te doen is vry een harde kans,
En noit rees uit het zweerd een nieuwe Maagde-krans.
Al wat het bedde rooft door lust en vierig minnen,
Is in het vlakke veld met oorlog niet te winnen;
Want als een jonge Maagd verliest haar teere blom,
Zy krygtze nimmermeer door wapens wederom.
De pais word dan gemaakt. Omartes is te vreden,
Te laten zoo het was al wat 'er is geleden:
Odatis is geruſt, zy krygt, en houd gelyk,
Een Man, die haar hemind, een machtig Koningryk.

SPOOK-LIEFDE.

BESLOOTEN MET HET

H O U W E L Y K.

V A N

CYRUS EN ASPASIA.

Die meind dat God, terwyl hy boven is gezeten,
Niet kan den rechten grond van 's werelds zaken
weten;

Maar houd dat ons bedryf en gantsch het aardfche dal,
Maar slechts daar henen zweeft als op het los geval,
Koom hier een weinig by, ik wil u heden toonen,
Een krans van groen gewas verkeert in goude kroonen,
Een Herders Boeren tuig verandert in een Staf,
Die aan een slechte Maagd géheele Ryken gaf.
Hoe kan een Herders Kind, gebooren aan der Heiden,
Die niet en heeft geleert als hare Schapen weiden?
Oit klimmen op den top van eenig prachtig Hof,
Ten zy door hoog beleid getoogen uit het stof.
Daar is hier boven ons, daar is een Hooger Wezen,
Wiens onbegrepen aard nooit mensch en heeft gelezen.
Nooit brein en heeft gevat daar is een wonder Geeft
Oneindig, machtig, rein, en weerd te zyn gevreesd;
Die stuurt dit wonder Al, na dat hy wil gebieden,
En schryft die menschen voor al wat 'er zal geschieden.
Die trekt een rys om hoog, en velt een ceder boom
Die maakt van zand een beek, endempt een hollen stroom
Die zet de Prinzen af, en doet de wereld drillen,
En gaat dan wederom de groote winden stillen,
Die recht dan weder op dat plat ter aarden lag,
Zoo dat men aan het werk zyn krachten kennen mag

't Is God, 't is God alleen die geeft de groote ryken,
 Die breekt wat machtig is, en doet den hoogmoed wyken
 Daar is geen vaster peil daar in men God bekent
 Als dat een lage ziel tot hoogen staat belent.
 Een Maagdeen Herders Kind, in Grieken-land gebooren
 Is hier tot ons bewys op heden uitgekooren.

Ontrent een schralen berg daar weinig menschen gaan,
 Vind iemand al te mets een aardig blomtjen staan.
 Veel Herders uit het woud, veel uit de naaste vlekken
 Die poogen hare gunst tot hen te mogen trekken;
 Maar wat 'er iemand doet 't en moeit de Vryster niet.
 Vermits zy zoete min en echte banden vliet.

En schoon of Hylas komt ontrent haar deure spelen,
 Of Thirsis in der nacht een deuntjen plag te quelen.
 Zy wil geen Boeren praat, geen zoet en aardig lied,
 Zy wil geen Herders zang of nieu gesneden ried.
 Maar Damenniet-te-min die wou haar gunst verwerven,
 En zou, gelyk het scheen, in druk en liefde sterven,
 Hy doet dan op een nieu al wat een Herder kan,
 Op dat hy met 'er tyd eens rechten troost gewan.
 Hy wekt de zinnen op, en stelt hem om te denken,
 Waar meê hy, na den eisch de vryster kan beschenken.

Al wat de Lente-tyd al wat de Zomer draagt,
 Al wat de Winter brengt dat geeft hy aan de Maagd.
 Hy gaat tot haar vermaak ontrent de Mey verkiezen,
 Een koitjen voor een musch gebreit met groene biezen,
 Hy let waar dat een vink of waar een putter broed?
 En noemt een vogel nest een pand van zyn! gemoed.
 Zoo haast de gulde Zon is hooger op gerezen,
 In dat 'er jeugdig fruit van bo men is te lezen.

Of dat 'er ooit een roos is vroeger als hy plag.
 De Vryer is 'er by zoo veerdig als hy mag.
 En als ontrent den Herfit de vroege druiven rypen,
 Hy weet van stonden aan een trosjen uit te grypen.
 Te brengen aan het hof, eer dat 'er menig man,
 Een vrucht van dezen aard om geld verkrygen kan.
 En schoon de Winter raast, hy laat hem niet verdrieten:
 Een vogel op het ys of in de sneeuw te schieten,

In 't kort is 't koud of heet, de velden dor of groen,
 Hy vind gedurig iet om haar vermaak te doen.
 Noeh baat het niet een zier, het slot van hare zinnen,
 En is niet door gevlei of gaven in te winnen,
 Wat haar de Vryer zeid, of wat 'er oit geschiet,
 Zy blyft gelyk ze was, en Damon vordert niet.
 Hy vraagt haar wat 'er schort, en wat haar mag beletten,
 Dat zy geen gunstig hert op hem begeert te zetten?
 Hy vraagt het menigmaal, hy vraagt het alle daag,
 Maar wat hypoozen mag, geen antwoord op de vraag
 De reden (zeid de Maagd) en kan ik niet verzin nen,
 k kan u lykewel, ô Herder niet beminnen,
 Ik weet gy hebt verstand zoo wel als iemand doet,
 En vind u heus in taal, en in gezelschap zoet.
 Gy hebt beleefder aard als onze rouwe gasten,
 En weet gelyk het dient een Vryter aan te tasten;
 Maar echter, lieve maat, en des al niet te min,
 Voor u en is geen plaats in myn verdraaiden zin.
 Wat zal de minnaar doen? hy gaat gedurig klagen,
 Hy gaat, ik weet niet wat, by malle menschen vragen,
 Hy luistert, hy verneem, wat hy in dit geval,
 Ten lesten rechten troost of uitkomst geven zal,
 Hy zeid in zyn gemoed: ik hebbe lange dagen,
 By-naast den Hemel zelfs, de vryter op-gedragen:
 Want al dat uit de lucht, of zon, of mane quam,
 Was dat ik my tot hulp en haar ten dienste nam.
 Wat heeft het my gebaat? zy heeft het al geweigert,
 En is tot felder aard gedurig op geteigert,
 En schoon zy, hard geperst, by wylen iet ontfing,
 Het was haar enkel spel en als een nietig ding,
 Wel, om eens uit de klem van dit verdriet te komen,
 Soo dient 'er ander raad ter hand te zyn genomen.
 Kan ik door heus gelaat niet winnen hare gunst,
 Ik ga tot helsch geelpook, of tot de zwarte kunst.
 Ik laat den Hemel daar, en wil gaan neder klimmen,
 Tot aan den zwarten kolk en onder-aardsche schimmen,
 Tot aan de nikkers zelfs. Ziet wat het grillig bloed,
 En wat, uit heete drift, een Vryer niet en doet!

Daar is een Dunjer-wyf in dit gewest te vinden,
 Die gaf, gelyk het fcheen, geboden aan de winden,
 En regels aan de lucht, en aan de klare maan.
 En dede met een woord de fterren ondergaan.
 Zy joeg, wanneerze wou, de viffchen uit de ftoomen,
 Het kooren van het veld, de fruiten van de boomen;
 Zy maakte groote storm en onweer in de zee,
 Soo dat 'er niet een fchip mocht duren op de ree.
 Zy deed' het gantsche woud en al de rotzen drillen,
 Zy kon de raffen loop van snelle beken stillen;
 Zy toomd' ook aan den leeuw zyn ongetoomde muil,
 En riep de koude slang uit haren diepen kuil;
 Zy dede door het land de geeften henen draven,
 En dwong, wanneerze won, de dooden uit de graven:
 Zy joeg den donder uit, en dreef een machtig fchip.
 Of in een grouzaam diep, of op een hooge klip.
 Zy wift ook boven dat verfcheide minne-ftreken,
 En konde, daarze wou, een killig hert ontsteken,
 Ja wift al wederom te koelen dezen brand,
 En 't werd alzoo geloofd door al het naafte land.
 De malle Jongeling, bekoort met deze grillen,
 Laat zyn gedachten gaan na dat de lieden willen.
 Het dal hiet Gog Magog daar in het zeldzaam Wyf;
 Had overlangen tyd genomen haar verblyf.
 Maar Damon, onbewuft waar dat het is gelegen,
 Ging doolen in het woud met wonder vreemde wegen,
 Tot hem een kool man bracht ontrent het duifter hol,
 Daar in Lodippe zat gedoken als een mol.
 Hy zag het landschap aan, het fcheen gelyk te treuren:
 Want daar is niet een mensch ontrent haar zwarte deuren
 Daer is, gelyk het fchynt, een wooning voor de dood,
 Geen hoenders op de werf, geen enden in de floot,
 Daar kan geen jonge Maagd een aardig kransjen weven,
 Om tot een minne pand haar vriend te mogen geven,
 Daar is geen blom-gewas, geen groen of aardig kruid,
 Daar is geen friffche roos, die aan der heiden fpruit.
 Daar kan geen dorftig mensch een peer of appel krygen,
 Schoon hem de moede borft en al de leden hygen;
 Daar

Daar is geen boom omtrent, daar is geen edel fruit,
 Daar is geen nachtegaal die in de boomen fluit,
 Men hoort 'er niet een mees of ander vogel zingen,
 Men ziet er niet een Rhee omtrent de klippen springen,
 De raaf, een leelyk dier, zit daar alleen en kraft,
 Ter plaatzen daar het mosch op dorre rotzen wast.
 Men ziet den vleder muis, en wonder vreemde dieren
 Omtrent haar dorren berg en om haar gevel zwieren,
 Tot in haar kamer toe; en uit een dieper kuil
 Daar hoort men even-staag de stemme van den uil.
 Haar ingang is gerond niet met gehouwesteenen, (nen;
 Maar door een vreemd verwelf van dorre mensche-bee-
 Geschakelt over een Ziet daar een vreemd gebou,
 Waar van ook Roeland zelfs een schrik ontvangen zou.

Hier zag men vuil gebroed van allerhande slangen,
 Of zwieren door het huis of aan de muren hangen.
 Een dik gebuikte pad, en aller padden moer,
 Die kroop ontrent het Wyf te midden op de vloer
 Hier zyn geraamten by van hondert doode beesten,
 Van kinders noit gebaart, en lyven zonder geesten;

En wat Lodippe raakt, zy streelt een zwarte kat,
 Die met een vierig oog ontrent haar tafel zat.
 Haar zetel is een rif met vuilen slym bedroopen,
 Daar op van alle kant vernynde flekken kroopen.
 In 't korte, waar men komt men ziet 'er vuil gebroed,
 Dat zy met groot vermaak aan hare tafel voed.
 Hier zat de nare Kol te midden in gedoken,
 Gantsch bezig aan het vier om haren kop te stoken,
 Een kop waar uit een damp quam ryzen in de locht,
 Die niemand als met schrik, of zien, of rieken mocht.
 Haar lyf is enkel vel, haar oogen diep gezonken,
 De lucht uit haren neus en haren adem stonken;
 Een hair gelyk een pek dat zweeft haar om den kop,
 En waar een krinkel is daar zat een adder op.
 De Vryer, op de zaal van dit paleis gekomen;
 Is van een diepen schrik geweldig in genomen:
 Daar rees een killig zweet hem uit het gantsche lyf,
 Met dat zyn ooge viel ontrent het zeldzaam Wyf.
 Hy vond 'er over al meer dingen aan te merken,
 Maar zyn benauwde ziel die schroomt 'er op te werken
 En mits hy stond en keek, en niet een woord en sprak,
 Soo was 't dat hem de Kol voor eerst de stilte brak.
 Zy gaf een hees geluid, dat van geen mensche tongen,
 Oit uit en is gebragt geen vogel heeft gezongen,
 Geen hond en heeft gebast, geen leeu en heeft gebrult,
 En dat noch evenwel geheele rotzen vult.
 Een stem in haren galm gelyk de grove baren,
 Wanneerze met den storm geweldig uit gevaren,
 Den harden oever slaan, of als een donder raast;
 Wanneer hy uit een wolk en vier en water blaast;
 Een stem by een gebracht uit veelderhande stukken,
 By niemand oit verstaan, by niemand uit te drukken.
 Het landschap staat en drilt byna een uure lank,
 En Echo, gantsch verbaast, en maakt geen weder klank
 Maar gat haar in het woud, om daar te mogen schuilen,
 Ter wylen van 't gedreun de steile klippen huilen.
 Ten lesten sprak het Wyf wel met een heeschen mond
 Maar daar men evenwel den zin van grypen kond:
 Wat

Wat is u, jong Gezel, wat is van uwe zaken?
Wat mag een Herders Kind hier onder komen maken;
Hebt gy u beurs gemist door dieft' of ongeval,
En wilje zyn bewust, wie dat u dingen stal.
Of wilje schoon gewas in korten tyd bederven;
Of wilje dat de vrucht zal op den akker sterven?
Of wilje dat geen melk zal komen uit den stal?
Of wilje dat geen room oit zuivel worden zal,
Of wilje vorder gaan en groote wonders brouwen?
En spellen, naalden, hair, ja bloed en messen spouwen?
Of wil je dat 'er bloed zal ryzen uit den grond,
Daar heden edel nat en zuiver water stond?
Of wil je voor een wolf gaan huilen achter lande,
En brengen alle wild en alle vee te schande?
Of wilj' u vader zelfs met al u naaste bloed;
Gaan zenden naar het ryk daar ieder blyven moet?
Of wil je byster haast en met gezwinde pennen,
Tot op den uiterkant van lucht en aarde rennen!
Of wil je nieuwe most doen halen uit het land,
Alwaar een heete Son gelyk een oven brand?
Of wil je grooten storm doen ryzen op de baren,
Soo dat 'er niet een schip is machtig uit te varen?
Of wil je dat 'er vier zal zygen uit de lucht,
En dat een machtig heir zal tyën op de vlucht?
Of wil je tot u reis bequame winden koopen,
Gebonden na de Kunst in zes of zeven knoopen?
Of wil je een snelle bark, of ander machtig schip,
Doen zinken in de zee of jagen op een klip?
Of wil je nu terstond en hier ter plaatze weten,
Wat man of vrouwe doet die elders is gezeten?
Of wil je met bescheid hier in de spiegel zien,
Wie u ter rechter tyd zal trouwe komen bien?
Of wilj' onzichtbaar gaan, om lust te mogen plegen,
Daar Maagd of jonge Vrou in duister is gelegen?
Of wil je door de kunst onwinbaar zyn gemaakt,
Soo datje noit en bloed, schoon u een kogel raakt?
Of wil je door de kunst een stege Vryster trekken,
En in een koel gemoed een heete brand verwekken?
Kom

Kom zeg eens watje zoekt, en hoort dan mynen raad.
 Gy zult in korten zien hoe verr' de kunste gaat.
 De Vryer slaat en trilt, met grooten angst bevangen,
 Hy zag haar zwarten kop, hy zag de groene slangen.
 Haar woelen om den hals, hy zag het vreemd gebroet,
 Dat om de rotzen zweeft of in de aarde wroet.
 Hy heard het grillig Wyf verscheide dingen rallen.
 Maar slechts het leste deel dat had hem wel befallen
 En't ging hem in de borst. Dies als Lodippe zweeg,
 En dat hy met 'er tyd zyn adem weder kreeg,
 Zoo komt hy door het hol wat nader ingetreden,
 Hy neigt hem laag genoeg, hy buigt de gantsche leden,
 Hy voegt zich by de Kol te midden in de zaal,
 En met een heuze mond begon hy dit verhaal;
 Princesse van der nachten van de rappe schimmen,
 Die uit den zwarten poel hier op der aarden klimmen
 Door wein het aardryk loeyt, den afgrond open breekt
 Als gy met holle mond u nare rymen spreekt;
 Die met een mossel schelp kont zeilen op de baren,
 Daar noit een deftig schip is machtig om te varen;
 Die met een bezem stok komt reizen door de lucht
 Daar noit een vogel quam met zyn gezwinde vlucht
 Ik ben niet van het volk dat zich met quade zaken
 Vermeint of hoog geducht of wonder ryk te maken;
 'k En wil niet zonder schip gaan zeilen over zee,
 'k En wil geen spooker zyn ontrent het jonge vee
 'k En wil niet schoot-vry zyn, om wonder uit te rechte
 Ik ben van zachten aard en zoek niet te vechten,
 'k En wil de naaste stad, en min het gantsche land,
 Niet trekken in verschild of vinnig onverstand.
 'k En wil niet door vergif, en min door nare woorden
 Myn Vader hinder doen, of naaste vrienden moorden.
 'k En wil geen machtig Vorst gaan brengen om het ly
 Maar al myn herten wensch dat is een echte Wyf.
 Een Vryster myns gelyk gebooren aan der heiden,
 Die even zoo als ik de schapen weet te leiden,
 Buigt die maar door de kunst tot myn genegen zin
 Dat zalmy dienstig zyn, en u een groot gewin.

Tot u kom ik om hulp, vermits u zwarte flessen,
Gaan dieper in gespook als alle Tooveressen.
Wat ik u bidden mag, laat my door uwe gunst,
Eens zien, tot myn gerief, de krachten van u kunst.
Ik ben een Herders Kind, en hebbe lange dagen,
Aan eene, my bekend, getrouwe min gedragen;
Maar, wat ik ooit begon, 't en heeft my nooit gebaat,
Hetschynt dat haar gemoed myn trouwe diensten haat.
Nu zonder hare gunst en wil ik geenzints leven,
Maar liever aan de dood my veerdig over geven,
Ook nu te dezer stond. Gy, zoo je wat vermengt,
Verzacht den harden aard van hare stege Jeugd
Indien uw diep vernuft eens kan te wege brengen,
Dat wy uit echte min ons vee te zamen mengen,
Zoo wacht uit myner hand voor u het beste lam,
Dat ooit in al het Ryk op Princen tafel quam:
Zoo wacht van myner hand een kleed van wolle laken,
Zoo schoon als ooit Princes haar leven dede maken:
Zoo wacht noch tot besluit een penning boven dat,
Dien ik van Coridon en zy van Thirsis had;
Een stuk een deftig stuk, dat al van oude dagen
By zeker machtig Vorst in Perzen is geslagen,
Niet van geringe stof, maar van gezuivert goud:
Men schat het, naar ik hoor, wel duizend jaren oud.
Lodippe dus genaamt, begint haar vreemde ranken,
En zeld: Doet mynen raad, gy zullet u bedanken.
Maar eer op u verzoek iet vruchtbaar kan geschien,
Zoo moet ik hier voor al den ouden pennink zien.
Die zal een goed begin, die zal gelyk het leven,
Die zal het innig merg aan al den handel geven.
Het goud van duizend jaar dat heeft een groote kracht.
Niet een van onze kunst die hier op niet en acht.
De vryer stond en keek, en hoorde met verlangen,
Hy dacht in zyn gemoed; de Vryster is gevangen;
En daarom gantsch vervult met hoope van de bruid,
Schut straks daar voor het Wyf zyn herders beursjen
Zy strykt terstond het geld, en stelt haar om te zeggen, (uit
Hoe dat het vorder werk is noodig aan te leggen:
Een

(Eenwonder slecht verhaal) de slechte Jongeling,
 Ziet flerlings op het Wyf, en let op alle ding.
 In 't holste van de nacht, wanneer de lieden droomen
 Zoo geeft u (zeid het Wyf) ontrent de zoute stroomen
 En keert u leden om tot drie-maal achter een,
 En, eerje vorder gaat, ontbloot u linker been.
 Komt dan in dezen stand tot in de zee getreden,
 En wast daar in de vloed tot drie-maal uwe leden,
 En gaat dan weder op; maar eer gy neder zit,
 Goit honing in de zee, en zegt ten lesten dit:
 Dat ik my driemaal wasch, dat is om u Vriendinne,
 Word zoeter als gy plagt, en gunt my weder minne.
 Terstond na dit gesprek zoo neemt my deze zalf,
 Daar in verzooden is een ongehooren kalf.
 Drie slangen uit den Nyl, en zeven vale padden:
 Die onder dezen berg haar wooning eertyds hadden.
 Dan noch een mane-kind, dat noit het licht en zag,
 Maar in de moeder sturf; en in het duister lag.
 Hier boven noch het brein van negen grauwe meeuwen,
 Die op den midder-nacht hier aan den oever schreeuwen.
 Een once flekken bloed, en van een zwarte slang,
 In eenen pot gekookt wel zeven uren lang.
 Hier by zoo dient het zog van zeven vleder muizen,
 Eer datze na de maand met haren nest verhuizen.
 Doopt hier in zwarte wol, beltrykt u linker voet,
 En zegt dan wederom, als gy het driemaal doet;
 Dat ik my drie-maal zalf, dat is om u vriendinne,
 Word zachter als gy waard, en jont my zoete minne.
 Als dit is uit-gewrocht, zoo keert u na de strant,
 En geeft u op een berg, daar boomen zyn geplant.
 Gaat plukt daar myrte loof, en vlecht drie groene kroon.
 Die aan een Herders Kind met eere zyn te roonen. (neen)
 Geeft dan tot driemaal toe aan ieder eenen kus,
 En goitze van den berg, en zegt dan weder dus.
 Dat ik my drie-maal kroon, dat is om u vriendinne,
 Word groender als gy plag, en wast in zoete minne.
 De nacht-dienst is gedaan. Verlaat het eenzaam woud,
 En geeft u na de plaats daar gy u woning houd

Brengt daar in haast by een een hoop verdroogde takken
 En doetze aan den Heert en op den viere smakken;
 Neemt dan dit ravens-hert, en na den derden zwier
 Soo steekt het in den pot, en zet het op het vier.
 En als gy dezen uil, den kop hebt af-gewrongen,
 Soo doopt dan in het bloed drie versche slangen tongen
 Drie schubben van een pad, met dit verzworeen been.
 En mengt dan aan den heert de huspot onder een.
 Steekt voort drie toortzen aan van maagde was gegooten,
 Maar trekt voor u een perk, en houd u daar beslooten,
 Set voor u keertzen uit tot aan de uiter kant;
 En als het grillig licht in volle stralen brand,
 Gaat loeit dan overluid met deze nare woorden;
 Gaat spout dan driemaal oost en driemaal in het noorden,
 En drie maal in de lucht; ontsluit dan uwen mond;
 En brult ten lesten dus, zoo luid gy roepen kond:
 Lugt heerscher, Duistervorst, Wint-maker-Sinne-spoker
 Hoog-vlieger, Tuimel geest, Vierspouwer, Minne-stoker
 Jeugt-lokker dondervrient, nagtkoning, werelts schrik
 Kol ryder, Toover god, Gif minger, Al beschrik.
 Tien-duyzend Konstenaar, die met de lichte winden,
 Die in den blixem zelfs u weet te laten vinden,
 Wiens onbepaalde macht meer trouwe knechten heeft,
 Als hy die boven woont, en in der hoogten zweeft.
 Komt neemt dit offer aan, een offer myner handen,
 Daar in, tot uwer eer, gewyde dingen branden,
 Al zaken vol geheim, die niet een mensch en kent,
 Als die tot uwen dienst voor dezen is gewent:
 Verzacht een hard gemoed, dat niemand wil believeu,
 Dat niemand gunste doet, en niemand wil grieveu:
 Geeft dat een stege magd, die alle man veracht;
 Mag onder myn gebied ten lesten zyn gebracht;
 Ten minsten dat haar geest myn liefde mag gehengen,
 Zoo wil ik even staag u nieuwen offer brengen,
 Een offer, t' uwer eer, een offer van gedank,
 En dat by jaren om myn leven dagen lank.
 Zoo haast gy dit gedicht zult hebben uit-gesproken,
 Zult gy de kamer zien vervult met zwarte spooken

Van hare borgery uit 't onder aardfche ryk,
 Die vifch, nog vee, nog worm, nog vogel is gelyk,
 Gy zult gelyk een os het aardryk hooren loeyen,
 En zien, gelyk als haft, de lichte fchimmen groeyen;
 Gy zult van alle kant vernemen groot getier,
 En menig vreemd gefpook, en menig zeldzaam dier:
 Eerft zel daar op de baan, Pyragmon komen treden,
 Met draken om den kop en flangen om de leden,
 Hen zal een ftage vlam ontfpringen uit den mond,
 Als of het eeuwig vier in hem verzegelt ftond.
 Gy zult dan Scylla zien, die zal beftaan te baffen,
 Met honden driemaal vyf hem uit het lyf gewaffen,
 Een wonder zeldzaam fpook, en wel de felste geest,
 Die Mios weinig acht, en Pluto niet en vreeft;
 Albador wakker-kaak zal naar hem komen trappen
 En als een water-hond zyn ooren t'zamen klappen
 Zal razen om het perk, en maken vreemd gebaar,
 Als of 'er duizend man ontrent de kamer waar.
 Flukszulje Brontes zien, die met zyn felle klaauwen
 Zal dreunen als een beir, en als een katte maauwen,
 Sal vullen al het woud met wonder vreemd gefchreeuw
 Gelyk een felle wolf of als een wreede leeuw;
 Waar toe het al gezeid? daar zulle vreemde dingen,
 U komen voor het oog en om de leden fpringen,
 Maar gy, hoe dat 't ga, ftaat vast gelyk een man,
 Daar is geen leelyk fpook dat u genaken kan.
 Doch als den zwarten hoopten lesten zal verdwynen.
 Dan zal 'er op de zaal een fchoone vrou verfchynen.
 En nevens haar een kind. Het Wyf zal Venus zyn;
 De Jongen haren zoon, de grond van uwe pyn,
 Terftond zal achter haar een Hardérinne komen,
 Die binnen u gemoed haar woonig heeft genomen.
 Maar zy en is het niet, 't is maar een ydel beeld,
 Dat in de fchrale lucht en om u zinnen speelt.
 Dus fchoon het u bevat, en wilt het haar niet genaken,
 En boven alle ding en wilt het nimmer raken:
 Want bied gy eens de mond, of wel u rechter hand;
 Gy zult u leden zien als in een volle brand,

Ubrein zal grillig zyn, u zinnen zullen doolen,
 Uwangen afgerecht gelyk als zwarte koolen,
 U lippen zoo gestelt gelyk als enkel pik,
 U geesten uit het lyf getoogen van de schrik.

De schim die u genaakt die komt u maar betoonen,
 Dat zy die gy bemind u liefde wil beloonen.

Dat zy nu zachter is, en voor u toe-bereid,
 Daarom gy haar in ernst zoo dikmaal hebt geveid.
 De Vryster zal voortaan van u niet willen vlieden,
 Maar zal u menigmaal haar zoete lippen bieden.

Zal by u willen zyn ook in het dichte woud,
 En wenschen even staag met u te zyn getrouwt.
 Gy daarom wat 'er komt, en wat 'er mag gebeuren,
 Al schynt 't dat het huis en al de muren scheuren.

En wykt nooit uit het perk, daar in gy zyt bewaart,
 Hoe zeer Pyragmon loeit, hoe fel ook Scylla baart.
 Doch of geen spook misschien zich u en quam vertoonen
 De Goden, lieve Vriend, die willen u verschoonen:

Weest des niet ongerust, maar houd u wel gesint,
 Gy zult haast d'uwe zien, die gy van herten mind.

Als nu de zwarte pot heeft lang genoeg gezooden,
 En dat het vreemd gespuis is uit het huis gevlooden;

Zoo maakt u tot den heert, en neemdt het zeldzaam
 En perst 'er met geweld den lesten druppel uit. (kruid,

Bewaart het dierbaar nat, de geest van alle zaken,
 Dat kan een killig hert tot u genegen maken;

En zoo men dat gebruikt, gelyk ik zeggen zal,
 Het maakt een jong gezelschap de vryster lief getal.

Hier zweeg de zwarte Kol. De Vryer als genezen,
 Werd vrolyk in den geest, en kreeg een ander wezen

Hy vraagt haar ander werf al wat 'er is gezeid,
 En heeft het als een schat zich aan de borst geleid.

Hy neemt de kruiden met in eenen tros gebonden,
 En wat het zeldzaam Wyf noch dienstig had gevonden

Hy stelt hem tot de reis, en zeid haar goeden dag,
 En spoeit hem naar het dorp, zoo veerdig als hy mag

Komt hier nu zoete Jeugd, en wilt 't over merken,
 Wat Damon onderneemt, om uit te moeten werken.

Alleen uit dwaze min. 't Is enkel helfsch bejag,
 Dat niemand zonder schrik of zien of hooren mag.
 Hy stelt noch eſter vaſt, ook met een groot verlangen
 Het ſtuk, gelyk het lag, ten eerſten aan te vangen.

Hy vreeſt geen duivels liſt, geen onder-aardſch gevaar
 Ziet hier een oude ſpreuk: *Die liefſt is niet te ſwaar*
 Och of ons hoogſte drift, ons liefde mochte ſtrekken,
 Om goed te mogen doen, om deugden op te wekken
 Ô God! vergunt ons dat, en weeft gy 't eenig wit,
 Dat onze ziel begeert en onzen geest bezit.

Als hy nu met vermaak door-wandelt harde wegen,
 Zyns Vaders ouden vriend die komt den Herder tegen.
 Palæmon hiet de man, die als hy Damon ziet,
 En wiſt niet wat 'er wat ſchort, of wat 'er is geſchied.
 Hy wiſt niet wat den uil, of wat de vreemde kruiden,
 Noch wat het ander tuig wil zeggen of beduiden.

Ei zeg eens ſprak de man, ô Damon lieve vriend!
 Waar toe u dit gewas en dezen vogel dient.
 Ik vind' het wonder vreemd dat gy zoo vyze dingen,
 Gaat zoeken in het woud en t'huis beſtaat te bringen,
 Wat aanſlag heb je voor? De blyde Jongeling,
 Betrout den ouden man, en zeid hem alle ding.

Hy gaat hem met gemak ten vollen openbaren,
 Al wat hem van het Wyf is heden weder-varen,
 Hy opent wat 'er ſchuilt, en al met blyden geest,
 Hy ſtelt hem voor het oog een vollen bruilofts-feest
 Als dit Palæmon hoort hy ſtaat geheel verſlagen,
 Hy kan het ſlim bedrog, de ranken niet verdragen;
 Wel, zeid hy, Herders Kind, wie gaf u dezen raed,
 Dat gy door quaad beleid tot goede dingen gaat?

Gy zyt, na myn begrip, te byſter onbedreven,
 Voor zoo een vuilen bras u penning uit te geven:
 Indien gy my gelooft, het is een quade ſlag,
 Die u te geener tyd ten goede dienen mag.

Geen nare ſpookery, of liſt van ſnoode vrouwen,
 En leggen ooit een grond om wel te mogen trouwen:
 Gy doet in dit geval een wonder quaden gang,
 En 't zal u hinder doen u leven dagen lang.

Wat

Wat meinje, zal een uil u aan een Vryfter helpen?
Of zal een vuile pier u tochten kennen stelpen?

Gy zyt, zoo gy het denkt, van u verstand beroofd
Het is voorwaer een uil die dit bedrog geloofd.

Laet vry u zeldzaam moes en zwarte kruiden kooken,
Geen liefde word verwekt door onder-aerdsche spookten

Door geesten uit de lucht, of ander vuil gebroet,

Een Maegd blyft datze was, wat ook een spooker doet
Kont gy door goed beleid niet tot een Vryfter komen,
Zegt vry, een hooger macht die heeftze my genomen.

Al wat door nacht-gelol, of vuil bejag geschied,

Dat wil de goede God, dat wil den Hemel niet.

Als dit de Jongman hoort, hy weet niet wat te maken;

Hy zucht, hy zwygt, hy dut, hy krygt beschaemde kaken

Hy opent dit en gint, maar des al niet-te-min,

Hy blyft gelyk hy was, en trekt hem weder in.

Na groot en lang verhaal en veelderhande woorden,

Die onzen Jongeling tot aen de ziel bekoorden.

Zoo neemt hy met verdriet ten lesten in beraet,

Wat in dit vreemd geval voor hem te plegen staet.

Maer t'wyl hy staet en dut, zo komt een Herders jongen

Daer uit het naefte dorp in haasten aengesprongen.

En als hy Damon zag, zoo bleef hy veerdig staen,

En heeft een kort gesprek op deze wys gedaen:

Dat jong, dat aerdig dier, zoo lang van u geprezen,

En zal voor dezen tyd niet meer u Vryfter wezen.

ô Harder myn genant, ik weet een vreemd geval,

Dat u tot in het merg de ziele quetzen zal.

Daer is een Hoofs Gezant hier uit het Hof gekomen;

Die heeft de jonge Maegd in haesten wech-genomen.

En schoon haer Vader zelf dit wonder zeldzaam vand,

Hem is alleen gezeid: Het komt van hooger hand.

Menalcas heb geduld. Wat zal de man beginnen?

Hy is geheel bedrukt tot in de diepste zinnen.

Hy bad in grooten ernst, hy smelt in groot verdriet,

Maer wat hy plegen mocht 'ten baet den Herder niet.

Als 't op een scheiden ging, de man die scheen te sterven

Hy viel haer om den hals en kust haer menig werven,

Zyn tranen rollen af tot in zyn gryzen baerd,
 Maerhywerd niet verschoont, en zywert niet gespaert
 Te midden in het dorp daer stond een gulden Wagen,
 Daer in zy werd gebracht, en veerdig weg gedragen:
 Mana'cas zag haer na, tot dat de koets verdween,
 En gaf daer op den geest, gelyk het ieder scheen.
 Daer bleefhy zonder spraek, en die den Herder zagen,
 Zyn met den man bedroeft en aen het hert geslagen
 Dies werd hy op gebeurt, en in zyn huis gebracht,
 Alwaer hy, na men zeid, den dood alieen verwacht
 Als 'Amon dit verstond, helaes! zyn roode wangen,
 Zyn met een bleeke verw van stonden aen bevangen;
 Het kruid en wat hy droeg ontviel hem uit der hand,
 En ook zyn tranen zelfs die rollen in het zand.
 Daer leid de Toverkunst en al haer vreemde ranken,
 Daer leid het zwart geheim en al de minne-dranken
 Daer leid het al te mael, ik trap het met de voed,
 Ik voel na dat my dunkt, den dood in myn gemoed
 Ô Sterren, Sonne, en Maen! ô lucht en koele winden!
 En wat in eenig deel des hemels is te vinden.
 Ten goeden van den mensch, ach! styft my dit gemoed
 Dat niet en kan bestaen in dezen tegenspoed;
 Myn hert smelt in den druk, myn geest die is bezwaken,
 De kracht van myne Jeugd die is alree geweken.
 Ô Dat myn bange ziel den lesten adem gaf!
 En dat ik nu ter tyd mocht dalen in het graf:
 Aspasia de lust van myn verdrietig leven;
 Aspasia myn troost in dezen borst geschreven,
 Aspasia de glants, Aspasia de vreugd,
 Aspasia de kroon van al de frissche Jeugd.
 Aspasia de blom van duizend Herderinnen,
 Aspasia den dau van myn verdorde zinnen,
 Aspasia myn wensch, en aller vrouwen eer,
 Aspasia, myn ziel, en is voortaan niet meer.
 Is buiten ons bevang, is voor de groote jonkers,
 Is voor het dertel Hof en voor de Steedsche Pronkers
 Is daerze blyven moét: Wat zal ik nu bestaen?
 Ik wou, indien ik mocht, tot in der hellen gaen;
 Ik

Ik wou, indien ik mocht, tot in den afgrond dalen,
Mocht ik tot mynen troost de Vryfter weder halen:

Maar dat is zonder hoop, ik ben voor alle tyd (quyt.

Myn troost, myn hertenwensch, myn lust en vreugde
Hy is dan gantsch ontzet en wonder zeer verbolgen,
Hy wil (hoe dat 't ga) hy zal de Vryfter volgen.

Hy krygt terstond een peerd uit Alcons ryken stal,

En geeft hem om te zien wat hier na worden zal.

En Vorst van grooten naam en over al geprezen,
Die was in dezen tyd in Perzen op gerezen,

Fris, wakker, onvertzaagt, van hoog en edel bloed,

Maar des al niet te min noch hooger van gemoed.

Hy nam veel Ryken in, en wan verscheide slagen,

En werd schier van 't geluk als op den hals gedragen,

Daar voerd hy machtig Heir, en menig dapper Held

Die voor hem buiten schrik het lyf te pande steld.

In 't Hof was doen 't gebruik, dat na verrichtezaken

De Prinzen onder een hen gingen vrolyk maken,

Met konstig snaren-spel, met edel druive nat,

Met jok en bly gezang, en vrouwen boven dat.

Hier toe was doen ter tyd een hoop gesleepe gasten,

Die met een stage vlyd op dezen handel pasten;

Die zochten door de stad en door het gantsche land,

Waar dat men voor de Prins de schoonste Maagden

Eens op den blyden dag, een weinigh na den eten, (vand.

Als noch in hare vreugd', de Vorsten zyn gezeten,

En wyl het Hoofsche Volk met open keele lacht,

Zyn daar op eene maal vier Maagden in gebracht:

Vier maagden wonder schoon en van een geestig wezen,

En daerom in het Hof van ieder een geprezen.

Hy die het stuk beleid die steldze voor den Vorst,

Met schoongewaedbekleed, maernaekt tontrent de borst

Dit heeft den jonhen Prins ten vollen wel bevallen,

Hy voegt hem tot het spel, en geeft om hem te mallen

Hy scherft hy takketeilt, hy slaet een kluchtjen uit,

Hy doet, 'k en weet niet wat, dat niet te veel en sluit

Hy zag hoe dat 'er drie om dezen handel loegen,

En nam het voor een peil dat zy haer wilden voegca

De vierde zoo het bleek, en was zoo niet gezint,
 Vermits zy geenen lust in Hoofze grepen vind.
 Daar is zoo schoonen roos in geenen hof te lezen,
 Gelyk een jonge Maagd, die met een eerbaar wezen.

Haar oogen neder slaet, en met de lippen zwygt,
 Maer om haer zoeten mond een aerdig bloosjen krygt.
 De Prins quam hand-gespel aen haren boezem maken,
 Maer zy toont streng gezicht, en liet haer niet genaken:
 Zy keert zyn handen af, met zoo een fier gebaer;
 Of zy een Princen Kind, en Hy een lekker waer.
 Ook dat beviel den Vorst en liet terstoud bevragen,
 Wie dat de Vryster is, en wie haer naeste magen?

Hem werd daer op gezeid: Het is een Herders Kind
 Gering in haer bedryf maer over al bemind;
 Zy is van hoog gemoed, en wil geen Vryers lyden.
 En zy is over al gelyk een ey te myden:

Wie dat haer heeft geviert, en wie haer heeft verzocht
 Die heeft gantsch zondervrucht zyn dagen omgebracht
 De Prins na dit verhael gaet op een nieu beginnen;
 Zy wygert even hard, en krygt gestoorde zinnen.

En als de jonge Maegd haer dus mishandelt vond,
Ontsluitze voor het lef aldus haer rooder mond:
Ik moet uit alle kracht de Goden eeuwig loven,
Dat ik ben verr' geweest van alle Konings hoven.
Hoe is dit! Wereld Vorst, is dit een Keizer zyn,
Geheele dagen lang te zitten in den wyn?
Te nemen zyn vermaek ontrent de lichte vrouwen,
En alle mal gelaat met vreugden aen te schouwen?
O! dat en is geen werk dat uwen staet betaemt;
En zeker; machtig Prins, ik ben 'er in beschaemt.
De plichten van het Ryk dat zyn gestage zorgen,
Van dat de zonne daelt tot aen den rooden morgen.
De Kroon behoeft den geest, behoeft het gantsche lyf,
Gewis al wieze draagt en hoeft geen tyd-verdryf.
Een Prins heeft ander werk; hy moet gestrengte Wetten
Hy moet voor al het Ryk de nutste regels zetten.
Hy moet het weelig volk, ook door zyn eigen daed
En leiden tot de-deugd, en houden in de maet:
Nadien de rauwe Jeugd door hem dient ingebonden,
Op dat 'er niet een maegd of vrou en zy geschonden.
En dat het slim bejag en drift tot vuile lust,
Door hem dient afgekeert en uit te zyn gebluft.
Gy die ons Koning hiet, en wilt geen Vryster schenden,
Die nooit een dertel wicht of hooffsche linkers kenden
Doet eer dat u betaemt, bestiert het Vaderland,
En houd u gulle Jeugd door reden in den band.
Dit zal u, machtig Vorst, een stil en vreedzaam leven,
Lit zal u door het Ryk ontzag en eere geven.
Een die maer slechts het volken niet zyn lust gebied,
Verdient narechten aerd den naem van Koning niet.
Die zeld de jonge Maegd met zoo een deftig wezen,
Dat in des Konings hert een af keer is gerezen.
Van alle vuil bejag: Hy laet het mallen staen,
En doet dien eigen stond zyn Raden henen gaen.
Hy gaet in zyn vertrek in stilheid overleggen,
Al wat de jonge Maegd hem aen bestond te zeggen.
En als haer gantsch gesprek by hem ontschakelt werd
Het docht hem dat de grond quam uit een edel hert.

Quam uit een reine ziel, en dat zoo vrye zinnē,
Zyn machtig om een Prins te kunnen overwinnen.

Hier komt haer zoet gelaet, en aerdig wezen by,
En ziet daer is de Vorst in zoete razerny.

Hem kan geen stille rust ontrent de leden komen,
Vermits zyn diepste merg alreed' is in genomen.

Wat dient 'er meer gezeid? Hy stelt ten hoogsten vast

Dat geen als deze Maegd hem toe en dient gepast.

Maer Damon onderwyl is in de stad gekomen,

En heeft na zyn belang aen alle kant vernomen;

Maer wat de Jongman doet, of waer hy vragen kan,

Geen mensch doet hem bescheit, geen mens en weet 'er

Een Boer, een Herder Kind, gekomen van de stellen (van
In kleeding wonder rou, en zonder met gezellen,

Eenvoudig uit 'er aard, en rond gelyk een kloen,

En weet niet hoe te gaen, of wat te zullen doen.

Hy zukkelt in het Hof, en waar de menschen gingen,

En, na zyn slecht begryp, doorsnuffelt alle dingen;

Maer 't is van klein beleid al wat de Jongman doet,

Wie sneeg is in het land is hier een slechten bloed.

Hy ziet een machtig Slot, hy ziet vergulde zalen,

Hy ziet den ryken glants, daer in zyn oogen dwalen,

Hy ziet een schoon verwulf, en wit gelyk een kryt,

En al het groot gebouw behangen met tapyt.

Hy ziet 'er ander volk, als die de schapen wyden,

Hy ziet de frissche Jeugd van jonge Princen lyden;

Hy ziet dat al het werk hier vry wat anders gaet,

Als dat Alexis speelt ontrent zyn mede maet.

Ten lesten raekt de kwand daer al de Vorsten zaten,

En met het Hof-gezin en by den Keizer aten.

Daar zag hy edel nat in gulde vaten staan,

En dwalen over dis en dikwils omme gaan

Ten lesten is de Vorst van tafel op gerezen,

En met een blyden geest, en met een vrolyk wezen.

Ter kamer uit gegaan. En onder dit geloop,

Quam even met den drang ook Damon in den hoop.

Hy vond een nieuw vertrek, daer zag hy schoone vrou-

By menig Edelman by Princen onderhouden; (wen,

Daar

Daar zag hy dat de Vorst een jonge Maagd verkoos
Zoo fris in haar gelaat gelyk een frissche roos.
Daar zag hy hoe de Prins haar door de kamer leide,
Haar streelde met 'er hand, en met den monde vleide
Daar zag hy-hoe het volk hier op te zamen liep,
En heil en veel geluks ontrent de Keizer riep.
Hy; wien al dit gewoel zyn wonder vreemde zaken,
En efter niet en derft den grooten Vorst genaken.
Vervoecht hem by een Prins die wat ter zyden stond,
En stort hem in de borst zyns hertens vollen grond:
Ei! makker wie gy zyt, laat my een weinig vragen;
'k En zag nooit Prinzen Hof van al myn levendagen,
Ei zeg my doch een reis den grond van dit beslag!
Op dat ik in het dorp iet nieuws verhalen mag.
Wat is het voor een man die alle menschen groeten,
En voor wien, als hy komt, ook Heeren buigen moeten?
En wie is doch de Maagd, van alle man bezien,
Aan wien men ieder hoort geluk en hulde bien?
Ik ben een rond gezelschap, en byster onbedreven,
Die niet als op het land en ben gewent te leven.
Die nooit en heb gewoont als op een Boeren werf;
Neemt my ten besten af, dat ik u vragen derf.
De Prins zag Damon aan, en schoon hy kan bemerken,
Dat hem de leden staen om in het veld te werken,
Zoo vond hy niet te-min in zyn gedaante wat,
Daar in hy groot vermaak en goed genoeg had.
Hy zeid dan: Goede Vriend, de Man by u gewezen,
Dat is de grootste Vorst die oit de menschen prezen.
Een Herder van het volk, een Keizer in het Ryk,
En daar en is geen mensch op aarden zyns gelyk.
De Juffer dien gy ziet hem met der hand geleiden,
Dat is een Herderin gekomen uit der Heiden.
't En is naar myn onthoud, nu maarden vyfden dag,
Dat ik haar zonder glans hier in de kamer zag.
Nu strekt hy tot de Maagd zoo verre zyn behagen,
Dat hy ontrent haar is by na geheele dagen,
Dat hy, gelyk het schynt, van haar niet duren kan,
En is haar even zelfs gelyk een echte man.

Als Damon dit verstond, zoo gaat hy vorder merken,
En liet op dit gezicht de gantsche zinnen werken.

Eer hem dit was gezeid zoo was hy steke blind,

Hy zag niet dat hy kend, hy kend niet dat hy mind
Ziet wat een zeldzaam ding! wie zoud't kunnen meenen,
Dat iemand zoo ontlykt door gl'ns van ryke steenen?

Dit zeid de rouwe gast, en mits hy naarder trat,

Zoo word zyn bange ziel van droefheid opgevat.
Het schynt dat hy versteent, als hy in deze bende,
Zyn troost, zyn herten lust, zyn Herderinne kende.

Het schynt dat hy bezwykt, als hy zyn beste pand

Zag in zoo grooten Hof, en in zoo vasten hand.

Hy berst ten lesten uit, hy kan niet langer zwygen:

Die voor een Keizer is en mag geen Herder krygen.

Vaart wel, myn tweede ziel. De Vorst vernam de stem

En zyn beminde Maagd aanhoortze nevens hem.

Daar stond de Jongeling met grooten druk bevahgen,

Daar stond hy slegt en zag met tranen op de wangen.

De Prins die in het Hof dit niet en is gewent,

Vraagt aan de lieve Maagd, of zy den Herder kent:

Zy, rond en zonder gal, verhaalt in korte reden,

Wie dat de Jongman is, en wat hy heeft geleden.

En hier uit weet den Vorst al wat den Herder schort,

En waarom dat hy zucht en droeve tranen stort.

Hy leid zyn Herderin een weinig uit de lieden,

En laat den rouwen gast in zyn vertrek ontbieden.

Daar zeid hy: Vriend, ik hoor gy zyt van goeder aard

Ik wou, zoo 'r u beviel, dat gy myn dienaar waart.

Ik zal gestage gunst en groote zucht betoonen,

En uwen trouwen dienst met ryke gaven loonen.

In plaats van dezen py en boeren hongerlyn,

Zal u geheele kleet van gulde stoffe zyn.

De Maagd u wel bekend die heeft u zoo geprezen,

Dat gy, na dat my dunkt, hier moet gevordert wezen

Wel aan, verlaat den bou, den vlegel en de wan,

En word ontrent een Prins een lustig Edelman.

Gy zult hier in het Hof ook zonder iet te zaayen,

Gy zult al ryker oogst en beter vruchten maayen.

Dan als gy staat en' spit, of op den velde ploegt,
Zoo gy naar ons gebruik alleen de zinnen voegt,
Gy slaapt of in het stroo, of op gedroogde biezen;
Hier zulje zwanen-dons tot uwen leger kiezen.

Gy hebt een slecht vertrek van klei en stroogebout;
Hier zal u woning zyn geziert met edel gout.
U muren zyn bedekt met raag en spinne webben;
Hier zulje schoon tapyt in zaal en kamer hebben.

Gy drinkt maar schralen wy, en eet geringe kost;
Maar hier is vet gebraad, en niet als zoete most.
Gy kont in u beroep alleen maar schapen weiden;
Hier kunj' een machtig heit en groote bende leiden.

Gy draagt een herders staf. die uwe bokken dwingt,
Maar dit is ander tuig dat in de steden dringt.
Gy voert u kleine byën ontrent de groene linden,
En zoekt in haren korf een Koning uit te vinden.

Maar lieve zegt een reis, wat u de Koning geeft;
Die in zoo engen korf en van de groente leeft?
Hier kunje grooten staat, hier goed en eer bekomen,
By ons werd menig land door wapens in-genomen.

Daar is geen heerschappy te rapen in het groen;
Maar ik of myns gelyk die kan u voordeel doen.
Hier leert men geestig zyn hier leert men deftig spreken,
Hier leert men wys beleid en hondert gauwe streken.

Maar die staag met het vee gaat weiden in het gras,
Die blyft voor immermeer een klunten als hy was.
Gy daarom, geestig quant, laat eg en kouter varen,
En kiest een beter stand voor uwe frissche jaren:

Hebt gy de Vryster niet tot wie gy zyt gezint,
Gy zult van heden aan van Prinzen zyn bemint.
Als Damon van de Vorst aldus was aan gesproken,
De lust tot zyn beroep en is hem niet gebroken.

Want als hy voor een wyl het stuk had overleid,
Zoo heeft hy voor den Prins ten lesten dit gezeid.
Indien ik bidden mag, ô Prinzen hooge machten!
En wilt ons laagen stant niet al te zeer verachten.

En pryft ook niet te veel de macht van u gebied;
Want na mynklein begrip, 't en is zoo lustig niet.

Ik heb een ouden Vriend die in zyn oude dagen,
 Plag fruiten in de stad en ander groen te dragen,
 Die heeft ook in het Hof een langen wyl verkeert,
 En wat daar omme gaat. dat heeft hy my geleert.
 Hy was in zynen tyd een wonder snegen jongen,
 En liet het ooge gaan ontrent de vreemde sprongen,
 Ontrent het los gewoel, dat om de Princen zweeft,
 En leerde wat het Hof voor quade nukken heeft.
 Dit ging de goede man my menigmaal verhalen,
 Als ik beneven hem ging weiden in de dalen.
 En staag was zyn besluit, wanneer ik van hem schiet,
 En woont niet in het Hof, de deugd en woont 'er niet.
 En dient geen machtig Vorst, al mocht 't u gebeuren,
 Al schynt het eerst vermaak, gy zult 't u betreuren.
 Nu weet ik dat de man my ried gelyk een vriend,
 En houde dat het Hof geen vry gemoed en dient.
 *En wil om overvloed geen smaad of banden lyden,
 Een hert dat zich vernoegt dat kan hem licht verblyden:
 Heb ik tot myn behoef een kleine water-put;
 Waar toe is my de vloed van gulle stroomen nut?
 Al is het water groot, en dat de holle stroomen,
 Geen dam kan wederstaan, geen dyk en kan betoomen.
 Wat voordeel doet het my? Al lyd ik grooten dorst,
 Een weinig is genoeg aan myn verhitte borst.
 Ik acht 't meerder vreugd te leven by de schapen,
 En op een groene wei gerust te mogen slapen,
 Ik acht 't meerder lust te speelen op een ried,
 Als wat een Hoveling ontrent een Vorst geniet.
 Te wonen in het woud, het jonge vee te wyden,
 De geiten aan den berg, de schapen aan der hyden.
 De bokken aan den klip, de koeyen in het gras,
 Van daar komt meerder vreugd, als ooit in hooven was.
 Ik ben een rustig kwand, in vryheid opgetoogen,
 Ik heb een ronden aard uit 's Moeders borst gezoogen
 My dunkt d t al het volk hier leeft in slaverny;
 Want daar een grooter woont en is geen minder vry
 Wat in het Hof verkeert, dat acht ik al gevangen,
 Men ziet de ketens zelfs hun om de leden hangen.
 't Is

't is waar de stof is schoon, zoo datze werd benyt;
Maar eſter is het volk haar zoete vryheid quyt.
Een ſlaaf is aan het lyf, zy in den geeft gebonden,
En dat word over al het meeſte leed bevonden.
Het lyf is maar een ſchors: maar wat men binnenraakt,
Dat is 't dat den menſch geweldig bitter ſmaakt.
Hier woont geen echte trou, maar wel een luſtig ſtreelen,
Een Hoere met het Wyf die moeten t'zamen deelen.
Hier is het al bedrog, 't is niet als eigen baat,
't Is al vol linkerny al wat 'er omme gaat'
Hier toe word' ik genood, om dit te komen leeren,
En 't is, gelyk men meind een lagen ſtaat vereeren;
Maar ik en acht 't niet wat vreugd' geeft doch het goud
Ik vinde meerder luſt ontrent een jeugdig woud:
Hier zal ik blyder zyn, en vry al beter varen,
Als daar een ſtage wacht de kamer moet bewaren;
Als daar men proeven moet, of niet een boos fenyn,
Is in het ſchoon gebak of in den zoeten wyn.
Ei zeg myn doch een reis! wat heb ik doch te paſſen,
Op al het Hoofs beſlag en overtollig braſſen? -
Wie heeft 'er ooit veracht een ham of ſchapen bond,
Gehangen in den rook, gewreven in het zout?
Wie ſlechts met honger eet, gelyk wy Boeren plegen,
Al nut hy ſlechte koſt, hy vind een vollen zegen
Hy vind dat hem bevalt, hy vind en zoete ſmaak,
In ſpyt van hoofſche pracht; wy leven in vermaak.
Wie met den lyve werkt en hoeft geen grage zouzen,
Wie ſtaag in hoozen gaat behoeft geen zyde kouzen,
Die met een grauwe py ten vollen is vernoegt,
En ken geen zachter kleed of dat hem beter voegt.
Wat kan het ryk gewaad aan my of iemand geven,
Al waar het al te maal van enkel goud geweven?
Een Herders ruime dracht die ſtaat my beter aan,
Als in een Hooffche praam geperſt te moeten gaan.
Een kleed van eigen wol of eigen vlas geſponnen,
En vrucht op eigen land met eigen hand gewonnen.
En moes uit eigen hof, en vleeſch uit eigen ſtal,
Dat is de zoetſte vrucht van gantsch het aardſche dal:

Wel laat dan dien het lust by groote Prinzen leven,
 En aan het dertel Hof de leden over geven,
 Ik pryze boven al het vry en lustig Veld,
 Daat ons geen zwarte nyd of zucht of eere queld.
 't Is zeker hooge staat of diergelyke zaken,
 En können nimmermeer ons recht gelukkig maken:
 Een siil, en billyk hert, dat hem na reden voegt,
 Dat is het dat de mensch op aarden vergenoegt.
 Ik weet het is een kunst een Prins te moogen vleyen,
 En als het dienstig is zyn netten uit te spreyen,
 Ik weet het is geluk met Vorsten wel te staan?
 Maar eer het iemand denkt zoo is de gunst gedaan.
 't Is ys van eener nacht. hoewel het schynt te blinken,
 Hoe vast dat iemand gaat hy kan noch efter zinken:
 Een Prins heeft groote macht maar vry geen mindergal
 Wie hem eens tegen krygt hem treft een wiffen val.
 Wel aan! weest gy een Vorst, en 't moet u wel bekomen,
 Maar ik en heb nooit lust in Hoofsche pracht genomen.
 En zoo en doe ik noch. Ik wil een Herder zyn,
 Want al wat eere geeft en is niet zonder pyn.
 Daar gaat den ronden gast, daar gaat den Herder stryken,
 En stelt een vryen hals voor groote Koningryken,
 Hy past niet op het Hof of op het Hoofs beslag,
 En werd eerst wel gezint als hy zyn hutte zag,
 Nu, Vorst, ik zeg u dan en wil u God beveelen
 Die laat u vruchtbaar zaad en zoete Kinders teelen.
 Ten dienste van het Ryk. En gy ô fiere Maagd!
 Die mits een moedig hert een Keiser hebt behaagt,
 Dewyl gy niet en zyt voor myne Koi geschapen,
 Maar om hier in het Hof ontrent den Vorst te slen,
 Ik wensch u veel geluks: en als het wezen moet,
 Blyft eigen aan den prins, en zyt van my begroet.
 Gy zult noch menigmaal en op verscheide reizen,
 Gy zult noch voor gewis op uwen Herder peizen,
 De tyd zal alle ding eens maken openbaar,
 Al blinkt de gulde Kroon, zy weegt geweldig zwaar.
 Wel moet my grauwe Py, myn kleine woning varen,
 Heb ik geen hoogen staat. ik hebbe zoete jaren,

Ik heb een vrolyk hart, en ben myn eigen man,
Dat noit het prachtig Hof zyn Jonkers geven kan.
De Prins die stond verbaast van dit vrymoedig spreken,
Hy preeſ zyn ronden aard al ſcheen hy wat geſteken,
Hy zeide tot beſluit, De man die heeft gelyk;
De menſch die zich vernoegt bezit een Koningryk.
Hy laat den Jongeling een ſchoone wooning geven,
En Landen na den eiſch, en kudden daar beneven,
En peerden tot den Bou, en ſchapeu boven dat,
Meer als in dit gewest een Herder oit bezat.
De Vader van de Maagd en word ook niet vergeten,
Soo haast de jonge Prins heeft zynen ſtaat geweten;
In voegen dat de man en al zyn naaste bloed,
Bekomt uit dit geval en eer en machtig goed.
Syn Dochter niet te min door haar bequame zeden,
Door oordeel goed verſtand, en ongeveinsde reden,
Waſt in des Keiſers gunſt, en dat zoo wonder diep,
Dat zy als echte wyf op zynen leger ſliep.
Dit werd van ſtonden aan door al het land geweten:
En ſtraks word menig hart door zwarten nyd bezeten;
De juffers van het Hof die zyn 'er om geſtoort,
Vermits een ſlechte Maagd den Keiſer heeft bekoort;
Vermits een ſlechte Maagd den Keiſer heeft bewogen,
En zonder minne kunſt tot hare min getogen:
Het is te grooten ſpyt dat zoo een Herders Kind,
Ontrent den grooten Vorſt de meeſte gunſte vind,
Hierop gaat Achter klap een vreemde vond bedenken,
Om aan de jonge Maagd haar goeden naam te krenken.
Zy ſpreekt eerſt binnes monds, maar luider naderhand,
Hoe dat het Herders Kind aan Damon is verpand,
Met Damon is verzeilt, na Damon is geweken,
Door is en weet niet wat, door vreemde minne-treken,
Door ſlimme tooverkunſt, en dat de looze gaſt,
Ten leſten door bedrog, de Vryſter heeft verrast.
Dat hy een langen tyd ging doolen aan der heiden,
Zoc dat om zyn verdriet de teere Nimphen ſchreiden,
Maar dat hy op een bot en wonder haast genas:
In't kort, het was gezeid, dat zy geen Maagd en was.

Dit quam ook, door beleid, ontrent des Keizers ooren,
Men liet hier allezints de snoode ranken hooren.

Dies werd de jonge Vorst bedroeft en ongezint,
Mits hy de jonge Maagd van gantscher herten mind.
Hy weet noch evenwel in zyn gemoed te merken,
Wat dat de zwarte nyd in Hoven placht te werken,
Hy weet wat voor een volk ontrent de Prinſſen leeft,
En wat het grillig Hof voor ſlimme grepen heeft.
Hy dan, met dit geval tot aan de ziel beladen,
Ontbied het beſte deel van zyn vertrouſte Raden.

Hy doet haar al het ſtuk ten vollen overſlaan,
En ſtelt ten leſten vaſt wat dat 'er dient gedaan.
Ontrent een hooge berg, niet verre van Ephezen.
Daar plag in ouden tyd een ſtil geheim te wezen.

Geen byl, geen menſchen hand en had 'er aangeraakt.
Maar Vrou natura zelfs die heeft 't daar gemaakt.
In 't midden hing een Ried van veelderhande leden,
Dat hadde Pan wel eer met eigen hand geſneden.

Een Ried dat zomtyds gaf een wonder zoeten zank,
Een Ried dat zomtyds gaf een wonder zoeten Klank;
Want als daar in het land een vryſter werd gevonden,
Door eenig ſlim beleid verdacht te zyn geſchondeu.
Zoo wordze van het volk in deze rotz gebracht,

Van waar men dan de proef van hare maagdom wacht.
Want zoo miſſchien de ſloir haar maagdelyke deeleu;
Had door ongure luſt aan iemand laten ſtreelen,
Zoo gaf terſtond de fluit een wonder droeft geluit,
En wat men poogen mocht, daar quam uiet anders uit,
En dan moest haren naam op alle tongen ryden,
En van de gantsche Jeugd onzoete nepen lyden.

Zy mag van nu voortaan niet komen aan den dans,
Daar Maagd of jong Gezel omringt een rooze-kraus.
Zy moet een ander kleeu, een ander hulzel dragen;
Wat zal de Vryſter doen? het zyn verdiende plagen.

Want die haar eere miſt, en dat met eigen ſchuld.
Moet lyden wat 'er volgt, en even met geduld.
Maar zoo de jonge Maagd haar niet en had vergeten,
En dat haar edel waas niet af en was geſleten,

Zoo gaf het vrolyk Ried zoo wonder blyden zank,
Dat zyn verheven galm door al de velden klank.
Daar op werd straks de Maagd van ieder vry gewezen;
En met een vollen mond van alle man geprezen;
En die haar reine naam met snappen heeft beklad,
Die werd van stonden aan gebannen uit de stad,
Gedreven uit het veld: hy mocht niet meer verschynen,
Alwaar men bange zorg door vreugde doet verdwynen;
Want die met achter-klap een jonge vryster schent,
Is waard om by het volk nooit meer te zyn gekent.
De Raden van den Prins die hebben goed gevonden,
Dat na het vreemd geheim de Vryster zy gezonden,
Op dat dit zeldzaam Ried mocht brengen aan den dag,
Wat ieder van haar eer voortaan gelooven mag.
Maar die de jonge Maagd in haar geluk benyden,
Die lieten voor en af een Hoffchen linker ryden,
Die heeft het gantsche Ried met aarde toe gepropt,
Zoo dat aan alle kant de Fluiten was gestopt.
En schoon daar iemand blies ook zelfs met volle kaken,
Hy konde geen geluid, geen helle stemmen maken.
Dat werd met slim beleid op dezen voet bedacht,
Op dat de jonge spruit in schande zy gebracht.
Maar als het geestig dier een kleinen tyd geleden,
Quam met een groot gevolg tot aan den hol getreden,
Ontfloot terstond de deur met onverwachten spoet,
Ook eerder eenig mensch de grendels open doet.
Het Ried noch boven dat begon terstond te speelen,
En dikmaal op een nieuw een ander lied te queelen.
De klei die stooft 'er uit, doch eerze neder quam
Zag ieder dat het stof een ander wezen nam.
Al wat 'er uit de lucht ter neder kwam gezegen,
Dat werd van stonden aan gelyk een zoeten regen,
Van aardig boom gewas, van loof en ander kruid,
Gelyk men veeltyds srooit ontrent een jonge bruid.
Noch is 't niet genoeg, het loof begint te groeyen,
Te spruiten op de zaal en even daar te bloeyen,
Dies heeft straks al het volk een groote vreugd getoont,
En met het nieuw gewas de blyde Maagd gekroont.

Daar gaan de posten af en rennen door de velden,
 En gaan het vreemd geval den jongen Keizer melden.
 De Vorst die is verblyd, en 't Hof dat werd ontzeid,
 Aan al die vindere zyn van zoo een slim beleid.
 Daar wierd de jonge maagd met wonder groot verlangen,
 Ontmoet, bewellekomt. en in het hof ontfangen;
 Daar werd de jonge Maagd den Keizer toe gebracht
 Die haar met groote vlyt in zyne Kamer wacht.
 Men houd dat hy voortaan, den lust van alle vrouwen,
 Heeft deftig in getoomt, en krachtig weder houwen,
 Soo dat geen Hoofsche Maagd, geen Vryster in de Stad
 Maar zy in volle daad zyn hert alleen bezat.
 Noch is het niet genoeg, de Vorst die is bevangen,
 Niet slechts met hare Jeugd en onbevleete wangen;
 Niet met haar geestig oog, of met haar zoet gelaat,
 Sy dient hem boven dien gelyk een achter-raad:
 En dat ook niet alleen in alle kleine zaken,
 Maar die het hoog beleid van groote Vorsten raken.
 Sy die geen land en had (vermits haar sneeg verstand.)
 Bestiert het gantsche Ryk, bezit het gantsche Land.

HET DERDE DEEL.

D E

WYSHEID

S P R E E K T ;

TOT UITLEGGINGE VAN DE

TYTELP-LAAT

VAN HET TEGENWOORDIGE

D E R D E D E E L.

DE. Wysheid op een tyd in haren throon gezeten,
Geneigt om aan het volk iets goeds te laten weten.

Sag met een wakker oog, uit haar verheven stoel,

Sag door het gantsche land, een byster groot gewoel:

Sag Maagden overhoop, zag oud' en jonge Lieden,

Onzeker wat te doen, en wat'er zal geschieden:

Sag wat een vrysterwacht, en wat een vryer jaagd,

En wat een jonge weeuw in haren boezem draagd.

Sag hoe meest al de Jeugd zich veerdig poogt te maken,

Om met een snellen greep een schoon juweel te raken,

Gewis een schoon juweel, en (naar men heden raamt)

Dat, eer oit Holland was, een Trou Ring is genaamt.

Maar in dit deftig Werk vernamse losse streken,

Zoo datze tot de schaar aldus begint te spreken.

Wat grypt dit jachtig volk zoo graag na dezen ring.

Gewis het ware best dat hy wat langer hing.

Want voor een die hem zelfs niet haast en wil bedroeven,

s 't noodig dit kleinood na rechten eisch te proeven,

En dat op dezen steen die gy voor handen ziet,
 En die myn trouwe zorg aan alle menschen bied.
 Dit goud (al is 't schoon en lustig aan te schouwen)
 En past niet alle Mans, en past niet alle Vrouwen;
 Ook wien het passen mag, 't en past hem etter niet,
 Die maar om geile vreugd en nooit eens hooger ziet.
 Hoe weinig is het volk dat tot my komt genaken,
 Al eer het aan den Ring zich vast bestaat te maken!

Wie doet hier dat hy zou? wie pleegt 'er goeden raad?
 Ach naauw van duizend een die na den regel gaat.
 Een ieder sneld om stryd, en loopt met raffe schreden,
 Begeerte stiert het werk en niet de wyze reden.

De dwaal geeft van de Jeugd verrukt haar ydel hert,
 Zoo dat het van de waan alleen bezeten werd.
 Wat is de Jonkheid dwaas, die tot zoo groote zaken,
 Geen beter onderwerp en is gewoon te maken!

Ey wat ik bidden mag! en gaat hier niet te ras;
 Dit stuk is heden noch gelyk het eertyds was.
 Het goud dat van Peru of elders word gezonden,
 Of in den gulden stroom van Tagus werd gevonden.

Is al geweldig zwaar; maar 't goud van dezen ring;
 Dat is een wonder stuk, een vreemd en zeldzaam ding;
 Dat weegt noch allermeeft. Al wie het meind te dragen,
 En moet 't nimmermeer met losse zinnen wagen-

En weegt het schoon metaal, en proef 't niet te min;
 Voorwaar u gantsch verderf of welvaart steekt 'er in,
 Al naar het word gevat. Ik bidde, jonge lieden,
 Laat u in dit geval niet van de lust gebieden;

Maar houd u gulle leugd gedurig in den toom:
 Want die en is maar schyn, en niet als enkel droom,
 En niet als maar een vlam uit lichte stof gerezen,
 Die naar een korten tyd vertoont een ander wezen.

Ey! ziet eens hoe 't 'er gaat. Wat iemand haast beviel,
 Quelt hem wel naderhand tot in zyn diepste ziel.
 Maar 't is (myns oordeels) best hier breder af te spreken,
 En zeggen overluid aan iemand zyn gebreken;

Want die een lieven vriend wil geven nutten raad,
 Moet toonen wat 'er schort, en hoe de zake staat.

Voor

Voor eerst gy jonge spruid, die met gestrekte leden,
 Komt uit het Franche School na dezen ring getreden,
 En snelt niet tot het werk met zoo een lossen gang;
 y dunkt, u moeders huik die is u noch te lang.
 En gy, ô zoete Wulp! wat loopje na de handen?
 U baard (na dat ik zie) is korter als u tanden,
 Gy haalt al wat te zeer, en komt al wat te vroeg;
 Eet noch een wyle pap, en dan is 't tyds genoeg.
 Maar gy, bedaagde Vriend, die nu behoort te weten,
 Dat van u beste staal al veel is af gesleten,
 Ey lieve blyft geruſt, en voegt u na den tyd,
 Daar heeft nooit gryzen baard na rechten eisch gevryd
 Voor al gy Bestemoer, die hier ook tracht te komen,
 Gy lieft een Jongeling, na dat ik heb vernomen:
 Kè, Besje, staakt het werk, u past geen dierel spel,
 Of past u noch een man, u past geen jong gezel,
 Maar ginder komt een hoop die met verminkte leden,
 Schynt na den ring te gaan; en al met raffe schreien;
 ô Trout niet, onguur volk! 't is schade voor 't gemeen;
 En, zoo het wezen mag, houd u gebrek alleen.
 Gy vorder vlugge Maagd, die hoog bestaat te rekken,
 Om dit vermaard Juweel met krachten af te trekken,
 En gaat zoo niet te werk, 't en voegt de maagden niet;
 Wacht tot een geeltig quant aan u zyn gunste bied.
 En schoon ook dat gebeurd en wilt niet happig grypen,
 't Is quaad hier al te licht de vingers toe te nypen;
 Want die na dezen ring met open handen tast,
 Word veel met leed gewaar dat hem dit niet en past.
 Maar hier verschynt 'er een die wenscht den ring te kry-
 Om dat 'er helle glants van hem komt neder zygen: (gen,
 My dunkt hy zoekt een wyf niet om de ware deugd,
 Maar om haar schoone verw, of om haar frissche Jeugd,
 Ook dat is slecht bedryf. Eylaas de schoonste roozen!
 Die leggen menigmaal op eene nacht bevroozen,
 Of worden zoo verslenſt door eenen zonne-schyn,
 Dat zy straks zonder glants en geenzints toonbaar zyn,
 Het roosje van de Jeugd, het bloemtje van de jaren;
 En is het steunzel niet om wel te mogen paren;

Dus zojè, niet en wilt u quellen met berou,
 Kiest vaster onder werk tot zoo een zwaar gebou.
 Noch zie ik hier een mensch zich in den ring verblyden,
 Om dat hy effen is, en rond aan alle zyden;
 Het is een Jan treed-zacht; hy zoekt niet als gemak,
 Als of'er niet als vreugd in deze ronte stak.
 Vriend gy zyt verdooft. Ey laat u niet bedriegen!
 Sy missen veel gemaks die jonge kinders wiegen;
 Men zingt hier menigmaal, al is men niet te bly,
 En daar en was noit trou van alle kommer vry.
 Gymoet om vreugd alleen voor u noit Wyf begeeren;
 Want in het echte bed daar zyn ook harde veeren,
 Die tyk is niet allæn met zachten dons gevuld,
 Sy dient al menigmaal beslapen met geduld.
 Wel aan dan, groene Jeugd, en gy ook rype Lieden,
 Die aan het trou juweel den vinger meind te bieden.
 Wilt gy niet zyn bezocht van druk en ongeval,
 Onthoud dit eenig woord dat ik hier stellen zal:
 Komt met een rein gemoed voor-eerst tot my genaken;
 Eer gy aan dezen ring u vast bestaat te maken;
 Want die het goud ontfangt, en niet te vooren proeft,
 Schoon dat hy vreugde zocht, hy vind dat hem be-
 droeft.

M A N D R A G E N D E

M A A G D;

Ofte beschryvinge van het

H O U W E L Y K

V A N

E M M A,

Dochter van de Keizer Charle Magne,

O F T E

K A R E L de G R O O T E,

M E T

E G I N A R T,

Des zelfs S E C R E T A R I S.

Als Karel met geweld de Gotten had verdreven,
 En nu als Wereld-Vorst in pais vermocht te leven,
 Stond gantsch het leger stil, en al de Fransche Jeugd,
 En zocht maar tyd verdryf, en niet als losse vreugd,
 Men ziet geen zweerden meer, men ziet geen schilden
 blinken,
 Men hoort geen hel trompet ontrent de grenzen klinken,
 Men vind geen aldelborst die lans of spieffe drilt,
 En al wat wapen hiet en is niet meer gewilt

Maar Venus Kind alleen behiel zyn gulde pylen,
 Die ging het dertel Wicht wel happig zitten vylen,
 Begaf zich in het Hof, en quetste menig held,
 Die nooit in alle kryg ter aarden was geveld.
 Wat mag hem, zeid het Wicht, de Keizer laten denken,
 Dat ik geen magt en heb om hem te mogen krenken?
 En dat hy maar alleen geheele Ryken wind?
 En dat men zyns gelyk ook elders niet en vind?
 Gewis hy is verdooft. Ik kan ook wapens voeren,
 En Vorsten neder slaan, en landen omme roeren,
 Ik wil ook aan het volk gaan toonen wat ik kan,
 En dat ik beter schiet als eenig wakker man.
 Wel Vorst, die uwen naam doet in de wereld klinken;
 Weet dat u los gezwel in haast zal moeten flinken,
 Weet dat ik boven my geen hooger macht en ken,
 Maar dat ik nevens u een werelds dwinger ben.
 Gy wierd my veel te los, en van te grooten weelde,
 Indien ik in het Hof myn rolle niet en speelde:
 Nu leert ook werelds kind hoe 's wereld zaken gaan,
 Geluk en groote vreug'en kan niet lange staan.
 Dit zeid' het dertel Wicht, en stelt hem om te vliegen,
 En zoekt door al het Hof wie dat het zal bedriegen,
 En wat het voor een greep zal brengen aan den dag,
 Waar van de groote Vorst de smerte voelen mag.

EEn wakker Edelman die geestig wist te schryven.
 En na de rechte maat de penne konde dryven,
 Kreeg in het Fransch gebied, by middel v n de kunst
 Een naam by al het volk, en by den Koning gunst.
 Zyn penne word gebruikt in alle groote zaken,
 En waar een defig schrift by Vorsten is te maken;
 Al wat hy neder stelt heeft pit en groot kracht,
 Zoo dat om zyn geschrift hem al de wereld acht:
 Het Ryk was doen ter tyd in lusten uit gelaten,
 Geneigt tot alle spel en dertel boven maten.
 Zoo dat 'er nacht geloop en vreemde mommerien,
 Zyn in het weelig Hof en over-al te zien.

De Vorst schiep even zelfs een wonder groot vermaken,
 In vrouwen, in gedans, en diergelyke zaken:
 Ziet daar een geile tyd! Al wat de Koning doet,
 Dat vind het Hof-gezin en al de wereld goed.
 Dit wyft de stage daad, dit leert de wyze reden;
 Als 't hoeft niet wel en is, zoo quynen al de leden.
 Het was een oud gebruik het is een nieuwe vond,
 Gelyk de Juffer is zoo is ook haren hond.
 't Geviel om dezen tyd dat twintig Edel-lieden,
 Bestaan een nieuw gedans den Koning aan te bieden,
 Zy komen in het Hof, als Herders uit gereed,
 Maar geestig evenwel en wonder net gekleed.
 Men zag het geestig volk met twintig Herderinnen,
 In 's Konings ruime zaal een nieuwen rei beginnen.
 De leider van den dans dat is de boks-voet Pan,
 Die alderhande spel en Herders deuntjens kan; (gen,
 Daar ziet men vreemd gezwier en duizend nieuwe spron-
 Dan los (gelyk het scheen) dan weder in gedrongen:
 Dan is het gantsche rot gemengelt onder een,
 Dan toont de Maagden rei haar wederom alleen.
 De Ridder Eginart is eene van de gasten,
 Die op dit Herders spel en op de maten pasten,
 Men zag aan zyn gelaat te midden in den dans,
 Dat hy een cierzels van alle jonge mans.
 Hier quam doen Venus Zoon hem by de reyers voegen,
 Zoo kluchtig in gebaar dat al de Juffers loegen;
 Het sprong, het liep het vloog, het maakt een bly gezank.
 Maar dede zoo het plag, en scheide met een stank.
 De dochter van den Prins, die met de groote vrouwen,
 De sprongen van de Jeugd is bezig aan te schouwen,
 Die word door hem geraakt en in de borst gewond,
 Eer dat 'er eenig mensch de reden onder vond.
 Zy let op Eginart en zyn volmaakte leden,
 En hoe hy op de zaal quam geestig aan getreden,
 En hoe hy boven al den gantschen rei vereert,
 En straks is haar gezicht op hem alleen gekeert,
 Het reyen heeft gedaan, de mommers gaan vertrekken;
 Maar zy voeld des te meer het vier in haar verwekken:

En schoon zy is alleen, zy voeld een aardig beeld,
 Dat haar ontrent het oog en door de zinnen speeld.
 Zy weet nu wie hy is, en hoe in 't Hof gekomen,
 Dat had het Vrouwelyn al in der haast vernomen;
 En schoon of zy bemerkt haar ongelyken staat,
 Noch voeltze dat het vier allenkskens hooger gaat,
 Nocht voeltze dat een brand in haasten opgerezen,
 Verwekt in haar gemoed een wonder zeldzaam wezen.
 Wat raad in dit gevaar? zy leeft in stage pyn,
 Zy kan niet by het volk noch in haar kamer zyn.
 Gelyk een vluchtig hart, dat van een Weimans jongen
 Getroffen met een schicht, begint met losse sprongen
 Te rennen door het woud en dwaald een lange wyl
 Maar voeld staag in de borst een diep geschoote pyl,
 Wat baat het aan een beest, wat baat zyn veerdig loopen,
 Het moet 't met verdriet en met dood bekoopen,
 Zyn pyn blyft waar het gaat, het sinelt in heeten dorst,
 En staag zoo vaart het staal hem dieper in de borst
 Dus leeft de jonge Maagd vol ongewoone kuren,
 Zy kan op eene plaats als geen en tyd geduren,
 Haar brein is op den loop haar gantsche ziele maald,
 Het schynt haar geest die rust, wanneer haar lichaam
 Zy weet tot dit gewoel geen stil vertrek te vinden; (dwaalt.
 Want zy en heeft geen macht haar tochten in te binden,
 En 't wyl in dezen angst haar gantsche leden slaan,
 Zoo spreektz' op deze wys haar eige zinnen aan;
 Ik was voor dezen bly dus hoog te zyn gebooren,
 Maar nu heb ik de lust van deze waan verlooren,
 Ik ben myn edel bloed en groote Vaders gram,
 Ik wensch een lager huis en vry een minder stam;
 Ik wou, indien ik mocht, van minder adel wezen,
 Of wens dat Eginart mocht hooger zyn geprezen:
 Want zoo ik minder waar, of hy een meerder Vorst,
 Zoo zag ik heden kans te lessen mynen dorst.
 Maar nu ons zaken staan op ongelyke gronden,
 Zoo word 'er geen behulp geen troost voor my gevonden,
 Ik moet van heden af versmelten in den druk;
 Want hoog en machtig zyn dat is myn ongeluk.

Maar wat is dat gezeid? Waar gaan myn domme zinnen?
 Zal ik door een gezicht my laten overwinnen?

Zal ik een slecht gezelschap ontfangen in de ziel,
 Die ik van alle brand tot heden zuiver hiel?

Ey, wat ik bidden mag, laat deze grillen varen,
 En bied geen lossen toom aan uwe gulle jaren,
 Snyd af, brand uit het quaad, dat in u leden zit,
 Eer dat het u de borst en al u lyf verhit.

Gy voelt een stil vergif door uwe leden trillen,
 Ey tracht dit nieuw gewoel in u gemoed te stillen!
 Vergeet u goeden naam, u reine plichten niet.

Een vonk dient uit gebluft voor die een vlam ontziet.
 De ziekte dient verjaagt als die begint te komen,
 Al eer door haar geweld het bloed is in genomen:

Het onkruid dient verdelgt en uit te zyn gerukt,
 Eer dat het wortel krygt en beter kruid verdrukt.
 Wie is doch Eginart, dat ik my zal ontfellen?

Dat ik om zynent wil myn ziel behoef te quellen?

Al wat hem achten doet dat is alleen de pen,
 Daar ik in volle daad een Keizers Dochter ben.

Daar ik in korten stond kan honderd Vorsten trekken,
 En met een gunstig oog haar gunst tot myn verwekken.

Het waren sloiren werk zoo los hier in te gaan,
 En hem te willen doen dat Prinzen dient gedaan.
 Hoe wou in dit geval, hoe zou de wereld spreken?

Hoe zou my al het volk met felle tongen steken?

Hoe zou het schamper Hof my vallen op het lyf,
 En spellen mynen naam tot enkel tyd verdryf?

Wat zou myn Vader doen, als hy begon te merken,
 Daar op zoo laagen stof myn hooge zinnen werken?

Dat ik een Schryver gaf, een Schryver onderstond,
 Dat niet als aan een Vorst of Keizer dient gejongd?

Maar zwaar hoofd als ik ben, wat is 'er aan gelegen,
 Dat ik in myn gemoed tot vryen ben genegen?

Dat ik wat liefs verkiës, daar in myn hert verblyd?
 't Is jongen lieden werk, en dat van ouden tyd?

De Ridder Eginart is geestig in de zeden,
 En niemand zyns gelyk in al de naaste steden?

Schoonik hem gunstig waar, wat leid 'er iemand aan?
 Dat ik op heden doe, is lang voor my gedaan,
 Wat zal my doch de pracht, wat zal de grootheid baten?
 'k En wil om dit bejag myn liefde niet verlaten;
 'k En wil geen slave zyn, maar doen wat my bevalt;
 Geen eer en heeft onzag wanneer de jonkheid malt.
 De nacht komt onder dies het gantsche land bedekken,
 En met een duister kleed den hemel overtrekken,
 De slaap zygt op het volk, en ieder is gerust,
 Maar zy noch evenwel en heeft geen slapens lust.
 Sy geeft haar op het bed, maar gaat daar leggen malen,
 En laat, 'k en weet niet waar, haar zinnen henen dwalen;
 Doch vind noch efter niet hoe zy in dit geval,
 Met glimp en goed beleid haar zaken redden zal.
 Ten lesten komt de vaak haar oogen overwinnen,
 Maar zy malt lykewel met haar verdwaalde zinnen,
 Sy droomt, 'k en weet niet wat, zy droomt en is beschaamt,

Om dat zo geilen droom geen jonge Maagd betaamt.
 (Al is de Wei-man stil en geeft hem om re rusten,
 Noch keert zyn woelig hert tot zyn bekende lusten,
 Hem dunkt dat hy een haas of vluchtig harte ziet,
 Ook als hy in het bed een vollen slaap geniet.)
 Sy, als het schemerlicht nu aan begon te breken,
 Bevond haar brandig hert maar des te meer ontfleken.
 Sy meind dat zy voor al moet spreken haren vriend,
 En dat haar zyn gezicht alleen tot ruste diend.
 Hier toe werd zy gestaag en krachtig aan gedreven,
 En heeft daar op een brief aan Eginart geschreven,
 En zaid hem door de pen, dat hy in aller spoet,
 Daar in het Vrouwen Hof en by haar komen moet.
 Sy gaat na dit geschrift ten nausten overleggen,
 Wat hem, wanneer hy komt, is dienstig aan te zeggen;
 Nu kiestze dit gesprek, en dan een ander taal,
 En watze spreken wil dat proeftze menigmaal.
 De Ridder, na den brief te hebben overlezen,
 En laat niet in der haast in 't Vrouwen Huis te wezen
 Hy klopt voor haar vertrek, een maagt die hem verwacht
 Ontsluit terstond de deur, en heeft hem ingebragt. Maar

Maa Emma werd van angst ten hoogsten in genomen,
 Soo haast als Eginart tot haar begoft te komen,
 Sy beeft, en zuizebold, zy stond gelyk bekaait,
 Het schynt dat gantsch het Hof en al de kamer draaid.
 Haar voorspel, haar ontwerp, en datze meind te spreken :
 Was in de lucht gegaan, en uit haar brein geweken.
 Nu vingtz' een reden aan dan lietze weder af,
 Soo datz' aan Eginart een vreemd bedenken gaf.
 Maar als na dit gewoel, haar geesten weder quamen,
 En na den rechten eisch haar eerste plaatze namen,
 Doen schiep zy weder moed; bedenkt een nieuwe vond
 En opent met bescheid aldus haar rooden mond:
 Ik heb een langen tyd myn zinnen onderhouwen,
 Met priem-en-naalde-werk, een hand-spel van de vrouwen
 En daar in vond' ik lust, en't docht my wonder net,
 Te steken aardig tuig van zyd' of van zajet,
 Van goud en peerels zelfs, maar diergelyke zaken,
 En konnen nu voortaan myn zinnen niet vermaken.
 Wat nieuws verheugt den geest, gelyk ik heden merk,
 Dies zoekt myn nieusgier hert gedurig ander werk,
 Ik hebbe tot de pen een grooten lust gekregen;
 En daar is myn gemoed nu wonder toe genegen,
 Om dat ik lestmaal zag een schrift van uwer hand,
 Daar in ik groote kunst en zoete streken vand.
 Gy wild, tot myn gerief, een voorschrift toe bereiden,
 Ik zal na u ontwerp myn penne zien te leiden.
 Maar als gy door den dag niet al te bezig zyt,
 Soo jont my doch een deel van uwen vryen tyd.
 Komt ziet hoe ik het maak, en betert myn gebreken,
 Ik wil het naalde-werk een wyle laten steken,
 En speelen met de pen: dat stel ik heden vast,
 Ik weet dat leedig zyn geen jonge Maagd en past.
 Hier zweeg het Vrouwelyn, en even na het spreken,
 Zoo is haar gantsch gelaat gelyk een vier ontfleken.
 Maar ziet! dien eigenft nd haar aardig blosje week,
 En zy werd lely wit. die eerst een roos geleeck;
 En dat ging over hand tot drie verscheide reizen,
 Dies werd de Jongeling onzeker wat te peizen,

Onzeker wat te doen. Hy voelt van stonden aan;
 Al meed' een grillig bloed hem in de leden slaan:
 Hy voelt een vreemd gewoel, een wonder hert bewegen;
 Dat kwan hem door liet oog tot in het hert gezegen.

Hy voelt een zeldzaam vier, een nieuw ontfteken brand

Die hy in zyn gemoed voor dezen niet en vand.

Hy tyd daar op te werk, en heeft een dicht geschreven,

Daar achter, midden, voor, haar naam was in geweven,

't Was Emma waar men zag, en des al niet te min,

't En bracht geen ongemak, geen hinder aan den zin,

Geen nadeel aan het veers, dat bleef al even vluchtig,

En was by wylen zoet, by wylen wonder kluchtig,

By wylen al te geil, maar wat de Juffer las,

Het scheen dat al het werk haar niet als hooning was.

De letters even zelfs van al de looze dichten,

Zyn beelde in den schyn van kleine Venus Wichten,

En diergelyke stof, zoo dat (alwaar men zag)

Men spooren tot de lust in alles vinden mag.

Al wat Jonker dicht daar leid hy slimme gronden;

Daar leid hy angels in, en al met nieuwe vonden.

De letter had een steert gelyk een schorpioen,

Zoo dat haar leste deel kan innig hinder doen.

Hy schreef een A B C, met wonder vreemde trekken,

Bequaam een killig hert tot lusten op te wekken,

Hy schreef en wat hy schreef dat ketelt haar gemoet,

En 't leste dat hy schreef dat ging op dezen voet;

A Adem myner ziel,

B Blom van onze steden,

C Ciercel van het Ryk,

D Dal van zoetigheden,

E Eer van onzen tyd,

F Fakkel van de jeugd,

G Glans van al het land,

H Hof van alle vreugd,

I Jont my dat ik wensch,

K Komt tot my genaken,

L Laaft myn dorre ziel,

M Mint tot ons vermaken

N Neemt myn smerte weg,

O Oeffent minne stryd,

P Proeft wat gunst vermag,

Q Quist geen nutten tyd,

R Roesje nooit geplukt,

S Schoonste van den lande,

T Troost van myn gemoed,

V Vonk door wien ik brande

W Wellust van myn hert,

Y Yder eens vermaak,

Z Zee van koning raadt. Ach had ik eens de smaak!

Hier

Hier staat myn penne stil, ik laat het dichten blyven,
Daar zyn geen letters meer hoe kan ik vorder schryven?

Princesse 't is genoeg, myn ABC is uit,

Gy jont my voor het lest een kusje tot besluit,
Een kusje, weerde Maagd, dat noit en is gegeven,
Als daar het innig hert te pande was gebleven,

Een kusje duizentmaal, en duyzentmaal gekust,

Da's staag het vier ontsteekt, en nimmer uit en bluft

Als Emma dit geschrift met aandacht heeft gelezen

Sy kreeg een vrolyk hert, zy kreeg een lustig wezen,

Sy prees het geestig dicht, zy prees den nieuwen vond

En bracht het aardig veers aan haren roden mond

Sy kust 't duizendmaal, doch haar gedurig kussen,

En had niet machts genoeg om haren brand te blussen,

Sy voelt noch grooter vier en staag een heete dorst,

Dies lei zy 't aardig werk ontrent haar witte borst;

Juist daar het herte speelt, en daar de geesten woelen,

En meinde voor gewis het zou haar brand verkoelen,

Maar zy bleef evenwel gedurig ongerust,

En onder dit gewoel zoo kreegze dichtens lust.

Siet wat een zeldzaam werk, de liefde maakt Poëten,

Ook hen die van de kunst de gronden niet en weten:

De liefde geeft verstand, en wyft de menschen aan,

Wat dienstig is gezeid en noodig is gedaan.

Voor eerst zoo let de Maagd hoedat de woorden loopen,

En hoe een aardig veers te zamen is te knoopen;

Sy krygt de krul in 't hoofd, en op den eigen tran-

Soo was 't dat zy het werk aldus te zamen band:

A Aas van myne jeugd, B Bluft myn vierig minnen

C Kust haar die u liefst, D Drenkt myn dorre zinnen

E Edel uit der aard, F Frissche Jongeling,

G Geeft van myne geest, H Heus in alle ding,

I Jeugd van myne jeugd, K Kroon van alle stat en,

L Lof van onzen tyd, M Mond vol honing-raten,

N Noit genoeg geloofst, O Offert aan de mi,

P Puik van alle Mans, Q Quelt noit nwen : zin,

R Roem van al het Ryk, S Schat van schoone leden,

T Thuin van alle vreugd, V Vloed van schoone reden.

V

W Wensch

W. Wensch van myn gemoed, Y Ym ind sla myn dood,
 Z. Zeer geminde vriend, laat gy my in den nood?
 Maar denkt niet, Jongeling, al heb ik dit geschreven,
 Dat ik myn beste pand u b u gezint te geven;

Neen vrient, en denkt het niet, ik ben van Keizers bloed
 Ik weet dat ik myn Jeugt voor Princen sparen moet.
 Ik lyde datje speelt, ik wil ook luchtig schryven,
 Maar des al niet te min zoo wil ik eerbaar blyven.

Gy draagt dan eere toe haar die u gunste bied,
 Jukt, dat is u gejont; maar Ridder, hooger niet.
 Een kusje lyke wél, ontrent myn teere wangen,
 Dnt zal ik om de kunst en t'urwer eer ontfangen;

Maar laat het Eerbaar zyn, en van zoo reinen aart,
 Of gy myn naaste bloed, een nicht of zuster waart.
 Want anders zoo de zoen werd herder aan gedreven,
 Ik zal u voor gewis u kusje weder geven;

Op dat geen slim fenyn, uit uwen mond ontstaan,
 My kan tot in het bloed, of aan myn herte gaan.
 Wel leert dan zyt gy wys, een Keizers Dochter myden,
 Of anders (boud het vast) gy zult de straffe lyden,

De straffe nu gezeit: en zoo je't weder doet,
 Soo weet dat ook myn wraak al hooger ryzen moet.
 Ik zal in volle maat, ik zal u laten smaken,
 Wat spel het iemand maakt een Vrouwelyn te raken.

Ik zal u, maar het is my beter dat ik zwyg,
 Tot ik eens nieuwe stof tot gramme zinnen kryg;
 'k En wil niet voor den tyd myn stille ziel verstooren:
 Hier door heeft meenig hart zyn zoetste vreugd verlooren;

Nu, Ridder Eginart, ik wensch u goeden dag,
 Doet hier en over al gelyk een Ridder plag.
 Daar stond een lessenaar die na den eisch geboogen,
 Was niet een groen fluweel ten vollen overtoogen.

Hier op schreef Eginart als hy daar binnen quam;
 En van haar zoeten mond een kus te pande nam.
 Hier leid de Maagd haar veers wel netjens uit geschreven
 Zoo dat 'er niet een vlak en klad en was gebleven,

En ziet dien eigen tyd zoo quam de Jonker daar,
 En werd van stonden aan het aardig schrift gewaar.
 Hy

Hy nam het veerdig op, hy ging het overlezen, (wezen,
 En 't scheen hem als een droom, een zeldzaam ding te
 Een wonder stuk te zyn, dat zy, een teere Maagd,
 Zoo hoog gezweefden geest in haren boezem draagd.
 Hier opontbrand zyn hart, hy kan niet langer wachten,
 Hy grypt haar in den arm als met geheele krachten

Hy drukt haar aan den mond met zoo een gullen zoet
 Dat zy daar uit verstond wat hyze wenscht te doen.
 Dus speelt het weelig volk met vrye minne-treken,
 Tot dat de reine tucht allenkskens is geweken,
 De penne met den inkt, geschrift en geestig boek,
 Vervallen op het lef, en leggen in den hoek;
 Want op den loofen grond van wel te leeren schryven,
 Zoo ging men naderhand een vreemden handel dryven
 Want onder dezen schyn, door middel van de kunst,
 Zoo dringt de Jonker in tot aan haar diepste gunst.
 Hy komt de jonge Maagd schier even staag bezoeken,
 Hy brengt haar nieuw gedicht, en alle zoete boeken.
 Hy brengt haar alle ding, ook midden op den dag:
 En wat haar gulle jeugd tot vreugde dienen mag.

Hy sprak een vreemde taal vol ongewoone streken,
Die Maagden hinder doen, en herten kunnen breken.

Hy schreef een minne-brief, hy dicht een aardig lied,

Daar in men slim beleid en Hoofsche ranken ziet.

Hy doet al wat hy kan om haar te mogen trekken.

Om haar tot zyne gunst en vriendschap op te wekken

Al wat zyn inkt, zyn pen, zyn hand, zyn hoofd vermag

Dat brengt de looze gast te zamen aan den dag,

Zy, die tot heden toe in net geschreven boeken,

Haar lust en tyd verdryf maar is gewoon te zoeken,

Staat eerst geheel verstelt, als haar de Schryver geeft,

Een schrift dat wilder gaat, en gulle treken heeft.

De sprongen van de pen, en al de vreemde zwieren,

Daar met dat Eginart zyn letters wist te gieren.

Verleiden haar het oog, en des al niet-te min,

Zy vind in korten tyd en weet den rechten zin.

Daar is geen beter vond om schrift te mogen lezen,

Als door een Vryers hand veel aan gezocht te wezen.

Een duif een slechte duif, (geeft haar een zoete lief,)

Dien ooit geen schrift en las, die leeft een minne-brief

Zy weet het eigen wit van dat 'er is geschreven,

Hoe weelig zyne pen haar sprongen heeft gedreven,

Hoe geil zy heeft gespeelt. Ziet jonge lieden ziet,

Wat doet de stage vlyt, wat doet de liefde niet?

Maar schoon dat aan de Maagd de letters wel bevallen,

Hy die de letters maakt behaagd haar boven allen.

Zy let niet op het schrift, maar zag den Schryver aan,

Daar is dat haar gemoed en al de zinnen gaan.

Zy dede menigmaal al willens quade streken.

Om hem, die zomtyds zweeg, te mogen hooren spreken

Zy schreef haar voorschrift na, en mids zy dikmaal

Zoo is 't dat haar de gif als ingewortelt bleef. (schreef,

Zy drinkt met groot vermaak, en als met vollen monde,

Dat haar tot aan het merg, de gantsche ziel doorwonde.

Een dertel minne dicht en dan een snege pen,

Dat is het slimste gift dat ik op aarde ken.

Dit heeft haar teer gemoed zoo verre wech getoogen,

Dat zy van heden af is buiten haar vermogen.

Zy geeft hem nu voortaan geen naam van Eginart,

Zy noemd hem even slaag haar ziel en eigen hart;

Maar onder dit gewoel (hoe kan het anders wezen?)

Begon haar deze gäst een ander boek te lezen;

Hy is een dertel quand, en zy is byster schoon,

En hy en wil voortaan niet dienen zonder loon.

Zoo haast zy na de kunst een letter heeft geschreven;

Hy zeid dat hem voor al een kusjen dient gegeven.

Hy zeid dat hem terstond zyn school-geld dient betaalt

Vermits haar teere pen zoo schoone letters maalt.

Hy zeid haar wonder veel, hy zeid haar vreemde grepen:

Ach! een die danzen wil is haast genoeg genepen.

't Is waar de jonge Maagd die weigert menigmaal,

Doch al met heus gelaat, en met een zoete taal.

Haar neen is wonder erg, en schynt hem maar te tergen

Om, iken weet niet wat, hem op een nieu te vergen,

En dit ging met 'er tyd zoo verre buiten schreef,

Dat hy daar menigmaal tot in het duister bleef.

De losse vryheid wäst, de schaamte word verdreven,

De Maagdom lang getergt begon het op te geven.

De Nichte van Pepyn vergat haar edel bloed,

Zoo dat zy haren lust en zyn begeerte doet.

De jeugd, de min, de nacht zyn drie verscheide zaken,

De als een snelle wind de lusten gaande maken.

Ach! waar men dezen hoop by een vergadert ziet,

Daar gaat 't over kant, en wat gebeurt 'er niet?

Een Keizers eigen Kind, verrukt door losse zinnen,

Liet dooreen Schryvers pen op haar zoo veel gewinnen,

Dat hy door zyn beleid tot in haar bedde quam,

En daar haar beste schat, voor hem te pande nam.

Zy had, 'ken weet niet wat, door afgerechte vonden,

Haar maagden wys gemaakt en uit het Hof gezonden.

Zoo dat het grillig paar, als uit een volle lust,

Haar geile minne plicht en gragen honger bluft.

Maar t'wyl op haar gemak de jonge Lieden malen,

Zoo is 'er uit de lucht een dikke sneeu gevallen.

Een sneeu die al het land met al haar vlokken dekt,

En met een winter-kleed de velden overtrekt.

Maar Emma ſtaag bezorgt gaat onder dies bemerken,
Hoe ſnel de zwarte nacht beweegt haar zwarte vlerken.

Op, zeyde, Ridder, op; 't is tyd en meer als tyd,
Dat gy hier van het bed en van de kamer zyt.

Dit is een bitter woord ontrent des Jonkers ooren,
Hy mag van geen vertrek, en niet van ſcheiden hooren:
Het bed is zacht en warm, 't gezelfchap wonder goet,
En 't onderling onthaal is uitermaten zoet.

Hy zoekt haar, zoo hy kan, met woorden om te lyden,
Twee lieven eens gezind, hoe nood' is 't datze ſchyden!

Zy weder: Ridder op, ik hoort de hane kraait,
Wis zoo gy langer blyft, zoo is het al bekaait:

Ik ducht dat in het Hof licht iemand zal ontwaken,
En die zal hier een deur of venſter hooren kraken.

Gy ryft dan, Jonker, ryft, en maakt u op de reis,
Daar zygt in myn gemoed een wonder groot gepeis,

Ik hoor, 'k en weet niet wat, 'k hoor zich iemand roeren
Ik vreeze voor gewis ons iemand zal beloeren;

En al het ſtuk verſpien: en zoo ons dat geſchiet,
Zoo is u leven vriend; en myne roem te niet.

De Ridder is bedroeft, en ſteld hem om te klagen,
Dat hem de ſnelle tyd quam uit den bedde jagen:

Hy ſcheld den dageraad, dat hy zoo verre rend,
Hy ſcheld den blinden nacht, dat hy geen liefd' en kent

Hy ſcheld den vroegen haan dat hy beſtond te kraayen,
Hy ſcheld den Hemel zelfs, vermits zyn wakker draayen

Hy ſcheld al wat 'er is, en zoo hy mocht begaan,
Hy liet een ſtage nacht op al de wereld ſtaan.

Maar als het wezen moeft, doen ging de Jonker ryzen
Doch hy en liet niet af haar vriendschap aan te wyzen.

Dan maakt hydroef gezucht, en dan een zoet gevly,
En dan eens wederom een zoentjen tuſſchen by.

Maar als het Vrouwelyn haar deure ging onſluiten,
En dat den Ridder volgt en trad ten leſten buiten.

Zoo werd het lieve paar in haar gemoed ontſteld;
Vermits een dikke ſneeuw bedekt het gantſche veld

Eylaas! (dit zerd de Maagd) nu is het al verlooren,
Men zal ons voor gewis hier weten na te ſpooren.

Men

Men zal hier in de sweeuw ontdekken uwen voet
 Gelyk men uit het spoor de wilde dieren doet,
 Het hof is byster slim, en honderd looze gasten,
 Die zullen tot den grond ons zaken ondertallen.

Die zullen al het stuk ten vollen open doen; (kloen,
 Want die den draad ontdekt die vind wel haast het
 Zoo gy dan door de sneeuw gaat uit den kamer treden;
 Zoo moet 'er ongemak en schande zyn geleden;

Want als men hier verneemd den gang van eenig man,
 't Is domheid, zoo men niet de reste denken kan.
 Wat raad hier Eginart? Daar staat de man verslagen,
 Hy weet ter wereld niet als zyn verdriet te klagen.

Zyn geest is uit 'er har door zoo een yreemd geval,
 Hy weet niet wat hy doen of wat hy laten zal.
 Hy wou tot zyn behulp gezwinde veeren wenschen,
 En zweven in de lucht en boven alle menschen;

Hy wou, indien hy kon, gelyk een wilde zwaan,
 Gaan maken door het zwerk een onbekende haan.
 Hy wou, indien hy kon, met twee getoomde draken,
 Voorby de bleeke maan een snelle reize maken.

Tot in een ander ryk: hy wou, indien hy kon,
 Gaan mennen door de lucht de wagen van de zon.
 En schoon hy namaals viel tot in de zoute baren,
 Gelyk als Icarus te vooren is gevaren.

't En was hem geen verdriet, was hy maar uit den nood.
 En, (waarom meer gezeid?) hy wenscht de bleekedood.
 't Is nu geen zuchtenstyd, hier diend in korten stonden,
 En op den staanden voet een middel uit gevonden.

Een midden (zeid de Maagd) om niet te zyn beklapt,
 Of even op de daad hier niet te zyn betrapt;
 't Za, zit my op het lyf, ik zal met stille schreden,
 Van hier tot aen het Hof, tot aen de poorte treden,
 Al ben ik niet gewoon te dragen eenig pak,
 Ik zal het echter doen ook zonder ongemak.

Princes, zeid Eginart, zult gy dit lichaam dragen,
 Dat ik tot in de dood voor u behoort te wagen?
 Hoe zal ik dit bestaan? ei lieve! zeid de Maagd,
 De nood is zonder wet, de kanze dient gewaagd.

Zit op en weest gerust. De vriend laat hem gezeggen,
 En ging zyn weelig lyf haer op de schouders leggen,
 Maar wenscht in zyn gemoed, en met een stil beklag,
 Dat hy van minder last en lichter worden mag.
 Maar Emma draagd het pak, en gaat met stille schreden,
 En door de koude sneeu, en door het water treden;
 Dog voelt geen ongemak. Ziet liefdens zeldzaam werk
 Sy maakt de bloede iout zy maakt de zwakke sterk.
 De maan was eerstmaal doof en zonder gulle stralen,
 Maar liet dien eigen ster ad haer oogen neder dalen,
 Sag op het prachtig Hof en op het lieve paar,
 En straks op dit gezicht zoo word de Hemel klaar.
 Diana nam vermaak in de tze zag gebeuren,
 En hiet daarom de lichte men al den nevel scheuren,
 En maakt het duister zwerm gelyk een hellen dag,
 Soo dat men al het spel in volle leden zag.
 't Geviel om dezen tyd dat veelderhande zorgen,
 (Die in des Prinzen hertgebedurig zyn verborgen,
 Den Koning hinder doem, en prangen aan de ziel,
 Soo dat geen zoete slaap op zyn gewrichten viel:
 Hy keert hem dikmaal om, hy kanniet stille wezen,
 En is lang na gewoelt en lesten op gerezen,
 Maer ziet hem dunkt hy hoort (dog weet niet wat) geluit
 Hy gaf hem van het bed, en keek ten venster uit;
 Daar ziet hy door de sneeuw een Juffer komen kneden,
 En ziet, een Jongeling, die zit haer op heden,
 Hy ziet haer ongekleed, en lucht daer henen gaen,
 En 't scheen zy had al leen haer onder zieltjer aen.
 Dit vond de Keizer vriend, en gaet daer onverpeizen,
 Waer heen dit jonge paar genegen is te reizen,
 Hy weet niet hoe het komt, zoo dat een jonge Maagd,
 Een rappe Jongeling op haren schouders draagt,
 Het stuk dient ondertaft. Hy zend de rouwe gasten,
 Die even in der nacht op zyne dienften pasten.
 Die roepen; Vryster sta, wie gy ook wezen meugd;
 Wy komen tot behulp van uwe teere jeugd;
 Geef ons dit wichtig pak, dat gy bestaat te dragen,
 't dient hier in de koude leden niet te wagen.

De Juffer kreeg een schrik in haar bēnaude ziel,
 Soo dat haar weerde Vriend ter aarden neder viel,
 Te midden in de sneeuw, Hy wierd terstond gevangen,
 Maar zy bleef niet te-min hem aan de leden hangen.

Daar werd dat jonge paar den Koning toe gebracht,
 Die met een nieuwchier hert de jonge-lieden wacht:
 En mits zy binnen zyn, en hem wat nader komen;
 Soo heeft zyn wakker oog opallesacht genomen;
 Maar hy word straks gestoorten en dapper ongezingt,
 Vermits hy in het spel zyn eigen Dóchter vind;
 Syn Dóchter die hy meind een stille Maagd te wezen,
 En die hy menigmaal hier over had geprezen.

Ach! deze ziet den Prins in schande voor hem staan,
 En haar vermende roem verkeert in enkel waan.
 Hy die haar heeft gezien den jongen Ridder dragen,
 En hoeft geen zaken meer hem op te komen vragen,

Het weinig dat de Vorst in dezen hāndel ziet
 Getuigd hem klaar genēg al wat 'er is geschied
 Syn ongestuimig brein begon hem om te loopen;
 Dies raamd hy met 'er daad wie dat 't zal bekoopen:

En Hy zag den Schryver aan, en hield 't voor gewis;
 Dat hy van al het werk den grond en vinder is.
 Hy snelt hem tot de wraak, en doet hem daar bewaren,
 Tot dat hy zynen wil zal nader openbaren.
 Daar mede treed de Vorst in zeker ander zaal,
 En met een grammen zin begon hy deze taal:
 Ach hier licht nu myn glans om dit oneerlyk mallen,
 Hier ligt myn hooge faam ter aarde ter neer gevallen.
 Myn Dochter is onteert, hier sta ik nu verfeld,
 Vermits haar vuil bejag myn eer neder veld.
 Ik hadde nu een Vorst beginnen op te spooren,
 Die groot en machtig is en wonder hoog gebooren.
 Dat waar een ding geweest dat my en haar betaamt,
 Maar ziet elendig mensch! nu sta ik hier beschaamt.
 Het stuk is al verbrod, myn luister wech genomen,
 't Is schande, 't verdriet, dat my is overkomen.
 Het is een leelik werk, een schendig ongeval.
 Dat my door enkel leed, ten grave brengen zal.
 Wat is een Koning zyn, en al het land gebieden,
 Nadien ook spot en spyt een Koning kan geschieden,
 Men zeid ook menigmaal dat wy als goden zyn;
 Maar al die groote glans en is maar enkel schyn.
 Wy moeten even zelfs verdriet en harde slagen,
 Zoo veel als eenig mensch, in onzen boezem dragen.
 Hier is geen onderscheid van slecht of edel bloed,
 Als dat een hooger stam te lager vallen moet.
 Wat heb ik buitens lands al zwaarigheid te lyden?
 Wat heb ik binnens Ryks al ongemaks te myden?
 Wat heb ik binnens huis dat my gedurig queld?
 En dat myn droeve ziel in vreemde bochten steld?
 De Schryver die ik heb met alle myn vermogen,
 Gevordert; groot gemaakt, en uit den drek getogen,
 Die heeft my voor een loon gebracht in deze smaat,
 Zoo dat het leven zelfs my heden tegen staat.
 Ik wil den slimmen guit tot hutspot laten kappen,
 Zoo kan hy myn verdriet niet elders loopen klappen.
 Ik wil hem gantsch het lyf te pletter laten staan,
 Zoo duur zal dezen boef den loozen handel staan.

Ik wil hem boven dien tot asfen doen verbranden,
En froyen 't vuile stof door al de Fransche landen.

Hoe kan 'er pyn genoeg hem werden aan gebracht,
Die niet als vooreen floir eens Keizers Dochter acht?

Maar holla, myn gemoed, eer ik te zeer ontbrande,
Weet dat ik Rechter ben, en Prince van den lande.

Gaat hier in met bescheid, en niet door ongeduld,
Dit onheil is misschien u eigen Dochters schuld.

De Jongman dient gehoord, hy is van kloeke zinnen,
Hy is van heus gelaat, wie zou hem niet beminnen?

't Kan zyn dat Emma zelfs tot liefd' hem heeft verzocht
En met haar zoete gunst tot weder gunst gebrocht:

Zy heeft den Jongeling op haren hals gedragen,
En dat zyn voor gewis al zoete minne vlagen.

Daar moet vry liefde zyn die al wat verre gaat,
Dat zoo een teere Maagd dien handel onder staat.

En is 't haar bedryf, wat zal ik kunnen zeggen?
Wat straf is Eginart van iemand op te leggen?

Waar is 'er in het land zoo ingetoogen man,
Die in zoo geilen tyd een Joseph wezen kan.

Gy moest in dit geval u eigen Dochter straffen,
Vermits zy door gevei een man ging lifse-laffen;

Zy heeft in dit bedryf een harde dood verdien.
En geenzins Eginart haar uitverkooren vriend.

Maar neemd al wederom het word alzo bevonden,
Dat ja u Dochter zelfs geleid heeft deze gronden.

Is dit ook straffens waard, dat zy een frissche roos,
Een rustig Edelman tot haren dienst verkoos:

Na ik het stuk begryp, daar zyn verscheide zaken,
Die voor u Dochter zyn en haar onschuldig maken:

Weegt alles na de daad, en geenzins na de schyn,
Gy zult niet ongezing op Emma kunnen zyn.

Een vryster van de stad en alle slechte vrouwen,
Die hebben ruime stof om wel te mogen trouwen,

Zy vinden haar partuur, en hebben vrye keur,
Door al het Koningryk, ja gantsch de wereld deur,

Maar hoog en edel bloed is wonder nau besneden,
Wie kan een Prinzen kind na rechten eisch besteden;

In al het gantsche land en is nau eenig man,
 Die haar verzoeken derf of haar genaken kan.
 Hy moet een Prince zyn die met haar dient te paren,
 En die is menigmaa! van onbequame jaren,
 Of van een dom verstand, of van een zeldzaam lyf,
 Of uit 'er aard geneigd tot ander tyd verdryf.
 En is 'er dan een Maagd genegen om te trouwen,
 En die onmachtig is haar Jeugd te weder-houwen,
 Heeft die terstond verdient dat zy het lyf verliest,
 Om datz' op eigen raad een man voor haar verkiest,
 Voor my, ik zegge neen, ook moet ik overleggen,
 Dat op myn leven zelfs al vry wat is te zeggen,
 Ik zoek myn vermaak al waar ik henen ga,
 En jage nachten lang myn geile lusten na,
 Is Emma nu misschien tot jok of spel genegen,
 Zoo gaatze regel recht haars Vader eigē wegen.
 En waarom doch zoo fel ontrent het naaste bloed,
 In zaken die gy zelf met al de leden doet?
 Hy leert met zachter aard u korzel hoeft bestieren,
 En door een zoet geduld de zwakke menschen vieren,
 't Is schande wreed te zyn ontrent een eigen Kind,
 In iet daar in men zelfs zich niet onschuldig vind.
 De Vorst, na dit gepeis, laat in het Hof ontbieden,
 Een deel van zynen Raad en best vertroude Lieden.
 Die zeyd hy dit geval, gelyk het is geschiet,
 Maar wie de lieven zyn en zeyd Keizer niet,
 De Mannen (na het stuk te hebben overwogen,
 En lang genoeg bedacht al watze denken mogen.
 Verklaren al gelyk de misdaad even groot,
 En waard te zyn gestraft ook met een wreede dood.
 Daar op zoo laat de Vorst de twee gelieven halen,
 En steltze voor den Raad te midden op der zalen,
 Ziet hier het lieve paar, waar van ik heb gezeid,
 En die gy tot haar straf de dood heb op geleid.
 Wat hoefje (zeyd de Vorst) hier langer van te spreken?
 't Zal laatze door een beul den kop aan stukken breken;
 Maar zegt my niet te min, ó boos wicht als gy zyt,
 En die nu maar en leeft alleen tot myner spyt!

Wie heeft den grond geleid van deze slimme streken?
En wie is aller eerst tot vuilen lust geweken.

Spreekt rond, gelyk het dient, en zegt de ware daad,
Nadien dat u de dood als nu voor oogen staat.

Hier op zeid Eginart: Ey wilt niet vorder vragen!
Grootmachtig Wereld-Vorst, ik moet de straffe dragen
Kom wie dat maar en wil, vergiet dit schuldig bloed,
Ik ben het die de dood, en wil en lyden moet.

Maar Emma knield, en riep: Ey laat de Ridder leven!
Ik zal my tot de dood gewillig overgeven.

Ook nu te dezer uur, vermits ik schuldig ben,
En dezen Edelman gantsch vry en zuiver ken.

De Jonker wederom: Ik ben gereed te sterven,
Laat slechts dit edel Pand u zoete gunst verwerven,
Breekt my van lid tot lid, 'ken acht geen wreede pyu,
Indien gy maar en wilt u Kind genadig zyn

Maar Emma gaf haar op, en quam voor hem getreden,
En toont haar blooten hals, en bood haar teere leden,
En sprak de Zwitser aan: Brengt hier u vinnig zweerd,
Ik heb den dood verdient, ik ben de straffe weerd,

Ik ben hier oorzaak van. Ik zweere by der zonnen,
En by den hoogsten God, ik heb het stuk begonnen,
Ik heb een schuldig hert, en hy een rein gemoed,
Onthoud u, wreedten hoop van zyn onschuldig bloed.

En kapt in dezen hals, De Ridder daar-en-tegen
Quam voor den Keizer staan en trok zyn eigen degen,
En gaf het vinnig staal een fluxen lyf trawant,
Die hy daar op de zaal ontrent de Rechter vant.

Ik bid u, weerde vriend, bemind gy jonge vrouwen,
Soo wilt my dezen romp in duizend stukken houwen,
Gy maar, ô schoon Bloem! geeft my den lesten zoen,
En laat aan my den beul zyn bloedig ambacht doen.

Ik zal met vreugde zelfs, ik zal den slag verwachten,
Een kus van uwen mond die kan het al verzagten,

Een kus, en 't is genoeg. Hy knielt daar op de zaal,
En doet een kort gebed, en wacht het vinnig staal.

Maar Emma die het zweerd nu zag ontrent hem blinken,
En kon niet langer staan, maar liethaar neder zinken,

Haar

Haar roode mond versterft , haar wakker ooge sluit ,
En (naar het fchynen mag) haar ziel die wil 'er uit.

De Prins is gantsch verbaast, als hy de jonge lieden ,
Ziet aan een wreede beul haar teere leden bieden ,
Byzonder als hy merkt dat ook het Vrouwelyn ,
Is willig tot de dood en duldig in de pyn.
Dat ook een jonge spruid is veerdig om te lyden ,
En stelt haar in den stand om geen verdriet te myden.
Hy blyft op dezen stryd een wyl onzeker staan ,
En ziet met diep gepeis den vreemden handel aan ;
Hy voelt zyn innig merg geheel te bewoogen ,
En door een zachten aard van wreedheid af getoogen ,
Hy voelt dat hem de Geest tot beter zinnen leid ,
Dies heeft hy Eginart zyn les dus aan gezeid :
Gewis gy had verdiend ter dood te zyn gezonder ,
Vermits gy Prinçen bloed onwaardig hebt geschonden ,
Vermits gy hebt bestaan te klimmen op het bed ,
Dat u , een slecht gezelschap , was buiten reik gezet.

En gy, onwylze Maagd, hebt stof genoeg gegeven,
Om in dit Edel Hof niet meer te mogen leven,
Vermits u domme Jeugd uit lust een man verloor,
En uit een malle drift haar eerste glans verloor.
Ik heb den tyd gezien, waar my dit overkomen,
Ik had u by gelyk het leven af genomen:
Ik had u voor gewis met voeten dood getrapt,
Of met u eigen zwaard in stukken klein gekapt.
Maar nu ('k en weet niet hoe) myn gramfchap is verwon-
Ik wil genadig zyn en u myn liefde jonnen; (nen,
Ik voel in dit geval een wonder zeldzaam werk,
Vermits ik over my een zoeter aard bemerk,
Vermits een zachter Geest als uit de lucht gezegen,
Tot aan het innig merg myn ziele komt bewegen.
Nu komt hier, Eginart, en neemdit weerde pand;
En gy, ô weerde Maagd geeft hem u rechter hand,
En weest na dezen Een: ik heb het u vergeven,
Gy, leid van nu voortaan een zoet en eerbaar leven
En fchoon gy hebt verdient de dood en zwaarder pyn,
Ik zal u niet te min een gunstig Vader zyn.
't Scheen dat een helle Zon met haar vergulde stralen,
't Scheen dat het leven zelfs quam uit den Hemel dalen.
't Scheen dat het droeve paar als van de dood verrees,
Als hun de goede Vorst zyn gunst aldus bewees,
Zy vallen by gelyk hem vaardig aan de voeten,
Die zyn met grooten dan en duizend kuffen groeten.
De Keizer, nu verzoent, gebied haar op te staan,
En hietze wederom na hare kamer gaan.
Daar word hen even doen de Priester toe gezonden,
Die heeft hen voor den Raad en rechte trouw verbonden.
Wel aan, gelukkig Paar geeft dank aan uwen God,
Van's Konings goeden luim, en u gelukkig lot.

V E R H A A L

BEHELSENDE HET

T R O U - G E V A L

V A N K O N I N G

U L D E R I K

T E R E E N R E

E N D E

P H R Y N E B O C E N A ,

H E R D E R I N N E ,

T E R A N D E R E Z Y D E .

DE Koning Ulderik, vermits zyn rappe leden,
 Was dikmaal in het woud en buiten alle steeden,
 Was uit zyn innig hert een hater van de pracht,
 En van de Jonkheid aan genegen tot de jacht.
 Hy opeen schoonen dag gereden aan der heiden,
 Daar menig Edelman den Prinçe quam geleiden
 Daalt vanden schralenberg in zeker lustig veld
 Daar vruchtbaar hout-gewas op reken was gestelt:
 Daar' op een ander kant een bosch van wilde boomen
 Is zonder menschen hulp gewassen aan de stroomen,
 En daar een klare beek haar met een snellen val
 Quam storten uit de rots tot in het lage dal.
 Hier stond de Koning stil en zag de kleine keyen
 In 't hangen vanden berg zich in het water spreken,

Hy zag een jonge Maagd die haren schapen wies,
 Terwyl de koele wind in haren kaken blies; (gen,
 Maar vlechten zonder kunst, niet door het vier gedwon-
 Met poeyers niet bestrooit, niet over een gewrongen.
 Maer luchtig uit 'er aerd gelyk Diana droeg,
 Als zy het vluchtig wild uit hare bosschen joeg.

De Prins op dit gezicht quam veerdig aan gereden,
 Hy ziet het jeugdig lyf en wel gemaakte leden.
 Hy ziet een geestig rood, hy ziet een aardig wit,
 Hy ziet een lustig waes dat op haer wangen zit.
 De Vorst in dit gezicht gevoelt zyn hert ontwaken,
 Gevoelt in zyn gemoed een heimelyk vermaken;
 Maer onder dit gepeis het peerd gaet zynen tret,
 En hy draegd in den geest het schoon gezichte met.
 Doch eer hy op het veld zoo verre was gereden,
 Als iemand schieten kan met uitgestrekte leden.
 Zoo keert hy wederom, en gaf hem op de baan,
 Dien hy met groot vermaek te voren heeft gedaen.
 Maer hy noch evenwel en liet het geenzins blyken,
 Waerom hy uit het dal niet schynt te konnen wyken.

Hy veinst dat hy vermaek in 't klare water schiep,
 En 't was de schoone Maegd die hem daer henen riep.
 De Vryster, als de Prins daer eerstmael was gekomen,
 En had op 't Hoofs gevolg geen acht met al genomen.
 Doch mits de groote sleep zoo lang ontrent haer zweeft,
 Zoo is 't dat zy vertrekt en zich in huis begeeft.
 De Vorst doet noch een keer te midden in de velden,
 Terwyl hem in het brein de nieuwe luimen quelden,
 Maer daer op staet hy stil, en staakt zyn vorder reis
 En geeft hem in de stad niet zonder na-gepeis.
 De nacht komt onder dies de velden overtrekken,
 En met haer duister kleed de gantsche wereld dekken.
 Een ieder gaet te bed en geeft hem tot de rust,
 Alleen de jonge Vorst die heeft geen slapens lust.
 Hy ligt gestaeg en woelt, hy geeft hem op en neder,
 En wend hem om en om, hy keert hem gints en weder.
 Hy roept ten lesten uit: Wat is 't dat my lot,
 En dat myn angstig hert in deze prangen zet?
 Wat wil dit vreemd gepeis, en al dit zeldzaam woelen,
 Dat my, 'k en weet niet wat, doet in de leden voelen?
 Wat is 't voor een spook dat my de zinnen queld,
 En myn onrustig hert in vreemde bochten stelt?
 Hoe zal een slechte Maegd een Prinçen hert beroeren,
 Een Vorstelyk gemoed met tochten omme voeren?
 Hoe zal een Herders Kind my leggen in den zin?
 Dat is voor myn beroep, dat is te lagen min.
 Geen schoonheid van het Hof, geen Prinçelyke zeden,
 Geen uitgelezen glans, gekooren uit de steden.
 My ooit zoo verr' ontsak, of tot haer liefde riet,
 Dat ik om harent wil een uure slapens liet.
 En schoon ik zomtyds scheen in minne-drift gevallen,
 't En was maer jonkheids werk, en niet als enkel mallen.
 't En was geen diepe zucht, maer slechts een losse vlam,
 Die in der haelt verdween, en ging gelyk ze quam.
 Ik vond in dit geval die my ten besten rieden,
 Ik liet een dien ik wou in myn vertrek ontbieden:
 Die quam van stonden aen alleen op myn bevel:
 Dies vond ik nooit verdriet, maer enkel minne-spel.

Waerom dan zal ik nu hier op dus leggen malen?
 Waerom en laet ik niet dit Herders Meisjen haen?
 En vind' ik dan misschien vermaek in haer gelaet.
 Waerom en doe ik niet gelyk de minne raed?
 Waerom en zal een Prins niet hebben dat vermogen,
 Wanneer zyn jeugdig hert in lusten is getogen?
 Waerom niet boven al ontrent een slechte Maegd?
 Nu stilt u, myn gemoed, en doet wat u behaegt.
 Hier op zweeg Ulderik, en scheen te willen rusten,
 Om dat hy meind te zien een uitkomst zyner lusten;
 Maer schoon hy door het bed zyn moede leden strekt,
 Zoo word hy niet te min al weder op gewekt.
 Hoe! (zeid hy) zaleen Vorst een Herder vanden lande,
 Zig om zyn geile Jeugd vermaken in de schande?
 Zal ik een slechte duif die in de velden leeft,
 En die nog uit het Hof geen list gezoogen heeft,
 Zal ik een eerbaer hert in booze lusten trekken?
 Zal ik een zuiver lyf met vuile dragt bevlecken?
 Zal ik een Herders Kind, die Hof en weelde vliet,
 Gaen stellen buiten eer, en rukken in verdriet?
 Neen, dat is ongerymt: God wil het niet gehengen.
 Dat ik een reine blom ter schande zoude brengen:
 Zy is (na dat ik hoor) haer Vaders eenig Kind,
 Aan wien de goede Man zyn innig herte bind.
 Zal ik van dit vermaek den Huisman gaen berooven?
 Neen zeker, myn gemoed, ik kan het niet gelooven.
 Ik weet dat dit gepeis geen Prinçen ooit betaemt;
 Dies schrik ik van de daed, en ben 'er in beschaemt.
 De Juffers van het Hof, die met geçierde rokken,
 Die met een dertel oog ons kriele zinnen lokken.
 Verdienen 't ongeluk dat ons haer wezen vergt;
 Maer dit onnoozel dier en heeft my nooit getergt:
 Het is hier uit de stad na 't eenzaam veld geweken
 Het myd het dertel Hof, en alle slimme streken
 Het is gelyk ik weet, een duive zonder gal:
 Hoe kan ik dan bestaen di: schendig ongeval?
 Voorwaer ik ben beducht, zoo ik met losse zinnen,
 Dees schennis ondernam, dit onheil ging beginnen.

Dat my uit Godes Naem zou worden aen gezeid,
 De straffe die wel eer op David was geleid:
 Gy die in u gebied hebt menig duizend schapen,
 Zult gy door slim beleid een eenig lam begapen.
 En slepen 't met bedrog in uwten ruimen stal,
 Daer straks de zuiv're wol haer glants verliezen zal?
 Gewis gy hebt verdient een harde dood te sterven,
 En gy en zult van God geen zegen meer verwerven.
 Dit hoorik, na my dunkt, dit spreekt myne eigen hert,
 Terwyl ik door het vleesch met lust bestreden werd.
 Van hier dan vuil gepeis en alle quade lusten,
 Laet myn vermoeide ziel, laet myn gedachten rusten;
 Een Prince, die het recht in zynen boezem draegt,
 En mag geen onrecht doen ontrent een rechte Maegd.
 Hier op zoo gaet de Vorst zich om te slapen stellen,
 Maer zyn onrustig hert dat komt hem weder quellen,
 Hy voelt een bangen geest, hy voelt een grillig bloed,
 Geen slaep ontrent zyn oog, geen stilt' in zyn gemoed.
 Wel dit 's een wonder zaek! (dus gaet hy weder spreken)
 Kan zoo een beuzel markt een Konings ruste breken?
 Kan zoo een los gezicht my brengen in gequel?
 Voorwaer eens menschen hert dat is een vreemd gestel.
 Wy zyn (gelyk het schynt) als goden op der aerden,
 Maer zeker onze vreugd' die is van kleiner waerden.
 Al zwemt ons welig hert gelyk in volle lust,
 Ey ziet, de minste drift die maekt 't ongerust!
 Ja schoon wy zyn verblyd, en dat in volle leden,
 Ons eigen herte zelfs dat zal ons quelling smeden,
 Het word, 'k en weet niet hoe, van binnen opgevat,
 Met eenig klein beflag, en ik en weet niet wat.
 Ellendig als wy zyn! een van de minste zaken,
 Die kan een grooten Vorst in all's verdrietig maken.
 Wel hoe dit wezen mag of wat 'er zal geschien,
 Ik moet dit Herders Kind eens voor myn oogen zien!
 Daer op zooryft de Vorst, en roept zyn lyftrawanten,
 En twee by hem vertrouwt die zend' als hy gezanten.
 Na 't dal van Appelheim en Phares klein gebou,
 Ten eind' hy met de Maegd na Prage komen zou.

De boodſchap is gedaen, de Landman is gekome :
En heeft zyn weerde pand Bocena mee genomen.

Zyn hert is niet verbaaft, terwyl hy henen gaet,
Hy vrees geen harde ſtraf, hy wacht geen hoogen ſtaet.
Wat is een goede ziel een ſtil en effen leven!

God heeft geen meerder ſchat op aerden ooit gegeven.

De menſch die hoop en vrees heeft onder hem geleid,
My dunkt dat hy te recht gelukkig werd gezeid.

Als Phares en de Maegd de Koning quam genaken,
Zy ſlaet haer oogen neer en krygt beſchaemde kaken.

Hy buigt hem voor den Prins niet als een Edelman,
Maer zoo hem is geleert, en als een Herder kan.

De Vorſt die ziet haer aen, hy voelt zyn hert bekooren,
Hy voelt zyn geest beroert ook dieper als te vooren.

Hy meind dat hy in haer al vry wat anders ziet,
Als dat men in het Hof van edel b'loed geniet.

Is 't niet een zeldzaam ding? de Koning is verſlagen,
Hy ſcheen een jongeling die 't niet en dorſte vragen.

Men houd van ouden tyd dat liefd' en hoog gezag,
Nooit in een eenig hert te zamen woonen mag.

Ten leſten, na zyn volk te hebben doen vertrekken,
Zoo gaet hy zyn gemoed aldus aen hem ondekken:

Wel zeid hy tot de man, wel Herder lieve vriend,
Zoo ik met deze Maegd eens mochte zyn gediend.

Zoud gy tot myn gerief de zoete vryſter laten,
Het zal u gantsch geſlacht en haer ook mogen baten?

Hiër mede zweeg de Vorſt; want ziet terwyl hy ſprak,
Zoo voelt hy dat de Maegd in hem een vier ontſtak.

De Landman niet beſchaemt om zyn belang te zeggen,
Die gaet met goed beſcheid den Prince wederleggen.

Is 't niet een wonder zaek? de Koning is bevreesd,
En zoo een rond gezel behoud een vryen geest.

En ſchoon hy niet en weet van 't Hof of Hooffche ſtreken,
Noch heeft hy moeds genoeg om voor een Vorſt te ſpre-

Met oorlof (zeid de Man) dit is myn eenig kind, (ken.
Daer in dat myn gemoed alleen vermake vind.

't En weet (gelyk gy ziet) van ſtuipen ofte nygen,

't En kan niet op zyn Hooffs ter aerde neder zygen.

't Is slecht en zonder erg, ja rond gelyk een kloen,
 Wat dienst kan zoo een Maegd aen Prins of Koning
 Gy hebt in deze stad zoo menig duizend vrouwen, (doen?
 Geleert ook van der Jeugd om Prinzen t'onderhouden.

Kiest daer naer uwen wensch al wien het u behaegt,
 En laet my, machtig Vorst, en laet my deze Maegd
 Indien het anders gaet, ik weet het zal gebeuten,
 Dat myn ellendig hert zal eeuwig moeten treuren;

Want al de buurte zeid, en houd 't voor gewis,
 Dat deze, die gy ziet, niet al mismaeckt en is.
 En blyfze dan in 't Hof, en wordze daer geslepen,
 En leertze met 'er tyd dat gy noemt Hoofsche grepen,
 Zoo staetze voor gewis om eens te zyn verrast,
 Of van een Hoofschén vos, of van een slimmer gast.

En als haer beste pand zal wezen af genomen,
 Dan zalze wederom tot haren Vader komen.

Onteert, vuil, ongezond, gewent tot slim bedryf,
 Voor eeuwig onbequaem te zyn een Herders wyf,
 Ik bidde, wat ik mag, laet deze zaken blyven,
 En laat het Herders Kind haar Vaders schapen dryven.

Dit zeid de goede man vry met een droeve stem,
 En knielde voor den Vorst, en Phryne nevens hem.
 De Prins, terwyl hy hoort den goeden Huisman spreken,
 Voelt schier op ieder woord zyn herte meer ontsteken.

En als hy op de Maagd en haar gedaante let,
 Bevind hy dat de lust haar noch al dieper zet.
 De tranen in haar oog, de droefheid in haar wezen,
 Dat word al van den Vorst met stillen mond geprezen:

Is 't niet een wonder stuk? hem dunkt dat haar gelaat,
 Ook van de droefheid zelfs, haar des te zoeter staat.
 De liefd' is als de klim, zy weet 't af te grypen,
 Zy weet aan alle kant haar ranken in te nypen.

Het zy een houte schuit, of wel een harde wand,
 Waar iet maar open is daar hegt zich deze plant.
 De Prins doet even zoo, en zyn bekoorde zinnen,
 Die vinden over al een oorzaak om te minnen.

Wat dat hy aan haar ziet 't word al tot goed beduit,
 En hierom spreekt de Vorst zyn opzet klaader uit:

Vriend

Vriend (zeid hy) wilt den angst van uwe zinnen wenden,
 Geen linker van het Hof en zal u Dochter schenden,
 Hy die nu met u spreekt is tot de Maagd gezint,
 En zal 'er in verzien dat haar geen ander mind.
 Laat vry aan hem de zorg, hy zal se wel bewaren,
 En gy en u geslacht en zult niet qualyk varen:
 Denkt vry dat u de kans nu wonder schoone dient;
 't En is geen kleine zaak een Koning tot een vriend.
 Gaat my dat weerde pand om nevens my te slapen,
 Gy zult haast meester zyn van duizend vette schapen.
 Van weiden na den eisch, en landen voor den ploeg,
 Voor u, voor u gezin, voor al u bloed genoeg:
 Ja voor het klein vertrek daar in gy zyt gezeten,
 Zult gy van nu voortaan in ruime zalen eten.
 Gaat ziet noch heden uit naar eenig schoon Kasteel,
 Het zal in korten zyn u wettig errefdeel.
 Gy kont u, zoo gy wilt, van stonden aan verryken,
 't En zy gy nu ter tyd u kanze wilt verkyken.
 Kom eigent, maar alleen de Maagd aan mynen schoot,
 En gy en wat u raakt is nu te zamen groot.
 Terwyl de Koning sprak, in plaatze van verwerven,
 Hy ziet den ouden Man, hy ziet de Maagd besterven,
 Hy ziet angst in haar oog en in haar gantsch gelaat,
 Hy ziet dat zyn verzoek gantsch buiten hoope staat.
 Hier op versloeg zyn hert en is geheel bewogen,
 En werd van quade lust met krachten af getogen.
 Dies is hy tot de man wat nader af gegaan,
 En nam hem by der hand, en sprak hem weder aan:
 Ik zweere by de Kroon die God my geeft te dragen,
 (Indien ik u bedrieg, zyn hand die moet my plagen.)
 Ik zweere dat u Kind zal blyven in haer eer;
 Gy daarom, lieve Vriend, en hebt geen vreeze meer.
 Gy, doet na wyze raad, het zal u wel gelukken,
 Geen hand en zal de blom van deze Maagdom plukken.
 Als door een vasten band en onbevleete trou,
 Zy zal geen byzit zyn, maar wel een echte vrou.
 Daar is een zeker Slot, niet verre van der Heiden,
 Alwaar eenmachtig vee en uwe schapen weiden

Hier woont een groote Vrou, wel eer een Prinçen wyf,
 Die staeg een Hooffche Jeugd heeft onder haer bedryf.
 Die word daer op gevoed en vlytig onderwezen,
 En die daer heeft gewoont word over al geprezen;
 Daer is de teere Jeugd van alle lagen vry,
 Geen Jonker mag 'er in, geen Man en komt 'er by.
 Hier zal u Dochter zyn, ik zal 'er haer bestellen,
 Gy wilt u maer alleen in geene zaken quellen;
 Want naer een korten tyd zult gy ten vol'en zien,
 Waer dit al henen wil en wat 'er zal geschien:
 Nu gaet dan uwes weegs, ik zal u doen geleiden,
 Ik zal voor deze Maegd een plaetze doen bereiden.
 Vaert wel en zyt gegroet. Dit stilt de goede Man,
 Hy dankt hier van den Prins ten besten als hy kan;
 Hy neemt zyn Dochter met, hy gaet met vrye treden,
 Verlaet het prachtig Hof, en geeft hem na beneden;
 Maer t'wyl hy uit 'er stad op zyne wegen ging,
 Zoo vind hy nevens hem des Konings Kamerling?
 Die leid haer in het Slot, gelyk het was bevoolen,
 Om bu'ten alle zorg aldaer te zyn verhoolen;
 Hy zaid haer zynen last en wat de Vorst behaegt,
 En wat men voor onthael zal geven aen de Maegd;
 Wat kleed zy dragen moet, wat peerels haer geleken,
 Wat steenen in het hair of in haer oor te steken:
 Wat ketens om den hals, wat baggen op de mou,
 Om eens te mogen zyn een Voritelyke Vrou.
 Al wat Achates zaid is vlytig aengenomen,
 Dies gaet hy wederom van daer hy was gekomen:
 Maer eer hy noch vertrekt, beveelt hy boven al
 Dat niet een eenig Man tot haer genaken zal:
 Al dit zag Phares aen, en ging hem doen bereiden,
 Om van zyn weerde pand en uit het Slot te scheiden;
 En of hy schoon de Maagd daar ziet in goeden staat,
 Hy weent noch evenwel om dat hy van haar gaat.
 Rocena gaat terstond haar gantsche tyd besteden,
 In 't voegen van het lyf, in 't rechten van de leden.
 In 't stellen van den gang; zoo dat in korten stond,
 Men geene van den hoop zoo hups en gecstig vond.

Me-Vrouw die 't Slot beftiert doet op Bocena paffen,
Doet veel met riekend nat haar gansche leden waffen.
Besproeit haar alle daag met reuk en edel kruid,
En dit gaf aan de Maagd al vry een blyder huid.
Gelyk een wilde plant gewaffen aan der heiden,
Dat niemand met den ploeg den grond en komt hereiden.
Die niemand ooit en wilt, of van het wied ontlast,
Is schraal, is ongezien, en van een rauwen bast:
Maar als een Hovenier, aan wienze mocht behagen,
Haar gaat in alle vlyt in beter aarde dragen.
En kuiltze van den mos, verbuigtze met 'er hand,
En vrydze van den vorst en van de zonne-brand.
Dan komt het aardig kruid vry schoonder op gerezen,
Het krygt een ander verw en toont een ander wezen.
Het schiet een geestig loof, en vry al volder blad
Als 't in het schrale zand en dorre beemden had.
Zoo gaat het met de Maagd, zy in het land gebooren,
Word door het goed onthaal vry schoonder als te vooren;
Want na de jonge Vorst haar voor zyn liefste koos,
Ontlook haar gulle Jeugd gelyk een versche roos.
Zy in het Slot bewaart, en in het huis geslooten,
Van hitte niet verbrand, van regen niet begooten.
Niet aan het lyf gehard van koud' of schralen wind,
En is niet meer gestelt gelyk een Herders Kind.
Achates onder dies tot Phryne wel genegen,
Beleid het gansche stuk door wonder vreemde wegen.
Hy let op al haar doen, hy zoekt en ondervraagt,
Hoe zich het Herders Kind ontrent de Juffers draagt.
En schoon hy al verneemt hoe verr' zy is gekomen,
En dat haar eerste glans al vry heeft toe genomen,
Noch wil hy geender wys haar brenge aan den dag,
Voor dat men haar gelaat aan Vorsten toonen mag.
Hy kent des Prinçen hert en alle zyn manieren,
Hy ziet waar heen de geest en al de zinnen zwieren;
En mids hy ook den aard van onze Phryne weet,
Zoo is 't dat hy den grond van al den handel meet,
Hy ziet van heden af het einde dezer zaken,
En hoe hy na den eisch den Prinçe moet genaken:

En mids hem boven al Bocena wel behaagt,
 Zoo stiert hy alle ding ten goede van de Maagd,
 De Prins is onderwyl met lusten in genomen,
 Om zonder lang vertrek tot haar te mogen komen;
 Maar schoon hy dat besluit als met een vollen zin.
 Achates evenwel die houd den Koning in.
 Hy poot met goed beleid en met geheele krachten,
 Te raden aan den Vorst een beter tyd te wachten.
 En eerst te willen zien (om niet te zyn bespot)
 Hoe dat zyn Herderin zal komen uit het Slot.
 Daar was op deze tyd een steek spel aan te rechten,
 Daar viere tegen viere te zamen zouden vechten,
 Hier toe zoo word een dag van Konings weeg geleid,
 En al het Hof gezin dat word 'er toe bereid.
 Men recht toneelen op, van waar de groote Vrouwen,
 Het Ridderlyk gevecht vermochten aan te schouwen,
 En na dat op het stuk ten vollen is gelet,
 Word ieder na het dient zyn plaatze daar gezet,
 Achates (die een wyl nu hadde voor genomen,
 Bocena tot een proef eens uit te laten komen
 Ten eind' hy weten mocht het oordeel van het Hof,
 Het zy tot harer smaad. het zy tot haren lof.)
 Die wil van haar gelaat de wereld hooren spreken,
 En zoo het noodig is, verzetten haar gebreken;
 En ziet tot deze proef gebruikt hy dit geval,
 En meind dat hem de feest hier dienstig wezen zal.
 Hy zaid 't niet een mensch het geen hy wil beginnen,
 Maar dat hy meind te doen dat weegt hy met de zinnen:
 Hy brengt haar in de stad een wyle voor de feest,
 Om dat hy voor bedrog en slimme lagen vrees.
 Maar als het Ridder-spel ten lesten quam te naken,
 Zoo laat hy na den eisch Bocena veerdig maken
 Hy schikt haar kleeren toe vol allerlei cieraat,
 En wat 'er aller best een Edel Juffer staat.
 Hy doet een schoon tooneel alleen voor haar bereiden,
 En laatze door het volk hy zeven Ridders leiden,
 Al geestig uit geruist met eenderhande kleeid,
 Maar op een vreemde wys en uitermaten breed.

Maar

Maar haar gewaait voor al geeft ieder groot vernoegen,
Dan 't was niet op de wys als doen de Juffers droegen.

Het schein uitheems te zyn en van een verre kust,
En even dat verwekt een meerder oogen lust.

Bocena werd gevolgt van negen kamer maagden,
Die aan het gantsche volk ten hoogsten wel behaagden.

Maar zy bleef noch bedekt tot datze boven quam,
En onder haar gevolg de voorste plaatze nam.

Doen gafz' haar aanzicht bloot met zoo een aardig wezen,
Dat ieder meind de Zon doen eerst te zyn gerezen.

En dat (vermits haar glans daar op de plaatze schein)

Al wat eerst schoonheid hiet van stonde naam verdween.

Zy trekt op haar alleen het oog van alle menschen,
Die maar een klein gezigt van hare schoonheid wenschen.

Een ieder onderzoekt, een ieder ondervraagt,

Van waar dat komen mocht zoo uit gelezen Maagd?

Maar niemand wie het zy en weet 'er iet te zeggen,
En weet 'er aan het volk een vasten grond te leggen.

Geen mensch kent haar gevolg, en minder haar gellagt,

Zy schynt daar in het spel als uit de lucht gebragt.

De Prins komt onder dies met grooten sleep gereden,

En word van al het volk met ootmoet aan gebeden.

En mids hy nam zyn weg juist daar Bocena zat,

Zoo word zyn innig hert van stonden aan gevat.

Bocena gaf haar op, en al haar maagden rezen,

Op datze na den eisch den Koning eer bewezen.

Zy neeg met zoo een zwier en zoo een heus gelaat,

Dat straks op dit gezicht den Prins verwondert staat.

Hy vond iet in haar oog dat niet en is te zeggen,

En dat hy niet en weet met woorden uit te leggen.

En dat noch evenwel zyn herte zoo bevangt,

Dat hy tot in het merg na hare Jeugd verlangt.

Ziet wat is Hoofs te zyn, en wel te kunnen leven,

En aan een moedig Vorst zyn rechten eisch te geven!

Veld-Nymphen wie gy zyt, men zegge wat men wil,

Hier is u schoonheid uit, hier staan u gaven stil.

De Prince van Tirol was eene van de bende,

Die vraagt de jonge Vorst of hy de Juffer kende?

Hy

Hy zeid, ik zagze nooit, maar wieze wezen mag,
 Zy is de schoonste Maagd die ik myn leven zag.
 Maar ziet op dezen tyd zoo gaan de trommels razen,
 Men hoort trompetten slaan, men hoort 'er hoorens blazen.

De Koning neemt de plaats die voor hem is gestelt,
 En daar op wykt het volk en maakt een open veld.
 Vier Ridders in het groen verciert met witte veeren,
 Lie komen eerst ter baan en vellen hare speeren

Vier in het rood gekleed genegen om te slaan,
 Zyn even daar ontrent, en rennen op de baan.
 Men ziet hen tegens een met groote krachten steken,
 Men ziet in korten stond de styve lançen breken,

Men ziet het effen hout verstuiven in de lucht?
 De Ridders in het zand, de peerden op de vlucht.
 Drie van den rooden hoop die vallen op der aarden;
 Maar dezen onverlet zy trekken hare zwaarden.

En weder aan den man, als even ongezing;
 Maar des al niet-te-min de groene bende wind.
 Een van dit moedig rot, die best zich had gequeten,
 Quam rennen aan de plaats daar Phryne was gezeten:

Hy zeide, schoone Maagd, wie dat gy wezen ineugt,
 Hebt deel aan mynen roof, hebt deel aan myne vreugt,
 Hebt deel aan mynen lof, gy hebt my kracht gegeven,
 En met een stille spoor myn zinn n aan gedreven:

Want als ik maar een reis op uwe schoonheid zag,
 Zoo was 't dat terstond myn vyand neder lag.
 Dit zeid hy, en met een zoo laat hy tot haar komen,
 Een schoone verder-bos een Ridder af genomen.

Hier door werd op een nieu aan alle kânt gevraagd,
 Wie dat de gever was, en wie de schoone Maagd?
 Het steek-spel is gedaan, het vechten na gelaten,
 En eer het iemand merkt is Phryne van der straten.

Achates haren vriend die had het zoo bestelt,
 Dat zy is in der haest genomen uit het veld.
 Hoe dat het Hof verlangt, hoe dees en geene rechten,
 Wat vlyt de Ridders doen, wat middel zy bedochten.
 't Is al vergeefsche zorg en moeite zonder vrucht,
 De Maagd is, zoo het schynt, verdweenen in de lucht.

Geen

Geen levend' mensch en weet waar heen zy is getoogen,
Zy schynt aan al het volk als uit de stad gevloogen:
De Koning even zelfs, met al den gantschen Raad,
En weet de gronden niet of wat 'er omme gaat.
Hier door is in de Vorst een vreemde luim gerezen,
Het dunkt hem alseen droom of nacht-gezicht te wezen.
Het dunkt hem spookery, vermits 'er niet een man,
Van al het vreemd beleid de reden geven kan.
De Prins hierom ontzet, gaat zich alleen vertrekken,
Denkt wien hy dit geheim ten besten zal ontdekken;
En t'wyl hy zit en dubt zoo komt de Kamerling,
En zag hoe dat het hooft van zynen Koning hing.
De Vorst in dit gepeis die word den Ridden zienle,
En mids hy hem gestaag in groote zaken diende.
En dat met rouwe zucht, zoo sprak de jonge Vorst,
Daar is een vreemde zorg die perst my op de borst.
Die woelt my in het brein: Ik moet het u vertellen,
Gy moogt (indien je kont) myn hert in ruste stellen;
My is op dezen dag een zeldzaam ding geschiet,
Dat brengt myn grillig hert in ongewoon verdriet.
Ik heb in 't Ridders spel een jonge Maagd gevonden,
Daar op (gelyk ik zag) wel duizend oogen stonden.
Zy was schoon (als het bleek) in aller menschen zin,
Van heus en zoet gelaat, maar deffig niet-te-min:
Als zy haar neder boog, ik zag haar geestig wezen,
Deugd', heusheid, eerbaar rood, dat wa-'er in te lezen,
My docht dat haar gezicht my in het herte sloeg,
En haast in enkel brand en heete stralen joeg.
Hier op word' ik bekoort om haar te mogen spreken,
Maar zy is in der haast bezyden af geweken:
Hoe dat ik heb gezocht, of wien ik vragen kan,
Geen oog heeft haar gezien, geen mensch en weet 'er van.
Dit is myn groote spyt. Want wist ik haar te vinden,
My dunkt ik waar gezint myn lust aan haar te binden.
Ons Herderin is schoon, maar dees heeft volle lof,
Van schoonheid by het volk, van heusheid in het Hof.
Gewis kan eenig ding my van Bogen trekken,
Ziet deze zou misschien myn geest hier toe verwekken.

Maar

Maar hoe dit wezen zal, gy brengt iet aan den dag
 Dat my in dit geval een uitkomst geven mag.
 Als dit Achates hoort, hy weet nau wat te zeggen,
 Hy gaat met diep gepeis zyn antwoord overleggen,
 Hy weegt met groote zorg, hoe dat hy dit geval,
 Ontrent een grillig hert ten besten fluuren zal. (wen,
 Hy zeid dan: Machtig Vorst, 'k en wil geen ontlust brou-
 'k En wil ook uwen geest niet lang in twyffel houwen.
 Het uitgelezen beeld dat gy op heden zaagt,
 Dat is Bocena zelfs, dat is de zoete Maagd,
 Die gy tot uwer vreugd, die gy eens hebt gekooren.
 En zeker, na my dunkt, zy is voor u gebooren.
 Gy hebt haar eens gezien gelyk een Herders Kind.
 En gy hebt, edel Prins, haar even doen bemind;
 Gy hebt haar nu gezien verciert gelyk de vrouwen,
 Die leven in het Hof, en Prinzen onderhouwen;
 En wis men heeft gemerkt dat zy na dat gewaat,
 Kan stellen haren gang, en voegen haar gelaat.
 Gy ziet dat hare Jeugd in schoonheid is gewassen,
 En dat haar Hoofsche dracht en ryke steenen passen.
 Gy ziet dat zy haar draagt gelyk een Prinzen vrou,
 Ja dat een Scepter zelf haar wel betamen zou.
 De Prins op dit verhaal en kan niet langer zwygen,
 Hy voelt zyn jeugdig hert in hooge lusten stygen;
 Hy zeid: Is deze Maagd, die ik op heden zag,
 Bocena, die wel eer my in het herte lag?
 Is zy dat Herders Kind dat ik u had bevoolen?
 En die nu schier een jaar is in het Slot verhoolen?
 Is zy dit even zelfs? Ik bidde zeg het my,
 Zy is het (zeid de man) en anders geen als zy.
 Neemt my ten besten af, dat zonder u gehengen,
 Ik in het Ridder spel haar hebbe laten brengen:
 Ik heb hier in gedaan als eens een Schilder plag,
 Die, eer zyn kunstig werk te brengen aan den dag,
 Dai stelde voor het volk, en hoord een ieder spreken,
 En vuld' op dezen proef al wat 'er mocht ontbreken.
 Dit is myn wit geweest waar op ik heb gezien,
 En daar is nog een woord te zeggen boven dien.

De Prins heeft geen geduld: hy valt hem in de reden,
 En zeyd: 'k En wil geen tyd in woorden meer besteden,
 Zegt my waar is de Maagd? Want zoo het kan geschien,
 Ik moet ook heden zelfs het aardig wezen zien.

Daar is geen zeggen aan, de Prins is op gezeten,
 Hy wil (gelyk hy zeyd) van all' de gronden weten.

De wyze Kamerling die voegt hem by de Vorst,
 En stild (zoo veel hy kan) zyn omgeroerde borst.

Hy zeyd hem; Edel Prins die Ryken kont verwinnen,
 Betoomt te dezer uur den loop van uwe zinnen:

Gy ryd nu tot een Maagd, de schoonste die ik ken:
 Aan wien ik over lang met eed versegelt ben,
 Ten aanzien van haar eer. Die moet ik haar bewaren,
 Zoo lang de goede God my zal het leven sparen:

Maar zoo nu eens het vier ontrent het stroo geraakt,
 Daer is geen twyfel aan de vlam die is gemaakt.

De Prins naar dit gesprek, en naer een kort bedenken,
 Beloofte de schoone Maagd in eere niet te krenken;

Hy zeyd te zyn vernoegt als hyze maar en ziet,
 En als hy haar gezicht een kleine tyd geniet.

Hier op zoo doet de Vorst zyn peerden snelder dryven,
 Laat in het naaste dorp meest al zyn Heeren blyven.

En komt als zonder sleep tot aan het Maagde slot.

Maar niemand laat hem in, als door een hoog gebod.
 Hem werd daar aan gezeid, als dat de Juffers aten,
 En in een stil vertrek alleen aen tafel zaten:

Doch zoo de Kamerling de Maagden wilde zien,
 Men wees hem zeker plaats, het konde daar geschien,
 De Prins is onbekent, (dit was zoo best gevonden)

Achates (zoo het schynt) als van den Prins gesonden)

Die leid den jongen Vorst daar hy Bocena zag,

En daar zy lykewel hem niet ontdekken mag.

Arete was gewent veel dingen op te werpen.

Om spraken met verstand haar Maagden in te scherpen.

En dic terwyl men at; en juist op dezen tyd,

Zoo is 't dat haar de Jeugd hier in ten besten quyt.

De Koning ziet de Maagd en hare reine zeden,

Verneemt haar zoete taal en haar bezette reden,

En dit in een vervat dat maakt hem zoo gezint,
 Dat hy zyn Herderin niet als ter eeren mind.
 Hy spreekt Achates aan (na veeld rhande zaken,
 Te hebben overmerkt) 'k en zal haer niet genaken.
 Noch harer, zeid de Prins, genieten in het bed,
 Voor dat ik haar de Kroon zal hebben op gezet.
 Gy oeffent u verstand, en opent goede vonden,
 Om hier in wel te gaan en dat op vaste gronden.
 Vind ons een middel uit, hoe dat men dit geval,
 De Stenden van het Ryk met glimp doen smaken zal.
 Hier op vertrekt de Prins, en geeft hem na beneden,
 En tot het naaste dorp in haaste af gereden, (nagt,
 Bleef met den Hoofschien sleep aldaar den gantschen
 Die hy meest zonder slaap met denken over bracht:
 Maar als de gulde Zon quam aan den Hemel schynen,
 En doet het minder licht door haren glans verdwynen.
 Zoo ryft de Koning op, en geeft hem in het veld,
 Daar hy noch voor een tyd het wild met houden queld.
 Niet dat hy in der daad genegen is te jagen,
 Of dat hem even doe de velden noch behagen;
 Maar op dat zyn gevolg, terwyl de Koning joeg,
 Niet ondervinden zou wat hy in't herte droeg.
 Achates onder dies die gaat hem vast bereiden,
 Hoe dat hy dit begin ten einde zal beleiden.
 Hy kend dit nydig Hof, en wat 'er omme gaat,
 Hy kend niet dan te wel de tanden van den haat.
 En daarom vind hy goed een deel geslepen gasten,
 Hy stuk onrent het volk te laten onder tasten.
 Ten eind' hy weten mocht, wat van zoo lagen trou,
 En van het gantsch beleid de wereld spreken zou.
 Hy gaat van stonden aan by twee vertroude vrienden,
 Die even doe ter tyd den jongen Koning dienden.
 En als hy ieder een hier op byzonder vraagt,
 Zoo vond hy dat het volk niet over een en draagt.
 De eerste dien hy sprak die ging den Koning pryzen,
 Dat hy den lagen staat wil eere gaan bewyzen.
 Hy zeid: doe Adam dolf, en Eva zat en span,
 Waar vond men doe ter tyd den trotzen Edelman?

Wy zyn van eener stof, uit eene klomp gefchapen,
Waarom en zal de Prins niet vreugde konnen rapen,
Daar hem de luft geleid gelyk een ieder doet,
Na dien de rechte trou haar vryheid hebben moet?
De zin die is 't al in diergelyke zaken,
De spys die iemand kiest die plag hem wel te fmaken.
De trou is al te vast en duurt te byfter lang,
Men dient hier niet te doen als buyten alle dwang.
Ik achte dat de Prins is uit het Hof geweken,
Terwyl hy daar ontdekt zoo veel bekaaide streken;
Want pracht en dertelheid, en ik en weet niet wat,
Die woonen even daar, en heerschen in de stad.
En zoo daar reine tucht ter wereld is gebleven,
Die vind men heden niet als in het buiten leven.
Helaas! hier in het Hof is alle ding ontfteld,
Deugd een voundeerbaar rood zyn vruchte van het velt
Daar is de fchaante noch daar zyn gezonde leden,
En vriendschap zonder gal en onbevleete zeden.
Wie daar een Maagd bekومت die hem vernoegen mag,
Die krygt een groot gefchenk op zynen bruilofts dag.
Een wyf van hoogen ftam en wil voor niemand buigen,
De daad en reden zelfs, die kan het ons betuigen,
Zy troft, zy overdwerft, zy ringelt haren man,
Maar die zyn minder trouwt die is 'er meester van.
Doch hoe het immer gaat, wie zal geftränge wetten,
Wie zal een machtig Vorft een regel konnen zetten?
Wie zal een moedig Prins hier tegen willen gaan?
Het trouwen is gewoon een ieder vry te ftaan.
Als dit Achates hoort, het is een groot vermaken,
Vermits hy meend te zien een uitkomst van de zaken.
Hy bid den Edelman dat hy wanneer het dient,
In 't Hofen in den Raad wil zyn des Konings vriend.
Daar mede treed hy voort, en hoort den tweeden fpreken
Maar vind met herten leed dat hier de zaken fteken,
Hy vind hoe deze man hier anders in gevoelt,
En tegens zynen vond met al de zinnen woeld.
Hoe! zeyd hy, zal en Prins een boeren dochter trouwen
Tot fchand' en enkel fmaad van alle groote vrouwen?

Wie heeft 'er in het Hof zoo mallen stuk bedacht,
 En uit een grillig hooft den Koning aan gebracht?
 Voor my; indien ik oit in u dit kan bemerken,
 Ik zal met alle macht, ik zal 'er tegen werken:

En wis gy zult u zien van alle man verfoeit,
 Om dat u slim beleid met deze dingen moeit.
 Al wat van Adel is dat zulje gantsch verbelgen,
 En niet een Hooffsche Maagd en zal de smaad verswelgen
 Gy daarom (zyt gy wys) voorziet u ongeval,
 En weegt in u gemoed wat u gebeuren zal.

Wie kan 'er maller stuk zyn leven oit verzinnen,
 Als dat een machtig Vorst een sloire zal beminnen?

Een Jole van het land die noit en heeft geleert,
 Hoe dat men in het Hof of by een Prins verkeert:
 Die niet van eer en weet, maar al haar gantsche leven
 Of geiten heeft geweid, of koeyen heeft gedreven,

Of schapen heeft gewagt, of zwynen heeft gestout
 Een lichaam zonder ziel, een klompe zonder zout.
 En waarom wierd de sloir den Koning aan gewezen?
 Alleen om dat het dier niet leelyk schynt te wezen?

Maar zeg my nu een reis, wat is de schoonheid doch;
 Een peerel van gelas, een lieffelyk bedrog,
 Een blom van teeren aard, die lichte kan verdwynen,
 Soo maar een heete Zon op haer begint te schynen,
 Soo maar een koude vorst daar over neder zygt,
 Of datze maar een worm ontrent de wortel krygt.

Maar ik zou nog misschien de schoonheid kunnen pryzen,
 Als zich een jonge Maagd had laten onderwyzen,

En was naar eisch geleert hoe zy haar dragen moet,
 By Vorsten van het Ryk, of by het Edel bloed.
 Maer wat is schoone verw, wanneer beleefde zeden.
 Gebreken aen den geest gebreken aan de leden?

Voorwaar 't is anders niet als slechts een ydel beeld
 Dat ieder die het ziet van stonden aan verveelt.
 Wilt gy een mellik-dier aan onzen Koning geven,
 Dat is de bleeke dood geknoppelt aan het leven.

Dat is by een gevoegt een gantsch verscheiden aard,
 Die noit als met verdriet te zamen werd gepaard.

Ey, wat ik bidden mag! laat Klaaseen Jopjen trouwen,
En laat de boere Jeugd haar lompe vryfter houwen;
Maer laet een Prinzen hert, en al het edel bloed
Zig paren na den eisch en daar het paren moet.
De Vorst moet edel zaad voor zyn geslachte winnen,
En dient daeromeen Maegd van edel bloed te minnen
Boerinnen, hoe het zy, die brengen boeren voort,
Dus zeg van dit beslag my niet een enkel woord.
Ik zal den hemel zelf eer met der aarden mengen,
Als dat ik deze smaed myn leven wil gehengen:
Wie dit ooit in den raed of by den Koning dryft,
'k En wil geen Ridder zyn, zoo hy ten Hove blyft
Maar zoo misschien de Prins, om wilde vreugd te rapen,
Een meisjen uit het veld heeft lust te gaen beslapen,
Dat geef ik aen de Vorst en aen de gulle Jeugd,
Maer voor een kleine tyd en voor een korte vreugd.
Achates als hy hoort dit hard en vinnig spreken,
Hy denkt in zyn gemoed hier moet wat achter steken,
Hy breekt zyn reden af, en maekt hem van den man.
Ten zoetsten dat hy mag ten besten dat hy kan.
Hy gaet dien eigen stond ontrent zyn naeste magen,
Wat dat hier schorten mag ten nausten ondervragen:
En als hem zeker vriend hier van de gronden wees,
Soo vond hy met 'er daed van waer dien yver rees.
Hy vond hoe dat de Prins wel eer had onderhouden,
Een van des Ridders bloed, en van de groote vrouwen,
En dat zy even doen noch in verwachten stond.
Van 's Konings hooger gunsten naerder trouw verbond
Ach! (zeid de Kamerling) dit zyn de rechte streken,
Die zullen nimmermeer hier in het Hof ontbreken:
Men spreekt, gelyk het schynt, ten goede van den staet
En die het regt door ziet en vind maer eigen baet.
Maer ik en wil den vriend hier in geen onrecht geven
Al komt hy tegen my geweldig aen gedreven?
Hy vischt op zyn gety, hoe kan het anders zyn?
Maer ik heb onder dies te letten op het myn.
Maer hier dient zacht gegaen en door bedekte w:gen,
Of ik kryg al het Hof en al den Adel tegen,

Den man van wien ik kom heeft aenhang in den Raed
 En 't is een harden quast die op zyn punten staet.
 't Is beter (naer ik merk) een weinig hier te sryken,
 En van zoo fellen rotz in stilheid af te wyken.

't Is beter dat een mensch zyn harde tochten dwingt,
 En liever omme keert, eer dat hy qualyk springt.
 De Vorst, die nooit en laet hier op te willen malen,
 Zend boden in der haest, en laet Achates halen;
 En als de Kamerling is in het Hof gebracht.

Vraegt hem de jonge Prins wat raed hy heeft bedacht:
 Hier op bestaet de man zyn meening uit te spreken,
 En zaid: Het stuk, ô Vorst! en dient niet uit te leken;

Daer zyn 'er in het Ryk die gaen 'er tegen aen,
 Men diend in dit beslag een vaster weg te gaen.
 Ik heb in Godes Boek een schoon verhael gelezen,
 Dat zal (na myn begryp) den Koning dienstig wezen.
 Gy doet gelyk een Vorst van Meden eens bestond,
 Als hy zich in beraed op dezen handel vond.

Hy liet uit al het Ryk in zyn vergulde zalen,
 Hy liet van alle kant veel schoone maegden halen.
 En als het aerdig rot voor hem werd opgebracht,
 Zoo koos hy voor een Vrou die hem de schoonste dagt
 Gaet even dus te werk, en laet hier Vrysters komen,
 Uit Steden, uit het Land, uit al het Ryk genomen.

En zet Bocena zelfs ook onder dit getal;
 Ik houde dat de Maegd de schoonste wezen zal.

Treed dan in u vertrek met zeven uwer heeren,
 En laet het gantsche stuk met haer beleid vereeren.

En als gy kiezen wilt gebruikt dan haren raed,
 En hoort of aen het volk de Maegd, te zinne staet.
 Ik houd dat niet een mensch haer glants zal tegenspreken
 En dan zo is het stuk by niemand ooit te breken.

Want gy en hebt geen wyf in dwaesheid op gevat,
 Maer hebt 'er Prinzen raed en wysheid by gehad.
 De Vorst heeft inden vond een wonder groot behagen,
 En liet niet in den Raed de zake voor te dragen;

Hy zaid hoe zyn gemoed tot trouwen is gezint,
 Indien men na zyn hert een zoet gezelschap vind.

Dit

Dit werd met vreugd gehoord: dies zond men in de steden,
En waer men Maegden weet begaeft met schoone leden,
De blom van al het land word in het Hof gebracht,
Daer ieder haer geluk met groot verlangen wacht.
Maer op dien eigen tyd dat al de Maegden zaten,
En stelden in het werk al wat haer mochte baten.
Tot glansen frissche Jeugd, zoo gaet de Kamerling,
En geeft hem in de zael, en let op alle ding
Hy ziet den Maegden berg in alle klaerheid blinken,
Dat hem voor Phryne zelf de moed begon te zinken:
Want t'wyl hy Juffers zag van uitgelezen glans,
Ach zeid hy in zyn hert, voor ons is weinig kans.
Ik zie dit Vryster heir, het straelt gelyk de sterren,
Soo dat myn geest verdwaelt, myn oogen hier verwerren
Ik heb al wat te veel op onze Maegd gestaen,
Ik ducht de jonge Vorst die mocht wel elders gaen.
Hier is zoo veel te zien en voor hem uit te kiezen,
Hoe licht zou dande Prins zyn oordeel hier verliezen?
Hoe lichte zou een Maegd van dit geslepen Hof,
Verstellen ons bedryf en nemen onzen lof?
Hoe lichte zou een oog, genegen om te mallen,
Verkeerde wegen gaen en elders henen vallen?
Wie keur heeft is bevreesd, en staet gelyk en drilt,
Onzeker wat hy doen of wat hy laten wilt.
De Man in dezen praem gaet by de schoonste Maegden,
Endie meest (zoo het schein, aen alle man behaegden;
En mids hy wonder scherp op al haer wezen let,
Soo vind hy in der daed haer wangen vol blanket.
Hy zwygt schoon hy het merkt) en gaet het overleggen
Wat hy in dit geval den Koning heeft te zeggen.
En hoe voorts by den Raed de zake dient beleid,
En staende by den Vorst zoo heeft hy dit gezeid:
Eenkooper, edel Prins, die hoeft wel hondert oogen,
Of anders zonder dat zoo word hy licht bedrogen,
Gy zoekt op deze tyd voor u een echte wyf,
En dat en is voorwaer geen ydel tyd verdryf:
Het is een vasten knoop die niet en is te slaken,
Die met geen loozen vond oit los en is te maken;

Zoo dient dan op het stuk met alle vlyt gelet,
 En door een goed beleid de zake vast gezet.
 Men vind 'er in het Hof die met blankette wangen,
 En met gemaekte glans de menschen kunnen vangen:
 En dat is slim bedrog en niet als enkel schyn,
 Het dient wel in gezien en nagespoort te zyn.
 Al die van deze list zyn oogen laet verblinden,
 Die zal een ander wyf in korte dagen vinden;
 Want deze morzery en dient maer voor een wyl.
 En al wat aerdig scheen verdwynt in enkel quyl.
 Gy, let dan op het stuk. De Prins geheel beladen,
 Die vraegt den Kamerling wat best hier is geraden?
 Achates maekt hem sterk te breken dezen slag,
 Indien hy na den eisch het stuk beleiden mag.
 De Prins die staet het toe, en laet terstond gebieden,
 Dat wat den man beveelt zal in der daed geschieden;
 Hy zeid het aen het Hof, hy zeid het aen den Raed,
 Hy zeid het aen het volk dat in de kamer staet.
 Straks doet de Kamerling een gouden bekken halen,
 En zet een rap gezel ten einde van de zalen,
 Die schonk daer edel nat van wonder zoeten geur;
 Maer hy en zyn gevolg bezet de gantsche deur.
 Daer roept men overluit de Juffers by de namen,
 Op datze voor den Vorst en voor de Raden quamen:
 Niet met een grooten hoop en flordig in 't gemeen,
 Maer ieder voor haer zelfs, en niet alseen vooreen.
 Maer onder dit beslag zoo doet Achates passen,
 Dat niemand in en komt of mocht haer eersmael wassen:
 Dat is een oude wys (gelyk de Jo' ker zeid)
 Daer van Affuerus zelfs de gronden heeft geleid.
 Juist op dien eigen stond zoo komt daer aen getreden,
 Een Maegd van fieren aerd en wonder schoone leden,
 Die geeft haer na de deur, en poogt 'er in te gaen;
 Maer die het is belast die houd de Juffer staen.
 Achates komt 'er by en doet haer water bieden,
 Zy weigert even staeg, en schynt 'er af te vlieden.
 Wast, zeid de Kamerling, ons dient hier geen verschil
 Het is een zoete reuk, en 't is des Konings wil.

Hy

Hy laat (als 't haarder eer) het edel water gieten,
En doet het even zelfs op hare wangen vlieten.

Maar wat een zeldzaam ding? terwyl de Juffer wies,
Soo leed haar schoone verw een wonder groot verlies.
Haar uit gelezen glants, haar roos-gelyke wangen,
Zyn van een geellu bleik als van de dood bevangen,
Soo dat geheel haar glants die eerst zoo lustig scheen,
Verging gelyk een schim, en als een rook verdween,
Dat zeldzaam mengelmoes viel in het goude bekken,
En wat 'er over bleef en zyn maar vuile plekken.

Een Pagie daar ontrent, die al den handel zag
Die riep de Juffer toe zoo schamper als hy mag:
Ongure morzebel, u zou geen Kroone passen.
Van kussen word je vuil, en leelyk van het wassen.
Al wie bedriegen wil en dient hier niet ontrent,
De Koning wil een Maagd die geen penceel en kent.
De Juffer is beschaamt, en wil te rugge treden,
Maar by den Kamerling en word het niet geleden,
En schoon het haar mishaaft hy doetze binnen gaan,
Hy doetse voor den Vorst en voor de Raden staan;
Eylas! wat zalze doen: zy moet gehoorzaam wezen,
Dies komt het innig bloed haar in het hoofd gerezen,
Zy zag 'er zeldzaam uit om datze was beplekt,
En des al nog te meer om datze werd begekt.

De tweede die 'er quam, en meest al die haar volgen,
Zyn even zoo gestelt, en even dus verbolgen:
En schoon men onder haar ook frissche Maagden vind,
Noch is het meerendeel ten hoogsten ongezingt.
Het spyt haar al-gelyk, dat zoo een zeldzaam wassen
Haar door een loos beleid ontydig quam verassen:

Dies lyd het Maagden rot, of in haar net gewaat,
Of in haar geestig hair, of in haar zoet gelaat.
Achates onder dies, tot Phryne meest genegen,
En ging in dit beleid niet al te rechte wegen,
Want komt 'er oit een Maagd die hem te schoonedacht,
Die werd dan eenig leed of hinder aan gebracht.
Een Jongen uit het Hof, door list en slimme treken,
Die wordals onverhoeds haar op het lyf gesteken,

Die kreukt haar lob, of kant, of ander poppe-goed,
 En daarom is de Maagd ontstelt in haar gemoed.
 Zy krygt een ander verw, zy krygt een ander wezen,
 Daar spyt, daar innig leet, en wraak in is te lezen;
 Soo dat 'er geen van al ontrent den Koning quam,
 Of scheen geweldig stuurs of uiterman gram.
 De lekkers onderwyl die deze ranken dreven,
 Die werden des bestraft en wonder hard bekeven,
 Doch al maar in den schyn; want in de ware daad,
 Soo was het stuk beleid met voor bedachten raad.
 Ontrent op dezen tyd zoo liet men Phryne kome,
 Die noch in al het Hof geen mensch en had vernomen.

Daar was een stil vertrek, hier quam de Vryfter uit,
 En dro g in haar gelaat gelyk een volle Bruid.
 Haar oog is geestig bly, haar frissche wangen bloozen,
 En schynt niet ongelyk met versch geplukte roozen:
 Haar kleed is zonder pracht, maar uitermaten net;
 Haar vlechten zonder goud, maar geestig op gezet.
 Zy wies haar voor het volk, gelyk de Juffers deden,
 Maar niet een Hoofsche guit en raakt haar aan de leden,

En mids haar zoet gelaat met wassche schoonder werd
Soo wanz, een ieders gunst en ook des konings hert.
Het oog van de Prins is straks op haar geweken,
En niemand van de Raad en kon 'er tegen spreken;
Want als men nevens haar de gantsche bende zag;
Niet eene van den hoop die haar bereiken mag.
Dit geeft den jongen Vost een wonder groot vernoegen,
Dies gaat hy tot de Maagd zyn herte nader voegen;
Hy trekt van zynen halseen ketendie hy droeg,
Die hy met groote vreugd haar om de leden sloeg:
Een keten zoo gemaakt. dat over alle kanten
Niet anders is te zien als gróote diamanten:
Hier doet hy woorden by, die passen op de daad,
En maaktze Koningin te midden in den Raad.
De Feest die was bereid en dat met volle leden,
En daar ging al het Ryk veel dagen in besteden:
Men ziet 'er groote kost en wonder groote pracht.
En Phryne word bevrucht ook van den eersten nacht.
Achates onder dies gaat veelderlei juweelen,
Met woorden na den eisch de Juffers omme deelen,
De Juffers die de Prins by een geroepen had:
En dit geschenk beliep al vry een groote schat.
De Vos die was beduch dat hy de slimme kuuren,
In dit beleid gepleegt, eens lydig zou bezuuren,
Indien hy zonder eer en met een quaden grond,
De Maagden uit het Hof in hare steden zond.
Dies gaat hy op een ry haar in 't byzonder groeten:
En met een open hand haar wrange spyt verzoeten:
Hier bleef een peerelsnoer, een wonder edel pand,
En daar een schoon kleinood geciert met diamand:
In 't korte, niet een Maagd en word te huis gezonden,
Die onder haar gieraad geen aanwas heeft gevonden,
Die (mids dat hy het gaf) hier van den dank ontfing.
En dat al door de gunst van onzen Kamerling,
Soo haast de looze gast de Juffers heeft beschonken,
Beginst des Konings gunst ook over hem te vonken,
Hy denkt wat deze Man al moeiten heeft gedaan,
En wat hy door het Hof voor ontlust heeft begaan.

Dies word hem van den Prins eenbruid-stuktoe geworpen
 Dat was een Landvoogdy met hondert schoone dorpen,
 En noch een machtig Slot dat op de grenzen ligt,
 Soo diep vond hem de Vorst aan dezen man verplicht.
 Maar schoon hem dat geschenk is van den Prins gekomen,
 En dat het even zoo van hem is aan genomen,
 Het was de Koningin die met een zoet beleid
 De zinnen van de Vorst te vooren had bereid.
 De negen maanden gaan, de tyd is om gekomen,
 De nyders word de stof van alle spot benomen,
 Bocera baart een Zoon tot vreugde van het Ryk,
 En die in ieder deel zyn Vader is gelyk.
 Dit doet den jongen Vorst in hare liefde wassen
 En al het hof-gezin op hare diensten passen.
 Het maakt haar wel gezien door al het gantsche land,
 Soo dat zy in het Ryk haar nu bevestigt vand.
 Godt liet de jonge Vrouw veel blydschap weder varen,
 Zy kreeg een geestig kind, ook boven zyne jaren,
 Soo dat men werd gewaar ook in zyn eerste Jeugd,
 Zyns Vaders edel bloed, zyns Moeders ware deugd.
 Dit heeft de snelle Faam ten luiden uit gekreten,
 En liet het vreemd geval door al de landen weten.
 De nieuwe Koningin, gekomen uit het veld,
 Wordt als een wonder stuk een ieder voor gesteld.
 De vrienden boven al, en die haar naast bestonden,
 Die hebben in het werk een groote lust bevonden,
 Zy stellen voor gewis dat ook de beste staat
 En rykdom niet-te-min nu voor hen zeker gaat.
 Daar op zoo gaat het volk te zamen overleggen
 Wat dat de Koningin is dienstig aan te zeggen;
 En daar op naar het Hof: en naar een kort besluit
 Drukt een op deze wys haar aller meinig uit:
 Al zyt gy (lieve Nicht) ons nu al vry ontleken,
 Hoort ons des niet-te-min, hoort ons een weinig spreken,
 Gy waard gelyk als wy, ('t is maar een kleine tyd)
 Nu zien wy dat gy Vrouw van deze landen zyt.
 Gy draagt een goude Kroon en wonder ryke kleeren,
 Gy kont, indien gy wilt, ons mede nu vereeren;
 Want

Want dat u Godt verheft is niet voor u alleen,
Wy meinen 't is voor ons een zegen in 't gemeen.
Zy zien de kamer maagd die hier ons quam geleiden,
En die wy ons belang met ronde woorden zeiden,
Die is zoo moi gekleed en van zoo ryken glans,
Dat in haar slippen steekt meer als een hoeve lants.
Leent ons ook in het Hof, en geeft ons groote staten
So mogen wy voortaan de boere nering laten,
Zoo mogen wy in lust verslyten onze jeugd,
Dat zal u eere zyn en ons een groote vreugd.
Ocena zag haar aan, en met een vrolyk wezen,
Leest aan den lompen hoop haar zoeten aard bewezen,
Zy hietze wellekom en doetze goet onthaal,
Maar stelt het antwoord uit tot aan het middagmaal
De vrienden al gelyk, ook eer men heeft gegeten,
En nieuwen haar verzoek en willen antwoord weten
Zy willen, zoo het schynt, en hoe het immer gaat,
Zy willen meerder goed en vry een hooger staat.
De zoete Koningin, hoewel tot hun g negen,
Bied: Vrienden, laat het stuk wat nader overwegen;
Ik hebbe goede wil, en ook misschien de magt,
Dat gy moogt in het Hof tot eere zyn gebracht,
Maar laat u van den schyn het ooge niet verblinden,
Dat gy hier meint te zyn en is hier niet te vinden.
Ik weet, als gy my ziet, gy beeld u wonder in,
En al dit bloofs beslag dat ipeelt u in den zin:
Maar zooje met 'er daad de zake komt te proeven,
Gy zult al menigmaal u vrolyk hert bedroeven;
Gy ziet ('t is waar) aan my een ryken prachtig kleed,
Maar dat men niet en ziet is innig herten leed.
Het Hof gelykt een schoen verguld aan alle kanten;
Maar van de Roozen zyn vol schoone diamanten,
Soo dat meest al het volk en wie haar luister ziet,
Daar op het ooge slaat, daar aan het herte bied:
Daar krygt 'er eenig mensch de voeten eenmaal binnen,
En vind 'er knobbels in, en dikmaals haarde pinnen,
Zo dat hy menigmaal van pyne schier versnacht,
Terwyl een die het ziet hem vry gelukkigagt:

En

Eer ik was uit het land in dezen staat getogen;
 Doen was ik even zoo gelyk als gy bedroogen;
 My docht het weelig Hof dat was een paradys,
 En't is een boos, een loos, een broos, een nietigys.
 Ik dacht, als ik een Kroon zal op den Hoofde dragen
 Dan zal ik zyn bevryd van alle sture vlagen,
 Van hooftzweer, van gequel, van allerley verdriet
 Maar wat ik heb verwacht: ach! dat en vind ik niet
 Ik heb myn teere vrucht met smerten moeten dragen
 En ook in barens nood myn leven moeten wagen,
 Ik hebbe pyn gevoelt door al myn gantsche lyf,
 Gelyk een slechte vrou en als een Herders wyf.
 En nu ik ben verlost en wil men niet gedoogen
 Dat ik met eigen borst het kind zal mog'n zoogen;
 De Moeder van de vrugt en mag geen voedster zyn
 Een ander heeft de vreugt en zy alleen de pyn
 Dit heeft de grootsheid in, en duisend vreemde ranke
 Daer van myn vry gemoed zig niet en kan bedanken
 Wat zuur is blyft ons by, wat zoet is dat verdwynt
 ô Vrienden! Hoofsche glans en is niet dat ze schyn
 Geloof 't zoo je wilt, ik leid' een zoeter leven
 Doen ik met eiger hand myn schaapjes heb gedreeven
 Doen ik het weelig vee zag weiden in het gras.
 En buiten Hoofsche pracht, en in gerustheid was
 Schoon ik doen niet en zag verscheide tafels rechte
 En niet en was gedient van honderd stuksze knechte
 Het kruid, het moes, het fruit dat op de velden was
 Heeft my genoeg gespyst, maer nimmer overles
 Al dronk ik geenen wyn gebracht uit verre landen
 Die blakert in het glas, en schynt 'er in te branden
 Ik koos in eenig veld een vliet een klare beek,
 Daer in ik even zelfs myn gantsche leden keek
 Al hoord' ik noit muzyk op gulde suaren speelen.
 Al hoord' ik geen gezarg van afgerechte keelen;
 Een nieu gesneden riet, daer op een Herder blie
 Gaf dat myn druk versmolt, en dat myn vreugde wi
 Al had ik geen paleis gestelt op groote boogen;
 Beplant met boom-gewas, met hagen om getoogen

Een boom die koelte gaf, en toont een jeugdig blad,
Was my een Konings Hof als ik 'er onder zat
choon ik doen nimmermeer en dronk uit goude schalen,
Die glimmen in het oog, en door de kamer stralen;
Een kopje net gedraait uit effen beuken houd,
Gaf my doen meerder lust als nu het prachtig goud,
Al had ik doen geen bed geciert met ryke spreken,
Gelyk Egypten land wel aardig weet te brennen;
Een slaapjen in het hoi, of in het weelig groen,
Plag my al beter deugd en meerder vreugd te doen.
Al was ik niet gekleed in zyd of goude laken,
Gelyk men in het hof genegen is te maken,
Een kleed van onse wol gemaakt met eiger hand,
Daar in was 't dat ik hulp voor koud en hitte vand,
Al was ik niet omringt met hoopen van trawanten,
Die spieffen als een Bosch ontrent den Koning planten,
Myn lyf-schut was een hond die om de kudde ging,
En dan nog cenig wild voor onse keuke ving,
Had ik niet op het hooft een Kroone van robynen,
En wat 'er aan het volk is groot gewoon te schynen,
Een tuiltje net gevoegt, en alle daag ververscht,
Heeft staag myn oogverfraciten ooit myn brein geperst
Al was ik niet gestreelt en dikmaal onderhouwen,
Van Juffers uit het hof en hondert schoone Vrouwen,
De Vrysters in het dorp, een onbeveinsde Jeugd,
Die garen my vermaak en dat in reine vreugd.
Let vry op deze Kroon, daar onder licht verborgen,
Nyd, afgunst yversucht en duizend vreemde sorgen,
Daar is geen diamand die in de Kroone steekt,
Die my niet honderd maal den zoeten slaap en breekt,
Ik denke menigmaal, wat kan my rykdom geven;
Geen rust en ware lust, en vry geen beter leven;
Maer in het tegendeel verdriet en ongemak,
Ach vrienden groot te zyn dat is een lastig pak.
Is 't niet een zoeter ding een kransjen op te zetten,
Van roozen vers geplukt, van nieuwe violetten,
Van bloemen uit het dal, van kruiden uit het woud,
Als met een treurig hooft te zugten in het goud;

Is 't niet een zoeter ding te zitten aan der heiden,
 Daer in het lustig gras de vette kudden weiden,
 Als op een dor tapyt, of ander zeldzaam kleed,
 Te smelten even staag van innig herten leed?
 Is 't niet een zoeter ding met onbedwonge leden
 Nu in het open veld, dan in het bosch te treden,
 Als schier het gantsche jaar in huis te zyngebocht,
 Gebannen van het woud en uit de vrye locht.
 Men zegge wat men wil, de kostelyke steenen
 En zyn zoo lustig niet gelyk de lieden meenen;
 De Kroon, de zware Kroon, die perst ons in het hoofst
 Soo datz' ons menigmaal van alle vreugt berooft.
 Al ben ik aan den disch met groote pracht gezeten
 Wat heb ik van den drank of van het lekker eten?
 Men heeft my doen verstaan dat even in den wyn
 Hier dikmaal niet en is als doodelyk fenyn,
 Dat in de beste kost, dat in de goude vaten,
 En wat 'er iemand pryst ontrent de groote staten,
 Is gif en draken bloed, is vuil en slim bejag,
 Soo dat men zonder vrees geen spyze nutten mag.
 Maar ziet, het lustig woud is vry van deze lagen,
 Men hoort daar noit een mensch van dezen handel klagen
 Ik denke nu ter tyd en zegge menigmaal,
 Een teil van rooden klei en kende nooit regaal.
 Is oit in 't groene woud een nachtegaal gevangen
 Die een gulden koi moet op geslooten hangen,
 Wat baat hem deze glans? eilaas! het aardig beest,
 En zingt niet als hy plag maar toont een droeven geest,
 Het gaat ook my aldus. Ik wilde liever zwieren,
 En zoeken myn vermaak ontrent de zoete dieren:
 Ik ben in myn gemoet ook heden zoo gestelt,
 Ik koos (indien ik mogt) als nog het open veld.
 Maar nu de groote Godt my heeft de Kroon gegeven,
 Om by een machtig Prins hier in het Hof te leven,
 Soo moet ik (en ik wil) verbuigen myn gepeis,
 En leven (dat ik kan) hier na den rechten eis.
 Wat kan ik slechte Vrou, of wie dog kan het merken,
 Wat God door mynen dienst gezint is uit te werken?

En wat misschien het Kind dat ik nog baren mag,
 Ten goede van het Ryk zal brengen aan den dag,
 Ik kan (belieft het God) ik mag een Hester wezen,
 En van een droeve quaal het gantsche land genezen,
 Die goede Koningin is my hier in gelyk,
 Zy was een slechte Maagd, en kreeg een machtig Ryk,
 Ik wil voortaan met haar verwachten Godes zegen,
 'k hebbe dezen kroon met geen bedrog, gekregen,
 Met geen geweld verkracht; dies ben ik niet beschroomt
 Wat my in dezen staat van iemand over kooft.
 Maar gy die aan het Hof u schynt te willen bieden,
 Denkt wat de wereld is, en wat 'er kan geschieden;
 Gy loopt na dit gewoel, van niemand des verzocht,
 En dat heeft menig mensch in grooten rouw gebrocht.
 Ey wat ik bidden mag! indien gy zyt te raden,
 Zoekt niet door eigen wil een pak op u te laden;
 Blyft liever daar gy zyt, en houd u doch gerust,
 Daar is ontrent het Hof meer schyn als rechte lust.
 Juist op dit eigen woord zoo komt Achates binne,
 En kust met Hoofs gebaar de hand der Koninginne,
 Zeid vorder hoe de prins, en noch een groot getal,
 Van Adelyk gevolg, daar haest verschynen zal.
 Daar op zoo laat Me-Vrou het gantsche rot beschenken,
 En bid het (tot besluit) het wil zich eens bedenken,
 Zy willen niet bestaan als met een rype zin;
 En straks na dit gesprek zoo quam de Koning in.

EDEL MAN

ENDE EEN

HEY DINNE;

Soo als dezelve EDEL MAN, ende al de
Wereld doen geloofde.

DAar is een zeldzaam volk genegen om te dwalen,
Gedurig om gevoert in alle vreemde palen,
Dat (zo het schynen mag) als in het wilde leeft,
Maar des al niet te min zyn vaste wetten heeft
Het laat zich over al den naam van Heidens geven,
En leid, alwaar het komt, een wonder zeldzaam leven;
Het roemt zich dat 't weet uit ieders hand te zien,
Wat iemand voor geluk of onheil zal geschien.
Majombe was het hooft van deze rouwe gasten,
Die staag op haar bevel en op haar diensten pasten,
Zy was loos, valsch, door trapt. en slim in haar bejag,
Zoo veel als eenig wyf op aarden wezen mag;
Zy quam veel tot Madrid of in de naaste steden:
Want mids ze kluchtig was, zoo werdze daar geleden.
Zy had in haar gevolg al menig gaau verstand,
Soo datze gunst en hulp by al de Jonkheid vand.

Zy

Zy stal een zeker Kind te midden op der straten,
Dat uit een Edel Huis, daar eenzaam was gelaten.

Het was een aardig dier, maar jong en wonder teer,
En 't is maar twee jaar oud, of slechts een weinig meer.
De meid, wiens ampt het was hier op den dienst te passen,
Die gaf de buurt een praat, en liet het Wicht verrassen.

Majombe was verblyd, niet om het geestig Kind,
Maar datze ryk gewaad ontrent zyn leden vind.
Zy geeft haar met den buit in onbekende vlekken,
En waar het onguur heir genegen is te trekken.

Doch wat de Moeder zocht, en waar de Vader schreef.
Men hoort niet hoe 't haar ging, of waar het Meisje leef
Hoe nau daar werd gevraagd, hoe nau daar wert vernomen
Men weet niet wat geval het Kind is overkomen:

Waar dat men immer zond, of waar men vragen kan,
't Is al om niet gepoogt. geen menschen weet 'er van.
Majombe liet het Kind verscheide dingen leeren,

Waar mede dat het mocht zyn teere Jeugd vereeren,
Eerst zingen na de Kunst, ook springen op de maat,
En wat na 's lands gebruik een Vryster geestig staat,
Het Kind wast onder wyl, en leerde vreemde zaken,
En grepen na de kunst, en veelderhande spraken,

En zeldzaam hand gespel, en ik en weet niet wat,
Waar van schier niet een mensch de regte gronden vat
Het was van schoone verw, en vrolyk in het wezen,
Daar is een diep vernuft in zyn gelaat te lezen.

Het had een wakker oog, en zwart gelyk een git,
Syn aanzicht evenwel is uitermaten wit.
Het kon zyn frissche Jeugd, zyn wel gemaakte leden
Tot alierlei gedans en alle spel besteden;

Invoegen dat het volk, en wie het maar en zag,
Zich van het aardig dier als niet verzaden mag.
Noch kan de Jonge Maagd geen kleinen lust verwekken,
Als zy met haar gezang de zinnen weet te trekken:

Men vind dat hare stem een ieders herte steelt:
Wanneerze maar een reis een aardig deuntje queelt.
Maar des al niet te-min zy wil geen vuile dingen,
Zy wil geen dertel jok, geen slimme ranken zingen;

Haar mond is wonder heus, haar oor en zinnen teer,
 Al wat oneerlyk luid en zingtze nimmermeer;
 Des heeftze by haar volk zoo veel ontzag gekregen,
 Dat zy het menigmaal geleid in beter wegen:

En schoon dat hun de mond tot vuilheid is gewent,
 Men hoort geen dertel woord als zy daar is ontrent,
 En of ook al het rot tot stelen is genegen,
 Zy straft het vuil bejag en is 'er heftig tegen:

En mids zy wonder veel met zang en spelen wind,
 Soo is Majombe zelfs tot steelen niet gezint.

Dog zoo 'er eenig ding by wylen is genomen,
 Zy deet 't aan den dag en voor de lieden komen;

Maar al door sneeg beleid en met een loozen vond,
 Soo dat 'er niet een mensch en weet den rechten grond.

Zy riepen van den hoop, en liet hem veerdig draven,
 En liet, wat iemand stal, in eenig veld begraven,

En dat of by een boom, een hoogt of kromme bogt,
 Ten einde men het pand by teikens vinden mogt.

En werdze dan gevraagd van 't gunt 'er is gestoolen,
 En wie het heeft ontvreemt, en waar het is verhoolen

Soo maaktze voor het volk een wonder vreemt verhaal
 In woorden zonder slot, in onbekende taal:

Maar zeid dan op het lef, dat onder geene linden,
 Of aan den naasten berg het goed is uit te vinden:

En als men dan de kraam daar uit der aarden trak,
 Soo was' dat al het land van hare wonder sprak.

Dog zy wist boven al haar zaken aan te leggen,
 Om aan de losse Jeugd geluk te kunnen zeggen;

Het schynt dat zy den grond van alle zielen kent,
 En schier wat ieder mensch in zyn gedachten prent.

Zy wist al wat 'er loopt ook in de hand te kyken,
 En hoe dat iemands aard kan uit het wezen blyken,

En wat een klein, een groot, een puntig hooft beduit,
 En wat men uit een oog af ander lit besluit.

Ook uit diers grond al een zoo kanze gronden trekken,
 Waar heen dat iemands lust of gulle zinne firekken;

Want is ze plomp, of scherp of hoog, of byster plat,
 Zy heeft van stonden aan zyn aard daar uit gevat.

Zy

Zy wist als op een draad, de mate van de Jaren,
 Wat ieder over komt en placht te wedervaren,
 En wat een teere Maagd in haar gewrichte voelt,
 En wat een jongen wulp ontrent den boezen woelt,
 Zy weet (gelyk het schynt) de gangen van de sterren,
 Waar in het kloekste brein by wylen kan verweeren;
 Zy weet en wat de Zon en wat de Mane dreigt,
 En waar toe zich het jaar en al den hemel neigt.
 Een die haar openbaart wanneer hy is gebooren,
 Dien weetze na gevolg zyn leven na te sporen:
 Nu spreektze wonder breed van druk en ongeval,
 En of 'er iemand arm of machtig worden zal.
 Sy weet den levens-streep in ieders hand te wyzen,
 Daar uit een vreemd gevolg en groote dingen ryzen;
 Want is de linie recht en zonder kromme tak,
 Soo roemtze stage vreugd en nimmer ongemak;
 Maar valtze dikmaal scheef en in verscheide bochten,
 Soo word hy dien het raakt met droefheid aan gevochten.
 Indienze zomtyds reift, en dan eens neder koomt,
 Soo dient 'er voor gewis een zwaren val geschroomt.
 Zy gaat dan byster hoog en kent een ieders wezen,
 Zy kan ook ryken zelfs uit hand of vingers lezen:
 En zomtyds groot verlies, en zomtyds grooten schat,
 En zomtyds wel een galg, of ook een schendig rat.
 Zy wyft een Vryer aan, wanneer hem staat te paren,
 Een Vryster of ze veel of sluttel heeft te baren,
 En of ze by den man zal wezen lief getal.
 Dan of hy buyten haar zyn lust gebruiken zal.
 Dit meind schier al het volk alzo te moeten wezen,
 Soo dat haar lage naam gantsch hooge was gerezen;
 En al vermids zy breed in dezen handel weid,
 En van het naar geheim zoo klare reden zeid.
 Genaakt men eenig dorp daar weetze fluks te vragen,
 Hoe zich in haar bedryf de meeste lieden dragen,
 En wie zich daar ontgaat in lust en dertel bloed,
 Doch meest wat over al de losse jonkheid doet.
 En als zy gasten vind daar iet valt op te zeggen,
 Soo weetze na de Kunst haar zaken aan te leggen?

Zy maakt een ieder mensch zyn feilen openbaar,
 Als of uit haar gezicht het quaad te vinden waar.
 Wat zy van iemand weet dat veinst zy als te lezen,
 Of uit het oog alleen, of uit het ander wezen,
 En dit noch al te maal met zoo eer gauwen streek,
 Dat ook de sneegste man verwondert stond en keek.
 Als haar een Juffer vraagt, wat man haar staet te trouwen,
 Zy kan het nieuwfchier volk gantsch aardig onderhouden;
 Zy spreekt als door een wolk en noit met open mond,
 En al haar gantsch beleid dat heeft een loozen grond.
 Hoe oit de zake valt zy kan het al verdraayen,
 Zy kan de gaufte zelfs met schyn van reden paayen:
 En alze dan een reis de rechte gronden treft,
 Dan is 't dat men haar tot in de lucht verheft.
 Men hielt dat zy gestaeg een Geest met haar geleide,
 Die haar als in het oor verhoolen dingen zeide:
 En mids dit al geschiet door zoo een jonge Maagd,
 Soo is 't dat het spel hen des te meer behaagd.
 't Geviel om dezen tyd dat in dien eigen lande
 Een jong en aardig dier door jeugd en liefde brande?
 En hy die haar het brein en ook de geest bezat,
 Was even als de Maagd met hare min gevat.
 Maar daar en was geen raad om oit te mogen paren,
 Vermids zy niet gelyk in goed en staat en waren?
 De Juffer is te ryk, als maar, een eenig Kind,
 Soo dat haar droeve Vriend voor hem geen troosten
 Giralde lykewel die bleef tot hem genegen, (vind.
 En is om z nent wil als ziek te bed gelegen;
 Maar zeld het niet een menschwathaarvanbinnenschort
 Soodat ze menigmaal veel droeve tranen stort.
 Of schoon een ander lacht, zy kan geen vreugderapen,
 Zy kan haar in de nacht niet geven om te slapen.
 Zy klaagt, en (zoo het schynd) zy voelt geitage pyn,
 En dezen onverlet zy wil geen Medicyn.
 Haar Vader niet te min die liet een Docter halen,
 Maar die ging even staag als in het wilde dwalen:
 Hy weet niet wat 'er schort, hy weet niet wat te doen,
 Hy weet voor hare quaal geen zap of heilzaam groen.
 Hy

Hy staat als buiten spoor, en is geheel verlegen,
En al wat hy begint dat zyn bekaide wegen:

Dies zeld hy dat het quaed een langer tyd behoeft,
En, ziet, hier is het huis ten hoogsten in bedroeft.
Juist op dien eigen stond zoo quam 'er Pretiose,
Om datze daar omtrent een goede plaats verkoze,
Voor haar, voor haar gevolg en voor het gantsche rot,
Dies wordze veel gezien ontrent het naaste Slot.
De Vrouwe van het Huis, bewust van hare zaken,
Wou door het aardig dier haar dochter wat vermaken,
En daarom zends 'er om, en leidze voor het bed,
En zeide: Niemand weet wat deze Vryster let.

Gy ziet eens wat haar schort, en zoo gy weet te zeggen,
Hoe wy dit zeldzaam stuk behooren aan te leggen,
Myn gunste, zoete maagd die zal u zyn getoont,
En gy van myne hand ten hoogsten zyn geloont.

Daar ving het geestig Dier de Vryster aan te spreken,
Met wonder zoet beleid en ongewoone streken,

Het queelt een geestig dicht, het speelt een aardig lied?
Maar wat het immer doet 't en baat de zieke niet.

Als dit Constance merkt, zy gaat zich neder zetten,
Zy gaat in meerder ernst op alle dingen letten,

Zy bid dat al het volk wil uyt de kamer gaan,
En sprak de zieken Maagd in deze woorden aan:

Ey lieve zeg een reis! (ik dien ht doch te weten)
Hebt gy ontydig fruit of harde kost gegeten?

Of is u zwakke maag door zuiker over last?

Of hebje by geval te lange tyd gevas?

Of is u 't lyf verdraait van op de Jacht te ryden;

Of door een harden val gebracht in bitter lyden?

Of is u bloed verhit door al te langen dans?

Of hebje laat gewaakt ontrent de maagde krans?

Of is 'er iet verstoort in uwe teere leden,

Daar van gy die het lyd alleen verstaat de reden?

Of is 'er iet verstelt in uwen teere schoot?

Een Maagd mag aan een Maagd wel klagen haren noot.
Spreekt rond gelyk het dient van u verhoolen wezen,
Gy zult door myn behulp in korten zyn genezen;

Ik weet wat aan de Jeugd by wylen kan geschien,
En schoon al ben ik jong ik hebbe veel gezien.

Giralde zeide neen op al haar snege vragen,
Dies gaat Constance voort en opent nieuwe lagen:

Hoord (zeidze) kenje niet een hups en aardig quant,
De schoonste van de stad, ja van het gantsche land?
Hebt gy hem menigmaal niet geestig hooren praten,
Of door een gunstig oog tot in het hert gelaten,

Waarom doch zoo geveinst, dat gy zoo langen tyd
Hem in bedenken houd en niet te wil en zyt?

Ey lieve! zoo je meend den Vryer oit te trouwen,
En wilt hem niet te lang in angst en twyfel houwen.

Een die zyn tanden breekt als hy een note kraakt.

Dies vreugt is niet te groot schoon hy de keerne smaakt
Giralde kreeg een blos, en werd geheel ontfleken,
Als zy dit geestig dier van vryen hoorde spreken;

En schoon zy veinzen wou, haar bloed is boven haar,
Dat maakt haar innig hert ten vollen openbaar.

Haar geest is op de loop, haar pols begint te jagen,
En al met vreemd gewoel van ongelyke slagen.

Con-

Constance wederom : Nu zie ik wat 'er schort ;
 Gy (wat ik bidden mag) en doet u niet te kort ,
 Spreekt zoo de reden eischt , en laat u Moeder weten ,
 Wat voor een edel geest u zinnen heeft bezeten ;
 Want hoe gy langer zwygt , en meer u ziekte dekt ,
 Hoe dat 't uwe Jeugd tot grooter hinder strekt ,
 De zieke Vryster zucht , en al haar leden beven ,
 Haar zinnen even zelfs die worden om gedreven ;
 Nu zie ik (sprak de Maagd) wat kunst en wysheid doet
 Gy weet gelyk het blijkt , den grond van myn gemoed ,
 Des wil ik u voortaan in geen en deel verzwijgen ,
 Waar na te dezer uur myn jonge zinnen hygen .
 Wat dient 'er meer geveinst ? ik ben van liefde krank ,
 En dat heeft nu geduurt wel zeven maanden lank .
 Wilt dat nu met beleid myn Ouders openbaren ,
 En raad hun acht te slaan op myn bedroefde jaren ;
 Want zoo ik dien ik min niet haast genieten mag ,
 Soo is de grond geleid van mynen laasten dag .
 My zal geen spruid , of kruid , geen zep , of pap genezen
 Ik zal begraven zyn , ik wil begraven wezen ,
 Indien ik niet en kryg hem die myn hert bemind ,
 En zonder wien myn ziel geen rust op aarden vind ,
 Terstond na dit gesprek zoo stortte duizend tranen ,
 Die met een stage vloed haar teere wangen banen .
 Constance troost de Maagd en geeft haar goede moed ,
 En stremt , door zoet gesprek , haar gulle tranen vloed
 Hier op is , des verzocht , de Moeder in gekomen ,
 Die had tot haar behulp , een Dochter mee genomen ?
 Constance staat 'er by , maar trad bezyden af ,
 Daar zy haar met bescheid het stuk te kennen gaf .
 Het speet de Medecyn , dat zy de rechte gronden ,
 Van deze Maagde quaal , had konstig onder vonden ,
 Te meer , vermids hy weet dat ook de kloekste man
 Die uit geen herte slag of aader voelen kan .
 Maar als hy in gesprek met haar begon te treden ,
 Doen ging Constance rond , en gaf hem deze reden :
 Een Maagd van agtien jaar , af keerig van genucht
 Die veeltyds zonder slaap geheele nachten zucht .

Die, als men slechts begint van Vryers iets te spreken,
Verandert in gebaar, en laat haar woorden steken.

Die staag wil eenzaam zyn, en nimmer uit en gaat;

En, schoon al is ze jong, het zoet gezelschap haat;

Die geel en deerlyk ziet, en leeft al zonder eten;

Wat zoop een Vryster schort dat heb ik wel te weten:

Ik zegge, dat geen zalfhaar ooit genezen kan,

Maar dat haar stil gebrek vereist een rustig man,

Hier by komt dat ik zie haar oogen ingezonken,

Maar vierig evenwel, gelyk als helle vonken,

Haar pols geweldig ras, het water byster rood,

Hoe kan dat anders zyn als enkel minne nood?

Voor my ik stel het vast, gy móogt het over leggen,

U Dochter even zelfs zal u de waarheid zeggen,

Soo gy haar recht bevraagt; want, na haar zaken staan

De nood die roept om hulp, daar is geen veinzen aan.

De Dochter laat de spyt, na deze woorden, varen,

En pryft het ryp verstand in zoo onrype jaren,

Soo dat hy naderhand haar niet als eer beweest,

En met een vollen mond haar snege vonden preest.

Of nu het listig diert iet van den handel wiste,

Dan of het na de kunst en schyn van reden giste,

En stel ik niet te vast; dog hoe het immer was,

De Vryster kreeg een man, en hare koorts genas.

Soo haast de Jonge Maagd haar vond te zyn genezen,

Soo wou zy met der daad beleest en dankbaar wezen.

Zy let hoe't Heidens volk gantsch zoer is gekleed,

En 't is haer teere Jeugd een innig herten leed.

Zy sprak haar Moeder aan: Van iemand gunst 't ontfangen

Do 'raks eenbillyk hert met alle vlyt verlangen

Om weder gunst te doen. Vrou Moeder, 't is bekend

In wat een droeven staat myn ziele was belent;

Nu ben ik (Gode lof) gezond in al de leden,

Gy toont een dankbaar hert, dat leert de wyze reden;

Dit heil is wonder naakt, gy kleed het schamel rot,

Dat zal haar dienstig zyn, en lief aan onzen God.

Voor al en dient by ons de Vryster niet vergeten

Die u van myn verdriet de gronden leerde weten.

Indien

Indien ik iet vermag, zoo weest doch hier beleeft,
 Al wie den naakten kleed ontfangt meer als hy geeft.
 De Moeder wederom: Dit zyn gantsch rouwe menschen
 Die om geen prachtig kleed en minom rykdom wenschen
 Zy dwalen even staag, dat is haar oude wet,
 Het geld dient haar tot last, een kleed maar tot belet.
 Dus schoon ik haar een kleed wou om de leden hangen,
 Ik houd 't voor gewis men zoud 't niet ontfangen,
 Ké Moeder, zeid de Maagd, gy zyt my wat te taai,
 Ey lieve! schenktze wat al waar 't maar enkel baai:
 Laat haar doch uwe gunst om mynent wil verwerven,
 En laat my des te min wanneer gy komt te sterven.
 De Moeder loeg 'er om, en preecs de goede ziel,
 Maar zoo dat van de gift of niet of weinig viel.
 Als iemand naar een quaad bekomt zyn vorig wezen,
 En dat een jonge wulp van krevel is genezen,
 En dat een schippers gast zich op het drooge ziet.
 Dan smelt een dankbaar hert wel licht tot enkel niet.
 Giralde lykewel, nu onder echte Wetten,
 Beschonk het geestig dier met honderd pistoletten,
 Een bruid-stuk voordien dienst. Daar loeg het gierig wyf
 En vond in dit verhaal een aardig tyd verdryf.
 Dit maakt de jonge Maagd vermaard in alle steden,
 Mids zy de Vryster kend tot in haar diepste leden,
 En 't bracht het gantsche rot geen kleine baten in,
 Want daar Constance quam daar was het al gewin.
 Majombe die zich liet haar beste-moeder noemen,
 En laat geen vreemde mans ontrent haar nichte komen,
 Zy neemt haar even staag met al de zinnen waar.
 En waar de bende reist, zy slaapt benevens haar,
 Daar was ontrent Madrid een buiten Hof te vinden,
 Bevryd met boom gewas van alle sture winden,
 Hier viel op dezen tyd een openbare feest,
 En daar bewees de Maagd haar uit gelezen geest.
 Daar is een prys gezet voor die met aardig zingen,
 Daar is een prys gezet voor die met lustig springen,
 Sou zweeven boven al; en 't is de snege Maagd,
 Die aan het nieuwshier volk in beide meest behaagt.

De knopjens van yvoir die aan haar vingers waren,
Gaan boven alle spel en boyen alle snaren:

Want alz' haar zoete stem en raffe vinger roert,
Soo word al wie het hoort, door lusten om gevoert,
't En is door geen gesprek de menschen uit te leggen,
't En is (na myn begryp) met woorden niet te zeggen,
Wat schoonheid al vermag De Kunst is lief getal,
Maar komt 'er schoonheid by, zoo gaet ze boven al.

Daer was om dezen tyd een Ridder in de velde,
Die meest het kleine wild met snege brakken quelde:

En t'wyl hy in de Jacht zich al te bezig houd,
Soo raakt hy buiten spoor te doolen in het woud.
Hy weet geen Jagers meer, hy weet geen snelle winden,
Hy weet in al het bosch zyn pagies niet te vinden;
Maar t'wyl hy eenzaam dwaalt verneemthynevenshem
Een wonder zoeten galm, een onbekende stem.

Hy staat een weinig stil tot by hem is vernomen
Van waar het zoet geluid tot hem was af gekomen,
En daar op trad hy voort, en met een stillen gang
Soo quam hy in het dal van waar men hoort den zang.

En mids hy tot de plaats nu dichte quam genaken,
Soo gaat hy door het loof een open ruimte maken,

Ten eind' hy mochte zien wie in het naaste gras
Soo wonder aangenaem van zang en stemme was.
Twee Vrysters aan den berg die plukten versche roozen,
Die zy tot haer vermaak uit al de velden koozen,

En wat ter zyden af, ontrent een groene bocht,
Daer zat een jonger Maegd die rooze kranzen vlocht.
Een Wyf van vreemd gelaat, gezeten aan der heiden,
Dat quam [gelyk het schein] het jonge rot geleiden;

En schoon zy mede plukt. of rooze over draagt,
Soo heeftze staag het oog ontrent de jonge Maagd.

En t'wyl men bezig is ontrent de versche bloemen,
Vernam Don Jan het volk dat wy Heidinnen noemen,

En ziet de jonge Spruit die in de groente zat,
Heeft op den staanden voet hem door het oor gevat,

Herr

* Dit is een zeker Hand-gespel, in Spangien gebruikelijk, daar
onder met cene na de maat Word gezongen.

Hem door het oog verrukt. Hy ziet haar geestig wezen,
 En hoort haar zoete stem, en heeft 't by geprezen.
 En t'wyl hy staat en dut en op de Vryster ziet,
 Zoo hief ze weder aan, en zong een ander lied.

Schoon blom gewas, en edel kruit
 Van 's hemels dau gevoet,
 En al wat uit der aarden spruit,
 Gy word van myn gegroet.
 Ik kom hier aan der beiden gaan,
 Daar zoek ik myn vermaak,
 Ik gaa op u myn oogen slaan,
 En 't schynt dat ik ontwaak.
 Ik zie myn beeld in uwe jeugd,
 Dat my eerst heden blykt,
 Ik schep myn lust in uwe vreugd,
 Vermits gy my gelykt.
 O schoone verw en frissche glans,
 Verciert het gantsche velt,
 En, naar het zeggen van de mans,
 Ben ik ook zoo gestelt.
 Maar daar is nog een ander stuk,
 Dat meed' ons beide raakt;
 Dat is dat ramp en ongeluk,
 Gantsch licht tot ons genaakt.
 Bezieet hoe ras een blomtje sterft,
 En plat ter aarden zygt,
 Bezieet hoe licht zyn glans verderft,
 En dorre plekken krygt.
 Bezieet hoe dat een frissche roos,
 (Ik mein een jonge Maagt)
 Een die men onder duizent koos,
 En al de Jeugd bebaagt?
 Bezieet hoe licht een schoone blom,
 Verliest haar eersten glans,
 Schoon zy was lief en wellekome
 By alle jonge mans.

Wel roosjens, cierzels van het velt,
Kan dit alzoo geschien?

En is 't met u zoo gestelt,
Soo dient 'er in verzien.

Maar zeg wat kan u beter zyn,
Als dat je word geplukt;
Niet door een bok of gortig zwyn
Om zoo te zyn verdrukt;

Maar om te zyn een hupze kroon,
Ter eeren van de Jeugt,

U plukker tot een zoete loon,
En tot een stage vreugt:

En of u tyd is wonder kort
Maakt daarom geen getreur,
Maar schoon een frissche roos verdort,
Zy houd een zoete geur.

Wel nu wy staan in eenen graad,
O cierscel van het woud!

Kom geeft my doch van uwen raad
Die gy voor zekerst houd.

Moet ook een bloemige t' zyner tyd
Van iemand zyn geplukt;

Ja, Vryster, zoo je 't weerdig zyt,
En zoo het u gelukt

Daar zyn 'er niet dan al te veel
Die staag ten toone staan,

Zy bieden ons een groene steel,
Maar niemand wil 'er aan

Daar zweeft haar blad dan met de wind,
Als stof gemeenlyk doet;

Ach! 't bloemtje dat geen plukker vind,
Dat treed men met den voet.

Wel hoe wat komt hier voor geluit, Pretiose.
Gerezen uit het wout;

My dunkt hier zit een slimme guit;
Gedoken in het hout.

Pan.

Hie

*Het mocht wel zyn de boksvoet Pan,
Die woont hier in het groen;
Dat is van ouds de rechte man
Om Vrysters leed te doen.*

*Wel linkert wie gy wezen meugd,
Ik bid u zweeft gerust;
Myn bloem, myn roem, myn teere Jeugd
Is niet voor uwen lust,
Ik wachte voor myn beste pand,
Tot troost van myn verdriet,
Ik wachte vry een meerder hand:
Maar u en wacht ik niet.*

Terwyl hem dit gebeurt met wonder groot vernoegen,
Soo komt de Nachtegael zich by de Vryster voegen
En queelt daar uit de borst met zoo een bly geschal,
Dat haer vermengde stem verheugt het gantsche dal.
De Ridder onder dies gevoelt zyn geest beroeren,
Terwyl hy op de Maagd alleen heeft zitten loeren.

Wel of dit Heidens Kind zeid hy met vollen mond)
Eens op zyn Hoofs gekleed voor ons ten toone stond
Waarzouhaar schoonheid gaen? van zoeenaardig wezen,
En is (gelyk ik mein) in geen en tyd gelezen

Hier op zootreed hy toe, en geeft hem by de Maagd,
Die hy na zyn gevolg en na de Jagers vraagt.

Zy, met een heus gelaat, zeid geenzins iet te weten,
Waar zyn gezelschap is, maar daar te zyn gezeten,

Ten einde zy een krans van groene kruiden vlocht,
Die haar dan op het feest tot gierzel dienen mocht,

Majombe die alreeds den Ridder had vernomen,
Begon van stonden aan voor hare nicht te schromen.

En maakt haar daar ontrent, op datze mogt verstaan,
Wat haar de Ridder zeid en hoe de zaken gaan.

Constance was begaafd met zoo een aardig wezen,
Dat niemand haar gelaat genoeg en heeft geprezen,

Daar vloeit uit haren mond zoo aangenamen lag,
Dat zy de gunste won van die haar maar en zag.

Haar

Haar zeden zyn beleeft, haar reden wel gebonden,
 Haar spraak is enkel geeft en niet als zoete vonden.

In 't korte, watze doet en watze neemt ter hand;

Dat toont een goeden aard en ongemeen verstand:

De Ridder onder dies ontstelt door heete vonken,

Heeft op dien eigen stond het zoet vergif gedronken.

En daarom als hy wist wie dat Majombe was,

Soo is hy nevens haar gezegen in het gras:

Soo is hy met het Wyf in veelderhande reden,

En met Constance zelfs in lang gesprek getreden:

Ten lesten berst hy uit: U schoonheid, geestig dier,

Verwekt in myn gemoed een wonder zeldzaam vier.

Ik wou, indien ik mogt, u trouwe dienaar wezen,

En zoo u dat beviel; zoo waar ik haast genezen,

Soo waar ik met 'er daad een gantsch gelukkig mensch.

En had door uwe gunst myn vollen herten wensch,

Het woord is nau gezeid, de zoete Pretiose,

Die kreeg hier op een bloos gelyk een versche roze,

Haar gramschap en met eenhaarschaamtezyn vermengt

Als haar beroerd gemoed hem dus zyn antwoord brengt

Heer Ri'der (naar ik hoor) gy zyt vol Hoofsche trekken,

En hebt (naar ik vermoee) meer Vrysters uit gestreeken;

Ik weet als gy een maagd (om hare schoonheid vleid)

Ik weet 't lieve Vriend, al wat 't is gezeid.

Ik weet dat eens een vos bedroog een slechte raven,

Als hy na spyze zocht om hem te mogen laven:

De raaf had lekker aas en droeg het in den bek,

Dit zag den loozen vos, en speeld hem dezen trek:

Hy zeid hem, aardig dier dat geestig weet te zingen,

En zyt van ouds geleert in alle zoete dingen,

Ey schenk ons nu een reis een deuntjen na de kunst,

Dat zal ons heden zyn een teken uwer gunst.

De raaf, eylaas! verlokt met deze troetel reden,

Die voegt zich om te doen gelyk hy was gebeden:

En mids dat hy den bek tot zingen open steld,

Soo viel het lekker aas te midden in het veld;

Dat greep de slimme vos, en zonder lang te beiden

Begaf hy met den roof zich midden in der heiden,

Daar

Daar at en loeg het dier, en al met vollen mond,
Terwyl de malle raaf bedroeft en eenzaam stond.
Ik ken (al ben ik jong) den aard van 't listig pryzen,
En weet wat ongemak hier uit zou kunnen ryzen,
Ik weet het watje zoekt, als gy myn gunste bied,
Maar schoon gy zyt de Vos, ik ben de Rave niet,
Ik ben een Heidens Kind, veracht van alle menschen,
Hoe kan u hoog gemoed om myn gezelschap wenschen,
Als slechts op dezen grond, ten eind' u geile lust
Tot oneer myner Jeugd eens mogte zyn geblust?

Maarneen, geloof't vry, geen man zal my belezen,
Dat ik in geile lust hem zal ten diensten wezen.
Acht my voor die gy wilt, en dat ik wezen mag,
Ik ben een vyandin van alle vuil bejag,
Dat zal ik eeuwig zyn. Wat gaat dan elders jagen,
Voor u en is geen kans myn eere wech te dragen;
Weet dat 'er onder 't volk die gy voor Heidens groet,
Nog is een reine ziel en onbevlekt gemoed.
Gy dan, nadien gy zyt genegen om te jokken,
Gaat naar het dertel Hof, en streelt de zyde rokken.
Zoekt

Zoekt daar bequame stof voor u ongere vreugd
 En laat my 't edel pand van myne reyne jeugd,
 Als 't wyf op dezen toon de Vryfter hoorde spreken,
 Heeft zy haar pek zwart haar een weinig op gestreken
 Als bly van dit gesprek: Ey! zeyde, lieve vriend,
 Hier is geen lichte kooi die Hoofsche linkers dient.
 De Jonker als verbaast van zoo gestrengte woorden,
 Die hem als door het oor tot in het herte boorden,
 Sag op het fier gelaat van zoo een jeugdig dier,
 En voelt te meer de kracht van zyn inwendig vier.
 En naar hy zonder spraak een weinig heeft gezeten,
 Soo laat hy zyn besluit de strenge Vryfter weten,
 En dat op dezen voet; hy trekt van zyner hand
 Een ring, een ryk juweel, een hellen diamand,
 En zeyd haar: schoone Maagd, ik zweere by myn leven,
 En by het Ridderschap my van den Prins gegeven,
 Ik zweere by het pand dat gy voor oogen ziet,
 Dat u myn trouwe ziel oprechte liefde bied.
 'k En wil u, schoone blom, niet al een by zit houwen,
 Ik wil-u na den aard van onze Wetten houwen,
 En tot een vast bemerk, ziet daar een waardig pand,
 Draag dat tot myner eer aan uwe rechter hand.
 Te midden in het woord zoo bied hy Pretiose
 Een schoone diamand. Sy, na een lange poze
 Het stuk in haar gemoed te hebben overdacht,
 Heeft dus, met heus gelaat, haar antwoord in gebracht:
 Wel Jonker: na my dunkt, gy schynt het stuk te meenen
 Maar gy zult uwen staat in myn te zeer verkleenen;
 Gy daarom let 'er op, eer dat gy vorder gaat,
 Hier dient niet in gegaan als met bezetten raad.
 Maar noch al boven dat, zoo mag ik niet vergeten
 Dat u in dit geval is dienstig om te weten,
 En dat ik noodig acht voor al te zyn gedaan,
 Eer dat wy tot besluit in dezen handel gaan.
 Gy moest twee jaren lang in ons gezelschap leven,
 En u aan onze Wet ten voilen over geven:
 Gy moet benevens ons gaan doolen agter land,
 By wylen zonder geld of zonder eenig pand:

Gy moest u machtig goed en uwe grooten staten,
Gy moest u prachtig kleed geheelijk achter laten,
Gy moest in volle da d, en niet in loozen schyn,
Een spot' gelyk als wy, van al de wereld zyn,
En dit al, goede Vriend om wel te mogen letten,
Of nut en dienstig is u zin te mogen zetten,
En med' aan d'ander zy, of my ook dienen zou
Met u dit vry gemoed te binden aan de trou.
Ziet dit is ons gebruik, ik spreke zonder veinzen,
Gy, zoo het u beliest, gaat op de zaken peinzen,
Dit moet de preuue zyn van uwe liefde, vriend,
Of anders steld het vast, dat gy my niet en dien.
Soo haast de Ridder hoort het slot van dese reden,
Hem rild een koude schrik door al de gantsche leden,
Dies zeyd hy; Dit ontwerp dat gy hebt voortgebracht,
Gaat verder, zoete Maagd. en dient te zyn bedacht,
Ik wil met ryp beraad het stuk gaan over leggen,
En u in ronde taal myn antwoord komen zeggen,
En dat te dezer plaats, en in dit eigen dal,
Soo haast de gulde zon hier weder schynen zal.
Daar mede breekt hy af, vermids hy had vernomen,
Dat boven van den berg zyn jagers neder komen,
Die wenkt hy met 'er hand, zoodat het gantsche rot,
Met hem komt afgedaalt tot aan zyn Vaders Slot.
Hier treed de Ridder in, en schoon dat al de knechten
Zyn bezig, op een ry de schotels aan te rechten,
Hy des al niet te min onthoud hem van den dis,
Vermids hy, zoo het schynt geheel onlustig is
Hy sluit zyn kamer toe, en gaet een wyle treden,
Hy spreekt tot zyn gemoed, en al in losse reden,
En dus, en weder zoo, al zonder vast besluit,
En berst noch op het laast in deze woorden uit:
Eylaas! wat gaat my aan, aldus te leggen mallen,
En op zoo lagen plaats myn oog te laten vallen,
Myn oog, myn dertel oog, myn ongetoomde lust.
Die niet aan dezen kant en dient te zyn gebluft?
Sal ik myn edel huis, myn staat en eere laten.
En met zoo vuilen hoop gaan loopen achter straten.

Gaan loopen door het ryk, en menig ander land,
 Alleen maar uit een tocht van geile minne brand;
 Sal ik, een Christen Mensch, tot Heidens my begeven,
 En leiden nevens haar een rou en beestig leven?

Sal ik een makker zyn van zoo een vuilen hoop,
 Een smaad van onzen God; en van den reinen Doop,
 Sal ik myn naaste bloed tot mynen haat verwekken;
 En door het gantsche ryk myn voorstel doen begekken:

Sal ik de schande doen aan myn vermaarde stam,
 Dat ik een Heidens Wyf in myn gezelschap nam;
 Dat ik, als tot een spyt van alle Christen Vrouwen,
 Met zoo een vuil gebroet genegen ben te trouwen,

Neen, neen, ô hoog gemoed! en doet 't nimmermeer,
 Let op uw 's Vaders Huis, en op u eigen eer.

Gy hoeft voor u geen wyf by dit gespuis te zoeken,
 En maken dat het volk u trouwen zal vervloeken,

Hier in dees ryke stad, en in dit machtig Hof,
 Daar is tot u gerief al vry bequamer stof.

Indien gy zyt gepast met wel gemaakte leden,

Komt, als het u bevalt, maar uit u huis getreden,

Daar woond de schoonheid zelf, en dat in groot getal,
 Daar u naaukeurig hert vernoegen vinden zal.

Indien gy zyt vermaakt met wel en net te spreken
 En dat ook even zelfs en zal u niet ontbreken.

Indien gy gelt begeert, of anders machtig goed,

Gy vind het even daar, en dan ook edel bloed;

Gy vind 't al te maal, en wat 'er is te wenschen,

Trekt maar u grillig oog van dees ongure menschen,

Gaat kiest dat u betaemt, en trout met uw's gelyk

Gy vind tot u gerief het gantsche Koningryk.

Maar wat mag ik, och arm! myn jonge zinnen quellen,

En myn ellendig hert in deze prangen stellen?

Ik zie het klaar genoeg wat dienstig is gedaan,

Maar wie kan in de Jeugd zyn tochten wederstaan?

Ik pryze reine tucht en alle geode zeden,

Maar ik en kan de lust niet buygen na de reden:

Al ben ik met de Jeugd gedurig in geschil,

Ik worde wech gernkt ook daar ik niet en wil.

Ik word', eylaas! vervoert, en schoon ik wil het weeren,
Ik rake buiten spoor ook tegen myn begeeren.

Het vleesch is wonder sterk, het is een deftig man,

Die hier het veld behoud en meester blyven kan.

Ik ga dan wederom, ô schoone Pretiose!

Myn hert vermag het niet dat ik een anderkoze;

Ik ben in dit gepeis te verre wech geleid,

Ik haal het weder in al wat ik heb gezeld.

Soo haast u geestig oog, u zoet en aardig wezen,

Komt als een helle zon in mynen geest gerezen,

En dat ik zie den glans van u beleeft gelaat,

Dan is 't zonder kracht al wat u tegen gaat.

Geen mensch kan immermeer in dezen my beschamen,

Als of zoo slechten Maagd my niet en zou betaamen,

En dat myn grillig hert hier zonder reden malt,

Vermids myn rouwe Jeugd hier in te lage valt.

En draeit doch eens het oog, en ziet na d' oude jaren;

Het stuk dat zal gewis zich anders openbaren:

Wat is 'er doen ter tyd, wat is 'er al bedocht,

Om by een geestig dier te vinden dat men zocht,

Jupyn, wel eer gezeld, de grootste van de goden,

Is uit den hoogen thron of in het woud gevloeden,

En heeft daar aan gedaan het wezen van een stier,

Of van een wilde zwaan, of ander zeldzaam dier.

Heeft niet Alcmenaas zoon die monsters had verwonnen

Den spinrok aan geveert, en als een wyf gesponnen;

En vry al meer gedaan dat noit een deftig man,

Bezyden dit geval, ter eeren duiden kan;

Hoe menig edel Vorst, een Kroon gewoon te dragen,

Is in der haast verrukt door heete minne vlagen!

Niet door een Hoofsche Maegd, of groote Koningin,

Maer, ik en weet niet hoe, een sloir, een herderin.

Daer is, men weet niet wat, in onzen geest verhoelen,

En doet al menigmaal de wyfse lieden doelen.

Het brengt hem in den geest een aangename pyn,

En zeld: Dat Gode voegt, wie kan het schande zyn;

Soo haast het groote licht de sterren heeft gedreven,

Soo gaat de Jongeling zich op den wech begeven,

Hy vind het oude Wyf. hy vind de jonge Meid,
 Ter plaatze daerze bleef en daer het was gezeid.
 Zv viel terwyl hy gaat. in veelerlei gedachten,
 Die hem zyn Vaders Huis vry hooger deden achten,
 Die hem van nu af aan gaan brengen in den zin,
 Zyn vreemde dweepery en noit bekende min.
 Dies valt hy in beraad. of hy zal weder keeren;
 Dan of hy zyn gemoed zal laten over heeren;
 En, ziet! de reden wind, de vreemde liefde week,
 En zoo het schynen mogt, zyn eerste lust bezweek.
 Maar juist in dit gepeis doen zag hy Pretiofe,
 En scheen in haar gelaet gelyk een varsche roze,
 Ook schoonder als zy plag. Dies als hy nader quam;
 Soo werd van deze rook ter stond een helle vlam.
 Juist zoo gelyk een keers te vooren eens ontfteken,
 Waar van dien eigen stond het leven is geweken,
 Indienze maar een reis genaakt een helle brand,
 Is op den staanden voet in haren eersten stand.
 Soo vaart de Jongeling. Hy komt tot haar getreden,
 Hy zeid haar: Weerde Maagd, ik schenk u deze leden,
 Ik ben van nu bereid te doen wat gy bevelen zult,
 En wat 'er komen mag te dragen met gedult.
 Ik ben van nu bereid u wyzen aan te vangen,
 Laat myterstond een kleed van u gezelschap langen,
 Ik zal om uwent wil met blydschap onderstaan,
 Dat nimmer Edelman of Ridder heeft gedaen.
 Dit zeid hy, en terstond begon hy uit te trekken
 Al wat zyn edel lyf voor dezen plag te dekken,
 Soo dat hy eer een uur daer op den velde staat,
 In all's zoo toe-gernst gelyk een Heiden gaat.
 Straks komt het gantsche rot den man bewellekomen,
 En hy word onder hen als broeder aan genomen;
 Daar word zyn hooft gewyd te midden in de schaar,
 Maar al met naar geheim en wonder vreemd gebaar:
 De naam die hem wel eer was in den doop gegeven,
 Om als een Christen Mensch voortaan te mogen leven,
 Word by hem voor het volk ten vollen af geleid,
 Soo dat hy nu voortaan Andreas word gezeid,

Een met een gryzen kop die quam tot hem getreden,
En bied hem veel geluks, en zeid hem deze reden:

Gy, die als nieuweling in ons gezelschap treed
't Is nut dat gy den grond van onze Rechten meet,
Ik ben een opperhoofd van onze med' gezell',
Ik wil u kloek verstand ons Wetten open stellen.

Voor eersten heeft ons volk geen ding voor hun alleen;
Wat ieder wind of vind dat is voor ons gemeen.
De Vrouwen neem ik uit, die mogen na de Wetten
Haar bedde nimmermeer in eenig deel besmetten;

Want als haar eenig wyf hier in te buiten gaat,
Die word van stonden aan geleverd aan den Raad,
En die laat overluid terstont het vonnis lezen,
Dat zy onwaardig is op aarden meer te wezen: (strop,

Dies hoeft men beul, of galg, nog zweerd, nog engen
De jongste van den hoop die breekt haar straks de kop,
Men tygt ons dieften op, en wonder slimme streken,
Maar 't is niet wel gezeid, men moest zachter spreken;
Wy stellen over al gemeenschap in het goed,

En nemen ons behoef van Rykdoms overvloed,
Wy zyn gelyk een spoor voor havelooze menschen,
En krygen even zoo al wat wy kunnen wenschen;

Want die op zyn bedryf niet vlytig toe en ziet,
Wanneer hy weder komt, zoo vind hy dikmaäl niet.
Ons tuig word noit gerooft. 't Is qualyk niet te stelen,
Wanneer den huis weerd zelfs die rolle weet te spelen:

Al knaagt de grage slang al vry een lange wyl.
Voor haar en is geen aas te krygen van de vyl.

Wy leeren alle daag de grond om wel te leven,
En wat men aan den buik of rug behoort te geven.

Wy hebben in der daad nu menigmaäl beproeft,
Hoe weinig dat het lyf tot noodig voedsel hoeft,
Het is een groot gemak, bekend aan weinig menschen,
Niet in het aardfche dal te vrezen of te wenschen,

Wy vinden dat men eerst dan onbekommert leeft,
Wanneer men niet en zoekt, ook als men niet en heeft.

Dies zyn wy niet bezorgt om goet by een te rapen,
Maar kunnen onverlet of zonder vreze slapen.

• Wy spitten nimmermeer, wy kennen geen en ploeg,
 En des al niet e-min wy vinden broods genoeg.
 Wy prezen noit een mensch dië na den rykdom snelde,
 Wy leven van den dau, als bloemen op den velde.
 Ons ziel is niet beducht om geld of machtig goed,
 Wy rapen onze kost gelyk een vogel doet.
 Wy plukken zonder geld de vruchten van de boomen,
 Wy trekken zonder kost de vissen uit de stroomen,
 Wy krygen wild genoeg en vogels uit het woud,
 De keyen geven vier, en al de boschen houd.
 Ons huisraad meesten deel bestaat in snelle boogen;
 Wy koken daar het valt, wy slapen daar wy moogen,
 En schoon het niet en gaat gelyk een ieder lust,
 Wy des al niet te min wy stellen ons gerust.
 Wy kunnen noorden wind, en alle sture vlagen,
 Wy kunnen harden vorst, ook zonder hinder dragen,
 Soo dat ons gantsche lyf geen koud' of hit en kend,
 Soo veel vermag de tyd endaar men toe gewend.
 Schoon dat het gantsche Ryk woukryg en oorlog voeren
 't En zal ons evenwel de zinnen niet beroeren.
 Want schoon of deze wind, en die verliest de slag,
 Het gaat ons evenwel velyk het eertyds plag.
 Wy staan noit vroeger op om eenig Heer te groeten,
 Of dat wy door de stad een Prins geleiden moeten.
 Wy streelen niet een mensch, ook niet den grooten Vorst
 Dat is maar voor het volk dat naar den eersucht dorst.
 Ons geest is nimmermeer gequeit met hooge zaken,
 Om ons door al het land een grooten naam te maken.
 Of ons de wereld pryft, of ons de wereld laakt'
 Wy zyn als buiten schoots, en werden niet geraakt.
 Al is de gantsche kust met roovers in genomen,
 Nocht zyn wy niet beschroomt om daar ontrent te komen
 Wy zingen menigmaal ook in het dichtste woud,
 Daar zich een vinnig heir van felle moorders houd.
 Wy zyn niet eens beducht, schoon al de winden blazen,
 Wy leven onbeschroomt hoe zeer de baren razen:
 Wy vrezen geen en brand of hoogen water vloed,
 Die niet verliezen kan wat schaad hem tegenspoed?
 Schoon

Schoon dat het gantsch Ryk moet tolen schatting geven,
 Wy leiden evenwel een onbekommert leven,
 Geen hoeft geld op het volk; geen lasten op het, land,
 En worden oit gevergt aen onzen vryen stand.
 Wat dient 'er meer gezeid? Wy zyn geduchte lieden,
 Dien geen verheven Vorst, geen Prins en kan gebieden.
 Al waer de gulde zon de wereld open doet,
 Daer gaen wy zonder schroom, als op ons eigen goet.
 Wy leven overal als Prinzen van den lande;
 Niet hebben evenwel en is hier niemand schande.
 Wy trekken t' onzen dienst geheel het aardfchedal,
 Wy hebben niet een zier, en wy bezitten 't al.
 Ik heb u edel Held, ons wyze nu beschreven,
 Gy let of gy begeert met ons daar in te leven,
 Dan of ons streng gebruik is tegen uwen aard;
 Want ziet het staetje vry te blyven dat je waerd.
 De gryze kop die zweeg. Andreas gaet beginnen.
 Spits broeders, zeid de man met al de gantsche zinnen
 Word' ik u bond-genoot, en tot een vaste peil,
 Hier is een volle beurs die ik u mede deil.
 Siët, als ik uit de stad tot u ben afgekomen,
 Soo heb ik dezen bucht in voor-raed met genomen,
 Ontfangt dit klein geschenk, en weest 'er vrolyk van,
 En houd my voor u vriend en voor een rustig man.
 Een ding wil ik alleen hier in bedenken brengen,
 En bidden wat ik mag, dat gy het wilt gehengen,
 Ik treed' in dit verbond, alleen om deze Maegd,
 Laet die voor my alleen, indien het u behaegt.
 Ik zal tot aller tyd, waer dat wy heenen trekken,
 Haer voor een trouwen vriend, en voor een hoeder strek-
 Ik zal haer leider zyn en hier en over al, (ken,
 Soo dat haer teere Jeugd geen hinder lyden zal,
 Een van den zwarten hoop begon hier op te wrökken,
 En zeide: Lieve Vriend, zoo gy begeert te jokken
 In eere zonder hoon, het werd u toe gestaan,
 Maar, wat ik bidden mag, en wilt niet hooger gaen.
 Weest heus in u gebaar, en wilt 'er in volherden,
 Of anders houd 't vast. het zal u beurtte werden;

Wy lyden onder ons by wylen zoet gelag;
 Maer ontucht nimmermeer, en geenzins vuil bejag.
 Dies zoo de jonge Maagd van u werd uit gestreken,
 Wy zullen u gewis den kop aen stukken breken;
 Maar zoo je trouwen meend, en niet als eerbaar zyt,
 De Maagd zal uwe zyn, en dat te rechter tyd
 Dit nam Andreas aen ten vollen na te komen,
 En heeft op dit gesprek de Vryster aen genomen;
 Een ieder riep geluk en maakte groot gebaar.
 En wederom geluk. geluk gelukkig paar.
 Maar hy verzoekt terstond, dat haar de gantsche bende,
 Vertrekt uit dat gewest, en elders hene wende,
 Uit vreeze zoo zy bleef of woonde daer ontrent,
 Dat hy van eenig mensch eens mochte zyn bekend
 Daar gaat hy met den hoop in verre landen dwalen,
 En hy eh mist niet eens zyns Vaders hooge zalen,
 Hy acht geen ongemak, geen schande, geen verdriet,
 Wanneer hy maar een reis zyn Pretiose ziet.
 Hy voelt zyn ingewand, hy voelt zyn herte springen,
 Als zy maar uit de borst een deuntje plag te zingen,
 Het bitter even zelfs dat is hem zuiker zoet:
 Ey ziet eens wat de jeugd, en wat de liefde doet,
 Den Jan noch evenwel, ook in dit woefte leven,
 En wil hem tot bedrog of diefte niet begeven;
 Maar wat dit zeldzaam volk of hier of elders haalt,
 Dat word al menigmaal by hem alleen betaalt.
 Hy wil geen vuilen jok in haren praat gehengen,
 Maar poogtze met beleid op beter weg te brengen:
 Soo dat hy met 'er tyd haar rouwe zinnen wind,
 En zich by al den hoop in grooten aanzien vind.
 Maar t'wyl dit zeldzaam volk op hare wyze leefde,
 En zonder vaste plaats in alle landen zweefde,
 Een Maagd van Murcia die zag den Edelman,
 En hoe hy al de jeugd in schoonheid overwan,
 En hoe zyn heus gelaad en zyn beleefde zeden,
 Zyn oog, zyn Hoofsche tael, zyn welgemaakte leden,
 Zyn anders ingestelt als oit een Heiden plag,
 Of als ze daar ontrent een Heer of Ridder zag.

Haar

Haer geest die word beroert, haer zinnen om getogen,
De loop van haer gepeins is buiten haer vermogen,
Zy voeld 'k en weet niet wat ontrent haer grillig hert,
Zy voelt hoe dit gevoel allensken grooter werd.
Wat zal de Inffer doen? Zy weet niet wat te maken,
Zy voeld een zeldzaam vier door al de leden blaken;
Dies als zy op een tyd den Ridder eenzaam vond,
Soo opent zy aldus tot hem een heufchen mond:

Bevallig Jongeling, wat mag u doch bewegen,
Dat gy tot dezen hoop zoo byster zyt genegen?
Dat gy by dit gespuis u zoete Jeugd verslyt,
Ey geeft eens beter vreugd aen uwen jongen tyd.
Gebruikt u geestig lyf en deze schoone leden.
Daer gy, tot uwer eer, die nutter zult besteden;
En zoo gy zyt geneigt te gaen met goed beleid,
Ik weet een beter staet voor u alleen bereid.
Hier zyn veel Edel Lien die my tot trouwen vergen,
Want ik heb over al veel wyngaerds aen de berg n,
En bosschen in het woud, en boomgaerds in het dal,
En ossen op het veld, en peerden in den stal,

En schapen op het schot, en geiten aen der heiden,
 En hinden in het perk, en koeyen aen der weiden,
 En knechten tot de Jacht. en honden in het kot,
 En voor myn eigen huis een schoon en lustig Slot.
 In 't korte, machtig goed, mag ik u maer genieten;
 Ik zal in uwen schoot geheele schatten gieten,
 Dit woud. dit vruchtbaer land, zoo verr' u oogen zien,
 Dit zal u eigen zyn, en ik noch boven dien.
 Ik die een Dochter ben van edel bloed gebooren,
 Heb u, door enkel gunst voor alle mans verkooren,
 Siet dat de beste Jeugd voor dezen heeft gezocht,
 Word u alleen gejoint, en in den schoot gebrocht,
 Ontfangt myn rechterhand, ontfangt myn frissche leden,
 Die ik in u vermaek na dezen wil besteden,
 Ontfangt myn herte zelfs, en stelt my buyten pyn,
 En spreekt een e enig woord, en ik zal uwe zyn.
 Andreas hoort 't aen, maer kon het geenzints pryzen,
 Dat uit haer teere mond zoo vrye woorden ryzen.
 ô Vryster watje doet, ziet datje niet en vraegt;
 Want als een Vryster vryd dat is te veel gewaagt
 Me Juffrou, zeid de Man, ik dank u duizend werven,
 Myn liefd' is eens gezet, en daer in wil ik sterven;
 Weet ook dat onder ons geen menschen werd gepaart,
 Als met ons eigen volk of een van onzen aerd.
 U gunste, niet te-min, die gy my komt betoonen,
 Die wensch ik dat u God ten vollen wil beloonen,
 Doch, wat my raken mag, zoekt elders uwen zin,
 Myn hert. is u ontzeid, daer woond een ander in.
 Gohanna met den slag van zoo een droeve reden,
 Gevoelt een koude schrik haer rillen door de leden
 Gevoelt een diep verdriet, zy gaet ter zyden af,
 Daer zy haer droef gemoed in deze klachten gaf,
 Wat ben ik voor een sloir? wat heb ik gaen beginnen?
 Kan ik geen Heiden zelfs bewegen my te minnen?
 Och God, wat let my doch! dat ik geen schamel man,
 Met al dat ik bezit, tot my-waerds trekken kan;
 Ben ik dan zoo mismackt, zoo lelyk aen te schouwen,
 Dat my een slecht gezelschap ontzeid een wettig trouwen,
 Ben

Ben ik zoo vuilen flons, of wel een oude queen,
Dat ik verftooten word' en loop een blauwe fcheen?
Neen zeker, 'k heb terftond myn lyfen gantsche wezen,
Myn oog myn rooden mond, myngeeftig hair geprezen,
Als ik ontrent den noen en midden op den dag,
Myn leden over floeg, en in de fpiegel zag.
Vooraer een eerlyk man die zou hem des vernoegen,
Indien ik maer en wou tot hem myn leden voegen:
Ik ben wel kuffens weerd, en zoo ik maer en wou,
Ik waer op heden zelfs verzegelt in de trou.
Daer zyn 'er vry genoeg die my des komen vragen,
En die noch boven dat myn Vrienden wel behaagen,
Ik ben voor ryk, en fchoon, en eerbaar hier bekend,
En heb zoo veel verzoeks als iemand hier ontrent,
Maer dat is niet genoeg: Men kan geen liefde zetten,
Ter plaatze daar men wil; want die is buiten watten,
En gaet daer 't haer bevalt. De zin die is 't al,
En gantsch de weereld dwaald in dit ellendig mal.
Ik ben zoo dwaes geweest, dat ik heb uit verkooren,
Een die my niet en acht. Ach! waer ik noit gebooren.
O! 't is een hard gelag, wanneer een jonge Maagd,
Haar wil niet hebben mag fchoon zy haar minder vraagt
Ach! dat 's een wrange fpyt: ach mocht ik heden fterven!
Want ik en fal geen trooft myn leven hier verwerven.
Hy is een zeldzaam hoofd hy is een rouwen gaff,
Die op geen fchoone verw' en op geen rykdom paff,
Maer waerom doch ontzet en niet te willen leven?
En waerom doch den moed zoo veerdig op gegeven!
Het gaet noch als men vryd gelyk het eertyds plag,
Daer word noit eiken boom geveld met eenen flag.
Ik wil eens wederom ik wil de zaek beproeven,
Hy zal niet andermael myn teere ziel bedroeven,
Ik zal hem myn gieraed, Myn fchatten boven, dier,
Ik zal hem diamand en peerels laten zien.
Ik zal gelyk een klis hem aan de leden hangen,
En met een zoet gevele hem ftrelen aan de wangen.
Ik zal hem. Maer, eilaes! hoe meer een vryfter vlet,
Hoe datze meer verveelt, en lichter werd ontzeid

Syn

Zyn hert is niet aan hem; het werd eilaas bezeten,
Vaneene die ik merk hy noit en zal vergeten.

't Is dan om niet gepoogt, al woe ik byster zeer;
Want voor myn treurig hert en is geen hoope meer.

Het lieven is een ding van wonder groot vermaken:

'k En weet op aarden niet dat beeter plag te smaken

Maar liefde zonder hoop van oit gelief te zyn,

Dat is een booze plaag, en meer als helsche pyn.

Dan ik hen niet gezint dit quaad in my te voeden,

Het geeft myn gemoed als met gestage roeden,

Gewis dit moet 'er uit; en om hier wel te gaan,

Soo moet 'er in de plaats een haat, en wraak lust staan.

Wel, haat ontsteekt myn hert, stelt u om te wreken,

Dat zyn van over lang, dat zyn de rechte streken,

Van een die qualyk mind, of ongeinckig vryt,

Ontzeide gunst ontbrand in gal en enkel spyt:

En dat knaagt aller meest de zinnen van de vrouwen,

Die zyn hier als verwoed, en kunnen wonder brouwen.

Een wyf is byster erg; en waar men lagen smeedt,

Daar is geen nikker zelfs die slimmer gangen weet.

Die moet ik heden zelf, die moet ik gaan b'proeven

Ik wil hem met 'er daad, ik zal hem gaan bedroeven,

Die my de vreugd ontzeide. Sta by nu, vrouwen list,

En stort in mynen geest dat noit verraader wist,

Dat noit geen spoker dacht of booze geesten vonden,

Myn brein is op de loop, myn zinnen ongebonden,

Myn kop die zuizebolt daar is geen houden aan,

Daar moet ook dezen dag wat zeldzaams om me gaan:

Ik, ik moet wrake doen, en hy zyn straffe dragen,

A' zou het gantsche Ryk van dezen handel wagen.

Al zoud' ik heden zelfs my brengen in den nood,

Stil leven kan ik niet ik ware liever dood.

Hoort wat de Juffer doet Zy laat haar Jongen letten,

Waar dat Don Jan zyn maal' gewoon is in te zetten,

Een maal die niet en sluit, en slechts van offen leir;

Want koffers vind men oit ontrent dit zeldzaam heir.

Her van wel onderricht, zoo laatze moye dingen,

Goud, pecrels, hals-cieraad daar in den huize bringen.

En binden in het kleet van onzen Jongeling,
Terwy' hy in het dorp of op den velde ging.
Andreas w' l bewust hoe dat de vrouwen woeden,
Wanneer men haar ontzeid haar lusten aen te voeden,
Gebied dat al het volk terstond in rassien spoed,
Ook op dien eigen dag, van daar vertrekken moet:
Dit nam de luffer waer, en als hy meind te reizen,
Begon zy met beleid op haer bedrog te peizen,
Zy strooit door al het dorp dat zy uitharen kist,
Goud, peerels, eenig geld, en veel juweelen mist,
Straks zyn op haar beklag de boeren aan gekomen,
Die eischen wederom al wat 'er is genomen:

De rakkers van de Schout zyn mede daer ontrent,
Die na den vreemden troep de strenge Rechterszent.
Daer gaat men 't Heidens rot ten nauten onderzoeken,
De Vrouwen in haar keurs, de mannen in de broeken.

Maer ziet de looze Maagd die wees den Ridder aan,
En zeid het slim bejag by hem te zyn begaen.

Als dit Andreas hoort zoo komt hy toe getreden,
Hy loeg de luffer toe, en zeid' haer deze reden:

Komt zoekt, Vriendinne, zoekt, al wat gy zoeken
By my is anders niet als trou en ware deugd; (meugt,
Indien ik van bedrog hier schuldig werd bevonden,
Soo ben ik wel getroost om vast te zyn gebonden,
En zoo te zyn gestraft gelyk men guiten doet,
Die zoeken haar bejag op ander luiden goet.

Ik zal noch boven dat u zeven mael betalen,
Wat gy van u gieraad hier uit zult kunnen halen;
Door zoekt vry deze maal', en watje vorder ziet.

Een peerd dat niet en let en vreet de roskam niet.
Hier op zoo gaet den Schout met zyne rappe gasten,
De male van den Vriend wel happig ondertasten,
En, ziet, van stonden aen zoo komt het aen den dag,
Al wat voor aardig tuig daer in verhoolen lag.

Don Jan op dit gezicht is wonderlyk verslagen,
Noit was hy zoo verbaast van al zyn leven dagen;
Hy staat gelyk een steen met droefheid overstort,
Eylas de jongeling en weet niet wat 'er schort.

Strak

Straks riep de Juffer uit: Komt vangt ons deze boeven,
 Die met haer vuil bejag het gantsche land bedroeven;
 Maer grypt eerst dezen gast, die eerst zoo moedig sprak
 Hy is de rechte grond van al het ongemak.
 Hier vangt den Rechter aanden Ridder zeer te schelden,
 Hy noemt het Heidens volk een plage van de velden,
 Een nest van de stad, een schroom van ieder huis,
 Een schuim van boeve jacht en alle vuil gespuis.
 Daar stond een Krygsman by die zich des ging bemoeien,
 Wech (zeid hy met den boef, hy dient te leeren roeyen:
 En even met het woord zoo geeft hy hem een slag,
 Soo dapper als hy kan; zoo vinnig als hy mag.
 Andreas zuizebolt, zyn herffens zyn bewoogen,
 Zyn geesten al gelyk door gramschap op getoogen,
 Hy denkt niet waar hy is, hy weet niet wat hy doet,
 Zyn geest die speelt alleen ontrent zyn edel bloed.
 Hy steld hem dan te weer en gaet den Krygsman tegen,
 Hy vald hem op het lyf, en vat zyn eigen degen,
 Hy treft hem in het hert met zoo een diepen steek,
 Dat hem de levens kracht van stonden aen bezweek.
 Daar schreeut men over hoop. Andreas word gebonden,
 En al het Heidens rot te Murcia gezonden,
 Daer is het hals gerecht van dat geheele land,
 Soo dat men daar ontrent geen hooger Rechter vand.
 Terwylen dit gebeurt, Constance, gantsch verslagen,
 Is van den bleeken angst als buiten haar gedragen,
 Daar is een killig zweet dat uit haar aders schiet,
 Vermids zy haren Vriend aldus gebonden ziet.
 Maer dezen onverlet zoo wordze mee genomen,
 En is met al het rot tot in de stad gekomen;
 Daer krielt men over hoop alwaar de Vryster quam,
 Vermids een ieder lust in haer gezichte nam.
 De fame van de Maegd aen alle kant gevloogen,
 Heeft ook de Landvoogdin tot in het hert bewoogen,
 Zy maekt haar veerdig op, zy gaet tot haren man,
 Daer zeldze voor de Maagd al watze zeggen kan;
 Al met zoo grooten ernst dat haer word toe gelaten,
 Het jong, het geestig dier te nemen van der straten,

Te brengen op het Slot. Majombe was 'er by,
En was om dit geval van gantscher herten bly.
Zy meind, zoo maar de Vrou hoort Pretioſe ſpreken,
Dat haar noch goed onthael, noch gunſte zal ontbreken.
En zoo als zy het giſt zoo was 't dat 't viel,
Me-Vrou ontfing de Maagd als met een open ziel.
Zy blyft gelyk bedwelmt in haare zoete wangen,
Zy blyft in haar gelaat met al de zinnen hangen,
Zy neemtze by der hand, zy leidze door de zaal,
Zy valt haar om den hals, en kuſtze menigmaal,
Zy ſpreekt Majombe toe, zy vraagt verſcheide zaken,
Maar verre boven al die Pretioſe raken:
Zy vraagt hoe oud zy was. Het wyf dat antwoord haar.
Dat nu haar nichte quam ontrent de vyftien jaar.
Hier op is in de Vrou een droeve luim gerezen,
Dus ond zoud' even nu myn waarde Dochter wezen,
Indien de goede God dien uitgelezen ſchat
(Dit ſprak vrou Giomaar) aan ons gelaten had.
Maar, laas! nu is het Kind in zyne jonge dagen,
Met liſten wech gerukt, en uit 't land gedragen.
Conſtance waarje zyt, of immer komen meugt,
God zy door zynen Geest ontrent u teere Jeugd.
De Maagd ging onder dies Me-Vrou de handen kuſſen,
En bid haar even ſtaag haar druk te willen bluffen;
En t'wyl vrou Giomaar vaſt zit op haar en zag.
Ontſluit het aardig dier aldus haar droef geklag:
Indien gy, weerde Vrou, hebt eenig welbehagen,
In myne teere Jeugd, zoo hoord myn angſtig klagen,
En myn bedroefde ſtem. De goede Jongeling,
Dien in het naaſte dorp de Land droſt heden ving,
Dat is myn weerde Vriend, in trou aan my gebonden;
Daar word geen beter menſch in al het land gevonden,
Al is de Krygsman dood, het is zyn eigen ſchuld,
Hy bracht den vroomen Held tot enkel onverduld;
Hy ſloeg hem met een vuuſt dat hem de tanden bloeden,
Soo dat zyn edel hert hierom begon te woeden,
Hy is geen rouwe gaſt die oit zyn leven ſtal,
Gelyk men met 'er tyd wel onderwyzen zal.

Hy is een Edelman. Laat alles overwegen,
 En onderzoekt het stuk gelyk het is gelegen,
 Gy zult met oogen zien, en tasten met 'er hand,
 Dat niemand oit bedrog in al zyn handel vand.
 Soo deze Jongeling gedwongen is te sterven,
 Soo moet ik van geluk myn jonge leven derven,
 Myn hert is al te week, myn wezen al te teer,
 Als hy zyn leven laat, wil ik geen leven meer,
 Ik bid u, weerde Vrou, met al de gantsche leden,
 Om u verheven stam, om u beleefde zeden,
 Indien oit zoete min indien oit reine vlam
 In uwen geest ontslak, in uwen boezem quam:
 Soo slaat een gunstig oog op twee zoo jonge menschen,
 Die geenzins hoogen staat of machtig geld en wenschen;
 Maar poogen een te zyn in vreugd of ongeval,
 Tot dat de bleeke dood haar eenmaal scheiden zal.
 Met dat de jonge Maagd haar reden heeft gesproken,
 Zyn haar met groot verdriet veel tranen uit gebroken,
 Soo dat het ziltig nat een stroom, een gantsche beek,
 En aan vrou Giomaar een stage vloed geleek.
 Zy dan, mids dit geklag, gevoelt haar gantsch bewogen,
 Gevoelt haar innig hert als uit het lyf getoogen,
 Daar is, 'k en weet niet wat, dat haar de zinnen roert,
 En dat haar angstig hert geweldig omme voert.
 Men ziet in dit gepeis, men ziet haar oogen vlieten,
 Soo dat haar in de schoot de druppels hene schieten,
 De Landvoogd onder dies komt treden in de zaal,
 Verwonderd dat hy zag den druk van zyn gemaal.
 En hier op komt de Maagd hem vallen aan de voeten;
 En gaat hem insgelyks met droeve woorden groeten?
 Zy weent, en bid, en smeekt met zoo een heuzen mond
 Dat hem de goede man al mee ontfteken vond.
 Hy kan, met alle kracht, zyn tranen niet bedwinnen,
 Die hem, als tegen dank, op monden en wangen springen:
 Hy staat geheel verbaast, hy staat een wyle stil,
 Onzeker wat hy doen, of wat hy laten wil.
 Majomb' houd onder dies haar zinnen opgetogen.
 En woeg haar droeven stand met al haar gantsch vermogen.

Zy ryft ten leften op, en zeld: Eerwaarde Vrou,
My dunkt ik weet behulp voor dezen zwarenrou.
Wilt gy een kleinen tyd hier uit de zaal verirekken,
Ik zal u met 'er daad een wonder stuk ontdekken.
Hoord my een woord alleen, hoort wat ik zeggen zal,
Gy zult een einde zien van dit bedroeft geval.
Majombe zonder meer begaf haar uit de zalen,
En ging van stonden aan een aardig doosjen halen,
En als ze weder quam daar Giomara stond,
Soo knieltze veerdig neer, en opent haren mond:
Vergeeft my, zeld het Wyf, dat ik eens heb bedreven,
En dat ik nu ter tyd u wil te kennen geven,
Of zoo ik na de Wet ben weerdig harde straf,
Soo geeft my aan den beul, en zend my naar het graf.
Ik zal (hoe dat 't gaat) de rechte waarheid spreken,
Gy moogt aan dezen romp u leed en droefheid wreken;
Ik zal tot aller stond verdragen met gedult,
Wat gy my voor verdriet hierom doen lyden zult.
Het is nu veertien jaar of luttel min geleden,
Dat ik myn reize nam door al de Spaanse Steden,
En door het platte land, ik zochte myn bejag,
Tot dat ik in Madrid een aardig Meisjen zag:
Een kind nau twee jaar oud, behangen met juweelen,
Daar ik, na myn verstand, behoorde van te deelen,
De Voedster, zoo ik zag, die stond daar op de straat,
Met zeker Kamer Maagd verwerret in de praat.
Ik kreeg het jonge Schaap, en zonder lange dralen
Soo reisd' ik in der haest in onbekende palen;
En als ik was ter plaats daar ik my zeker vond?
Doen leid' ik in beraad wat my te plegen stond.
Ik had eens vast gestelt (ik wil de waarheid zeggen)
Het Kind, van all's ontbloed, tot vondeling te leggen
Om al zyn ryk gieraad, en wat 't vorder had,
Te houden voor een roof en als myn eigen schat.
Maar als ik recht door zag zyn geest en frische leden,
Doen vond' ik myn gepeis te stryden met de reden;
En daer op nam ik voor het Meisjen op te voen.
Op hoope dat 't ons eens voordeel mochte doen.

Ik hebbet dan bezorgt, ik hebbet laten leeren,
 Al wat ter rechter tyd haar Jonkheid mogt vereeren,
 Soo dat het geestig dier veel schoone dingen kan,
 (En is myns oordeels) weerd den besten Edelman.
 Maar wat is quaed te doen? wat heb ik droeve slagen
 Om dit ondeugend' werk in myne ziel gedragen?
 Hoe was ik even staeg gepynigt in den geest?
 Wat heb ik niet gezorgt, wat heb ik niet gevrees't
 Wat heb ik menigmaal myn herte voelen beven,
 En drillen als een ried van harden wind gedreven?
 Ik schroomd' (ook in den slaap) van haest te zyn beklap
 Of door een snegen Schout alree te zyn betrapt.
 Wel ik ben des geleert, en hebbe voor genomen,
 Noit in zoo hangen praem myn ziel te laten komen:
 Ik wil aan al ons volk en wie het raken mag,
 Ontraden dit bedryf en alle vuil bejag.
 Wel doen is rechte vreugd; maar alle slimme gangen
 Syn doodelyk vergif die ons de ziele prangen.
 Hier is dan nu de tyd dat ik myn schuld beken,
 Vermids ik op den weg van beter leven ben.
 Myn Heer, ziet dit juweel, en deze goude keten,
 Gy zult van stonden aan den gantschen handel weten:
 Of wyft dit niet genoeg den grond van dit geval,
 Soo leeft eens dezen brief dien ik u geven zal.
 Soo haest als zy het schrift dien Landvoogd had gegeven,
 Hy ziet van stonden aan al dat 'er is geschreven:
 Hy las het overluid, en met een open mond,
 En dit was in der daad dat hy daar in bevond:

*H*et jong Dogter ken dat by my is, en dat ik de naam van
 Pretiose gegeven hebbe, hiet eigentlyk Constance
 is een eenig kind van Don Ferdinando d' Affredo, Ridder
 van Calatrava, ende van Vrou Giomara di Meneses. Ik st
 het zelve kind in de stad van Madrid, op Hemel-vaarts
 dag, ten elf uuren, in 't jaar duizend vyf-hondert vyf
 negentig. Het kind hadde doenter tyd aan deze juweeltj
 die in dit kofferken leggen. Ik hebbe korts daar na dit a
 zoo vernomen, en goed gevonden 't zelve by memorie te ste
 len, misschien of het schier of morgen te passe m s b e kom

Met dat Vrou Giomaar haer Man dit hoorde lezen,
 Soo is in haar gemoed een nieu gewoel gerezen:
 Zy kent het klein çieraad, zy kust 't menigmaal,
 En zygt uit enkel vreugd, in onmacht op de zael.
 De Landvoogd recht haer op, verbæst in deze zaken,
 En staet een langen wyl onzeker wat te maken
 Me-Vrou, nu wat verquikt, hoewel nog flaugenoege,
 Vraegt straks, Waar is het Kind dat deze keten droeg;
 Het Wyfzeid: weerde Vrou, die met u heeft gesproken,
 Juist doen u met 'er daed zyn tranen uitgebroken,
 Dat is het aardig Dier in dezen b ief vermeld,
 En dat tot heden toe u droeve zinnen queld.
 Dat is u eigen kind, by my wel eer gestoolen,
 En door myn slim beleid tot heden toe verhoolen:
 Ik bidde twyffelt niet maer neemt u Dochter aan,
 En laat na dezen tyd u droeve klagten staen.
 Terstond vrou Giomaar, met yver aan gesteken,
 s uit het stil vertrek in aller yl geweken:
 zy gaat met grooten ernst en uittermaten ras;
 En geeft haer na de zael daer Pretiose was.
 Die zat daar vast omringt met al de Kamer Maegden,
 Die met een treurig hert de jonge Maagd beklagden,
 Soo om het droef geval, als om haer zoeten aerd,
 En dat haer teere Jeugd met Heidens is gepaart.
 Me-Vrou gaet zich in ernst tot Pretiose strekken,
 Gaet aen de jonge Maegd haer boezem open trekken,
 En ziet haer witten borst. Men vond een kleinen vrat,
 Die zy ter flinker hand ontrent den tepel had.
 En als men haar den voet ter aarde dede zetten,
 En met een vlytig oog daer op bestond te letten,
 Soo bleek het met 'er daed, dat twee van hare teen
 Syn als een zwane-poot gewassen tegen een,
 Me-Vrou is buyten haer De teikens hier gevonden,
 De vrat op hare borst, de teenen dus gebonden,
 En 't gunt men uit het schrift met klare woorden las,
 Verzekert haar genoeg wie Pretiose was.
 y grypt haer in den arm, zy kustse menig werven,
 v voelt een diepe vreugd, en schynt 'er in te sterven,

Zy gaet tot haren Man, die zy van herten mind,
 En zaid hem, weerde Vriend, ziet hier u eenig Kind
 Hier is u weerde vrucht, die ik u heb gedragen,
 Daerom gy hebt getreurt zoo veel bedroefde dagen;
 Hier is een eenig pand van onze zoete Jeugd,
 Ontfangt het nu ter tyd, en dat in rechte vreugd.
 De teikens al gelyk, aen my terstond gebleken,
 En laaten myn gemoed niet meer in twyffel steken,
 Zy is het even zelfs die ik u heb gebaerd,
 Haer lichaem wyft 't uit, en haer geheelen aerd.
 Voor al zoo komt my voor, hoe dat ik was bewoogen
 En ik en weet niet hoe; als buiten my getoogen,
 Wanneer ik eerst het Kind ontrent ons deure zag
 En hier noch onbewuft in deze venster lag.
 De Man (die even zoo een wonder hard bewegen
 Had door zyn gantsche lyf en in de ziel gekregen,
 Juist doen het aerdig Dier hem eerst voor oogen kwam
 Zaid dat hy deze Maagd voor zyne Dochter nam
 Zaid dat hy aen het Wyf haer diefte wil vergeven;
 En haer ook bystand doen, om wel te mogen lever
 Mids datze nu vooraen wil stillen haren loop,
 En haer geheel ontdoen van dezen vreemden hoo
 6 Heere! zaid hy voort, wie kan u wonder werke
 Wie kan, gelyk het dient, u hooge daden merken
 Gy hebt ons langen tyd gespyt met tranen brood
 Gy hebt ons af geleid tot aen de bleeke dood.
 Gy hebt ons eenig Kind, nu zoo veel droeve jaren
 Gedurig om gevoert in veelderlei gevaren:
 Gy hebt 't niet te-min' gy hebt 't noch gespaart,
 Gy hebt 't Lieve God, tot onze vreugd bewaert.
 Het was ons zonden schuld, dat wy u felle slagen
 Dus hebben uit gestaan, en lange moeten dragen
 Wy hadden vry al meer tot onze straf verdient,
 Maer gy zyt onze God, ons Heil, en ware Vriend
 't Is uwe gunst alleen, 't is u genadig wezen,
 Dat wy uit dezen nood ten lesten zyn gerezen,
 Dat gy tot onzen troost dit wonder laet geschien
 Dat wy ons weerde pand alhier in vreugde zien.

Zy was, eilaes! gegaan, zy was gelyk verloren,
 Maer zy is wederom als op een nieu gebooren.
 Gy hebt ons eens gebracht tot aen het dui' er graf,
 Nu wascht gy wederom ons-droeven tranen af
 Wilt ons van heden aen, wilt ons nu dankbaar maken,
 Op dat tot uwen dienst ons herte mag ontwaken,
 Op dat wy nu voortaan in daed en niet in schyn,
 U Dienaers, lieve God, u Kinders mogen zyn.
 Constances hert ontlook, terwylen dit gebeurde,
 Haer dacht, 't en is geen tyd, dat zy nu langer treurde,
 Haer dacht zy vond behulp dat haren druk genas,
 Vermids haer Vader zelfs daer eerste Landvoogd was.
 Haer dacht in volle daad het stuk was nu gewonnen,
 Vermids haer zaken staen zoo wel zy immer konnen.
 Maer t'wyl zy in den geest hier mede bezig zit,
 Soo treed haer Vader toe, en zeid haer weder dit:
 God heeft ons grooten troost en blydschap toe gezonden,
 Om dat gy, weerde Kind, ten lesten zyt gevonden,
 Om dat gy noch gezond en in het leven zyt;
 Maar daer is echter wat dat my in 't herte snyt.
 Ik zie, eilaes! ik zie, dat uwe domme zinnen,
 Een Heiden (wat een schand!) een rouwen Heiden minnen
 Een Heiden zonder Doop, die niet en heeft geleert,
 Hoe dat men God den Zoon met reine zinnen eerd.
 Met oorlof zeid de Maagd, hoort my een weinig spreken,
 Ik weet van sonden aan u droefheid af te breken.
 De Vriend aen my vertrouwt, en is geen Heidens man,
 Maer die in volle daed een Christen leeren kan.
 Ik is noch boven dat van Edel Bloed gebooren,
 En heeft my, zoo ik was, uit enkel min gekooren,
 En wat van dit geval noch verder is geschiet,
 En zeid' ik na den eisch den gantschen avond niet.
 Majombe nam het woord, en gaat de Man vertellen,
 Hoe dat de jongeling quam onder haer gezellen,
 Hoe dat hy zynen Staat en Vaders Huis verliet,
 Vermids hem zyn gemoed tot Pretiose ried.
 Hoe dat hy nevens haer alrede lange dagen
 Had vorst, en heete zon, en alle leed gedragen;

En dat dit al gelyk maer was een klein begin,
 Een preuf en onderzoek van zyn getrouwe min;
 Dat hy geen dertel spel de Vryfter mochte vergen,
 Noch met ongure jok haer teere zinnen tergen,
 En dat hy door de lust noit op en was gevat,
 Maer dat hy zich in all's met eer gequeten had.
 In 't korte deze vrou verhaelt in l nge reden,
 Al wat de jong gezet voor dezen heeft geleden,
 Soo datze voor het lest ten vollen openbaert,
 Hoe dat zyn Ridders kleed by haer noch is bewaert.
 Dit vat den Landvoogt op, en zonder lang te dralen,
 Laet straks het ryk gewaet daer in de kamer halen.
 Het Wyf dat gaet 'er om zoo veerdig als zy mag,
 Siet dus komt op het lest de waerheid aen den dag.
 De Landvoogd onder dies gaet Pretiose vragen,
 Op al den omme gang van hare jonge dagen,
 Op al des Werelds' loop, en hoe haer dit geviel,
 En wat zy dus gevoeld ontrent haer jonge ziel.
 Zy antwoord over al met zoo bezette reden,
 Met zoo een goed bescheid en in zoo volle leden,
 Dat (zoo de jonge Maegd zyn Dochter niet en waer)
 Hy strekte voor gewis de zinnen over haar.
 Hy vond zich in den geest van hare min bevangen,
 En bleef in haer verstand en hare schoonheid hangen,
 Maer nu het geestig Dier als Dochter hem bestond;
 Soo is hy gantsch verheugt tot in zyns herten grond.
 En 't wyl de man aldus in blydschap is gezeten,
 Soo komt het oude wyf en brengt een gouden keten,
 En brengt het hand cieraed, en wat den Jongeling
 Te voeren om den hals; of aen de leden hing.
 Als dit de Landvoogd ziet; en hoort de Ridder noemen,
 En weet van wat geslacht dat hy is afgekomen,
 Gevoelt hy andermael dat zyn bezwaerden druk,
 Is, door des Heeren gunst, veranderd in geluk.
 Hy dankt God andermael met al de gantsche zinnen,
 Dat zoo een Edelman zyn dochter ging beminnen,
 En dat zyn trouwe gunst noit eens in hem verdween
 Schoon dat de jonge Maegd een Heidens dochter scheer

Dit heeft terftond de Faem ten luidften uit gekreten,
 Zy liet het vreemd geval aen alle menfchen weten;
 Ook aen de Vryfter zelf die aen den Jongeling
 Voor dezen hare ziel en gantsche zinnen hing.
 Die gaet daer aen de Wet ten vollen openbaren.
 Dat zy, eilaes! vervoert van hare groene jaren,
 Vermids de jong Gezel haer quale niet genas,
 Hem hadde na gezeid dat hy een roover was.
 En fchoon het zeldzaam luid dat hy haer is bedreven,
 Het word haer evenwel in vollen daed vergeven,
 Andreas fprak 'er voor, de Landvoogd nam het aen,
 Dies mochtze zonder ftraf en vreedzaam henen gaen
 't Was al ten blyden dag, geen menfchen mochte treuren.
 Daer mag niet als vermack en zoete vreugd gebeuren,
 De manflag werd verzoent, de Ridder vry gefteit;
 En alle die het raekt ontfangen machtig geld,
 De banden, die den Held benaerden aen de leden,
 Die worden los gemaekt, of veerdig af gefneden.
 En voor het duifter hol, dat hem gevangen houd,
 Soo komt hy voor den dag geziert met enkel goud.
 Syn Vader wierd terftond daer in de ftad befchreven,
 En die heeft met 'er daed zich op de reis begeven,
 Die komt in haeften aen, verheugt en wel gezind:
 Vermids hy zynen Zoon zoo wel verzelffchapt vind.
 Daer is geen edel geest die oit heeft leeren dichten,
 Of hy vald aen het werk met alle zyn gewrichten;
 Al wat of fpijs vernuft, of konfte geven mag-
 Dat komt om dezen tyd ten vollen aen den dag.
 Men hoort door al de ftad, door alle groene velden,
 En door het gantsche Ryk van dezen handel melden;
 De fnelle weder klank die roept 't in het woud,
 En al de wereld juigt dat Pretiofe trout.

Den vermaarden Schryver Doctor Pozzo, word. gezeid in 't
 Spaans deze Hiftorie befchreven te hebben.

L I E F D E

Z O N D E R Z I E N V E R W E K T ,

E N

S C H O O N H E I D

B L I N D E L I N G S V E R K O O R E N .

MEn heeft van ouds gemeend dat als de lieden minnen
 Het oog haer noodig is als leider van de zinnen;
 Want zonder dat behulp en weet de mensche niet
 Wat dat mer reden schoon of wat 'er leelyk hiet.
 Maer hier in dit verhael daer is een zeldzaam wezen,
 Daer in den ouden tyd noit van en werd gelezen;
 Kom ziet hier, jonge Jeugd, een blind en handig Man,
 Die zonder oog behulp wat schoon is weten kan:
 De stad die voert den naem van handen weg te werpen,
 Die moet te dezer uur ons domme zinnen scherpen,
 Die moet voor deze reis iet brengen aen den dag,
 Dat hier in dezen Boek een plaatze vullen mag.
 Terwyl in haren tyd de water-ryke Schelde,
 Veel schepen aen de kaai en op de stroomen telde,
 En dat haer rouwe Jeugd is over al verdeilt,
 En met een snelle kiel de wereld omme zeilt,
 Doen was Vermander een van deze rappe mannen,
 Die tot een staeg gewin de gantsche zinnen spannen,
 Hy had een langen tyd gehandelt over zee,
 En staeg tot zynen dienst veel schepen op de ree,
 En gelden in de kas, en waren op de zolders,
 En huizen op het land, en landen in de polders,
 En waarom meer gezeid? De Beurze waegt 'er van,
 Hy was in zy beroep een groot en deftig Man.

Maer.

Maer, ziet! het zoet geluk dat iemand plag te strelen,
 En met een volle maet zyn gaven uit te deelen,
 Is veel gelyk een rook. gelyk een teer gelas,
 En maekt tot enkel gal dat eertyds honing was.
 De Man die vald te bed, van heete zucht geslagen,
 Soo dat hy in gekerm verslyt geheele dagen,
 Soo dat de zoete slaep op hem niet meer en zygt,
 Vermids hy t'aller uur vernieuwde prangen krygt.
 Men roept van stonden aen men haelt ervare luiden,
 Die mengen onder een de krachten van de kruiden,
 En gom, en vinnig zap, dat niet en is bekend,
 En wat den Indiaan van Oost en Westen zend.
 Maer 't quaed verwon de kunst, en 't schein gestaeg te
 En op geen Mediçyn voortaan te willen passen. (wassen.
 Hier door vervalt de Vriend als in den lesten nood,
 En voeld (gelyk het schein) de prikkels van de dood
 Daer treurt het gantsch geslacht. Daer zyn verscheide za-
 Die rou en open staen en effen zyn te maken, (ken
 En dat door hem alleen. Dit quelt den goeden Man,
 Dat hy zoo ryken boel niet zuiver laten kan.
 Hier op werd over al voor hem als staag gebeden,
 Ten eind' hy komen mocht tot zyn gezonde leden,
 De Dochters boven al zyn dapper aen het werk,
 En maken van het huis gelyk een kleine kerk.
 Daer quam om dezen tyd een Meester zich vertoonē,
 Die vraegt of hem de Man genegen is te loonen,
 Indien hy hem genas. Hy wil niet zyn betaelt,
 Tot dat hy beter is en ruimer adem haelt;
 Tot dat hy wederom door krachten van de leden
 De kaye zal begaen, de beurze zal betreden,
 En dat men zeggen may, en al met vollen mond,
 Dat hy tot aen het merg ten vollen is gezond:
 Hy die hem dit vermat was steke blind gebooren,
 Syn oogen (zoo het schein) die waren uit gezwooren,
 Ook in de Moeder zelfs, en des al niet-te min
 Hy was een rappe ziel, en dede groot gewin.
 Soo haast dit in het huis by iemand is vernomen,
 Men haalt Galenus daar, men laat hem binnen komen,

Men vraagt hem met bescheid of hy zich kracht vermeet
 En of hy vasten raad voor deze ziekte weet.
 Men zeid hem boven dat: Kan hy het quaed genezen,
 Men zal hem na den eisch beleef en dankbaer wezen.
 En wat hem werd beloofd dat zal hem zyn getekel,
 Ook eer hy zynen voet daer uit den huize steld.
 Vermander, (zeid de Man) gymoest hier anders spreken.
 Of ik en wil geen hand aen uwe leden steken,
 Het loon dat ik begeer en is u geld nog goed,
 Het loon dat ik begeer dat is u eigen bloed
 Ik weet dat in dit huis drie Dochters zyn te vinden,
 Die moesten nevens u te zamen haer verbinden,
 Dat als gy zyt gezond en buiten ongeval,
 Ik eene van de drie myn eigen maken zal,
 En dat te myner keur. Dien loon moet ik genieten,
 Stelt my dat heden vast; of zoud 't u verdrieten.
 Aan my gelyk ik ben een Dochter toe te staen?
 Ik zal u dienaer zyn en weder henen gaen.
 Dit klonk den goeden Man vry zeldzaam onder d'ooren
 Hy zeid'. Ik moet voor al hier opde Dochters hooren,
 Die raekt de zake meest. De Man werd uit geleid,
 De Vrysters in gebracht, en alle ding gezeid.
 De Vader doet het woord: Eylaes myn zwakke leden
 Die worden alle daag gedurig af gereden,
 Ach! Kinders, na my dunkt, ik zie van heden af,
 Ik zie de zwarte haer, ik zie een open graf;
 't En kan, naer ik my voel, 't en kan niet lange duren,
 Ik moet de leste pyn, ik moet den dood bezuren:
 Hierom zyt gy bedroeft, en zucht den gantschen dag.
 Meer als u teeren aard en jongheid dragen mag.
 En nu is hier een Man die geeft 't niet verlooren,
 Als is hy steke blind van 's moeders lyf geboren,
 Men houd dat hy vernuft in zynen boezem heeft,
 Meer als oit meester plag die op der aarden leeft.
 Die steld, by Godes hulp, dat hy my zal genezen.
 Wil ik slechts milde zyn, wil ik slechts dankbaar wezen,
 Maar hy begeert vry meer als eenig meester plag,
 Soo dat ik, na my dunkt, hier in niet treden mag.

Wat

Wat dunkt u van het stuk? zy roepen alle gader,
 Ach zoo ons bidden geld, verschoont u, lieve Vader,
 Beloofst het niet alleen, maer geeft het aen den man:
 Al wat hy oit begeert, ja wat hy wenschen kan.
 De Vader weederom: maer hy wil hooger zingen,
 Hy wil geen zomme gelds tot zynen loon bedingen,
 Hy wil tot zyn gerief de keuze van u drien,
 En of u dat behaegt dat heb je nu te zien.
 Dit luid de Juffers vreemd, zy staen gelyk verslagen;
 Maar straks zoo roept 'er een; Ik zal de kansse wagen,
 (Zy wou haer Vader zien getoogen uit de pyn,
 En wou om zynent wil een blindens vrouwe zyn)
 Hy is 'er oorzaak van dat ik op aarden leve,
 't Is reden dat ik hem myn lichaem weder geve,
 Of stelle t'zynen dienst. De reste staat beschaemt,
 En spreken even zelfs gelyk het haer betaemt.
 Een ieder stelt het vast haer woord te zullen houwen,
 En na de keuze vald den blinden Man te trouwen;
 Behoudens dat de man geen loon genieten mag,
 Voor dat haer Vader is gelyk hy eertyds plag.
 Doch hier by wil de Vriend het stuk niet laten blyven,
 Hy laat 't al te maal met goeden inkt beschryven:
 De Vader teikent eerst, de Juffers opeen ry,
 Die stellen even daer de zoete namen by
 Daer was de Man geruſt, en gaet het stuk beginnen,
 En op den vyfden dag zoo schynt hy iet te winnen.
 En waerom lang verhael? 't en is geen langen tyd.
 Vermander is den dorſt en heete koortze quyd.
 Hy is voortaan niet meer bevochten van der hiten,
 Begint ook door den dag een weinig op te zitten:
 De Maag begint haer werk; dies eet hy zachte kost,
 En is den tienden dag van alle brand verlost.
 Vermander is verheugt, en laet den Heere danken,
 Dat hy niet meer en is gerekent by de kranken,
 Hy nood ook boven dat zyn vrienden al te maal,
 En recht een lange diſ te midden op de zael.
 De meester boven al en is 'er niet vergeten,
 Maer is by zynen Weerd met groote lust gezeten.

Vermander sprak en loeg, Vermander dronk en at,
 Soo wel als eenig mensch die aan de tafel zat.
 Te midden in de vreugd', terwyl de gasten dronken,
 Al wat de ryke kunst ter eeren was geschonken,
 Soo stond de Meester op en nam een schoon gelas,
 En vraegde zynen Weerd of hy genezen was;
 En of hy nu gevoelt de lust en ook de krachten,
 Dat hy een frissche dronk van hem zou willen wachten;
 Ja Meester, zeid de Man, ik drink het liever uit,
 Als wat u kunste broud van gom en bitter kruid.
 Ik ben nu recht gezint eens lustig af te spoelen,
 Al wat my in de maeg zo bytter plag te woelen.
 Hy dede dat hy sprak, en dronk met groote smaek,
 En dat gaf al het volk een wonder groot vermaak.
 Wat dunkt u, zeid de Man is deze vriend genezen?
 Sy roepen al te mael hem ja gezond te wezen;
 De daed die Wyft 't uit. Wie kent een zieken man,
 Die Wyn en goede spys in vreugde nutten kan,
 Hier gaet de Meester aen Wel is de koorts verdwenen,
 Soo is te dezer tyd myn loon alree verschenen,
 Siet daer is myn verdrag. Hy langt terstond het schrift,
 En dat word door gezien en wonder naeu gezift,
 Maer wie het over zag, of wie het hoorde lezen,
 Die heeft terstond het loon den Meester toe gewezen.
 De Vader voegt 'er by ik ben een eerlyk Man,
 Die wat ik heb gedaen niet weder roepen kan.
 Niet weder roepen zal, 't Sa laet de Dochters komen,
 Op dat 'er van de drie mag eene zyn genomen;
 Maer niemand komt 'er by of steekt 'er handen toe,
 Op dat de Meester zelfs alleen zyn keuze doe;
 Want zoo legt ons verdrag. Galenus is te vreden,
 Mids dat hy met 'er hand mag raken hare leden,
 Eer hy 'er een verkieft. Het word hem toegestaen,
 En straks is voor het volk den handel aen gegaen.
 Men liet daer op een ry de drie gesusters zetten,
 Men liet den blinden Man op haer gedaente letten,
 Niet door een wakker oog, (want hy is steke blind
 Maar zoo hy by de tast haer teere leden vind.

Die oudst van jafen was die quam daer aen getreden,
En recht gelyk een keers ' en deftig in de zeden;
Maer ester niet te schoon. De tweede was mismackt,
Doch geestig uit 'er aerd, en wonder net bespraakt;
Haer aenzicht is bezait met duizend grauwe sproeten,
Maer haer beleefde aerd die kon het al verzoeten:
Haer een oog had een schel dat byster zeldzaam stond,
Maer daer en is geen fail dat oit een blinden vond.
Haer tanden waren geel, maer recht in hare reken,
En dat is van gelyk geen blinden oit gebleken:
Het is genoeg bekend, noit gaet een blinden vast,
In dat men niet en voelt, of met zyn handen tast.
De jongste van den hoop die had de beste gaven,
Om aan een vierig hert zyn brand te mogen laven;
Zy is van blyden geeft en van een snegeu zin,
Zy was van lyve schoon, en geestig niet te min.
Maer zeker aerdig Quant uit Spanjen eerst gekomen,
Die had haer jeugdig hert ten vollen in genomen.
En zy bezat het zyn op zoo een vasten grond,
Dat hy tot aen de ziel aen haer verzegeit stond:
De Vryer even zelfs was eene van de gasten,
Maer voeld zyn innig hert met droefheid overlasten,
Vermids zyn weerdste pand moet in perykel staen,
En dat ook over haer het kiezen heeft te gaen.
Hy trooft hem lykewel, om datze van den blinden
Niet aen en is te zien, niet uit en is te vinden:
Hy leed' eerst groote vrees maer scheid 'er weder van;
Om dat men met 'er hand geen schoonheid voelen kan.
Maer ziet! de jongeling die vind hem gantsch bedrogen,
Syn Vryster word bemind en uit den hoop getoogen;
Want na de blinde man een ieder heeft geraekt,
Soo is dat hy terstond de jongste zyne maekt;
De Jongste fluks omhelt, en noemt haar Uitverkooren,
Die God tot zyn behoef heeft weten op te spooren;
Die God tot zynen trooft op heden heeft gejongd,
Om met hem aen te gaen een wettig Trou verbond.
Hy neemtze by der hand en pooztze weg te leiden,
En wil en van het volk en uit de kamer scheiden:

Hy gaet in all's te werk gelyk als iemand doet,
 Die hooge macht gebruikt ontrent zyn eigen goet.
 Maer zeg eens myn vernuft, wie zal'er konnen schryven,
 Hoe dat men deze twee te zamen zag verstyven;
 Wat voor een koude schrik door al de leden ging,
 Soo aen de zoete Maegd als aen de Jongeling?
 Zy staen gelyk versteent, en dat ter weder zyden,
 Men ziet een groot gewoel in hare leden stryden;
 Dan is de Vryster bleek, dan is ze weder rood,
 En dan eens op een nieu gelyk de bleeke dood.
 De Vryer is verstoort en wonder zeer verslagen,
 Hy kan het droef geval in stilte niet verdraagen,
 Hy rukt met grammen zin den hoed van zynen kop
 Hy gooit hem in het zand, hy treed'er boven op
 Hy trekt zig by het hair, en naer het mochte schynen,
 Hy wou daer voor het volk uit enkel leed verdwynen.
 Maer iemand uit den hoop begaf zig nevens hem,
 En blies hem in het oor een reden zonder stem.
 De Doctoor onder dies, ter zyden af geweken,
 Begon zyn innig hert wat vryer uit te spreken:

Maer

Maer Opwyk quam 'er by, en met een gauwen trek
Groet dus den Mediçyn en zeld hem zyn gebrek:
Heer Doctor, veel geluk: gy kunt een Vryster winnen,
Alleen door uwe Kunst, en zonder bangen zinnen;
Maer wy ellendig volk, zyn slaven jaren lang,
Soo dat ons stage jagt is dikmaal zonder vang.
Ik heb dit weerde pand, een lange tyd geleden,
Gedurig aen gezocht, gedurig aen gebeden;
Soo dat ik op het lest haer teere zinnen wan,
En zy, tot my geneigt, en wil geen ander man.
Dies, eer je vorder gaet, zoo dient u dit geweten,
De ziel van deze Maegd die word van my bezeten,
Al wie haer vorder raekt dat is haer enkel last,
Want zy is buiten my met niet een mensch gepast.
Wat ik u bidden mag laet u een weinig raden,
Dat zal my voordeel zyn en u niet kunnen schaden?
Verkiest een frissche blom die vrye zinnen heeft,
En die met haren geest in niemand anders leeft.
Het is een harde zaek aen haer te wille komen,
Wiens hert dat al bereids met liefd' is in genomen:
Zy helt staeg na den man tot wien zy was gezint,
Gy let dan, lieve Vriend, wat spel dat gy begint.
Als Opwyk stille zweeg zoo ging de Doctor spreken:
Gy poogt my, na ik merk, wat in de vuist te steken;
Ik zie, al ben ik blind, ik zie den loozen raed,
Die niet en is gegrond als slechts op eigen baed.
Gy wilt my buiten spoor en van den wege leiden,
Maer ik meende van bruid zoo licht niet af te scheiden:
Al zie ik niet een steek, weet dat de jonge Maegd,
(Schoon niet aan myn gezicht) aan mynen geest behaegt
Ik heb de frissche blom hier weten uit te kiezen,
En die, hoe dat 't gaet, en wil ik niet verliezen:
Waarom word ik benyd? al is de Vryster schoon;
't Is myn gewonnen prys en myn verdienenden loon.
Schoon ik haar noit en zag, haar beeld is myn beschreven,
En 't staet als binnen my geschildert naar het leven,
Geprint in myn gemoed, zoo dat ik even staeg
Haar mond en geestig oog in myn gedachten draeg.

Ik zie haer heus gelaet, ik zie haer rappe gangen,
 Soo dat aen haer alleen myn gantsche zinnen hangen.
 Weet, als God eenig mensch met droeve blindheid
 Dat hy in diep gepeis dan vry wat hooger gaet (staat,
 Het is hier met den mensch op aerden zoo gelegen,
 Ook even uit het leed zoo ryft 'er dikmael zegen;
 Gy daerom quelt my niet en stelt u hoeft geruft;
 Want in dat gy begeert bestaet myn gantsche lust.
 De Vryer wederom: Ik moet wat vryer spreken,
 Hoe! kent een blinde Man dat noit hem is gebleken?
 Of weet 'er enig mensch die noit zyn leven zag,
 Wat rood, wat aerdig wit, wat schoonheid wezen mag?
 Gelooft 't, weerde Vriend, dit zyn maer zinnen vlagen,
 Die ieder zetten kan en weder henen jagen,
 Al naar het hem bevalt, en naar een ieder beeld,
 Hem om het deuzig brein, of in den boezem speeld.
 De schoonheid die gy meind in deze Maegd te wezen,
 En die (gelyk het schynt) u pyne zal genezen,
 Bestaet, wat u belangt, niet in een jeugdig vleis,
 Noch iet dat wezen heeft, maer slechts in u gepeis.
 Wilt gy de preuve zien, verzet maer u gedachten,
 En kiest een ander Vrou, gy zultze schoonder achten;
 Want gy die niet en ziet bezit een rooden mond
 Als gy die met den geeft in u verwekken kond.
 Dit kan een blinde doen, en niet gemeene menschen,
 Gy maekt een aerdig beeld, en dat naer eigen wenschen
 Gebruikt maer u verstand. Is maer een lichaem wel,
 Soo hebje volle macht ontrent het buiten vel.
 Gy kont een wakker oog en schoon gebloosde kaken,
 Gy kont een witten hals en roode lippen maken,
 Gy kont al datje wilt Siet wat een groote macht
 Heeft u in dit geval de blindheid aen gebracht.
 Gy dan en uw's gelyk moet lieven door gevoelen,
 En kond alzoo den brand van uwe lusten koelen:
 Ey kiest een frische Maegd van leden wel gemaakt,
 En die met vrye wil tot uwe koets genaekt.
 Doch wat dan vorder raakt den blos van hare wangen,
 Het waas van haren mond, de drift van hare gangen,
Beeld

Beeld u dat krachtig in zoo schoon het u behaagt,
En schept in u gemoed eengantsch volkomen Maagd.
Gy dient naar myn begryp, gy dient 'er een te trouwen
By niemand oit verzocht, by niemand onderhouden,
Die niet en heeft gemalt, en niet en heeft gemind,
Maar die tot u alleen ten vollen is gezint.
En ziet, Geleerde Man, zoo gy het wilt gehengen,
Ik zal u zoo een wyf in uwe kamer brengen,
Niet uit een slechten hoop, of ik en weet niet wie,
Maar uit dit eigen Huis en eene van de drie.
Zy is vet, lyvig, gaaf, en van gezonde leden,
Zy is ook van der Jeugd begaafd met goede zeden,
Zy heeft een rappe tong, en is van goede taal,
Zoo gy het wel begrypt, gy hebt 't al te maal.
't Gezicht is u verstopt, wat kan u schoonheid baten?
Tracht na een zoete mond die geestig weet te praten,
Die zal u beter zyn, gy hebt een wakker oor,
En wat het oog ontbreekt vind dat door u gehoor.
't Is vry geen klein vermaak als jonge Vrouwen spreken,
Met reden, met verstant, met aangename streken.
Men zegge wat men wil geen schoonheid heeft 'er by,
Het maakt een treurig Man de droeve zinnen bly.
Wel konj' u, lieve Vriend, zoo wel met haar generen,
Soo konje. na my dunkt, de myne wel ontberen,
Gebruikt maar uwen geest, ons twist die is gestilt,
En gy hebt evenwel een vrou gelyk je wilt.
De Vader hoort 't aan al wat de Doctor zeide,
En hoe de Jongeling zyn reden weder leide;
Hy quam wat naader by. en zei den Blinden aan,
Wat dat naar zyn begryp hier noodig is gedaan.
De gasten even zelfs die komen hier geweken.
Die komen voor de Maagd en voordien Vryer spreken;
Die roepen over lui, dat ja de blinde Man,
Ook zonder ongerief, de zaken rechten kan;
Dat ja het zoo betaamt en zoo behoort te wezen,
En dat zyn heusche daad twee lieven zal genezen,
Twee lieven vriendschap doen, en brengen uit den nood
Ja haar benaude ziel verkossen van den dood.

Hy staat een wyle stil, onzeker wat te maken,
 Om uit dit vreemd gewoel ten lesten eens te raken;
 Hier op begint hy dus: Het ware groote schand
 Indien ik laten moet dit uitverkooren pand.
 Wie kan zyn eerste min zoo veerdig omme keeren?
 Wie kan, als met geweld, zyn driften over heeren?
 My dient al langer tyd, en vry al meerder kracht,
 Op dat zoo grooten stuk mag werden uit gewracht.
 Dit greep Antelmus op, een van de naaste Vrienden,
 Die tot een goed besluit van dezen handel dienden,
 Enging den Doctor aan Ey weest hier niet beschaamt,
 Dat aan u werd verzocht heeft Princen eerst betaamt:
 Als David aan de Reus den kop had af geslagen,
 En hem een frissche Maagd stond op te zyn gedragen,
 Was Merab niet gezint tot zoo een jongen Held,
 Soo dat in hare plaats haar Sufter is gestelt;
 Haar Sufter, wiens gemoed tot David was genegen,
 En, ziet, de wyze Vorst en had 'er geenzins tegen,
 Hy nam het Vrouwelyk dat tot hem was gezint,
 Daar in hy zynen wensch met groot vermaken vind,
 Op schoonheid veel te zien en nau te willen letten,
 En op zoo zwakken grond zyn hert te willen zetten,
 Dat is een ydel ding, en niet als enkel waan,
 Daar op een deftig Man noit vast en heeft gestaan.
 De schoonheid, lieve Vriend, daar vande lieden razen,
 Bestaat, naar myn begryp, in rechte vyze vazen:
 Men twist noch even staag, men twyffelt over al,
 Wat dat men in den mensch voor schoonheid keure zal
 Daar is nau eenig volk, of 't heeft verscheide gronden,
 Daar op dat iemand schoon of leelyk werd bevonden.
 d' Een noemt een Vryster mooi, vermids een aardig wit
 Een ander pryft een hair, zoo zwart gelyk een git.
 Ik heb een Kust bezeilt daar plat gestrekte neuzen,
 En ooren; niet bequaam als voor de grootste Reuzen,
 Syn in den hoogsten prys, en daar een jonge Maagd,
 Vermids een grooten mond, de malle Jeugd behaagt.
 Ik heb een Land gezien daar niet als lange borsten,
 En even zoo gestelt gelyk als boere worsten,

Zyn liefstal aan het volk. Een ander wilze rond:
Maar al wat schoonheid raakt, zyn dingen zonder gront,
Daar woond een zeker volk ontrent de noordze klippen,
Dat wil geen teere mond, maar wenscht om dikke lippen
Een ander pryft een krop al is ze byfter groot,
Een ander wil een hooft gelyk een zuiker brood.
d'Een wil zyn Vrouwe vet, een ander wilze mager,
Een ander wilze snel, een ander wilze trager,
Een ander pryft de maat, en geen zoo vyzen Man,
Die op dat schoonheid hiet een regel zetten kan.
De schoonheid werd gevat of na de geesten zweven,
Of na de landen zyn daar in de menschen leven;
Doch wat 'er iemand kiest, een wit of bruiner vel
't Is maar los gepeis, en enkel zinne spel,
En dit geld even zoo ontrent de gauste menschen,
Die met haar oogen doen al watze kunnen wenschen
Wat zal hem dan geschien, die noit een hellen dag,
Die noit een jonge Maagd in haar gestalte zag?
Maar waarom meer gezeid van deze vreemde slagen?
De schoonheid (zeg ik nog) bestaat in zinne vlagen,
In enkel dweepery, Ziet hoe de Wereld mald,
Voor my, ik noem het schoon, dat iemand wel bevald
En zeker wilj' het stuk na rechten eisch bemerken,
U geeft moet anderzins ontrent de schoonheid werken
Als iemand van het volk, als Fop of Lubbert doet;
Want die gaan niet te werk als op den ouden voet.
Maar gy die niet en ziet, moet binnen u gedachten,
Vast stellen schoon te zyn, dat nau geen menschen achten
En dat meest al het volk niet eens voor schoonheid kent
Dient u, eerwaarde Man. voor schoonheid in geprent.
Want zoo gy voor u neemt tot u vermaak te trouwen,
En van de zoefte Jeugd of van de schoonste Vrouwen,
Ey zeg my doch een reis, wie deze vreugd geniet?
Gy troutze voor het volk, mids gy haar noit en ziet.
En dat is anders niet als kriele lusten wetten,
En 't vorder dat 'er volgt en konje niet beletten;
Want die geen menschen ziet ook midden op den dag,
Die geeft eendertel mensch al wat hy wenschen mag.

Een poezelachtig lyf, en twee gezonde wangen,
 En hair dat geestig krult, en herten weet te vangen,
 Een boezem niet te grof, en niet te bystert teer,
 Neemd dat tot u vermaak, en wat dog eijje meer?
 Als 't bol en vleezig is al wat 'er is te voelen,
 Daar kan een eerlyk Man zyn hitte wel verkoelen;
 En zoo 'er een die 't ziet het qualyk meind te staan,
 Heer Doctor weest gerust, 't en gaat u geenzints aan.
 U mond vind haar gerief gy kond u lippen voegen,
 U hand die word gevult, dat moet u vergenoegen.
 Al wat daar vorder rest, en weet een blinden niet,
 Wat kan 'er leelyk zyn voor eendie niet en ziet!
 Hier gaat een blinde Man een ziende menschte booven,
 Wie ziet en kan geen Jeugd voor eeuwig zig belooven,
 Want als de schoone verw in Vrysters heenen gaat,
 En die niet blind en is verneemd hem niet 'er daad.
 Maar een die niet en ziet (hoewel de jaren komen)
 En dat een schoone Vrou de luister is benomen,
 Die vind haar edel waas gedurig even net,
 Vermids haar eerste beeld is vast in hem gezet.
 Maar wat 'er eenig mensch voor gronden mochte leggen,
 Galenus bleef gezet, en liet hem niet gezeggen,
 Hy stond gelyk een rotz, Als dit de Vryer zag,
 Soo ging hy weder aan, zoo dapper als hy mag:
 Heer Doctor, na ik zie, gy laat u niet bewegen,
 En wilt juist deze blom daar ik toe ben genegen,
 En gy staat van der hand al wat 'er iemand zeid,
 Ey let eens wat een plaag hier voor u werd bereid.
 Ik zou (zoo gy haar kreeg) myn onrecht moeten wreken
 Ik zou niet ledig staan haer veel te mogen spreken,
 En dan en scheid' ik nooit als met een hupzen zoen,
 En wat zult ey, eilaas hier tegen kunnen doen,
 Ik heb de Vryster lief als uit geheele krachten,
 En zy en haat my niet, Prent dat in u gedachten:
 Want 't is voorwaar een stuk daar op te letten staat
 Voor een die dertel jok en mede-vryers haat.
 Twee harten eens gezint en tot haar drift genegen,
 Daar baat geen staage zorg, zy vinden duizend wegen
Haar

Haar zinnen al te maal die zyn 'er op gewet,
Al zat 'er Argus by. hy deed 'er geen belet.
Galene, zy dy wys, zoo kiest de naaste zuster,
Dat zal u nutter zyn, en vry al wat geruster,
Dan of gy myne kreegt, want, Vriend zoodatgeviel
Gy bragt een stage zorg op u benaude ziel,
En al noch zonder vrucht. Meer heb ik niet te zeggen,
Gy wilt eerst voor het leest de zaken over leggen,
Het raakt u aller meest. De man dus aan getast,
Word in den geest gedrukt als met een zwaren last.
Gelyk een hoogen boom bevochten van de winden,
Die midden in de storm geen rust en weet te vinden,
Staat eerst een langen wyl en waggelt over kant,
Maar vald ten lesten om en dekt het gantsche land;
Dus is de Man gestelt Zyn hert begon te beven,
En zyn beroerd gemoed dat scheen het op te geven,
Hy zygt daar op een stoel, en t'wyl hy neder zit
Herhaald hy zynen geest, en zeid ten laarsten dit!
Van al dat is gezeid en heeft my niet bewoogen,
Noch van myn eerste lief de zinnen af getoogen,
Als dat ik hier versta dat zy een ander mind,
En nu geen vrye ziel in haaren boezem vind.
Wat hier uit ryzen kan dat is wel af te meten,
By alle die maar iet van dezen handel weten,
De Wereld is te boos, en voor een blinden Man
Is dit de meeste plaag die iemand denken kan
Wel aan, indien je kond laat hier een Vryster komen,
Die van voorgaande min niet in en is genomen,
Die niet en heeft gemalt, maar staat in haar geheel,
Die zal noch heden zyn myn uitverkooren deel.
Het woord was straks gevat, en zonder lang te dralen,
Men laat van stonden aan de ander zuster halen,
Men zeid haar wat 'er schuilt, en hoeze nu een man
Met eer en Vrienden raad voor haar bekomen kan,
Men zeid dat haar de kans dient waarte zyn genomen,
Vermids die noit zoo schoon haar voor en was gekomen
Men zeid dat haar het luk is uitermaten glad,
En dat het is een ding dat haast dient op gevat;

Men zeid hoewel de Man zyn oogen heeft verlooren,
 Dat hy noch efter dient by haar te zyn verkooren;
 Dat schoon al is hy blind haar dat geen hinder doet,
 Mids hy door zyn gezicht den kost niet winnen moet;
 Dat ja de blindheid zelf hem leid tot hooge zaken,
 Hem leert de rechte kunst tot in de gronden raken,
 Dat niemand met het brein zoo veerdig speelen kan,
 Als een die niet en hoort, of als een blinde Man.
 Dat in voor leden tyd een van de wyfste menschen,
 Om best te mogen zien, de blindheid dorste wenschen;
 Dat hy zoo lange zocht tot dat hy naderhand
 Syn oogen door de zon heeft willig uitgebrand.
 Dat hier nu dient gelet, dat haar ongalyk wezen
 By niemand word verzocht, by niemand is geprezen,
 En datze voor gewis moet leven zonder Man;
 't En ze ze nu ter tyd het ja-woord geven kan,
 Men zeid dat zy behoort een blinde Man te trouwen,
 Om wel te zyn onthaalt gelyk de schoonste Vrouwen,
 Vermids dat uit 'er aard haar leden zyn gemaakt,
 Niet om te zyn gezien, maar om te zyn geraakt,
 Hier komt de Vader by, die looft haar moye dingen,
 Juweelen om den arm, en wonder schoone ringen,
 En ander Vrouwen tuig. Fidelle boven al
 Die zeid, dat zy voor eerst haar spaar pot hebben zal:
 Datzy het eerste Kind dat God haar zal verleenen,
 Een keten geven wil geciert met ryke steenen,
 En noch een gulden kop zoo groot gelyk een kind,
 De schoonste die men weet of in de wickels vind,
 De Vryer boven dien ging daar de zinnen tergen
 Hy looft haar wonder veel, hy looft haar goude bergen.
 Hy looft haar, zoo ze wil ontfangen deze Man,
 Dat hy noit geven zal, en nooit haar geven kan.
 Sandrinne wel bewust hoe dat haarzaken stonden,
 En dat niet aangenaams in haar en werd gevonden,
 En datze lykewel het eenzaam leven haat,
 Zeid, datze' haar onderwerpt haars Vaders wyzen raad
 Zeid noch, dat haar gemoed in vrydheid is gelaten,
 Mids dat noit jonge Wulp by haar is komen praten,
 Zeid,

Zeid, datze zuiver is, en voor een eerlyk Man
 Een vry of rein gemoed ten echte brengen kan:
 Dat Vrysters veel bezogt, gestreelt, geveit, gebeden,
 Syn Dikmaal niet te pluis ontrent haar teerste leden;
 Maar dat een frissche blom, die 't noit en is gevraagd,
 Is in de ware daad een recht volkomen Maagd.
 Dat was voor eerst genoeg. Galenus ondertusschen,
 Die bood zyn rechterhand, en quam de Vryster kussen,
 Hy zeid voor al het volk, dat zy hem lief getal;
 En hy haar echte Man voor eeuwig wezen zal
 Daar ryfteen nieuwe vreugd en wonder groot vernoegen,
 Vermids hen deze twee zoo wel te zamen voegen.
 Maar dat is niet genoeg; want Opwyk komt 'er by.
 En toont hem gantsch verheugt en uittermaten bly:
 Maar peist des niet te min, en vry niet zonder reden,
 Dat hy ook even nu zyn yzer heeft te smeden
 Hy gaat den Vader aan, hy doet hem zyn beklag,
 Vermids hy zyn verdriet niet langer dragen mag.
 Hy zeid, dat hy zyn huis vry lang nu heeft betreden,
 De Vrienden heeft verzocht. de Dochter heeft gebeden,
 Hy zeid, dat nu de Maagd tot hem ten lesten held,,
 En datz' het gantsche stuk aan haren Vader stelt:
 Hy bid, dat hy voortaan eens vreugde mag genieten,
 De Vryster, echte Vrou, en hem zyn Vader hieten:
 Hy bid hem voor het lest, dat zoo een blyden dag
 Hem mede tot geluk, en eere dienen mag.
 De Vader, aangetast op zyn bequaamste stonden,
 En heeft zyn heus verzoek niet ongerymt gevonden:
 Hy dient hem van den tyd, En met een kort besluit,
 Op eenen avond stond zoo werd 'er twee de bruid.
 Men zeid ons dat de Maagd die met den blinde troude,
 En onder zyn beleid den echten akker boude,
 Veel zoete Kinders kreeg, en dat het lieve paar,
 Had vrede zonder twist, en menig vrolyk jaar.
 De ruste van het bed is in des Heeren zegen,
 Niet in, 'ken weet niet wat, in schoonheid niet gelegen,
 De schoonheid is een blom die al te licht vergaat;
 Gy, let op ware deugd, die op u trouwen staat.

T R O U - G E V A L

Z O N D E R

E X E M P E L,

G E S C H I E D I N

V R A N K R Y K,

I N ' T J A A R 1559.

ONs schip heeft lang gezeilt ontrent de groene kusten
 Daar staag de grage Jeugd, vervoert in minne lusten
 Heeft byster vreemd gezwiert, maar daar hettechtebed
 Ten lesten evenwel zyn woonplaats heeft gezet.
 Hier gaat het anders toe hier ryft een zeldzaam wezen,
 Hier is een nieu geval, een wonder stuk te lezen;
 Hier is een trou-verbond, maar zonder echten band,
 En daar noit jonge Bruid en bood haar rechter hand,
 Daar by een echte Wyf in overspel bedreven,
 Schoon datze buiten smaad, en eerbaar is gebleven,
 Daar, om het eigen werk. en om gelyke daad,
 Het Wyf onschuldig is, de Man het leven laat:
 Daar vruchten van het bedenechte Kinders quamen,
 Maar die zich evenwel van haren Vader schamen.
 Hier toenu, Sang godin. Want zoo een vreemd' geval
 Kan lust en voordeel doen aan die het lezen zal.
 Bereid u, nieuwsgier volk, en wilt hier ooren bieden
 Aan dat in ware daad Thoulouze zag geschieden.
 De stad is gantsch verbaast van zoo een vreemden slag.
 Als zy in haar bevang den boozen handel zag

Garon.

Garonne was beschaamt, en ging zyn gulle stromen
Bedekken onder 't lis en dicht gewasse boomen:

Als men de daed bewees al wat een listig Man,
Tot nadeel van de trou te wege brengen kan.

Eer dat de Jeugd begon, en voor de rechte jaren,
Soo gingen onder een twee jonge lieden paren:

Doch Kinders in der daad. Het is een wisse zaak,
Het ooft te vroeg geplukt, dat heeft een wrangen smaak.

Geen van de twee en weet de grond van echte wetten,
En daarom niet bequaam op haar beroep te letten,

Betrande was den roos die noch geen knop ontsluit;
Want eerze Vryster was zoo is het Kind de Bruid.

Zy was van al de Jeugd in hare Stad geprezen,
Vermids haar schoone verw, en haer bevalig wezen.

Een vryer daar ontrent, die bied haar echte trou,
En, ik en weet niet hoe, zy werd een echte Vrou.

Zy leven onder een tot acht of negen jaren,

En noch en scheen de Vrou geen Kind te zullen baren,

Zy draagt of twyffelt niet; zy bleef gelykze was,

Tot dat men aan den Man den nestel knoop genas.

Doen heeft terstond de Vrou een jonge zoon gekregen,
Die nam de Vader aan, gelyk een hooge zegen.

Maer kort na dezen tyd, om zeker misverstand,

Soo scheid hy van het Wyf, en geeft hem uit 't land.

Hy gaat een langen wyl in vreemde Ryken dwalen,

Hy vind zyn tyd verdryf in onbekende palen,

Hy gaat ook in den kryg, en ik en weet niet waar

Tot dat de gulde zon besluit het achste jaar:

Maer hem zyn op de reis veel dingen over komen,

Die nut zyn aangemerkt, en waar te zyn genomen.

Eerst t'wyl hy de oorlog volgt en 't Ryk tendien steslaat

Soo kreeg hy nevens hem een loozen mede-maed.

Een gast van vreemden aard, en vol gesleepe strieken,

Die eerstmael naderhand begonnen uit te breken.

Die was staeg by den Man als hy in 't wilde liep,

Of als hy stille was, en in den leger sliep.

En (zoo het veeltyds gaet) de rouwe krygs gezellen,

Die gaen haer gantsch bedryf zich onderling vertellen:

Doch Guerre boven al verhaelt hem meenig ding,
 En wat 'er in zyn huis of elders omme ging.
 En wat hy menigmael bedreef voor vreemde kuren,
 Dat hy met groot verdriet ten lesten moet bezuren.
 Let op u spreken, Vriend, en op u gantsch beleid:
 Want al dat iemand weet en dient hem niet gezeid.
 Daer viel een groote slag ontrent in deze tyden,
 Vermids den Adelaar de Lely quam bestryden;
 Men vocht 'er langen tyd, met list en door geweld,
 Tot dat de Fransche macht ter aerden is gevelt.
 En onder al het bloed op dezen dag vergooten,
 Soo werd het rechter been den Jonker afgeschooten,
 Die viel daer neer voor dood; zoo dat al wie hem zag
 Hield dezen voor gewis als zynen laesten dag.
 Syn Krygs-maat boven al, die prent in zyn gedachten,
 Dat hem niet als de dood op heden stond te wachten,
 Hv scheid straks uit het heir, en kiest een rechten pad
 Die hem in korten wees het grazig Artigat.
 Daer gaet de slimme gast met voor bedachte zinnen,
 Daer gaet hy met bedrog een boeve stuk beginnen,
 Een stuk, een wonder stuk, vol onbekende list,
 Daer van het Fransche Ryk te vooren niet en wist
 Hy was in meenig deel ten aenzien van de leden,
 Hy was in meenig deel ten aenzien van de zeden,
 Alvry wat zeer gelyk met Guerre zynen Vriend,
 Dat hem tot groot behulp in dezen handel dient.
 Hy komt dan tot het werk, hy gaet de kanze wagen,
 En by de jonge Vrou, en by haar jongen Magen:
 Hy draagt hem by het volk, en in het openbaar,
 Hy draagt hem over al als of hy Guerre waar.
 Hy brengt tot zyn bewys zoo veelerhande zaken,
 En kan zoo grooten schyn ontrent de Vrienden maken,
 Dat hem het gantsch geslacht, en al het naaste bloed,
 Of voor een lieve neef of voor een zwager groet.
 Hy weet tot zyn bedrog zoo wonder veel te zeggen,
 En ik en weet niet wat Betrande voor te leggen,
 Van al dat overlang baar beide was geschiet,
 Dat hy in korte tyd zyn volle wensch geniet,

Had zy de minste vlek of boven, of beneden,
Had zy een kleine vrat ook aan haar teere leden,
Had zy 'k en weet niet wat, dat slechtseenechte man,
En niemand buiten hem met reden weren kan;
Hy kenden 't al te maal, hy wist 't haar te zeggen,
En zy, en niet een mensch en konden 't wederleggen,
Dit gaf hem eerst geloof, en namaals volle macht,
Om tot haar in te gaan te midden in de nacht.
Zy noemt hem echte Man, zoo doen ook alle menschen
Die haar met vollen mond geluk en voordeel wenschen,
En toonen haar verblyd, dat zy na langen rou,
Nu weder is onthaalt gelyk een echte vrou
Het leed als geen en tyd, haar word een kind gebooren,
Maar hem word straks de gunst van zynen Oom verlooren
Daar rees een hard verschil, een onderlingen haat,
Die onder deze twee gedurig hooger gaat.
Pantfette wou bewys en rekening erlangen,
Van dat uit zynen naem was by den Oom ontfangen
Van dat 'er was besteed ontrent zyn Vrouwen goed,
Terwyl hy buitens lands een lange reize doet.
Hier op zoo drong hy aan als met geheele krachten,
Hy wil geen naaste bloed, hy wil geen maagschap achten
Maar Guerre wederom ging halen aan den dag
Wat Thiel of schade doen of hinder geven mag.
Wiens hooft van boter is die moet gedurig schromen;
Die moet niet aan het vier, of voor den oven komen.
Want zoo hy dezen kop ontrent de vlamme stelt,
Daar is geen twyffel aan de weke stoffe smelt.
Nu Guerre tyd te werk met al de gantsche zinnen;
Om iet door slim beleid op zynen Neef te winnen?
Hy zoekt, hy onder vraagt, hy let op alle ding,
Hoe dat het heden gaat, en hoe het eertyds ging.
Ten lesten hoort hy iet van dezen handel zeggen,
Dat gaat hy met verstand ten nausten overleggen,
En krygt (zoo doende) stof hem leed te kunnen doen,
Wie maar een draai ontdekt, die vind het gantsche kloen
Hy, na een korten tyd, gaat vry wat harder spreken
Hem dunkt hy weet genoeg om zyn verdriet te wreken:
Hy

Hy tast den linker aan, hy vald hem op het lyf,
 Hy zeid dat hy misbruikt eens anders echte Wyf.
 Hy zeid dat hy ter smuik is in het huis gekomen,
 En dat maar op den naam door valsheid aangenomen,
 Dat hy noit Guerre was, maar wel Arnolde Thiel,
 In 't korte, beeld hem af gelyk een rechte siel.
 Pansette niet verzaagt van zoo een hard verwyten,
 Stelt hem wel happig aan om wederom te byten,
 Toont dat hy niet en vreeft ja niet een mensch en viert
 En dat het slim bedrog is tegen hem verziert.
 Dat Guerre maar en tracht hem van het stuk te leiden,
 Vermids hy van den bucht niet af en zoekt te scheiden,
 Dat Guerre meester was, als hy was buiten 's lands,
 En geenzins missen wil zoo wel gelegen kans:
 Dat Guerre meest het goed heeft onder hem verslagen,
 En dat hy daarom tracht hem uit 't land te jagen,
 Dat hy hem veel gewelds en zeldzaam heeft gedaan,
 En hem al menigmaal na 't leven heeft geslaan,
 Dat hy dit heeft gepoogt door veelerhande lagen,
 Ja schier hem op een tyd den kop heeft in geslagen,
 Dat staag een vinnig mes was tegen hem gewet;
 Maar dat zyn lieve Vrou het onheil heeft belet.
 En nu het stout geweld hem niet en wou gelukken,
 Dat hy door enkel list hem neder zoekt te drukken;
 Maar dat noch evenwel, na leed en ongeval,
 De waarheid op het feest haar openbaren zal
 Bertrande door den Oom (gelyk het scheen) bewoogen,
 Heeft mede van den Man haar zinnen af getoogen,
 Zy steld haarkrachten in, en brengtze voor de Wet,
 En zeid hoe deze gast misbruikt haar echte bed.
 De Rechter weegt het stuk, Pansette word gevangen,
 En daar op is het volk in wonder groot verlangen.
 Wat uit het vreemd geval, en uit het heet geschil,
 Wat uit het zwaar geding ten lesten komen wil.
 Pansette doet verzoek dat al de naaste Vrienden;
 En wie dat eenigzins tot dezen handel dienden,
 Dat ja Bertrande zelfs zou komen voor den Raad,
 Om recht te mogen zien waar op de zake staat.

Hy gaat dan wonder breed van al den handel spreken,
Op dat aan zyn bewys geen ding en zou ontbreken,
De Rechter vraagd hem af, van waar hy oorsprong nam
En wat van ouden tyd zyn Ouders over quam?
En wat hem eerst bewoog dat hy Bertrande vryde;
En wie hem gunstig was van zyn of hare zyde?
En wie het stuk begon, en wie den handel sloot,
En wie hem eerst geluk met zyn geminde noot!
Wat jongheid alle daag de Bruid quam onderhouden,
Wat maand, en jaar, en dag dat zy te zamen trouwen?
Wat kleet Bertrande droeg op haren Bruilofts dag?
En wat men voor gieraad aan hare leden zag?
Waar dat het echte Volk, en waar de Jeugd vergaarde?
Wat Priester dat het was die haar te zamen paarde?
Wie dat 'er was genood, wie niet ter feest en quam,
En wie dat by de Bruid de naaste plaatze nam?
Ook wat 'er is gebeurt terwyl de gasten aten?
Wat mommers in der nacht zyn aan den dans gelaten?
Wie dat de jonge Bruid tot in haar kamer bracht,
En wat 'er omme ging by na den gantschen nacht?
Panfette, wat men vraagd, en toont hem niet verlegen,
Zyn antwoord is bereid, ook eer de Rechters zwegen.
Zyn tongen hapert noit, hoe lang zyn aanspraak was,
Het scheen dat hy 't verhaal als uit een boekjen las.
Hy strekt hem vorder uit en gaat met een vertellen,
Hoe zich de jonge Vrou ging in den Huisraed stellen,
Hoe zy by wylen keef, en hy niet stil en zweeg,
En hoeze buiten hoop een jonge zoone kreeg.
Hoe dat hy nader hand tot reizen werd genegen,
En wie hem was gemoed by na op alle wegen,
Wat dat hy met hem sprak, en waar hy heeft genacht
En hoe hy zynen tyd heeft buiten om gebracht,
Hoe dat hy krygsmān werd in 's Konings dienst genomen
En hoe hy voor het lef in Spanjen is gekomen;
Wie dat hy op de reis als vrienden heeft gekend,
En waar dat naderhand de lieden zyn belend,
Dit zeyd hy wonder net met all' omstandigheden,
Van plaats, en tyd, en volk, in 't kort in volle leden,
Ten

Ten eind het gantsch geval mocht werden na getaalt,
 En dat het beter ging wat by hem is verhaalt.
 De Rechter die het stuk zoo deftig hoort vertellen,
 Vind goed de jonge Vrou voor hem te laten stellen,
 Om recht te mogen zien den grond van dit beleid,
 En wat de jonge Vrou van dezen handel zeid.
 Betrande die verschynt, men vraagd haar duizend zaken,
 Daer Thiel van had bestaen een lang verhael te maken,
 En dus, en weder zoo, gelyk den Rechter wil,
 En tusschen hem en haer en is 'er geen verschil.
 Maer een ding voegt s'er by, hoe datze negen jaren,
 Was wonder vreemd gestelt en zonder oit te baren,
 En dat vermids haer Man door zwarte kunst geraekt,
 Noit in het echte bed haer leden heeft geraekt.
 Noit rechter hand en naem dat echte lieden plegen,
 En daer de gulle Jeugd is byster toe genegen,
 Soo dat haer ieder ried te scheiden van haer Man,
 Vermids hy in het bed geen schuld betalen kan.
 Maer datze lykewel niet goed en had gevonden,
 Te wyken van den trou, en hare vaste gronden,
 Soo datze met geduld had a'les uit gestaen,
 En noit geen dertel oog had elders laten gaen,
 Dat na de negen jaer, door bidden van gebeden;
 Haer Man noch was gebracht tot zyn gezonde leden,
 Dat zy doen zwanger werd, en na den vollen tyd,
 Hem met een jongen zoon ten vollen heeft verblyd,
 Dat hy van stonden aen na dat hy was genezen,
 Liet door een Priesters raed verscheide Missen lezen,
 En at veel heilig broods, zoo datze naderhand
 Aen hem en zyn onthael geen mangel oit en vand.
 Terstond na dit verhael men liet Bertrande buiten,
 Men liet den loozen Thiel den kamer deur ontsluiten,
 En als hem werd gevraagd wathier van is geschied,
 Verscheeld hy van de Vrou in al den handel niet;
 Hy deed een rond verhael van negen quade jaren,
 En dat hy zich bevond onmachtig om te paren,
 En waer hy troost verzocht, en waer hy bate vond,
 Juist zoo gelyk de Vrou, en als uit eenen mond.

Het

Het stuk gaet harder aen : men roept 'er veel getuigen ,
Die voor of tegen hem den Rechter kunnen buigen ;
Al wie des kennis heeft die word 'er toe verzocht ,
En in het Hof geleid , en voor den Raed gebrocht .
Men hoort op dit geval van hondert vyftig menfchen ,
Die niet als zuiver recht en geen bedrog en wenfchen ,
Ten minften naer het fcheen ; want niemand word be-
Als die vandat hy weet bequame reden zaid . (leid ,
De veertig fpreken rond , en gaen al zeker ftellen ,
Dat hy is Guerre zelfs een van haer med'-gezellen ,
Hun van zyn eerfte Jeugd in volle daed bekend ,
Het fchynt dat in haer brein zyn wezen is geprent ,
Maer noch een meerder hoop heeft even dier gezwooren
Dat hy is Thiel genaemt en onder hen gebooren ,
Dat hy een langen tyd met hen heeft om gegaen ,
Soo datze wonder vafte op haer gevoelen ftaen .
Doch t'zeftig op een ry die komen weder zeggen ,
(Hoewel zy al het stuk ten naufften overleggen) ,
Dat hun nog evenwel tot heden op den dag ,
Niet klaer genoeg en blykt wie dezen wezen mag ,
Dat hy nu Guerre fchynt , en dat in volle reden ,
Maer dat van ftonden aen zyn oog en gantfche leden ,
Naer Thiel geheelyk zwiert , en zyn daerom befwaert
Te zeggen of hy wel of qualyk is gepaert .
Ten leften gaet de wet de ftukken overlezen ,
En Thiel die werd gedoemt ter dood geleid te wezen ;
Maer hy des niet te-min beroept hemaen den Raed ,
Soo dat al wederom het ftuk in twyfel ftaet .
Het Hof dat niet in haefte het vonnis zoekt te vellen ,
Laet eerft de jonge Vrou en Thiel te zamen ftellen ,
Te midden in de zael , en voegt 'er Guerre by ,
Ziet daer in eenen hoop een vreemde kramery !
Panfette ftond gezet ; en met een vrolyk wezen ,
Daer was een angftig hert in zyn gezicht te lezen ,
Hy toond' een bly gelaet , hy toond' een vry gemoet ,
Gezetter als den Oom , of als de Vrouwe doet ;
Al wat hem word gevergt daer weet hy van te fpreken ,
Hy blyft niet in het werk , niet in de woorden fteken ?
Maer

Maar antwoord met bescheid. Betrande stond verzet,
 Of door een eerbaar rood, of bleeken angst belet.
 Den Raad aanziet het volk, aanhoort haar felle klachten,
 Maar blyft aan alle kant in diepe na gedachten:

Het dunkt hun 't vreemste stuk van al het gantsche Ryk,
 Maar verr' het meeste deel dat geeft den boefgelyk,
 Veel meind'er dat den Oom in dezen boel gesloopen,
 Met list en slim beleid zyn Nicht hadd' uit gesloopen:

En dat hy, met gemak, gezeten in het ried,
 Maekt pypjens voor hem zelfs, en voor een ander niet.
 Maar efter onbewust van al de diepe gronden,
 Die zy noch langs hoe meer in dezen handel vonden,
 En gaat tot haar beraad, of tot het vonnis niet,
 Tot dat men in het stuk al vry wat klaarder ziet.

Daar word dan vast gestelt hier nader op te letten,
 En op het zeldzaam werk het gantsche brein te wetten,
 Te dagen al het volk dat Thiel en Guerre kend,

Om eenmaal recht te zien waer dat het stuk belend
 Men laat een grooten hoop van allerhande lieden
 Beschryven in den Raad, en voor het Hof ontbieden,
 Men hoort, men onderzoekt, men vraagt men overleid,
 Maar 't is al enkel nacht al dat 'er word gezeid.

Hoe naeu dat iemand spoort, de waarheid is verlooren,
 Het stuk is zonder grond, en lossen als te vooren;
 Soo dat de Rechtet dubt in zoo een vreemd geval,
 Onzeker meer als oit wat hy gelooven zal.

Laat ons hier, myn vernuf, het stuk gaan overwegen,
 En stellen eens het werk gelyk het is gelegen,

Op dat een wakker oog, eens recht beschouwen mag,
 Hoe duister, hoe bedwelmt, hoe diep de waarheid lag.
 Neemdacht, wie dat je zyt, wat dat 'er kan geschieden,
 Men vond hier viermael tien en vyf bezette lieden,

Die spraken wonder rond, en als met eene stem,
 Verdoemden Thiels bedryf, en vielen tegens hem.

Zy gaven (zoo het bleek) hier van bequame reden,
 Zy kenden dezen gast, een langen tyd geleden,

Zy kender Guerre zelfs ook van der jonkheid aan,
 Soo dat aan al haer doen geen twyffel is te slaan.

En onder dit getal zoo word 'er een gevonden,
 Die aan Panfette zelfs door maagfchap is gebonden,
 En deze hield den Raad van Guerre wonder goed:
 Want wie beschuldigt oit zyn Vriend of eigen Bloed?
 Een ander lang gewend haar beider fchoen te maken,
 Gaf ook met groote glimp oirkondfchap dezer zaken,
 Vermids dat hy verklaart dat Guerre grooter fchoet,
 Als heden op den dag de flimme linker doet.
 Daar waren boven dat nog drie verfcheide Mannen
 Tot nadeel van den boef ten vollen in gespannen,
 Die zeiden dat hun Thiel, als hy quam van de reis,
 Had met een vollen mond geopend zyn gepeis,
 Dat hy doen had verklaart te hebben voor genomen,
 Door eenig flim beleid in dezen boel te komen;
 Dat Guerre was gequest en aan zyn dood geraakt;
 Na dat hy hem zyn Erf te vooren had gemaakt.
 Nog twee van dit geval die quamen openbaren,
 Hoe zeker jong Gezel den kryg had laten varen,
 Die (mids hy zynen weg voor by Thouloufe nam,
 En flechts daar op een fprong en by gevalle quam)
 Had wonder veel gezeid van zyn wyd loopig dwalen.
 En hoe hy was verreeft tot in de Vlaanfche palen,
 En hoe hy Guerre zelfs voor dezén had gekend,
 En dat hy van den kryg gantsch deerlyk is gefchent,
 En dat hem in den slag een been is af gefchooten,
 En t'wyl het ongeluk hem byfter heeft verdooten,
 (Mids hy een houten voet moet dragen aan het lyf)
 Dat hy in Nederland ging zoeken tyd verdryf;
 Dat hy noch heden leeft, en weder ftaat te komen,
 Schoon dat een flimme guit zyn plaats heeft in genomen
 Al dit word by den Oom den Rechter voor geleid;
 En wat hem vorder ftyft en bleef niet ongezeid.
 Maar Thiel weet evenwel hier tegen veel te zeggen,
 Hy komt in tegendeel getuigen over leggen:
 Tot veertig in geral, zoo vast in haar befluit;
 Dat fchier het meefte volk voor hem het vonnis uit.
 Vier Susters op een ry, die Guerre broeder hieten,
 Die zag men dat voor eerft haar eigen Oom verlieten;

Die zeiden met bescheid en stelden voor gewis
 Dat hy, die word heticht, haar eigen broeder is.
 De grond by haar geleid, de reden diese zeggen,
 Is vast (gelyk het schynd) en niet te weder leggen;
 Zy wyzen voor den Raad niet weinig teikens aan,
 Die groot en wichtig zyn en klaar voor oogen staan;
 Zy toonen even staag, dat in zyn gantsche wezen,
 Het maagschap is te zien, het kroos gelyk te lezen;
 En schoon hy is veroud, 't wassen van den baard,
 Dat zich in hemvertoond de grond van haren aard.
 Het schein een vast bewys, wanneer de Sisters spraken,
 En 't bracht geen kleingewicht aan Thiels verbotte zaken
 Want daar en is geen mensch die van haar qualyk sprak
 Soo dat aan haar geloof geen wettig stuk onbrak.
 Noch quam 'er voor het Recht een deel van haar geburen
 Die spraken op den Oom, en al zyn looze kuren,
 Die spraken voor den Man, en voor zyn goede trou,
 En voor haar eerlyk Huis, en voor de jonge Vrou.
 Zy gaan tot vaster grond in volle daad getuigen,
 Wie dat hy is geweest, ook doen hy plag te zuigen;
 Zy kennen op een draad wie dat hem heeft geteeld,
 Als hebbend' onder een wel duizend maal gespeeld.
 Daar zyn 'er onder hen die voor de Wet verklaren,
 Dat zy op Guerres feest als bruilofts gasten waren,
 En dat ook even doen, wanneer hy ging na bed,
 By hem op zyn gelaat ten naauften is gelet:
 Dat aan zyn rechter hand drie groote vratten stonden,
 En dat in zynen mond twee tanden zyn gevonden,
 Gewassen over een, ook dat hy nagels had,
 Niet rond, gelyk men plag, maar rou en byster plat;
 Dat aan zyn linker oog een plek was aan te wyzen,
 Daar als een druppel bloeds schein uit te willen ryzen,
 Dat midden op zyn hoofd een kaal gehuchte stond,
 En dat men heden noch dit eigen teiken vond.
 Veel zeiden boven dien, hoe op zyn weder komen,
 (Eer hy tot Artigat zyn woonplaats had genomen)
 Hy menig goed gezel by namen heeft gegroet.
 Gelyd men in 't gemeen de beste Vrienden doet;

En zoo 'er eenig mensch oit twyffel ſcheen te maken,
 Wie dat hy wezen mogt als hy hem quam genaken,
 Dat hy van ſtonden aan daar op in voorſchyn bragt,
 Iet, waar door dat al het ſtuk werd nader overdagt,
 Hoe! (zeid hy kenje niet die met u plag te kooten?
 Die nevens u den bol zoo dikmaal heeft geſchooten?
 Die eens de zwarte beek wel geeſtig over ſpronk,
 Maar op-den tweede maal in diepen modder zonk?
 Hoe! komt u niet te voor dat wy eens vrolyk waren,
 Als Floor en moye Thryn te zamen gingen paren?
 Hoe Floor zoo dronken was, dat hy den gantsche nagt
 Aan Tryntjen niet en quam, op Tryntjen niet en dagt,
 Of is u dan ontgaan dat wy eens gingen mommen,
 En met een loffen kop een Vryſters Huis beklommen?
 En hoe ik werd onthaalt by zeker korſel Wyf,
 En kreeg een vuilen bras van boven op het lyf?
 Met zoo een klaar verhaal van diergelyke zaken,
 Soo was 't dat hy terſtond hem kenbaar wiſt te maken;
 Want dien het was gebeurt al wat 'er is verhaalt,
 Die voeld dat zyn onthoud in geen en dwaalt.
 Noch zyn er vier gelyk die wonder net getuigen,
 Dat Guerre maar en zoekt hier voordeel uit te zuigen
 Da hy door ſlim bedrog, en voorbeſachten raad,
 Dat hy met enkel liſt gedurig onne gaat.
 Dat hy wanneer zyn Neef uit ſpanjen was gekomen,
 Hem, als zyn naaſte bloed, heeft willig aan genomen,
 Een langen tyd bemind gelyk zyn eigen ziel,
 Tot dat hy naderhand met hem in moeite viel.
 Dat hy noit aan zyn Neef en toond' een bitter wezen,
 Als zedert dit verſchil is onder hem gerezen;
 Dat ſchoon hy zich nu draagt gantschwinig in de ſchyn,
 Hem dikmaal heeft bekend zyn eigen bloed te zyn.
 Panſette, zoo het ſcheen, in alle ding bedreven,
 Doet met een ſtout gebaar den Rechter dikmaal beven,
 Hy brengt veel dingen by die niemand weten kan,
 Als die een Vrouwe kend, gelyk een echte man.
 Hy zeid wat tuſſchen hen al dikmaal is geſproken,
 Eer hem de neitel-band ten leſten is gebroken,

En hoe de Vrou haar droeg, als hy den gantsche nagt,
 (Tot negen jaren lang) lag hy haar zonder kragt.
 Wat zy, wat hy bedreef, wat zy te zamen zeiden,
 Als zy hy wylen scheen van hem te willen scheiden,
 In 't kort, hy wist 't al, tot aan het minste ding,
 Wat in het stille bed of elders omme ging.
 Betrande stond beschaamd met tranen op de wangen,
 Stond met een stille mond, en gaf haar des gevangen;
 En, schoonze niet en sprak, men zag aan haar gelaat,
 Dat al wat Thiel verhaalt gewis en zeker gaat.
 Het gansch gezin bekend, dat hy, naaut'huis gekomen,
 Had na een zeker kleed van stonden aan vernomen,
 Een kleed alzoó geboort, en dus of zoo bereid,
 In zeker oud buffet te vooren wech geleid:
 En dat men zyn gewaad, gemaakt gelyk hy zeide,
 En uit de koffer trok en voor zyn oogen leide.
 Dit al gelyk hy sprak alzoó te zyn geschied,
 Was aan de meid bekend; en zy onkend 't niet.
 Maar onder dit verhaal van zoo verscheide zaken,
 Dat Thiel op dit geval wel destig wist te maken,
 Soo heeft hy noch een stuk Bertrande voor gestelt,
 Waarom schier al het Hof voor hem het oordeel veld:
 Hoort, zaid hy tot de Vrou, wild gy u recht beweerén,
 En met een vollen eed voor God den Schepper zweeren,
 Dat gy my voor u Man of Guerre niet en houd,
 En loochent in der daad aan my te zyn getrouw,
 Soo sta ik hier bereid, ik zeg het ander werven)
 Soo sta ik hier bereid een wreede dood te sterven;
 Kom hangt dit lichaam op, of dood het met het zwaard,
 Of breekt het op een rad, ik ben de straffe waard.
 Dit spreek ik uit de borst ik zal 'er in volherden,
 En gy kond met 'er daad u eigen rechter werden:
 Zweert maar, het is gedaan, maar zoo je 't niet en doet,
 Soo weet dit edel Hof wat my gebeuren moet.
 Bertrande stond verzet, en wou op zyn begeeren,
 Geen eed ter Wereld doen, ook hem niet laten zweeren
 Dies roept hy wederom: Hier komt 't aan den dag,
 Dat my de sijnad geschied, alleen maar uit ontzag;
 Da

Dat zy door haren Oom voorzeker is gedwongen,
Tot al dit loos bedryf, en deze vreemde sprongen?

Men neem haar uit zyn Huis, en uit de slaverny,
Soo is zy van bedwang, en ik van banden vry.
Nog brengt hy lieden voort, die wyden breed verklaren,
Wat hun van deze Vrou wel eer is wedervaren;
Hoe zy van haren Oom geen twyffel oit en floeg,
Dat hy tot haren man een vinnig herte droeg,
Dat hy haar had gedreigt ten huize uit te dryven,
't En ware zy verstond in dit geding te blyven;
En niemand, wie het was, en hoord' uit haren mond,
Dat zy haar by den Man niet wel geruften vond.

Maar in het tegendeel, in acht geheele jaren,
Die na zyn lange reis nu over streken waren,
Had ieder een gemerkt dat zy hem dikmaal praes,
En vriendschap over al in volle daad bewees.

Ziet dus stond al het werk, dus is het stuk gelegen,
Dus gaan de lieden aan De Rechter is genegen,
Tot Thiel; en vry te meer, ter eeren van de trou,
En van het aardig kind, en van de jonge Vrou.
Maar 'wyl de Rechter dubt in zoo verwerde zaken,
En zit in diep beraad om uit den war te raken,
Soo daalt 'er uit de lucht een onverwacht geval.

Dat tot de gronden zelf het stuk ontdekken zal.
Juist op dien eigen tyd dat honderd vreemde dingen,
Verbaasden al het volk en noch in twyffel hingen,
Soo komt de rechte Man ten lesten aan den dag,
Maar wonder vreemd gestelt en anders als hy plag;
Een stelte voor een been, die moet den Landser passen,
En hem was aan den mond een rouwen baard gewassen.

De kryg, de lange reis, met ander ongemak,
Verteerd de groene jeugd; en maakt de leden zwak,
Hy van den Oom bericht hoe al de zaken stonden,
Heeft strak met grooten ernst zich in het Hof gevonden,
Daar klaagt hy zyn verdriet te midden in den Raad,
En eischt te zyn gehoord op dat 'er omme gaat.

't Hof heeft op zyn verzoek een vast besluit genomen,
Hem op de versche daad voor hen te laten komen;

En meind ook nut te zyn de Vrienden al te maal,
 En wie 'er heeft getuigt, te dagen op de zaal,
 Te dagen even hem die met zyn looze trekken,
 Doet al de Wereld deur van onzen handel spreken,
 Voor al Bertrande zelfs, verzelt met haren Oom,
 Om eens op vasten grond te raken uit den droom.
 Voor eerst zoo word gehoord die nu was aan gekomen.
 Die heeft het Hof met ernst en deftig voor genomen?
 Hem wo d al voorgesteld wat Thiel was af gevraagd,
 Daar in hy na den eisch zich niet te wel en draagt:

Hy antwoord eenigzints, en geeft ook goede reden,
 Maar geenzints als het diend, en niet in volle leen:
 Want als men t'zamen voegd wat d'eenend'ander zeid.
 Soo vind men dat de boef al vry wat breder weid.
 Doch om in vollen eisch op al het stuk te let en,
 Soq laat hem Guerre zelfs den boef voor oogen zetten,
 Dies staat een ieder stil verrukt in dit geval,
 En ziet wat voor gebaar de linker maken zal.
 Met dat hy Guerre zag, en hoort den Rechter spreken,
 Begint hy meer als oit in woorden uit te breken;

Hy

Hy noemd hem boeven ſchuim, bedrieger, ſlimme guit
 En ſtort zyn vinnig hert men groote brokken uit:
 Hy roept met ſtout gebaar: Ik wil my laten hangen,
 Soo ik niet met een woord den ſiel en weet te vangen,
 Soo hier niet ſtraks en blykten klaarlyk werd getuigt,
 Dat hy het al verciert, en uit de vinger zuigt;
 Dat hy met geld bekocht aldus beſtaat te liegen,
 En door zyn Oom verleidden Rechter wil bedriegen,
 Dat ja de linker zelfs, hoe ſlim hy wezen mag,
 De waarheid even nu zal brengen aan den dag!
 Daar ging Thiel aan het werk, en door verſcheide vragen
 En van zyn eerſte Jeugd, en van zyn rype daagen,
 En van zyn Huisgezin, en van zyn echte Wyf,
 Vald hy den goeden Man geweldig op het lyf,
 Hy brengt daar in het ſpel zoo veelerhande zaken,
 Dat Guerre ſtond en keek onzeker wat te maken;
 En ſchoon hy naderhand wat ruimer quam te gaan,
 't Is niet gelyk als Thiel te vooren had gedaan.
 Het Hof niet wel bewuſt waar heen dit wilde ſtrekken,
 Vind goed den ſlimmen gaſt van daar te doen vertrekken,
 Houd Guerre binnens deur, en vraagd hem daar alleen
 Dat niet een levend menſch op aarden is gemeen,
 Iet dat zyn Wyf betreft; en dat 'er was geſproken,
 Al hy met haar alleen in 't bedde lag gedooken,
 Iet dat zyn Kamer raakt of ander ſtil beleid,
 En dat noit eerbaar Man aan vreemde lieden zeid.
 Hy antwoordt als het diend, en 't word terſtond geſchreven
 En ſtraks is wederom Panſette plaats gegeven,
 Die op het eigen werk ten naauſten onderzocht,
 Heeft mede klaar beſcheid ten vollen uit gebrocht,
 Soo wel als Guerre zelfs, of wie het mochte raken;
 Diesacht dit al het Hof voor wonder vreemde zaken,
 Vermids men uit het werk gelyk met oogen ziet,
 Dat door een ſlim beleid, dit gantſche ſtuk verſchiet
 De Vrinden al gelyk, zoo haalt zy dit bemerken,
 Ten vollen nu gezind de zaken uit te werken,
 Doen op dien eigen tyd de Suſters binnen ſtaan,
 Die voor den looſzen hoef zo byſter hevig gaan,

Zy laten boven dien zich op de zaal vertoonen,
 Al wie tot heden toe den linker wou verschonen:
 Zy laten niet-te-min ook komen aan den dag,
 Al wie 'er voor het Recht voor Guerre tuigen mag,
 De Sisters voor den Raad te zamen in getreden,
 Gaan letten op den man en zyn geheele leden.
 En naar een diep gepeis; maar op den eigen stond,
 Soo komt een tranen bad haar rollen op den mond,
 Zy treden nader toe, zy gingen hem omvangen,
 En blyven met den arm hem aan de leden hangen;
 En d'oudste van de vier ging spreken tusschen by,
 En bracht haar woorden uit gebroken door geschry:
 ô Broeder! zyt gegroet, eilaas, wy zyn bedrogen,
 Wy zien te dezer uur hoe dat gy zyt beloogen,
 Wy zien nu met 'er daad hoe veel u wezen schilt,
 Van hem die hier den naam van Guerre voeren wilt.
 Hy heeft door slim beleid en ongewoone kuren,
 Misleid, ons dom verstand, en al de naaste bureu
 Misleid, gelyk het blykt, by na de gantsche Stad;
 Want hy weet u bedryf, en ik en weet niet wat.
 Ach! zoo een slim bedrog, en zoo een zeldzaam liegen,
 Sou ook de wyfste zelfs, en al het Land bedriegen;
 En lieve, steld het quaad tot onzen laste niet,
 't Is enkel mis verstand, al wat 'er is geschied.
 Eer dat de Suster zweeg en sloot haar droeve reden,
 Soo quamen op een ry de Swagers aan getreden,
 Soo quam meest al het volk en viel den linker af,
 Dat aan het zeldzaam stuk een ander wezen gaf.
 Men zag den rechten man in dit gewoel bewegen,
 En daar quam ziltig nat hem uit het oog gezegen;
 Want t'wyl zyn naaste bloed hem om den halze viel
 Soo was hy gantsch heroert tot aan zyn diepste ziel,
 Maar als Bertrande zelfs tot Guerre quam te naken,
 Soo zag men hem terstond zyn droeve tranen staken;
 Hy weerd de jonge Vrou, hoewel zy deerlyk ziet,
 Hy toond haar fier gelaat, en hy en kustze niet.
 Zy knield daar op de zaal met tranen overgooten,
 En roept dat uit bedrog de mislag is gesprooten;

Zy vald hem om den hals zy kust hem menigmaal
 Maar hy verliet het Wyf, en vry met harde taal.
 Schoon (zeid hy) dat ik was gereist in verre landen,
 Het reizen evenwel en breekt geen echte banden,
 De trou die blyft gezet, waar dat zich iemand vind,
 Het is een vaste knoop die Echte Lieden bind.
 Of zich dan hier een Vriend of Broeder mag vergiffen,
 Of dat een verre Neef of Suster komt te missen,
 Dat zie ik over 't hooft, en laat 't henen gaan,
 Vermist het eenigzins in reden kan bestaan..
 Maar dat een echte Wyf zal haren Man vergeten,
 Waar heeft oit menschen kind zyn leven dit geweten,
 't En is te geener tyd bevonden in der daad,
 Van daar de zonne ryft tot daarze slapen gaat.
 Gy hebt myn groene Jeugd, myn eerste kracht genooten,
 En uit ons echte bed daar is geen kind gesprooten:
 Ik heb u lang onthaald, gelyk myn echte Vrou,
 En door zoo menig jaar verzegelt onzen trou,
 Hoe! kan 'er iemand vreemds tot uwe koets genaken:
 Of kan men ongemerkt u teere leden raken?
 Of was u myn gebruik of handel niet bekend,
 Dat u een guit bekruipt, en onzen leger-schend?
 Hoe dat het wezen mag, gy hebt, door licht gelooven,
 Gy hebt door los-bedryf u eere laten rooven
 En 't is niet zonder grond dat eenig kriel gepeis,
 Hier onder heeft gespeeld ten dienste van het vleis.
 Wie kan u dit bedryf, wie kan het u vergeven,
 Hoe zal een eerlyk Man met u in vrede leven?
 Ach! waar een dertel Wyf haar Leger-trou besmet,
 Daar is geen vreugde meer ontrent het echte bed.
 Bertrande stond bedwelmd en met verdriet bevangen,
 Daar quam een tranen vloed haar rollen op de wangen,
 Daar is geen adem meer die in haar boezem speeld,
 Het schynt dat zy verstyft of word een steenen beeld.
 Doch na de bleeke schrik een weinig is geweken,
 Begon de bange Vrou tot hem aldus te spreken:
 Godt weet het, lieve Man, die hert en nieren kend,
 Dat ik noch zuiver ben, al schyn ik u geschend:

God weet dat oit de lust tot vuile dertelheden
 Sig uit en heeft gestrekt door myn bezette leden,
 Al quam een ander Man ontrent myn echte bed,
 Myn ziel gelyke wel die vind haar onbesmet;
 Het lyf is maar een romp. geen quaad en word bedreven
 Indien men op het quaad geen wil en heeft gegeven;
 Voorwaar in deze borst daar woond een reingemoed,
 't Is maar het hert alleen dat booze ranken doet
 Ik heb zoo lange tyd u vriendschap moeten missen,
 En waar gy wezen mocht en konde niemand gissen;
 Waar is 'er eenig mensch die my betuigen kan,
 Dat ik oit ben gezien ontrent een ander Man?
 Ik hebbe zoo geleefd, ik hebbe my gedragen,
 Dat niemand (wie het zy) van my en heeft te klagen
 Ik hebbe staag verlangt, en vry niet zonder pyn,
 Dat gyeens wederom by my zoud mogen zyn
 En ziet! daar is een Man ten lesten hier gekomen,
 Die heeft, men weet niet hoe, u Vrienden ingenomen,
 Wie oit te vooren was bewust van uwen aard,
 Die riep het overluid dat gy voor handen waard.
 Hy werd tot my gebracht, u Oom quam hem geleiden,
 Hy was myn echte Man gelyk de lieden zeiden,
 En als hy nader quam, en dat ik hem bekeek,
 Soo vond' ik menig ding dat u in all's geleeke.
 Ik sloeg niet slechts het oog ontrent zyn kloeke leden,
 Maar dat myn hert bewoog bestond in vaste reden;
 Hy sprak met vollen mond van ons geheel bedryf,
 Tot aan het stil geheim van echte Man en Wyf,
 Van ik en weet niet wat, van alle Kamer zaken,
 Dat niemand is gewoon aan vreemde kund' te maken:
 Hy wist door al het Huis waar 't eenen 't ander stond,
 En sprak gelyk bewust, en op een vasten grond,
 Hy konde wat 'er is en alle dingen noemen,
 Gelyk al lieden doen die in haar eigen komen.
 Hier ben ik lieve Man, ten lesten door verleid,
 En wie kan tegen staan dat al de Wereld zeid?
 Doch als ik nader hand my vond te zyn bedroogen,
 Soo heb ik met 'er daad myn zin van hem getoogen,

Ik heb den Man ontzeid gemeenschap in het bed,
 Ik heb hem af gekeurd en uit 't Huis gezet.
 Ik hebbe boven dat wel honderd duizend werven,
 Ik hebbe schier gettaag gewensch'te mogen sterven,
 En zoo de goede God my niet en had bewaard,
 Ik hadde voor gewis myn leven niet gespaart;
 Ik had een vinnig mes gebruikt op deze leden,
 Ik hadde voor gewis myn boezem op gesneden
 Ik had e boos fenyn, ik had een harde bast,
 Myn lichaam in geperst, myn keele toe gepast.
 Ik had al over lang my dit verdrietig leven,
 Ik hadde deze ziel met krachten uit gedreven,
 Maar God heeft my getroost: dies heb ik, weerde Vriend
 Eer gunst en derenis, als harde straf verdiend.
 Hier op zoo bleef de Vrou in hare klagten steken,
 Haar tong is gantsch bezwaart, en kan niet langer spreken
 Zy vel daar in het stof, en op een blaauwen steen,
 En hiel den grammen Man ontrent zyn houtebeen,
 Met tranen, met beklag: Hy laat hem niet bewegen,
 Hy laat haar in den stand, gelykze was gelegen,
 Hy reikt haar niet een hand, hy bied haar niet een zoen,
 Maar poogdze van het been en van hem af te doen,
 Zy des al niet-te min en laat hem niet te kussen,
 Enkleeft hem aan het lyf. De Rechter spreekt 'er tusschen,
 En zeid hem: Seker, Vriend, gaat steld u tot geduld,
 Is hier een feil-gedaan, gy zyt niet buiten schuld
 Gy liet een jonge Vrou, en ging daar henen dwalen,
 En zocht u tyd verdryf in alle vreemde palen,
 Gy hebt u Jeugd verslonst, u besten tyd verquist,
 En dat haar eigen was dat heeftze staag gemist.
 Gy hebt u hoven dien veel dingen onderwonden,
 Uit dertel onverstand, en vry op losse gronden:
 Gy gaaft u na den Kryg, verloor u rechter been,
 En zeker dat verlies en raakt u niet alleen,
 Het is ook voor de Vrou; zy mist u kloeke leden,
 En houd zich evenwel met dit gebrek te vreden:
 Indien van hare zy een mislag is geschiet,
 Gy hebt voor haar geleid de grond van u verdriet.

Gy hebt uit losse waan veel dingen leggen praten,
 Bequamer in het bed: of in der nacht gelaten;
 En daarom quam een boef tot dit oneerlyk stuk,
 Het is dan uwe schuld, of enkel ongeluk.
 Indien die slimme gult haar wist te lijselaffen,
 Dat zal de strenge Wet, dat zal de Rechter straffen,
 Gy doet dat u betaamd, en voegd u tot de Vrou,
 En vierd, gelyk als eerst de plichten van de trou.
 De Rechter had gezeid, De Vrienden zyn vertoogen,
 En straks zoo werd het stuk ten naauften overwogen.
 De Fun word ingebracht, en voor het Recht gestelt,
 Het vonnis word geraamd, en over hem geveld,
 Syn straffe vast gezet, en openbaar gelezen,
 En hy een boef verklaart en tot der dood verwezen:
 Doch niemand van den Raad en acht den linker waard,
 Om als een Edelman te vallen door het zwaard,
 Maar hem werd op geleid om met den bast te sterven,
 En hy en mag geen graf voor zynen romp verwerven;
 Want als hy na de dood zal komen uit den band,
 Soo staat het schuldig lyf tot asch te zyn verbrand,
 En wat het goed belangt, dat word het Kind gegeven,
 En geenzints by den Raad den Koning toe geschreven;
 En of het schynen mogt in overspel gebaard,
 Noch word het evenwel een echte vrucht verklaard.
 Bertrande met den Oom en Guerre werd ontslagen,
 En geene van de drie moet straf en pyne dragen;
 En schoon men hier verzuim en quade slagen ziet,
 De Rechter evenwel en moeid de lieden niet
 Wat zal ik tot besluit van dezen handel stellen;
 Men kan in dit verhaal veel nutte zaken tellen?
 Een ding zeld' ik wel eer, en zeg het heden nog,
 Men dient geen Echte Deel te krygen door bedrog.

DE PRACHTIGE EN DERTLE

L I E F K O O S E R I E

V A N

M A R C U S A N T O N I U S

VELD-OVERSIE VAN DE ROMEINEN,

E N

C L E O P A T R A ,

KONINGINNE VAN ÆGYPTEN.

Als Brutus was geveld: zyn beste Vriend geslagen
 Syn ruiters in het stof, en dood ter aarden lagen,
 En dat het vry gebied van Roomen neder viel,
 En gaf den lesten snik, als uit een bange ziel;
 Doen is hy, die het werk zoo moedig had begonnen,
 Doen is hy door een Wyf ten vollen overwonnen:
 En dien een machtig Heir niet machtig was te slaan.
 Heeft door een dertel oog te gronde moeten gaan.
 Anthonius verplicht aan menig duizend knechten,
 Die hem ten dienste zyn om wonder uit te rechten,
 Socht geld aan alle kant, door hard en sneeg beleid
 Om hun te mogen doen, gelyk 'er was gezeid.
 Hy voerde tollén in, en stelde groote lasten,
 Ten diensten van het Heir, en al de grage gasten;
 Hy quam in Grieken Land, daar hy de Steden queld
 En waar hy immer konit daar gaart hy machtig geld.
 Het was hem opgeleid de Ryken aan te taffen,
 Die uit een hoogen moed op Romen niet en pasten;
 Dies is hy gantsch bezorgt te brengen aan den dag,
 Al wat 'er tot den Kryg hem noodig wezen mag.
 Hy ging om dezen tyd een Leider zyner Benden,
 Een kloek, een geestig Man, na 't Ryk Ægypten zenden
 Een

Een Man die op den dienst met grooten yver past,
 Die vind zich in het Hof, en opent zynen last.
 Hy zeid de Koningin, als dat 'er is bevonden.
 Hoe datze krygs-behulp aan Brutus heeft gezonden,
 Een vyand van den Staat, en van des Keisers bloed,
 En datze nu ter tyd des reden geven moet:
 Dat haar de Veldheer vraagt om af te mogen komen.
 Op dat van haar bedryf mag kennis zyn genomen,
 En dat men naderhand zal leggen in beraad,
 Wat by den Vorst te doen en haar te lyden staat.
 Cl opatra, verschrikt van dit hoogmoedig dagen,
 Staat langen tyd verschrikt, en in den geest verslagen;
 Zy kent de Roomsche macht, en haren strengen aard,
 En datze menigmaal geen Vorst of Koning spaart.
 Maar hy, die tot haar sprak, die quam haar angst te merken,
 En gaat met zoeter taal haar zwakke zinnen sterken,
 Hy zag haar wakker oog, haar roos-gelyke mond,
 Hy zag wat voor een geest in haar gezegelt stond.
 Princeffe, (zeid de Man) laat bange zinnen varen,
 En neemd geen droefheid op in uwe zoete jaren
 Myn Heer en is niet wreed, hy kend geen vinnig bloed,
 Dan als de Roomsche Staat een veldslag wagen moet.
 Dan is hy byster fel: Hy schynt gelyk te razen.
 Soo haast als in het Hof den hooren plag te blazen?
 Maar als de Vyand ligt, of zich gevangen geeft,
 Dan is hy wederom de zoetste die 'er leeft.
 U geest, u heus gelaat, en gantich bevallig wezen,
 Dat zal van stonden aan zyn moedig hert belezen;
 Ik weet 't voor gewis, zoo gy tot hem genaakt,
 Daar is geen twyffel aan, u peis die is gemaakt,
 Hy is van blyden aard en lieft de jonge Vrouwen,
 Begeeft u onder hem, 't en zal u nieu berouwen.
 Een frisch en jeugdig lyf dat is hem liefgetal,
 Maar schoonheid met verstand bemind hy boven al.
 Hier door is alle vrees uit haren geest geweken,
 Zy laat haar zinnen gaan ontrent haar oude treken;
 Zy weet dat haer gelaat ook wyze zinnen streelt,
 Zy weet hoe zy wel eer met Cæsar heeft gespeelt.

Zy weet dat haar verstand is t'zedert aan gewassen,
En datz' op dit gewoel niet eens en hoeft te passen.
Zy tyd dan op de reis, verzien van alle ding,
Niet ofze naar het Recht, maar tot een Feeste ging.
Zy weet aen al het werk den rechten zwier te geven,
Zy komt den zachten stroom van Cydnus af gedreven,
Haar schip is na de kunst en wonder net geboud,
Alwaar het ooge vald daer ziet men enkel goud,
De wimpels zyn damast die van de strengen vloogen,
Het roei-tuig al gelyk met zilver overtoogen,
De zeilen purper rood, het schoonste dat men vind,
De lucht met reuk gevuld, in plaatze van de wind.
De kabels zyn gekrolt zoo geestig als zy mochten,
En al het staande wand van zyd' en goud gevlochten,
Het roer van beelde-werk van groen en zeldzaam vee:
En Nymphen; geestig volk, die reyen op de zee.
De roeyers zyn geziert met groene myrte kransen,
En doen het aardig schip als op het water danffen,
Want noit en zag men riem of op of neder gaan,
Of 't word al na de kunst, en op de maat gedaan,
Ontrent de Koningin daer hoort men zoete keelen,
Daer hoort men op de Fluit, en op den hooren speelen,
Daar hoort men snaren klank en ander zoet geluid,
Gelyk men veeltys doet ontrent de jonge bruid,
Maer Maegden op geziert met wonder schoone rokken,
Die schynen als gemaakt om herten aen te lokken,
Die zaten op het boord en over al gedeild,
Terwyl het snelle jacht al zachtjens heenen zeild.
De lieden uit het land die komen aen de stranden,
En krielen overhoop, en brengen offerhanden,
En riepen wellekome met zoo een bly gerucht,
Als of 'er Venus zelfs quam dalen uit de lucht.
Daar komt een zachte lucht als vooren uit gevaren,
Daer stygt een zoeten reuk te midden door de baren,
En vuld de gantsche kust, dat noit en is geschied,
Soo dat een oog, en neus, en oor zyn lust geniet.
Me Vrou heeft boven al gantsch heerlyk laten maken,
Een Throon naar eisch geziert met enkel goude laken.

Daar

Daar zat in vollen glans, daer zat het aardig beeld,
 Terwyl om haren stoel een klein gezelschap speelt
 Te weten, menig Kind gekleed als Venus Jongen,
 Waaneer het in de Mei komt geestig uit gesprongen,
 En trest een jonge Maagd: En ziet, in deze stand
 Soo komt de gulde Berk gevaren aen de strand.
 Maar t'wyl de zoete leugd en al de Maegden zongen,
 Soo komt het nieuwschier volk in haasten aengedrongen;
 Een ieder is belust het schoufspel aan te zien,
 En wie 'er komen mag, en wat 'er zal geschien
 Geen Man bleef op het Hof, geen Vrouwen op de straten
 Soo dat de Roomsche Vorst daar eenzaam word ge aten
 Ook schoon hy bezig is, en in de Vierschaar zat,
 Sco byster is het volk met lusten op gevat.
 Dan hy liet met 'er daad de nieuwe Venus weten:
 Of zy met haar gevolg by hem wou komen eten?
 Zy gaat 'er tegen aan, en, beter nu gemoed.
 Send fluks een Edelman die haren Rechter groet,
 Die haren Rechter nood. De Vorst laat hem gezeggen,
 Al kan hy dit bedryf met reden weder leggen;

Hy

Hy toont zyn heuzen aard, hy word van haar onthaalt,
 Hy vind een groot beflag daar in het ooge dwaalt.
 Want schoon zy met 'er haast aldaar was aan gekomen,
 En noch tot haar verblyf geen plaats en had genomen,
 Soo is des niet te-min haar maaltyd zoo bereid,
 Dat zy niet voort en brengt als uit een sneeg beleid.
 De lichten even zelfs, die in de kamer hingen,
 Syn beelden na de kunst en diergelyke dingen,
 Syndieren uit het woud, zoo dat men in den brand,
 Een leeu, een crocodil, een beir of tyger vand.
 De kost word aan gedist door honderd nette knechten,
 Op veelerhande wys, en veelerlei gerechten,
 Al wat op tafel komt dat heeft een diepen zin,
 En die het wel bekeek die zag 'er wonder in.
 Geheel het tafel-werk bestond in goude vaten,
 Het zy dat iemand dronk of dat de lieden aten:
 Ook zyn 'er boven dat noch steenen in gewrocht,
 Al geestig af gemaalt en wonder dier gekocht.
 Antonius verbaast van zoo veel schoone dingen,
 Die hem voor oogen staan en zynen geest bevingen,
 Seid met een stillen mond: Geeft dit Ægypten Land?
 't En is maar kinder werk wat ik te Rome vand.
 Maar al het aardig tuig waar uit men heeft gedronken,
 Dat heeft het prachtig Wyfhaar gastenwechgeschonken
 Ook al het schoon tapyt, en menig ander kleed,
 Al was 't net gestikt en uitermaten breed.
 En op den naasten dag, als weder al de gasten
 Zich vonden aan den disch en als te vooren brasten,
 Soo was 'er nieu gieraad dat aan de muren hing,
 Soo was 'er ander goud, zoo was 'er alle ding.
 Dit heeftze wederom ten vollen wech gegeven,
 Soo dat van al den hoop haar niet en is gebleven.
 Sy schonker knechten by, en menig edel peerd;
 Geziert met schoon gewaad geheele schatten weerd.
 En dit noch andermaal tot drie verscheide dagen,
 Soo dat de Roomsche Jeugd en al de gasten zagen
 Dat noit en is gezien: maar zy en acht 't niet.
 Gelyk men aan haar doen en al haar wezen ziet.

Cleopatra, geleert in al de looze grepen,
 Die Vorsten machtig zyn in lusten wech te slepen,
 Onthaalt de Roomsche Jeugd met alle lekkerny;
 En zetters op het leest haar eigen tonge by.

Zy had een rappe ziel, en duyzend looze treken;

Zy kon haar sneeg gepeis in zeven talen spreken:

Zy had een stil vergif en lok aas in den mond,

Soo dat men herten lust in hare lippen vond.

Zy konde met een zwenk gestoorde zinnen breken.

Zy konde met een lonk een killig hert ontfeken;

Zy konde met een lag, of door een zoet gelaat,

Doen vloeyen als een beek van zoeten honing-raad.

Hoe gaat in dit gewoel, hoe gaat de jonkheid weyen!

Wat reist 'er voor een spel ontrent de zyde spreyen;

Geen Vryster slaapt alleen geen Maagden werd gespaart

Het geil Ægypten Land en Romen word gepaart

Zy streelt den jongen Vorst met duizend zoete woorden,

Die hem totaan het merg, tot in de ziel bekoorden. (sprak

Zy sprak Griex, Rooms, Hebreus, of ander vreemde

En watz' in wezen bracht dat strekte tot vermaak,

Zy sprak gewapent jok, zy gaf hem zoete nepen,

Zy boord' hem door de neus hoe zeer hy was geslepen;

Wat spreuk oit geestig luid, of op de liefde pakt,

Daar mede speelt het Wyf en troetelt haren gast.

Zy trok tot haar gebruik het puik van alle talen,

En wat 'er iemand kan uit snege boeken halen.

Geen woord is zonder zout, daar steken angels in,

Soo dat haar boezem scheen een woonplaats vandemin

De Vorst die zat verbaast, zyn geest is op getoogen,

En heeft het zoet fenyn allenxken in gezoogen,

Hy is niet die hy was, hy is zyn eigen niet.

Hy doet wat hem het vleesch en wat de lust gebied.

Hy die eerst Rechter was, die komt om peis te maken,

Die komt tot hare bank en pleit zyn eigen zaken,

Die bid met alle vlyt, dat zy het zoet geschil,

Uit gunste buiten recht, ten einde brengen wil.

Siet, hy die noit bezweek voor leed en harde vlagen,

En kan geen dertel oog, geen lust of weelde dragen

De wyn, de stille nacht de tochten van de Jeugd,
 En dienen nimmermeer tot spoooren van de deugd.
 Hy die een Veld-heer is, die word. eilaas! gevangen,
 Niet in een harden slag, maar door gebloosde wangen,
 Niet in een fel gevecht, maar door een zoet gelaat,
 Niet door een magtig Heir maardooreen Hoofschepraat
 Syn echte Bed-genood, by hem wel eer verkooren,
 Die heeft in zyn gemoed haar plaats alree verlooren,
 Zy vald hem uit het brein, zy gaat hem uit den zin,
 En hy vierd boven al de geile Koningin,
 Die speelt hem in den geest, en zweeft in zyn gedachten,
 Die kleeft hem aan het lyf, ook dikmaal gantsche nachten
 Soo dat hy zonder rust gedurig overleid,
 Hoe datze dient gestreelt, en hoe te zyn geveleid.
 De Kryg heeft nu gedaan, zyn onverzaagde knechten,
 Hoewel uit eiger aard genegen om te vechten,
 Syn al gelyk verstormt. Wanneer een Veld heer mald,
 Is 't Vreemd dat al het Heir in vreemde stuipen vald?
 Fluks reist het weerdig Paar naar Alexanderyen,
 Daar gaet 't op een nieu al weder op een vryen,
 Daar is men buiten zorg, en uit gelaten mal,
 Alleen hier in bedacht wat lust men plegen zal;
 Wat ranken: Wat bejag, wat ongewoone vonden,
 Ten diensten van de lust van nieu te plegen stonden,
 Die werden hier gezocht en naarstig overdagt,
 Die werden hier gepleegt en in het spel gebracht.
 De lieden zoeken vreugd, onzeker watze willen,
 En quisten Ryken zelfs in noit bedagte grillen:
 Geen moeiten zyn te groot, geen kost en is te veel,
 Ten dienste van den buik en van de gulle keel.
 Zy doen een groot beslag, en feesten toe bereiden,
 Tot anders geen gebruik als voor haar lieve beiden,
 En ieder poogt om stryd te brengen aan den dag,
 Wat duur en zeldzaam is, of geestig schynen mag.
 Zy doen waar van wel eer de menschen niet en wisten,
 Zy gaan een wed-spel aan om veel te mogen quisten,
 Zy kiezen rechters uit, zy stellen panden by,
 Zy hangen pryzen op voor kost of lekkerny:

Me- Vrou gaat boven al haar gullen hoogmoed toonen;
 Sy roemt op eenen tyd twee hondert duizend kroonen,
 En vyftig boven dat, wanneer het haar gevald,
 Te spillen over difch, als zy in weelde mald.
 De Vorft die hoort 't aan, maar kan het niet bevinden,
 Dat iemand op een maal een rykdom zal verflinden;
 Maar zy fteld in het werk de kragt van haren geest,
 En brengt hem voor het oog een wonderdeftig feest,
 Maar wat de keuken fchaft en fcheen niet by te komen,
 Al word ook menigmaal de tafel op genomen;
 Wat zy te voorschynt brengt, of aan de gaftern bied,
 De Vorft blyft onvernoegt, en hy en acht 't niet.
 Maar zy doet niet alleen den heeten dorft verdwynen,
 Met zoet en edel nat, met al de befte wynen,
 Met al dat Wyngaard geeft: maar des al niet-te-min,
 Sy drinkt ook fchatten zelfs en ryke peerels in,
 Daar hing een deftig paar ontrent haar frifche wangen,
 Die niemann oit en zag als met een diep verlangen,
 In water byfter fchoon en uitermaten groot,
 Een peerel, zonder meer, een peerel woeg een loot:
 Van dees heeft zy 'er een van haar paruik genomen,
 En fluks een vinnig zuur op tafel laten komen,
 Dat goot de Koningin in zeker aardig glas,
 En ftak doen in het vocht het edel zee gewas.
 Daar fmolt het fchoon Juweel en doen het was ontbonden
 En is 'er anders niet als zuiver nat gevonden:
 Dit werd in wyn gemengt, en tot eendrank gemaakt,
 En 't glyt hun door de keel, eer dat het iemand fmaakt.
 Siet daar een grooten fchat uit pracht alleen verflonden,
 Hoe danig in het land niet meer en werd gevonden,
 Hoedanig heden zelfs niet een en is bekend,
 Soo verr' de snelle zon haar gulden wagen mend.
 Noch is 't niet genoeg: Sy, door verwoede zinnen,
 Wil ook een tweeden dronk van nieuwen aan beginnen,
 Sy tast de peerel aan die haar noch over bleef,
 Die zy ook even doen al med' haar vonnis fchreef.
 Sy laat al wederom een bitzig water brengen;
 Maar die haar Rechters zyn en willen 't niet gehengen:
 En

En schoon al gaat de Vorst in 't spillen buiten maat,
 Noch pryft hy efter niet zoo gullen overdaad.
 Hy zit gelyk verbaast van dat 'er is begonnen,
 Hy pryft haar moedig hert, en geeft 't al gewonnen,
 Hy kust haar rooden mond, die meer verslinden kan,
 Als eenig machtig Heir, en menig duizend Man.
 Hy bid, en hy verbid; Sy laat de peerel blyven,
 Maar laat gelykewel haar ranken niet te dryven;
 Sy quist, gelyk als eerst, zy ging haar ouden gang:
 En zwom als in de lust geheele jaren lang,
 Sy kond' in alle ding den jongen Vorst behagen;
 Want reed' hy op het wild, zy was gezint te jagen,
 Of wil hy met den valk gaan vliegen in het veld,
 En zy en haar gevolg dat is 'er na gestelt.
 Als hy ter bane rend en oeffent hare leden,
 Sy krygt een fluxen hengst en komt 'er by gereden;
 Indien hy met den boog de wilde geiten schiet,
 Sy doet het eigen werk, en wykt den Veld heer niet.
 Of toond hy zich geneigt den ring te willen steken,
 Sy is met hem gezind een lans te komen breken,
 Ook dat is haar bedryf, en al het Ridder spel,
 Dat voegd haar na de kunst en uitermaten wel.
 Indien hy mommen wil, en geeft hem om te mallen,
 Sy laat het apen - spel haar mede wel gevallen;
 Of woelt hy door de stad in onbekend gewaat;
 Me-vrou onziet haar niet te drillen achter straat;
 Of wil hy met bescheid van groote dingen spreken,
 Sy brengt haar vonden in, en vry met gauwe streken:
 En schoon men wysheid pleegt te midden in den Raad,
 Ook daar is niet te doen dat haar niet wel en staat.
 Of zoo 'er oit Gezant zyn afscheid is te geven,
 Sy toond haar geestig brein, en hoeze weet te leven:
 Sy doet haar eigen woord ook in de vreemste taal,
 En daar en komt geen tolk ontrent de gulde zaal.
 Al wat de Vorst bestaat in danssen, loopen, springen,
 Sy brengt een geest en lyf bequaam tot alle dingen;
 Al wat hy met der hand en door het brein genaakt,
 Daar is zy veerdig by, en schynt 'er toe gemaakt.

Hy vond zich eens gezind, nu moede van de valken,
 Om met een hengel-rôe den visch te gaan verschalken;
 Maar wat de Vorst bestont het was gedurig mis,
 Wat aas dat hy gebruikt, hy kreeg niet eenen vis;
 Maar straks zoo weet de Prinse een visscher uit te maken,
 Die even in het diep zyn handel quam genaken,
 En naar een kleinen tyd zoo trok hy met den hoek;
 Een truit, een kleinen steur, of wel een grooten snoek,
 En ging dan wonder breed, Sy die het quam te merken,
 Sond fluks een duiker uit, die wist 'er op te werken,
 Die wist tot aan het aas van haren Vriend te gaan,
 En hing 'er in der haast een droogen haring aan.
 En als de scheone vangst werd uit den stroom getoogen,
 Soo loeg al 't Hoofsgevolg, al wat haar keelen moogen:
 Maar zy genaakt den Vorst met eenen Hooffschen kus.
 Na dat een ieder zweeg begon haar reden dus:
 Myn Heer, het is genoeg, ei laat het visschen blyven,
 Gy kond, naar myn begryp, al beter handel dryven;
 Vangt Ryken, machtig Vorst, gelyk het u betaamt,
 In dat manhaftig werk en waar je noit beschaamt.
 Maar t'wyl het dertel volk aldus te zamen speelde,
 En met een lossen toom haar gaven tot de weelde,
 Soo draait het snel geluk zyn ongestadig rad,
 Daar ryft een grooten twist te Romen in de Stad:
 Syn echte Bed-genood die was alree verdreven,
 Syn Broeder even zelfs die moet hem buiten geven:
 De Parthen boven dat zyn dapper in het veld,
 Soo dat Euphrates zelfs nu lag in haar geweld.
 De Vorst op dit geval als uit den slaap ontsprongen,
 Heeft door een beter zorg zyn tochten in gedwongen,
 Hy neemt de wapens aan, veranderd zyn gepeis,
 Verlaat het dertel Wyf, en geeft hem op de reis.
 Hy voert op zyn gebied twee hondert stukze schepen,
 En heeft in grooten ernst de zaken aan gegrepen;
 Maar Fulvia die stierf, en 't scheen een dienstig lyk;
 Want straks zoo was 't stil door al het machtig Ryk.
 Hy werd met Cesar eens dat makt de Staat geruster,
 En tot een vasten band, hy trouw zyn oudte Suster,
 Octavia

Octavia genaamt, een uit gelezen V ou,
 Een spiegel van het land? een peerel in de trou;
 Maar schoon zy deugdzaam is, en datze tweemaal kindert
 Noch word haar echte vreugd' in korten tyd verhindert,
 De Vorst trekt weder op, en heeft een grooten nagt,
 En 't schynt dat zyn gemoed na hooge dingen tragt.
 Maar doen hy weder quam ontrent de Grieksch palen,
 Hy zend Frontejus uit, en laat de Byzit halen;
 Daar gaat 't weder aan als op den ouden kers,
 Dewyl hy wederom haar eerste plaats verwerf.
 Een kee s wel eer-gevlamt, al is haar brand geweken,
 Genakktze maar het vier haar licht dat zal ontsteken
 Het vocht nu wat gedooit, zoo 't eens bevroozen was,
 Word met den eersten vorst zoo hard gelyk een glas.
 De Prins doet op een nieu aan haar zyn liefde blyken,
 Hy schenkt haar machtig Land, ja gantsche Koningryken
 En zy baard wederom, ja twee van eender dragt,
 Dat blaast haar zinnen op in ongewoone pracht.
 Sy wil al verder gaan, en vry al hooger roemen,
 Sy wil het eerste Kind de zonne laten noemen,
 Vermids het was een zoon, het ander hiet de maan;
 Siet, dus voed haar de Vrou door onbekende waan.
 Noch is haar moedig brein al hooger op gerezen,
 Sy wil van nu voortaan geen Koninginne wezen;
 Sy tracht door al het Ryk, zy wenscht te zyn gegroet,
 Gelyk men over al de grootste Goden doet.
 Sy ryft tot in de lucht, en laat haar Isis hieten,
 Sy laat ook offer bloed op haren altaar geten:
 Godinne, (roept het volk) gy zyt ons toeverlaat.
 Geeft zegen op het land en even vruchbaar zaat.
 Doch als hier van de Faam tot Romen is gekomen,
 Soo is zyn vreemd bedryf hem qualyk afgenomen,
 Niet een schier in den Raad van wien het wel bevalt,
 Dat hy zoo quiltig geeft en buiten echte mald.
 Maer hy wil evenwel zyn losse daad verschoonen,
 En van het groot geschenk bequame reden toonen:
 Hy zeide dat de-glans of eere van den stad,
 Niet in het goud bestond, of in een grooten schat;

Niet in het nemen zelfs van groote Koningryken,
Maar eer in milde gunst aen niemand oit te wyken.

Hy zeide, dat een Held of Prins van hooger aard,
Niet met een Wyf alleen en dient te zyn gepaart:
Dat hy zyn deftig Huis heeft wyder uit te strekken,
Om Zoonen over al en Dochters op te wekken:

Dat hy op dezen voet aan al de Wereld baad,
Vermids hy over al van zyne vruchten laat.

Dat hy zoo waarden schat niet toe en mag betrouwen,
Slechts aan den schoot alleen, van weinig zwakke vrouwen,
Maer dat zyn hooge stam al vaster dient gezet,

Door krachten van de Jeugd en gunste van het bed,
Hy zeide dat de Wet by Solon eens geschreven,

Waar door maer eene Vrou aen iemand werd gegeven,
Is voor het slechte Volk, niet voor een dapper Held,
Die boven 's Werelds ryk zyn hooge daden stelt:

Hy zeyd dat Hercules van wien hy was gekomen,
Heeft meer als eene Maegd haar teere blom genomen.

Niet uit ongure lust, maar om zyn edel zaat,
Te planten over al zoo verr' de zonne gaet.

Dus gaet de man te werk: hy wil zyn snoode vlekken.
Hy wil zyn loos beleid met schyn van reden dekken?

En schoon hem eenig vriend tot beter dingen raed,
Het schynt dat zyn gemoed in haar verzegelt staat.

Ja schoon zyn echte vrou van Keizers bloed geboren,
Heus, een zaem, deugdzaam schoonvanduizent uitgekoren

Komt af tot haren Man, en bracht hem machtig geld,
Om hem met nieuwen lust te brengen in het veld:

Cleopatra verzien van duizend looze treken,
Kan by hem even staag de zaken zoo besteken,

Dat hy gelyk als eerst aen haer geslingert blyft,
En niet als enkel leed aen zyn Gemaal en schryft.

Hy laet haer geenzints toe by hem te mogen komen,
Soo is zyn grillig hooft met tochten in genomen,

Met listen afgeleid, met lusten over heert,
Soo dat het deftig Wyf na Roomen weder keert,

Ook zonder hem te zien, of eens te mogen spreken,
Soo is de ware tucht hem uit de borst geweken;

Maar

Maar zy noch even wel verlaet haar plichten niet,
 Hoewel zy klaar genoeg den loozen handel ziet.
 Sy blyft gelykze was, zy blyft tot hem genegen,
 Sy wil haar broeder zelfs tot zyne gunst bewegen:
 Sy houd den oorlog op, tot hem de gantsche Staat,
 Gelyk als vyand houd, en krachtig tegen gaat.
 Augustus des gelaft, die ging hem vaardig maken,
 Hy trekt in haesten op, hy komt tot hem genaken:
 Hy krygt een machtig heir, en schepen op de ree.
 Want 't is hun beider wil te vechten op de zee.
 Maer t'wyl dat Cæsar werft veel duizendkloeke mannen
 En heeft met alle kracht de zinnen in gespannen,
 Om wel te mogen doen, zoo jukt het dertel paar,
 En niemand word 'er zorg in haren geest gewaer.
 Al wat 'er boerten kan, of zoete lust verwekken,
 Dat gaet het weelig volk tot haer gezelschap trekken:
 De gantsche Wereld treurt vermids den bangen tyd
 Maer dit ael-waerdig paer dat is alleen verblyd.
 Het schuim van al het land, en duizend lichte gasten,
 Die niet en zyn gewoon als in het vet te tasten,
 Die zweeven daerontrent; men hoort 'er geen verdriet,
 Maar staeg al nieuwe vreugd, en staag een anderlied,
 Maer ziet de tyd genaekt dat Cæsar op de baren,
 Quam met een gantsche vloot geweldig uit gevaren;
 Daer houd het speelen op, daer gaet den handel aan,
 Daer toont zich al het volk genegen om te slaan.
 De Koninginne zelfs en wil haar niet verschoonen,
 Maer gaet ook even hier haer moedig herre toonen:
 Het schein dat haer gemoed gelyk in alle ding,
 In druk, in vreugd, en schrik, aen haren Veldheer hing,
 De slag gaet dapper aen. Maer t'wyl de gasten vochten,
 En dat zich onder een de groote schepen vlochten,
 Ey ziet het dertel Wyf ontrekt haer van den hoop,
 En tyd met alle macht in haesten op de t op;
 Niet met een Jacht alleen, maer t'zestig groote kielen,
 Gewapent na den eisch, en duizend rappe zielen
 Die sleept de Byzit met, want dit was hare vloot,
 Die zy als Admiraal met volle macht gebod.

De Vorst word dit gewaer, hy ziet de schepen zeilen,
En hy en wil zyn hert ni t van haer laten deilen:

Hy scheid stra's uit het werk, en laat den grooten slag,
En geeft hem na de Vrou zoo aerdig als hy mag;
Wie heeft zoo vreemden stuk z'n leven oir gevonden?

Hy schynt aan haer gemoed aen haar te zyn gebonden:
Geen zwavel trekt het vier met zoo een snellen spoet,
Als zy dat moedig hert en al zyn krachten doet.

Daer ziet men met 'er daed d' rappe maats vertagen,
Daer ziet men inder haast de gantsche Vloot verslagen,
Daar is 't al bekaait. ô Schande voor den Vorst!

Die uit den stryd verloopt, en na zyn lusten dorst.
Wat kan dit moedig hert, wat kan de Veld-heer zeggen,
Als hy dit zeldzaam werk gaat naerder overleggen:

Hy zit alleen en dut, hy zuiloort langen tyd,
Hy knaegt zyn innig hert, en dat van enkel spyt;
Hy wil hem, zoo het schynt van alle menschen scheiden,
Hy wil in eenig woud een eenzaam leven leiden:

Maer zy die kunsten weet, noch heden onbekend,
Die heeft zyn treurig hert van droefheid afgewend.

Sy lokt hem weder uit tot alderhande lusten,
Sy brengt hem uit de zee en in haer eigen kusten;

Zy bied hem wederom het vet Ægypten Land,
Zy prent hem in de borst zyn oude minne brand.

Maer ziet! Augustus volgt als met de gantsche leden,
Hy tast haer grenzen aen, hy wind haer vaste steden,

Hy trekt noch dieper in, en leid hem voor de stad,
Al waer het weeld 'rig volk in lust en weelde zat.

Antonius ontwaekt van dit uitzinnig mallen,
Is dikmael in de weer om deftig uit te vallen,

Hy toont zyn moedig hert: maer 't is maer los bedryf,
Ey laas! al wat hy doet en heeft nier om het lyf.

Een slang aen wien den kop te morzel is getreden,
Die wispelt in het zand, en roert haer zwakke leden,

En geeffelt al het stof, maer 't is met haer gedaen,
Haer vyand lacht 'er om, en ziet het speeltjen aan:

Zoo gaet het met de Vorst. Zyn vloot en beste knechten,
Die zyn na dezen tyd onwillig om te vechten;

Zy vinden het verftelt als in den laaften nood,
 Vermids hy maer alleen en worstelt met de dood.
 Daer gaet 't over kant, een ieder fchynt te beven.
 En al wat hy vermag aan Cæfar op te geven.
 Ach! 't is 'er al verboft, de wyfte zyn bekaait,
 Zoo dat het ftuk verloopt, en op een einde draait.
 Wat zal de Veldheer doen? zyn brein begint te malen,
 Hy vald in dweepery, zyn losfe zinnen dwaalen.
 Ziet als een menfch vervald in druk en tegen fpoet,
 Dan is 'er altyd een die fchuldig wezen moet.
 Hy beeld hem zeker in (en 't konde wel gebeuren)
 Dat Cleopatra tracht zyn Vriendfchap af te fcheuren,
 Dat zy (zoo voor haer zelfs, als tot haer ryks behout)
 Met Cæfar flim verraed en looze ranken broud:
 Dat zy hem wil den dood met fchande laten fmaken,
 Om zoo, tot zyn verderf, haer peis te konnen maken:
 Hy meind dat hy het taft en als met oogen ziet,
 En zeid (maer binnens monds) wat doet een Hoere niet)
 Wie kan haer diepen grond haer flimmen aardbefchryven
 Wat kan zoo loofen Wyf voor ranken niet bedryven?
 Haer geeft gelykt een kolk, en geen zoo wyzen Man,
 Die na den rechten eifch haar gronden peilen kan.
 Maar hoe onaardig menfch, zal ik het konnen denken,
 Dat zy haar befte Vriend genegen is te krenken,
 Dat zy wil hinder doen aan een die haar bemind,
 En boven alle ding in haer vermaken vind?
 Neen, neen, aal weerdig hert, 'k en wil het niet gelooven,
 Dat zy haar eigen Man van eere zal berooven;
 Zy heeft te grootzen hert, te grooten liefde brand,
 Haer ziel gelyk ik weet, die is aan my verpaid.
 Doch hoe het wezen mag: of hoe het is gelegen,
 Ik ben tot aan het merg tot haer alleen genegen,
 Dat zal ik immer zyn, het ga gelyk het mag,
 Schön ik de bleeke dood ook nu voor oogen zag.
 Cleopatra bewuft wat hy van haar gevoelde,
 En wat 'er voor een brand in zyn gedachten woelde,
 Ontrok haer uit zyn oog: Vermids zy was bevreesft
 Voor zyn onftuimig hooft, en ongerusten geest.

Sy gaf haer in een slot met weinig Kamer Maegden,
Die haer bedroefden stand benevens haar beklagden.

Een slot, een deftig werk, daar zy haar beften fchat,
In ftilheyd op gebracht en in geflooten had.

Met opzet (zoo men houd) te branden alle dingen,
Wanneer tot haar bedryf de zaken qualyk gingen;

En onder dit bedryf zoo ftrooit men over al,

Dat zy in baren ftond uit enkel ongeval.

Veel meinden even doen, en vry tot harer fchande,

Dat zy Pelufium, een fleutel van den lande,

Een haven op de zee, een ingang van het Ryk,

Aan Cæfar over gaf, maar efter zonder blyk.

Dat zy in hoope ftond den Keizer om te zetten,

En door een zoet gevei tot lusten op te wetten,

Een kunst by haer gepleegt ook van der jonkheid aen;

Gelyk als zy wel eer aen Cæfar heeft gedaen.

Dat zy met haar gezicht wift landen om te roeren,

En Ryken neder slaan, en oorlog konde voeren,

Dat zy door zoete taal en door een rappe tong,

Den geeft en hooge macht van alle Prinzen dwong:

Dat zy op dezen voet haer zaken had begonnen,

Het rykt tot haar gebracht, haar broeder overwonnen;

Dat zy op dezen trek noch heden haer verliet:

En even haren pol en al het land verriet.

Maer of ze dus verftond haar dingen aen te leggen,

Dan of 't is een waen, een los, een ydel zeggen,

Dat laet ik heden daer als in het duifter ftæn,

En wil nu tot befluit van dezen handel gaan.

Zyn Vrienden wech gerukt, zyn fchepen af genomen,

Als hy nu zyn bederf op hem zag neder komen,

En dat 'er werd geloofd by hem en al het Ryk,

Dat Cleopatra zelfs nu was een droevig lyk,

Soo word hy door verdriet tot wan hoopaaangedreven,

En feld ten leften vast niet meer te willen leven,

Het is hem enkel druk en niet als ziel verdriet,

Dat hy de gulde zon, den fchoonen Hemel ziet.

Hy fpreekt dan Eros, aan: ô Troufte myner knechten!

Met 's Vyands machtig Heir wel eer gewoon te vechten

Komt

Komt trekt nu eens het zwaerd op my ellendig Man,
 Dat is de meesten dienst die my geschieden kan.
 Door steekt dit treurig hert, ik zal 'teen weldaet agten,
 Want ik en heb voortaan niet beter hier te wagten;
 Ik wensch voor al de dood, vermids zy niet en leeft,
 Die al wat my vermaakt in haer beslooten heeft.
 De knecht die staet verbaast van zoo een harde reden,
 Hem rilt een koude schrik door al de gantsche leden,
 Hy spreekt in zyn gemoed. Ik dooden mynen Heer,
 O Goden! Hemels Volk, gehengt het nimmermeer.
 Hy trok zyn degen uit, en zonder iet te spreken,
 Heeft in zyn jonge borst met alle macht gesteken,
 En vald daer op de zaal; en na een droef geluit,
 Eer dat 'er iemand komt, gaet hem het leven uit.
 Ach! Eros, zeid de Vorst, gy toont de rechte wegen,
 Gy toond met uwe daet wat ik behoer te plegen;
 Hy greep het eigen zweerd, en na een harde steek,
 Soo is 't dat hy verflaaut, en naar een bedde week.
 Daer komt het droef gezin in haesten aan geschooten,
 En vind met enkel bloed de Kamer over gooten,
 Antonius, hoewel tot aen de dood gewond,
 Die zeid haer met een zucht en met een bleeken mond;
 Ach! Vrienden 't is gedaen, laet dezen rompbegraven
 Daar myn geminde rust. Een van zyn liefste slaven
 Die zeid hem wederom, dat zy noch heden leeft,
 En even nu ter tyd gezonde leden heeft.
 Wel laat dan, zy de Vorst, my deze gunst verwerven,
 Dat ik in haren arm zal heden mogen sterven,
 Dat is myn lesten wensch. Men doet als hy gebied,
 Schoon dat het leste bloed hem uit de leden vlied.
 Men ging van stonden aen tot aan het slot genaken,
 Waar in het deftig Wyf haer graf had laten maken:
 Men klopt daer aen de poort, men roept 'er overluit.
 Maar daar en is geen mensch die hem de deur ontsluit,
 De Koningin beducht te worden over vallen,
 Hield zich in dit gebou als in beslooten wallen,
 De poorten blyve toe, ook wie 'er kloppen mag,
 Soo dat 'er noit een mensch een open deur en zag.

Dact

Daar was een teenen korf met koorden vast gebonden;
 Daar in zoo werd de Vorst ten lesten op gewonden,
 Tot aan het hoog verwulf: daer zag de droeve Vrou,
 Hoe zich haer nood-lot stelt, en waer het heenen wou.
 Wat is 'er nu te doen? het gaat 'er aen een klagen,
 Nadien ze geenen troost, geen uitkomst meer en zagen;
 Hy lag daer in zyn bloed, en daer en quam van hem
 Niet als een diepe Zucht, en als een flauwe stem.
 Dit was zyn leste woord: Ik hebbe zware slagen,
 Ik hebbe myn verderf in stilheid konnen dragen;
 Maer doen my werd gezeid dat gy niet meer en waerd,
 Heb ik van stonden aan myn leven niet gespaart.
 Ik heb een vinnig zwaard in deze borst gesteken,
 En ziet! myns levens kracht die is alree geweken.
 Maar dat en acht ik niet, mids ik in uwen schoot,
 Op heden voelen mag de Prangen van de dood;
 Dat ik den lesten snik van dit ellendig leven,
 Dat ik myns 's hertzen bloed aan u mag overgeven,
 Nu staat noch eens den arm om dit ellendig vleis;
 En geeft my doch een kus, het is de leste reis,
 Want ziet myn geest verhuist. Zy komt tot hem gezegen,
 Maer t'wyl zy neder boog, quam haer deziele tegen,
 Die vloog hem uit de mond, en met een bangen zucht,
 Zoo is zyn levens vonk verdwenen in de lucht.
 Zy viel hem om den hals, zy kust hem menig werven,
 Zy wenst dien eigen stond met hem te mogen sterven,
 Maer als men om den dood van gantscher herten zugt,
 Dan ziet men dat de spook wel elders heenen vlugt.
 Maer Cæsar die het Slot van alle kant bespieden,
 Hy zend 'er weinig volks, maar wel vertroude lieden,
 Die kregen op het lest een hoogen venster in,
 En zyn terstond gespreid door al het Huisgezin.
 De snege Charmiön die zag de gasten komen,
 En word van diepen angst ten hoogsten in genomen;
 Zy roept: ô Weerde Vrou! nu is 't al gedaen,
 Gy zyt in 's vyands magt, en moet te Rome gaen;
 Wat baat nu dit gebou? U Slot dat is verraden,
 En wy ellendig volk met droefheid overladen,

En eigen aan de dood De Koningin versloeg,
 Zoo dat haar teere ziel en bangen adem joeg.
 Zy greep een vinnig mes om haer verdriet te wreken:
 En wou het met 'er yl in haren boezem steken;
 Maar een van Cæsars volk, een wonder rappe gast,
 Die hield haar teeren arm en zwakke leden vast.
 Wel hoe! (begon de Man Princesse van den Lande,
 En vreesst geen ongemak, geen leed of droeve schande.
 En min de bleeke do d: Augustus is te zoet,
 Steld hem van nu voortaan een troost in u gemoed,
 Gy zyt te schoonen beeld om in verdriet te sterven,
 Gy zult wat u behaagt van zyne gunst verwerven,
 Gaat steld u maar gerust De Koninginne zweeg,
 Maar efter zoo gestelt dat zy ter neder zeeg.
 Hier op werd met 'er daad, aan Cæsar af gezonden
 En hem werd aan gedient hoe alle zaken itonden:
 Hy snelt hem naar het slot, begroet de droeve Vrou,
 En bid haar menigmaal dat zy haar troosten wou
 Maar al wat Cæsar spreek ten zyn maar Hoofschewoorden,
 Die haar (des wel bewust) in geenen deel bekoorden:
 Dies bleef haar eerste zorg, haer ziel is ongerust,
 En in een staag gewoel, en buiten alle lust.
 Of schoon de stille nacht komt over haar gezegen,
 Zy word noch evenwel tot slapen niet genegen:
 Zy woeld in haar gepeis van alle vreugd-ontbloot,
 En zy en vind geen troost als in de bleeke dood.
 Zy had een langen wyl nu laten onderzoeken,
 Uit reden, uit de daad, en uit verscheide boeken,
 Hoe dat men aller zachst kan scheiden uit het vleis
 Wanneer men bezig is ontrent de leste reis.
 Zy had e boven dien voor dezen menig werven,
 Veel slaven om gebracht, veel menschen laten sterven,
 Door adders; zeldzaam kruid, of ander slim fenyn,
 Om van de zachtste dood bewust te mogen zyn.
 Maar schoon men iemand smoort in rook of diepe vaten,
 Of tapt het leven af door bloed en ader laten,
 Daar was geen ander dood die haar bequamer dacht,
 Als door een gladde slang te werden om gebracht.
 Zy

Zy laat dan uit het woud, of uit de naaste dalen;
 Zy laat tot haar gebruik een fellen aspij halen,
 Die werd haar van een boer, te midden door de wacht;
 Die werd haar in een korf met fruiten toe gebracht.
 En of schoon aan den man het rot bestond te vragen,
 Wat aan de Koningin hem is gelast te dragen,
 De vriend is niet ontzet, hy toond het schoon gewas,
 Gelyk het was bedekt met kruid en edel gras.
 Hy toond 't niet alleen, hy bied 't aen de gasten,
 Maar niemand onderneemd de fruiten aan te tasten;
 Dies gaet hy ongemoeit, men leid den Huisman in,
 Die geeft hem op de zaal, en voor de Koningin.
 Hy doet gelyk hy kan, hy neigt hem met de leden,
 Hy spreekt geen vloofsche taal, maar onbeveinsde reden.
 Zy tast de fruiten aan, en roert het edel kruid,
 Maar des al niet te min daar quam geen adder uit,
 Zy werd geen beet gewaar dit heeftze vreemd gevonden,
 Vermids het zeker was een slang te zyn gezonden:
 Zy treed wat nader, toe en licht een vygen blad,
 En zag hoe vreemd het beest daar in gedoken, zat.
 Het droeg vier in het oog, een huid met roode plekken,
 Ook bobbels vol fenyn die hem de tanden dekken,
 En drilt zyn zwakke tong. Als zy den adder zag,
 Zoo sprak zy zonder schrik, en met een zoeten lag:
 Wel beesje zyt je daar? ik wacht u met verlangen,
 Gy moet noch even zelfs in dezen boezem hangen,
 Gy moet te dezer uur genezen mynen druk,
 En maken een besluit van al myn ongeluk.
 Wel aan dan tyd te werk, waarom zoo stil gezeten?
 Ik wensche wat ik mag van u te zyn gebeten?
 Kom spant u krachten in, en stort u zwart fenyn,
 Al dat een ander haat dat zal myn weldaet zyn.
 En schrik niet voor de dood, zy is mynshertenwenfchen
 'Zy is een zeker lot, een wech voor alle menschen.
 Zy is een vasten troost voor die in droefheid leeft,
 En hier in 't aardfche dal geen vreugde meer en heeft
 Nu steekt in deze arm, hy plag hier in te rusten,
 Die stof en voedzel gaf aan myn verdwaasde lusten;
 Kom

Kom schiet hier u vergif, kom schiet, ei lieve schiet;
 'k En zoeken geen vermaak, 'k en achte geen verdriet.
 Laat dit een woonplaats zyn van u vernynde vlekken,
 Dat aen den Roomfchen Vorst tot vreugdeplag te strekken
 Het lid, het eigen lid dat qualyk heeft gedaan,
 Dat moet in dit geval de straffe niet ontgaan.
 Wel aan dan, wakker Dier, en spaart geen teere leden;
 Gy waart 'er toe verzocht, en word 'er toe gebeden,
 En ziet geen schoonheid aen als gy u zwadder stort;
 Maer, wat ik bidden mag, zoo maakt de pyne kort.
 Ik heb tot nu geleest, en myn gezwinde jaren,
 Die zyn gelyk een rook in haesten wech gevaren,
 Myn tyd is nu vol eind: ik had een machtig Ryk,
 Soo dat ik niet een Prins in volle macht en wyk.
 Gelukkig waer ik noch, gelukkig boven maten.
 Had my de Roomfche Pracht in vrede konnen laten;
 Nu komt de wreede dood en snyd myn leven af,
 Myn loop die is volbragt, ik snelle naer het graf;
 Nu komt hier, kleine Jeugd, kom hier myn jonge fchapen;
 Daer is voor u geen tyd om vreugd te mogen rapen.
 Och of myn ongeval een einde mochte zyn,
 Van u verdrietig leed, en onverdiende pyn.
 En denkt niet datje zyt van Prinzen her gekomen,
 Eylaes ons droef geval dat heeft 't al genomen,
 Een wonder schoon beflag, en meer als eene Kroon;
 Die was voor u bereid, En stond u wonder schoon.
 Nu is 't al verkeert, en 't kan u licht gefchieden,
 Dat gy geen machtig volk, maer fchapen zult gebieden,
 Dat gy zult Herders zyn en leven in het woud,
 Daer niemand als met zweet zyn leven onderhoud.
 Hoe dat het wezen zal, ei leert de felle flagen.
 Ey leert in zoet geduld u zware lasten dragen;
 Daer komt ook met 'er tyd een einde van gequel;
 Ach! neem den lesten kus, en vaert voor eeuwig wel.
 En gy, ô waerde Vriend! ontfangt myn leste klachten;
 En wilt van my voortaan geen ander dienften wachten
 Hoe kan ik eere doen die aan een Prins gefchied?
 Ik ben voortaan, eilaas! ik ben myn eigen niet:

Ik ben in Rooms geweld, ik ben eilaes! gevangen,
 En 't doet my na de dood maer des te meer verlangen,
 Myn lichaam werd bewaert, myn vryheid is gedaen,
 'k En mag niet op myn borst, niet op myn harte slaen;
 'k En mag geen vlokken hairs uit dezen scheedel trekken,
 Men vrees (gelyk men zeid) men vrees voorkaleplekken
 Doch niet om mynent wil, maer om de Roomsche pragt
 Daer ik ellendig mensch nu lange ben verwacht.
 Men wil (ô machtig Vorst) men wil ons heden scheiden,
 Men wil my schande doen en in Triumphe leiden;
 Men wil my laten zien als ik en weer niet wat,
 Een schoufspel aen het volk, een geksmæer in de stad:
 Men wil al wat ik heb, myn schat, myn ryke kroonen,
 Men wil my tot een spot aen al de Wereld toonen;
 Maar dat en zal voorwaer zyn leven oit geschien,
 En my en zal geen mensch tot smaad gelêvert zien.
 Ik ben van edel zaed, en tot de kroon gebooren,
 En van myn ouders raed en heb ik niet verlooren:
 Ik ben van Ninus Huis, ik ben van Konings bloed,
 Ik ben van hooge stam, maer hooger van gemoed.
 Veel eer zal ik den geest uit deze leden drukken,,
 Veel eer zal ik de ziel uit dezen boezem rukken,
 Veel eer ten grave gaen met druk en ongeval,
 Als ik het schamper volk een schoufspel wezen zal.
 Ik hebbe nevens u, ik hebbe lange dagen,
 Druk, kommer, tegenspoed, in deze borst gedragen,
 Maer 't grootste ziel verdriet dat ik op heden ken,
 Is dat ik nu ter tyd van u gescheiden ben.
 Ik lieg ellendig Wyf, ik hebbe droever zinnen,
 Mids gy door achterklap u geest hebt laten winnen;
 Mids gy van my vermoed dat ik 't met Cæsar houd',
 En licht tot u bederf myn ranken speelen zoud'
 ô Goden wat een hoon! zal ik myn eigen leven,
 Sal ik myns herten troost den vyand over geven,
 ô Liever zyn geweer in deze borst gedrukt!
 En dit rampzalig hert by stukken uit gerukt.
 ô Liever in het woud van eenig beest gegeten!
 Of van een crocodyl de leden af gebeten;

Of liever af gedaalt tot in den zwarten poel,
 Wiens prangen ik alree in dezen boe em voel.
 Wel aan, ik wil terstond myn trouwe gunst betuigen,
 Daer zal een booze slang aen dezen boezem zuigen,
 En rooven my de ziel, en dat op dezen dag,
 Op dat ik met den geest tot u genaken mag.

Daer zal ik met bescheid (indien men hier beneden
 Noch onderling gebruikt de gronden van de reden)
 Daar zal ik met bescheid u maken openbaar,
 Dat ik om uwent wil my breng in dit gevaar.
 Wel neemdt dit Lichaam aan; want ik begeer te sterven,
 En wil benevens u een graf voor my verwerven.
 Hoe gram dat Cæsar is, hoe groot myn ongeval,
 Houd zeker dat de dood ons zamen paren zal.
 Terstond na dit gesprek, zy gaat de slang tergen,
 Sy gaat het vinnig dier als kryg en oorlog vergen.
 Maer 't beest dat stond bedubt en zat als in beraed,
 Of ook zoo witten arm met gift te quezen staet.
 Doch als de Koningin niet af en liet te quellen,
 Soo gaat het happig dier zich als ter weere stellen.

Het kromt zich in een bocht, en schiet ten lesten toe,
 En straalt haer in den arm, en niemand weet 'er hoe.
 Het gift doet zynen l. op door onbekende wegen,
 En 't komt gelyk een slaep haer om het brein gezegen:
 Sy trilt, zy zuizebold, en in een korten stond,
 Soo vloog haer met een zucht het leven uit de mond,
 Maer hoe de Vrouwe stierf en konde niemand weten,
 Sy was maer aen den arm als van een vloot gebeten;
 Men vond aen al het lyf een gaef en effen vel,
 Men vond een plexken rood, en anders geen gezwel
 Sy lag daar als een beeld, haer leden niet gebougen,
 Haer lippen niet verrukt, haar oogen onbewoogen,
 Alleen haer ryke Kroon, met diamand geziert,
 Die was, als zy verschiet, een weinig om gezwiert.
 En t'wyl dat Iras poogt haer Kroone wat te rechten,
 Soo komen op de zaal een deel gezwinde knechten,
 Door Cæsar af gestiert, die zien den handel aen,
 Maar 't is 'er al bekaeit het speeltjen is gedaan.
 De nette Charmiön, een van de Kamer Maegden,
 Die best van over lang de Koningin behaegden,
 Die lag alree gestrekt, bevangen van de dood,
 En was met haer gereist naer Charons zwarte bood.
 En t'wyl dat Iras spreekt met Cæsars Afgezanten,
 En zich noch bezig houd ontrent de diamanten,
 Vernam men dat de Maagd ter aerden neder viel,
 En liet ook op de zael een lichaem zonder ziel.
 Maer hoe dat deze twee zyn aan haer dood gekomen,
 En heeft geen levend' mensch tot heden oit vernomen?
 Doch hoe het wezen mag, zy waren aan de Vrou
 Versegelt met den geest, en tot het graf getrou.
 Cleopatra gezint haer aen den dood te geven,
 Die had aen Cæsar zelfs een korten brief geschreven,
 En had daer by verzocht dat zy met haren Vriend,
 Mocht van een eenig graf te zamen zyn gedient.

En

* De hoog Geleerde en wyd heroemde Heer JOH. van BEVER-
 WYK; in zyn *Iudæa Medicina Vetrum*, Cap: 2. I. onlangs uit gegaan,
 heeft op deze eigen gelegenheid wel aan gemerkt dat Cleopatra van
 de addee gesteken, als van een diepen slaap overvallen zynde, ge-
 heel ongewoelyk zaetjens is gestorven.

En eer bykans de Vorst haer schrift had over lezen,
 Zoo kreeg hy straks de maer' van dit ellendig wezen;
 Hy trad dan naer het slot, en zag het schoufspel aen,
 En heeft op dit gezigt haer hede toe gestaen.
 Ziet daar een magtig Vorst, en duizend groote dingen,
 Die al (gelyk een rook) in haest te niete gingen;
 En zoo gy d'oorzaak vraegt? het was geschonden trou,
 En dertel ongelaat ontrent een lichte Vrouw.

KORT VERHAAL
 VAN HET DROEVIG
 TROU-GEVAL

Tusschen twee Vorstelyke Perzoonen:

TE WETEN,
 DEN KONING

MASANISSA,
 ENDE KONINGINNE
 SOPHONISBA,

Als Syphax was verrast, en Asdrubal geslagen,
 En Cirtha met den schrik in haasten wech gedragen,
 Zoo is daer in de stad een zeldzaam stuk geschiet,
 Dat gy in dezen prent alleen ten deele ziet,
 De reste dient verhaalt, en nader aen gewezen,
 Want dat men niet en ziet is nut te zyn gelezen.
 Wel op gezwinde pen, doet ons een kort verhaal.
 Hoe dat ook liefde speelt ontrent het wreede staal,
 Ontrent den harden kryg, en midden in de zwaarden,
 En midden in 't gewoel van duizend felle paerden,

Op dat een ieder mensch mag leeren deze wet,
 Dat staeg op zyn gemoed is nut te zyn gelet,
 De schrik is door de stad en boven op de wallen,
 En straks zyn door het Heir de poorten over vallen,
 De Koning even zelfs die gaf hem vooren aen,
 En buiten zyn gebied en werd 'er niet gedaen.
 Hy snelt hem naer het Hof met duizend rappe gasten,
 Die staeg met grooten ernst op zyn bevelen pasten;
 Maer schoon hy nader quam, daer is geen tegen stand,
 Geen mensch ontrent de poort die hy in wapens vand.
 Alleende Koningin die zag den Veld-heer komen,
 En geeft haer op de zael met droefheid in genomen,
 Zy leid haer in het stof, hy bleef een weinig staen,
 En daarom ving de Vrou aldus haer reden aen:
 Gy die een Koning zyt wilt myner dog erbermen,
 Wilt my van overlast, van smaad en hoon bescher men,
 Daer is op aarden niet dat prinçen beter voegt;
 Ik was een Koningin eer gy ons leger sloegt.
 't Is u geluk geweest, en 't noot-lot van de Goden,
 Dat gy het veld behield en onze ruiters vloden,
 Nu bid ik, edel Held, bevryd my van de pracht,
 Die al de Wereld ziet ontrent de Roomsche macht.
 Men is al daer gewoon als tot een spot te toonen.
 Ook groote Schepters zelfs, ook hooggeduchte Kroonen,
 Ja Prinçen van het Land, en met een grooten smaet,
 Zoo plag men daer een Vorst te leiden achter straat.
 En dat, eilaas! alleen, vermids hy is geslagen,
 En niet en was gezint het Roomsche jok te dragen:
 Nu bid ik andermaal, ô waarde Land Genood,
 Geeft my niet aan de smaad, maar liever aan de dood.
 Laat my dit slechts alleen van uwe gunst verwerven,
 Laat my een Koningin, en niet een slave, sterven.
 Zy wou noch vorder gaan, maar haer bedroeft gemoed,
 Dat joeg haar uit 't oog een dichten tranen vloed.
 En t'wyl zy bezig is met dit verdrietig spreken,
 Zoo word de jonge Vorst van hare liefd' ontfteken;
 Hy weet niet wat hem schort, of wat hem overquam,
 Als hy dit vreemd gewoel in zynen geest vernam,

Hy stond daar met een Heir! en in het staal geslooten,
 En noch word hem een schicht tot aan de ziel geschooten
 Het leger dat hy leid, het wapen dat hy droeg
 En is voor hem niet sterk, voor hem niet vast genoeg.
 Zy was een hupze Vrou, en al haar gantsche leded
 Zoo fris gelyk een roos, en deftig in de reden,
 En geestig in gelaat, en schoon zy byster weend,
 Ook dat heeft haren glants in genen deel verkleent.
 Ziet wat een zeldzaam stuk is hier alree begonnen!
 Hy die verwinnaar is die word geheel verwonnen,
 Hy die een grooten roof aan 't leger geven wou,
 Die staat van zin beroof ontrent een teere Vrou.
 Wat dient 'er meer gezeid! die ving die is gevangen,
 Zyn gantsche ziele dwaalt ontrent haar teere wangen;
 Hy neemtze by der hand, hy licht haar uit het stof,
 Hy toont haar zoet gelaat, en leid haar in het Hof.
 Daar berst de Koning uit, en gaat haar openbaren.
 Hoe dat hy was verrukt door hare frissche jaren,
 Hy zeid haar niet als dat: en, tot een kort besluit,
 Zy die gevangen scheen die werd terstond de bruid.

Dit heeft de snelle Faam ten luidsten uit gekreten,
 En 't is van stonden aan door al het Heir geweten,
 Het dunkt een ieder vreemd, dat Masaniffa trout,
 Een die het tegen hem en met den Vyand houd,
 Een die van Asdrubal als Dochter is gekomen,
 En uit Carthago zelfs haer oorspronk heeft genomen.
 Dit stuk heeft ook beroert den grooten Africaan;
 Die gaf hem tot de Vorst, en sprak hem deftig aen:
 Wel hoe! manhaftig Held, laat gy de wapens varen;
 En pleegt een Wyf geweld op uwe frissche jaren?
 Is u grootmoedig hert zoo spoedig op gevat,
 Door kracht van Vrouwe lust, en ik en weet niet wat:
 Indien ik bidden mag, laet iemand dit beginnen,
 Die staag in weelde leeft met ongemoeide zinnen,
 Laat dat een lekker doen die lui daar henen gaat,
 En noit en is bemoeit met dingen van den Staat.
 Gy hebt tot uwer eer den vyand overvallen,
 't En is voor u geen tyd om nu te leggen mallen;
 De grond van ons beroep die eischt een strenge deugd,
 Dat u en my betaamt en is geen lesse vreugd.
 Gelooft 't, oogen lust is meer voor ons te schroomen,
 A's pylen vol fenyn die van den vyand komen:
 En geen zoo harden staal dat ons zoo vinnig wond,
 Als doet een teer gelaet, of wel een zachte mond.
 't Is vry een zwaerder stuk te toomen geile zinnen,
 Als legers op te slaan, en steden in te winnen;
 Maar 't een en 't ander werk dat is van ons bedryf,
 Het eene voor den geest, en 't ander voor het lyf.
 Maer dit ook edel Held, behoerje wel te weten,
 Dat schoon of Asdrubal is uit het veld gesmeten,
 En Syphax neergeveld, het was de Roomsche macht,
 Die Cirtha met geweld heeft onder haar gebracht.
 En daerom dient den buit, en wat 'er is gevonden,
 Geld, have menschen, vee, na Romen op gezonden.
 Ook Sophonisha zelfs, u troost en herten wensch,
 Is eigen aan den Staat, en niet aan eenig mensch.
 Zy dient ook met den roof de Vad'ren op gedragen,
 En wat hier is te doen dat is aldaar te vragen.

Gy ziet dan (zy dy wys) dat gy u driften stilt:
't Is ander lieden goed dat gy behouden wilt.
Gy hebt in my gezien, en menigmaal geprezen,
Dat ik de geile lust heb krachtig af gewezen:
Wel gy, die wilt een Vriend van Romeu zyn genaamt;
Doet hier en over al gelyk het u betaamt.
Een die zyn weelig vleesch kan speenen van de Vrouwen,
En met een hoog gemoed zyn lusten weder houwen,
Is ja een meerder Vorst, en vry een grooter Man,
Als die een hooge wal ter neder vellen kan.
De Vorst in zyn gemoed ontfelt van deze reden,
Gaet treurig uit het volk, gaat in zyn tente treden;
Hy vind zyn innig hert met tochten om gevoert,
Hy vind zyn innig hert ontfelt en gantsch beroert:
Hem komt aan d'ene zy de nieuwe Bruid bekooren,
Die houd de jonge Vorst tot zyn vermaak behooren:
Hem drukt aan d'ander zy de strenge Roomsche tugt,
Zoo dat zyn angstig hert in groote bangheid zucht:
Ten lesten berst hy uit: Wel moet ik haar verlaten,
Men zalze lykewel niet sleuren achter straten,
Niet toonen aan het volk, tot haar en myner smaad:
Neen Sophonisba, neen, daar is noch ander raad:
Ik heb 't u beloofd, u Man te zullen wezen,
Vermids ik boven al u schoonheid heb geprezen:
Of zoo dat niet en viel, zoo steld' ik efer vast,
Dat gy noit buiten eer zoud werden aan getast.
Ik wensch u Man te zyn, en ben tot u genegen,
Maar ziet, de Roomsche macht die kant 'er vinnig tegen.
En 't is een dwingeland die al de wereld queld,
En die ook even my heeft onder haar geweld.
Eylaas! myn eerste woord en mag u niet geschieden,
Maar 't tweede dat en kan u Romeu niet verbieden:
Een dronk naar eisch gemengt van eenig ras fenyn,
Die moet in dit geval u lesten trooster zyn.
Hy nam een gulden kop, hy laat de kruiden mengen,
Hy laat het droef geschenk aan Sophonisba brengen,
Hy voegt 'er woorden by: Doet als een Koningin,
Hier is u leste troost, hier u verlosser in.

Zoo haast de jonge Vrou de boodschap heeft ontvangen
 Daar rees een bleike verw ontrent haar roode wangen;
 Maar des al niet-te-min, zy nam den beker aan,
 En toont dat zy het woord ten vollen heeft verstaan.
 Is dit de bruilofs gift die my te dezer stonden,
 Van mynen Bruidegom, uit liefde werd gezonden?
 Is dit het schoon juweel? Edog ik ben bereid,
 De Vorst die heeft gedaan gelyk 'er was gezeid,
 Mag ik niet niet na den eisch en als Prinçesse leven,
 Zoo wil ik aan het graf my willig over geven?
 Een ding dat is my leed, dat ik als met de dood,
 Ontfing een tweeden Man tot mynen bed genood.
 Het woord is naau voleind, zy heeft den wyn gedronken,
 En wat 'er boven dreef, en wat 'er is geschonken,
 Daar bleef geen druppel in, zy leid haar in het bed,
 En wagt de bleeke dood en haar gestrengte wet,
 Zy maakt geen los gebaar met eenig zeldzaam huilen,
 Zy geeft haar uit het volk, en gaat in duister schuilen,
 En als het vinnig spook haar gaf de leste steek,
 Zoo was het gantsch verbaast dat zy niet eens en week.

H O L L A N D S

T R O U - B E D R O G,

ONLANGS. VOOR GEVALLEN.

OF liefde list gedooft, en of een wettig minnen,
 Mag werden uit gevoert door afgerechte zinnen,
 Door lagen, door bedrog, of ander slim beleid,
 Dient heden onderzocht, en hier te zyn gezeid.
 Maar om met beter grond hier van te mogen spreken,
 En recht te mogen gaan in deze slimme treken
 Zoo leeft voor alle werk, en weegt my dit geval,
 Dat ik hier door de pen aan holland schenken zal.

Lean-

Leander uit genood by zoete jonge lieden,
Ging daar de Jeugd hem leid, en na de zinnen rieden,
Zyn oog viel op een Maagd, die ik in dit geval,
Den naam van Roosemond op heden geven zal.
Hy was een rustig quand, en zy van schoone leden,
Zy eerbaer van gelaat, hy geestig in de reden,
Haar Ouders zyn gelyk en van gemeene stof,
Leander lykewel die slingert na het Hof.
Hy had een wyl gereist, en in de vreemde landen,
In allerley vermaak, verspilt zyn beste panden;
De boeken die hy kocht, en by hem had vergaart,
Die had hy wonder lief, maar al te veel gespaart.
De zoete Roosemond, was boven eige haten,
Van zeker Pete Moei een ryken boel gelaten:
Dit gaf haar schoonheid glans, en by haar rooden mond
Zoo was 't dat even hier Leander smake vond.
Hy werd daar toe geneigt, als met geheele zinnen,
Om zyne Roosemond voor hem te mogen winnen;
Hy dede wat hy kond', ook met zyn gantsche kracht,
Maar kreeg het voordeel niet dat by hem is gewacht.
By wylen schynt de Maagd tot hem te zyn genegen,
En op een ander tyd is zy hem bytter tegen;
Want als hy op het stuk en om het Jawoord quam,
Dan was 't dat zy terstond een ander wezen nam.
Hy quam eens op een tyd en woude troost verwerven,
Of anders (zei de quand) zoo moet ik heden sterven,
Ik wil van stonden aan gaan springen in de gracht,
Vermids gy myn verdriet en trouwen dienst veracht.
En als myn droeve ziel dit lichaam zal verlaten,
Dan zal u voor gewis de gantsche Wereld haten,
En spreken over u dit hard en vinnig woord,
Dat gy uit wreden aard den Vryer hebt vermoord,
Dan zal de zoete Jeugd u met de vingers wyzen,
En laken u bedryf, en myn getrouheid pryzen:
Ook zal 'er op myn graf een veers gehouwen staan,
Dat zal u (maar te laat) tot in de ziele gaan.
*Hy die hier binnen rust, schoon hem de Vryster minden,
Wist daar by ruste zocht zyn ruste niet te vinden.*

Zyn

Zyn liefd' is trou geweest, en uitermaten groot ;
Maar die zyn leven was die gaf hem na den dood.
 Nu zeg my, Roosmond, hoe zal u dit gelyken,
 Dat gy door al het Land, door alle Koningryken,
 Door al wat Wereld hiet zult eeuwig zyn vermaard,
 Niet om u zoet gelaat, maar om u fellen aard?
 Ey gaat een zachter wech, en laat u noch bewegen,
 Of ik ben tot het graf van heden aan genegen;
 Niet zoeter als de dood voor een die vierig mind,
 En die voor zynen loon geen troost met al en vind.
 De Vryster stond en loeg om al dit vinnig spreken,
 En zeide: Lieve Vriend, dit zyn maar Vryers trekken,
 Maar ranken van de Jeugd, die ben ik al gewend,
 En hebbe dat bedrog al over lang gekend;
 Soo haast een jonge Wulp maar eens bestaat te minnen,
 En dat het niet en gaat na zyn verwaande zinnen,
 Zoo roept hy (naar het schynt) als uit zyn diepsten noot
 En wil van stonden aan zich geven in de dood,
 En wil door enkel leed; of uit een diep verlangen,
 Zich by de Vrysters deur of voor haar venster hangen;
 Maar 't is maar schrale wind, en niet als loos beleid,
 Kom zeg, wie doet 'er eens wat dikmaal is gezeid?
 *k En acht geen Vryster wys, die om die malle grillen,
 Haar voegt in dit geval gelyk de linkers willen:
 *k En ben zoo schootig niet, nog van zoo lossen aard;
 - Want van een klein gerucht en was ik ooit vervaard.
 Leander, zy dy wys: verlaat u slimme lagen,
 Het wild dat gy vervolgt en is zoo niet te jagen;
 Ik zeg in tegendeel, al wie met dreigen vryd,
 Die is van stonden aan myn liefd' en gunste quyd.
 Hoe! (zeid de Jongeling) zoud gy voor linkers schelden,
 Die uit een trou gemoed haar liefde komen melden?
 - Meind gy dat ik met list en veinzen omme ga?
 De Vryster wederom: Voor my, ik zegge ja.
 Dat zulje met 'er daad wel anders onder vinden,
 Als my de bleeke dood de leden zal ontbinden,
 Beet haar de Vryer toe: en met een kort besluit,
 Seit haar, Vaart eeuwig wel, en fluks ten Huizen uit.

Hy gaf hem aan de gracht, en zaid' nog ander werven,
Wel zal ik uwe zyn, of zal ik heden sterven?

Spreekt nu het leste woord: ik sta hier schoone Maagd
En zal op heden zyn gelyk het u behaegt.

Wat zeg je? Dat ik plach (roept hier de Vryster tegen)
Geen list, geen slim bedrog en zal myn hert bewegen.

Hy weder met een zucht: Als 't immers wezen moet
Daar mede ben ik dood! Vriendinne weest gegroet;
En dat voor alle tyd: ô God wilt my vergeven,
Dat ik een einde maek van dit ellendig leven!

Het woord is naau gezeid, hy stort met alle macht,
Een steen daar toe bereid, te midden in de gracht,
En om niet beter schyn zyn list te mogen dryven,
Hy laat daer op de brug zyn hoed en mantel blyven.

En dichte by de wal daer zwom zyn omme slag,
En hy fluks uit de weeg zoo vaerdig als hy mag.
Met dat de Vryster hoort de quisquas in de stroomen,
Zy kan haar teer gemoed, haer zinnen niet betoomen:

Zy liep in grooten angst tot aen de water-kant,
Daer zy alleen den hoed en zynen mantel vand.
Daer berst de Vryster uit in wonder hooge klachten,
Zy meld haer stille gunst, en opent haer gedachten:

En t'wyl zy staet en zucht, en droeve tranen stort,
Zoo roeptze, lieve Vriend, en doet u niet te kort,
En wilt niet lyf en ziel op eenen tyd bederven,
Gy zult ook heden zelfs myn echte trou verwerven,

Keert weder daer gy waard, komt op het drooge zand,
Ziet daer tot uwen troost myn trouwe rechter hand,
Daer waren doen ter tyd een deel gellepe gasten,
Die op den loozen vond en al den handel pasten,

Die hadden tot het werk een schuitjen toe bereid,
En onder aen den brug in 't duister weg geleid:
Daer in was onzen quand in grooten haast geweken,
Door gunste van de nacht, en lag aldaer verstekten.

Terwyl de Vryster klaegt, en een van dezen hoop.
Die gaf hem by de Maagd als met een suellen loop;
En vraegt haer wat 'er schort, en wat 'er is gezonken,
En of de Vryer leeft, dan of hy is verdronken.

Zy zeid hem in der haest hoe al de zake staet,
 Maer ô! och Vrienden help! eer dat het is te laet.
 Zyn makkers onder dies die komen aen gevaren,
 En zweeven met de bood te midden op de baren,
 En tasten in het diep, en met een slimme vond.
 En trekken (zoo het schein) een lichaem uit den grond.
 Maer die wil evenwel zich geenzints laten helpen,
 't En zy de jonge Maegd zyn vier begeert te stelpen.
 Dit roept hy uit de gracht, als met een flaeuwe stem;
 En die ontrent hem zyn die roepen nevens hem.
 Daer komt hy op de brug ten lesten aan gedroopen,
 Hy blaest, hy zygt, en zucht, als waer hy schier verzoopen;
 Zyn hair was enkel kroos, als quam hy uit 't lis,
 In allen zoo gestelt als Jonas in den vis.
 Maer zy, met derenis tot aan de ziel bevangen,
 Die vald hem om den hals, en kust zyn natte wangen;
 Zy bid hem nevens haer in Huis te willen gaen,
 Om daar niet in de koud' en nat te blyven staen.
 Hy zeid, de strenge koud' en kan my geenzinds deeren;
 't Is vier dat my ontfeld, en 't zal myn hert verteeren,
 Zoo gy het niet en helpt. Ik ben noch heden dool.
 Zoo gy geen troost en brengt in dezen hoogsten nood.
 Hy staet en zuizebold, zyn woorden blyven steken;
 Het schein dat even doen zyn hert begon te breken,
 Zoo vreemd gaet hy te werk, zoo steld hy zyn gelact,
 Zy meind dat hem de ziel als op de lippen staet.
 Sy grypt hem met 'er hand, zy kust hem ander werven,
 Maer hy geen ander praat, als van te willen sterven,
 Als van te willen gaan tot in het duister graf,
 Zoo zy hem niet op trou de rechter hand en gaf.
 En waarom lang verhael! hy kan zoo listig quelen,
 En weet aen alle kant zyn rolle zoo te spelen,
 Dat zy dien eigen stond hem bood de rechter hand,
 En straks daer op ontfing een schoonen diamand.

ROOSENKRYG,

OFTE

HERDERS

TROUBEDROG,

De Griekſche DICHTERS na gebootſt.

HEt dertel Venus kind genegen om te mallen,
 Was leſtmaal uit de locht in zeker woud gevallen,
 Het land was zonder kryg, den Hemel zonder wind,
 En daerom is het volk tot ſpel en jok gezint:
 Hei wicht quamaen een boſch daer hondert vogels zongen
 Daar maakt 't bly geſchal, en dede vreemde ſprongen:
 Het trok de bloemtjes af, en brak het jeugdig kruid,
 En daer en is niet vry dat uit der aerden ſpruit.
 Noch ging het weelig ding de teere Nymphen tergen,
 En quam met ſtout gebaer haer kryg en oorlog vergen:
 Ik trots u, (ſprak het Wicht) al ben ik maer alleen,
 Komt in het open veld, ook zeven tegen een.
 De Maegden plegen raed, hoe eens de ſtoute Jongen,
 Mocht werden in getoomt, en onder haer gedwongen;
 Een van het aerdig volk, die Clio was genaemt,
 Heeft in haer geestig brein hier op een voet geraemt:
 't Sa laet ons (zeide Maegd) ook zonder iet te ſchroomen,
 Laet ons maer met verding met dezen lekker koomen;
 Geeft my des maar bevel, ik weet een gauwen vond,
 Om aen het olik Dier te ſnoeren zynen mond:
 Ik zal op zoo een voet met Venus Wicht verdragen,
 Dat wy ook buiten zorg een veld ſlag mogen wagen,
 Want dat ik voor geweer hem meine toe te ſtaan,
 En zal niet boven ons of onze krachten gaen.
 Want als de kleine Guit met ons zal komen mallen,
 Wy zullen met geweld den Jongen over vallen:

Wy

Wy zullen maagde palm hem winden om het been
 Envlechten niet-te-min zyn vleugels over een.
 Wy zullen in het dorp en onder al de Boeren,
 Wy zullen in de stad het wicht ten toone voeren;
 Wy zullen boven dien (maer neen ik zwijge stil)
 Wy zullen met hem doen dat ik niet zeggen wil
 Hoe! zou dit goire ding ons eeuwig komen tergen,
 Als of het meester waer van al de naaste bergen,
 Wat my hier in belangt, 'k en wil het niet verstaan;
 Daer moet na dezen tyd wat anders omme gaan.
 Al zachtjens (zeid 'er een) gy maakt te raffe gangen,
 Ey, veld geen beiren huid al eer hy is gevangen.
 Het dertel Venus Kind is al te rouwen gast,
 Die op geen mans geweld, en min op vrysters past;
 Vermeet u niet te veel: 't en is zoo niet te vatten,
 Het krabt ter zyden uit gelyk de looze katten,
 Zoo gy den linker tergt, eer gy u des beraad,
 My dunkt gy loopt gevaer van u geheelen staat.
 Hoe kan het dog bestaen dat wy den oorlog zoeken?
 Dat is te rouwen werk voor onze teere doeken:
 Maar neemd wy bleven staan', of wonnen in den stryd;
 Noch raakt een teere Maagd haar moiste dingen quyt:
 Hier kan het voordeel zelfs een jonge Vryster deeren;
 Zy laat 'er menigmaal ook van haar beste veeren;
 En daarom stille zyn, ook als men woelen mogt,
 Is dikmaal grooter eer dan of men dapper vogt.
 't Is beter (na my dunkt) den lekker niet te tergen,
 Maar (zoekt 'er iemand Spels hier op de vlakke bergen;
 Of in een jeugdig dal of aen een groenen dyk)
 Te zoeken zyn vermaak, en dat met ons gelyk:
 En zoo het slim gebroet ons daar ook quam bespringen,
 Laat ons te rugge gaan, en noit den lekker dwingen;
 Want in den vreemden kryg van Venus dertel Kind;
 Wie loopt behoud het veld, wie vlucht die over wind,
 Geen mensch en is bequaam om oorlog aan te rechten,
 Die niet en is gestelt om wel te kunnen vechten:
 De kryg en schynt maar spel voor dieze niet en kent,
 Maar 't is een grouwel zelfs, eer dat het speeltjen end.
 Neen

Neen (zeide Clio) neen, dit zyn maar kromme sprongen,
Hoe! vreeft een rappe Maagde een moeder naak ten longen?
Laat my slechts heden toe te maken dit verdrag,
Gy zult in korten zien wat ik 'er in vermag.
Hier op zoo staatze vast: het stuk word overwoogen,
En of schoon haar gesprek in twyffel werd getoogen,
Haar raad die word gevolgt: dies kreegze volle magt.
Te sluiten met het Wicht gelykze dienstig agt.
Sy treed dan in verding, zy gaat Cupido spreken,
En naar een korten stond is alles vergeleken.
De linker gaf haar toe, (als die het speeltjen zegt)
Hy dagt, hoe dat 't gaat, de Vryster is bekogt:
Daar word dan vast gestelt, dat op bescheide regten
De Nymphen en het Wicht te zamen zullen vechten;
Dog niet in eenig dorp, maar in het naaste dal,
Daar Pan met zyn gevolg trompetter wezen zal.
Nog word 'er by gevoegt, dat niet als versche roozen,
Tot wapens voor den kryg, en mogen zyn gekoozen,
Dat niemand met geweer mag komen aan den dag,
En dat voor al het Wicht geen pylen hebben mag.
Daar is de Wet gestelt: men gaat 'er roozen plukken,
En straks riep al het rot: De kryg die moet gelukken,
Ons vyand is een Kind, aan alle kanten bloot,
En daar veel honden zyn dat is der hazen dood?
Cupido staat en luypt en gaat de Maagden zeggen,
Maar denkt hoe hy stuk ten besten zal beleggen?
Hy plukt met onderscheid, maar wat zyn handverkoos,
Daar zat een felle bye te midden in de roos.
Dit zyn. ô zoete Jeugd! van ouds zyn looze treken,
Al zyn de roozen zagt, hy leertze vinnig steken?
Al wat de linker heeft is lustig in den schyn,
Maar binnen lykewel daar schuilt een boos fenyn.
Wel aan de stryd begint. Pan gaat den hooren blazen,
Men hoort aan alle kant de rauwe Satyrs razen,
Men hoort allarrem slaan, men hoort het veld geschrei,
Men hoort een Maagde stem gemengelt tusschen bei?
Taponga wel geborst die quam daar aan getreden,
En Zeibo geel van hair, en Chreis van nette leden.

En Xancho rap te voet, en Troâs geestig mal,
 En Paira zoet van aard, en Chile zonder gal,
 Napulka quam 'er by verzelt met Zumpogande,
 En Mechaökanou de schoonste van den lande,
 Xaiönca sloot den hoop met Ungas haar gespeel,
 Maar 't Wicht is onbevreesd al quam 'er nog zoo veel.
 Cupido zet hem schrap, en laat de Nymphen goyen,
 En laat het gantsche veld met roozen over stroyen:
 Hy jukt, hy springt, hy juigt, hy buitelt in het groen,
 Een Maagd die roozen werpt wat hinderkanzedoen?

Maar als de felle kryg zich hooger ging verheffen,
 Soo stond de guit en keek wie best te mogen treffen.
 Hy neemt wel naarstig acht waar dat eenteere Maagd,
 Een naakten boezem heeft een open zieltjen draagt:
 Daar is hy vaardig by, daar weet hy op te passen,
 Daar kan hy met 'er haast een Vryster in verrassen;
 Hy let op zyn bejag, hy neemt het stuk gewis,
 Hy doet niet eenen worp als daar geen kleed en is,
 Daar ryst een wonder spel, de gramme byen steken,
 Om aan het zoete vleesch haar bitter leed te wreken;

Hier

Hier zwelt een hals, een arm, een borst, een teere schoot,
Siet daar het Maagde-rot in wonder hoogen nood.
Noch is 't niet genoeg: Haar oog, en lip, en monden,
Die krygen vreemd gezwel, en byster felle wonden,
Daar ryd het Maagden-Heir in haasten op de loop;
Ach! wie met bovenjokt die heeft den quaadsten koop;
Noch is 't niet genoeg, de felle dieren rollen,
Tot op haar teere borst, of haar yvoore bollen,
Of ik en weet niet waar: Daar loeg den slimmen Pan,
Om dat het Maagde-rot haar pyn niet heelen kan
Daar is 't al bekaait, de bloode Maagden vluchten,
En 't oilik Boefje juigt terwyl de Nymphen zuchten,
Maar schoon de snelle Maagd haar voeten elders zet,
Sy draagt haar droeve pyn en haare vyand met
Doch Phylis (die alleen niet goed en had gevonden,
Dat aan het weelig Kind een Nymphe werd gezonden)
Die was noch ongequest, en daarom quam het Wicht,
En goyt' een felle bye haar in het aangezicht.
Doch (mids zy in haar zelfs had eertyds overwogen,
Hoe dikmaal Venus Kind de Nymphen had bedrogen,
En doen ook was beducht dat hy in quader trou
Syn ranken als van ouds al weder plegen zou,)
Heeft zy voor haar geplukt veel roozen van de struiken,
Ten einde zy ter nood het wapen wou gebruiken;
Dies als het weelig Kind de Nymphen viel te sterk,
Soo stektze roos en steel te zamen in het werk,
Sy sloeg het naakte Wicht van boven tot beneden,
En trof het hard genoeg ontrent zyn naakte leden,
Dies riep het over luid, als hem de prikkel stak,
Dat zy het Krygsverding ter quader trouwen brak,
Dat zy slechts maar alleen met roozen mochte spelen,
En geenzints recht en had te vechten met de steelen;
Dat zy door list verbrak de Maagdelyke trou,
En dat men haar bedrog de Goden klagen zou.
Maar zy geen slechte duif, had mede looze greepen,
Als die op zyn bedryf de tanden had geslepen;
Die riep hem weder toe, dat zy met roozen vocht,
En datze ja den steel ook wel gebruiken mocht?

Maar dat hy met bedrog, en als een slimmen Jongen,
Met byen, tegen regt, de Nymphen had besprongen:

Dat noit het vinnig dier een deel is van de roos,

Gelyk het wapen doet dat zy voor haar verkoos.

Dit zeid de snege Maagd, en weder aan het smyten,

Tot Venus week gebroet wel hard begon te kryten.

Doen riepze watze mocht: Ne staat Vriendinne staat,

Cnido geeft 't op, en is nu buiten raad.

Hy wou dit streng gevecht hier noit te zyn begonnen,

Hervat maar eens dit werk, de slag die is gewonnen,

Daar keert het Maagden heir, en met een bly gekryt,

Soo komt het gantsche rot gevallen in den stryt.

Daar werd het tanger Dier van alle kant geslagen,

En Xancho riep hem toe: Gaat datje Moertje k'agen:

Daar is 't al in vreugd. Cupido neemt de vlucht,

En naar een korten tyd, zoo steeg hy in de lucht.

Soo lang als Venus Kind met roozen word bevochten,

(Het zy die enkel zyn, of over een gevlochten;

Soo staat het Wicht gezet, maar tast 't harder aan,

Gy zult 't meester zyn, en uit den velde slaan.

Maar na zich in den slag een ieder heeft gequeten,

En dat het vinnig bloed een weinig is gezeren,

Doen ging men over zien hoe alle zaken staan,

En hoe de felle kryg de Nymphen is vergaan.

Chreis was haar sluyer quyt, haar wayer Zumpogande

Ungas haar kousband, en vry tot haar 'er schande,

Xaiönco stond beklad tot aan de beste keurs,

En Zeibo was gestoort, zy mist haar goude beurs,

Taponga zocht een riem met zes vergulde doppen:

En noch een diamand met zes vergulde knoppen:

Maar Chile was beschaamt, vermls haar onder-ziel

In 't heetste van den kryg, in haast daar neder viel

En 't wyl dat Zeibo vocht en worstelt met den Jongen

Soo was een peerel snoer haar van den hals gesprongen

Soo dat het aardig tuig geslingert in het gras,

Niet weder (hoe men zocht by een te rapen was.

Dies heeft de jonge Maagd (uit vrees te zyn bekeven)

In blydschap, herten leed, in vreugde rou bedreven.

Maar

Maar Chile boven al die was in diep gequel,
Mids zy aan haar vernam een wonder vreemd gezwel;
Want doen haar onderkleed ter aarden was gezegen,
Had zy, 'k en weet niet waar, een harde steek gekregen;
Cupido zond haar toe een wonder felle bye,
Die juist haar neder gaf ontrent haar teere dye.
En mids het slim gebroet haar was gezint te plagen,
Soo konz' het oilyk ding met krachten niet verjagen,
Maar als zy naderhand den hommel noch verdreef,
Doen schootze vinnig gift dat in de wonde bleef.
Vandaar quam haar de pyn van daar hetzeldzaamzwellen,
En dorst noch evenwel het onheil niet vertellen
En waarom meer gezeid daar is niet eene Maagd,
Die niet in eenig deel van leed of hinder klaagt,
Haar roof in tegendeel bestond in weinig pluimen,
Die liet Cupido daar als hy begon te ruimen.
Ach! Venus dertel Wicht dat is een naakte guit,
En by een kalen hoop en is maar schraale buit.
Iy vangt een oorlog aan met onbedachte zinnen,
Die meer verliezen kan als voor hem is te winnen.
ô Vryster! zoo je prys of eere wilt begaan,
En ranst te gener tyd een naakten Jongen aan.
Al vald den roozen kryg te midden in de biezen,
Wat gy ook winnen meugt, noch zulje meer verliezen.
Gy denkt't en is geen nood, mids gy met roozen vegt;
Maar, duiven zonder gal, gy zyt te byster slegt.
Wilt gy de schoone blom ontrent den lekker wagen.
Daar is geen twyffel aan gy zult het u beklagen:
Word u die maar ontzet, al winje schoon den stryt,
Gy word ook met gewin u beste voordeel quyt
Maar Paira die alleen haar neusdoek had verloren,
Was lustig, wel gemoed, ja blyder als te vooren
Die riep: Op klein verlies en dien hier niet gepast,
Geen vreugd is zonder pyn geen eere zonder last.
Wie overwinner blyft en moet hem geenzints quellen,
En die het veld behoud en moet geen dooden tellen,
Al is de buit gering, en ook niet zonder bloed,
De zegen lyke wel die is geweldig zoet,

De lekker is gevlucht, ons vyand wech gedreven?
Dies zullen wy voortaan in ruste mogen leven?

Schoon iemand schade lyd, weest vrolyk niet te min

Want die zyn vyand mist die doet een goed gewin.

Hier by was Cloris niet, als uit den hoop geweker

Vermids zy van de byën te lydig was gesteken;

Sy hielt haar wonder vroom doen eerst de stryd begon

Maar toonde naderhand dat zy niet vechten kon.

Haar was ontrent den neus een bobbel op gerezen,

En dat gaf aan de Maagd een wonder zeldzaam wezen

Een Vryster mist haar glans door ik en weet niet wat

Een bloemtje word mismaakt door een onaardig bla

Haar oog dat niet als lust aan ieder plag te verger

Stond zeldzaam in gezakt als tusschen hooge berger

Noch hing 'er als een wen ontrent haar teeren mond

Soo datze byster wys en wonder zeldzaam stond.

Als Cloris dit vernam en voelt haer aanzicht zwellen

En dat de Boksvoot Pan ook quam den potter steller

En schoothaarguigjenstoe, doen werd zegant schontste

En 't dacht haar aller best te wyken uit 't veld

Sy droop ter zyden af, zy gaf haar in de weyen,

En zocht een eenzaam woud om daar te mogen schreyen

Sy vond daar in het dal een kristalynen beek,

Daar zy met droeven geest haar wezen eens bekeek

Sy vond haar rooden mond verfstelt in vreemde bochten

Haar lippen afgericht zoo leelyk als zy mochten,

Haar voorhoofd zoo mismaakt, dat zy geheel verschoot

En van haar eigen zelfs, als van een monster vloed

Een Herder die haar zag gaan dwaalen aan der heide,

Liep fluks na Celadon daar hy de schapen weide,

Hy groet den jongeling, en zaid hem vorder aan

Hoe dat de Rooze-Kryg aan Cloris is vergaan:

Hy zaid hem boven al hoe hy was door gesteken,

En met een treurig hert ter zyden af geweken:

En met dat Celadon de droeve maar verstond,

Soo rust de Vryer niet tot hy de Nymphe vond

Doch met dat hy begon haar in het oog te krygen,

Vernam hy dat de Maagd haar liet ter arden zygen

En t'wyl zy gantsch bedroeft ontrent een heuvel lag,
 Soo deed, haar dorre tong uit wan hoop dit beklag,
 Wat mocht ik flechte duif uit weelde dit beginnen?

Waar heb ik laten gaan myn onbedachte zinnen?

Ach! als het ongeluk den mensche treffen wil,

Soo staat zyn gantsch vernuft, zyn raad en oordeel stil
 Ik kryg, ik groot gewoel, ik oorlog aan te regten?

Ik met een dertel Wicht ik met Cupido vegten?

Ach! hy is al te loos, en al te lydig sterk,

En vechten boven al en is geen Maagden werk.

Ach! had ik op het veld myn kudde waar genomen,

'k En ware nimmermeer in dit verdriet gekomen:

Ach! had ik met een lam en met een schaap gespeelt,

Zoo had ik nimmermeer in dezen angst gequeelt.

Ach! woude nu een mensch my deze quaal genezen,

Hoe dankbaar woud, ik zyn! hoe milde zou ik wezen!

Ik gaf hem tot zyn loon het allerbeste lam,

Dat ooit in mynen stal van oye voedzel nam,

Ik gaf hem volle keur van twee gevlochten korven,

Die ik eens tot een gift van Thyrsis heb verworven:

Ik gaf hen beste stuk van myn verhoolen schat,

Ik gaf hem niet te-min een zoentjen boven dat.

Een zoentjen, maar, eilaas! wie zou my willen kussen,

Ik ben nu slechts bequaam om lusten uit te blussen.

Ik ben een bite bau, een lelyk spook gelyk,

't Is tyd dat ik voortaan uit alle menschen wyk,

Hoe zal nu al het dorp met deze roode plekken,

Hoe zal met dit gezwel de spitze Phylis gekken!

Hoe zalz' (om myn verdriet van gantscher herten bly)

Den goeden Celadon gaan hitzen tegen my!

En zeker deze Maagd heeft vry al goede reden,

Om met een trotzen voet op my voortaan treden,

Want doen meest alde leugd op myn eens was verzot,

Zoo dreef ik menigmaal met haar een vollen spot,

Doen heb ik haar gequeelt, en by den neus gegrepen,

En door een schamper jok haar in het lyf genepen;

Maar dit is nu verkeert; want zy is boven my,

Die is 't weder recht dat ik verismaadheid ly;

Wel lyd dan, droeve ziel, of om geen spyt te lyden,
 Zoo gaat het schamper Dier en alle Nymphen myden;
 Gaat woond in eenig bosch, of in een eenzaam dal;

Daar u te gener tyd een mensch ontmoeten zal.
 Gaat woond in eenig hol of in de rouwen steenen,
 En gaat daar even staag u bitter leed bewenen.

Ach! die niet meer en is als hy te vooren plag,
 't Is vreemd dat hy voortaan by menschen duren mag.
 Hier op begon de Maagd haar klachten af te breken,
 De moed is haar te vol, zy kan niet langer spreken,
 Zoo weegt haar op het hert het droevig ongeval,
 Het schynt dat haar het oog een beeke worden zal.
 De looze Celadon, die in de dichte struiken,
 En in het ruig gewasch daar hadde liggen duiken,
 Quam zoo dicht aan de beek, en by de droeve Maag
 Dat by hem word verstaan al wat de Nymphe klaagt.
 Maar als zy stille zweeg, gaat hy met luider keelen,
 Zoo gaat de looze gatt een aardig deuntjen queelen,
 Een deuntje na den eisch. Het woud dat maakt geklang
 Hy zett' hem in het groen, en dit was zyn gezang:

Schoon ik dikmaal heb ge- vraegt, Of gy woud beminnen, Een die u zyn lyden klaagt, Me. bedrukte zinnen; Ik en heb, ô fiere Maagd, Noit iet konnen winnen. Vrysters, wat ik bidien mag, Laat u trotsheid varen, 't Gaat als noch gelyk het plag, Met onze groene jaren, Want daar komt een ouden dag, Niet bequaam te porren Gy daarom, ô zoete kind! Gunt u teere wangen,	Aan een Vriend, die u bemint Met een diep verlangen; En voor al doch haast begint, Wil je dank ontfangen. En die u van herten vryt: Klopt voor uwe deuren, Soo u eens de kans ontgleyt, Soo een haat geen treuren: Tast dan toe met alle vlyt, 't Wyl 't u mag g. beuren. 't Rooje, dat zo lust g. bloeit, Kan niet lange duren, Ja al stont het ongemoeit Tusschen hooge muren, Jeugt, en wat in hoven groeit Is van weinig uren.
---	--

Het lied dat heeft een eind', dies gaat hy z'ch bereiden?
 Gelyk dat schynen mocht, om uit het woud te scheiden;

Maar zy die kend de stem van haren Celadon,

Verstak haar in het loof zoo veel zyn immer kon:
 Sy poogd'het rood' gezwel, zypooft' haar vreemde plekken
 Zy poogd het met 't oof en in het groen te dekken?

Maar hy komt aan gegaan als met een koelen moed,
 Het schynt dat hy met ernst na zyne Kudde spoed,
 En of hy schoon het oog na Cloris henen wende,
 Hy steld hem niet te min of hyze niet en kende.

Wel Kind, hoe dus alleen? hoe dus, eilaas! gestelt?
 Het schynt (sprak Celadon) dat gy u byster queld:
 Hoe! zyt gy aan den mond of uwe teerewangen,
 Hier in dit nare woud gebeten van de slangen?

Of heeft een vuile flek, een spin, of schorpioen,
 Haar gift op u geloft in' dit onaardig groen?
 Of hebje boos fenyn hier uit een sloot gedronken,
 Daar in een vuile pad' of adder lag gezonken,
 Of, hoe het wezen mag? zeg wat 'er is geschiet,
 En opent zonder schroom den grond van u verdriet.
 Schoon gy hier in het land van buyten zyt gekomen,
 Weet dat ook vreemde lien hier worden aan genomen:

Gelooft 't wie je zyt, schoon ik u niet en ken,
 Dat ik des niet te min tot uwen dienste ben
 Als Cloris dit verstond, doen is haar geest bezweken,
 Mids zy aan Celadon haar meind te zyn ontleken,
 Zy berst ten lesten uit: ô Waardste Celadon,
 Ik blies myn leven uit indien ik maar en kon!
 Weet gy niet wie ik ben? gy die met al de zinnen,
 U Cloris boven al eens waard geneigt te minnen?

Hoe! ben ik zoo gestelt dat gy my niet en kent?
 Zoo houd' ik my, eilaas! voor alle tyd geschend.
 Soud gy, zei Celadon gy Cloris mogen wezen?
 Wel! zoo een zeldzaam stuk en heb ik noit gelezen.

Hoe! gy die waard de lust van alle jonge Mans,
 Wanschapen, zonder vorm, en buiten alle glans!
 Wat ramp, wat ongeluk, wat gift heeft u geschonden?
 Wat God heeft over u, zoo harden plaag gezonden?

Ev zeg eens wat 'er schort; want eist'er iemand raad,
 Die moet dan open doen de gronden van het quaad.
 'k En wil u (zeid de Maagd) myn ontheil niet verbergen,
 Ik heb, waarde Vriend, Cupido willen tergen,
 En daar van komt my dit: Eilaas! gy kont het zien,
 Ik ben aan alle kant gesteken van de byen.
 Niet van een slechte zwerm, maar van de slimste dieren,
 Die uit Cupidoos korf, en om de Vrysters zwieren;
 Dus, zoo gy oit myn Vriend voor dezen zyt geweest,
 Geeft my doch heden raad, hoe dat men dit geneest.
 De linker zweeg een wyl, en scheen 'er op te letten,
 En gaat hem als bedroeft ontrent de Nymphe zetten;
 En t'wyl zy nevens hem met groot verlangen zit,
 Soo geeft hy eerst een zucht en zeid, ten lesten dit.
 De byën, weerde Maagd! die van Cupido komen,
 Syn van een vreemden aard, en boven al te schroomen,
 En zingen wonder zoet, maar steken lydig fel:
 En naar een zoeten jok zoo word 't katte spel,
 Maar als van dit gebroet een Vryster word gesteken,
 Al wat men in haar prees dat is terstond geweken;
 Haar Jeugd is zonder glans, haar luister zonder eer,
 En die haar eens verzocht en wilze nimmermeer.
 Ook kan 'er niet een mensch de snoode plaag genezen,
 Of hy moet van de kunst of van het ambacht wezen:
 En schoon dat iemand heelt het droevig ongeval,
 Noch blyft 'er vry genoeg dat noit genezen zal.
 Hier op ving Cloris aan nog meer als oit te schryen,
 Maar straks de looze gast begonze wat te vlyen,
 Ey (zeid hy) weest gerust, ei stilt u zwaar verdriet,
 U byën (lieve kind) en zyn de quaafte niet
 Myn dunkt ik weet 'er een die zal u quaal genezen,
 Eer dat de gulde zon zal weder zyn gerezen,
 Maar die aan eenig mensch zyn gunst en kunste toont,
 Behoort (gelyk gy weet) naar eisch te zyn geloont,
 Wy zyn te dezer tyd in alles vergeleken,
 Cupidoos wreede byë heeft my en u gesteken:
 Ik ben van deze pyn, 'k en weet niet, hoe gestelt,
 En gy zyt insgelyks aan alle kant gequelt,

Gy kond, indien gy wilt, myn druk en pyne stelpen,
En ik kan heden zelfs u droeve snerten helpen;
Komt laat ons wederzyds gaan heelen dit gequel,
Als d'een hand d'ander wast, dan gaan de zaken wel.
Soo haast als Cloris hoort het slot van deze reën,
Soo quam 'er nieuwe Jeugd haar ryzen in de leden,
Sy keek den Herder aan, en zeld' hem, waarde Vriend,
Ik weet dat een die werkt naar eisch vergolden dient:
En daarom sield het vast zoo gy my kond genezen,
Dat ik zal uwe zyn, en gy zult myne wezen:
Niet voor een korten stond maar voordengant schen tyd,
Dat ik hier leven zal, en gy op aarden zyt.
Noch zal ik boven dat myn vee te zamen brengen,
En zal het al te maal met uwe kudde mengen,
Gy zult 'er mede doen als met u eigen goet,
Al heb ik meerder hoop als gy, ô Herder doet.
Dit was het krachtig woord dat Celadon verwachte,
En 't viel haar uit den mond al rasser als hy dachte;
Hy neemd het gunstig aan, hy kust haar rechter hand,
En gaf op dit gesprek de Maagd een liefde pand.
Hy gaat daar op terstond melis' en ruiten plukken,
Hy gaat het Jeugdig zap haar op de wangen drukken:
Hy voegt 'er munte by, gedoopt in hooning raad,
En op den staanden voet zoo voelt de Vryster baad;
En doen hy nog een reis de knobbel had gestreken,
Soo is het groot gezwel in eenig deel bezwelen:
Maar als hy noch eenmaal gebruikt het machtig gras,
Soo wierd de schoone Maagd als zy te vooren was,
Hier op riep Celadon: Myn loon is al verscheenen,
De bubbels zyn vergaan de knobbels al verdweenen,
Ik heb, ô Herderin, aan u myn kunst getoont,
Nu is 't eenmaal tyd dat gy my weder loont.
Nu is 't eenmaal tyd dat ik na lang verdrieten,
Eens troost, door uwe gunst, eens vreugde zal genieten,
Gelyk de reden eischt, nu is 't eenmaal-tyd,
Dat ik eens uwe ben, en gy de myne zyt.
Nu is 't eenmaal tyd. Hy wou noch verder spreken,
Maar ziet, het docht hem best zyn woorden af te breken.

Daar

Daar is, 'k en wees niet wat, dat ritzelt in het woud,
 Daar op den Celadon zyn reden weder houd.
 De Nymphen van het dorp, die haren Cloris misten,
 En niet als op het lef van haar vertrek en wisten,
 Die zoeken over al waar datze wezen mag,
 Om haar te doen verstaan het einde van den slag,
 Om haar te doen verstaan hoe dat de geile Jongen,
 Ten lesten met geweld: tot vluchten was gedwongen,
 En zoo was afgerecht, dat gy niet meer en mocht,
 En zoo ter naauwer nood, gestegen in de locht.
 Maar t'wyl zy in het woud aan alle kanten zochten,
 Zoo vonden zy de Maagd vry beter als zy dochten,
 Zy vonden haar gespeel, verzekert van gevaar,
 En noch een aardig quant gezeten nevens haar.
 Zy zien in haar gelaat een wonder groot vernoegeu,
 Zy zien haar boven dat de handen t'zamen voegen,
 En daar op treed het rot al vry wat rasser aan,
 En hoort daar over hand hoe alle dingen staan.
 Straks ryft'er dubbel vreugd, en al de frische Maagden,
 Aan wie uit rechte zucht de zaken wel behaagden,
 Die booden hun geluk, en tot een zoet besluit,
 Zoo vlocht het Maagden rot een kransje voor de Bruid,
 Maar deze onverlet, zoo zyn 'er noch gevonden,
 Die, ik en weet niet hoe, hierin vertwyffelt stonden;
 Daar is een stille nyd die haar in 't herte knaagt,
 Om dat 't Celadon met onzen Cloris waagt.
 Zy wenschten van de byen wel eens gequeste te wezen,
 Om door zoo lieven hand daar af te zyn genezen;
 Zy wenschten, maar om niet, en die het stuk benyt,
 En draagd niet anders met als nepen van de spyt.
 Noit is in eenig feest de plaats zoo wel gemeten,
 Of daar is eenig mensch die qualyk heeft gezeten,
 Het is op dezen dag en menigmaal gebeurt,
 Dat waar 'er iemand lacht, een ander weder treurt.

Pour avoir de tout, il faut avoir de cela.

V E R H A A L

V O L

J A M M E R S

E N B E D R O G S ,

Dierende onder anderen tot een Spiegel,
 voor alle OUDERS, om met vlyt acht
 te nemen op hare DOCHTERS.

HEt is een oude spreuk; Wie mensche plag te vlieden
 En geeft hem in het woud, afkeerig van delieden
 Die moet in zyn bedryf, en onder dezen schyn,
 Een Geest van boozen aard, of wel een Engel zyn.
 Ik zegge noch eenmaal, wie dikwils is verhoolen,
 En gaat veel buitens weegs in dichte bosschen doolen,
 Verrukt in diep gepeis, daar is geen zeggen aan,
 Syn brein moet voor gewis in vreemde bochten staan.
 Dit is van ouds geloof. Op, op, verkleumde zinnen;
 Ik wil een vreemd verhaal hier overgaan beginnen,
 Ik wil een zeldzaam stuk hier brengen aan den dag,
 Dat al wat Jonkheid hiet ten goede dienen mag.
 Een Koopman over zee, aan wien de snelle baren,
 En al de winden zelfs nu lange gunst g waren,
 Had geld by een vergaart zoo veel als eenig Man,
 Met handel en geluk, te zamen rapen kan.
 Hem was een jonge Maagd een eenig kind gebooren,
 Een Kind dat schynen mocht van duizend uit gekoren,
 Een Kind dat geestig is en van een zoeten aard,
 En daar aan van der Jeugd geen kosten word gespaart.
 Soo haast een roos ontluikt, en toont haar ryke gaven,
 Fluks zyn de byën daar om hen te mogen laven,

Soo

Soo haast de jonge Maagd begon haar zoeten tyd,
 Soo werd de frissche blom aan alle kant gevryd.
 Waar geld en schoonheid is, daar zyn gewenste zaken,
 Die met een stille kracht de menschen gaande maken;
 Dit is van ouds geweest, en heden op den dag,
 Soo gaat 't even zoo gelyk het eertyds plag.
 Euglottus onder al, een van de beste geesten,
 Een puikje van de Jeugd, een lust van alle feesten
 Die voegt hem by den hoop, en diend geweldig schoon,
 Maar hy en al het volk zyn dienaars zonder loon.
 Misandre bleef gezet, en liet haar niet genaken,
 Hoe schoon dat ieder een of al de Vryers spraken;
 Hoe wel dat iemand vleid, hoe geestig ieder mind,
 Sy toont haar even staag tot paren ongezind.
 Schoon dat haar iemand nood, en dat de jonge gasten,
 Haar baden tot vermaak, en op haar diensten pasten,
 Sy blyft gedurig t'huis, en houd zich byster kort,
 En niet een mensch en weet wat aan de Juffer schort.
 Hoe zeer dat iemand klaagt van brand en minne-wonden,
 Hy word van haar versmaad en vaardig wech gezonden
 Soo koel is haar gelaat, en waerom veel gezeid?
 Het schynt dat haar de borst in ys beslooten leid.
 Of schoon haar eenig Vriend hier over komt te spreken,
 Sy recht de lieden af en vry met harde streken,
 En of haar Vader zelfs tot echte banden ried,
 Sy blyft gelykze was, en acht zyn reden niet.
 Charinus is bedroeft; dat haar verweende zinnen
 Syn in haar groene Jeugd onwillig om te minnen;
 Hy wenst haar bruielofts feest hy wenst eenschoone vrugt
 Want zoo een eenig Kind dat maakt hem staag bedugt.
 Dit was een groot verdriet voor al de jonge lieden,
 Die met een vollen ernst haar trouwe quamen bieden,
 En zweven om het huis; maar voor Euglottus meest,
 Die (waar hy wezen mocht) is by haar met den geest.
 Hy was van snegen aard, en hadde lange jaren,
 Veel steden door gereist, en landen om gevaren,
 Dies had hy veel gezien, en menig ding bemerkt,
 Daar uit de rouwe Jeugd haar brein en oordeel sterkt

Hier

Hier quam de liefde by, die kan de menschen slypen,
Die kan de rouwe Jeugd en groene zinnen rypen,
Maar des al niet-te-min, al wat hy oit bedagt,
Daar werd door zyn verstand geen voordeel uitgewragt.
Euglottus, dus onthaalt, die leid geheele nachten,
Gedurig om gevoere met vreemde na gedachten;
Hy weet niet hoe 't 'er gaat, of wat 'er schuilen mag,
Dat hy een frissche blom zoo byster killig zag.
Hy weegt het zeldzaam stuk met wel bedagte zinnen.
En roch en weet hy niet wat dat hy zal beginnen.
Doch na een lang gewoel zoo maakt hy dit besluit,
En borst, als buiten hoop, in deze woorden uit;
Wat doet een Vryer niet om zynen brand te stelpen?
Al waar geen deugd en baat, daar moet de duivel helpen:
Ik heb nu lang gedaen al wat een eerlyk Man,
Ten dienste van de Vrou te wege brengen kan,
Ik heb om niet geproeft wat herten kan bewegen.
Nu word myn grillig hooft tot slimmer raad gegeven.
Ik wil den af grond zelfs en al het helsch gebroed.
Bewegen, zoo ik kan, tot troost van myn gemoet.
Ik wil de zwarte kunst en al haar nare streken,
Gaan nemen by der hand, ik wil met nikkers spreken,
Ik wil, maar niet te verr', daar is noch ander raad,
Die my te dezer uur by menschen open staat.
Doen Ammon was verliefte, en scheen van lust te sterven,
Een Vriend vol hoofs beleid die deet hem troost verwerven
Alleen maar door een trek, dien hy den Jonker wees,
Waar uit dat naderhand een vreemde handel rees.
Ik weet een oude schalk, die woont hier by de bureu,
Vol lagen, vol bedrog, en duizend slimme kuren;
Hy is een loozen vos die al het Ryk bedriegt,
Die noit gerust en slaapt dan als de duivel wiegt:
Zyn lust is quaed te doen, hy weet verscheide ranken,
Waar over boven al de Vryers hem bedanken,
Daar is de linker t'huis; want zyn door trapt verstand,
Dat speelt in volle kracht ontrent de minne brand,
Dien wil ik eerst om raad op al myn zaken vragen,
En wat hy dienstig vind dat wil ik heden wagen,

Het gaat dan zoo het mag. Wanneer men hollen moet;
 Zoo dient 'er niet gegaan als met een snellen voet.
 Wie eenmaal heeft bestaan te danzen met de dwafen,
 Die moet al verder in, die moet geweldig rasen,
 Die moet 't al bestaan wat bate geven mag;
 Wie stoutst hier gaan te werk die doet den besten slag.
 Terstond na dit gesprek gaat hy den linker vinden,
 Een brein vol slim beleids, een zeil van alle winden;
 Die leent hem straks het oir, en opent zynen raad,
 En die word met 'er haast veranderd in de daad.
 Let op het slim beleid. Charinus hadde slaven,
 Die om een klein gewin by dage moesten draven,
 Ten dienste van het volk dat hen ten huire nam,
 Maar keerden wederom wanneer den avond quam.
 Hier onder was een Moor, die, mids zyn geestig wezen;
 En om zyn kloek vernuft, van ieder werd geprezen;
 Hier wist Euglottus van, hy zag 'er voordeel in,
 Ook uit een kleine zaak ryft dikmaal groot gewin.
 Hy doet hem door een Vriend, een van de naasteburen,
 Hy doet om kleinen loon den slaaf in stilheid huren;
 En na dat hem de Moor ten dienste was gebracht,
 Zoo tyd hy na het veld en geeft hem op de jacht.
 En als hy door het woud een winnig heeft getreden;
 Zoo daalt hy van het paard, en geeft hem na beneden;
 Hy roept den huur ling daar, en vraagt hem menigding
 En hoe het zynen heer, en al de knechten ging;
 Hy vraagt hem na zyn land, en waar hy is gebooren,
 En door wat ongeval zyn vryheid is verlooren,
 En wat hem daar ontrent of elders is geschiet,
 Maar wat hy vragen wil, en vraagt hy efter niet
 De slaaf, in zoete taal, zoo gunstig aan gesproken,
 Is door een stille vreugd, gelyk een roos, ontlooken;
 Hy bied den Ridder eer, en doet hem goed bescheid;
 En hem word meerder gunst en voordeel toegezeid;
 Want als hy oorlof nam om na zyn huis te keeren,
 Liet hem de Jongeling een goude kroon vereeren,
 En bad hem boven dien, den naaften zonne-schyn,
 Hem weder dienst te doen, en by te willen zyn.

Dit pleegt de jong Gezel wel zes of zeven dagen,
 En 't is hem groot vermaak de Moor te mogen vragen,
 Ten lesten zaid hy dit: Hoor Abdon, lieve vriend,
 't Is my een groote vreugd' van u te zyn gediënt;
 Gy hebt een geestig brein. en vry geen slechte streken;
 ò! Woudgy maar een woord voor my ten besten spreken,
 Aan haer dien ik bemin, en voor de schoonste ken,
 Gy zoud een preuve zien of ik ook dankbaar ben;
 Gy zoud haast kunnen zien dat ik ze kan vergelden,
 Die oit een gunstig hert voor my ten pande stelden;
 Ik zeg u Vryheid toe, ook heden op den dag,
 Zoo ik de minste gunst van haar genieten mag.
 De Moor in dit verhaal die stond gelyk verslagen,
 Hy was in groot beraad hoe zich te zullen dragen;
 Of wat hier in te doen; hy zag den Jongeling,
 Hy zag dat hem het leed tot aan herte ging.
 Hy zag een droevig nat hem op de wangen vlieten,
 En van zyn aangezicht tot op zyn boezem schieten.
 Heer Ridder, zaid de Moor, en quelt u zinnen niet.
 Ik weet gewiffen raad en troost voor u verdriet.
 Ik wil u met bescheïd ten voilen openbaren,
 Al wat 'er omme gaat en my is weder varen:
 Zy die gy dus verheft, en zoo volkomen vind,
 En acht ik geenzints waard van u te zyn bemind.
 6 God van Hemelryk! hoe gaan des werelts zaken,
 De slaaf die voor u staet die mag haer bed genaken,
 Bezieet my zoo gy wilt: Misandre, waarde Vriend,
 Heeft myn noch deze nacht van hare Jeugd gediënt,
 Heeft myn noch deze nacht haar teeren schoot ontflooten,
 En ik heb menigmael haar zoetste deel genooten,
 En dat na vollen eisch: en waarom langer praet:
 Dat gy van herten wenscht daar ben ik van verzaat.
 Sy komt in myn vertrek en tot myn koets genaken,
 Met schoenen van cattoen, om geen gerucht te maken,
 Zy geeft haar in het bed: en strekt haer nevene my,
 Dies ben ik even 's nachts in stage slaverny;
 Want schoon ik moede ben, en wenscht te mogen rusten;
 En geenzints ben geneigt tot spel en minne lusten,

Noch word' ik evenwel by wylen op gewekt,
 Als zich de jonge Maagd ontrent myn leden strekt.
 Maer eer het eerste licht de wereld komt genaken,
 Zoo weetze na de kunst in stilheid wech te raken,
 En noit en weet 'er mensch wat dat 'er is geschiet.
 Nog hoe een vuile slaaf een schoone Maagd geniet.
 Zyt gy nu tot de lust zoo byster zeer genegen,
 Ik weet tot u vermaek al vry bequame wegen;
 Gy zult haast zyn gediend, misschien noch deze nagt,
 Van al dat u gemoed uit dezen handel wagt.
 De Jonker was verschrikt als dit de Moor verhaelde,
 Het schein dat hem een droom door al de zinne maalde,
 Dies sprak hy tot de slaaf: 't Is zeker dat je raest,
 En dat u eenig spook de zinnen heeft verdwaast.
 Ik houd' dat u een geest by nagte komt bestooken,
 Wanneer u door de slaep het oordeel is gebrooken.
 Ixiön heeft een wolk in ouden tyd gekust,
 En hield door Juno zelfs zyn vier te zyn gebluft.
 Neen, Heer, met u verlof, ging Abdon weder zeggen,
 Het stuk is al te klaer, en niet te wederleggen,
 De Vryster, u bekend, is ja myn eigen boel,
 't En is geen spookery dat ik met handen voel.
 Ik weet 't voor gewis, wanneer de zonne paarden,
 Haer zullen met den dag ontrekken van der aerden,
 En dekken met den nagt geheel het aardfche dal,
 Dat zy al wederom tot my genaken zal.
 Ik ken haer gantsch bedryf, ik hebbe vaste peilen,
 Wanneer zy is geneigt haer schoot aen my te veilen;
 Sy heeft my door een wenk op heden doen verstaen,
 Dat zy al menigmaal voor dezen heeft gedaen.
 Euglottus evenwel en konde niet gelooven,
 Dat Abdon van haer eer Misandre kon berooven;
 Dies word hy gantsch beluft; te leeren uit de daed,
 Wat hier van wezen mag, en wat 'er omme gaet
 De nacht komt onder dies den Hemel overtrekken,
 En met een duister kleed de gantsche Wereld dekken;
 De Vryer tyd te werk, vermomt zyn aen gezicht,
 En neemt tot zyn verrek een zolder zonder licht.

Een wonder rou gestel: daer gaat hy neder leggen,
 En laat hem van de Moor in alle ding gezeggen,
 Hy vind een flordig bed, gelyk een slaaf gebruikt,
 Die zig eerst moede werkt en dan zyn oogen luikt.
 Daer is het stuk gezet, en Abdon door gesloopen,
 En ik en weet niet, hoe, in duister wech gekroopen,
 Daer ligt den Moor en ronkt, hy slaapt den gantschen
 Terwyl de jongeling met angst zyn kans verwacht. (nagt
 Maer schoon of al het Huis in stilheid is gekomen,
 De deuren toe gedaan de lichten wech genomen,
 Van haar is geen gewag, men hoort 'er geen geluit,
 Dies maakt de Jongeling een wonder vreemd besluit.
 Hy denkt of dat de Moor (gelyk de slaven plegen)
 Tot lagen, tot bedrog, tot ranken is genegen:
 Hy denkt of hem den boef mocht brengen aan denood,
 Of om zyn vuil gewin mocht brengen aan de dood.
 Hy word by-na gezint zich uit het huis te maken,
 Maar kan vermids de nacht, niet van de zolder raken;
 Hy vreesst te zyn gehoord, en dan te zyn verrast,
 En even voor een dief te werden aan getast.
 Maer eer de bleeke schrik verliet zyn koude leden,
 Zoo quam de jonge Maagd al zachtjens aan getreden,
 Een Was-licht was haer Kaers, dat gaf een kleine vlam,
 Die niemand werd gewaar of in het huis vernam.
 Haer zokken van cattoen of zachter stof geweven,
 En konden geen geluid op trap of zolder geven:
 Zy was met nacht gewaad vercierd gelyk een bruid.
 Zy quam tot aan de koets, en blies haar kaarsjen uit,
 Euglottus bleef gezet: zy ging haar neder leggen,
 En hy ontving de Maagd ook zonder iet te zeggen;
 Syn vreeze was gedaen, vermids hy werd gewaar,
 Dat zy was nevens hem, en hy benevens haar.
 Misandre was verbaest, zy voelt ontrent de leden,
 Iet anders als ze plag, onzeker van de reden.
 (Daar is een wyd verschil hoe dat een Edelman,
 En hoe een moede slaaf, zich hier generen kan:)
 Zy spreekt Euglottus aen, zy gaet hem ondervragen,
 Waar uit in hem ontstaan zoo dichte minne-vlagen:

Ke, zeydte lieve vriend, en doet u niet tekort:
 Waarom u jonge ziel zoo quistig uit gestort?
 Indien ik bidden mag, begeeft u om te rusten,
 De maat is ook een deugd ontrent de minne lusten;
 Wie al zyn kost verslind ontrent het middag maal,
 Vind als het avond werd, zyn tafel byster schraal.

Euglottus niet een woord, tot hem de gantsche leden
 Zyn moede, zyn ontzet, en dapper af gereden,
 Doen ging hy Ammons gang, het vier werd uit gebluft,
 Wanneer men heeft gespeilt de gronden van de lust.
 Hy gaat een korte wyl in stilheid overleggen,
 Wat hem nu staat te doen, en wat 'er is te zeggen;
 Maar zy docht onder dies wat hare Moor ontbrak,
 Om dat hy niet een woord in al den handel sprak.
 Wat schort 'er zeyd de maagd, wat mogt u dog bewegen,
 Dat gy noit stil en waard, en efter heb gezwegen?
 Wat ik u bidden mag, zeg met een gunstig woord,
 Wat lieden meer als oit u leden heeft bekoort,
 Wat zoo een grooten brand in u heeft konnen stoken,
 En waarom noit een woord hier over uit gesproken?

Geeft

Geeft hier doch reden van. Hier barst Euglottus uit,
 En donderd over haar met wonder hard geluit:
 ô Sluip-ziel zonder eer! ô schuim van alle Vrouwen!
 Wie kan in dit geval zyn gramfchap wederhouwen?
 Wie kan door redens kracht betoomen zyn gemoet,
 Daar gy ons dit verdriet en u die fchanden doet?
 Laat gy een rauwen slaaf u teere wangen kuffen,
 En in u teere fchoot zyn vuile tochten bluffen,
 ô Schandvlek aller Jeugd! ô monfter van het land!
 Van wiens onguur bedryf noit mensch gefchreven
 Hoe menig Edelman heeft u wel eer gebeden, (vande;
 Heeft u ftaag aan gegaan met al de beffe reden,
 Heeft in u ftaag gezocht zyn trooft en echte Wyf,
 En kiesje voor de trou-dit fchendig tyd verdryf?
 O fpyt! ô grouzaam werk! dat noit en is geweten,
 Dat noit wat leven heeft zyn leven zal vergeten.
 Wie zag 'er flimmer daad voor dezen oit gefchien?
 Wie kan 'er vuilder ding in duizend jaren zien?
 Wat heb ik uit geftaan wat heb ik niet geleden.
 Als ik maar eens en dacht aan uwe teere leden?
 Gy waard aan myn gemoed gelyk een waarde fchat,
 En ziet! gy zyt een poel van ik en weet niet wat
 Een kot, een goire kuil, daar bengels, guiten, flaven,
 Is veilig toe geftaan haar luft te mogen laven.
 ô Schennis zonder grond! ô noit bedachte fmaat,
 Die al wat leelyk is in vuil te boven gaat!
 Maar waarom meer gezeid? het is genoeg gefprooken,
 Ik heb myn luft gedaan, ik heb myn leed gewrooken,
 Gy blyft nu die je zyt, een morshoek van een boef,
 En weet dat ik voortaan uw gunfte niet en hoef,
 U liefde niet en wil. Waar zal Mifandre blyven?
 Wie kan haarkillig hert, haar bleiken mond befchryven,
 Het fcheen dat haar de ziel als van een donderslag,
 Vermorzelt, wech gerukt, en zonder wezen lag,
 Haar oog is zonder glans, haar geeft van haar geweken,
 Haar mond is onbequaam om iet te kunnen fpreken,
 Haar brein is buiten fpoor; haar zinnen op de vlucht,
 En wat haar adem blaast dat een is ftage zucht.

Euglottus maakt hem op en staakt zyn hevig schelden,
 Hy wenscht te mogen zyn te midden op de velden:

De Moor doet hem gelei, en wyft den Edelman,
 Hoe dat hy met gemak van daar geraken kan.

Daar ging de Vryfter aan: o God! doet my genade,
 Ik ben nu buiten hulp en even buiten rade,

Ik ben nu buiten troost, ik ben eilaas! ik ben,

In zoo verboften staat als ik een menſche ken.

Ik ben nu zonder eer; ach was ik zonder leven,

Ach! waar ik in de lucht tot flenters wech gedreven,

Ach: waar ik van de zee geſlingert aan de ſtrand,

Ach: waar ik van de ſtroom begraven in het zand

Ach! ware my geſchied dat Myrthe quam te beuren,

Dat ware my een troost in dit ellendig treuren:

ô! Dat een harde ſchors myn aan zicht dekken mocht,

En dat ik noit en zag de ſtralen van de locht:

Ach! waar ik nu een boom te midden op den velde,

En dat 'er niet een menſch van myn verdriet en melde?

Een boom en dien ik niet, my voegt geen jeugdig blad;

Ik ben myn eere quyt, dat is myn beſte ſchat

Och of den Hemel viel, en wou myn ſchande dekken,

En wou myn hoogſte ſmaad met duifter overtrekken:

Och! of het aardſche dal ontfloote zynen mond,

En ſlokte dezen romp tot in zyn diepſte grond:

Ach! of dit hoog gebou op my quam neder ſtorten,

En wou myn herten leed en droeve dagen korten:

Och! of den hoogſten berg van boven neder quam,

En in een oogenblik myn droevig leven nam.

Noch is 't niet genoeg: Och! of dit droevig wezen,

Dit groot, dit Wonder-Al, te zamen op gerezen,

Quam vallen over my gelyk een groote baar,

Soo dat 'er niet een ſtuk van my te vinden waar.

Dat is myn hoogſte wensch; ô mocht ik dat verwerven,

Ik wou in dit verdriet met blyder herten ſterven:

Ik wou, indien ik mocht, tot troost van deze pyn,

Ik wou, indien ik mocht, tot ſtof gemalen zyn.

Ik wou, maar wat, och arm! wat zal ik vorder wenschen

Ik ben een ſlet, een ſloir, een ſpot voor alle menſchen.

Ik ben het snoodste spook dat oit de wereld zag,
 Soo dat geen duister hol myn schuil hoek wezen mag.
 Waar zal ik henen gaan? al dekten my de bergen,
 God zal my lykewel ook daar zyn oordeel vergen:
 Al school ik alle tyd in plaatzen zonder licht,
 Noch sta ik even naakt voor Godes hel gezicht.
 Al mocht ik met den wind door al de wereld vliegen,
 Nog kan ik evenwel den Schepper niet bedriegen.
 Al daald' ik in de zee, en haar oneindig diep,
 't Is open voor den HEER wat hy te vooren schiep.
 Al mocht ik met de zon door al de wereld rennen,
 Nog zal dat wakker Oog ook daar myn zonden kennen.
 Al zonk ik even zelfs tot in den zwarten poel,
 God vond myn bange ziel ook onder dit gewoel.
 Wat raad dan, treurig hert? Ik wil gaan henen dwalen,
 Door wegen noit bezocht, door onbekende palen,
 Tot ik eens vinden zal een aardryk zonder gras,
 Daar op tot heden toe geen levend' dier en was;
 Daar niet een vogel zingt, daar nimmer frissche boomen,
 Haar toonen op het veld, of groeyen aan de stroomen:
 Daar niet als rotzen staan, ontbloot van alle groen,
 Die niemand dienstig zyn of eenig voordeel doen.
 Daar wil ik even staag myn tranen laten vloeyen,
 Tot dat door myn geschrei de beeken zullen groeyen,
 Tot dat ik neder zyg uit druk en ongeval,
 Tot dat ik heden zelfs een beeke worden zal:
 Hoe zoet is ook de dood, als ons bedroefde zinnen
 Door eenig zwaar gequel, haar laten overwinnen,
 De haer is dan een vreugd, het graf is herten wensch,
 En ziet dit is de stand van my, ellendig mensch.
 Maar t'wyl haar droef gemoed aldus bestond te klagen,
 Soo quam de dageraad met haar vergulden wagen,
 En bragt op haar karos het voorspel aan den dag,
 Dies liet de juffer af van haar bedroeft geklag.
 Sy neemt haar slechtste kleet, zy dekt haar naakte leden,
 En is met stillen gang ten huizen uyt getreden
 En vorder uit de stad: maar niemand is bekend,
 Waar dat na dit vertrek de Vryster is belent.

Men heeft alleen verstaan dat zy is komen doolen,
 Daar zeker kluizenaar, in 't dichte woud verhoolen,
 Sat in een diep gepeis, en dat hy daar vernam,
 Dat zy (des onbewust) ontrent zyn wooning quam,
 Dat zy daar met verdriet haar zonden quam verfoeyen,
 En scheen als even staag in tranen wech te vloeyen;
 Dat zy haar mager lyf wou smakken in den stroom,
 Dat zy haar teeren hals wou hangen aan een boom:
 Dat zy haar met een mes wou in den boezem steken,
 Om op haar eigen zelfs haar leed te mogen wreken:
 Maar dat de goede Man haar beter dingen ried,
 Soo dat haar droeve ziel het leven noch geniet.
 Dat zy den Hereinyt haar zonden had beleden,
 En van hem was getroost met al de beste reden,
 Die God den menschen geeft: maar datze lykewel,
 Die troost niet aan en nam maar bleef in haar gequel
 Dat hy de Juffer gaf een grof en zeldzaam laken,
 Om van die slechte stof voor haar een kleed te maken;
 Dat zy na dit onthaal ging dieper in het woud,
 En dat geen menschen weet waar zy haar wooninghoud.
 Dat

Dat hy in haar vernam een wonder groot berouwen,
 Met opzet noit een man na dezen aan te schouwen:
 Dat zy nu steke blind voorzeker werd gemeent,
 Mids zy gedurig treurt en zonder einde weend.
 Haar aanzicht, zeld de Man, en eertyds roode wangen,
 Die zyn door bleeke verw als met de dood bevangen,
 Haar geesten zonder vreugd, en staag in diep gepeis,
 Haar aders zonder bloed, haar leden zonder vleis,
 Haar borsten wonder blaau doorkracht van harde slagen;
 Soo datze wonder vreemd en byster deerlyk zagen,
 Haar oogen stonden hol en in het brein gedrukt,
 Haar vlegteneertyds schoon, by vlokken uit gerukt,
 Haar wezen als een schim, zy gaat ontrent de beeken,
 En ziet hoe zeer de Jeugd van haar is af geweeken,
 En dat is haar vermaak: Siet daar een jonge Maagd,
 Die haar mis maakt heid prystenvan'erschoonheid klaagt
 Wanneer zy slapen wil, zoo neemtze groote steenen,
 En neigt daar op het hooft, en moede van te weenen,
 Vernieud haar tot den druk; haar spys is anders niet,
 Als wortels uit 't bosch en water uit de vliet,
 Sy wenst voortaan niet meer in haast te mogen sterven,
 Sy wil eerst beter troost van haren God verwerven,
 Zy wil dat eerst den Geest haar in den boezem straalt,
 Eer datze neder zygt of in den grave daalt.
 Men hoorde voor het lef haar goede dingen zeggen,
 Die als een waarde schat zyn dienftig op te leggen;
 Men zag hoe zy haar wrong en by den haire trak,
 En tot haar eigen ziel in dezer voegen sprak:
 De duivel is van ouds een meester om te liegen,
 Hy kan, door slim beleid, een vroomme ziel bedriegen
 Hy brengt, door enkel list, de menschen in gevaar,
 Want hy was over lang een duizend konstenaar.
 Wanneer hy tot het quaad ons herten wil bereiden,
 En tot zyn duister werk en van haar plichten leiden,
 Zoo stelt de linker vast, dat al het slim bejag,
 Noit ruchtbaar worden zal, of komen aan den dag,
 Hy toont ons (zoo het schynt) een kamer zonder glazen,
 Een stil, een duister hol een lok-aas voor de dwazen.

Hy zeid ons boven dien, wat hier oit werd gedaan,
 Sal in een stage nacht verzegelt blyven staan.
 Maar in het stil geheim (dat duister schynt te wezen,
 En daar noit gulde zon of mane komt gerezen)
 Daar is een groene schuif ter zyden af gemaakt,
 Die vaardig open gaat schier eerze werd geraakt.
 En als het leelyk stuk ten vollen is bedreven,
 Zoo weet die looze vos een helder licht te geven;
 En straks word dan gezien, als in den hellen dag,
 Al dat verhooien schein, en in het duister lag,
 Daar berst de schennis uit, als in haar volle leden,
 En word van alle kant geweten in de steden,
 Geroepen in het land, en waar men menschen vond,
 Dies lacht de vuile geest als met een vollen mond.
 Bedrieger, als gy zyt, wat heb je niet geloogen,
 Wat heb je my verleid en uit 't spoor getoogen!
 O Wee! dat ik myn oor aan u oit open gaf,
 Gy zyt een leugenaar, ook van den eersten af.
 Gy zyt die ons gemoed van eere kond berooven,
 O! Dat geen jonge Maagd u meer en moet gelooven!
 O! Dat u nooit de macht en werde toe gestaan!
 Om iemand oit te doen dat my is aan gedaan.
 O Woude nu ter tyd het aerdryk my verslinden,
 Wat daar en is geen troost voor myn verdriet te vinden!
 Myn ziel die ligt en woelt als in een stage dood;
 Want daar is helsche pyn ook binnen dezen schoot.
 O God! als gy den mensch laet tot zyn eigen zelven,
 Waar heen en valt hy niet? Hy zal hem kuilen delven,
 Tot in der hellen zelfs, tot in den afgrond toe,
 Hy zygt gedurig af, en niemand weet 't hoe
 Ook van een klein begin, en van geringe zaken,
 Soo kan men tot een val in korten stond geraken;
 't Een quaad brengt 't ander in, het oog verleid den geest
 En straks zoo word de mensch een onvernuftig beest.
 De beste van den hoop tot aan de wyfste lieden,
 Zoo God hem niet en styft, en kan het niet ontvlieden:
 Fy! dit aarden vat is al te lydig krank,
 Het zoekt, men weet niet hoe, zyn eigen ondergank.
 En

En schoon wy menigmaal na goede dagen trachten,
 Het vleesch noch evenwel vermeestert ons gedachten,
 Vermeestert alle tucht, ook schoon men die bewaart,
 En ziet, dit is de stand van dezen broozen aard.
 Wat is 't dat my bedorf? dat eerst myn hert vervoerde,
 Dat my door vuilen brand de teere zinne roerde?

Eylas! 'k en weet 't naau hoe dat ik eerstmaal viel,
 En wat het vier ontstak in myn beroerde ziel.
 By trappen word de mensch van zonden in genomen,
 En zoo ben ik, eilaas! in dit verdriet gekomen;
 By trappen quam de lust in dit ellendig hert,
 Tot dat ik van het vleesch geheel bereten werd.

Myn Vader was te slap en ik van teere jaren,
 En Vrysters in 'er Jeugd zyn wonder brooze waren,
 Sy worden haast ontciert, en al te licht besmet,
 Indien men niet met ernst op al haar wegen let.

Het is licht goed te zyn, wanneer men is verscheiden;
 Van dat ons zwak gemoed ten quade kan verleiden;
 Dus zoo 'er iemand wil van lusten zyn bevryd,
 Al wat de zinnen tergt is nut te zyn gemyd.

Onthoud dit, zoete Jeugd, ik spreke van gevoelen,
 Ik weet waar uit de lust in my begon te woelen,
 En hoe dit vorder ging en wat myn hert verried,
 En wat tot myn verderf ten lesten is geschied.

Wat zal ik nu bestaan, waar zal ik henen keeren?
 Sal my te dezer uur de wanhoop overheeren?

Sal ik nu t'onder gaan, en smelten in verdriet?
 Ô God! myn eenig Heil, ik bidde, lyd 't niet

De zonde die wel eer in Sodom was bedreven,
 Die vind men in u boek aldus te zyn beschreven; (a)

Als datze grouzaam was, en van der aarden klam,
 Ja boven in de lucht tot aan den Hemel quam.

Maar die na rechten eisch u liefde wil bemerken,
 Vind dat u Vader gunst gaat boven alle werken,

Die oit door uwe macht voor dezen zyn gemaakt;
 En ziet, dit is een troost die my de ziele raakt.

Genade, lieve God, genaad' is myn begeeren,
 Wilt dat na wanhoop smaakt uit myn gedachten weeren;

Daar is een staage worm die my gedurig knaagt,
 En myn bennaude ziel tot in der hellen jaagt.
 Genade, lieve God, wat kan ik anders zeggen?
 Ik wil myn droeven mond in stof en affchen leggen,
 En kirren als een duif, en pypen als een kraan,
 En noch zal lykewel myn ziele niet vergaan.
 Ik voel een stillen galm in myn gedachten spreken,
 Die styft myn zwakke ziel, al wasze schier bezweken
 Hoe zyt gy, lieve God, zoo goedig aanden mensch!
 Myn druk verkeert in vreugd, myn leed in hertenwensch.
 Ik weet op heden dank ook aan myn snoodste zonden,
 Daar heb ik even troost en voor deel in gevonden,
 Door Godes hoogste gunst. Een slange vol fenyn,
 Na regten eisch gebruikt, die kan ook dienstig zyn.
 Het laatste dat de Man heeft van de Maagd vernomen,
 Dat was een droef gezang uit haren mond gekoomen,
 Sy bleef tot in der nacht gedooken in het rys,
 En haar verdrietig lied dat ging op deze wys.

Z I E L - S U C H T

Op de Wyze: *Als Thyrfis al de nacht, &c.*

Laatst als myn droeve ziel,
 Met innerlyk geklag,
 Haar zonden over zag,
 Was 't dat haar dit ontziel:
 ô Los gepeis!
 En dertel vleis,
 Waar hebje my gebracht?
 Ik ben verzonken in een droeve nacht
 Dies zal ik, ô Heer!
 Staag en even zeer,
 Nu en immermeer,
 Kermen, kermen, kermen;
 Wilt doch myner eens onfermen
 Dat ik leve v' uwer eer

*Al wat ik eertyds zocht,
Met ongetoonde last,
Daar in vond' ik nimmer lust,
Als ik het recht bedocht,
ô Los gepeis!
En ydelvleis,
Hoe speelt gy mat de Jeugd?
Gy bied ons slechts maar schim en schyn van vreugd'.
Ach! de geile min'
Soot in haar begin,
Doet myn droeven zin,
Kermen, kermen, kermen,
Wilt doeb myner eens ontfermen.
En weest, Heere, myn gewin.*

*Ik zoek myns herten wensch,
Niet in dat de wereld roemd'
Of iet dat men schoonheid noemd'
Ik word een ander mensch.
ô Los gepeis!
En ydel vleis,
Verlaat nu dit gemoed
Gy zyt, ô God alleen myn hoogste goed,
Dies zal ik voortaan,
Treurig voor u staan,
Of gedurig gaan,
Kermen kermen kermen,
Tot gy myner zalt ontfermen;
Siet ô Heer! u Maget aan.*

Maar waarom bang gemoed, wilt gy myn ziele quellen,
En dalen met verdriet en wanhoop in der hellen!

Wie God uit waar berou in heten tranen bid,
Die vind ten lesten troost, ook daar hy treurig zit.
Ik wil van God behulp, en heil en zegen wachten,
Een recht gebrooken hert en kan hy nooit verachten:
Hy zal noch dit gemoed eens trekken uit de pyn,
Indien niet in het vleesch, het zal hier namaals zyn.

Dedood die God den Zoon heeft eenmaal willen smaken,
 Het bloed by hem gestort dat zal my zuiver maken,
 Hoe grouzaam dat ik ben, dat stel ik heden vast,
 Schoon al het helsch gespuis met open keele bast.

Ik ga dan waar ik mag, ik wil door bosschen kruipen,
 Ook schoondaar eenig dier myn bloed mogt komen zuipen
 Myn loop die is volbracht, myn tyd is uit geleest,
 Ik reize tot het volk dat in der hoogten zweeft.

Dat voor den Schepper staat, en uit zyn Heilig Wezen,
 Kan diepe wonders zien, en hooge zaken lezen.

ô God! myn hert verheugt ook in dit ongeval,
 Ontfang myn bange ziel als die verhuizen zal.

Reinaldus uit zyn Kluis ter heiden in geweken,
 Die hoorde met vermaak de droeve Vryster spreken;

En daar op kreeg de Man een zoet en diep gepeis,
 Hy wou, indien hy mogt, ook scheiden uit het vleis:

Hy zei, na dit gesprek, haar op verscheide stonden,
 By hem te zyn gezocht, maar noit te zyn gevonden,

Zoo dat hy niet en weet of zy noch heden leeft,
 Dan of ze zonder lyf en met de geesten zweeft.

Als dit Euglottus hoort na rechten eisch vertellen,
 Daar hy in vreugde zat ontrent zyn Med'-gezellen,

Zoo word hy gansch beroert tot aan zyn ingewand,
 En in zyn grammen geest ontstond een heeten brand.

De ziel word hem verrukt, hy voelt zyn hert bestryden,
 Door jammer, herten leed, en enkel mede lyden:

Hy roept den Moriaan, hy vraagt den linker af,
 Wat hem den eersten grond tot dezen handel gaf;

De Moeder (zy de slaaf) die was haar vroeg ontvallen,
 En dat was d'eerste trap van dit oneerlyk mallen:

De Vader is een Man die op geen zaken let,
 Als dat hy tot gewin zyn fuken open zet;

Dies mogt ik met gemak de jonge Vryster spreken,
 En ging haar dikmaals aan met ongewoone treken.

Ik heb in 't machtig Hof van Persen eens verkeert.
 Daar heb ik van een Turk een slimmen greep geleert.

Ik weet door zeldzaam kruid, en dooreen listig jokken,
 En woorden van de kunst de Vrysters aan te lokken:

Ik weet dat in het land geen Vryer oit en wist,
En wat ik dus bestond en heeft my noit gemist.
Ik kond' aen haer gelaet, en aen haer oogen merken,
Wanneer de gulle Jeugd in haer begon te werken,
Dan wist ik bever geyl en ander vreemd bejag,
Te mengen onder een, te brengen aen den dag,
Ik zeide, dat het was bequaem om af te dryven,
Al wat 'er schorten mag ontrent de jonge lyven,
Al wat 'er schorten mag ontrent een teere Maegd,
Die van een vreemd gewoel in hare leden klaegt.
Dit namze willig op: Maer was eilaes! bedroogen,
Ik had 't al verciert en uit den duim gezoogen;
't En was geen heilzaam gras, maer wel een hitzig kruid
Niet dienstig voor een Maegd. of voor een jonge Bruid,
Maer voor een ritzig Wyf, dat staag haer geile leden,
De lusten over geeft, al wordze noit gebeden:
Hier door wierd haer gemoed zoo krachtig op gevat,
Dat zy tot aen de ziel in heete driften zat.
En als dit op den dag by haer was in genomen,
Soo wist ik in der nacht in haer vertrek te komen;
Ik wist 't voor gewis hoe datze was gestelt,
En wat een vreemd gewoel haer teere zinnen quelt,
De duif was zonder gal, zy sliep met open deuren,
Als slecht en onbewust wat dat 'er kan gebeuren:
Daer was geen snege Vrou ontrent het huis beslag,
Daer was geen Moeder zorg die na de Dochter zag.
De Vader woelde staeg: ik kon de Man believen,
Als ik hem maer en sprak van geld en wissel-brieven,
Van handel op de beurs, van schepen op de ree,
Van nering in het land, of voordeel op de zee,
Want dan was zyn gemoed zoo byster op getoogen,
Dat hy noit recht en zag, hoe zeer hy werd bedroogen,
Syn herr was staeg bezorgt om groot en magtig goed,
Maer hy en sloeg geen oog ontrent zyn eigen bloed.
Ik dan ontrent het bed in stilheid neer gezeten,
Geliet my gantsch bezorgt om haren staet te weten;
Ik voeld' haer rassen pols en snellen aderslag,
En zeide wat haar baet of hinder geven mag.

En onder dezen schyn zoo quam ik zomtyds raken;
Dat ik en myns gelyk noit eens en moet genaken:

Ik zag haer teere borst zoo wit gelyk een zwaen.

Die voor een zwarten Moor noit open had gestaen.

Noch wist ik even dan een lang verhael te maken,

Van myn beroemde scam en diergelyke zaken:

Ik zeid' haer menigmael. Al ben ik maer een slaef,

Myn Vader is een Vorst en meer als eenig Graef.

Myn Moeder is wel eer uit Konings bloed gesprooten;

En ik heb even zelfs voor dezen eer genooten;

Ik was in grooten staet ontrent myn eerste tyd,

Maer ik ben naderhand gevangen in den stryd,

En naer ons lands gebruik met ketens vast gebonden,

En uit het veld' gevoert, en uit het land gezonden,

En voor een slons geveilt, en voor een slaef verkocht;

En ik en weet niet hoe, hier in het land gebrocht.

Maer ik ben des gewis) de kans zal weder keeren,

En ik zal met geweld den vyand over heeren,

Een die de sterren kent heeft dit geval voor zien,

En steld die dagen vast wanneer het zal geschien.

De ryd dient af gewacht. Ik zeide deze zaken,

Met woorden, goed bescheid en vry met styve kaken:

Misandre nam het aen wat by my werd gezeid,

En is alzoo verschalkt, en van het stuk geleid.

En waerom meer verhaelt? ik ben zoo verr' gekomen;

Dat ik haer beste pand ten lesten heb genomen,

Dat ik tot myn vermaek hier bloemtjen heb geplukt,

Dat noit geen Edelman of Ridder heeft gelukt,

Gy quaamt al menigmael ontrent haer venster speelen;

Om door een zoet geluit haer zin te mogen steelen,

Gy droegt met uw's gelyk de koude van de nacht,

Als ik den zoeten tyd met vreugden over bracht.

O Vryers! zeid' ik dan) gy slaet u zoete luiten,

En queelt een aerdigheid, maer blyft hierefter buiten,

Ik hebbe dat je zoekt, de lust van hare Jeugd,

Ik hebbe in der daed dat gy niet hebben meugt.

Daer zyn 'er in het land die van de de vrouwen zaken

Gevoelen wonder hoog, en groote dingen maken,

Als

Als of in haren schoot het meeste wonder lag,
 Dat oit naaukeurig oog hier op der aarden zag,
 Kasteelen vol cieraad, vertrekken, nette zalen,
 Daar in het wakker oog en al zinnen dwalen,
 En schier de gronden zelfs van dit geweldig Al,
 Maar ik en ben voortaan niet meer van dit getal.
 Ik hebbe des genoeg en al te veel genooten,
 Invoegen dat het werk my dikmaal heeft verdrooten:
 Men ziet 't alle daag, 't en is geen vreemde zaak,
 Het zoet te veel gebruikt verliest zyn eerste smaak,
 Dus kooft de slimme gast, dus gaat de linker weyen,
 Hy is van weelde zat en moede van pasteyen.
 Vriendinne, wie je zyt, getrouwt of jonge Maagd,
 En doet niet onverzocht, en geeft niet ongevraagd.
 Als dit de Jonker hoort hy kan het niet verdragen,
 Hy greep den slimmen guit, en gaf hem duizend slagen,
 Hy trof hem op den kop dat hy ter aarden viel,
 En gaf in haasten uit zyn God vergeten ziel.
 Euglottus gantsch ontzet van zoo vervloekte kuren;
 En kan in zyn gemoed van jammer niet geduren;
 Hy ziet en hy beklagt het deerlyk ongemak,
 Vermids hy tegens haar zoo byster vinnig sprak.
 Hy geeft hem in het woud, hy gaat Myfandre zoeken,
 In bosch, in dal, in berg, in alle werelds hoeken:
 Doch hy ontmoetze niet al doolt hy langen tyd,
 Maar vond daar in het woud een oude Heremyt.
 Die ging op zyn verzoek, van al het stuk gewagen,
 En van haar diep berou, en van haar droevig klagen,
 En hoe zy noit vermaak in haren druk en schiep,
 Maar staag tot haren God van gantscher herten riep.
 En hoe zy door het leed hem docht te zyn verdwenen,
 Om datze naderhand hem noit en is verschenen:
 En dat hy dikmaal heeft gedachten over haar,
 Als ofz' ook in een rots ofboom verandert waar.
 Euglottus niet verneegt door zoo verscheide reden,
 Gaat efter op een nieu door al de velden treden,
 Gaat doolen zonder ruit tot hy een boschjen vond,
 Daar op een gaven boom aldus geschreven stond:

*Wel eer was ik een Maagd van du zend uit gelezen,
 Ik had te recht r tyd een Vrouwe konnen wezen;
 Maar dat heb ik verzuimt, my trof een zwaar geval,
 Dat ik niet m lden derf, maar eeuwig zwynen zal,
 Dat zeg ik niet te min: ô Booswicht! ô Verrader,
 ô Loosheid van een Slaaf. ô slechtheid van een Vader,
 Guat Lezer 't is genoeg, ik wensch u goeden dag,
 Voor my, ik heb genoeg als ik maar weenen mag.*
 Soo haast het kort gedicht was by hem uit gelezen,
 Is door zyn droeve ziel een hooger leet gerezen,
 Hy staat van druk verbaast, en is gelyk versteent,
 En houd 't voor gewis dat hem de letter meent.
 Wel zeyd hy, droeve Maagd! woont gy hier in de velden,
 Soo moet ook dezen boom van myne droefheid melden;
 Hy moet een vaste peil, hy moet getuige zyn,
 Soo wel van myn verdriet als van u zware pyn.
 Of zyt gy nu misschien verscheiden uit 't leven?
 Soo laat u droeve ziel hier eenmaal komen zweven,
 En leest my dit geschrift: Hy snyd daar in den bast,
 Een letter klein genoeg, maar die gedurig wast;
 Vriendinn', ik kenne schuld, en mocht ik u genaken,
 Ik wou een aarden klomp met u te zamen maken:
 Of zyt gy nu gescheept in Charons zwarten boot?
 Soo wens ik anders niet als slechts een rasse doot.
 Na dat den Jongeling dit veersjen heeft geschreven,
 So, is hy noch een wyl ontrent den boom gebleven;
 Hier schynt zyn hert verdort te midden in het groen,
 Dies gaat hy overluid aldus zyn klachten doen:
 Elendig als ik ben, wat heb ik gaan beginnen?
 Wat heb ik aan geregt door ongetoomde zinnen?
 Ik ben eerst dol geweest door brand en minne lust,
 En haar myns herten wensch, die heb ik uit gebluft.
 't is z ker dat het stuk, gelyk het is gelegen,
 Verdiende voor gewis een wonder groot bewegen,
 Een roering van den geest. Maar wat ik onderstond,
 Dat was verkeert gewoel en uit een quaden grond.
 Waarom ten zwakke vrou zoo lydig door gestreken?
 En als in 't grat gedout door fel en vinnig spreken?

Is 't zoo een grouzaam stuk dat hy haar is gedaan,
 Dat zy moest balling zyn en uit den lande gaan?
 Ik zie dat Moses zelfs wel eer heeft uitverkooren,
 Een Wyf van vreemden aard, gesprooten van de Mooren,
 En dat God boven dien was uitermaten g'am,
 Wanneer het Miriäm en Aaron qualyk nam (a)
 Wel mag een zwarte Moor met witte menschen paren,
 Waarom in dit geval zoo byster uit gevaren?
 De guit die heet ' haar in dat hy van ho gen stam,
 Dat hy van edel bloed, en niet van slaven, quam.
 En is zoo zeldzaam niet dat list en konstig liegen,
 Een Vrou, een aarden vat, een Vryster kan bedriegen,
 Dat wonder, als ik weet, is vry al meer gebeurt,
 En dit elendig stuk is waard te zyn betreurt.
 Ik hadde felle wraak en gramschap moeten myden,
 Want hier was niet bequaam als enkel medelyden;
 Maar ik ben wreed geweest, en heb een jonge Maagd.
 Met schelden uit de stad en in de dood gejaagt
 Dies ben ik op myn zelfs, en niet op haar. verholgen,
 En wil haar in het woud en op de rotten volgen:
 Ik En wensch voortaan niet meer als druk en ongeval,
 Tot my de bleeke dood ter neder leggen zal.
 Het woord is naau gezeid, hy geeft hem om te dwalen,
 Of op een hoogen berg, of in de lage dalen,
 Het schen dat hem een geest of eenig monster dreef,
 Maar niemand is bekend waar hy ten lesten bleef.
 Een Herder daar ontrent die hadde zeven dagen,
 Gelet op zyn gewoel, en op zyn droevig klagen,
 Gelet op zyn bedryf, en waar hy veeltyds ging,
 Maar hy verloor in 't leet den droeven Jongeling.
 Dit was van stonden aan door al het land gew ten,
 En door het gantsche Ryk ten luidsten uit gekreten.
 Die Faam is wonder bly als zy iet zeggen mag,
 Dat bet stille bleef, en in het duister lag.
 Men hoort waar op het leet de Vryster is gebleven,
 En wat het einde was van haar ellendig leven,
 Sy had een kuil gemaakt, en dat met eigen hand,
 Daar lag haar mager lyf begraven in het zand,

Maar niet gelyk het zou, haar kracht die was gebrooken,
En daarom werd haar graf maar weinig toe gelooken:

Het deel gelyke wel daar schaamt' haar palen strekt,
Was met een dichte klei ten vollen overdekt,
De reste van het lyf, vermids haar krank vermogen,
Is met een dunne stof maar weinig over toogen,
Haar mond lag om gekeert, en in het zand geprent,
Uit vreeze (zoo men houd) van noch te zyn bekend.
Sy had daar op een boom haar lesten Wil geschreven;
En, schoon dat zy verging, de letter is gebleven;

Dies als een reizend' Man quam daar ontrent te gaan,
Soo vind hy in de schors aldus geschreven staan:
*Hoort wie 'er immer komt aan dezen kuil getreden,
Hier ligt een Vryster in, gy dekt haar bloote leden;
'k En eisch geen jeugdig kruid, en min een rooze krans,
'k En ben niet anders waard als slechts een weinig zands.*

Daar scheen noch onder aan iet by gevoegt te wezen,
Maar wat 'er iemand doet. hy kan het geenzints lezen;
Men houd dat zy naar eisch haar zin niet uit en schreef,
Mids aan haar zwak gestel geen kracht meer over bleef

Myn penne, 't is genoeg, laat ons niet vorder melden
Wat druk en herten leed den droeven Vader quelden,
Wanneer hy dat vernam. Staat hy ten lesten stil,
My dunkt dat onzen inkt niet langer vloeyen wil.

Let slechts hoe dit bejag ten lesten is gewrooken:
Voor eerst is aan de Moor zyn looze kop gebrooken:

De Maagd, wel eer geveit, bewoont het eenzaam velt,
Daar zy van herten leed, van nood en honger smelt.

De jonker gaat en dubt, als in het brein geslagen,
En vind geen ander vreugd als in gedurig klagen:

Den Vader boven dien en vond nooit blyden dag,
Tot hy van hier verscheid, en in den grave lag.

Wat is de lust een spook! wat is oneerlyk minnen?
Een helle voor de ziel, een duivel voor de zinnen,
Een grouwel in het land, een adder in het huis,
Bewaart, O reine Geest, ons hert en zinnen kuis.

VAN DE

OP-KOMST E

VAN

RHODOPIS,

Een Borgerlyke Dochter tot de Koninglyke Kroone

Vol zonderlinge gevallen.

ONtrent een vette Kust, die Nylus komt besproeyen,
 Daar uit zyn gullen slijk de schoonste vrugte groeyen
 Had Photis op een tyd een Dochter voort gebracht,
 Van wie men wonder zeyd, en groote dingen wacht.
 Het Wyf, terwyl zy droeg, wat dikmaal wedervaren,
 Dat zy in haren droom een Kroone scheen te baren,
 Een Kroon gelyk een Vorst, of als een Koning draagt,
 Maar als de vrugt verscheen doen was 't een jonge Maagd
 Straks wie zich oit begaf om droomen uit te leggen,
 Bestond nog evenwel den Vader aan te zeggen,
 Dat ja dit eigen Kind, eens door een vreemd geval,
 Noch efter t'zyner tyd een Kroone dragen zal.
 Maar Alcon loeg 'er om, en liet de menschen praten,
 Hy was van stillen aard, en wagt geen hooge staten:
 Syn rykdom die bestond in vast en zeker goed,
 En daar uit werd naar eisch zyn Dochter op gevoed;
 Want als de Vryster wies, en toe nam in de jaren,
 Doen wierd de Man gezint geen kost aan haar te sparen,
 Te meer verinids hy zelfs en al de wereld zag,
 Wat voor een rappe geest in haar verhoolen lag.
 Sy leerde zonder hulp een schoone letter schryven,
 Sy leerde na de kunst op goud en koper dryven,

Sy maakte naalde werk dat net en geestig stond,
 Soo dat men in het byk geen netter hand en vond,
 Doen Alcon dit vernam hy liet haar meesters zoeken,
 Die leiden haren geest door allerhande boeken:
 Sy las den ouden tyd en wat 'er is gebeurt,
 En waarom iemand juigt, en waarom iemand treurt.
 Sy was van snel begryp, zy leerd' in weinig uren,
 Sy leerd' als in het spel de kniste van borduren.
 'sEn hoeft geen dagen lang te zitten in de school,
 Sy teikent met de pen of met een fyne kool.
 Sy teikent datze wil, ook zonder haar te pynen,
 Soo dat de meesters zelfs by haar als jongers schynen:
 't Is kunstig uit 'er aard al wat de Vryster trekt,
 Doch meest als zy het werk met goud en zyde dekt,
 Of als ze peerels hegt op haar bescheide reken,
 En loof en bloemen maakt met wonder netre steken,
 Of datz' een hoogen berg, een dal, een heide maalt,
 Of eenig dieper woud, daar in het onge dwaalt.
 Noch acht zy boven al de meeste vrucht te wezen,
 Als haar werd toe gestaan een geestig boek te lezen:
 En mids zy vrolyk is en van een luchten geest,
 Soo lieft de zoe e Maagd de zoete Dichters meest.
 Sy was van heus gelaat, en wel gemaakte leden,
 En vrolyk uit 'er aard, en geestig in de zeden,
 En watze nam ter hand daar schynt ze toe gemaakt,
 En 't word tot haar geneugt al wat haar eens genaakt.
 Haar oog had wonders in, haar oog dat konde spreken,
 Haar oog was enkel glants en niet als minne treken,
 Haar oog had krachtig vier gelyk een donderslag;
 En ging tot aan het merg van die haar maaren zag.
 Soo ha it als Rhodopé de Kindsheid is ontwassen,
 Soo ziet men al de jeugd op hare diensten passen;
 En waar een jong gezelschap is geestig uit 'er aard,
 Die wenscht in zyn gemoed met haar te zyngepart.
 De Maagd die word gestreelt by na van alle menschen,
 Die staag om hare gunst, om haar gezelschap wenschen,
 En zy met open hert toont ieder hare gunst.
 Zy met een bly gelaat toont ieder hare kunst.

Dit stond de Vader toe, hy lie haar niet bewaren,
 Maar gaf een ruimen toom aan hare vrye jaren,
 Sy mag in alle ding naar eige zinnen gaan,
 En watze maar en wil dat word haar toe gestaan,
 Daar zyn om dezen tyd verscheide jonge lieden,
 Die aan haar menigmaal haar trouwe quamen bieden,
 Soo dat men geestig volk van allerhande slag,
 Gedurig om haar deur en in haar kamer zag.
 De Vader werd verzocht, de moeder aan gebeden,
 De Dochter ondergaan met alle zoete reden;
 Maar zy noch evenwel behoud een vryen zin,
 Sy bied een ieder gunst, en niemand vaste min.
 Doch als ze met 'er tyd nu ryper is geworden,
 Lyd Alcon overlast. hy kan 't niet langer herden;
 Myn Dochter is te jong, dat had hy lang gezeid,
 Nu is door hooger Jeugd die onschuld hem ontzeid.
 De Vryster is bequaam om nu te mogen paren,
 Haar tyd die is gegaen tot aen de twintig jaren,
 Haar Jeugd is als een roos, of als een jeugdig lis,
 En zy is boven dat gezond gelyk een vis
 Vriendinne, (zeid de Man) gy moet een Vryer kiezen,
 Of ik zal by het volk myn oude gunst verliezen;
 U zin heeft (na my dunkt) nu lang genoeg gezweeft,
 't Is tyd dat gy voortaan, u tot een Man begeeft.
 Mag ik u bidden trout, en baart ons echte vruchten,
 Eer dat de zoete tyd van u begint te vluchten.
 Gy hebt nu volle keur van al de beste Jeugd,
 Wel kiest wat u bevalt, terwyl gy kiezen meugt.
 In koop van dienstig land, en wel te mogen trouwen,
 En moet geen wyze Maagd haar vader weder houwen;
 Want als zoo goeden kans maer eens daer henen glyt,
 Men isse menigmael voor al zyn leven quyd.
 De zoete Rhodope, noch in haar vrye zinnen,
 En vind haar niet gestelt om een alleen te minnen:
 De kunste, (zeid de Maagd) en wat ik vorder kan,
 Dat strekt my tot vermaak ook meer als eenig Man.
 De Kinders die men krygt dat zyn gewisse zorgen,
 En wat ons vorder naakt is voor den mensch verborgen;

Men weet niet of het druk of blydschap wezen zal,
 Want dat ons voordeel schynt is dikmaal ongeval.
 De kunst is altyd zoet wie kan zich des verzaden?
 Hoe meer dat iemand krygt hoe min hy is beladen.
 Ey laat my dog een tyd gelyk ik heden ben,
 Mids ik tot myn vermaak geen beter leven ken.
 De Vader hoort 't aan, en zonder meer te zeggen,
 Soo gaat hy alle ding wat nader overleggen:
 En op den goeden raad van zeker deftig Vriend,
 Besluit hy dat de kans nu waar genomen dient.
 De tyd daar op de Maagd ter wereld is gekomen,
 Werd by de friffche Jeugd ten naauften waar genomen;
 Want op dien eigen dag verschynt een ieder daar,
 En stort, of edel kruid, of bloemen over haar.
 Juist op dien eigen stond als al de jonge lieden,
 Haar vriendelyk geschenk de Juffer quamen bieden,
 Begaf hem Alcon zelfs te midden op de zaal,
 En met een bly gelaat begon hy dit verhaal:
 Aanhoort my, schoonste jeugd die oit was op gerezen,
 Gy hebt nu langen tyd ons eer en gunst bewezen,
 Gy hebt tot echte trouw myn eenig Kind verzocht,
 En ik heb menigmaal hier over my bedocht:
 En wat zal ik het stuk noch langer overwegen?
 Ik vinde mynen geest tot ieder een genegen:
 Ik zweere by het licht en by de gulde zon,
 Ik wou dat ik aan elk een Dochter geven kon,
 Doch ons is maar alleen dit eenig Kind gebooren,
 Soo dient 'er nu een Man voor haar te zyn gekooren,
 En dit (gelyk gy weet is 's Vaders eigen werk?
 Maar ik heb even hier een ander oog-gemerck.
 Ik hebbe Rhodope in allen toe gegeven,
 Sy heeft na eigen zin gedurig mogen leven:
 En ziet tot heden toe zoo heeftze wel gedaan;
 Dies zal ook deze keur aan hare vryheid staan.
 Het raakt haar allermeeft. Ik laat haar overpeizen,
 Met wien zy leven wil en door de wereld ryzen,
 Sy neme wie het valt, of wie haar meest behaagt,
 En wien zy kiezen zal dien gun ik deze Maagd.

Gy die genegen zyt u trou aen haer te binden,
 Laat u de naaste week hier op de zale vinden:
 En brengt dan aen den dag al dat u dienen kan,
 En wie haar best gevalt die zy haar echte Man.
 Dit gaf een groote vreugd aan al de jonge gasten,
 Die ichrap op haren dagen op haar uure patten.
 Hy die zich eerst vertoont dat was een Edelman,
 Die onlangs by den Nyl den vyand overwan.
 De tweede die verscheen, en van haar liefde brande,
 Was Raads Heer in het Hof, en Rechter in den lande,
 De derde was een Man die grooten handel dreef,
 En niet als van gewin in zyne boeken schreef.
 De vierd', een tam Gezel, die op zyn renten leefde,
 En geenzints na het Hof of hoogen Staat en zweefde;
 Was zuinig, z nder pracht, die goede dagen zocht,
 En nooit op groot gewin en min op wapens docht.
 De vyfde was een Geest die niet en wilde zwichten,
 Al had hy weinig gelds, hy konde geestig dichten.
 De zeste was vermaard om met een kloek pinceel,
 Syn Kunst te laten zien in menig tafereel.
 De leste quam 'er by schoon hem de Vryers haten,
 Hy stond in groot gevaar om uit te zyn gelaten:
 Hy was een titzig quand die op zyn Kunste stond,
 Vermids hy Rhodope daer toe genegen vond.
 Hy was haar wel bekend, als een van hare bureen,
 Hy konde na de kunst en wonder net Borduren,
 Die voegt hem by den hoop. En Alcon sloot de deur,
 En ziet van al de Jeugd heeft Rhodope de keur.
 De Vryster wel geçiert, na datze was gebeden,
 Quam uit haar stil vertrek, en in de kamer treden,
 Haar Vader ging 'er by, en nam haar met 'er hand,
 En zeide: Geestig volk, ziet hier myn eenig pand,
 Een troost van myn gemoed, en van myn oude jaren,
 Die ben ik nu ter tyd genegen om te paaren.
 Met iemand van de Jeugd, die hier voor oogen staat,
 Vermids de reden zell's myn dezen handel raad.
 Ik wou, indien ik mocht, haar onbevleete leden,
 Van al myn leven lang aan iemand oit besteden,

Vermids zy boven al aan mynen geest behaagt:
 Maar dat is (na my dunkt) ondienstig voor de Maagd,
 Ondienstig voor het land: Laat jonge lieden trouwen,
 En door het echte bed de wereld onderhouden,
 Wy scheiden uit der tyd, wy zygen in het graf,
 En leggen, als een kleed, ons zwakke leden af.
 Voor my ik wacht het eind: de Wereld ondertusschen,
 En dient haar schoonen glants niet uit te laten blusschen,
 Hier dient een nieuwe Jeugd gedurig aen gevoet,
 Waar uit dit Wonder-Al zyn stand behouwen moet.
 De wereld heeft een aard gelyk de groene boomen,
 De Wereld heeft een aard gelyk de gulle stroomen,
 Daarryft een nieu gewas, alwaar een bloem verdroogt,
 En waar een bare valt, daer word 'er een verhoogt,
 Ik geef myn Dochter macht zich hier te mogen toonen,
 En die het haer belieft met gunst te mogen loonen?
 Ja die het haer bevalt te noemen haren Man,
 Nu laet een ieder doen het beste dat hy kan.
 Doch om bevryt te zyn van alle slimme streken,
 Laat ieder overluit. en op zyn beurte spreken,
 En als het al te maal zal werden uit gezeid,
 Soo let dan wie de prys z i wezen toe geleid.
 Daerftond doen op de zael een gulde stoel verheven,
 Hier is aen Rhodope haer plaets voor eerst gegeven,
 Daer zat de frische blom gelyk een Koningin,
 Van wezen geestig bly maar deftig niet te min;
 Haer kleed is over al met groote kunst gesteken.
 En toont een mengel werk van duizend minne treken,
 Vol zeldzaam bos gespuis; maer niet en komt 'er in,
 Of 't heeft een stil geheim, en vry een diepen zin,
 Al wat men aen haer ziet, dat blinkt als zonne stralen,
 Die met een schoonen glants door al de kamer dwalen,
 En of wel Alcons beurs hier door vry was geloft,
 De kunst noch evenwel is meerder als de koft.
 Ter zyden van den stoel daer zaten jonge dieren,
 Die aen den ondervloer met versche bloemen cieren,
 En stroyen groen gewas en niet als edel kruid,
 Ter eeren van de Jeugd, en van den nieuwe Bruid.

Te midder op de zael daer staen de jonge lieden,
 En wachten met geduld op dat 'er zal geschieden:
 Een ieder zet hem schrap, een ieder overleid,
 Wat dat 'er dient ged en en wat 'er dient gezeid.
 De Vader (om de Maegd haer vryen wil te laten)
 Begaf hem na de plaets daer al de Vrienden zaten.
 De Moeder die vertrak haer aen de flinker hand,
 Ontrent een schoon verwulf gesteken in de wand.
 Hier op zoo komt voor eerst de Krygsman aen getreden,
 Met veeren op den kop, met sluyers om de leden,
 Met ketens om den hals, en wonder moi gekleed,
 Die opent aen de Maegd aldus zyn herten leed,

K R Y G S M A N.

Als ik op dezen hoop myn oog laat neder dalen,
 Soo rookt myn vierig brein, en al myn zinnen malen;
 Ik koom hier in het spel niet ik en weet niet wie,
 Die ik niet lyden ken, en hier noch efter zie.
 'k En weet niet hoe dat komt dat ik het kan verdragen,
 Ik hebbe menig man om minder leed geslagen,

Ik

Ik ben niet slechts alleen een deftig Edelman,
 Maer ook een moedig Held die wapens voeren kan.
 Ik ben uit eigen aard genegen om te vechten,
 En wie my fmaadheid doet dat moet den degen rechten;
 En zoo ik 't niet en liet, om u, beroemde Maegd,
 Ik hadde dit gefpuis al lange wech gejaagt.
 O Peerel van het Ryk! laet dit gezelfchap varen,
 En acht 't voor geluk met my te mogen paren;
 My, zeg ik, wiens geflacht is over al bekend,
 Soo verr' de klare zon haer gulde wagen mend.
 Myn Ouders hadden macht op duizend fchone dorpen,
 Ook eer Deucaliön de fteenen heeft geworpen,
 Ook eer de groote vloed bezat het gantsche land,
 En dat 'er niet en was als baren zonder ftrand.
 Geloof 't, edel bloed en kan hem niet verzaken,
 Al wat van Goden komt dat moet den hemel raken,
 Het vuur klimt alle tyd, en wat het vuur genaakt:
 Dat word ook even zelfs tot enkel vuur gemaakt.
 Kieft my, tot uwen Man, gy zult in korte ftonden,
 Ontfangen mynen raed tot in de diepfte gronden;
 U naam zal veernig gaen door gantsch het aerdfche dal,
 En 't zal doorluchtig zyn wat van u komen zal.
 Gy moet (gelyk men zeyd) eens tot een Kroon geraken;
 Maer wie van dezen hoop zal u Vorfinne maken?
 Sal 't dezen Langrok zyn die gy hier voor u ziet?
 Neen zeker, die en heeft daer toe de vuiften niet.
 Hy kan slechts in den Raed met drooge woorden ftryden,
 En geenzints in het veld en om de legers ryden,
 Syn handel is papier en niet als wecke ftof,
 Gy daerom let op my, en laet hem in het Hof.
 Al die veel bezig zyn ontrent vernufte boeken,
 Die fchat' ik onbequaem ten dienfte van de doeken,
 Gy laet die vyzen hoop, en kieft een oorlogsman,
 't Is mars van ouden tyd die venus ftrelen kan.
 Dan 't fchynt gy flaet het oog op dezen uwen Kramer,
 Maer, zoo je my gelooft, hy is nog onbequamer;
 Den Koopman is een menfch die zonder rufte leeft,
 Vermids hem ftaeg de geest in verre landen zweeft;
 Hoe

Hoe kan hy na den eifch een hupze Vryfter minnen?
De liefde van het geld die woond hem in de zinnen,
Die maalt hem in de kop, ook dikmaal in de nacht;
Want 't is zyn eenig heil daar op zyn herte wacht.
Indien hy voordeel zag, ook by de zwarte Mooren,
Voorwaar een witte Vrou en zou hem niet bekooren,
Hy liet zyn echte Wyf, en al de Vrienden daar,
En gawe duizendmaal zyn leven in gevaar.
Hy wou zyn Huisgezin, zyn Kinders laten varen,
En zweefde jaren lang gedurig op de baren;
Hy reisde na den Turk, of tot dan Indiaan,
Of daar geen menschen voet zyn leven heeft gestaan,
Ja, kon hy winste doen, hy zou een winkel stellen,
Tot voor den zwarten poel, of midden in de hellen:
Hy voer door Acheron, en, waar het voordeel groot,
Hy stiet ook Charon zelfs uit zyn verouden boot.
Geen rotz, geen barre strand, geen onderaardsche dingen,
Of een die win ziek is, die weet 'er door te dringen.
O! 't Is een deerlyk Wyf dat met een Koopman trout,
Vermids hy meer de zee als haren akker bout.
Dat u een Kramer vryt, en wil zyn Vrouwe maken,
En is maar enkel schyn en rechte beuzel zaken,
't En is, ô friffche blom! om uwe fchoonheid niet,
Maar om u ryk çieraad, daar op den linker ziet.
Hy weet dat zoo wanneer u Vader komt te fterven,
Gy dan zult machtig goed en groote fchatten erven:
Hy weet 't dat je zyt uw's vaders eenig Kind,
En ziet dat is de grond waar op men u bemind.
Maar die een Ryk begeert, en moet geen rykdom achten,
Hy moet al hooger kans, en grooter dingen wachten;
Een die maar op het geld zyn domme zinnen fpan't,
En word noit machtig Vorst of Prince van het land.
Het ftaal gaat voor het goud, dat leidt t t groote zaken,
Daar heeft een moedig Held zyn handel af te maken,
Dat is alleen de weg waar door men Ryken wind:
Gy weest dan, fchoone Maagd, tot myn beroep gezint.
Al fchynt den Handelaar by wylen eens verheven,
Hy werd, men weet niet hoe, tot aan de grond gedreven
Hy

Hy herft wanneer hy blinkt, ook van den minften floot,
 Hy is een rook, een mift, een bobbel in den floot.
 Wat kan een Handelaar, wat mag een Kramer roemen?
 Dat gy een Koopman hiet, zal ik een Loopman noemen:
 Waar is 't dat hen dit volk geruft en zeker vind?

Haar goed hangt aan de zee, haar welstand aan de wind.
 Ey! laat de Kramer daar: wy moeten looger zweven,
 Wy moeten, hoe het gaat, gelijk als Prinçen leven.

't En is voor u geen fchand' al kom ik in gevaar,
 Een Krygsman, werde Maagd, en word' geen Makelaar.
 Sal ik nu tot hen gaan die na den Kramer volgen?

Neen, haar gezicht alleen dat maakt myn hert verholgen;
 Niet een van al den hoop en is my noemens weerd,
 Gy, eert dan met u gunft alleen het edel zwaard.

De wapens dien ik draag, de wapens geven kroonen,
 En dat zal ik eerlang u met 'er daad betoonen;

De wapens zyn myn vreugd, het zwaard myn herten
 En als ik woelen mag, dan ben ik eerft geruft. (lult,
 Ik ben van myner Jeugd een Hopman over honderd,
 Soo dat myn hooge naam door al de wereld donderd;

Ik floeg lef duizend man ontrent den vetten Nyl,
 En 't bloed liep over 't laad by na een gantsche myl.

Ik floeg in dat gevecht een Reus met eigen handen,
 Ik kloofd' hem 't bekkeneel tot aan zyn harde tanden;
 Daer viel dat grouzaam ftuk, en gaf zoo grooten flag,
 Gelyk als in det van een thooren geven mag.

Daer liep het machtig heir, gelyk gejaagde fchapen,
 Soo dat 'er niet een rot te zamen was te rapen:

Waer ik maer henen keek, daer was 't al beducht,
 En waar ik maar eu quam daer gaf 't al de vlucht.

Maer zou ik in het lang van al myn daden fpreken,
 Datr is geen twyffel aan, de tyd zou my onbreken:

Ik zwyge daarom ftill, en zegge tot befluit,
 Laat my de fchoone Maagd of flux den degen uit.

R A A D S - H E E R.

De Raads-heer zweeg een wyl, tot zich een ieder ftelde,
 En naar hem was gevraagd of hy iet zeggen wilde.

Begon

Begon hy dit gesprek: ô noit volprezen Maagd!
 Leent my een gunstig oir, indien het u behaagt.
 'k En wil niet op myn bloed, of op myn Oudersroemen,
 Dat zyn, na my begryp, niet als verlepte bloemen,
 Wie op zyn oude stam, of groote vrienden staet,
 Verheft eens anders lof, en niet zyn eigen daad.
 Al wat ik heden ben is my niet aen bestorven,
 Ik hebbe 't even zelfs door eigen deugd verworven:
 't Is beter dat een Man op eigen vleugels zweeft,
 Als dat hy zynen glants van dooden lieden heeft.
 Maer Hopman, wie gy zyt, die door u moedig spreken,
 Maekt onlust over al, en geeft ons harde steken,
 Ik bidde niet te fel. Weet datje nu ter tyd,
 Hier by een teere Maegd, niet in den oorlog zyt.
 Voor al wili niet te veel van uwe wapens zeggen,
 U voorstel, lieve Man, is licht te wederleggen;
 Als gy om oorlog roept. dan zit ik in den Raed,
 Aan wien het krygs beleid en ook den vrede staet.
 Gy moogt geen trommel slaen geen vendel oit ontbinden,
 Ten zy het ons behaagt, en wy het dienstig vinden;
 Aan ons, aan ons beleid, hangt u geheel bedryf,
 Wy zyn gelyk de ziel, en gy maer als het lyf,
 Geen spies, geen zwakke lans, geen uigetoogen degen,
 En mag hier in de stad en in het veld bewegen,
 't En zy door onzen wil, en onder ons gebiet,
 En zonder dat bevel vermag u leger niet.
 Gy zyt alleen gewoon om met 'er hand te vechten;
 Wy, door een wys beleid, de zaken uit te rechten.
 Gy zyt maar af gericht om in het veld te slaen,
 Wy setten in den Raed wanneer het dient gedaen.
 Gy voert alleen den kryg met uwe groove leden;
 Wy, door bezetten Raad en wel bedachte reden.
 En even als de geest is hooger als het lyf,
 Soo is u dom gewoel beneden ons bedryf.
 Soo veel als een die stiert is hooger van gedachten;
 Als die maer op het zeil of op den kabel wachten;
 Soo veel is ons beriep in hooger eer gestelt,
 Als die met dom gewoel een lans of pieke veld.

Gy roemt u byster zeer, en al op bloed vergieten,
Wy, dat het gantsche land den vrede mag genieten.

Gy, dat het groene veld met bloed bevochtigt word,

Wy, dat 'er in het Ryk geen bloed en zy gestort,
Seg my nu schoone Maegd, wat zal u best gelyken?
Ik weet u teere ziel zal na de vrede wyken?

Gy hebt een zacht gemoed, en wonder zoeten geest,

Die ook den blooten naem van kryg en oorlog vrees,
Al wat de Jonker zweeft van zynen felle degen,
Dat is u tot het merg, dat is u byster tegen.

Hoe kan zyn wreeden arm door mensch en bloed besmet,

U doen, na uwen aard de vriendschap in het bed?
Het zul u voor gewis de leden doen vervriezen,
De lasten doen vergaan, en alle vreugd verliezen;

Want, na dat ik u ken, zoo heeft u teer gemoed;

Een afkeer vanden kryg een schrik van menschen bloed.
Ik weet hoe even dan u zal voor oogen komen,
Dat hy aan cenig mensch het leven heeft genomen,

De ziel heeft uit geperst, de dood heeft aan gedaan,

En dan zal u het hert in uwen boezem slaen,
En dan zal u de schrik door al de leden ryzen,
En als met eiger hand de bleeke geesten wyzen,

Die uwen oorlogsmans heeft uit haar plaats gejaagt,

En dit is vry een ramp die stille zinnen plaagt.

Maar 't schynt dat deze vriend u gunste zal beloonen,
Met rykdom, zoo hy zeid, en met gewonne Kroonen,

En dat 'er niet een mensch zoo hoog geraken kan,

Alsiemand zyns gelyk, dat is, een Oorlogsmans.

Ik bid u, frissche blom, zoo gy het wilt gehengen,
Daar is voor onzen staat al vry wat by te brengen:

Indien u hoog gemoed na groote namen dorst,

Die raad geeft aan de prins, dat is een machtig Vorst.
Wie met een wys beleid den Koning kan bestieren,
En geven aan het land een regel van manieren,

En Rechten aan het volk, en wetten aan het Ryk,

Die is of Koning zelfs of immers zyns gelyk.

De Prins gaat op de jacht en houd zich onbeladen,

En laat het Ryks beleid aan zyn Vertroude Raden,

De

De Prins neemt zyn vermaak, wy zitten in den Raad,
 Hy voert alleen de naam, en wy de ware daad.
 Wat hoeft men om een Kroon een fellen kryg te voeren,
 En door een magtig heir veel landen om te roeren?
 Daar is een beter weg tot zoo een hoog geluk,
 Kiest my voor uwen Man, gy hebt het gantsche stuk
 Een Krygsman, om een roof of eere weg te dragen,
 Die moet in frische jeugd, zyn lyf en leven wagen;
 En word hy door een piek of door een pyl geraakt,
 Daar leid hy dan verminkt en deerlyk afgemaakt,
 Dan komt hy menigmaal, ellendig zonder ermen,
 Ontrent de jonge Vrou, of by de Vrienden kermen:
 Of hem is eenig been gebleven in de loop,
 Of hy is even zelfs verlooren in den hoop,
 Vertreden op het veld, tot spyze van de raven,
 Soo dat men niet en vind dat iemand kan begraven.
 Hoe ziet in dit geval, hoe ziet de suffer dan,
 Die groote Ryken wagt van haren Oorlogsman!
 Nu, makker, 't is genoeg, laat uwen hoogmoed varen,
 Want die en is maar drift van uwe rauwe jaren:
 En roemt niet van u lans, of van u moedig paard,
 De penne, lieve Man, is beter als het zwaard.
 Met dat de Raads-Heer zweeg zo woude Dichter spreken,
 Want een die voor hem stond die was alree geweken:
 Hem docht, vermids de Man in Kunsten was geleert,
 Dat hem de derde plaats behoort te zyn vereert.
 Maar Alcon stuit het werk, hy is den Dichter tegen,
 Om dat hem by de Maagd scheen gunst te zyn verkregen,
 En dat verdroot de Man tot aan zyn diepte ziel;
 Mids hy meer van het geld, als van een versjen hiel.
 Hy zag den koopman aan, en met een vlytig wezen,
 Soo heeft hy meerder gunst aan deze kant bewezen;
 Hy gaf hem volle macht te spreken dat hy wou,
 En zei den Dichter aan dat hy noch zwygen zou.
 Dit gaf Mercator moed, en vry niet zonder reden;
 Dies is hy van het volk een weinig uit getreden,
 En na dat hy de Maagd heeft huld' en eer gedaan,
 Soo vingt hy met bescheid aldus zyn reden aan:

Wanneer ik ons verschil ga na de reden wegen ,
 Soo is 't (na my dunkt) alleen hier in gelegen :
 Te weten , hoe den mensch zyn wezen hooger stelt ,
 Door Wapens , door de Pen , of door het edel Geld .
 En wie zich aan de waan niet is gewoon te binden ,
 Die kan van stonden aan de waarheid ondervinden ;
 Men zegge wat men wil , wat boek of degen geeft ,
 Is maar een schrale lucht die om de zinnen zweeft ,
 Is maar een ydel ding , een schepzel zonder wezen ,
 Een keteling in 't oir uit enkel wind gerezen ,
 Maar ik en weet niet wat daar op verwaantheid roemt ,
 En dit is zoete Maagd , dat eere werd genoemd .
 Brengt die eens by het geld , wat zal het u verschillen ,
 By die in dit geval de waarheid spreken willen ?
 Geld is een wonder ding daar op een ieder wagt ,
 Geld heeft aan menig Man den adel toe gebracht ;
 Geld maakt de kleine groot . geld heeft geduchte krachten
 Geld maakt de droeve bly , en doet de Prinzen achten ,
 Geld oeffent hoog gebied , waar uit den adel waft ,
 Geld is aan alle kant een aangename gast .
 Geld , op een ander tyd , doet thoorens , hoogewallen ,
 Ja steile rotzen zelfs in haasten neder vallen .
 Geld weder , als het wil , maakt rouwe kamers net ,
 En lege stallen vol , en schrale keukens vet .
 Geld maakt van vierkant rond , geld kan paleizen bouwen
 Geld is in hoogen prys ook by de schoone Vrouwen .
 Geld schildert geld blanket , geld maakt van lelyk schoon
 En waarom meer gezeid het geld dat spant de kroon .
 Wat zal een Krygsman doen hy kan geen oorlog voeren ,
 Hy kan geen trommels slaan , geen wapens laten roeren ,
 Hy kan geen ruitery doen draven op het veld ,
 Soo hy het niet en doet door middel van het geld ,
 Een zenu van den kryg . Laat iemand geld ontbreken ,
 Straks zal zyn gantsch beleid , zyn voorstel blyven steken ,
 Straks zal aan alle kant zyn leger blyven staan ,
 En niemand van den hoop en zal 'er willen slaan .

Nu zeg al wederom, waar is het geld te vinden?
 't En zy die handel doet zyn beurse wil ontbinden?
 Een Prins die geld behoeft die spreekt een Koopman
 Die weet 'er middel toe, en doet de wissels gaan, (aan,
 Hy doet van alle kant den rykdom neder dalen,
 Hy kanze met een brief uit verre landen halen:
 En niet voor dat het geld te zamen is gebracht,
 En heeft 'er eenig Vorst geweld of hooge macht.
 Geld, geld dat is de leus, geld is den hoogsten zegen,
 Door geld word alle ding van elders hier gekregen;
 Door geld ben ik gewoon te brengen in het land,
 Al wat te Congo wast, en wat Sumatra plant
 Geen stad kan zonder geld, geen Staat en kan 'er wassen,
 Alwaar geen Koopman is, daer zyn geen ryke kassen,
 De zee-vaart is de ziel van al dat wereld hiet,
 Om dat hier door het volk zyn volle lust geniet.
 Wat kan 'er op het veld of aen der heiden groeyen?
 Wat komt 'er uit de zee of uit de becke vloeyen?
 Wat word 'er uit 't vier of uit de lucht gewrocht
 Dat niet door myn beleid te voorschynwordgebracht?
 Al woont het edel goud in onder aardsche kuilen,
 En schynt voor alle tyd aldaar te willen schuilen,
 Ik brenget evenwel, ik haal 't aan den dag,
 Hoewel het noit een mensch hier op der aarden zag:
 Wat dient hier meer gezeid? Ik kan als open stel en,
 Het ongemeten vak, de poorten van der hellen,
 Geen afgrond is zoo diep geen klip zoo byster steil,
 Daar ik niet op en klim, of onder door en zeil.
 Ik houd 't voor gewis, ik weet dat u gedachten,
 Den ryken diamand en alle steenen achten;
 Ik weet hoe gy bemint dat in den oester wast,
 Om dat het allerbest de jonge Maagden past.
 Maar zegt ons met bescheid, wie doet de peerels halen?
 Wie doet den Indiân in diepe gronden dalen?
 Ja midden in de zee? is 't niet het magtig geld,
 Dat hem door ons beleid ten loone word gestelt?
 Wie doet hier in het Hof den ryken amber komen?
 Wie heeft den zoeten reuk den katten af genomen?

Wie brengt hier porcelein? En wie het schoon koraal!
 Van ons en van het geld daer komt 't al te maal.
 De zee betaalt my tol, en alle ryke stranden,
 En al het wilde volk, en al de verfte landen,
 Niet door het Hoofs beleid, of eenig krygs geweld,
 Ik kryget al te mael door middel van het geld.
 Is dat niet Koning zyn? De groote waterftrømmen,
 De felle rotzen zelfs, de gommen uit de boomen,
 En wat 'er op het veld, of in het water groeit,
 Dat komt aen alle kant in onzen fchoot gevloeit.
 Al wat de Jongheid wenscht de teere Maagdenlieven,
 Daar kan ik met 'er daad de wereld in gerieven,
 Wy halen 't uit de zee, of uit een verre kuft,
 Al wat het oog begeert, en wat het herte lust.
 Wat gaat den Krygsman aen een Koopman door te ftryken
 Die voor zyn malle pracht vry niet en hoeft te wyken!
 Voorwaar dat lyd'ik niet, maar hoort dog wat 'er fchor
 Waerom de wind-gek raaft, en dus zyn galle stort
 Een Kryzman in het veld, een Koopman in de fteden
 Syn ftrydig tegen een, als met de gantsche leden,
 Al waar de kryg genaakt, daar is dat zegen wykt,
 Maar waar dat handel komt daer word 't al verrykt.
 Een Krygsman is een rups, een kever op de boomen,
 Een ftrooper op het veld, een roover op de ftrømmen
 Een vyand van het regt, een hater van de deugd,
 Een brecker van de tucht, een fchender van de Jeugd
 Een geeffel van het land: wat zal ik vorder fpreken
 Een peft, een al bederf, een winkel van gebreken,
 Een poel van alle vail, een fmiffe van verdriet,
 Prinçeffe, wat je doet, en neemt den Krygsman niet
 Maar 't is genoeg gezeid, 't is tyd hier af te breken,
 Niet een van dezen hoop en dient by my geleken.
 Ik kome tot befluit, en zegge voor het left,
 Alwaar de penning fpreekt, daar klinkt de reden beft
 Hief ftoof de Krygsman op. en werd tot wraak genegen
 Hy fchoot ter zyden uit, hy floeg op zynen degen:
 Eu had hem Rhodope niet ftraks een wenk gedaan,
 Den Koopman had gewis zyn handen niet ontgaan.

Maar als de schoone Maagd tot hem haar oogen wende,
 Doen was 't dat hy terstond zyn ongelyk bekende;
 Al scheen hy schier verwoed, en uitermaten gram,
 Hy was van stonden aan zoo dwee gelyk een lam.
 Rentenier, begint u werk, (ging hier de Vader zeggen)
 Gy moogt dat u mishaaft met reden wederleggen:
 Maar houd u gramschap in. De Jongeling begon,
 En sprak voor zyn beroep ten beste dat hy kon.

R E N T E N I E R.

Als ik myn oogen keer ontrent der menschen zaken,
 En vlytig onderzoek, wat al de lieden maken,
 Soo vind ik, waarde Maagd, dat al wat ieder doet,
 Noit vry en is gestelt van druk en tegenspoed.
 Een wisselbaar geval beflirt hier alle dingen.
 Wie kan de snelle lucht, wie kan den Hemel dwingen?
 Wie is 't die de zee en hare stroomen bind?
 Wie heeft 'er oit betoomt de vleugels van den wind?
 Wie kan zyn eigen hert, zyn aan gebooren zinnen,
 Wanneer 't de nood vereischt, met reden overwinnen?
 Ach! niemand wie 'er leeft: al wat de zon beschynt,
 Verneemt men dat verkeert, of in der haast verdwynt.
 Wie kan een Prinçen hert in eenen stand bewaren,
 Dat staag werd omgevoert gelyk de losse baren?
 Wie kan oit zeker zyn wanneer men vechten moet,
 Van voordeel, van gelyk, of van zyn eigen bloed?
 De Krygsman heeft gezwetst, zoo dat ons ooren tuiten,
 Waar uit zyn hoogen naam en groote staten spruiten;
 Maer als men zyn bedryf met reden ondertaft,
 Soo gaat al dat gesnurk in geen en deele vast.
 Laet hem vry machtig volk wel schrap in order zetten,
 Iet, ik en weet niet wat, dat kan het al beletten:
 Een rook, een mist, een damp, gerezen uit de lugt,
 Dryft hem, die boven lag, niet zelden op de vlugt:
 Een die de gulde zon het voordeel had gegeven,
 Dien heeft de doffe Maan wel uit 't veld gedreven;
 Men hoort 't over al, men ziet 't in 't gemeen,
 Het gantsche krygs beleid is maar een dobbel-steen.

En schoon de Raadsheer popt met wonder groot vertrou-
De Koning is de grond waar op de lieden bouwen: (wen

Sy worden groot gemaakt alleen uit enkel gunst,

En zoo te blijven staan is vry geen kleine kunst.

De Vriendschap van het Hof verkeert gelyk de winden,

En die is weinig tyds op eene plaats te vinden.

Hoe menig Edelman, voor dezen groot gemaakt,

Is op een oogenblik in lagen staat geraakt.

Al wie dit over komt die moet zyn hert verknyzen;

Om dat hy by het volk hem ziet met vingers wyzen.

Hy is 'er beter aen die noit verheven stond,

Als die, naer hoogen staet, zich in de laagte vond,

De Koopman die zyn kraam zoo moi weet op te pronken:

Al schynt hy hoog te zyn, is mede licht verzonken:

Al krygt hy zynen wensch en wonder machtig goed,

Hy eindigt menigmaal in druk en tegenspoed.

De wind, die hem een schip heeft over zee gedreven,

Dat hem in kleine tyd heeft groote winst gegeven,

Die brengt hem wederom wel ligt zoo harden slag,

Dat hy ontrént de beurs niet staande blijven mag.

Men ziet 't alle daag, die zoo gedurig woelen,

Die laat het ongeluk gewisse slagen voelen,

Daar is geen twyffel aan, wie groote netten spant,

Die krygt, eer hy het gift, veel scheuren in het want.

Gy dan wilt nimmermeer zoo lossen staet verkiesen:

Wie haastig goed verkrygt die kan het ligt verliezen,

En t'wyl men voordeel doet, en weder schade lyd,

Soo is de bange ziel gedurig in den fryd.

De daad die wyft t uit, dat zoo onwisse vlagen,

Syn niet aan ons gemoed als staag gewisse plagen:

Maar wy gaan op de maat, en noit te lydig bly,

Dog weder in den geest van harde nepen vry.

Dat is de menschen best. Waar toe het staag bewegen?

Gezetheid in den geest noem ik een grooten zegen,

Laat woelen dien het lust. Een stil en rein gemoed,

Is wellust aan de ziel, en voor het lichaam goed.

Die niet en wil ontzien de kracht der elementen,

Die gronde zyn gezin op vast gestelde renten,

Dat

Dat is een stil bedryf, en zonder groot beflag,

Daar iemand met vermaak zyn vreugde plegen mag.

De Krygsman gaat te veld, hy mag hem geenzints paren,

Daar blyft de zomer-tyd, het zoetste van de jaren:

De Raads Heer moet te Hoof, daar zit hy dagen lang;

Want groote Prinzen dienst en is maar enkel dwang.

De Koopman is een slaaf, hy moet gedurig schryven,

En veeltys over zee een lossen handel dryven.

Siet geene van den hoop en dient voor uwe Jeugd.

Om dat je geen vermaak van hun verwachten meugt.

Gy steld dan uit den zin zoo ongelegen zaken.

En wilt voor uwen staat bequamer gronden maken:

De krygsman dient u niet, gy zyt van zoeten aard,

En hy een rauwen gast, die niet een menschen spaart.

De Raads Heer in den geest bevochten met de zorgen,

Heeft dikmaal niet gerust tot aan den lichten morgen.

De Koopman reist gestaag, of past op zyn gewin,

Indien niet met het lyf, ten minsten met de zin.

Ik ben de man alleen die myn geheele leden,

Kan na den vollen eisch in uwen lust besteden,

Ik ben gedurig t'huis om u vermaak te doen,

Bereid, tot uwer vreugt, te zitten in het groen,

Te spelen in het veld te ryden in een wagen,

Te zoeken uwen lust in velden, bosschen, hagen,

Wech dan met dat het kraam, of boek, of degen geeft,

De mensch heeft eerst vermaak die op zyn eigen leeft.

En schoon ons tyd verloopt, terwyl wy speelen ryden,

Ook dat geeft even zelfs ons stoffe tot verblyden;

Want met een korten dag, of naar een snellen nacht,

Verschynt ons tot vermaak gestaag een nieuwe pracht,

Als zich een ander quelt, met droefheid in genomen,

Dat hem een Vrolyk jaar is haastig om gekomen,

Syn wy des noch verheugt: de tyd geeft ons gewin,

En brengt ons even staag geluk en voordeel in.

En waarom meer gezeid wy leven zonder zorgen,

Ons renten zyn bezet, of vast door goede borgen.

Myn dunkt hy is een god die op zyn renten leeft,

Om dat God alle ding by tyd en stonden geeft:

Dan zend hy jeugdig kruid, dan hoi, dan kooren-aren,
 Dan ooft en winter-fruit, om lang te mogen sparen,
 Dan edel druif-gewas, ten lesten witten most.

Die van den koulen angst een bāngen ziel verlost.
 Het gaat ons even dus de Maan en hare paarden,
 En meten nimmermeer de ronte van der aarden,
 Of daar ryft nieuwe vrucht ook uit ons eigen land,
 Van dat 'er is gezaait, van dat 'er is geplant,
 Van dat 'er in het woud of elders komt te spruiten,
 Soo dat men ieder maand met vruchten kan besluiten,
 En waarom lang verhaal; wy vinden t'aller stond,
 Een versch en nut gewas ten dienste vanden mond.
 Ik late dien het lust van Koningryken spreken,
 Soo dwafen hoovaardy en heeft my noit gesteken,
 Een ieder eerlyk Man is Prins in zyn gezin,
 En wie hy Vrouwe noemt die is 'er Koningin
 Al wie in zoo een ryk geen lust en weet te vinden,
 Die is staag ongerust en sweeft met alle winden.

En waarom is den mensch een slave van 't geval?
 Vernoegt u grillig volk, en gy bezit 't al.
 Men zegge wat men wil: Ik pryze vaste renten,
 Die treden met den voet de kracht der elementen;
 Wy zyn in volle rust, ook als een ander beeft,
 Ik houd' hem voor een Prins wie stil en zeker leeft.
 Na dat op dit gesprek een stilte was gerezen,
 Misschien om dat de Man de stilheid had geprezen,
 Trad fluks de Dichter toe: en met een zoet gelaat,
 Soo sprak hy niet een woord als op de rechte maat,

P O E E T.

Indien gy weerde Maagd, gelyk gemeene menschen,
 Woud, staat en magtig geld; en luye dagen wenschen,
 Ik weet 't voor gewis ik mogt wel heuen gaan,
 Want ook te dezer stond myn zake was gedaan;
 Maar nu gy niet en acht dat slechte luiden pryzen,
 En hebt u orein geleert vry hooger op te ryzen,
 Soo oen ik wel getroost te wachten met gedult,
 Wien gy, ô waarde blom voor u verkiezen zult!

Wel

Wel aan gy die beftaat u zaken dus te pryzen,
 Ey laat u van de kunft een weinig onderwyzen:
 Waar meent gy dat een Ryk of Scepter in beftaat?
 Voorwaar niet in het Hof vol gullen overdaad,
 Niet in een grooten fleep van fiere lyf trawanten,
 Niet in een prachtig kleed geboort met diamanten,
 Niet in een ryk gebou, of in een gulden zaal,
 Ik achte dit bejag voor leuren al te maal.
 Hy die zyn tochten dwingt, die cerzucht kan bedryven,
 En tegen bleiken angst zyn herte weet te ftyven,
 Die niemands flaaft en is, geen Heeren na en loopt,
 Geen hoogenftaat en wenscht, geen grootclaftenkoopt?
 Die niemant oit en vlyt maar eert de vrye reden,
 Die weinig goeds bezit en efter is te vreden,
 Die van geen fpyt en zwelt dienageen wraak en dorft,
 Dat is in mynen zin een Prins of magtig Vorft.
 Daar in ligt heerschappy die niet en is te fchatten,
 En die van duizend een niet recht en weet te vatten,
 Daar in ô reine ziel! daar in ligt hoog gebied,
 Die niemand van het volk, in ware daad en ziet.
 Gelukkig is de menfch, die zich kan vergenoegen,
 Met dat den Hemel geeft, en dat de Goden voegen;
 Voorwaar wie dezen ftand eens veft in zyn gemoet,
 Is hooger in geluk als Prins of Koning doet.
 Wel, om zoo ryken Kroon voor ons te mogen winnen,
 Daar heb ik wapens toe en op getoogen zinnen:
 Kom voegt u nevens my, ik ken de rechte baan,
 Die ons geleiden zal ook hooger ais de maan,
 Die ons geleiden zal tot boven in de wolken,
 En toonen over al de dwaasheid aller volken:
 Kom voegt u nevens my, en onder myn beleid,
 Daar is u deze Kroon voorzeker toe bereid,
 Een kroon een ryke Kroon, die aan u jeugdig leven,
 Sal trooft, en herten luft, en ftille zinnen geven:
 Sal ftellen u gemoed in zoo een vafte ftand,
 Dat gy zult rufte zien al viel het gantsche land.
 Laat al den fellen hoop, laat al de nyders keffen,
 Geen vier, geen watervloed, geen donder zal u treffen:

Wy zllen onder een gerust en vrolyk zyn,
 Terwyl hen Prinçen zelfs vergapen aanden schyn.
 Ik zal in uwen arm een aardig veersjen dichten:
 Dat zal u met vermaak tot aan den Hemel lichten;
 Dat zal door zoete vreugd verheffen u gemoed,
 Uit dezen aardschen draf tot aan het hoogste goed.
 En als dan eens den tyd u zal ten einde leiden,
 En dat gy met vermaak zult uit 't leven scheiden,
 Dan heb ik tot myn dienst den wagen van den Faem,
 Die zal door al het land gaan voeren uwen naam:
 Die zal met zoet geluit door al de wereld rennen,
 En wie een mensch gelykt die zal u deugden kennen,
 Soo dat na duizend jaar u graf zal zyn getoont,
 Soo dat na duizend jaar u graf zal zyn gekroont,
 Gekroont met bloem-gewas, met dnizend groene takken,
 Die zal de zoete leugd op ons gebeente smakken,
 En zeggen tot het stof: Rust, rust zoete lieven, rust,
 U naam zal van de dood noit werden uit gebluft.
 Pilaren van metaal, en hoog verheven wallen,
 Die mogen met 'er tyd, die moeten neder vallen:
 Maar wat een edel geest de menschen achter laat,
 Dat is voor alle tyd, de wereld een cieraat.
 De Jonkheid die ons volgt zal uwe deugden roemen,
 Sal u door myn gedicht voor al gelukkig noemen:
 En menig aardig dier van ongeveinsden aard,
 Sal wenschen eens te zyn dat gy te vooren waard.
 U geest zal onder dies tot in der hoogte zweven,
 Sal in een diepe vreugt en by de Goden leven:
 Daar zal de lauwer krans die noit verdorren kan,
 U zwieren om het hoofd, en gieren uwen man.
 Daar zal het geestig volk en al de reine zielen,
 U voeren door het zwerk met ongemeene wielen,
 En toonen in de lucht den grooten Orión.
 En leiden met 'er hand de peerden van de Zon.
 Daar zal een helle straal, die noit en zal verdwynen,
 Verlichten u gemoed en door u ziele schynen;
 Soo dat gy kennen zult tot in den diepsten grond,
 Dat noit een geestig brein op aarden ondervond.

Gaat.

Gaat nu eens, weerdste pand, gaat nu eens vergelyken,
Den staat by my verhaalt, met alle Koningryken;

Voorwaar zoo gy u geeft maar eens ontluiken wilt,
Gy zult met oogen zien wat 't een en 't ander schilt.

Maar, na dat ik versta, men hoort hier menschen praten;

Die op een diep geheim en teikens zich verlaten: *

Sy vinden (na men zeid) vermaak in haar verdriet,

Om dat men hier en daareen zeldzaam spookzel ziet:

Of mids een heefche stem, van onder op gedreven,

Heeft uit een duister hol een vreemd geluit gegeven;

Of om een ander gril. Siet, als 'er iemand mind,

Hoe ligt hy iet bedenkt, of hem ten besten vind,

Wat my hier in belangt, ik kan u teikens zeggen,

Daar met een vast besluit zyn gronden op te leggen:

Ik heb van deze stof al vry een groot getal,

Een speelt my voor den mond dat ik verhalen zal;

Left op een zoeten dag als wy een deuntjen zongen,

Zoo quam 'er op het boek een rappe vloot gesprongen;

Maar straks belent het dier ontrent u teere borst,

Om daar in volle lust te laven zynen dorst.

Het koos u slinker zy, en wist alzo te komen,

Ter plaatze daar u hert zyn woonplaats heeft genomen;

Daar zet het zich ter spoor, en hecht zyn kleinen mond,

Juist daar het in het vel de teerste plaatze vond.

Gy word het beest gewaar en had 't schier gegrepen;

Maar echter raakt 't wech eer dat het was genepen;

En mids gy zyn geslacht en al zyn makkers haat,

Zoo zocht 't buiten u een ander toe verlaat,

Het sprong my op den arm, en dat met raffe gangen,

Ik zag hoe dat 't liep met grooten angst bevangen:

Het kroop my in de mou, tot daar myn ader sloeg,

Daar stond het weder stil, het scheen hem diep genoeg.

Gy zaagt 't met vermaak hoe dat zyn teere pooten,

Zich voegen tot het werk en op myn leden slooten;

Hoe vinnig dat het beet, en hoe zyn kleine bek,

My als een adder stak, en maakt een roode plek.

Het

* Dit slaat op het gene de Borduurwerker hier na verhaalt; roerende
zeldzaame Godsprake, daar van hy gewaagt.

Het dier was rond en vol: en ging daar op vertrekken,
 En ging, 'k en weet niet waar, zyn teere leden dekken,
 Ik vond een diep geheim, ja troost in dit gezicht,
 En heb 'er naderhand een veersjen op gedicht:
Kleyn Vlootje, geestig Dier, wat hebje gaen bedryven?
Gy hebt in u den geest van twee verscheide lyven,
Gy zoogt myns hertzen bloed, en ook van myn Vriendin,
De myn' en hare ziel naemt gy te zamen in.
 Wy zyn in u vermengt en onder een gedreven,
 En leiden binnen u alreeds een echte leven;
Ons vocht, ons innig merg, ons herten zyn gemeen,
Wy zyn geen twee voortaan, wy zyn te zamen een.
 Wat kan dit zoet geval, wat zal het doch beduiden?
 Gewis, naar ik het gryp, hy maakt ons echte luiden.
 Hoekan het, schoone Maagd, hoe kan het anders zyn?
 Myn bloed dat is het u, en 't u is weder myn.
 Ziet wat een aardig spook heeft Venus hier gezonden,
 Wy moeten voor gewis te zamen zyn gebonden,
 Te zamen zyn gepaart. Wel aan dan tot besluit,
 Ontzegt dit grillig volk en weest myn lieve bruid.
 Indien men teikens acht. genomen van de dieren,
 Die in het groene woud, of om den hemel zwieren,
 Zoo dient voor al gelet, op zoo een diep geval,
 Dat schier met woorden zeld wat ons gebeuren zal.
 Wel aan ontfangt myn hert, dat ik u kome bieden,
 En let niet op den waan van deze groote lieden;
 Myn staat is boven haar, schoon nyd en nyder keft,
 Zoo verr' de waarde ziel het lichaam overtreft.
 De Dichter had gezeld. en om zyn moedig spreken,
 Zoo was meest al het volk in haar gelaat enteken:
 Dog na een korte wyl zoo quam de Schilder voort,
 En 't bleek aan zyn gesprek, hoe dat hy was gestoort.

S C H I L D E R.

Hoe ben ik in myn schik als deze pochers razen,
 En vallen tegen een gelyk als rechte dwazen!
 Ziet, als de Bottelier en Kok te zamen kyft,
 Dan hoort men in 't gemeen waardat de zuivel blyft
 Wel

Wel aan, ik laati het volk haar eigen vuil ontdekken,
 En leggen voor het oog haar ongekende vlekken,
 Ik wil (wat my belangt) maar brengen ann den dag,
 Dat u naaukeurig hert tot mywaarts trekken mag.
 De geesten die den aard van alle Konsten weten,
 Die stellen ne eens een de Schilders en Poëten;
 Want dat een Schilder trekt is stomme Poëzy,
 En als een Dichter werkt dan spreekt de Schildery.
 Haar beider Konsten strekt de wereld tot vermaken,
 En doet aan Prinzen zelfs een droeven geest ontwaken:
 Maar tusschen hen nogtans daar vind'ik een verschil,
 Dat ik, eerbaare Maagd, hler openbaren wil:
 Wat is eens Dichters werk! Hyleert de woorde danzen,
 En wat hy winnen kan, en zyn maar groene kranzen,
 Of van een lauwre boom, of van een myrthen blad,
 En dit is zoo het schynt, een wonder groote schat.
 Maakt hy mischien een vers dat geestig schynt te wezen,
 Zoo word hy (naar het valt) by wylen eens geprezen;
 Maar dat is anders niet als slechts een schrale wind,
 Daar van noit eenig mensch zyn beurse zwaarder vind.
 Bezieet Homerus zelfs, een Prince van de Dichters:
 Hy met zyn gantsche rot dat waren kale wichters:
 En wat is 't dat hy oit door al zyn Kunst verwerf,
 Als dat hy gantsch berooit en als verlaten sterf.
 't Is waar dat zyn gedicht nog heden werd gelezen,
 En 'r is tot zyner eer als in de lucht gerezen,
 Maar schoon al leeft zyn naam, al is zyn eere groot,
 Het is voor hem alleen een zuipen na de dood.
 Zyn lof mag over zee in alle landen zweven,
 Maar daar en plag geen Wyf of Kinders af te leven:
 En als een rype Maagd een Vryer krygen zou,
 Dan geld die wazem niet, men wil een ryke Vrouw.
 Wel pryft dan zoo je wilt dat nette pennen schryven,
 Maar dat nog evenwel en kan geen keuken styven.
 Wat is 'er van den geest en van zyu hooge vlugt?
 Men leeft niet van den wind of van de schrale lugt.
 Men kan geen Hoofze maagt, men kan geen schone vrou-
 Met eer, met lof getuit, met dichten onderhouwen, (wen

De 'geest ook even zelfs heeft nood te zyn gevoed,
 Zoolang hy met het lyf te zamen woonen moet.
 Al quam Apollo zelfs met zyn gezwinde gasten,
 Indien hy niet en had, zoo moest de Dichter vasten:
 Al wie niet med'en brengt als slechts een bloote Kunst,
 Schoon dat hy geestig is, noch vind hy weinig gunst.
 Van hier dan al te maal die zyn gewoon te dichten,
 Voor dit vermaard pinceel mogt inkt en pennezwichten;
 De weerde Schilder Kunst verdient meer groote lof
 Want boven haar vermaak zoo komt 'er voordeel of.
 Ik winne machtig geld, ik maken groote stukken,
 Ook weet ik op de plaat de Vorsten uit te drukken:
 Hier dryf ik handel med'en vry met groot gewin,
 En dat 's een dienstig werk voor Huis en Huisgezin.
 Ik hebbe lest myn kunst den Koning toe gezonden.
 Dies kreeg ik grooten dank en meer als duizend ponden,
 En nog een Ketting toe die om myn leden hing,
 En driemaal om myn hals en om myn schouder ging.
 Een Dichter onder dies die had een Veers geschreven;
 En dat was aan de Vorst door zeker Vriend gegeven;
 't Gedicht was enkel geest en van een hoogen toon,
 Maar hoort doch wat hy kreeg tot zyn verdiende loon:
 Ik zag een groene Krans! gevlochten van laurieren,
 Die werd hem toe gebracht om hem te mogen cieren;
 Daar was een Wapen by dat hem den Koning schonk,
 Maar al dit Hoofs gewaai en is maar enkel pronk.
 Maar waarom lang verhaal! Ik kan te zamen voegen,
 Dat u, dat al het volk, dat Princen kan vernoegen,
 En dat ook boven dien my voordeel geven kan,
 En wie dit recht betracht dat is een handig man,
 Dat is een hoog verstand, en waard te zyn geprezen;
 Als by de Dichters zelfs ten vollen is te lezen.
 Gy daarom; waarde Maagd, ô giercel van het land!
 Bied my ook heden zelfs u trouwe regter hand:
 Ik zal dit aardig beeld van uwe jonge dagen,
 Aan d'eeuwe die ons volgt zoo kunstig over dragen,
 Dat uwe schoone glans, ook over duizend jaar,
 Aan al het Koningryk zal wezen openbaar,

Dat

Dat uwe friffche Jeugd door al de naafte fteden,
Zal werden aangezien, zal werden aan gebeden:
Zoo dat gy door de Kunst als eeuwig leven zult;
Schoon dat u levens tyd zal lange zyn vervult.
Zoo gy den kryg bemind, ik kan het bloedig vechten,
En legers tegen een met onverzaagde knechten,
U toonen door de Kunst a's of het oorlog waar,
En dit al buiten zorg en zonder u gevaar.
Ofzoo u, waarde Maagdeen Raads-Heer mogt behagen,
Vermids hy in het Hof befteed zyn meefte dagen,
Zoo weet ook dat de Prins van my niet weinig hout,
En zaken van gevolg my dikmaal toe betrouwt.
En 't is van heden niet dat Prinçen Schilders eeren,
De daad ook even zelfs die kan het heden leeren:
't Is over duizend jaar en langer zoo geweest,
Gelyk men over al in oude boeken leeft.
Zoo gy een Koopman liefst, ik kan ook handel dryven,
En kan ook door de Kunst myn zaken beter ftyven;
Want zoo 'er eens een fchip van eenig Koopman blyft,
Zoo dat zyn kraam verzuipt of op de baren dryft,
Al is de goede Man niet in de zee geftorven,
Hy is des niet-temiu om zyn verlies verdorven,
Want als een Handelaar geraakt in dit verdriet,
Zoo is zyn luiſler uit, en zyn geloof te niet
Maar ſchoon my dit geval miſchien mogt over komen,
Zoo ware my nochtans maar weinig af genomen;
Want als ik ſlechts het lyf mach brengen aan de ree,
Zoo blyft myn beſte ſchat behouden van de zee.
De Kunst, dat edel ding en zal my niet verlaten,
Al moeft ik zondet kleed gaan doolen achter ſtraten:
Al vlood ik uit den kryg, al liep ik uit den brand,
Ik hiel uoch even ſtaag myn allerbeſte pand
Kunst is een ſchoon juweel, en bouen alle ſcharten,
Daar wind, en vier, en zee, niet op en weet te vatten:
Kunst is het beſte goed, wie dat het immers ſpyt,
Prinçeſſe, viert de Kunst; gy die zoo kunſtig zyt.
Terwyl de Schilder ſprak, en al de jonge lieden
De Maagd door lang geſprek tot haar gezelfchap rieden.
Hy

Hy die met zyde verwt, de leste van den hoop,
 Kreeg schier uit ongeduld de zinnen op de loop.
 Haar taal vol overmoed die had hem lang verdrooten,
 Dies was hy als een vat vol nieuwe most gegooten,
 Zoo dobbelt hem de geest: en als hy spreken mocht,
 Zoo sloeg hy met de tong aldus zyn schrale locht:

B O R D U U R - W E R K E R.

Ik zie dit gantsche rot van hoogmoed op gezwollen,
 En ik kom achter aan als Koppe met de schollen.

't Is onrecht, schoone Maagd, dat my hier in gebeurt,
 Maar dezen onverlet en dient 'er niet getreurt.
 Aanhoort dan myn gesprek, al ben ik schoon de leste,
 Zoo gy de reden weegt, ik ben voor u de beste.

Ik ben tot in den grond geheel van uwen aard,

Ik diene boven al met u te zyn gepaart.

Wy zyn in deze stad te zamen op gewassen,
 Princesse myner Jeugd, wie kan u beter passen?

De Naalde schildery, waar toe gy zyt gezint,
 Die heb ik nevens u van alle tyd bemint;

Dit heeft my kloek vernuft, zoo hooge nu getogen,
 Dat geene van de kunst hier tegen op en mogen?

Zoo dat van nu voortaan het maakzel myner hand,

Van ieder werd genoemd een wonder in het land.

Gy schilder, wie je zyt hebt my voortaan te wyken,

Gy moogt met geen penneel met onzen raam gelyken,

Waar ik met handen raak of oit een vinger zet,

Daar is het wonder schoon en uittermaten net.

Maar ziet! u kladdig werk en zyn maar vuile plekken,]

Die gy op u paneel gewoon zyt uit te trekken;

Zoo maar een aardig kleed daar eens en komt ontrent,

- Het is van stonden aan tot in den grond geschent:

Dit staat geen Vryster aan, die hebben reine leden,

En willen hare Jeugd aan netter hand besteden,

Gy daarom, frissche blom, verkiest my boven al,

Vermids ik uwen staat ten hoogsten brengen zal.

Al zyn de lieder groot die hier te voorschyn komen,

Ik En hebbe (na my dunkt) voor deze niet te schromen

De God spraak is voor my, en over myn beleid,
My is een hooger staat noch onlangs toe gezeld.
Daar is een zeker hol hier buiten in de bergen,
Van waar (als eenig mensch een vrage komt te vergen)
Een holle stemme ryft, en zeld in heersch geschal.
Wat ieder die men noemd eens over komen zal.
Men houd dat oven hier zyn geesten in verhoelen,
Die vreemde dingen zien, en niet en kunnen doelen,
Ja dat Apollo zelfs. of niemant zyns gelyk,
Woont in het grouzaam diep en in het duister ryk.
Een Maagd, een reine Maagd, ontfangt den stem van onder:
En op een vreemde wyz' uit zy het zeldzam wonder,
Maar straks na dit geluid zoo vald het tanger dier,
Geraakt gelyk het schynt, van eenig haastig vier
Men kan van haren mond geen stemme meer verwerven,
Haar leden werden styf, haar wangen die besterven,
Dies wordze als voor dood getoogen uit 't perk,
Soo dat een ieder zeld 't en is geen menschen werk.
Ik, om u zoete min met grooten angst beladen,
Heb my tot dit geheim eens mede laten raden:
Ik quam ontrent het hol, en door een jonge Maagd,
Heb ik op onzen staat de Goden raad gevraagd.
Myn antwoord is geweest, De kunste van Borduren,
Sal uwe Rhodope ter hoogiter eere vuren.
Daar mede zweeg de stem; en meer en vraagd'ik niet;
Vermids de Priester zelfs het vragen my ontried.
En 't was voor my genoeg, hoe kond 't beter wezen,
Myn Kunst, myn eigen Werk word boven al geprezen,
Word als een trap gestelt tot uwer grooter eer?
Gy wacht van nu voortaan geen nieuwe Vryersmeest,
En wacht geen aardschs magt, maar voegt u na de Goden,
En ziet op onze Kunst, gelyk u word geboden:
En zoo u moedig hert wil hooger zyn gezet,
Soo maakt dat gy voor al op deze Konste let.
Geen Krygsman zal het doen door krachten van de leden,
Geen Raads-Heer door beleid van opgepronkte reden,
Geen Koopman of Rentier door grooten magtig geld,
Geen Dichter, wie hy zy, en is 'er toe gestelt.

Poëet zwygt van u vloot, 't en zyn maar vyze vazen,
 En gy en uw's gelyk die zyt gewoon te razen,
 Gy droomt een ydel ding, en, schoon het niet en fluit,
 Gy vind 'er wonder in, en trekt 'er voordeel uit.
 Wat kan zoo vullen dier in dezen handel geven?
 Waar staat van dit bejag in eenig boek geschreven?
 Wie heeft zoo flechten ding zyn leven oit bedacht?
 Voor waar het is te blaau om hier te zyn gebragt.
 Poëten, zoete Maagd, die zeggen watze willen, :
 En al haar diep geheim en zyn maar rechte grillen,
 En wat de Schilders raakt, dat stel ik nevens hen,
 Vermids ik haren aard tot in de gronden ken.
 Laat noit dit grillig volk tot uwe kamer naken,
 Niet eene van den hoop en kan u grooter maken;
 Alleen, eerbare Maagd, alleen het edel Raam,
 Is u tot meerder staat en grooter eer bequaam.
 Soo gy dan niet en wilt met al de Goden stryden,
 En dan noch boven dat u voordeel laten glyden,
 Boud op het waar bericht, en niet op losse waan,
 Wie met den Hemel vecht die is 'er qualyk aan.
 Als ieder had gezeid, dat hy meind nut te wezen,
 Soo is 'er groot geraas door al het huis gerezen,
 Men kriet 'er over hoop: den Krygsman boven al,
 Die ging geweldig af, en maakte groot geschal.
 De Vader onder dies, en zyn vertroude Vrienden,
 Die over dit geschil als tusschen spreekers dienden,
 Verschynen op de zaal, en stillen dit gewoel,
 En doen sprake eerst de Maagd, als uit een rechter-stoel:
 Gy Heeren al te maal, die met gegrunde reden,
 Dit Maagdelyk gemoed hebt krachtelyk bestreden,
 Gy weet hoe deze zaak my aan het herte raakt,
 En dit myn teer gemoed geheel bekommert maakt,
 Ik bidde neemt geduld, alleen voor weinig dagen,
 Dan wil ik voor gewis de kans met iemand wagen:
 Ik zal m t eigen stem beslichten dit verschil,
 En zeggen overluid wien ik verkiezen wil,
 Ik moet op uwe gunst, die my word aangeboden,
 Eerst viereu na den eisch de tempels van de Goden,

En bidden om geluk voor mynen Bruilofts-dag,
 Op dat my 't echte bed ten goede dienen mag.
 Gy doet gelyk als ik. Daar gaan de Vrysters treden,
 Ten deele niet vernoegt, ten deele wel te vreden:
 Maer dezen onverlet, zoo beeld zich ieder in,
 Dat hy den besten grond behoud in haren zin.
 Wat is de liefd' een droom vol byster vreemde grillen,
 Wie mind die word verrukt, gelyk de driften willen!
 Een ieder streelt hem zelfs, en ketelt zyn gemoed,
 En word het meerendeel van enkel waen gevoed.
 De Vryers onder dies zyn bezig gantsche dagen,
 Met al wat immermeer de Vryster kan behagen:
 De Dichter boven al vergeet zyn voordeel niet;
 Hy zend haar even staag een veers, of aerdig lied,
 In zoete letter keer, of diergelyke dingen,
 Hy liet meest alle nacht ontrent haer kamer zingen:
 En mids zy uit 'er aard met dichten was vermaakt,
 Soo werdze menigmael tot in de ziel geraakt.
 En zoo geen hooger macht haar vryheid had benomen
 Misschien zoo waer de Kunst tot hare wensch gekomen
 Want door een zoet gedicht, of met een geestig lied.
 Soo is 't dat hy gestaag van hare jonst geniet.
 Hy kreeg al menigmaal een lonkjen van ter zyden,
 En dat en mocht voor al de Vader geenzints lyden:
 Hy was gantsch onbezint en uittermaten gram,
 Vermids hy by de Maegd te grooten vryheid nam.
 De Man die had gemerkt, als hy de Jongvrou kuste,
 Dat hy dan ging te werk gelyk het hem geluste:
 Hem dagt ook dat de Maagd hier uit vermaak gehoo:
 Vermids zy hem den mond al vry wat gunstig bood.
 Zy had een jonge musch daar zy met plag te speelen.
 Maar ziet het aardig dier begon, eylaas te queelen;
 En schoon of zy het streelt, en broed in haren schoot
 Het is in korten tyd verwonnen van de dood.
 Daar treurt haar dreeve ziel, en is geheel verslagen,
 Zy gaat 't boven al aan haren Dichter klagen:
 Die maakt een lyk gedicht, een uitvaart voor de musch
 En zong in haren naam het droevig liedjen dus.

MYn geest die is geheel bedrukt,

Om zeker droef geval,
De dood heeft van my wegge-
rukt,

Dat my was lief getal;
Een jonge musch een vrolyk
beest,

Dat was tot my gewent;
Dat was in mynen jongen
geest,

Al vry wat diep geprent
Het quam my springen op de
schoot

Het dronk uit mynen mont
Het sirt', het scheen het
eischte broot,

Tot dat het spyze vond.
Dan scheen 't eens of 't my by-
ten wou,

Soo vinnig quam het aan,
Maar 't beesje dat had straks
berou

Syn gramschap was gedaan
Het weelig dier, de soete mus
En zocht maar enkel spel;

Haar beet verandert in een
kus,

Dat greid my byster wel.
Maar ziet, nu is het beesje
dood:

Ach wat een groot verdriet
De lust en vreugde van myn
schoot,

Die is nu gantsch te niet.
Nu Vrysters die dit aardig
dier,

Voor dezen hebt gekent,

Dit wist den loozen gait zoo geestig uit te brengen,
En kon 'er zeten jok en kluchjens onder mengen, Dat

Ik bidde komt te zamen hier
Syn tyd die is vol end.

Komt hier gespeelen kom dog
ras?

Komt ieder uit zyn wyk,
Plukt maegde palmen bloem-
gewas,

En giert het kleine lyk.
Het beesje dat my vreugde
gaf,

En moet niet zonder kruit
En moet niet dalen in het graf
Als met een zoet geluit,

Doch maakt zyn graf niet in
de kerk,

Maar buiten in het groen,
En set een veersjen op de serk
Gy zult my vriendschap
doen.

Gaat zeg dan neg de keuke
meid,

Dat zy na d'oude wys,
Dat zy ons zoete pap bereid,
En dat van enkel rys:

Gaat roept 'er al de kinders by
De kinders hier ontrent,
Dat ieder eet van de bry,

Die 't beesjen heeft gekent.
Nu, Vrysters, die myn droef-
heit ziet,

Hoed u voor deze pyn,
En laat zroeteeren beesjen niet
U lust en vreugde zyn.

Kiest liever voor u leven lang,
Een haan die 't beter maakt,
Die laat ons hooren vroegen
zang,

Ook eer den dag genaakt.

Dat zy van doen voortaan niet meer in druk en zat
 Maar blyder luimen kreeg, en hare druk vergat.
 De sneege Rhodope bequaam tot alle zaken,
 Had even met 'er tyd een Veersjen leeren maken;
 Want Cnemon die zyn lust alleen in Dichten nam,
 Was oorzaak dat de Maagd ook aan het dichten quam.
 Hy had een zeker boek in haar vertrek gevonden,
 Daar in dat menig lied en veel gedichten stonden,
 Meest van haar eigen werk: en t'wyl zy buiten was
 Gevielt dat hy daar in dit aardig itaaltjen las:
 Soo dikmaal ik u werk, ô Cnemon heb gelezen,
 Heb ik u geestig brein en u met een geprezen:
 Soo dat myn teer-gemoed, myn ziel en jeugdig hert
 Door middel van de Kunst, aan u verbonden werd.
 Ik wensch al menigmaal een kus te mogen geven,
 Aan hem die van de min zoo geestig heeft geschreven;
 Ik wensch u datje wenscht, en ook myn eigen gunst
 En draag u liefde toe uit liefde van de Kunst.
 Ik wensch een proef te doen, waar ik 'er toe gebeden
 Of gy zyt in der daad; gelyk als in de reden:
 Ik houd dat u bedryf ontrent het minne spel,
 Moet vry wat anders zyn als van een slecht gezelschap.
 Hy wou noch vorder gaan, maar hoorden iemand komen.
 En dat heeft onzen Vriend zyn vorder lust benomen.
 Hy stak het boekjen weg zoo vaardig als hy mag,
 En liet het Maagde-kraam gelyk het eertyds lag.
 Maar 't is hem lykewel een wonder groot vermaken,
 Dat zy zoo wel gevoelt van hem en zyne zaken,
 Hoe ketelt menigmaal een Vryer zyn gemoed,
 Als hem een jonge Maagd een kleine gunste doet!
 Maar t'wyl dus onder een de jonge lieden mallen,
 Soo is daar in het huis een zake voor gevallen.
 Een zake (na my dunkt) hier waard te zyn gedacht,
 Om zomtyds by de Jeugd in 't spel te zyn gebracht
 De schoone Rhodope die hadde versche roozen,
 De beste dieze kon, van duizend uit gekoozen;
 Daar vlechte Kranffen van, zoo wel in een gevoegt,
 Dat ieder een het werk ten hoogsten vergenoegt.
 En mids zy na de Kunst twee Kranffen had geweven,
 Soo heeftze met 'er daad aan Cnemon een gegeven.

Aan Cnemon die als doen de Juffer onder hiel,
 En klaagde wonder veel van zyn benaaude ziel.
 Den tweeden roozenkrans, versch uit 'er hand gekomen,
 Die heeft de jonge Maagd tot haar gebruik genomen;
 Daar zat de Jongeling, daar zat de nieuwe Bruid,
 Geziert met bloem gewas en ander edel kruid.
 Dog t'wyl zy onder een den tyd aldus besteden,
 Soo quam daar op de zaal de Raads-Heer aangetreden;

Dien word ook nevens haar terstond een stoel gezet,
 En straks zoo heeft de Maagd op dezen stand gelet.
 De Dichter zat geziert met bloemen van der heiden,
 En zy was even zoo gezeten tusschen beiden:
 De Raads-Heer hadde plaats ontrent haar rechterhand.
 Maar zonder groen gewas of ander minne pand.
 De Maagd woeg dit geval met wel bedachte zinnen,
 En gaat, na kort gepeis, een zoeten trek beginnen:
 Sy heeft haar eigen zelfs van haren krans berooft,
 En zet het aardig werk den Raads Heer op het hoofd;
 Sy gaat des Dichters krans hem van den hoofde trekken,
 En ging haar eigen hair daar mede weder dekken:

Siet

• Siet! daar zat Cnemon bloot, de Raads Heer is gekroont
 Nu zeg, wien heeft de Maagd de meeste gunst betoont?
 Ik doe u deze vraag. gezellen onzer tyden,
 Vermids uit dit geval ontstond een hevig stryden,
 Want ieder een die riep, dat hy de jonge Maagd,
 Ten hoogsten wel bevalt, en boven al behaagt.
 Een ieder dryft het zyn, en al met goede reden,
 Dies word 'er over hand met alle magt gestreden:
 Een ieder stelde vast dat hem de Vryster koos,
 Soo die de kroon ontfing als die zyn krans verloos.
 De Raads Heer dreef gestaag, en al met vollen monde,
 Dat hem het aardig dier de meeste liefde jonde;
 En dat hy voor zich houd al vry de beste kans,
 Vermids de Juffer zelfs hem gaf haar eigen krans.
 Hy acht het gantsche stuk voor hem noch des te lichter,
 Om datze van de kroon ontbloot den goeden Dichter,
 Om dat zy niet 'er daad haar gisfe weder nam,
 Soo haast als hy verscheen en op de zale quam.
 De Dichter niet-te-min, om dit te weder leggen:
 Weet (zoo het schynen mag) al mede wat te zeggen:
 Heer Raads heer zeit de Man, al schynt'tiemand vreemt
 't Is verr' de meeste gunst wanneer de Vryster neemt;
 Want als een Juffer schenkt dan is de Vriend gebonden
 Aan wien de zoete Maagd haar giften heeft gezonden.
 Maar als een Vryster neemt, dan is 't dat zy haar bind,
 En dat is voor gewis een teiken datze mind.
 De schoone Rhodope die heeft van my genomen,
 Verstaat dan hare gunst op my te zyn gekomen:
 Sy heeft (en ik bekend) u hoeft daar na gekroont
 Sy dient dan wederom van u te zyn geloont.
 Gy moogt geen bondig werk op dezen handel bouwen,
 Gy zyt aan Rhodope, niet zy in u, gehouwen;
 Gy daarom, Vriend, vertrekt, en oeffent u geduld,
 En gy, belofde Maagd, betaalt u eigen schuld.
 De Raads-Heer wederom brengt hier zyn reden tegen,
 En toont hoe dat het stuk gantsch anders is gelegen:
 De Dichter wykt hem niet, doch op dien eigen stond,
 Soo brengt hy weder in dat hy geraden vond.

Ten lesten zeid de Maagd; Laat hier geen wrevel ryzen:
Ik zal in korten tyd hier van het vonnis wyzen:

Laat maar een kleine wyl in stilheid dit geval,

Gy zult eer lange zien wien ik verkiezen zal.

Hier op gaat Rhodope met yver overwegen,

Tot wien met beter glimp zy dient te zyn gengen.

Sy spant haar geesten in, zy denkt en over leid,

Wat dat 'er aan de Jeugd tot antwoord dient gezeid.

Dan heeft het machtig geld op haar de meeste krachten,

Dan schyntze wederom na edel bloed te trachten,

Dan heltze na de kunst, of naar een rappe geest

Dan wegen by de Maagd de groote staten meest

Sy is gelyk een zee gedreven van de winden,

Sy zoekt aan alle kant, maar kan geen ruste vinden:

Al watze nu ter tyd in haren geest besluit,

Dat valt in korten stond, dat raakt 'er weder uit.

(T U S S C H E N - V A L

Vervattende het kraakeel tusschen de

L I E F D E en de **D O O D**

Mitsgaders een

O U D M A N S V R Y A G I E,

Die voor een byzondere Geschiedenisse kan
genomen werden, en misschien niet ondienstig
gelezen te worden, van Luiden die van
zoodanigen Wespe gesteken zyn)

Iuist op die eigen stond (als d'oude boeken melden)
Quam Venus dertel Wigt gevloogen uit de velden:
Quam zygen met de wind, en door de blauwe logt;
En zocht een stille plaats daar in het rusten mogt.
Dien eigen oogenblik quam ohk de dood getreden,
Aan echtig van de reis, en met vermoeide leden;

En

En mids het avond werd, en dat de zon verliep;
 Quam 't Spook in 't eigen huis daar Venus Jongen sliep,
 Het monster ging te bed, belast met groote zorgen,
 En daarom rees het op ook voor den lichten morgen,
 Het gaf hem op de reis met onvermoeide spoet,
 Ook eer de dageraad den Hemel open doet.
 Dag mids het duister was, en wist 't niet te vinden,
 Syn vinnig hand-geweer, dat menschen kan verslinden:
 En t'wyl het bezig is, en grabbelt zonder licht,
 Soo vind het by den iast Cupidoos gulde schicht,
 De kleine Minne god, ten lesten ook ontslapen,
 Die nam des Doods geweer, als voor zyn eigen wapen?
 Daar trekt een ieder op, en treed in zyn bejag,
 Soo vaardig als hy kan, zoo neerstig als hy mag
 Cupido zag een Maagd met schoon gebloosde wangen,
 Met hair dat scheen gemaakt om herten in te vangen,
 Zy was groen als een lis, en spichtig als een ried,
 Maar die geen jong gezelschap ontrent, haar kamer liet
 Het Wicht, op haar gestoort, dat schoot met alle krachten,
 Totaan haar Jeugdig hert, en ging doen zitten wachten,
 Wat na zoo fellen schoot haar over komen zou,
 Maar voor een blyden feest, zoo rees 'er enkel rou,
 De Vryster viel te bed, en zuchte menig werven,
 Haar zweet is byster klam, haar buite leden sterven,
 De Moeder gaf een schreeu, en nam den lesten zoen.
 Maar Venus jongen zweeg, onzeker wat te doen.
 Ten lesten sprak hy dus: Wat mag dees pylenschorten,
 Dat zy een jonge Maagd het leven gaan verkorten?
 Waar is doch nu de vreugd, die in haar plag te zyn
 Nadien uit haar ontstaat zoo onverwachte pyn?
 Waar ik voor desen schoot, daar kond'ik vreugde maken
 En dede met 'er daad een droeve geest ontwaken;
 Want in een killig hert ontstond een zoeten brand,
 Zoo dat men over al een vroolyk wezen vand:
 Schoon dat het winter scheen, en alle ding bevrooren,
 Al waar ik maar en schoot daar wiesse verse roozen,
 Daer wies de Maagde-palm, en ander edel kruid,
 En voor een droeve Maagd verscheen een blyde Bruid.

Hier gaat het anders toe; want mids ik heb geschooten
Soo heeft de jonge Spruit haar zoetste Jeugd verdrooten:

Hier leidze nu en kermt, en, zoo de Doctör zeid,

Haar dood-kist dient gemaakt, haar graf te zyn bereid.
Geen kruid, geen magtig sap, geen drank kan haar genezen
Eylas! de teere blom die als alree verwezen.

Wat is dit voor bejag? Wat voor een zeldzaam stuk?

Hoe kort van myn bedryf zoo vreemden ongeluk?

Heeft aan myn gulde pyl een adder slang gezoogen?

Of heeft 'er eenig draak zyn zwadder op gespoogen?

Of is 't een zwarte lucht, die uit 'er hellen quam,

Die aan de frissche roos haar aardig wezen nam?

Wat hier van wezen mag, dat moet ik heden weten,

Al zoud' ik myn beroep, en alle ding vergeten,

Ik wil de wonden zien, ik wil wat nader gaan;

Maar ai my! ach! eylas! myn hert begint te slaan.

Is dit myn zoete schicht? of een van deze pylen?

Die ik met eiger hand zoo geestig plag te vylen?

Neen zeker, 't is een hout, zoo zwart gelyk een pik,

De veeren zonder glants, en niet als enkel schrik:

De punt met vinnig staal aan alle kant beslagen,
 Als of een moordenaar het wapen zoude draagen:
 Ook hangt 'er zwadder aan gelyk een adder spout,
 Of als een helsche Kol in nare flesschen broud.
 ô Lekker als ik ben! en onbedreven Jongen,
 Gantsch waart te zyn geplaagt van duizend felle tongen
 Gantsch waard van Kinders zelfs voortaan te zyn bespot:
 ô Goden! maakt het volk een nieuwe Minne-god
 Ik kan het ambagt niet ik moet 't laten lyven,
 Ik mag by Coridon wel bokken leren dryven,
 Ik mag wel aan de zee gaen woonen op een stel,
 Daar nooit zich openbaart of Maagd of jong Gezel
 Hoe! schiet ik pylen uit eer dat ik heb bekeken,
 Of die met honing raad af galle zyn bestreken?
 ô Vryers! wie je zyt, en weest zoo jagtig niet,
 Maar let op u bedryf, eer datje Vrysters schiet.
 Maar dat is nu gedaan: wat zal ik langer klagen?
 Ik moet na dezen tyd my beter leeren dragen?
De schade die men lyd, de schade die men vreeft;
Maakt plumpe zinnen sneeg, en wet een domme geest:
 Nu weder tot de zaak. Hier schuilt een zel dzaam wonder
 Hier schuilt een slim bejag, een Spook of Nikker onder
 Hier is een Tooveres of zwarte Konstenaar,
 Die brengt door helsch bedrog de Maagden in gevaar
 Maar hoe! zou hier de Dood haar rol wel onder spelen
 En doen met haar vergift de jonge Vryster quelen,
 Het Spook sloop dezen nacht daar ik in ruste lag;
 Maar ging in haesten weg eer ik het monster zag.
 My dunkt dat ja de Dood myn wapen heeft gestoolen,
 En dus een grond geleid van dit ellendig doolen:
 My dunkt ik heb zyn pyl genomen voor de myn,
 En daarom leid de Maagd verzoopen in de pyn.
 Ik wil fluks henen gaan in alle werelts hoeken,
 Ik wil in alle kant de reden onderzoeken:
 Ik wil in aller yl, en op den staanden voet,
 Gaan zien wat nog het Spook met myn gereedschap doet
 Hier is nu Venus Kind in haalten wech getoogen,
 En na het langen tyd ten snelsten had gevloogen,

Geviel

Geviel het dat het Wicht de bleeke Monster vond,
 Gelyk het voor een Hof geheel verslagen stond
 Het was (gelyk het scheen) met herten leed bevangen,
 Daar liep een ziltig nat van zyn bedroefde wangen.

Hem quol nochtans geen druk, maer niet als enkel spyt
 Die hem tot in liet hert, en al de leden shyd;

Hem docht, het had zyn long met brokken uit gespoogen
 Hem docht, het had zyn hair met vlokken uit getoogen

Want 't had geen Ingewand en 't was geweldig kaal,

En 't wrong zyn mager lyf gelyk een zwakken aal.

Noch wiste Venus Kind de gronden niet te raken,
 Die aan de bleeke Dood zoo droeve zinnen maken:

Dies trad het nader toe en let op alle ding,

En vond ten leste uit al wat 'er omme ging.

En ziet! dus stond het werk. De Dood was uit getoogen
 Terwyl noch in der nagt de vleder-muizen vloogen:

En daarom werd het Spook zyn dwaling niet gewaar,

Maar zocht maar zyn bejag, en stoffe voor de baar.

De dood die vond een Man bequaam te zyn geschooten,
 Om dat hem over lang het leven had verdrooten:

Want mids zyn eenzaam bed, zoo was hy staag bedrukt

En klaagde zyn vermaak van hem te zyn gerukt.

Het Spook leid op hem aan, en schoot hem in de lenden,
 En dacht hy zou terstond zyn droevig leven enden,

Maar ziet Callander groent met dat hy was geraakt,

En word gelyk een roos als haar de zon genaakt.

De zoete Rhodope woond onder zyn geburen,

En dat bracht zyn gemoed in wonder vreemde kuren:

Haer wezen is terstond zoo diep in hem gezet,

Dat hy ook in de slaap op haar de lusten wet

Syn geeft speelt op het werk nu lang by hem vergeten

Dies laat hy aan de Maagd zyn brand en liefde weten;

Hy prees haar geestig oog, haar mond en zoet gelaar,

En al wat van haar komt dat is hem honing raed,

Cupido zag het aen, en woud den Ouden helpen,

Om by haar met gemak zyn lust te mogen sielpen.

En hadde schier een pyl geschooten aan de Maagd,

Maer zyn beleefde gunst die heft den Nyd mishaaft

Die

Hie zat daar in een hoek bezyden af gedooken,
En heeft door slim beleid den zoeten slag gebrooken,
*Niet dat van over tang zoo met de Liefde ftryd,
Gelyk de bleeke Dood, of als de zwarte Nyd.*
Het Wicht aldus belet zyn voorspel uit te werken,
Ging met een wakker oog de zaken over merken:
Hy zag hoe dat de Dood een misflag had gedaan,
En dat zyn leste schoot ook qualyk is vergaan.
Dit was hem groote spyt, dies ging hy zitten klagen,
Van zyn dom misverstand, en zoo bekaaide slagen,
En sprak ten lesten dus: Ik wil van nu voortaan,
Myn hoog en ander tuig al beter gade slaan.
'k En wil na dezen tyd geen vreemde pylen schieten,
En dan zal ieder een zyn frissche jeugd genieten:
En noit en zal 'er mensch verdwalen in de vreugd,
Die niemandoiten voegt als slechts de groene Jeugd.
Al ben ik z omtyds loos, en plege vreemde slagen,
De winter evenwel en moet geen roozen dragen.
*Een Jongman in het spel, een Oud men in de Raat,
Dat is van ouds de grond daanr op de Wereld staat.*
Dit wil ik nimmermeer, dit zal ik niet beletten,
Men zegge wat men wil, het zyn de beste wetten.
De Dood nam myn geweer, trof een Ouden Man
En daarom is 't een werk dat niet bestaan en kan.
Al wat Cassander doet 't en zal hem niet gelukken,
Een ander zal hem niet de versche roozen plukken,
Ey Vriend! doet mynen raad, en toomt u los gepeis,
En stelt u voor het oog den wech van alle vleis.
Als nu Cupido zag waar door hy was bedroogen,
En dat het vreemd geval by hem was overwoogen,
Soo wil hy met de Dood gaan treden in verdrag,
Op dat men naderhand het onheil schouwen mag,
Hy wil beloften doen van noit te zullen komen.
Daer eerst de bleeke Dood de plaets heeft ingenomen
Mids dat het mager Spook geen huis betreded mag,
Alwaer men bezig is met Venus vuil bejag.
Dit wou het olyk Wicht in Kooper laten ichryven,
Op dat het als een Wet voor eeuwig mochte blyven:
Maar

Maar schoon hy dit verbond met alle krachten ried,
 De Dood die stak het om, en wou den handel niet.
 Hy loeg het boefjen uit en vry met harde streken,
 Soo haast als Venus Kind hier van begon te spreken:
 Ja zeker, zei de Dood, dat waar een moye zaak,
 Dat gy gantsch onbevreesd zou plegen u vermaak.
 Dat, waar der iemand mald, en vreugde komt genieten,
 Ik noit een zwarte pyl en zoude mogen schieten;
 Neen boefje, wacht dit woord noit uit myn hollen mond
 Dit voorrecht is geen mensch op aarden oit geont.
 Ik ben van ouds gewend te midden in het danssen,
 En by de zoete leugd, en door de rooze kranffen,
 Te zweven als ik wil, en van myn rechter hand
 En is geen mensche vry, ook als hy menschen plant.
 Al is een destig Prins in zyren throon gezeten,
 En draagt daar zaken voor die niemand dient te weten;
 Of schoon ook voor de deur al menig wachter staat,
 Noch dring ik evenwel te midden in den Raad.
 Al ziet een machtig Vorst voor hem zyn ruiters draven,
 En heeft zyn moedig heir aan alle kant begraven,

Al ryd hy om het werk bekleed met enkel staal,
Nog klim ik op de wal, en breek 't al te maal.
Of schoon een jonge Maagd tot echte min genegen,
Ten lesten haar gemoed tot trouwen laat bewegen,
En nu zoo verre komt dat zy haar kamer sluit,
Nog roof ik menigmaal het kroontjen van de bruid,
Hoewel een vrugtbaar Wyf ontrent haar rype jaren,
Is in een stil vertrek nu vaardig om te baren,
En dat het Vroedwyf zit, en wagt een zoete vrucht,
Ik doe het menigmaal dat al de Buure zucht.
Ja schoon de Prietter staat te midden in de Kerken,
Om voor den autaar zelfs zyn offer uit te werken,
En dat hy tot het volk het Woord des Levens spreekt,
Het is de Dood alleen die al den handel breekt.
En waarom meer gezeid? Men kan geen thron bouwen,
Men kan geen magtig slot in steile rotzen houwen,
Men kan geen harde deur van yzer laten slaan,
Of ik kan, als ik wil, in zaal of kamer gaan.
Wie kan voor myn geweld zyn leven zeker maken?
Myn kragt is onbepaalt, ik woon in alle zaken,
Niet een zoo kleinen ding, dat ik op aarden ken,
Daar ik niet uit en werk, daar ik niet in en ben.
Ik weet (alwaar ik wil) myn wapens uit te kiezen,
En kan een moedig held zyn leven doen verliezen,
Of door een heeten brand, of door een koude vorst,
Of door een magtig vocht, of door een schralen dorst,
Of door een vrouwen hair te vaardig in gezoogen,
Of door een kleine vlieg hem in de keel gevloogen,
Of door een schrale lucht, of door een vuilen smook,
Of door een zoete blom die hy maar eens en rook.
Men vind 'er die uit schrik, of door benaautheid sterven,
Men vind 'er die vermaak of weelde kan bederven?
De leste dien ik trof, die blies zyn leven uit,
Te midden in de feest, en by een jonge bruid.
Ik heb aan menig mensch het leven doen verdwynen,
In spyt, en enkel smaad, van alle medicynen,
Ik hebbe door een drank, waar uit men bate wagt,
Veel menschen wech gerukt, en in het graf gebracht.

Ik hebbe menig man, die my bestond te vlieden,
En dede wonder veel, ja wat de menschen rieden.

Het leven af gemaait: hy gaf den lesten snik,

Alleen uit enkel waan, of uit een blooten schrik.

Dit is myn hooge magt nu zoo veel duizend jaren,

Die zal ik nu ter tyd nog nimmer laten varen,

Ik wil myn heerichappy doen gelden over al,

Tot dat den Hemel zelfs niet langer zweven zal.

Gy doet ook u bedryf, en laat u pylen zwieren,

By menschen, door het vee, en op de wilde dieren:

Gebruikt u gantsche macht, dog wat gy maken kond

Dat zal ik wederom eens storten in den grond.

Hoe Kind! en weetje 't niet? Wy zyn twee groote magten

Die ieder viere moet en niemand kan veragten;

Het maken is u werk, het breken is het myn,

En schoon men anders wil, 't en zal niet anders zyn

Maar, Wicht, verheft u niet, en myd u van te roemen

Dat ik benevens my u hebbe willen noemen;

't Is wel zoo wat in schyn dat gy op aarden doet,

Maar weet dat gy voor my de plaatze ruimen moet,

De reden is bekend. Ik kan in weinig uren,

Aan menig duizend man het leven doen bezuren,

Of door een haastig vier, of door een water vloed,

Of door een fel gevecht, een bad van menschen bloed.

Gy in het tegendeel, met al de beste zaken,

En kond schier niet een Kind door twee gelieven maken,

In negen maanden tyds. Siet, wat een wyd verschil!

Gy daarom, lieve, wykt, en zwygt na dezen stil.

Cupido van den Dood zoo vinnig door gestreken,

Is tot zyn vinnig merg met yver aan gesteken,

Hy zeide Lelyk Spook, dat niemand lief en heeft,

Van al dat in de lucht of op der aarden leeft,

Waarom dus hoog gegaan met al u moedig spreken?

Is 't niet een beter zaak, te maken als te breken?

Tot breken weet schelm, een dief, een moorder raad

En daar uit ryft verdriet en allen menschen haat.

Maar door een zoet beleid hier uit te konnen werken,

Dat met een staag gevolg de wereld kan versterken,

Is ja een nutter ding, is over al bequaam,
 Is Goden lief getal, en menschen aangenaam.
 Wel aan gy kond in haast een gantsche stad bederven
 En doet in korten tyd veel duizend menschen sterven
 Maar al wat ik besta en hier op aarden doe,
 Dat gaat, gelyk je meend, te wonder langzaam toe;
 't Sa, laat ons dit verhaal een weinig overleggen,
 En hoort wat Venus Kind hier tegen heeft te zeggen,
 Gy zult in korten zien dat al dit groot geraas,
 Is los, is zonder grond, en uitermaten dwaas.
 Van dat de Wereld rees uit wonderbare woorden,
 Hebt gy, met alle macht, terstond bestaan te moorden,
 En dat heeft nu geduurt zoo menig duizend Jaar,
 En nog ben ik een Vorst die alle ding bewaar.
 Wat heeft dit Wonder Al op u gewoel te passen,
 In spyt van u bedryf de Wereld is gewassen;
 Men vind een meerder schar, ook heden op den dag,
 Als oit naaukeurig mensch in oude tyden zag,
 Wat hoef ik meer bewys? de gronden van der aarden
 Des hemels schoon gebou, de maan en zonne paarden,
 Bestaan door myn behulp. Ik ben een gulde band,
 Die al wat immer was bewaart in goeden stand.
 Het Spook hier tegen aan? Zoud gy het al bewaren?
 Ey snoert dog uwē mond, en laat u roemen varen.
 Wat gy met al u macht zult brengen aan den dag,
 Zal ik ter neder slaan, en al met eenen slag.
 Het zal door myn geweld eens werden in genomen,
 Al wat 'er heden is, of namaals staat te komen:
 Ik wil myn heerschapy gaan plegen over al.
 Soo dat 'er niet een mensch op aarden blyven zal.
 En, schoon gy al u merg door gramschap mogt verhitten,
 Ik zal dan Koning zyn, ik zal het al bezitten.
 Dit riep het Monster luid'; maar eer het vorder sprak
 Soo was 't dat Venus Zoon hem dus de reden brak:
 Of gy schoon met 'er tyd het aardryk zult bederven,
 En dat al wat 'er leeft hier eenmaal heeft te sterven,
 Ik liefde lykewel en zal nooit onder gaan.
 Maar zal tot aller tyd op vaste gronden staan.

En schoon ook al het volk te gronde werd gedreven,
 Het zal eens weder zyn, het zal voor eeuwig leven,
 En daar en zal geen Dood meer schieten haar fenyn,
 Maar Liefde zal van all's de grond en steunzel zyn.

Die is voor u geweest, die zal gedurig blijven,
 Die zal wat u gelykt uit Aard' en Hemel dryven.

't Was Liefde die van ouds de wereld heeft gebout

't Is Liefde die het werk voor eeuwig onderhoud.

Maar al wat u gelykt. dat zal te niere koemen,
 Soo dat men over u aldus zal mogen roemen:

Het Monster is geweest dat eens zoo vinnig stiet,

Zyn prikkel is verstoppt, zyn wapen is te niet;

Weest vrolyk dien het raakt: Het Spookwou boven dryven
 En wou aan Venus Zoon ook dat onschuldig blijven:

Hoort Jongen, (zeid de Dood) die anders niet en weet

Als dat je slim bedrog en vreemde ranken smeet:

't Is waar, daar zal een dag eens van den Hemel schynen,
 Wanneer dat alle smaad en onheil zal verdwynen:

Maar dat zoo grooten werk zou staan aan u beleid,

En heeft geen wyzen mond zyn leven oit gezeid.

Gelooft 't, weelde Kind, daar zyn al hooger machten,
 Daar op den Hemel ziet, en alle menschen wachten,

't Is droom en enkel waan dat gy zoo byster roemt,

Gy zyt maar enkel schuim van dat men Liefde noemt,

Gy zyt een slim vergift ontrent de jonge zinnen,

Een oilik mis gewas van trou en eerlyk minnen,

Gy zyt een guychelaar, een spooker by de Jeugd,

En voed een ieder hert met ongezouten vreugd.

Gy leeft als in den dracht, en slacht d'ongure vliegen,

Die staag ontrent den stank van drek en zweeren vliegen,

Gy stelt u gantsch vermaak ontrent het slimste lid,

Ontrent het vuilste deel dat eenig mensch bezit.

Noch weetje lykewel de lieden in te drukken,

Dat slechts in dezen Hof de wellust is te plukken,

Dat hier een machtig Ryk, en ik en weet niet wat,

Dat hier verholten leid een ongemeten schat.

Maar let op het bedryf, en watje pleegt te maken,

Wat is 't, als malle drift, als enkel beuzel zaken?

Als

Als ik en weet niet wat? En, als men 't zeggen moet,
't Is geen bekykens weerd het beste dat je doet.

Wie kan u vuil bejag tot eer of luister strekken?

De dag en lyd 't niet, het duister moet het dekken,

En wat 'er zonder licht of in de nacht geschiet;

Is meest van slimmen aard, en deugt gemeenlyk niet
Van hier dan, oilik ding, vol list en slimme treken,

Men vind in al u doen een winkel vol gebreken.

Wat is 'er menig mensch die in u vuil versmacht;

Dat niemand doen en derf als die geen schaamt en acht?

De Liefde van de Dood zoo vinnig door gestreken,

Vond weder nieuwe stof om noch te mogen spreken:

Ik ken het, bitter spook, wat hier op aarden leeft,

Dat voelt een aardfchen aard, die aan de zinnen kleeft.

Dien kan hier in het vleesch de menschen niet verzetten,

Dien kan hy met geweld of reden niet beletten;

Maar ziet! daar komt een dag, een lang verwachten tyd,

Dan zal dit aarden vat van schanden zyn bevryd. (a)

Dan zal 'er eens een vier door al de Wereld blaken,

Dat zal ons broozen aard van tochten zuiver maken,

En geven aan het volk een nieu en beter hert,

Gelyk als in het vier het goud gezuiverd werd.

Dan zal myn geestig brein niet aan de wereld hangen,

Ook naar geenaardsche vreugd of wellust meer verlange

Maar zal gantsch Hemels zyn, ed buiten ongeval,

Soo dat geen slim vergift ons meer befooken zal.

Dan zult gy leelyk Spook, geen schepzel meer bederven,

Maar zult ook even zelfs voor eeuwig moeten sterven, (b)

En van u wreede macht ten vollen zyn ontbloot,

Schoon datje nu ter tyd de gansche Wereld dood.

Ik in het tegendeel zal in der hoogte zweven,

Sal in volmaakte vreugd, zal in den Hemel leven,

En dat voor alle tyd. Gy zwygt van uwen lof,

Al wat een einde neemd en is maar enkel stof,

Hier stond het Spook verstelt, onzeker wat te zeggen,

De waarheid is te sterk en niet te wederleggen

M m 2

Ten

(a) 1 Corinth. 3. 13. Marc. 9: 49. 2. Pet. 3: 7.

(b) 1 Corinth. 15. 53.

Ten lesten sloop het wech van spyt en leed geraakt.
 En daar en is geen pais oit tusschen hen gemaakt;
 Cassander onder dies die worstelt gantsche nachten,
 Met zyn ontroert gemoed, en vreemde na gedachten,
 De Jeugd, die langen tyd van hem was uit gegaan:
 Die quaaam, gelyk het scheen, van nieus hem weder aan.
 Hem dunkt wou Rhodope haar tot zyn leger voegen,
 Dat hy ook even daar de Maegd zou vergenoegen;
 Maar als zyn ooge valt ontrent zyn gryzen baard,
 Soo vreesst hy ongemak indien hy weder paart.
 Hy kende Rhodope een ruimen tyd geleden,
 Maar tot op heden toe zoo bleef hy by de reden:
 Hy zag haar zonder drift en even zonder lust,
 Het scheen dat al zyn vier was dood en uitgebluft.
 Maar nu gaat zyn gemoed haar gaven over wegen,
 En wat haar in de borst, of elders is gelegen;
 Zyn geest woont binne haar, hy spreekthydroomt'ervan
 En 't schynt dat zonder dat hy niet bestaan en kan.
 Dit klaagt hy zeker Vriend, dien hy meest alle zaken,
 Voor dezen is gewoon voor al bekend te maken;
 Hy zeid hem wat een smaak hy in de Juffer vond,
 Maar dat hem lykewel de geest in twyffel stond.
 Zal ik myn echte deel zoo diep in my gezeten,
 Zal ik (dus ging hy aan) een lieve Vrou vergeten?
 Ik houd 't voor gewis, dat haar dit vreemd geval.
 Ook in den Hemel zelfs de ziel bedroeven zal.
 Zy heeft myn zoete vreugd, myn eerste kracht genooten.
 En 't heeft my (doenze sterf) tot in de ziel verdrooten;
 Dies leid' ik met haar dood, en in het droevig graf.
 Dies leid' ik alle lust tot echte banden af
 Philetas hoord 't aan, maar ging het wederleggen,
 En quam op dit geklag aldus zyn reden zeggen:
 Meind gy dat ook en ziel die in de hoogten zweeft
 Die in den Hemel woont en staag in vreugde leeft,
 Oit peist op ons bedryf, ons aardsche beuzel zaken,
 En wat hier onder een der Menschen Kinders maken?
 En of 'er iemand vryd, en of 'er iemand trouw,
 Of slechts tot zyn vermaak een Vryster onderhoud?

Ey lieve! dat gewoel zyn al te flechte dingen,
 Voor die staag bezig zyn om Gode lof te zingen,
 Voor die in rein gewaad voor haren Schepper staan,
 En zien na-rechten eisch dat Heilig Wezen aan.
 Wel Vriend (word u gemoed tot echte troubewogen,
 En van haar eerste druk allenkskens af getoogen)
 En doet u geen geweld, maar leeft gelyk je meugt,
 De trou en is alleen niet voor de rauwe Jeugd.
 Want schoon of iemand komt tot aan zyn leste Jaren,
 Geen Wet die hem verbied om dan te mogen paren,
 Ook dan behoeft men hulp, en dikmaal aller meest,
 Ten goede van het lyf en van e n zwaren geest.
 Tracht maar een goede ziel tot u vermaak te vinden,
 Die haar aan u gemoed door trou zal willen binden.
 Zyt gy niet, als je pleegt, een frisch, een jeugdig Man,
 Nog hebj' iet lykewel dat Vrouwen lokken kan.
 Gy zyt van zoeten aard, en liefstal in de zeden,
 Ook wakker in vernuft, en vrolyk in de reden,
 U quelt noch schralen hoeft, noch quastig ferecyn;
 Maar hebt een blyden geest, en leden zonder pyn.
 Ik stellet voor gewis, geen Vrou zal haar beklagen,
 Aan u haar zoetsten tyd te hebben op gedragen;
 Te min indien je toont, als gy verhuizen zult,
 Dat gyze loonen wilt, voor haar beleeft geduld.
 Cassander uit 'er aard tot zoete min genegen,
 Laat door het kort gesprek zyn herte heel bewegen,
 Hem dunkt dat hy alreeds een zoon of dochter teeld,
 Voor een die dansen wil is haast genoeg gespeelt,
 Hy geeft den vryen loop aan zyn beroerde sinnen,
 En poogt met alle macht op Rhodope te winnen,
 Hy groeit al is hy dor, hy bloeit al is hy grys,
 Hy brand al is hy koel, hy mald al is hy wys.
 Zoo haast dit word bemerkt by al de jongen gasten,
 Die staag op Rhodope en op haar deure pasten,
 Is ieder ongezint, en uitermaten gram,
 Vermids een oud Gezel ontrent de Juffer quam.
 Daar is een zoete tyd, wanneer de jonge lieden,
 Gewoon zyn hare gunst de Vrysters aan te bieden,

Of door een groene Mey, ontrent haar deur geplant,
 Of door een nacht gezang of ander minne pand.
 Caſander tyd te werk, en laat ten vollen blyken,
 Dat hy in dit geval geen Vryers hoeft te wyken,
 Zyn hert is enkel vier, en jonger als hy plag,
 Als hy maar Rhodope in zyn gedachten zag.

Hy liet een lauwer boom met gulde lovers cieren,
 Hy liet 'er boven uit gestrikte wimpels zwieren:
 Daar zag men Venus Kind met zyn gespannen boog,
 By wylen of het stond, by wylen of het vloog,
 By wylen of het schoot: Zyn Moeder daar beneven,
 Die scheen een brandig hert aan hem te willen geven,
 De Mey stond op een Mast, als op een hooge stam,
 Zoo dat haar groene top tot aan het venster quam.
 De Schilder van de Prins die hadde zeven weken,
 Rond om het hout gemaakt veel zoete minne treken,
 Hoe Phœbus Daphne volgt, hoe Pan de Nymphen jaagt,
 En ander geestig werk, dat aan de Jeugd behaagt.
 Te midden in den boom daar stond een nette mande,
 Vol aardig zuiker-werk als tot een offerhande,
 Voer

Voor Rhodope gewyd. En wat 'er binnen lag,
 Was na de kunst bereid, zoo geestig als het mag.
 Het dekzel van den korf is wonder net gevlochten,
 Met strikken na den eisch en wel gevoegde bochten:
 Soo dat 't aan het oog vertoont een schoon gezicht,
 En boven op het scheel daar stond een klein gedicht:
*Ontfangt dit zoet geschik, ô zoetsle van den landen,
 Maar neemt des niet te min myn gunstig hert te pande,
 Myn hert daar in ik voel een stage minne vonk,
 De Mei, en uwe jeugd die maakt my weder ionk:*
 De zon dook in de zee, de nacht die quam gezegen,
 De slaap heerscht in het woud, en alle dieren zwegen;
 Maar schoon meest al het volk met al de zinnen rust,
Al wat 'er vryen wil en heeft geen slapens lust.
 Cassander laat de Mei met haar vercierzel brengen,
 En t'wyl die word geplant, zoo liet hy geestig zingen,
 Met kunstig snaren spel en allerlei muzyk;
 Noit beter Mei gezang in al het gantsche Ryk;
 Daar was een zoete keel van duizend uit gelezen,
 Die mids haar nette stem, van ieder werd geprezen,
 Die zong een wyl alleen, die zong een kluchtig lied,
 Dat aan een ouden Man een jonge Vryster ried.

M E Y - L I E D.

Op de Wyze: *Puis que vivre sains aimer etc.*

♫ **S**choonste die men vinden
 mag!

ô Glans van onze landen!
 Al ben ik koelder als ik plag,
 Gy doet myn herte branden.
 Al is de winter zoader kruit,
 Nog schiet 'er wel een bloemt-
 jen uit.

't Is waar gy zyt in volle
 Jeugt,

En ik van oude jaren,
 Maar noit en is men zonder
 vreugt,

Daar twee gelieven paren

Twee herten eens in reine
 min,

Dat brengt gewisse vriend-
 schap in.

Wat Vrysterszyn'erbeteraan
 Als die een oud Man trou-
 wen;

Haar zin die word in all'sgc-
 daan,

En't zyn de liefste Vrouwen
 Waar jeugden Wysheid't za-
 men paare,

Daar keeft de trou haar rech-
 t'n aart.

Een Jongeling is byster wilt,
 Hy kan schier nimmer rusten;
 Zyn welig hert is noit gestilt,
 En belt tot nieuwe lusten.
 't Is zeldzaam wat het grillig
 blect,
 Is jong en domme sinen doet
 Maar die zyn rype jaren
 heeft.
 En gaat niet elders mallen;
 Die liefste krygt al wat hy
 heeft.
 Hy doet haar wel gevallen.
 Een peerd dat nu is grys van
 hair,
 En heeft van hollen geenge-
 vaar.

Gebreekt 'er aan een oud Man
 iet,
 Vermits zyn zwakke leden,
 Hy schenkt, hy koopt, hy
 looft, hy biet,
 Hy voegt hem na de reden,
 De Liefde heeft staageen open
 band,
 Dat is den aard van reine
 brand.
 Gy dan? o schoonste die men
 vind!
 Veracht geen oude jaren:
 Al draegje niet gedurig kind
 Gy zult te beter varen:
 Een land by wylen eens ge-
 braakt,
 Word by den Landman noit
 gelaakt.

Na dat de zanger zweeg, zoo liet Cassander speelen,
 En weder over hand vernam men zoete keelen:
 Dog Cuemon daar ontrent die zag den handel aan,
 Tot zyn beroerde geest begoft in hem te slaan.
 Hy is uit onkel spyt ter zyden af geweken,
 Hy dicht een tegen lied, en vry met harde streken:
 Het is hem ziel verdriet, dat hem een gryzen baard,
 Ontrent de Jongheid voegt, en wenscht te zyn gepaart:
 Dies wat men zeggen kan tot nadeel van de jaren,
 En wat 'er omme gaat, als oude lieden paren,
 Drukt hy ten nauften uit en brengt het aan den dag,
 Zoo schamper als hy kan, zoo vinnig als hy mag.

Wat mach den drooger over En heeft bet vryen geen en aart.
 gaan?
 Wat maakt hem in de zinnen?
 Een wonkje levens, zonder meer,
 Syn jeugd en vreugd die is gedaan Dat speelt u in de leden:
 En nog zoo wil hy minnen Ik weet u kracht is wonden teer
 Friend, daar zig toont een gryzen Ei stelt u doch te vreden.
 baart, Een kees die in de pyne brand
 En wat noit aardig minne pa n

Om 't weinig kooren dat u rest,
Wilt gy een meulen bouwen,
Blyft die je zyt, 't is aller best,
En laat de Jongheid trouwen.
Geen mensch dient oud wanneer
by vryt,
Dat spel vereifcht een zoeter tyt

Het minnen is maar voor de
Jeugd;
Die pakt het geestig malen,
Gy, laat de Jongheit bare vreugd
Van u en wil 't niet vallen.
Het Hof en Raadbuis lieve Vrient
Is recht dat oude lieden dient.

Een oud soldaat en voegt niet wel,
Hy mogt al beter rusten;
En min zoo dient gerimpelt vel,
Voor groene minne lusten.
De Minne god gelykt een kint,
Het dient ook jong al wat 'er mint

Een dorre fleek heeft niet ge-
meens,
Met verscb ontlooken roozen,
Al fchynt de zon des winters
eens,
't En zyn maar korte poozen.
Als iemant op zyn leerzen pift,
't Is tyd dat by zyn boeltjen mist.

Het schimplied trof den Man, hy woud 't weder leggen,
Maar daar is geen gehoor, al meind hy veel te zeggen;
Nog riep hy Cnemon toe: hoe vinnig dat je zyt,
Dit is een ware spreuk bevestigt van den tyd,
En wilt den naam van arm noit aan de lieden geven,
Die niemand schuldig zyn, en rustig konnen leven,
Geeft ook den naam van oud noit aan een wakker Man,
Die, schoon hy Jaren heeft zyn leden reppen kan,
De Jeugd is maar een vlam in haasten op gerezen,
Die licht tot asche werd, en krygt een ander wezen,
Gelyk een stoppel vier. Eer dat hy vorder sprak,
Zoo rees 'er heersch geschal dat hem de reden brak.
Want als de looze gast zyn deuntjen had gezongen,
Zoo werd de goede Man gegeesselt van de tongen,
Bespot van al het volk, belagchen van de Jeugd,
En straks werd hem de geest verlaten van de vreugd,
En na zoo wrangen gal op hem was uit gespoogen,
Zoo word hy met 'er daad als binnnen hem getoogen,
Een schilpad aan geraakt, als zy verreizen wil,
Die kruipt dan in haar schelp, en houd haar gangen stil.
Hy stond een wyl en keek, als met de dood bevangen,
En voeld' in zyn gemoed verdriet en harde prangen:

Hy gaat ten lesten heen en raadslaagt langen tyd,
 Of hem de jonge Maagd ook verder dient gevryt.
 Doch naar hy met bescheid zyn kracht heeft overwogen
 En wat in dit geval zyn schouders dragen mogen,
 Zoo quam zyn droef gemoed ten lesten tot be uit,
 En berst met herten leed in deze woorden uit:
 ô, Waar ik nu ter tyd, gelyk ik plach te wezen,
 Doen my de zoetste Jeugd en alle Vrouwen prezen,
 Doen ik was aangenaam al waar ik immer quam,
 Zoo dat een Nymphe zelfs in my vermaken nam:
 Soo mocht ik dezen roos tot mynen troost genaken:
 En myn bedroefde ziel in haren glans vermaken:
 Maar dat en is niet meer, myn Jeugd die is gedaan,
 En is gelyk een damp in haasten wech gegaan,
 Wat zal ik nu ter tyd met spel en liefde moeyen?
 Dat laat ik gasten doen die noch in krachten groeyen.
 Och! als ik maar en zie op dezen gryzen baart,
 Dan acht ik my onnut om meer te zyn gepaart.
 Hoe strydig is de mensch ook in zyn eigen zinnen!
 Hy ziet dat hem mis staet, maar kan het niet verwinnen:
 Hy ziet dat reden eischt, en wat de tucht gebied,
 Maar schoon of hy het weet, hy doet 't echter niet.
 My genoeg bekend wat ik behoor te weten,
 Noch kan ik evenwel het mallen niet vergeten:
 Ik hou dat my voortaan geen jonge Vrou en past,
 Noch blyf ik aan het werk met alle zinnen vast,
 Ik malle zonder rust, onzeker wat te maken,
 Dan wil ik van haar zyn, en dan tot haar genaken:
 Ik sta met dit gemoed gedurig in verschil,
 'k En weet niet, wie ik ben, of waar ik henen wil,
Wanneer de jaren gaan, en dat de krachten wyken,
Soo kan geen liefde meer aan eenig mensch gelyken;
Want daar een oud gezet doet jonge luiden werk,
Daar word by van het bed gedragen na de kerk.
 Nu vaart wel losse drift van myn verdwaalde zinnen,
 Vaart wel verdrietig mal, en dit ontydig minnen,
 Vaart wel, ô leste stuip van dit ellendig vleisch,
 Ik wil van nu voortaan gaan leven na den eisch,
 Gaan

Gaan leven na den aard van myn verloo-
 Die my schier even staag haar zwakheid openbaren,
 My zeggen wat ik ben, en wat ik wezen zal,
 En dreigen dezen romp als met een stagen val.
 Ik zie dit krank gestel. en myn verzwakte leden,
 Staan van de bleeke dood in haast te zyn bestreden,
 En noch gevoel ik brand. Ey wat een zeldzaam werk!
 Myn lyfis wonder zwak, myn vleesch geweldig sterk.
 Maar schoon ik heden schyn in goeden stant te wezen,
 Kan niet de minste koorts, In haasten op gerezen,
 Kan niet een ander quaal my storten in het bed?
 En door een kleinen stoot, my doeneen groot belet?
 En als myn echte deel haar recht niet zou genieten,
 Zal ik dan niet terstond een Vrou-bedrieger hieten?
 Ach! zoo dat ongeval my eens ten deele viel,
 Ik waar op eene nacht een lichaam zonder ziel.
 En wou, na dit verwy:, geen uur op aarden leven,
 Maa zou my tot de dood gewillig over geven,
 En zygen in het graf: En tot een kort besluit,
 Ik blies in haren arm myn droevig leven uit.
 Ik laat dan, jonge blom, ik laat dan schoonheid blyven,
 Maar zal my lykewel u Vriend en Dienaar schryven,
 U Vriend en Dienaar zyn, en hier en over al,
 Soo lang in deze borst een adem speelen zal,
*Het is een grooter held die zyn vervoerde zinnen,
 Kan houden onder dwang: en krachtig overwinnen,
 Als die een machtig Slot of Heir kan neder slaan;
 Deugt en Wysheid zelfs er kan niet hooger gaan.*
 O Gy! die dezen romp te zamen hebt gebonden,
 En doen het u beviel op aarden hebt gezonden,
 Ik dank u voor den tyd aan my wel eer verleent,
 Ach! die is weeg gegaan, eer ik 't had gemeent:
 Ik hebbe nu geleest tot aan de 't zestig Jaren,
 Al schier gelyk een droom in haasten wech gevaren,
 Myn baard is wit geplekt, myn hair ten vollengrys,
 Gy die my Jaren gaaft, maakt ook myn zinnen wys,
 Bevryd myn grillig hert van dit ontydig mallen,
 En laat geen dorren halm in groene lusten vallen,

Laat my niet met den geest in dit gestaag geschil,
 Maar gy die neemt de daad, beneemt my ook de wil.
 Hy bad in dit geval, en wenschte menig werven;
 Dat wat na Vrouwen trekt in hem nu mogt versterven,
 Dat wat een Man gelykt mogt liggen zonder kragt,
 Vermids hy zich ontzeid de vreugde van de nagt.
 En 't wyl om dit gepeis zyn droeve zinnen zweven,
 Zoo kreeg hy als een walg van al zyn voorig leven.
 Zoo dat hy alle vreugd en jonge lieden schout,
 En stelt hem in de staat om nooit te zyn getrouwt.
 En om niet wederom in dit gewoel te raken,
 Zoo deed' hy zeker lied op dezen hardel maken,
 Dat quam hem op de tong, en ging hem uit den mond,
 Zoo ras hy binnen hem zyn geest onrustig vond.

L I E D.

Op de Wyze: *Faut qu'une beaute mortelle, &c.*

ô God! zal ik nog langer klagen: <i>Sal ik nog langer treurig zyn</i> <i>Vermits een bitter zoet fenyn</i> <i>Komt aan myn hert gedurig</i> <i>knagen?</i> ô Neen, myn God! o Schep- per neen! ô God bezit myn hert alleen Ik heb aanschep zels deel ge- laten, Van dat aan God ons hoogste goed, Myn ziel voor eeuwig geven moet; Maar nu wil ik de Wereld ha- ten, En worden met den Schep- per een, ô God bezit myn hert alleen Al wat de Jeugt heeft konnen geven;	<i>Al wat de wereld blydschap</i> biet; <i>Al wat het vleesch voorl us</i> ten bie., <i>En past niet op zyn vorder le-</i> ven. <i>In u is troosten anders geen,</i> <i>o God bezit myn hert alleen</i> <i>Al wat ik immer heb genoten</i> <i>Van dat het vleesch te voor-</i> <i>schyn bracht</i> <i>Of dat myn ydel hert bedagt,</i> <i>is als een stroom voor by ge-</i> <i>schooten,</i> <i>Soo dat ik nu myn vreugt he-</i> ween, <i>o God bezit myn hert alleen</i> <i>In ieder mens plagt iet te we-</i> zen, <i>Daar op dat by zyn herte set,</i> <i>En zyn verstoni te zinnen</i> wit
---	--

o Heer, weest dit in my na-
dezen!

En maakt ons uwen Geest
gemeen,

ô God bezit myn hert alleen!

Wat kan voortaan myn geest
vermaken;

Voor my 'k en agt geen lusten
meer,

Weest gy alleen myn blyd-
schap Heer,

Laat uwen troost myn ziel
genaken,

En zygen tot myn innig
been,

o God bezit myn hert alleen!

Myn hair nu grys van lange
jaren,

Dat klopt al staag aan myn
gemoed,

En sprekt als tot myn innig
bloed;

Laat vreugd, en lust en jong-
heit varen:

Al dat en heb je maar te leen
ô God bezit myn hert alleen!

Het regt vermaak en lustig
wezen.

Dat is voor uwe regter hand;
Geen mensch die elders ruste

vand;

Want al die vleesch en wereld
prezen,

Zyn weg geslingert als een
steen,

o God bezit myn hert alleen!

Aan u wil ik in korte dagen,

Aan u wil ik in ware vlyt,

Aan u wil ik myn leste tyt,

Myn ziel en lichaam over

dragen,

En mits ik dit van herten
meen,

o God bezit myn hert alleen!

Daar was doen op het Ryk een heete lucht gerezen,

En Rhodope die zocht alleen te mogen wezen,

Sy wou met haar gemoed gaan treden in beraad,

Wat daar haar nu te doen en wie te kiezen staat.

Haar Vader had een Slotaan (a) Thebens Veer gelegen;

Daar toe was haar gemoed op dezen tyd genegen;

Zy dan met haar gevolg begeeft haar op de reis,

Maar houd haar bezig hert gedurig in gepeis.

Daar was een frissche Beek die uit den Nyl gesprooten;

Quam nevens 't Ridders huis tot in den Hof geschooten:

Hier was haar Vaders lust, hier toeft hy menig Vriend,

En hier door werd de stad en menig Huis gedient.

Een tak van deze vliet die quam met koele stroomen,

Geslingert door het land te midden in de boomen,

Hier

(a) De Stad Thebe lag op een arm van de rivier, den Nyl ge-
naamt, als noch by de oude Land-kaarten van Egypten te zien is

Hier gaat de jonge Maagd haar zetten in het groen;
 En liet haar opper-kleed van hare leden doen,
 Sy maakt haar leden bloot, en stelt haar om te baden;
 Maar dieper in te gaan en vondze niet geraden:
 En t'wyl een Kamer-meid haar teere leden wast,
 Siet daar een adelaar die na haar schoenen tast,
 En of haar maagden slaan, en op den vogel kyven,
 En zoeken met gebaar den arend wech te dryven,
 Noch grypt hy vaardig toe, en met een snellen vlucht,
 Soo zwiert hy met den roof tot boven in de lucht.
 Zy (om dit vreemd geval in haren geest verbolgen)
 Send straks haar knecht en uit, en laat den Arend volgen;
 Maar ziet de vogel zweeft vry hoger als hy plag,
 Tot dat geen menschen oog hem meer bereiken mag.
 Hoe verr' de Jongers gaan met onvermoeide gangen,
 Zy keeren wederom en hebben niet gevangen,
 Het dier dat is gegaan. Wat kan 'er niet geschien!
 Men kan, alwaar men zoekt, geen schoen of arend zien,
 Als Rhodope verstond den uitgang dezer zaken,
 En datze niet en kan tot haren schoen geraken,
 Zoo steltz' uit haren zin het zeldzaam ongeval,
 En denkt dat zy wel haast een ander maken zal.
 De vogel onder dies is hooger op gevloogen,
 En even met de buit een verren wech getoogen,
 Tot hy ten lesten quam te * Memphis in de stad,
 Alwaar de Koning zelfs gelyk als Rechrer zat.
 (Het was een oud gebruik, dat, als de Vorsten quamen,
 En van den Burger-twist, als Rechters, kennis namen,
 Dan niet in eenig huis, maar in het open veld,
 Het voordeel werd geraamt, en 't vonnis is gestelt.)
 Als hier den vogel quam, zoo ging hy lager dalen,
 En bleef een wyle tyds ontrent den vietschaar dwalen,
 Nu gins, dan wederom, nu ras, dan weder stil,
 En niet een mensch en weet waar dat dit henen wil.
 Ten lesten, zoo het scheen, nu moede van te mallen,
 Zoo laat hy zynen roof van boven neder vallen,

Maar

* *Memphis* was eertyds de Hoofstad van *Ægypten*, nu *Caire* genaamt.

Maar zonder iemands leed, en buiten alle nood:
 Want ziet! de Koning zelfs ontfing hem in den schoot,
 Straks ziet men al het volk tot haren Vorst genaken.
 Nieusgierig om te zien de gronden dezer zaken;
 Nieusgierig om te zien wat dat de vogel brengt,
 En wat zoo gragen dier aan haaren Koning schenkt.

Een Raads-Heer by den Prins' dien eigen tyd gezeten,
 Is wonder zeer begaan om dit geheim te weten;
 En mids hy schemer-oogt. zoo greep hy zynen bril,
 En zocht met grooten ernst wat dit beduiden wil.
 Doch eer hy recht bekent wat neder is gekomen,
 Zoo was de goede Man als buiten hem genomen:
 Dies riep hy over luid met op getoogen zin,
 Myn Heeren, let 'er op, dit heeft een wonder in.
 De Koning tat het aan, dat neder is gezegen,
 Om recht te mogen zien wat hem daar is gekregen
 En als hy dit geschenk met hand en vingers raakt
 Zoo is 't een Vrouwen Schoen welaardig toe gemaakt;
 Een Schoen van alle kant geschildert met den naalde,
 Waar op de jonge Vorst stond langen tyd en maalde.

Hy

Hy ziet 'er zyde-werk en dun getoogen goud;
 Dat hem een ruime wyl de zinnen bezig houd:
 Hy ziet 'er boven in, hy ziet 'er schoone boomen,
 Hy ziet 'er zoo het schynt, het roeren van de stroomen,
 Hy ziet 'er in 't verschiet verheven rôtszen staan.
 Die stygen in de lucht, en tót den hemel gaan.
 Maar als hy naderhand met wel bedachte reden;
 Het aardig meester stuk wat nader gaat ontleden;
 Vernam hy dat het werk niet in het wild en zweeft,
 Maar dat 't zyn bescheid en diepe gronden heeft;
 Want als hy eerst den rand gaat nader over merken,
 Hy ziet 'er herten op, hy ziet 'er wilde verken,
 Hy ziet 'er Jacht-getuig, hy ziet 'er op een ry,
 Veel brakken na aen eisch en felle doggen by:
 Hy ziet in grooten ernst hy ziet Diâna volgen,
 Die roept, gelyk het schynt, en toont haar als verbolgen,
 Om dat het Maagde-rot niet rasser aan en koomt,
 En voor een vinnig zwyn. en zyne tanden schroomt.
 Dit stuk werd van den Vorst met hoogen lof geprezen,
 Hy meind zich in het bosch of op het veld te wezen,
 En dat vermids de Jacht, door zoo een aardig beeld,
 Hem door het gantsche brein en al de zinnen speelt,
 Maar als het opper deel by hem word overwoogen,
 Zoo word zyn grage ziel als buiten hem getoogen.
 Hy ziet aan d'eene kant hoe zich Diâna wast;
 En hoe het Maagde-rot op hare diensten past:
 Hy ziet de Nymphen zelfs tot aan haarnaakte lyven.
 Hy ziet de Jacht-godin met schoone doeken vryven;
 Hy ziet 'er. en hy schrikt. uit vreezen van gevaar.
 Hy voelt hem even zoo, of hy Actæon waar.
 Maar als hy keert te werk om alle ding te weten.
 Zoo vind hy Cadmus Neef, die leid daar als verbeteren,
 Hy ziet Melampus staan zyn aller hefften hond,
 Die zit hem op het lyf en byt hem in den mond.
 De droeve Jongeling die schynt hem aan te spreken;
 Maar vind dat zyne stem zyn knechten is ontleken:
 Hy ziet Diâna staan die toont haar als verblyt.
 Om datz' in zyn verdriet mag koelen haren spyt.

Hy ziet ter zyden af haar blyde Nymphen danffen
 Hy ziet haar al gelyk geziert met groene kranssen,
 Om dat hy was gevelt, en niet meer zien en mag,
 Die met een dertel oog haar naakte leden zag.
 De vorst op dit gezicht die voelt zyn geest verrukken.
 Hy ziet aan alle kant hy let op alle stukken;
 Hy let ook op het lind dat in het schoentjen stak;
 En hoe het klein gedicht als tot den lezer, sprak:
*Laat geen oog te verre schieten,
 Want het kun tot quaad gediën,
 Wat je niet en moogt genieten;
 Dat en heb je niet te zien:*

De letter was geziert met wonder schoone zwieren;
 Met zeldzaam bosch gespuis, en onbekende dieren.
 Met Nymphen hand aan hand, met Satyrs aan den rei,
 En waar een ploye viel een perel tusschen bei,
 Het schrift dus af gemaalt en konde niemand lezen,
 Of't lint moest in den schoen eerst vast gebonden wezen,
 Maar als na rechten eisch het leer was toe gedaan,
 Dan zag men op een ry de schoone letters staan.
 De Vorst in dit gezicht en weet niet wat te peizen,
 Hy voelt zyn gantsche ziel door heel Ægypten reizen,
 En zoeken na de Maagd, die met zoo netten hand,
 De wereld heeft vereert met zoo een edel pand.
 Ten lesten vangt hy aan in zyn gemoed te spreken,
 Wat hand heeft dit gemaakt? Wat vinger dit gesteken?
 Wat voor een snege ziel heeft deze vond bedacht,
 En op zoo kleinen plaats zoo grooten stuk gewracht?
 Hy die maar eens ondekt de klauwen van de leeuwen,
 Al ziet hy schoon het dier niet voor hem zit te schreeu.
 Bevind noch evenwel; ook uit het minste lid, (wen,
 Wat voor een grouzaam beest dat in de ruigte zit;
 Ik houde dat het lyf aan deze ziel gegeven;
 Daar zoo een edel hart gewoon is in te leven,
 Moet ja een schepzel zyn zoo over, maten schoon,
 Dat ik het waardig acht een Koninglyke Kroon.
 Hier op speelt hem de geest, en kan hem niet verzaden,
 Alleen hy is beducht en wonder zeer beladen,

Waar-zy te vinden is, en waar ze wonen mag,
 Die zonder haar te zien in hem verzegelt lag:
 Hy zend Gezanten af die uit geheel Ægyptien,
 En al het naaste land de netste Vrysters kipten,
 Op dat hy vinden mocht dat hy van herten zocht,
 Als hem het Maagde-rot zou wezen t'huis gebrocht.
 De Jager van de Vorst die word 'er toe gekooren,
 Om door een sneeg beleid de zake na te spooren:
 En mids hy door het Ryk nu lang gereden had,
 Zoo quam hy op het leest te Theben in de stad.
 De Meester van het Huis daar in hy was getoogen,
 Onthaalt den Hoveling met alle zyn vermoogen,
 Hy voegt zich nevens hem, alwaar hy immer ging,
 Hy leid hem over al, en toont hem alle ding.
 En t'wyl hy zag de stad in haar volkome leden,
 Soo quam hy voor het huis van Rhodope getreden.
 Daar vond hy dat de deur met roozen was geciert,
 En dat 'er groen gewas om al de vensters zwiert,
 Daar vond hy dat de stoep met myen is besteken!
 En ik en weet niet wat vol zoete minne treken,
 Daar vond hy bloem gewas aan alle kant gegooit,
 En ook de straten zelfs met roozen overstroot.
 Als dit Archietes merk, zoo vraagt hy wat de kruiden.
 En wat daar voor de deur het stroizel wou|beduiden.
 De Waard op dit verzoek verzweeg den Jonker niet.
 Maar zeid in ronde taal al wat 'er is geschiet:
 Hy zeid dat Rhodope heeft zeven jonge lieden,
 Die al in grooten ernst haar trouwe quamen bieden.
 En dat 'er volle macht de Vryster is ge|ont,
 Te kiezen uit den hoop die haar te zinne stont.
 Hy zeid hoe dat de Jeugd, als met de gantsche leden,
 Heeft wonder hard gezwetst, en onder een gestreden.
 En dat noch ieder doet wat hy bedenken kan,
 Om door getrouwe dienst te werden haren Man.
 Hy zeid dat over dies by al de jonge luiden,
 Haar deure werd bestroot met versch geplukte kruiden.
 En dat haar gantsche stoep met roozen was gekroont.
 Vermids een ieder hoopt van haar te zyn geloont.

Archites kan zyn hert niet langer weder houwen,
 Hy zeid, het waar hem eerdees Vryfter aan te schouwen
 Hy zeid noch boven dat, indien het mag geschien,
 Dat hy de Juffer wenscht ook heden eens te zien.
 De Waard niet onbewuft hoe vry zy plag te leven,
 Heeft straks den vollen loop aan dit verzoek gegeven;
 Hy zend een dienaar uit, die boodschapt aan de Maagd
 Dat haar bezoek genaakt, indien het haar behaagt.
 Zy vry, gelykze plag, en zonder iet te schroomen,
 Laat op den staanden voet Archites binnen komen,
 Zy bied hem goeden dag, zy toont hem bly gelaat,
 Niet sparig van de Kunst of van een zoeten praat.
 Hy, op dit goed begin, wat nader in getreden
 Beziat de jonge Maagd, beziat haar frissche leden,
 Beziat haar wakker oog, beziat haar rooden mond,
 En hoe dat alle ding haar wel en geestig stond.
 In al dit schiep den Man een wonder groot behagen,
 En heeft daarom het oog noch vorder om geslagen,
 Hy ziet benevens haar een raam gespannen staan,
 Daar zeker aardig werk was onlangs opgedaan.
 Hy let waar heen het strekt, en zonder meerte vragen
 Hy ziet een open veld, hy ziet Diâna jagen,
 Hy ziet een eenzaam woud, daar op Actæon stond,
 Juist doen hy in de beek de naakte Nymphen vond,
 Maar hoe de Jongeling werd in het lyf geberen:
 En van zyn honden zelfs als wild-braad op gegeten,
 Daar van is maar alleen een rauwe schets gemaakt,
 Met goud niet over kleed, van zyde niet geraakt,
 De Jonker niet te min die kan genoegzaam merken,
 Dat aan het edel stuk noch vorder is te werken:
 Dies na dat hem de Man een weinig heeft bedocht.
 Zoo vind hy met 'er daad dat hy nu lange zocht.
 Hy dunkt dat ja de Schoen hy zynen Prins gevonden,
 En die hem uit de lucht is zeldzaam toe gezonden,
 Is even dus gewrocht; en dat het weerde pand,
 Komt van gelyke Kunst en al van een 'er hand,
 Hy wil na dit gezicht niet meer in twyffel hangen,
 Hy roept een trouwen Knechten laat het schoentje langen

En ziet! die nu het werk en dan de schoen bekeek,
 En vond nooit eenig ey dat zoo een ey geleeek.
 Hier op was 't dat de Man hem na de Jongvrouw wende,
 En toont het aardig stuk, en vraagt of zy het kende?
 Sy antwoord. edel Heer. wiens kan dit maakzel zyn?
 Als ik het lefemaal zag doen was het schoentjen myn.
 't Is hier in huis gewrocht, en over weinig dagen.
 Door zeker ongeval uit mynen Hof gedragen;
 En op dat u het stuk mag werden openbaar,
 Komt oordeel met beschyd, hier is het weder paar;
 De schoen, die gy vertoont, daar heb ik op gesteken,
 Hoe dat de Jacht godin haar is gewoon te wreken,
 Wanneer een dertel oog haar lyf genaken derf,
 En hier uitrees de feil waarom Acteon sterf
 De schoen die ik behiel, daer op heb ik getoogen,
 Hoe Phœbus in de min van Daphne werd bedroogen;
 Want t'wyl hy na de Maagd met grage vingers tast,
 Soo grypt hy anders niet als slechts een groene bast,
 Een nieu gewassen houd, en takken van lauw'rioren,
 Bequamer om een hooft, als om een bed te cieren:
 Met dit en ander werk, dat jonge lieden raakt,
 Heb ik het gantsche stuk ten vollen op gemaakt.
 Als dit Archites hoort van Rhodope verhalen,
 Soo laat hy zyn gezicht een weinig verder dwalen,
 En 't wyl hy slaat het oog ontrent het aardig lind,
 Soo is 't dat hy een veers daer op geschreven vind:
*Vryers wilt geen Maagd verrassen,
 In de stad, noch op het veld;
 Kragt en kan geen minnaar passen,
 Hier dient liefde geen geweld.*
 De Man die stond en keek, onzeker wat te spreken,
 Hy ziet 'er schoone Kunst, hy ziet 'er zoete treken,
 Hy ziet in zyn gemoed, hy weegt het vreemd geval,
 En denkt wat van de Maagd ten lesten worden zal.
 Hier op begon hy dus: wat zal ik langer peizen,
 Sy, wien dit schoentjen is, die moet na Memphis reizen
 Na Memphis daer de Vorst van hoog geduchte macht
 Niet my of, myn gevolg, maer uwe schoonheid wacht

Na Memphis! zei de Maegd wat heb ik doch bedreven,
Dat ik hier niet en mag in vrede blyven leven?
Ik ben van stiliën aerd, en geenzints Hoofs gezind,
Ik ben ook boven dat myn Vaders eenig Kind.
Wilt gy het weder-paer van dit borduurzel hebben,
Of eenig schoonder werk van myn gestikte webben,
Het is voor uwen Voest al wat ik aardig ken,
Laat my slechts maar alleen daer ik op heden ben.
Archites wederom: 'k En wil geen moye dingen,
En me ia ooit jonge Maegd haer cierzelt afte dwingen;
't En is ook, frissche blom, om geen borduurde schoen,
Het is den grooten Voest om u alleen te doen.
Gy, wat ik bidden mag, en wilt doch geenzints schroomen,
Al wat u zeldzaam schynt dat zal ten besten komen,
Gaet zegt u vader aan dit wonderlyk geval,
Ik weet dat hy het stuk niet tegen wezen zal.
Eylaas! de jonge ziel die is geheel verslagen,
Haer tranen bersten uit, en zy begon te klagen,
Haer Vader komt 'er by, nu hoort den rechten grond,
En hoe dit zeldzaam stuk ontrent den Koning stond.
Archites vordert werk, hy doet zyn paarden komen,
En heeft in zyn Karos de Vryster op genomen
Ook Alcon nevens haer: En, naar een kort besluit,
Zoo tyd hy op de reis, en fluks ten poorten uit.
Daer woelt de gantsche stad; de Vryers boven allen,
Die komen met gedruis te zamen aen gevallen,
De Krygsman voeren uit, den degen in de vuist,
Hy vraegt aen alle kant waerom de Maegd verhuist,
Hy vraegt, wie zich vermeet de Juffer aen te maken?
En door de gantsche stad zoo veel gewoel te maken?
Hy dreigt met vollen mond, en met een fier gelaet,
Wie van de Vryster komt, of na de Vryster gaet.
Maer als hy Rhodope zag op de wagen zetten,
En dat haer Vader zelfs het niet en kon beletten,
En dat veel hoofs gevolg ontrent Archites stond,
En dat men over al des Konings Wapens vond,
En dat een eider zweeg, en niet en durfde spreken,
En dat de Rechter zelfs, en al de Machten weken,

Doen floeg hem zyn gemoed tot aan zyn bange ziel,
 Zoo dat hy van het leed by na ter aarden viel.
 Noch gaat het Vryer-rot zich echter toe bereiden,
 Om met een grooten sleep haar uit te moogen leiden:
 Maar niemand van den hoop en weet 'er in der daad;
 Waar dit al henen wil, en wat 'er omme gaat.
 Veel meind 'er dat de Vorst om haar heeft laten sturen,
 Vermids ze kunstig is en geestig kan borduren;
 En dat de jonge prins begeert een aardig pand;
 Wiens roem zal mogen gaan door al het gantsche land.
 Eentweede, dat de Vorst, vermids haar geestig zingen,
 En datze was begaafd met duizend mooye dingen,
 Haar over brengen liet in Memphis schoon gebou;
 Op dat hy van haar stem vermaak genieten zou.
 Een derde, dat de Prins haar wou voorgedesse maken,
 Van al het naalde-werk, van al het linne laken;
 Het zy van zynen disch of van het eigen bed,
 Vermids dat Rhodope is uitermaten net.
 Een ieder zeld het zyn; en meest de jonge lieden;
 Die meinen (schoon men ziet dit vreemde stuk geschieden)
 Dat even dit vertrek, en onverwacht geval;
 Haar lang verhoopte trou niet tegen wezen zal;
 Dat ja, nadien de Vorst de kunste plag te loonen)
 Hy meer als aan de Maagd zyn gunste zal betoonen,
 De reis van Rhodope hem dienstig wezen kan,
 Die zy na dezen tyd zal noemen haren Man;
 De Raads-Heer zweeg 'er op, en liet de Vryers woelen
 Vermids hy in zyn hert is anders van gevoelen.
 Dies zeld hy op het lest: Dees hoop is enkel waan,
 Hoort, Vrienden, met een woord: De Vryster is gegaan.
 Gy moogt van heden af haar wel verlooren schryven,
 Want komtze by den Prins; zy moet 'er eeuwig blyven;
 Ik ken de jonge Vorst, hy is van dezen aard;
 Dat hy geen schoone Vrouw, of aardig linnen spaart;
 Haar stem zal aan de Vorst den lust niet konnen blussen,
 Hy zal ook in den zang haar zoete lippen kussen:
 En krygthy eens den smaak van zoo gewenschten zoen
 Wien is 'er onbekend wat hy zal willen doen?

Of komtze maar een reis des Koniags hed bezorgen,
 Sy blyft 'er voor gewis tot aan den lichten morgen.
 En waarom meer gezeid? Ey voegt u na den tyd,
 Want na dat ik 't zie, wy zyn het voordeel quyt,

Als ik nu raden mocht, wy zouden ons bereiden,
 Om zonder vreemd gebaar van haar te mogen scheiden,
Een die in stilheid lyd een droevig ongemak,
Verzoet het bitter leed, en breekt dat lastig pak.
 Het Hof dat heeft 't in, men moet 'er onrecht dragen,
 Ook zonder tegenspraak, en zonder iets te klagen.
Ja met een dankheb toe. En wie het anders doet,
Die is noch onbekent hoe dat hy leven moet.
 Wanneer men hinder krygt, en niet en kan vermyden,
 Dat moet men met geduld, en zonder morren lyden:
En waar een hooger macht ons voorstel tegen gaat,
Een plaaster van geduld dat is den besten raat.
 Met dit en meer gespreks, zoo korten zy de wegen,
 En komen in het dal daar Memphis is gelegen;
 Hier rend in aller yl een looper vooren uit.
 Die boodschapt aan de Prins de komste van de bruid.

De Vorst, als hy haar zag, en vond hem niet bedrogen;
 Hy vond dat zyn gemoed hem niet en had gelogen.
 Hy zag met herten lust, hy zag het aardig beeld;
 Dat hem nu lange tyd door al zyn zinnen speelt.
 Hy zeid, dat hy de Maagd en haar volkomen wezen,
 Inwendig door gepeis te vooren had gelezen,
 En dat hy nu ter tyd haar even zoo bevond,
 Als zy van eersten af in zyn gedachten stond;
 Ô Liefdens tuimel geest! en vreemde minne vlagen,
 Die wat men noit en zag aan iemand doet behagen!
 Hier gaat de regel los, die ons heeft wys gemaakt,
 Dat niet als door het oog ons herte werd geraakt.
 Doch als men Rhodope ontrent den Koning leide,
 Soo ging het even zoo gelyk de Raads-Heer zeide;
 De Vorst die nam haar aan, en uit een gullen zin,
 Noemt hyze zyn Gemaal, en waarde Koningin,
 Maar als de Dichter zag zyn hope wech genomen,
 En dat hy nimmermeer zyn wensch en zal bekomen,
 Doen sloeg hem zyn gemoed tot aan zyn diepste ziel,
 Soo dat hy met den geest in deze klachten viel:
 Ô Dood! moordendig Spook, besluit myn treurig leven,
 Daar is geen droever hert by niemand oit beschreven,
 Als in dit lichaam woond, en in den boezem woelt!
 Ach noit en heeft 'er mensch zoo diepen leed gevoelt.
 Myn hert smelt als een wasch en al myn binnekrachten!
 Die voel ik in den angst, gelyk als snee versmachten:
 Ô Styx! u zwarte poel en kent geen meerder pyn,
 Als van zyn tweede ziel berooft te moeten zyn.
 Hoe! zal de roode mond, die ik eens plag te kussen.
 Voortaan den heeten brand van hoofsche Jonkers blussen?
 Sal haar snee witten arm, een rechte minnepand,
 My laten in den druk, en koelen vreemden brand?
 Och of 'er nu een schers myn aanzicht wou bedekken,
 Of dat 'er quam een rots myn leden overtrekken,
 Soo waar ik houd of steen, en ik en voelde niet,
 Wat droeven herten leed my door de zinnen schiet,
 Och of ik als een wolf mocht in de bosschen huilen,
 Of woelen als een Beir omtrent de nare kuilen;

Och of ik als een leeuw mocht brullen in het veld,
 Soó ware nu ter tyd myn herte niet gequelt,
 Of zoo ik even dan myn smerte mocht gevoelen,
 En dat geen duister bosch myn vlamme zou verkoelen,
 Soó wild' ik myn verdriet gaan wreken aan de Vorst,
 En door zyn herten bloed gaan koelen mynen dorst.
 Maar ik wil in geen boom, of steen of rotz verkeerē?
 *k En wil geen wreden aard van felle beesten leeren:
 Ik wil op deze borst met stage vuisten slaan,
 Tot dat ik op het lef in tranen zal vergaan,
 Tot dat ik op het lef myn ziel koóm uit te gieten,
 Die even als een beek zal op de aarde vlieten,
 Een beek, vol bitter nat, die in het naaste dal,
 Dea naam voor alle tyd van Cnemon houden zal.
 En als een Herders Kind oit daar zal komen speelen,
 Of op een aardig ried een geestig deuntjen queelen,
 Dan zal de wederklank, verwekt door myn geklag,
 Den naam van Rhodope staag brengen aan den dag.
 Dan zal den naasten berg uit zyn verhoole kuilen,
 Beweenen myn verlies, en gantsch verdrietig huilen,
 Zoo dat het gantsche woud myn droevig ongeval,
 Zoo lang men liefde kent. gedurig melden zal,
 Maar ach wat baat myn druk? wat baat myn angstig klagen,
 Wat is 't of ik treur myn gantsche leven dagen?
 Myn leet staat vast gezet, myn Lief die is gegaan,
 Myn ramp is zonder hulp, en blyft verzegelt staan.
 Ach die noit hebben mag dat al de geesten zochten,
 Daar op zyn gantsche ziel en al de zinnen wrochten,
 Wat maakt gy langer hier? wat doet hy in het vleis?
 Hem is niet anders nut als slechts de leste reis.
 Zyn rust is in het graf; want in het ydel leven,
 Daar word hy, als een stroom gedurig om gedreven;
 Hy is gelyk een schip dat zonder anker dryft,
 Dat staag gellingert werd, en noit in ruste blýft,
 Wel aan dan Cnemon sterft. Hy wou noch verder spreken,
 Maar al het hoofs gevolg dat was al eer geweken,
 En Rhodope verplaaft. Doch wat haar is geschiet,
 Vermoed de Jongeling, maar hy en weet het niet,

Daar stond het treurig rôt verhard gelyk de steenen,
 Een ieder was bedroeft, en niemand dorste weenen;
 Maardat hun meest verdroot, en scheen een tweede dop,
 Niet een van al den hoop en werd ter feest genood.

H A A S T - G E B O O R E L I E F D E.

Als eertyds Grieken Land wou groote blydschap toonen,
 Soo was meest al het volk geziert met groene kroonen,
 Van klim, of roosmaryn, of met een roozen krans,
 En ging zoo na den disch of tot een blyden dans,
 Men zag'er over al geheele kramen zetten,
 Van myrthe, thym, laauw'rier, en zachte violetten:
 En als een jonge Maagd een kransje vlechten kon, *
 Soo was 't dat zy de kost met dezen handel won
 Al wie de roozen best te zamen konde brengen,
 En na den rechten eisch het loof en kruiden mengen,
 Verkreeg dat al de Jeugd tot haren winkel quam;
 Nu hoort wat trou-geval hier uit zyn oorspronk nam.
 Als Creon aan de markt een uurtjen quam besteden,
 En ging ontrent het volk een weinig zich vertreden,
 En zag wat ieder bracht of daar te kopen stond,
 Ten iuste van het oog, of van een gragen mond?

Soo

(*) Het maken van kransen en kroonen was eertyds geen kletse kunst gerekent, dewyle niet alleen aan neus en oog vernoegen moest werden gegeven, door zoeden reuk, en schoone couleuren, en het voegen van bloemen en kruiden; maar moeste al het zelve mede voor de gezondheyd dienstig wezen; gelyk daar van geleerdelyk heeft geschreven, *Carolus Paschalis*.

Soo heeft hy daer ontrent een aardige dier vernomen,
Die met haer groene waer ter vente was gekomen;
Haer kraam was aardig loof en nieu gewassen kruid,
Ten dienste van een Maegd, of van een jonge Bruid.
Sy had een myrthe krans hie om het hoofd gevlochten,
Met roozen tusschen bei, zoo geestig als ze mochten,
Soo net, zoo wel vermengt, zoo hups in een gezet,
Als hadder Flora zelfs de zinnen op gewet,
De Jongman liet het oog ontrent de roozen dalen,
En werd terstond gewaar dat hem de zinnen dwalen,
Vry wyder als de kroon. Hy dacht aan haar verstand,
En prees in zyn gemoed haer nette rechter hand.
Hy was in Venus net te vooren noit gevangen,
En had maer weinig haer ontrent zyn bolle wangen,
En daerom was de Wulp in haesten wech gevoert,
Terwyl hy stond en keek en op de Vryster loert.
De liefst' is klim gelyk, dat kan de daed bewyzen,
Sy wil staeg vorder gaen, en altyd hooger ryzen,
En vindze dan een plaats die op haer wezen past,
Soo maektze daar het valt haer gulle ranken vast.
Fop zag moi Trynjen gaen, en Hein zag Jopjespringen,
En Jorden hoorde Griet een kluchtig deuntjen zingen,
Maer Floor had Aaltjen lief vermids ze geestig span,
En hier uit rees gevry, een ieder kreeg een Min.
Waer stroo en zwavel is, of diergelyke zaken,
Daer ziet men licht een vier van kleine vonken maken,
Voor een die zuizebolt en hoeft maer eenen stoot,
Om met het gantsche lyf te vallen in den stoot.

BESONDERE MANIEREN VAN H O U W E L Y K,

In 't machtig Ryk GANGES:

't Welk wy hier den naam van

V R Y S T E R - M A R K T

H E B B E N G E G E V E N,

DAar is een magtig Ryk dat Ganges komt besproeyen,
En doet 'er edel goud en ryke stéenen groeyen;
Hier woond een zeker volk dat na den regel leeft,
Maer op het echte bed de meeste Wetten heeft.
Geen ongetroude Maegd en hoeft daer o't te schroomen,
Hoe zy ter rechter tyd een Vryer zal bekomen;
De Mächten van het Land, en al den breedten Raad,
Heeft staeg een wakker oog ontrent den echten, staat.
Of iemand leelyk is, of van een lustig wezen;
Als haer de jeugd verheft, haar brand die word genezen,
En dat van hooger hand; maar hoe dit werd beleid,
Dient met een kort gedicht ook hier te zyn gezeid,
Een Maegd van schoone verw, en van bequaame leden,
Die komt daar in de stad tot op de markt getreden,
Thym, myrthe, rosmaryn, en ander edel kruid;
Dat ciert de gulde koets. en ciert de jonge bruid,
De paerden op gepronkt met hondert rooze kranzen,
Gaen drillen over straat, en schynen als te danzen:

De

* Siet van dit gebruik JOH. BOEMUS *de Moribus Gentium lib. 2. cap. 3. de Asia*: daar hy onder andere verhaalt, dat niet aan de riviere Ganges, in Indiën, maar op de grenzen van Indiën, aan de riviere Tigris, in Syriën (het welk aan Indien, in 't oosten paakt) deze maniere van doen noch plaatze heeft: (het naar het zeggen van Herodotus ende Sabellius) de zelve gewoonte by meer andere volken eertyds, onderhouden zoudt zyn geweest.

De voerman is gekleed in licht en jeugdig groen,
 En doen het moedig vee bequame sprongen doen.
 Ontrent het schoon karos gaan zeven jonge Maagden;
 Die noit haar teere Jeugd by rauwe gasten waagden.
 Die stroyen maagde palm en lof van edel kruid,
 Ter leeren van het werk en van de jonge bruid.
 De koets, die niet en draaft als op bezette pozen,
 En doet niet eenen keer als op gezaaide roozen,
 Soo dat de schoone Maagd in stage blomtjes ryd,
 En dit is al het puik van haren jongen tyd.

Vyf meesters wel geleert haer zoete stem te paren
 Met fluiten of geklank van allerhande snaren,
 Die speelen op een lier, of op een zoete luid,
 En straks op dit geklank zoo kykt de jongheid uit.
 Daar komt dan al het volk ontrent den Wagen dringen,
 En slaat een nieuwsgier oog ontrent de mooye dingen:
 Maar dat hun beft gevald, en allermeeft behaagt,
 Dat is het aardig Beeld, dat is de jonge Maagd.
 Als dan het schon toneel is op de markt gekomen,
 En dat een groote schaer de plaats heeft in geromen,

Soo komt de roeper staan ontrent de jonge bruid;
 En roept met volle kracht aldus de vryfter uit:
 Sta by gezwinde Jeugd en rappe jonge lieden,
 Sta by wie schoonheid zoekt, en wilt eens lustig bieden
 Hier is een friscbe roos van niemand oit geplukt,
 Van niemand aan geroert, van niemand onderdrukt:
 Hier is een roode mond, hier is een eerbaar wezen;
 Hier is een schoon juweel van duizend uit gelezen:
 Hier is een reine ziel, hier is een jeugdig lyf,
 Hier is voor uwe koets een eerlyk tyd verdryf,
 Hier is een wakker oog, hier roos gelyke wangen,
 Hier is een geestig hair dat harten weet te vangen,
 Hier is een edel pand dat aan een rustig Man:
 Syn leven dagen lang tot vreugde dienen kan.
 Wat is een schoone Vrou een pand van groote waarden,
 Het is een parady, een hemel op der aarden,
 Het is een oogen troost, het is een stage vreugd,
 Het is een stille ree, een haven voor de Jeugd.
 Wat is een leelyk Wyf een Monster in den huize!
 Het is een zeldzaam spook, en bakhuis van Meduize,
 Wie aan haar door de trou zyn leven heeft verplicht.
 Hoe klaar de zonne schynt, noch is hy zonder licht,
 Dus gaat het roepen aan: de Jongheid daar en tegen,
 Doet menig deftig bot, als tot de koop genegen:
 En als men op het lest geen beter kans en ziet,
 Geword de Jonge Maagd aan die het meeste bied:
 En dan roept al het volk: Geluk en vrolyk leven,
 Moet God de jonge Maagd, moet God den Vryergeven;
 En dit tot zeven maal, en voor een zoet besluit;
 De Kooper geeft hem op, en zet hem by de bruid:
 En fluks dan na de Kerk, en als daar is gebeden,
 Soo komt de jong Gezel na zyn vertrek gereden:
 En na dat hy de Bruid heeft in het Huis gebrocht,
 Geniet hy met vermaak dat by hem is gekocht.
 De schoonheid heeft haar recht tot in haar volle leden;
 Laat ons aan d'ander zy een weinig over-treden,
 En keeren nu het oog ontrent een rype Maagd:
 Die niet of weinig heeft dat aan het cog behaagt.
 Ee

Een die van over lang de landen heeft door wandelt,
 Daar noch ons Hollands Volk op heden niet en handelt,
 Beschryft ons na den eisch een zeker trou-geval,
 Dat ik voor onze Jeugd hier onder stellen zal.

En Vryfter niet te schoon, maar van gezonde leden,
 Was veil na's lands gebruik: en quam te markt greden
 De Vrienden van de Maagd die treden achter aan,
 Tot dat de Wagen komt daar hondert Vryers staan.

De Bruid die zit en pronkt, en is in allen deelen,
 Gantsch cierlyk uitgerust met hand en hals Juweelen:
 Geen kruid of versche blom en dient haar tot cieraat,
 Het is een gouden kroon die op haar hulzel itaat.
 De wagen is verguld daar op zy is gezeten,
 En daar uit kan het volk den gantschen landel weten,
 De paarden zyn geziert met tuig van enkel goud,
 (Ten minsten als men zeld, en als men zeker houd.)
 Daar gaan tien Maagden voor die gulde loovers stroyen,
 En vlokken van klinkant op al de wegen goyen,

Alwaar het ooge valt daar ziet men hellen glans,
 En dit schynt aan het volk een wonder schoone kans:
 De voerman heeft een rok met zeven geele koorden;
 Die hem zyn onderkleed en ook zyn mantel boorden!
 Syn zweepstok is verguld, (het lykt een effen houd)
 En 't snoer dat is gedraait van zyd' en enkel goud.
 Drie gaan 'er voor de koets die op trompetten blazen,
 Drie zyn 'er evenwel die met haar trommel razen:
 Hier dient vry groot geschal maar voor een aardig dier,
 Daar speelt een zoete luit, of wel een stille lier;
 Ontrent een schoone Maagd gebruikt men groene kruiden,
 En niet als klein gieraad, en niet als weinig luiden;
 Maar hier word meerder vlyt en grooter kost gedaan:
 Een Bruid die leelyk is heeft veel parerens aan,
 Daar komt het win-ziek volk met krachten aangedrongen,
 Daar komt de rappe Jeugd in haasten aangesprongen,
 Want ieder sneld om stryd begeerig om te zien;
 Wat dat 'er werd geveilt, en wat 'er zal geschien.
 Hier treed de roeper toe en geeft hem op de wagen,
 En hem word over al een stok-beurs na gedragen,
 Een stok-beurs wel gevult, die zwiert hy met 'er hand;
 En roept al wat hy mag: Hier is het waarde pand,
 Hier is het edel geld, hier is een gulden regen:
 Die waar hy neder valt de Wereld doet bewegen;
 Hier is het schoon Juweel dat alle zinnen trekt,
 En zyn geduchte macht in alle landen strekt.
 Hier is het lief metaal daarom de mannen krygen,
 Hier is het schoon Juweel daarom de Vrouwen nygen,
 Hier is het edel tuig daarom de Koopman reist,
 En waar op al het volk met stage zinnen peist;
 Hier is het achtbaar geld daar 't al om is te koop en,
 Komt hier. ô zoete Jeugd! komt op de markt geloopt en,
 Hier is het dat u dient. Wie nu niet toe en tast;
 Dat is een rechte bloed of wel een lammen gast:
 Wie kan van witte verw of roode wangen eten?
 Ach! al dat meeps gewas is in der haast versleten;
 Al wat men schoonheid noemd word anders om gezet,
 Of door een heete Koorts, of door een Kinder-bed.

Een puist, een klein gezwel, een weinig kinder-pokken,
 Maakt Vrouwen onbequaam om harten aan te lokken,
 En schoon gy woud het Wyf dan wyzen van der hand,
 Hoe leelyk datze word 't en breekt geen echten band.
 't Is vry geen klein verdriet een aardig Wyf te trouwen,
 En als ze leelyk word haar nog te moeten houwen,
 En dat ook zonder geld. Ô Wat een grooten spyt!
 Men heeft een leelyk Wyf en is zyn voordeel quyt.
 Neemt geld, aal waardig volk, en laat de schoonheid varen;
 Want hoe de zaken gaan zy duurt maar weinig jaren,
 En als haar glans versterft gelyk het ydel gras,
 Dan komt het edel geld een ieder wel te pas.
 Geld, geld dat is de zaus, de keeft van alle zaken,
 Het doet het Maagde-vleesch aan Vryers lekker smaken:
 Daar is een klein vermaak ontrent een Vrouwen keurs,
 Indien m' 'er niet en vind een opgevulde beurs.
 Vergaapt u niet te zeer ontrent de schoone leden,
 Wat voor haar word gezeid en zyn maar losse reden,
 Het geld is vaster stof, gelyk men word gewaar:
 Gy, trout een Wyf om goud, en niet om goud geel haar:
 Waar toe juist witte verw, en Roos gelyke kaken?
 Een Vrou kan zonder dat een Man tot Vader maken;
 Een schoon en leelyk Wyf en heeft geen onderscheid;
 Wanneer de gulde zon haar stralen neder leid.
 Ha! 't is een schoone kans gewin te mogen rapen,
 Niet door verdrietig zweet, maar slechts om by te slapen;
 Niet met een stage zorg te quellen zyn verstand,
 Maar met een jonge Vrou te nemen met der hand;
 Te nemen in den arm. t' Si rept u jonge gasten,
 Het word u nu gejonc om toe te mogen tasten,
 't En komt niet alle daag dat u te dezer stond,
 Komt speelen voor het oog, en vallen in de mond.
 Nu spreekt, en 't is gedaan. Indien de Vryers zwygen,
 En dat de jonge Maagd geen Man en weet te krygen,
 Ten pryze nu gezeid, zoo roept hy weder uit;
 Hoe! is 'er niet een mensch die wil een jonge bruid?
 Wel hondert daalders meer zal hier een Vryer trekken,
 Laat dat u zyn een spoor om Vryers op te wekken:

Noch hondert boven dien. Wel zegt 'er niemant, My
 Gewis hier moet een hoop van rechte lubbers zyn.
 Wel niemant? niemant niet? hoe! zal 'er niemant spreken?
 Wel niemant? niet een mensch? ba! dat zyn vreemde reken

Wel niemant? hoor ik niet? hoe niemant? is 't gek?
 De ratte, naar ik zie, en wil niet aan het spek.
 Hoe dus, aal weerdig volk? heeft niemand lust te trouwen?
 Of is 'er nu geen vreugd by Geld of jonge Vrouwen?

Is 't niet het zoetste tuig dat iemant hebben mag,
 Het eene voor de nacht, het ander voor den dag?
 Nu vyftig kroonen bed: noch hoor ik niemant mynen,
 Het schynt dat alle lust tot Vrysters zal verdwynen.

Ik! roepe dat ik kug, en dat het aardryk dreunt,
 En al dees grooten hoop die staat gelyk gekleunt.
 De droogerss zwygen noch, ik moet in vreemde palen,
 Ik moet een ander jeugd en beter Vryers halen:

Want daar wil niet een visch hier byten aan het aas,
 En dat maar om een gril of om een vyze-vaas.
 Is 't om den grooten mond dat zy de Vryster laten?
 Maar dat kan menigmaal de jonge lieden baten.

Hoe dwaas is ook het volk! het schout dat gunste bied,
 Hoe gek is al de Jeug! zy kent haar voordeel niet,
 Als iemant lippen heeft gelyk als groote quabben,
 Al eetze dikmaal pap, zy kan haar niet beslabben,

En al ze liefde pleegt, haar kus die is gewis;
 Want is de haven ruim, geen schip en zeilt 'er mis.
 Maar 't Meisjen is gebult, is dat de Vryers tegen?
 Soo gy het wel begreept het waar u enkel zegen.

Leert, leert dat ook een bult u dikmaal baten kan,
 Æsopus had een bult, en was een geestig Man;
 En Crates boven dat ontrent gebulte leden,
 Daar vind men menigmaal de woonplaats van de reden,
 Die wil een ruimer huis: zoo dat een grooten bult,
 Is dikmaal met verstand en enkel geest gevult.

Maar zy is byster mank, en hinkt ter weder zyden.
 Wel dat behoort een Man ook met vermaak te lyden,
 't En zal geen loopster zyn; en die het huis bewaart,
 Dat is een nutte Vrou, en van den besten aart.

Een Wyf dat vaardig is en speelt met rappe kooten,
Dat heeft al menigmaal een eerlyk Man verdrooten;
Men zegge wat men wil, een Huis wyf is bequaam,
En 't is na myn begryp, de beste Vrouwen naam.
Maar zy is al te grof en byfter onbefneden,
Daar hangen klompen vers ontrent haar bolle leden
Siet wateen onzoet vleefch! hoe, makkers, ben je gek?
Noemt gy een poezel quaad, en vet zyn een georek?
Ké wilt u zyt gy wys, van deze reden wachten,
Een lyf gelyk een dons, hoe kon je dat verachten?
Dat bol, dat Jeugdige vleefch, dat mals en geestig vet,
Dat noem ik wel te recht een kuffen in het bed.
Wien is 't niet bekend? het vet dat is het leven,
Dat kan een eerlyk Man vermaak en lusten geven:
Het Mager is de dood, of met de dood gelyk,
Het neigt als tot het graf en tot het duifter ryk.
Laat vet en poezel volk op uwen leger brengen,
In 't graf daar zal men been en dorre fchenkels mengen
Noit had een eerlyk Man een beter tyd verdryf.
Als by een jong, een mals, een bol, een vleezig lyf.
Nu waarom meer gezeid? Gy, leef je na de reden,
En hangt niet aan de fchors of aan de buiten leden:
Een mond, een oog, een neus, of dus of zoo gefteit,
Al dat is geenzins weerd dat zich des iemand queld.
Dat zyn de gronden niet daar op de menfchen trouwen,
Wat in de boezem fchuilt dat maakt bequame vrouwen
Gy, die nu Mannen werd en acht geen: kinder spel,
En zoo je trouwen wilt, en trou niet om het vel.
Al dat en is maar fchyn, en niet als vyze vazen,
En speeltjens voor de Jeugd, en lok-aas voor de dwazen.
Een ftil, een aardig hert dat kleeft aan haren Man,
Dat is 't dat de trou gelukkig maken kan.
Nu weder tot het werk. Wel duizend goude kroonen,
En honderd daalders bed: wie kan zich hier vertoonen?
Wie fpreekt 'er nu een woord? wie komt 'er voor den dag
Myn, zei de fchrale Fop, en met zoo ging de flag:
Hy knap den Wagen op, en fluks het geld genomen,
De Vryfter, naar hem dogt, die zoud' hy wel bekomen,

Soo dat het by het volk in twyffel word gestelt,
 Of hy de Vryster trout, of wel het magtig geld.
 Daar juigt de gantsche stad, en dat met luider kelen,
 Dies laat men op de markt het bruilofts deuntjen spelen,
 En na dat in de Kerk de Goden zyn gegroet,
 Soo danst men om den mey en om den roozen hoed,
 Tot dat de nacht genaakt: Dan gaat de Vryer slapen,
 En weet ook even daar zyn voordcel uit te rapen;
 Want met het eerste Kind zoo krygt hy weder geld
 Dat werd hem in de Kraam al weder aan getelt,
 Daar koopt men luiren om, en dergelyke zaken,
 Die met een grooten lust de jonge Vrouwen maken.
 Siet! hoe dit machtig volk op alle Vrysters let,
 En zonder onderscheid in echte banden zet.
 Die schoon is werd gekocht, en 't geld voor haar gekregen
 Maakt tot een leelyk Wyf een gierig hert genegen:
 Dus werd 't al gewilt, en met een Man verzelt,
 Of om een roode mond, of om het magtig geld.
 Dan of het dienstig is en nut tot echte wetten,
 Daar staat hem, die het raakt, met aandacht op te letten.
 Gy zwygt des, Zang Godin; want zoo verheven ried.
 En wast aan Helicon of op Parnassus niet.

G R A F-

H O U W E L Y K,

O F

LEVEN UIT DE DOOD.

Wanneer het jeugdig klim een boom heeft om ge-
 vangen,
 Het blyft hem aan den tronk en aan de takken hangen.
 Ook fchoon de wortel fterft, zoo dat zyn liefde duurt,
 Al heeft de gantsche ftam een volle dood bezuurt.
 Men heeft in ouden tyd zoo trouwen hart gevonden,
 En met een zoeten band zoo krachtig in gebonden,
 Dat noit afvallig werd, ook in den leften nood,
 Maar hiel zyn eerfte ftand, ook midden in de dood.
 Op, op verftomppte pen, vernieut u zwakke krachten,
 Daar is een vreemd geval dat speelt in myn gedachten,
 Dat moet ook by den hoop, het dient te zyn verbreid,
 My dunkt het is te goed om niet te zyn gezeid.
 'k En wil nog evenwel myn penne niet bereiden,
 Om met een lang verhaal u zinnen om te leiden:
 Ô Lezer, waarde Vriend! Ik wil van ftonden aan,
 U zeggen met een woord maar op de zaken ftaan.
 Gauryn van zoeten aard, uit edel zaad gebooren,
 Die had uit reine zugt een jonge Maagd gekooren,
 Hem tot een eeuwig pand, en tot een echte Vrouw,
 Indien het aardig dier, en haar geflachte wou.
 Hy gaf hem tot het werk, hy pleegde duizend zaken,
 Om aan haar teere Jeugd zich aangenaam te maken,
 O o 3 En,

En dat en had misschien den Jonker niet gemist,
 Dat hy om harent wil niet al te veel gequist
 De Vader van de Maagd was eene van die menschen,
 Die niet als machtig goeden groote schatten wenschen;
 Wie ryk van have was die stond hem wonder aan,
 En hierom moest Gauryn al dikmaal buiten staan.
 Maar Syllas kreeg verlof by haar te mogen komen,
 Zyn rykdom had alreede den Vader in genomen;
 Want die was van het geld zoo byster grooten vriend,
 Dat hy zyn Dochter gaf ook die haar niet en dient.
 Het geld is machtig lym, het kan te zamen voegen,
 Ook dat met geld alleen zich niet en laat vernoegen;
 Ziet dat een Jongeling of ryge Vryster eist,
 En is schier nimmermeer daar op de Vader peist,
 Nu Syllas kreeg de Maagd. De zoete jonge lieden,
 Die komen haar 'geluk, en heil, en zegen bieden:
 Maar schoon dat al de Jeugd hler in vermaken had,
 Gauryn is gantsch bedroeft, en maakt hem uit de stad,
 Zyn oog en kan niet zien, zyn herte niet verdragen,
 Dat in eens anders arm de zoetste dingen lagen,
 Die hy ter wereld kent, en boven al bemind,
 En daarom is hy gram en byster ongezint.
 Maar des al niet temin de jonge lieden trouwen,
 De feest die is geraamt; de bruiloft werd gehouwen,
 De Maagd die werd een Vrou. Een ieder is verblyd,
 En van het goed onthaal en zoo gewenschten tyd
 Gauryn die treurt alleen: zyn hoop die is verloren,
 Van out by haar te zyn die voor hem scheen gebooren,
 y was een vroomer ziel, hy wil een jonge Vrou,
 Geen smaad en hiner doen, tot nadeel van de trou.
 Ook is hem wel bekend, dat zy van reine zinnen,
 Staat vast in haar beroep, en niet en is te winnen:
 En schoon hy eenig zoet van haar genieten mocht,
 Ach! (lucht hy) lust verdwynt gelyk een schrale locht.
 En word straks enkel leed. 'k en heb niet voorgenomen,
 Om voor een kleinen wyl tot mynen wensch te komen,
 Ik wou voor alle tyd genieten hare Jeugd.
 Doch niet in vuil bejag, maar in oprechte deugd.

Ik wou haar zoeten aard voor al myn leven dagen,
En wou haar wederom myn zinnen over dragen:

En schoon my dat mislukt, noch leef ik buiten schuld,
Daar is geen beter raad als lyden met geduld:

Dat is een schoone deugd, een wonder grooten zegen,
Byzonder in het werk dat jonge lieden plegen.

Ik zegge daar een hert met alle krachten mind.

En weder over hand een willig herte vind.

6 Godt! doe my de gunst dat ik myn gulle zinnen,
Mag houden in den toom, en krachtig overwinnen;

Want zonder u behulp zoo ben ik buiten raad,

Vermids het ongeval myn kracht te boven gaat,

Dit zei de Jongeling: dit riep hy menig werven,

Al wat zyn hert begeert dat is te mogen sterven;

Maar schoon menaan de dood het gantsche lichaambied

Hoe zeer dat iemand wil, nog wil het Monster niet.

De tyd doet haren gang: maar voor een vrolyk wezen,
Soo is daar in het Huis een droeven stand gerezen;

Want Rhooide viel te bed, en naar een korten stond,

Soo wil (gelyk het schein) haar aaslem uit den mond.

De Meesters zyn verbaast, de Kunst is zonder krachten

Soo dat 'er niet een mensch haar leed en ken verzagten,

Hier baat geen diere zalf, geen drank of magtig kruid.

Sy blies (als ieder meent) haar jeugdig leven uit.

Daar treurt de gantsche stad, en alle menschen klagen

Dat zoo een jonge Vrou ter neder is geslagen;

En dat 'er niet een Kind ontrent den heert en speelt,

Die aan de Vader toont zyns Moeders aardig beeld:

Maar hoe kan droef geklag een treurig herte laven?

De bare werd bereid, de jonge Vrou begraven,

Gauryn die tot haar feest zich niet begeven wou,

Begaf hem nu ter tyd te midden in den rou.

Hy zag de zwarte baar, met grooten druk bevangen,

Hy zag het droevig lyk met tranen op de wangen,

Hy leid het in de kerk tot aan het open graf,

Daar hy, maar binnens monds, haar duizend zuchten gaf

Dog hem quam even doen in zynen geest geschooten,

Dat hy noit lesten kus van haar en had genooten,

Dat hy ontrent het feest van haar geen afscheid nam,
 Vermits het doen ter tyd haar niet gelegen quam.
 Hier op zoon sprak hy dus: heb ik haar in het leven
 Noit vreugde mogen doen, noit kus vermogt te geven,
 Soo moet de bleeke dood my geven in het graf,
 Dat my de zoete Jeugd voor dezen niet en gaf.
 Ik wil h ar dezen nacht in stilte gaan bezoeken,
 Niet in een vroelyk bed, maar in haar droevendocken;
 Het zal een vreugde zyn in dit myn ongeval,
 Als ik, schoon na de dood, haar leden raken zal.
 Als ik haar koude mond ook daar zal mogen kuffen,
 Dewyl ik aan haar Jeugd noit brand en mogte blussen,
 Bezieat wat liefde derft! hy spreekt den kosters aan,
 Hy bid dat hy het graf wil open laten staan;
 Hy bid hem nog eenmaal, en geeft hem twintig kroonen,
 En looft hem naderhand met hooger gunst te loonen.
 De kosters is verblyd, vermits noit eenig graf,
 Hem zoo veel voordeel bracht, of zoo veel winste gaf.
 Het was ontrent den tyd dat alle menschen zwen-
 Den, dat al het last baar vee in stilte was gelegen,
 Dat al het naaste bosch genoot de zoete rust,
 Gauryn gelykewel en had geen slapens lust:
 Hy gaat uit zyn vertrek met twee vertroude knechten,
 Om in den stille nagt zyn voorstel uit te rechten;
 Hy gaf hem in de Kerk daar hy de Koster vond,
 Die fluks tot zynen dienst bereid en vaardig stond:
 Het graf was van albast gantsch gierlyk op getoogen,
 Gelyk als voor een Prins of luiden van vermoogen;
 Daar stonden beelden op, en ander kunstig werk,
 En 't was van ouden tyd een gierzel in de Kerk.
 Gauryn trad in de kuil, en liet de kist ontsluiten,
 En als die open was, doen ging de Koster buiten.
 Doen stond hy wat versiet, al is hy byster koen,
 Hy zag haar bleeke mond, onzeker wat te doen,
 Maar als de Jongeling het lichaam zou genaken,
 En dat hy met ter hand haar boezem quam te raken,
 Soo werd hy van den schrik geweldig om gevoert,
 Hy voelt 'er eenig ding dat hem van binnen roert,

Hy voelt een flau geklop onzeker van de reden,
 Hy geeft hem wederom ontrent haar teere leden,
 Hy tast haar aan de borst juist daar het harte lag,
 En voelt ter linker hand een kleinen ader-flag:

Hy voelt 't andermaal, hy voelt een ader leven,
 Hy voelt haar bange ziel zich op en neder geven,
 By wyl'en met verlies, dan weder met gewin,
 Dog hoe liet wezen mocht, hy vond 'er leven in,
 Soo haast hy dit vernam, hy laat zyn denaarskomen,
 En heeft de jonge Vrouw in stilheid op genomen,
 En in zyn Huis gebracht; verblyd tot aan de ziel,
 Dat hem zoo waarden pard aldus in handen viel..
 Dit ging de Jongeling zyn Moeder openbaren,
 Nu met 'er tyd gegaan tot in de t'zeftig jaren,
 Een Wyf van goed beleid, en die op vasten grond,
 Het innig Vrouw geheim in volle daad verftond.
 Sy viel straks aan het werk, en uit een dieper barmen,
 Soo namze machtig zap en wortels die verwarmen,

En bloemen van camil, en ander heilzam kruid,
 En joeg de koude zucht door heete dampen uit.
 Zy vreef na rechten eisch, zy streek haar teere leden,
 Sy stooft' haar menigmaal van boven tot beneden:
 Sy bracht 'er vorder by al wat de krachten sterkt,
 En wat uit eigen aard ontrent de moeder werkt.
 Maar als de Vrou bequam, en kreeg haar volle zinnen,
 Wist zy niet waar ze was, of watze zou beginnen,
 Zy sloeg haar oogen om, dog waar oit Rhoode keek,
 Niet dat ha r Mans gezin of haar vertrek geleek.
 Ach! (zy de goede ziel hoe ben ik hier gekomen?
 Wie heeft my door geweld of listen wech genomen?
 'k En weet niet wat ik zie, of waar ik heden ben,
 Vermids hier niemand komt die ik van aanzicht ken
 Ey zeeft my, wie je ziet, wat my is weder varen;
 En staat een gunstig oog ontrent myn teere jaren;
 Ik ben een jonge vrou, nog onlangt eerst getrouwt,
 Ey lieve, zeg een reis wie my gevangen houd?
 Ben ik met toover kunst in dit vertrek getoogen?
 Of ben ik over zee of door de lucht gevloogen;
 Of had een boozen geest op my zoo grooten macht.
 Dat ik ben weg gerukt, en hier in huis gebracht,
 Hoe dat het wezen mag, zegt my de ware reden,
 Waarom myn waarde Man dit onheil heeft geleden;
 Eurika gaf haar moed, en stelde voor gewis,
 Dat zy door goed beleid aldaar gekomen is.
 Nog was het niet genoegt zy wil noch vorder weten,
 Wie dat haar Huis-waard is, en waar zy is gezeten.
 Daar werd Gauryn gehaalt. De zoete Jongeling,
 Die vind zicf daar ontrent, en zaid haar aile ding,
 Als Rhoode dit verhaai naar eisch ging over wegen;
 Soo heeftze wederom een nieuwen angst gekregen;
 Sy dagt hoe zeer Gauryn haar eertyds had bemind,
 En' wat de liefde: doet wanneerze kansse vind.
 Hy die een doode Vrou quam in het graf genaken,
 Wat zal hy (nu ze leeft) met haar niet willen maken?
 Ziet, is de katte graag en lektz' het bloote spit,
 't Gebraad is zelden vry indiens 'er nevens zit.

Wat

Wat doet de jonge Vrouw? Sy gaat op hem begeeren,
En doet hem boven dat voor God met eede zweeren,
Dat hy zal eerbaar zyn in dit haar ongeval,
En datz' aan hare Jeugd geen hinder lyden zal.
Gauryn van over lang (hoewel tot haar genegen)
Had al te reinen hert om vuile lust te plegen;
Hy zweert al datze wil, en zeyd haar boven dien,
Dat zy haar waarde Man wel haast zal mogen zien.
Eurika boven dat verklaart haar menig werven,
Dat zy veel liever had een quaden dood te sterven,
Als datze lyden zou dat stil of slim bejag,
Haar eenig hinder doen. of cere krenken mag.
Eurika bleef 'er by, en sliep in hare kamer,
Dat maakt haar aan het lyf en aan den geest bequamer,
Tot rust en zoete slaap, en in een korten stond,
De ziekte was gedaan, en Rhoode werd gezond,
Want na de Jongeling haar kuisheid had gezwooren,
Bequam de jonge vrou, als op een nieu gebooren:
Dog alsze wederom het huis betreden kan,
Soo trekt haar gantsche ziel tot haren eigen Man:
Sy valt Gauryn te voet, en stort bedroefde tranen,
En poogt hem door gesmeek en reden aan te manen,
Dat zy nu wederom, en op dien eigen dag,
Door zyn getrou behulp haar man genaken mag.
Hoort wat Gauryn begint, hy doet haar tabbaarts maken,
Die beid' in 't stof en form haar eerste dragt genaken:
Zy dan te rechter tyd gekleed in dit gewaat,
Gelykt een jonge bruid die in haar kamer gaat.
Gauryn beleid het stuk; hy nood verscheide gasten,
Die al op haren dag en op haar ure pasten:
De Man van Rhoode zelfs, nog droef van hare dood,
Word mede daar verzocht en tot de feest genood.
De stoelen zyn gezet, en al de Vrinden zaten,
De tafels zyn gevult, en al de gasten aten,
En na den derden dronk was over hand gegaan,
Zoo ving de zoete Waard aldus zyn reden aan:
Myn Heeren, met verlof, ik moet een zake vragen,
Die onlangs is gebeurt, en juist in onze dagen,

Ik bidde zeg een reis hier u bedenken van,
 Het zal ten dienste zyn van zeker eerlyk Man.
 Een meester had een knecht een ruimen tyd bezeten,
 En die had meerendeel aan zynen disch gegeten,
 Of om zyn trouwen dienst, of om zyn kloeke Jeugd,
 Of (dat ik beter acht) om zyn bezette deugd.
 De goede Jonge ing, gelyk het kan gebeuren,
 Die krygt een zware quaal, en al zyn geesten treuren,
 De Meester pleegde raad door zeker Medicyn,
 Maar al zyn wetenschap is zwakker als de pyn.
 Dies als het slim gebrek zich niet en liet genezen,
 Is in des Heeren geest een vreemde luim gerezen;
 Want ziet hy gaf 't op, om dat het qualyk ging,
 En zet den Jongman uit gelyk een vondeling.
 Hy doet hem buitens huis, en houd hem als verlaten,
 En hem en mogt geen deugd of goede zinnen baten.
 Siet hoe de wereld gaat! in druk en tegenspoet,
 Bevind men menigmaal dat vriendschap wyken moet.
 Maar een die met verdriet dit onheil zag geschieden,
 Die nam den Kranken op en liet hem gunste bieden:
 Ontfing hem in zyn huis, bewees hem goed onthaal,
 En door zyn stage zorg genas hem deze quaal.
 Nu komt den ouden Heer, en dryft met styve kaken,
 Dat niemant van den Knecht zich meester heeft te maken,
 Als hy die hem bezat, en niet die hem genas,
 Vermits hy voor de quaal, als kaks; zyn eigen was,
 Maar die met deerenis was over hem ontfeken,
 Die kant 'er tegen aan met hevig tegen spreken,
 Siet daar een hard geding, en vry een heet geschil,
 Dat staag al verder gaat en hooger ryz en wil.
 Nu vrienden, zeg een reis (gy word 'er toe gebeden)
 Wie heeft het beste recht en wie de meeste reden,
 Hy die de Knecht verwierp en uit den huyze stiet,
 Of die hem gun'te bood en troost in zyn verdr t?
 Hier mede zweeg Gauryn: en al de zoete gasten,
 Die gingen al het stuk wat nader onder tasten;
 Doch Syllas boven al die was hier vierig in,
 En sprak het vonnis uit als met gestoorden zin.

Hoe!

Hoe! zaid de goede Man, dit gnapt gelyk een oven,
De Knecht was uit geleid en lag geheel verschoven,
Hy die hem doen-maals hulp is oorzaak dat hy leeft,
En daarom is hy waard dat hy den Jongman heeft.
Al die aan tafel zyn, of in de kamer stonden,
Die hebben al gelyk het oordeel goed gevonden.
Hier over sprak Gauryn; Onthoud dit altemaal,
Dat heden u vertoont op deze ruime zaal;
Want is het oordeel goed van zoo veel wyze menschen,
Soo heb ik heden zelfs al wat ik konde wenschen.
Hier mede zweeg hy stil en bleef een weinig staan;
En ziet! daar is een deur in haasten op gedaan:
Draar uit quam Rhoode voort, geciert aan alle kanten,
Met peerels, edel goud, en helle diamanten,
Niet bleek in hare verw, gelyk een zieke plag,
Maar schoonder als een roos haar wezen toonen mag,
Haar Man vernam het eerst; want hem was plaats gegeven,
Recht over dit vertrek: zyn hert begon te beven,
Syn gantsche lichaam schud gelyk een spichtig ried,
Hy weet niet wat 'er komt, of wat zyn ooge ziet.
Sy gaf een zoete lach, en quam tot hem genaken,
Maar hy en wil van haar hem geenzins laten raken,
Hy vlied dat hy bemind. Maar als de Vrouwe sprak,
Doen was 't dat hem het zweet uit al de leden brak.
Hy kent haar zoete taal, hy kent haar geestig wezen,
Hy kent dat hy wel eer ten vollen had geprezen,
Maar hoeze nader quam, en hoeze meer geleck,
Hoe dat hy meer verschrak, en van haar verder week,
Hier quam Gauryn ter baan, en hy begon te spreken:
O Zylas! waarde Vriend, voor u dient niet geweken,
Legt af u bleeken angst en dempt u zware rou,
't En is geen spookery, het is u waarde Vrou.
Ik heb haar uit de dood, en uit het graf getoogen,
Ik heb haar wel gedaan met alle myn vermoogen,
Ik heb aan haar besteed al wat de Kunst bedacht,
Ik heb haar wederom in goeden staat gebracht,
Ik hebbe boven dien (God zal het my betuigen)
Noit door ongure lust myn herte laten buigen:

Zy komt uit myn vertrek zoo rein gelyk zy was,
 Eer ik haar mede nam en hare quaal genas,
 En schoon al heb ik recht, ook naar u eigen zeggen,
 Om my in haren schoot of nevens haar te leggen;
 Gy dan noch, lieve Vriend, houd daar u eigen pand,
 En guntze wederom u trouwe rechter hand,
 Het is u echte deel van God u toe geschreven,
 Die u met Vrienden raad haar Vader heeft gegeven:
 Ik laat haar uwe zyn, al heb ik haar bemind,
 Tot iemands anders goed en was ik nooit gezint.
 Het schandig overspel en alle slimme gangen,
 Die haat ik van de jeugd, gelyk vernynde slangen,
 Zie hier dan u Gemaal, gaaf, zuiver, ongeschent,
 En dat weet even God die hert en nieren kent.
 De Man die stond verdwelmt, hy kond'hem niet bewegen,
 Hy toont hem tot de Vrou in geenen deel genegen,
 Hy voelt niet dat hy tast, gelooft niet dat hy ziet,
 Schoon hem zyn eigen Wv'f haar roode lippen bied:
 Gauryn tot enkel jok en zoete vreugd gebooren,
 Die had tot dit vertoog het avondmaal gekooren,
 En 't was schier midder nacht eer 't spel dus verre ging,
 Dies scheen het des te meer een wonder zeldzaam ding,
 Het maakt een grooten angst ontrent verbaasde lieden,
 Wanneer men in der nacht iets zeldzaam ziet geschieden,
 Het duister baard een schrik: En is 'er eenig licht,
 Ook dat geeft even zelfs een twyffel aan 't gezicht.
 Ach wat een zeldzaam stuk! hoe kanze weder leven,
 Die ik heb dood gezien, en aan het graf gegeven:
 Hoe komt my deze Vrou? hoe komtze nu gezond,
 Die laaft haar ziele blijs uit haren bleken mond?
 Gewis het moet een spook, het moet een nikker wezen,
 Die uit een nare kuil, of uit het graf gerezen,
 Ons hier de geest verleid, ons hier het oog bedriegt,
 't En is van heden niet dat Hel en Duivel liegt:
 Dus staat de man en dur, zyn oog is onbewoogen,
 Zyn geest van angst vervoert, en buiten hem getoogen:
 Hy was als Belsasar, als hy een menschen hand.
 Zag zweven zonder mensch, en schryven aan de wand.
Maar

Maar als Gauryn ontfloot de gronden dezer zaken,
En dat ook vreemden zelfs hier in ten besten spraken,
Trad Sylas naarder toe, en heeft de Vrou gekust,
Maar slechts als een die dweept, en niet uit rechte lust,
Noch word hem evenwel geluk hier op gedronken,
Soo dat meest iedereen door blydschap is beschonken:
Maar Sylas onder dies, al dronk hy menig glas,
En kreeg geenmeerder vreugd, maar bleef gelyk hy was.
Ten lesten is het volk in zoete vreugd gescheiden,
Maar ging de jonge Vrou en haren Man geleiden,
Tot in zyn eigen Huis, en tot een zoet besluit;
Werd Rhoode daar gegroet gelyk een nieuwe bruid.
De nacht doet haren loop, het ligt quam op gerezen,
Maar Sylas evenwel behielt een zeldzaam wezen:
En eer de derde zon ontfloot den dageraat,
Verneemt men dat de Man allenskens henen gaat.
Hy voelt een stage koorts hem weiden door de leden,
Hem is geëurig bang onzeker van de reden:
De beste Medicyn die stond 'er in verstelt,
Vermits hy niet en weet wat onheil Sylas quelt.
Maar als de Man vernam dat hy begon te sterven,
En dagt wie dat zyn goed na hem zou mogen erven,
Soo siert hy om Gauryn, en als die voor hem stond.
Doen sprak hy met een zucht, en uit een bleeken mond:
Gauryn, beminde Vriend, myn Rhoode was verlooren,
Maar is door behulp als op een nieu gebooren;
Gy toog haar uit het graf, ja midden uit de dood,
Des schenk ik myn Gemaal u tot een bed genoot.
Ontfangt het edel pand u tot een grooten zegen,
Gy hebt haar lief gehad, eer ik ze kon bewegen;
Dog mids haar naaste bloed alleen op rykdom zag,
Soo werd myn Huis verteert met hare Bruilofs-dag.
'k hebbe deze vreugd een kleine wyl genooten,
Daar van het minste deel my niet en heeft verdrooten,
Hy zyt haar beter waard als ik of myns gelyk,
Al had ik even zelfs een magtig Koningryk.
Ik hadde nog een tyd met haar gewenscht te leven,
Maar Godt, naar ik bemerk, die heeft u haar gegeven.
Voor

Voor my, eilaas, ik sterf en ben al op de reis,
 En ga noch deze nacht den wech van alle vleis.
 Maar op dat gy voort aanniët meer en zoud ontbeeren,
 Een Vrou die uwen geest na dezen zal begeeren,
 Soo laat ik u alleen. nadien ik heden sterf.
 Myn Huisraad; myn Kasteel; en al myn Vaders erf.
 Ik prys u eerbaar hert, u deugd en reine zeden,
 Dat van u, myn Gemaal. geen schand' en heeft geleden.
 Want sehoon gy haar bezaat en had in uwe macht,
 Gy hebt ze my bewaart, en zuiver t'huis gebracht,
 Dat houd' ik voor gewis, en wil het u belooneu,
 Gy wilt haar na myn dood u gunst en liefde toonen,
 Neemt haar tot u behulp, en weest haar bed-gezel,
 Bemindze, zoo je plagt. en vaart voor eeuwig wel.
 Hy laat van stonden aan een rappen Schryver komen,
 Die heeft zyn laatste Wil in haasten op genomen;
 Hy riep 'er Rhoode by, en nam haar regter hand.
 En gaf haar aan Gauryn, als tot een eeuwig pand.
 De Vrou, hoewel bedroeft, die liet 't zoo geschieden
 Te meer, om dat het zelfs haar naaste Magen rieden
 Nu Sylas is vernoegt; maar eer hy nog besluit,
 Soo wenscht hy veel geluks en zegen aan de bruid.
 Daar mede liet hy af van alle wereldds zaken,
 Hy wou, ook eer hy stierf, tot zynen God genaken;
 Al wat het lichaam raakt, nog al het aardsche goed,
 En vind na dezen tyd geen plaats in zyn gemoed.
 Hy riep tot zynen God tot dat hy sprake leide,
 En dat de moede ziel haar van het lichaam scheide:
 Men hoorde zyn gebed zoo lang hy zugten kon.
 En tot de bleeke dood het leven overwon.

J. C A T S.

L O F - S A N G

O P H E T

G E E S T E L Y K

H O U W E L Y K

V A N

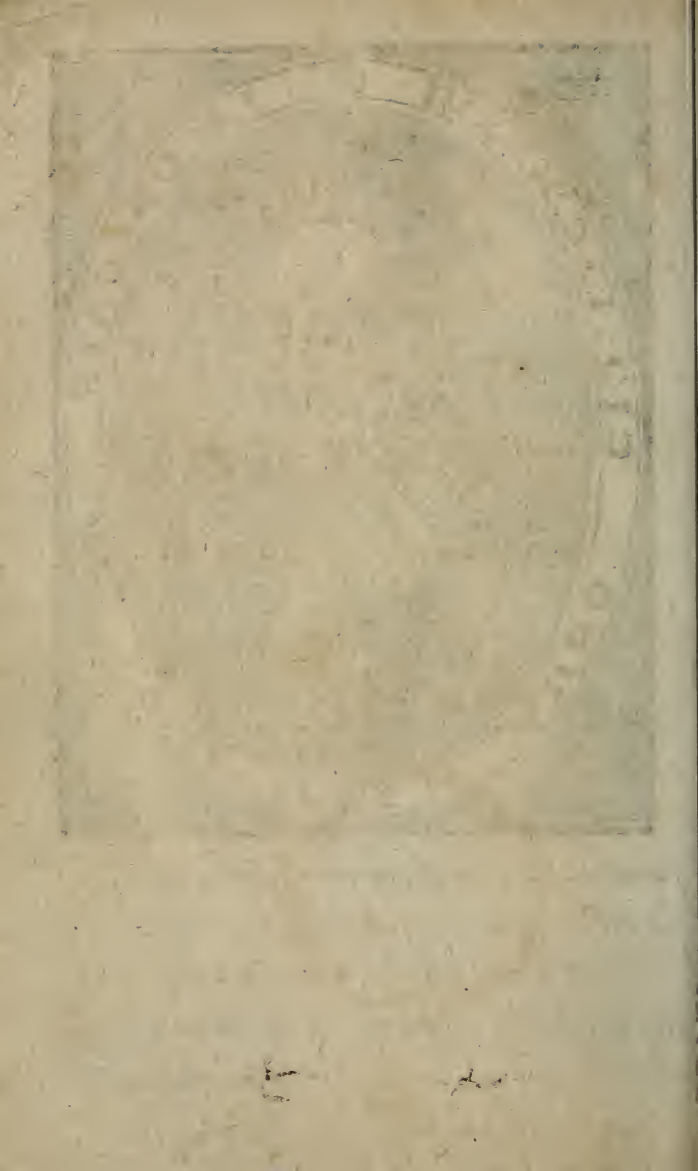
G O D E S S O O N E.

Ephes. 5. 31. 32.

*De twee zullen een vleesch zyn, deeze
Verborgentheid is groot; maar ik zegge
in Christus ende de Kerk.*

Als ick dit beeld aan sie, en van myn eerste Jaren,
 Soo leer ick dat de tyd verloopt gelyck de baren,
 De Jeught is maar een blom de mensche nietigh gras :
 Kén was niet dat ick ben' kén ben niet dat ik was.
 Dat ick was en is niet meer, | Dat ick naemaals wesen sal,
 Dat ick ben is wonder teer; | Lieve Godt dat iset al,

A A N

A N N A C A T S,

Huis vrouwe van den Heer van Wernhout.

A A N

ELISABETH CATS,

Huis vrouwe van den Heer van Waalsdorp,

***** ieve Dochters, waerde panden, zegens van
 * **L** * myn bedde, vruchten van myn lichaem
 * * zoete gedenk teikenen van myn houwelyk-
 ***** fchen tyd, dierbare overblyfzels van myn
 vorig leven, aengename afzettels van myn bloeyende
 jeugd, en tegenwoordelyke purpere-roozen onder myn
 gryze kerk-hof bloemen, en jeugdige kroonen van myn
 dorren ouderdom; Ik vinde goed aen U lieden beide
 het leste, en verre he: beste deel van mynen *Trou ring*
 toe te eigenen. Indien gy te dezer ure noch waert in uwe
 Maegdelyke Vryheid, en door de trouwe aen niemant
 verbonden, zoo hadde ik, misschien niet zonder redenen
 U toe mogen schryven eenige van de eerste Deelen van
 dit tegenwoordig Werk, alsna die gelegenheid U beter
 hebbende kunnen dienen tot achter-raad in veischeide
 voorvallende zaken Maer nadien het den goeden God be-
 lieft heeft U-lieden beide, niet alleenlyk te roepen tot
 het gezellig leven van den echten Staet: maer ook de

vruchte! daar van goedertierlyken te laten genieten: en dat gy dien volgens in het innerste geheim van dit werk beide zyt getreden, en daarom de oogen van dage te dage meer en meer dient te openen om van dit tydelyk houwelyk, dat de dood ontbind, uit te zien tot een ander dat eeuwigdurende is, zoo heeft 't my goed gedacht, dit *Geestelyk H  uwelyk* (zoo als ik het zelve door myne zwakke penne hebbe af gebeeld) U lieden beyde op te dragen, als een zonderling kleynood, in zich zelve, en geenzins van mynent w  gen: het welke alle lichamelijke dingen zoo verre in waarde te boven gaat, als de Ziele het Lichaam, ende den Hemel het Aardryk is overtreffende; nadien daarin niet alleenlyk is begrepen de volmaakteit van alle houwelyken, maar ook van al dat aan 's menschen herte vernoegen kan geven. Het welke by my meer malen met ernst overwogen zynde, zoo heb ik eindelyk, door Godes zonderlinge genade, in dusdaniger wyze tot myn Ziele nu en dan beginnen te spreken.

I Eenmaal, myn vernuf, 't is lang genoeg geschreven
 Van dat 'er omme gaat ontrent het echte leven,
 Van dat een Jongeling, van dat een rype Maagd,
 Van dat een Moeder zelfs in haren boezem draagt.
 Hier dient nu ander werk ter hand te zyn genomen,
 Om eenmaal uit den draai van dit gewoel te komen,
 Myn Jongheid is geweest, die had eens haren tyd,
 En was gelyk een Post die veerdig heenen ryd,
 Die was gelyk een beek die neder komt gezegen.
 Of als een ar  nd vliegt die honger heeft gekregen,
 Of als een teere blom, of als een nietig gras,
 Dat heden niet en is gelyk het eertyds was,
 Maar, schoon de Jeugd verdwynt, daar komt een ander
 wezen,
 Daar komt een nieuwen tyd, tot onzen troost, gerezen,
 Daar komt een zoeter vreugd, een aan genamer lust,
 Een

Een haven voor de ziel, een woonplaats voor de rust.
 Hy, die eens heeft gezeid: *word Vruchtbaar op der Aarden*
 Heeft noch een echte bond, en dat van hooger waarden,
 Als iet waar op de Jeugd met al de zinnen houdt,
 En na der menschen aard, een lief gezelschap trout.
 Hier na verlangt myn hert, hier word 't toe gedreven,
 En schept uit dit gepeis gelyk een ander leven;
 Ik voel dat myn gemoed als uit een dorre borst,
 Nu van der aarden scheid, en na den hemel dorst:
 Ik voel dat myn gemoed nu wenscht te zyn ontbonden,
 Van dit ellendig vleesch, een smisse van de zonden,
 Een winkel van verdriet: Ik voel dat myn gemoed,
 Niet als van Hemels Brooden wenscht te zyn gevoed.
 Dies schoon de lieve God my wou de keure geven,
 Ook van myn besten tyd, en al myn voorig leven.
 En dat ik kieze mocht van al myn jaren een,
 Voorwaar, ik dankte God, en ik en nam 'er geen,
 Een die het woeste meir en zyn verwoeste baren,
 Heeft met een zwakke boot ten lesten omgevaren,
 Tot hy nu land ontdekt, of ziet een stille ree?
 Wat zou die wederom gaan zweven op de zee?
 Waar is 'er oit vermaak in dit verdrietig leven?
 Wat is 't al te maal dat vleesch en wereld geven;
 Wy zyn gelyk een Mensch die uit een venster kykt,
 Doch naar een korte wyl in haast te rugge wykt.
 Schoon dat hy wonder zag, gelyk het heeft gescheenen,
 Het is van stonden aan, gelyk een rook verdwenen,
 Hem blyft niet anders by als slechts een ydel beeld,
 Dat hem, gelyk een droom, ontrent de zinnen speelt.
 Komt ons een zoeten dag, hy kan niet lange duren,
 Men zal een korte vreugd met enkel leed bezuren:
 En als men overdenkt al dat 'er was geschiet,
 Dan is 't maar een schim, en min als enkel niet.
 Wat heb ik menigmaal, wat heb ik droeve nachten,
 Als ik myn geest verteer in diepe nagedachten!
 Of als ik in het bed myn eigen rechter ben,
 En schryf ook even daar myn vonnis zonder pen!
 Hoe dikmaal neem ik voor iet na te zullen laten,

Dat, als ik eenzaam ben, myn stille zinnen haten!

Maar eer de gulde zon besluit den naaften dag,

Soo gaat 't menigmaal gelyk het eertyds plag.

Het goed, schoon ik het wensch en kan ik niet volbrengen,

Daar komt 'ken weet niet wat hier onder zich vermengen.

Siet wat een vreemd gewoel, en wat een zeldzaam werk!

Al word het lichaam zwak, het vleesch is efter sterk.

Dit prangt myn droeven geest, en al myn zinnen beven,

Ik wensch een raffe dood, of wel een beter leven.

ô God! verlost myn ziel van d t ellendig lyf;

Wat maak ik in het vleesch, indien ik zondig blyf?

Vernieut dit ydel hert, dat ik mach laten varen,

Al wat myn lief tal was in myn onwyze jaren;

Bezit al wat ik heb, en wat ik heden ben;

Op dat ik geen vermaak, als U alleen, en ken.

Geeft aan myn zinnen kracht, om aan te mogen schouwen

Hoe God den mensche vryd, en hoe de zielen trouwen;

Dat is een rein vermaak, dat noit en word verstaan,

Dan als het zondig vleesch zal wezen uit gedaan

Want t'wylik hier voortaan geen bruiloft hebtewachten,

Endatgeenaardschevreugd meer speelt in myn gedachten

Soo wensch ik maar alleen den grooten bruilofts dag,

Die noit een mensch begreep, of menschen oogen zag,

Tot besluit, waarde Dochters, de God des Vredes,
geve u vrede onder den anderen, vrede in u huisgezin,
en binnen u zelve: en eindelyk dien oncindelyken
vrede, die alle vrede en vreugde verre te boven gaat;
bestaande in die groote Verborgentheid, in dat eeuwig
durende Houwelyk hier vooren geroert.

Vaart wel.

J. CATS.

LOF-SANG

OP HET

GEESTELYK HOUWELYK

VAN

GODES SOONE.

L Eent ooren Hollands Volk: Het stuk dat wy be-
 ginnen,
 Is waard om in te gaan tot uwe diepste zinnen,
 Wy toonen hoe de Kerk, die God opvaardt, bout,
 En hoe een reine ziel met haren Schepper trout.
 Een stuk van diep geheim, na waarde nooit beschreven,
 Een stuk dat open doet een ingang van het leven,
 Een stuk, een wonder stuk, dat na den rechten aart,
 Geen mensch maar Godes Geest, demenschen openbaart
 Ik hebbe. door den lust van dichten aan gedreven,
 Ten dienste van de Jeugd by wylen iet geschreven,
 Maar wat is van den mensch! By groenen heilzaam kruid
 Daar schiet al menigmaal een dorre netel uit,
 Hier gaat het anders toe, hier mag de ziele rusten,
 Hier brand een vierig hert alleen in reine lusten,
 Hier is de ware trou, de rechte bruilofts-feest,
 Niet voor het weelig vleesch, maar voor een reine geest.
 Dog eer wy vorder gaan, zoo laat ons neder knielen,
 En storten voor den Heer de krachten onzer zielen;
 En toepen om behulp. Want even zonder hem,
 Soo ben ik maar een romp, een wezen zonder slem.

ô! Die het eeuwig bond hebt met den mensch geflooten,
En met u zuiver Bloed u Tortel duif begooten.

God Soon en ware Mensch: koom heiligt myn verstand
Tot my het killig hert in vollen yver brand.

Wilt door een Hemels vier myn zinnèn zwiftig maken,
En met een reine kool myn stomme lippen raken,

Wilt my geheel ontdoen van dit ellendig vleifch,
Op dat ik uwen lof mag roemen na den eifch

Wilt al wat aarde fmaakt, uit myn gewricht en dryven,
Ten eind' ik u geheim na waarde mach befchryven.

Doch gunt my boven al, dat ik op vaste grond,
Mach voelen in den geest, de kracht van u verbond,

Mach voelen uwe gunft, en dan myn vorder leven,
Tot uwen dienst alleen mag willig over geven,

Mach anders niet beftaan of brengen aan den dag,
Als dat u hoogen Naam ter eeren dienen mag.

EEr dat 'er eenig mensch op aarden was gebooren,
Had God zyn lieve Bruid voor eeuwig uitverkooren,

En eer men oit de zon of hare ftiralen zag,
Stond by hem vast gezet de groote bruylofts dag.

Doch 't is noch evenwel hier mede zoo gelegen,
Dat God het ftuk beleid door wonderbare wegen;

Hy gunt zyn hoogften trooft, zyn diepste liefde niet,
Als naar een langen tyd, en door een groot verdriet.

Wat heeft de lieve Bruid aan alle kant te lyden!
Wat heeft een reine ziel op aarden al te myden?

Want fchoon by wylen ryft een blyden zonne fchyn,
Hier is van ftonden aan al weder nieuwe pyn.

Des Hemels reine min heeft ook haar droeve klachten,
Haar jammer, haar gequel, haar zware na gedachten,

Haar innig ziel verdriet, haar prangen in den geest,
't Is hier, 't is over al, wie liefst die is gevreesd.

Hoe dikmaal is de Bruid met grooten angst bevangen,
En voelt een droevig nat haar rollen op de wangen?

Hoe dikmaal is de Bruid benaut tot in de ziel,
Soo lang zy word verrukt in dit onrustig wiel?

Hoe dikmaal is de Bruid door harde zinne vlagen.
Als buiten haar gevoert en elders wech gedragen?

Hoe

Hoe dikmaal is de Bruid verwonnen in den nood?
 En voelt in haar gemoed als prangen van de dood:
 Die Lely is geplant te midden in den dooren,
 Daar staatze menigmaal en schynt geheel verlooren,
 Die Roose groeit gestaag in eenig eenzaam dal,
 Daar vogt van tranen vloeit en enkel ongeval,
 Die Rhee is lang gewend te doelen op de bergen,
 Daar haar meest al daag de felle brakken tergen,
 Dat schaap word van de wolf gedarig na gejaagt,
 Soo dat het even staag tot zynen Herder klaagt,
 Die zoete Tortel duif moet wonen in de rotzen,
 Terwyl haar over al de stoute jagers trotzen,
 Die Fakkel word gestaag gegeeselt van de wind,
 Zoo datze nimmermeer haar licht in stilte vind,
 Het Wyf met Kind begord, moet in haar smerte zuchten,
 Moet éven alsze haart in woeste landen vluchten,
 Terwyl een rooden draak, met fellen overmoed,
 Spout uit een hollen keel een gullen water vloed.
 Wat zal ik, myn vernuft, wat zal ik vorder zeggen?
 Die Maagd en mag haar noit in rust ter neder leggen,
 Die Peerel, dat Juweel die kostelyke Schat,
 En heeft geen ander huis als slechts een aarden vat.
 Maar laat ons dit geheim wat naader over merken,
 En wegen in den geest des Heeren wonder wercken:
 Laat ons gaan over zien en dat van ouden tyd,
 Hoe dat de lieve Bruid hier op der aarden lyd.
 De wereld was gebout, de mensche, nieu geschapen:
 Had magt om uit den Hof zyn lust te mogen rapen?
 De dieren al gelyk die stonden onder hein.
 En hoorden zyn gebod, en kenden zyne stem.
 Nog was hem boven dien een echte Wyf gegeven,
 Om in het schoon prieel met hem te mogen leven,
 Tot troost van zyne Jeugd. Siet daar een deftig werk,
 En in dit eenig paar, bestond de gantsche Kerk.
 Sy leefden onder een gelukkig boven maten,
 Tot zy 't verbooden ooft, door list der slange, aten. (b)
 Daar

Daar is het al bikaait Sy moeten uit den Hof,
 En Adam werd gedoemt te wioeten in het stof,
 Te spitten in de klei en met een angstig hygen,
 En door verdrietig zweet den kost te mogen krygen.
 Het Wyf droeg evenwel haar eigen ongeval,
 Dewyl zy met verdriet haar Kinders baren zal (a)
 Daar gaat het droevig paar ellendig henen dwalen,
 Vol druk en herten leed, vol alderhande qualen:
 De Man is slaag vermoeit en in het zweet verhit,
 Want daar en wast geen vrucht, 't zy dat Adam spit.
 't En was nog evenwel als geenen tyd geleden,
 Na dat het eerste paar de Wet had over treden,
 Of God had even doen het ongeval verschoont,
 En aan het treurig volk een nieuwe gunst getoont,
 Daar is dien eigen dag een vonnis uit gesproken,
 Dat aan de looze slang den kop moet zyn gebrooken,
 En dat zoo grooten werk, zoo wonderbaren daad.
 Sal werden uit gewracht door't edel Vrouwe Zaad, (b)
 Soo word dan vast gestelt, door Godes eigen woorden,
 Dat zyn gekooren volk geen slang en zal vermoorden,
 Geen duivel immermeer zal brengen in den nood,
 Geen hel en haar gevolg zal houden in den dood,
 Maar dat 'er eens een Held zal op der aarden komen,
 Door wien het duister Ryk zal worden in-genomen,
 Door wien de ware Kerk zal werden op gebout,
 En Godes lieve Bruid zal worden ondertrout.
 Daar is het bond gemaakt. Maar tot de bruilofts dagen
 En word geen vaste tyd, geen ure voor geslagen;
 Dat heil, die groote vreugd, dat wonder hoog geluk,
 Word noit de Bruid gejoint, als naar een langendruk.
 God doet hier even zoo gelyk men zag geschieden,
 Wanneer een jong Gezel zyn trouwe komt te bieden,
 Aan zyn verkooren lief en geeft haar eenig pand,
 Maar reist dan over zee en naar een verre land,

Of

(a) *Aristoteles* heeft wel aangemerkt, dat geen van al de dieren zoo grooten smerte en lyd, in haar jongen voort te brengen, als een Vrouw in haar baren, 't welk een vast teken is, dezelve pyn haar tot een straffe opgeleid te wezen. (b) *Genes.* 3: 15.

Of daer een heete lucht met fage zonne-stralen,
 Komt op den Indiân of op den Mooren dalen,
 Of daer een woesten hoop in dichte boſſchen dwaalt,
 Of daer men edel goud uit diepe kuilen haelt.
 De Bruid is onder dies in veelerhande zorgen,
 En dikmael zonder ſlaep tot aan den lichten morgen,
 Nu is haar vreeze groot' dan hooptze wederom,
 Vermits zy tyding krygt van haren Bruidegom.
 Zy word des niet te-min by gaſten aan geſproken,
 Die zoeken geilen brand in haren geest te ſtooken,
 Dies worden even ſtaeg haar zinnen ongeruſt,
 Vermits zy word getergt door vonken van de luſt.
 Noch wordze menigmael gegeeffelt van de tongen,
 En van den achter klap aan alle kant beſprongen;
 Doch, hoe het immer gaet, zy leeft in zwaar verdriet,
 Om datze zich alleen en zonder Hoeder ziet.
 Dus gaet 't met de Kerk. Soo haalt als Eva baerde.
 En weder op een nieu met haren Adam paarde,
 Na dat haar Godt voor eerſt twee zonen had gejonc,
 Soo was 't dat al de Kerk in een gezin beſont.
 Maer wat een groot verſchil is onder hen gerezen!
 Sy konnen niet geruſt, en niet als broeders wezen,
 Eilaes de Godsdienſt zelfs! door Caïns wreed bedryf, (a)
 Brengt onluſt in het land, en Abel om het lyf.
 Daar hoort men boven al een droeve Moeder zuchten,
 Want Abel is vermoord, en Caïn moeſten vluchten.
 Ach! voor een jonge Vrou, is dit een harde wee,
 Sy waren vier, eilaes! en nu al weder twee.
 Met Abel is het leed van 't Heilig Zaad begonnen,
 En 't is hier even ſtaeg van droefheid over wonnen.
 't En wacht ook geen beſluit van druk en ongeval
 Tot eens van alle vleefch het einde komen zal.
 Maer ſchoon dat Adams huis al vry begon te waſſen,
 Wie ziet men op den Heer en zyn bevelen paſſen?
 Wie vind men die de Wet; in zyn gemoed bewaart?
 Het vleefch dat gaat den gang van zyn onguren aard.
 Het eerſte dat men vond, zyn fluiten cyters, veelen, (b)
 En al de geile Jeugd begeeft haar om te ſpeelen - De

(a) Gen, 4, 8,

(b) Gen 4, 21,

De schoonheid werd gezocht by alle jonge Mans;
 De Deugd is zonder trek, de Wysheid zonder glans.
 God, die vanboven ziet het woelen van de menschen, (a)
 En hoe zy anders niet als vuile lusten wenschen,
 Bestemt hun tachtig jaar, om in zoo langen tyd,
 Tot zyn bescheiden dienst te vinden meerder vlyt.
 Maer als noch evenwel de zaken meer verliepen,
 De menschen over al in hare zonden sliepen,
 Stelt God ten lesten vast, vermids haer geile brand,
 Een algemeene vloed te brengen op het land.

Hy wil haar dertel vier. haer ongeregelt woelen.
 Met water over gaen, en met de zee verkoelen; (b)
 En schoon hy in de straf de zyne gunste bied,
 Zy lyden evenwel al mede zwaer verdriet.
 Let hoe des Heeren Kerk in engte werd gedrongen,
 En door een diep gevaar aen alle kant besprongen,
 Ziet met een stil gepeis dit zeldzaam wonder werk;
 Een schip, een eenig houd begrypt de gantsche Kerk,
 Die

(a) Genes 6: 3.

(b) Genes. 7: 19, 20, 21.

Die zweeft daer in het diep, gedreven van de baren,
En daar en is geen kuft om aan te mogen varen,

De zee is zonder duin, het water zonder strand,

Het nat is zonder droog, de wereld zonder land,

Dat wonder magtig volk dat is geheel verdronken,

En in de zee gefmoort en in het diep gezonken,

't Is al tot flym vergaan wat eertyds adem blies,

Vermids de snelle vloed zoo hoog op aerden wies,

Vermids de felle zee gantsch magtig op gedreven,

Laet op den hoogften berg niet een gedierte leven.

Daer zat de goede Man in dat bedroeft gevaer,

Daer zat hy in den balk, by na het gantsche Jaar.

En als hy wederom het drooge mocht genaken, (a)

Zoo is 'er alle ding als op een nieu te maken;

Het ftaet 'er wonder raeu, en uitermateen flecht,

Als of het Wonder-al, waer eerftm el op gericht.

Hy moet 'er zyn geryf, hy moet 'er huizen bouwen,

Voor hem, en zyn gezin, om vruchten in te ftouwen,

En 't aerdryk dient geploegt en al met angftig zweet,

En even in zyn huis is druk en herten leet.

Maer God noch evenwel zet boven in de wolken, (b)

Een teiken zyner gunft, en zegen aen de volken,

God even na de vloed, vernieut zyn Heilig Bond,

Dat in den Hemel zelfs by hem verzegelt ftond;

Een trooft in dit gevaer. 't Is weerdig aen te merken,

Hoe God meeft in den nood de zyne plach te fterken;

Want als hy ftraffe pleegt, en zyn geminde ftaat,

Dan is 't dat zyne gunft haer weder open gaet.

Maerals God Abrams Huis quam gunftig aen te fchouwen

Om daer zyn lieve Kerk eens hooger op te bouwen,

Zoo word tot hem gezeid: Verlaet u Vaderland: (c)

Dat is zyn wellekom, zyn eerfte liefde pand.

Daer reift de goede Vorft in onbekende palen,

Doch moet 'er weder uit, en elders henendwalen,

Vermids daer hongers nood in al den lande rees.

Die hem van daer verjoeg, en naer Ægypten wees.

Maer

Maer hy en is by kans ook daer niet aen gekomen,
 Of word met grooten angst geweldig ingenomen,
 Hy vreest (en wel terecht) dat zyn geminde Vrou. (a)
 Haer aen den jongen Vorst een proye worden zou.
 Hy vreest ook niet alleen zyn wyf te zullen derven,
 Hy vreest ook even zelfs aldaer te moeten sterven,
 Op dat de jonge Prins, als met een vryen tocht,
 Mocht hebben dat hy wenscht, en krygen dat hy zocht.
 Zyn vrees komt tot de daed: want Sara word geprezen,
 En by het dertel Hof den Koning aen gewezen,
 Den Koning op gespeurt, den koning aangebracht, (b)
 Die haer met ongedult, en heete tochten wacht.
 Daer stond de jonge Vrou in angst te zyn geschonden;
 Had God niet aen het Hof een vreemde plaag gezonden,
 Een plaeg die aen de Prins zynkracht en wezen nam,
 En die men zeker wist dat van den Heere quam.
 Daer werd doen Abraham wel dapper om bekeven,
 En van den jongen Vorst als uit het Hof gedreven;
 Daer keert hy wederom, en geeft hem uit de stad,
 Met Loth en zyn gezin, en wat hy voorts bezat.
 Maer straks al weder druk. Al eer 't de Vaders wisten,
 Gaet Loth en Abrahams volk te zamen hevig twisten, (c)
 Al zyn de lieden eens, een ongeruste knecht,
 Heeft dikmaels huis verdriet, en onlust aen gerecht,
 Daer moeten uit bedwang de goede Vrienden scheiden.
 En op byzonder veld haer witte kudden weiden,
 LothgaetnaSodomtoe, een schoon een vruchtbaer land
 Maer daer het dertel volk in vuile lusten brand.
 En ziet! uit dit bejag ontstonden zware plagen:
 Die Loth, beneven haer gedwongen is te dragen: (d)
 Daer ryft een groote kryg, en Sodom blyft te kort,
 Dies word 'er magtig bloed aen alle kant gestort.
 En wat 'er door het zwaerd niet om en is gekomen,
 Word van des vyands heir ten buite weg genomen,
 En Loth ook even zelfs, en wat de Man bezat,
 Word van den rauwen hoop al mede weg gevat.

De

(a) Genes. 12: 9 (b) Genes, 12: 15, (c) Genes. 13 7,
 (d), 14, 12, 13,

De Faem van dit verlies, tot Abraham gevloogen,
 Heeft weder zyn gemoed in nieuwen druk getoogen,
 Wat raad in dit verdriet? Hy is geen oorlogsmann,
 En doet nog efter meer als iemand denken kan.
 Hy gaet met weinig volks, en met zyn eigen knechten,
 Hy gaat in aller haast een magtig heir bevegten,
 Hy tast den vyand aen ter midden in der nagt,
 Hy slaet den gantschen hoop, ook eer het iemand dagt.
 Melchizedech die ging den nieuwen Veld heer tegen, (a)
 En bood hem brood en wyn, en gaf hem hoogen zegen,
 Melchizedech een beeld van God den Vrede-Vorst;
 Die onzen honger laest, en lest den heeten dorst.
 Hoe kort is hier de vreugd! hoe vlugtig blyde stonden!
 Straks word het eigen volk een meerder leed gezonden.
 God die het land verschoont, en tyd en boete gaf,
 Send, naer een lang geduld, zyn plagen harder af.
 Het aardig Seboïm dat brand gelyk een oven, (b)
 En wat 'er heerlyk schein is in der haest verstooven;
 Dat schoon en vruchtbaer woud is nu een diepe kolk,
 Een asch put zonder glants, een landschap zonder volk.
 't Is waer, de goede God, door zoete gunst bewoogen, (c)
 Heeft Loth, als met 'er hand, uit dezen brand getoogen,
 Heeft Loth van daer geleid, eer dat het vier begon,
 Daer hem geen heete vlam of zwavel treffen kon,
 Maer hy nog evenwel heeft al zyn beste vaten,
 Syn Huis en Huisgevolg te Sodom moeten laten,
 Denkt, wat een bange schrik hem in de leden quam;
 Als hy de gantsche kust zag gloeyen in de vlam:
 Als hy zyn echte deel zag nevens hem versterver,
 En niet een enkel woord van haer en kon verwerven,
 Als hy den lesten kus aen haer niet geven mag.
 Maer ook haer zoeten mond in zout verandert zag. (d)
 Hy moest dat weerde pand, hy moest 't laten blyven,
 Hy zag daer in der haest zyn oogen lust verityven,
 Sy bleef daer als een steen en vast gewortelt staen,
 En hy moest ongetroost en veerdig henen gaen.

Q q

Hy

(a) Genes. 14: 18. (b) Genes. 19: 24. (c) Genes. 19: 2.
 (d) Genes. 29: 25.

Hy is zyn Vrouwe quyt, zyn Dochters hare Mannen,
 Die gaen daer treurig heen als uit het land gebannen,
 Als uit de stad gezet. en dat van hooger hand,
 En houden voor gewis dat al de wereld brand:
 Dat niet een eenig mensch is in het land gebleven,
 Die Zaed mogt aen de Kerk, of aen de Wereld geven,
 Hier uit zoo ryst, eylaes! een ander zeldzaam stuk,
 En haert hem op een nieu een droevig ongeluk.
 De wyn in dit verdriet te veel aen hem geschonken, (a)
 Diemaakt door heeten damp den ouden Vader dronken,
 Zoo dat hy niet en weet wat dat 'er is geschiet,
 Tot dat hy mer 'er daed zyn Dochters zwanger ziet.
 Wat hertzeer aen de Man dit onheil heeft gegeven,
 Is eer te zyn bedagt, als hier te zyn beschreven,
 Siet wat een droef geval, en wat een staeg verdriet!
 De Oom klaegt dat hy mist, de neef dat hy geniet.
 Lot is geheel bedroeft vermids zyn Dochters baren,
 En Moeders, eer het dient en al te vrugtbaar waren,
 En 't huis van Abraham dat is geheel bedrukt, (b)
 Om dat hy van het heil geen zoete vrugten plukt.
 En hoe dog zal de Man een aerdig Kind verwerven, (c)
 Hy voelt de Manne-kragt in zyn gewrichte sterven,
 Ook weet hy dat zyn Wyf niet meer hier in vermag,
 Mids 't haer niet meer en gaat gelyk het Vrouwen plag.
 't Is waar, God evenzelfs die heeft met eed gezworen, (c)
 Dat hem een lieve Zoon zal werden aen gebooren,
 Maer niet een mensch en weet wanneer het zal geschien,
 En 't valt de Moeder zwaer hier langer op te zien,
 De goede Zara dubt en krygt verkeerde zinnen,
 En vind een middel uit om zaed te mogen winnen,
 Sy nam haer eigen Maegd, en bragtze tot den Man, (e)
 Ten eind' hy vrugten kreeg en zoete kinders wan.
 Maer Agar, die een Soon aen Abram quam te baren,
 En weet na dezen tyd haer Vrouwe niet te sparen,
 Sy word geweldig trots, en kanter tegen aen,
 En wil niet (alsze plag) tot haren dienste staen.

Daer

(a) Genes. 11: 33. (b) Genes. 15: 2, (c) Genes. 16: 3,
 (d) Genes. 15: 4, 5. (e) Genes. 16: 3, 4.

Daer gaet 't over kant, daer ryzen huls krakeelen,
 Daer moet ook Abraham al vry wat mede deelen.
 Dog meest als Ismaël betoont een spotters aerd, (a)
 Na dat zyn echte Wyf hem Isak heeft gebaert;
 Voer ging het harder aen met kyven, twitten, klagen;
 Want Zari wil de Maegd met hare Zoon verjagen,
 En dryven uit het huis; daer brengt de goede Man,
 Tot voordeel van de Meid, al wat hy zeggen kan?
 De wille lykewel van Zari moet geschieden, (b)
 De groote Schepper zelfs die laet 't hem gebieden;
 Daer word het stuk gezet, en tot een kort besluit,
 Hoe zeer 't Abram drukt, de Byzit moet 'er uit;
 Die word daer opeen bot met haren Zoon verdreven, (c)
 En haer word maer alleen een weinig broods gegeven,
 En eenig water toe; daer ging de droeve Maegd,
 Die even aen den Heer van dezen handel klaegt.
 Siet dus moet Abraham zyn eersten Zoon missen,
 En waer hy dwalen zal, en weet hy niet te gissen:
 De tweede boven dat die word hem los gestelt,
 Zoo dat hy wederom zyn d' eve ziele quelt.
 God spreekt in zyn gemoed, en stort in zyn gedachten, (d)
 Dat hy zyn eigen Zoon moet voor den Heere slachten,
 Dat hy moet Priester zyn, en 't Kind het offer lam,
 Al is het schon de grond van zyn geheele stam.
 Denkt hoe dit in het hert van Abram heeft gesneden,
 En hoe hy met het vleesch hier over heeft gestreden,
 Hoe dat hy heeft geklampt, gehygt, geklaegt, gezweed,
 Hoe dat hy heeft gezugt in dit verdrietig leed.
 Hy gaet noch evenwel, hy gaet de plaetse vinden,
 Alwaer het vinnig mes den Jongen zou verslinden,
 Hy gaet veel dagen lang, hy gaet de gantsche reis (e)
 Als zwanger in de ziel met zoo een droef gepeis.
 Maer wat een harden stoot heeft Abraham gekregen,
 Als Isac met hem ging, en droeg den fellen degen,
 En sprak op deze wys: Hier is nu hout en vier: (f)
 Maer, Vader, zeg een reis, waar is het offer dier?

Q q 2

Waer

(a) Gen. 21: 9. (b) Gen. 21: 12. (c) Gen. 21: 14. (d) Gen. 22: 1.
 (e) Gen. 22: 3. (f) Gen. 22: 7.

Waer is doch in het woud een schaep of lam te wagten,
Dat gy op dezen berg den Heere meind te slagten?

De Vader onbewuft wat dat 'er zal geschien, (a)

Zeid Ifaek lieven Zoon, God zal 'er in voorzien.

Wel God verzag 'er in; maer liet de zake komen,

Tot dat het vinnig zwaerd alreede was genomen,

Alreede was gevelt, en helde na den slag,

Zoo dat het zeldzaam werk niet ho ger'gaen en mag.

Daer is 't eerst gestuit. Daer word een ram gevonden.

Die stond gelyk het scheen, daer in het woud gebonden,

Die word daar op den berg van Abraham gedood,

En Ifaäk werd gezond, en buiten alle nood:

Die is hem van den Heer als op een nieu verworven.

Maer wat een korte vreugd! de Moeder is gestorven, (b)

De Moeder valt te bedd', en spoed haer op de reis,

En gaet, eylacen gaet! den weg van alle vleis.

Wat vreugd' kan Abraham op aerden nu bekomen?

Syn lieve weder helft die is hem af genomen:

Dies leid hy zyn vermaek en alle blydschap af,

En spilt een langen tyd ontrent het droevig graf (c)

Maer ziet! een klaerder lucht op Ifaäk gerezen,

Die geeft den Jongeling een nieu en vrolyk wezen;

Hem komt Rebecca t'huis. Rebecca lang verwacht, (d)

Die word hem toe geschikt, en in den schootgebragt,

Rebecca zyn vermaek, zyn troost, zyn eigen leven,

Die heeft zyn treurig hert een nieuwe Jeugd gegeven,

Die is met zyn gemoed in zoo een eng verbond,

Dat haer noit ander Wyf op zynen leger vond.

De Vaders al gelyk, die voor en na hem quamen,

Die ziet men dat behulp tot hare Vrouwen namen,

Als grond tot meerder zaed: Maer Ifaäk alleen,

En maekt geen ander wyf zyn echte bed gemeen.

Sy twee, zyn onder een gelyk gepaerde schapen;

Die nu ter weide gaen, en dan te zamen slapen:

Die al haer herten vreugd verdeelen onder haer,

En (met een woord gezeld) een gantsch gelukkig

paer. (e)

En

(a) Genes. 22: 14. (b) Genes. 23: 2. (c) Genes. 23: 4, 5, 6.

(d) Genes. 24: 64. (e) Genes. 24: 27.

En schoon of Iſaak zyn Moeder heeft te derven,
 Hy is althans getrooft om haar verdrietig ſterven,
 Hy is een deſtig Vorſt, een wel gezegend Man,
 Hy heeft een jonge Vrou, een wagt'er vrugten van.
 Maar ziet, Eylaas! de luſt van dit gelukkig paren.
 Is, als een dunne ſchim, in haaften wech gevaaren,
 Het eerſte bruilofts zoet en duurt als geen en tyd,
 Hoe ras verloopt de ſtand die hier den menſch verblyd!
 Men hoord van ſtonden aan Rebecca dikmaal zuchten,
 Om dat haar groene Jeugd is zonder echte vruchten,
 Sy dubt, zy kermt, zy treurt, en zit geſtaagten queelt,
 Om dat 'er niet een kind om hare tente ſpeelt.
 Men wagteerſt Maanden lang, en daar na gantſche jaren,
 Dat zich een klein gezwel zou komen openbaren?
 Ontrent haar teeren ſchoot; Maar hoe men wagten mag.
 Van dragen geen begin, van kinders geen gewag.
 Haar lichaam ſcheynt te maal als toe te zyn geſlooten,
 En 't heeft ook Iſaak tot in de ziel verdrooten;
 Hy weet geen beter raad, waar hy het ſtuk bevrägt,
 Als dat hy zynen nood aan zynen Schepper klagt.
 Hy geeft hem tot den Heerhy buygt zyn gantſche leden, (a)
 Hy vult in grooten ernſt den Hemel met gebeden:
 En ſchoon hy langen tyd geen hoop van kinders zag, (a)
 God hoort nog evenwel ten leſten zyn geklag.
 't Geviel na langen tyd en veel bedroefde dagen,
 Rebecca twyffelt eerſt, Rebecca ſchynt te dragen,
 Rebecca word bevrucht. Daar juigt het gantſch gezin,
 En zy houd even doen haar droeve tranen in,
 Verblyd om dit geval. Maar in haar teere leden,
 Daar word (gelyk het ſchynt) een volle kryg geſtreden,
 De kinders binnen haar die kanten tegen een,
 En vallen over hoop, en worde hand gemeen,
 Juſt zoo gelyk men vecht. Sy die het zeldzaam woelen,
 Van deze binne kryg niet is gewent te voelen,

Q q 3

Ont-

(a) Genef. 25 : 20, (b) Iſaac was 40 jaar oud als hy Rebecca ten wyve nam.
 Genef. 25 : 20. en was 60 jaar oud als Eſau en Jacob hem gebooren wierden.
 Genef. 25 : 25. Soo is dan Rebecca twintig jaar of daar ontrent met Iſaak
 getrouwt geweest eerzy kinderen by hem kreeg.

Ontzet haar wonder zeer, vermids de groote smert,
 Die zy hier door verneemt tot aen haer innig hert
 Sy buigt haer voordén Heer, en gaeth hier over vragen, (a)
 Wat dat 'er zal ontstaen uit zo een zeldzaam dragen:
 Haer word daer op gezeid, dat tweederhande zaed,
 In haer ontfangen is, en nog verzegelt staet;
 Dat in haer stoffe licht van twee verschide volken, (b)
 Die haer zal open doen, en als uit diepe kotten,
 Gaen vloeyen door het land, en gantsch het aardfche
 Soo dat ook menig Vorst uit haer ontspringen zal. (dal,
 Gelyk de God spraek zeid, zo word het stuk bevonden,
 Sy werd ter rechter tyd van haren last ontbonden,
 Sy heeft aen Izaak twee kinders voort gebracat,
 Maer dat zich eerst vertoont dat heeft een ruige vacht:
 Het tweede zoo gestelt als iemant mochte wenschen,
 In hair. en in gelaet, gelyk de schoonste menschen,
 Siet daer het huis verrykt met twee van een 'er dragt,
 Maer nog en vond men niet de vreugd hier uit gewagt.
 De rouwe gast en kan Rebecca niet behagen,
 Sy heeft een gunstig oog op 't ander kind geslagen, (c)
 Izaak in tegendeel heeft Esau best gezind,
 En toond hem meerder zugt, gelyk een eerste kind.
 Dit huysfelyk verschil en onderling verkiezen,
 Doet aen het vreedzaam paer haer eerste lust verliezen,
 Men zag haar zoete vreugt in droefheid om gekeert,
 Gelyk de ware daed ten lesten heeft geleert,
 't Gezin is nu verrykt, met kinders, Maagden, Knechten,
 Maer ziet den Hongers-nood die komt het land bevechten
 Daer staet men in beraet waer heen men trekken zal,
 Om vry te mogen zyn van druk en ongeval.
 Na Gerars vette klei daer vind men best te reizen; (d)
 Maer hier bestond de Man om zyn Gemael te peizen;
 Hy wist dat hy in angst, haer eer in twyffel stond,
 Of om haer geestig oog, of om haer roode mond.
 Dus om daer in het Hof gerust te mogen leven,
 Laet hy zich van de Vrou den naem van Broeder geven. (e)

Maer

(a) Gen. 25: 12. (b) Gen. 25: 22. (c) Gen. 25: 17,
 (d) Gen. 26: 7, 8. (e) Gen. 26: 14, 15, 16

Maar even dit beleid werd by den Vorst ontdekt,
 Soo dat al dit bedryf tot enkel smaadheid trekt.
 Maar Isac uit het Hof in zyn Bewind gekomen,
 Vind daar het gantsche volk van afgunst in genomen,
 En dat mits Godes Heil als om zyn tenten zweeft,
 En hem een magtig vee en ryke vrugten geeft,
 Sy willen hem voortaan niet by hen laten leven;
 Dies werd hy uit het land door ongunst weg gedreven,
 De putten voor het vee, by hem wel eer bereid,
 Die werden over al met aerde toe geleid.
 Verhuyzen, op te staan, een ander land te kiezen,
 Doet menig nieu vermaek en ouden Vriend verliezen:
 Een die zyn eerste kust en eigen huys verlaet,
 Vervalt in diep gevaer van zyn geheele staet.
 Daer is geen zeggen aen, de Man die moet vertrekken;
 En zoeken zyn gerief in onbekende vlekken;
 En hier dient op een nieu gespit aen alle kant, (a)
 Tot dat men voor het vee bequame putten vant.
 Daer scheidt nu Isac gerust te mogen wezen,
 Maer ziet een nieuwen storm is over hem gerezen.
 Hy leed eerst ongemak ontrent het aerdsche goed.
 Nu ryst hem herten leed ontrent zyn eigen bloed.
 De Zonen (schoon gelyk op eenen tyd gedragen)
 Syn hevig tegen een in grooten haet geslagen.
 De jongste koopt het recht dat aen den oudste quam, (b)
 Dies is hy byster fel en uitermaten gram,
 Noch is het niet genoeg; want Jacob heeft gekregen, (c)
 Zyn Vaders hoogste gunst, zyns Vaders eersten zegen,
 En schoon of Esau klaegt, en kan 'er tegen aen, (d)
 De Vader felt het vast al wat 'er is gedaen.
 Hier op slygt Edoms gal, en stelt hem om te wreken, (e)
 Hy wil zyn broeder zelfs den kop aen stukken breken.
 Rebecca word ontruft, en krygt een bangen geest,
 Vermits haer droeve ziel voer haren Jacob vreest.
 Sy weet door wat bedrog het stuk is aen gedreven,
 En dat haer al het quaed zal worden toe geschreven.

Q q 4

Als

(a) Gen. 26: (b) Gen. 25: 29. (c) Gen. 27: 26.
 (d) Gen. 27: 27. 36. (e) Gen. 27: 41, 42.

Als vindster van den list, en van het gantsch beleid,
 Waar door den oudsten Zoon den zegen is ontzeid.
 Sy denkt, indien het valt dat Jacob dood geslagen,
 Den Esau balling maekt voor al zyn leven dagen,
 Dat haer dan by gevolg het droevig ongeval.

Vermaek en herten lust geheel benemen z i.

Sy dan om met beleid het onheil af te wenden, (a)

Gaet haren jongen Zoon na 't vee ryk Haran zenden,

Die geeft hem op de reis, en komt ten lesten daer,

En mist zyn Oudert Huis geheele twintig jaren.

Maer Edom die een troost moest aen zyn Ouderswezen, (b)

En door een zoeten aerd haer bitter leed genezen,

Brengt egter niet in huis als druk en ongemak,

Soo dat hy over al de zoete ruste brak.

De Vrouwen, die hy trout, dat zyn Hettytsche Wyven, (c)

Genegen uit 'er aerd tot morren, twisten, kyven, (d)

Niet in des Heeren vrees, niet in de tucht gevoed,

En daerom even staeg vol twist en over moed,

Ach! hoe kan eenig mensch op goede dagen wachten?

Hoe kan hy na vermaek, geluk of vrede trachten?

Siet Isaak die van God een vollen zegen heeft,

Siet hoe de goede ziel in staege prangen leeft.

Eylaes! hy word bezwaert met hondert droeve slagen,

Die hy van alle kant gedurig heeft te dragen.

Wel aen dan, al te mael die hier op aerden zyt,

Verwagt hier anders niet als staeg een nieuwe stryd.

Soo haest de Jongeling in Haran is gekomen, (e)

Syn hem door nieuwe zorg de zinnen ingenomen.

't Is liefde dat hem quelt, 't Is Rachel dien hy mind,

Soo dat hy staeg zorg in zyn gedagten vind;

Want eer hem word gegunt met haer te mogen paren (f)

Soo moest hy ondergaen een dienst van zeven jaren,

Siet daer een staeg last die hem den slaep verjaegt,

Hy dient het jonge vee, hy dient een jonge Maegd.

Hy moet verdrietig leed, en alle sture vlagen,

Hy moet of zonne-ichyn of koude winden dragen,

Hy

(a) Genes. 27: 23. (b) Genes. 28: 2. 9. (c) Genes. 26: 34.

(d) Genes. 27: 46. (e) Genes. 29: 18. (f) Genes. 29: 30.

Hy moet zyn dienst begaen ook midlen in der nagt,
 Gedurig in de weer, gedurig op de wagt.
 Maer schoon hy zevenjaer deschapen heeft gedreven, (a)
 Syn loon nog evenwel en word hem niet gegeven,
 Want Lea dien hy noit ten echt en had verzegt, (b)
 Is hem den eersten nagt voor Rachel toe gebrogt.
 Daer gaet hy Laban aen, en roept te zyn bedroogen,
 En hem door slim beleid zyn loon te zyn ontoogen;
 Maer daer en is geen raed, wat hy daer tegen doet.
 Als dat hy op een nieu om Rachel dienen moet.
 Maer als de zeven jaer zyn weder over streken:
 Moet hy zich wederom in nieuwe moeiten steken:
 Want na twee zeven jaer en heeft hy anders niet. (c)
 Als vrouwen zonder goed, en enkel huis verdriet,
 Veel die ten echte gaen, bekomen ryke gaven,
 En geld en magtig vee, en land, en rappe slaven,
 Maer hem en gaet 't niet gelyk het elders plag,
 Hy moet een slave zyn, ook eer hy paren mag.
 Hy moet dan wederom een nieuwen dienst beginnen,
 Om vee en ander haef voor hem te mogen winnen.
 Daer tyd hy aen het werk met onvermoeide vlyt,
 Soo dat hy zich in all's met volle leden quyt.
 Maer als des Heeren gunst quam over hem te zygen.
 En dat hy grooten vee voor hem begon te krygen.
 Soo ryft 'er met 'er daed verschil en groote stryd.
 De Man word scheef gezien en over al benyd. (d)
 Daer is geen ander raed, hy gaet op middels peizen,
 Om na zyn Vaders Huis en uit het land te reizen,
 Dat stelt hy in het werk: maer ziet! van stonden aen,
 Soo komt hem Laban zelfs in haesten aen gegaen.
 Hy komt hem na gevolgt met gramichap aengesteken, (e)
 Elet schynt hy wil zyn leed aen Jakob komen wreken,

Q q 5

En

(a) Israel moeste om een Wyf dienen, om een Wyf moeste hy hoeden.
 Hof. 12. 12. Eenige meenen dat Jacob wel zeven jaer voor Rachel ge-
 dient heeft, maar dat hy evenwel dezelve terstond, na het gemaak-
 te verdrag met Laban, ten wyve heeft verkregen, zonder dat de zeven
 jarigen dienst is voor gegaen. Ziet *Junius* en andere op deze plaatze.

(b) Genes. Cap. 29. 13. (c) Genes. 30. 29. (d) Genes. 13. 1.

(e) Genes. 3. 13. vers 23.

En hadde Godes hand zyn voorstel niet belet,
 Het zwaerd (gelyk het ſcheen, dat was op hem gewet. (a)
 Soo haest als dit gevaer is van hem wech genomen,
 Is hem van ſtonden aan een ander over kómen,
 Hy wort, men weet niet hoe, daer op het velt gewaer (b)
 Een Man, een deſtig Vorſt, een grooten Worſtelaar,
 Die heeft met hem gekampt; Hy tegen hem geſtreden,
 Met tranen, met gſchrei, met zuchten, met gebeden:
 Hy doet in dit gevecht al wat hy immer kan,
 Soo dat hy met verlies ten leſten over wan.
 Maer onder dit gevaer komt Edom aan getoogen, (c)
 Met knechten, met geweer, met alle zyn vermoogen.
 Men ziet vier hondert man zich too'en op het veld,
 Dat Jacob wederom in nieuwe prangen ſtelt.
 Syn vrees is dat het volk komt vaerdig aan geſtreken,
 Om Elauz ouden wrok op hem te mogen wreken,
 Om 't vee en zyn gevolg te dryven op den loop,
 En al wat hy bezat te ſtorren over hoop.
 Hy geeft hem tot den Heer als met geheele krachten, (d)
 Hy open zyn gemoed en offert zyn gedachten,
 Hy bid dat hy den angſt van zoo een droeven ſlag,
 In Gode weder ſtaen, en overwinnen mag,
 Daer op tyd hy te werk, en laet verſcheide gaven, (e)
 By beurten henen gaen, en voor den leger draven,
 Met ruimten tuſſchen bei: En zaid de knechten aan,
 Wat dienſtig is gezeid en nut te zyn gedaen
 Hy deilt zyn gantsche hoop in twee verſcheide ſcharen,
 Op dat hem minder quaed zoo machte weder varen,
 En dat (indien het viel dat Elau qualyk wou)
 Ten minſten eenig deel het zwaerd ontvluchten zou,
 Hy neigt hem zeven mael eer hy hem quam genaken,
 Op dat hy zyn gemoed mogt zagt en gunſtig maken;
 De Vrouwen van gelyk, de Kinders boven dien,
 Die komen al te mael aan Edom hulde bien.
 God heeft zyn vinnig hert hier over zoo bewoogen,
 Dat hy fluks Iſraël is om den hals gevloogen,

Dat

(a) Gen. 31:25. (b) Hof. 12:4. Hy kampede met den Engelen hy gewan, want hy weende ende bat. (c) Gen. 32:6. (d) Gen. 32:9 (e) Gen. 32: 13, 14, 33: 2, 3

Dat hy zyns Broeders mond in vriendschap heeft ge-
 En zoo is even doen zyn gramfchap uit gebluit. (kuft, (a)
 Het weder is gekalnt, daer komen stille dagen,
 Maer, na een korten tyd, al weder harde vlagen,
 Al weder harde storm, en niet als fture lucht,
 Men hoort in Jacobs huis al weder nieu gezucht.
 Soo haelt de Man genaekt aen Salems vette weyen, (b)
 Zyn Dochter werd beluft om haer te gaen vermeyen,
 En om te mogen zien de wyze van het land,
 En wat men eest voor volk daer in de vlekken vand.
 Zy gaet eest door het veld met hare Maegden treden,
 Sy gaet o k naderhand tot in de vaste fteden,
 Zy ziet, en word gezien. De Zoone van den Vorst,
 Die trekt uit haer gezicht een heete minne dorst:
 Hy ziet haer zoet gelaet, en haar gebloosde wangen,
 Hy ziet haer teere jeugd, en hare frifche gangen,
 En uit dit al te mael ontfaet een felle vlam,
 Die fluks hem door het oog tot in het herte quam.
 Daer valt de Jongeling in druk, in zware klagten,
 In vreemde dweepery, en velerlei gedagten,
 Ach (zeid hy) 't is voorwaer een droevig ongemak,
 Dat myn ellendig hert in liefde dus ontfak.
 Dit is een zeldzaam volk, gewend tot vreemde zeden,
 By wie dat ons bedryf doch niet en werd geleden,
 Soo ik den Vader spreek, en deze Maegd verzoek;
 Myn reden zal hem zyn gelyk een booze vloek.
 Haer Godsdienst is getreng en wil ons geenzints lyden,
 Want al. wat mannen zyn, die moeten hen befnyden,
 En zonder dit geheim, en buiten deze pyn,
 En kan geen Siche myt oit Jacobs Swager zyn.
 Maer waerom dus benaut? en waerom zal ik zuchten?
 Sy, die myn herte ftal, en kan my niet ontvluchten;

Sy

(a) genef. 33: 4. (b) genef. 34: 1. 2. Deze gefchiedeniffe word hier breder verhaalt als andere zaken, dewyle na alle waarfchynlykheid, dit den Eerts-Vader Jacob dapper moot beroert hebben, zonderlinge acht nemende op het gene dat 'er op gevolgt is, en dat al te zamen in dadeykhed heeft beftaan, daar veel andere zyn gevaren meer in vreeze. als in de zake zelfs zyn gelegen geweest.

Sy is in ons geweld, en in myn eigen stad,
En waerom dezen roof niet happig op gevat;
Waarom zoo goeden kans niet heden waer genomen?
Het wildbraed, dat ik jaeg, dat is my t'huis gekomen,
Wel aen dan treurig hert, gaet stelt u zake vast,
Al wat uit liefd komt en is geen overlast
Als ik haer Maegden-blom zal hebben wech gedragen,
Dan is 't tyds genoeg te spreken met de Magen,
Of met den Vader zelfs. De grond is dan geleid,
Noit heeft beslapen Maegd een Vryer af gezeid.
Hy, straks na dit gelprek, doet op haer gangen letten,
Doet leeren achter haer, en spant zyn loozen netten;
En als hy door zyn volk den aenflag heeft bereid,
Soo komt hy tot het werk dat hem in 't herte leid.
Hy gaet hem by de Maegd, en haer gezelschap voegen,
Hy brengt een praetjenin, daerom die Vrysters loegen,
Hy leidze gins en weer. hy wiste dit en dat,
Het schoonste van het Hof, het beste van de Stad:
Sy is een jonge spruit, en kent geen Hooffsche grepen,
Van zinnen kloek genoeg maer niet te veel geslepen;
Haer Maegden van gelyk zyn duiven zonder gal,
Soo datze niet en zien het droevig ongeval,
Soo datze niet en zien wat dat de linkers brouwen,
Nog wat te vreezen staet voor alle jonge Vrouwen,
Sy gapen in het Hof, al wat 'er is te zien,
Maer nemen geenzints acht op dat 'er kan geschien.
En 't wyl het vreemd beslag haer grote dingen schenen,
Is Dina van de zael als in de lucht verdwenen;
Sy word van haer gevolg ontsutzelt in het Hof,
Haer Maegden zyn 'er by en niemand weet 'er of:
Sy is als in een droom in haest en weg genomen,
En niemand denkt 'er eens wat haer zal over komen,
Een ieder staet bedwelmt, en wonder slegt en ziet,
Die 't Hof niet regt en kent, en kent zyn ranken niet,
Ten lesten komt de Maegd met Sichem aen gestreken,
En schynt haer even zelfs geheel te zyn ontleken;
Men ziet een plekkig rood om haren mond gezaeit,
En ik en weet niet hoe, haer oogen om gedraeit,

Haer

Haer kleed te vooren net, heeft ongewoone vouwen,
En zy is vreemd gestelt ontrent haer moye bouwen,
Haer timpen zyn verslonst, haer krage neer gedrukt,
En tot een kort besluit, haer bloemtjen is geplukt.
Ach wat een groot verlies! ontrent haer gantsche wezen,
Is, ik en weet niet wat, voor onlust in te lezen.
Maer Sichem evenwel die houdze by der hand,
En bied haer even staeg een aerdig minne pand:
Vertroost haer, spreekt haer aen, en wilze vorder leiden
En liet ook even daer een fruit-geregt bereiden:
Hy bied haer zuiker-werk en dingen na de kunst,
Om zoo door zoet gevele te winnen haren gunst.
Sy, met een treurig oog, ziet op haer teere Maegden,
Die eenig slecht bescheid van al den handel vraegden,
Zy antwoord met 'er daed, schoon datze niet en spreekt,
Vermids een droevig nat uit haer gezichte leekt.
De sneegite van den hoop heeft doen eerst uit gevonden,
En wat 'er is geschied, en hoe de zaken stonden,
Die wykt ter zyden af; en geeft haer uit de stad,
En zeid het Jacob aen wat zy vernomen had;
Verhaelt den overlast die Sichem heeft bedreven,
En waer de droeve Maegd ten lesten is gebleven;
En hoe de jonge Vorst van haer niet af en liet,
In 't korte wat 'er schuilt, en wat 'er is geschiet.
De Vader kreeg een schrik door al zyn gantsche leden,
Het schynt dat hem de ziel aen stukken werd gesneden;
Maer t'wyl hy met verdriet zich op het stuk bepeist,
Komt Hemor uit de stad in haesten af gereist:
Die gaet daer Jacob aen met wonder zoete reden,
En bid dat hy de Maegd aen Sichem wil besteden,
Aan Sichem zynen Zoon, vermids tot aen de ziel
Hem Dina staet geprent, hem Dina wel beviel:
Israël is bedugt zyn grond hier op te zeggen,
Maer wil voor al het stuk wat nader overleggen;
Zyn Zonen onder di's die komen uit het veld,
Aan wien hy met verdriet het stuk voor oogen stelt.
De Mannen zyn getoort om dit oneerlyk mallen,
En wouden even straks den Hemor overvallen;

Maer

Maer kroppen evenwel haer gramme tochten in.

En spreken tot den Vorst als met een koelen zin,
Wy zyn des Heeren erf, en zyn daerom besneden.

Wy dragen zyn verbond in onze manne-leden.

En is 'er eenig volk dat naer ons vriendschap helt,

Het moet benevens ons dus even zyn gestelt:

Indien zich uwe stad hier na zou willen voegen,

Wy zullen uwen Zoon ten besten vergenoegen,

Maer zoo gy dezen rael niet dienstig vinden kond.

Zoo wagt van onzen stam noit wettig trou verbond.

Zoo haest dit Sichem hoort, hy schynt te zyn genezen,

En Hemor gaet het volk van stonden aen belezen,

Hy zeid al wat hy meind hier dienstig toe te zyn,

En straks zoo is de stad gewillig tot de pyn.

Maer eer de derde zon komt over hem gerezen,

En dat 'er niet een mensch nog régt en is genezen,

Twée Broeders van de Maegd die maken hun gereed,

Om wraek te mogen doen van haer verdrietig leed.

Sy, leiders van den tocht, zyn veerdig aen gevallen,

En planten met 'er daed haer vendels op de wallen,

Daer gaet het moorden aen, zoo dat het manne bloed,

Komt vlieten over straet, gelyk een snellen vloet.

De Vorst werd even zelfs van Levi dood geslagen,

En Sichem nevens hem moet ook de straffe dragen,

Van zyn ontydig vier, en ongetoomde lust,

Daer leid de gantsche stad te zamen uit gebluft.

De Vrouwen onder dies, de Vrysters worden slaven,

En moeten als een roof ontrent den leger draven,

Daer komt het grillg heir getoogen uit de stad.

Verrykt door magtig vee, en met een groot n schat.

Als Jacob dit verstond, hoe is de Man verslagen!

Hoe voelt hy zynen geest door al de leden jagen;

Hy ging op Levi aen, hy strafte Zymeon,

Zoo deftig als hy mogt, zoo hevig als hy kon.

Hoe dus, zeid Israël, u Suster is te schande,

En wy door u bedryf, als grouwels in den lande;

Wy, maer een weinig volk, en in een vreemd gewest,

Zyn door u stout bedryf, zoo hatig als de pest.

Is 't niet een zeldzaam werk! myn Dochter is geschonden,
En die haer eeren zou en word niet meer gevonden

Ach! Sichem is vermoord door u onwyze daed,

Myn ziel en kome niet in u verwoeden raed.

Dit heeft maer klein gewicht ontrent de jonge lieden,

Zy roepen overluid, het moeste zoo geschieden,

Een boef, een onverlaet, een schender van een Maegd,

En is niet anders weerd, als dus te zyn geplaegt.

Wat zal de Vader doen? Eylaes! zyn droeve klachten,

En baren anders niet als zware na gedachten!

Het onheil dat hem drukt is uitermaten groot,

De Vryfter is geschend, en Sichem is gedood,

Maer God komt onder dies aen Jacob openbaren,

Dat hy vertrekken moet, en Suchot laten varen,

Dat niemand eenig leed zal werden aen gedaen, (a)

Maer dat hy met 'er woon na Bethel heeft te gaen.

Daer breekt hy weder op, en trekt na vreemde palen,

Dog niemand daer ontrent en komt hem agter halen,

En komt hem hinder doen; want Godes eigen hand, (b)

Is hem een vaste scherm, een breidel aen het land.

Doch t'wyl dat Israël nu hier en ginder reisde,

En op dit hard geval zoo zwaer niet meer en peisde,

Soo treft hem wederom een felle donderflag,

Die hy niet over gaen, en niet verzetten mag.

Syn Rachel was bevrucht; en binnen korte dagen, (c)

Soo had het zwanger Wyf ter voller tyd getragen,

Dies viel zy op de reis, in angst, in barens nood,

Maer even met de vrucht zoo quam de bleeke dood,

En schoon het Vroed wyf riep: Laet alle droefheid varen,

Gy zult, tot uwen troost, een jonge zoone baren;

Sy is des niet verheugt, maer geeft een diepen zucht,

En blies haer leven uit, gelyk een dunne lucht.

Daar ziet de droeve Man zyn lief gezelschap sterven,

En moet door haer verscheid, zyn troosten vreugde der-

Hy ziet het aerdig beeld by hem zoo lang bemind, (ven;

Hy ziet het edel pand verwisselt in een kind.

Hy

(a) Genes. 35: 1, 2. (b) Genes. 35: 5. (c) Genes. 35: 16.

Hy moet zyn herten lust daer op den wegen laten,
 Hy regt een graf gebou te midden op de straten, (a)
 Syn geest is in een praem, en al zyn bloed verschiët,
 Als hy ontrent de weg het droevig teken ziet.
 Maer schoon nog al het Huis met droefheid is bevangen;
 En dat de tranen zelfs hun rollen op de wangen,
 En vallen in het stof, ziet Ruhen niet-te-min, (b)
 Die kreeg ook even doen een onbedagten zin;
 Hy gaet uit geile brand, en tegen alle Wetten,
 Hy gaet uit dertel bloed zyns Vaders koets besmetten:
 Ach! Bilha werd gebruikt door zyn ongure lust,
 Soo dat zyns Vaders beeld in haer werd uit gebluft.
 Al is het druk genoeg dat Bilha was bedorven, (c)
 Nog quam 'er nieu verdriet; want Isaäk is gestorven,
 Hy, steunzel van het huis. begeeft hem op de reis.
 En snelt hem naer het graf, den weg van alle vleis,
 Wat indruk deze slag aen Jacob heeft gegeven,
 Is door myn zwakke pen niet om te zyn beschreven;
 Want, ziet de goede Man die is op eenen tyd,
 Drie van zyn Huisgezin, en beste Vrienden quyt
 En nog zoo is den rou al dieper in gekomen,
 Want Juda, zyn eilaes! twee Zonen af genomen, (d)
 En 't wyl hy droevig zit, of, aen den grave treurt,
 Word hem nog zyn Gemael als van het lyf gescheurt.
 En egter na den rou gaen hem de zinnen mallen,
 En zyn, na dit verdriet, in vuile lust gevallen,
 Want 't wyl hy, zoo het schein, zich tot een hoere wend.
 Ontdekt hem meerder quaed, ach! Thamar is geschend,
 Ach! Thamar is bevrucht, die wil men laten branden, (e).
 Daer komt het onheil uit. en al tot zyner schanden
 Ô Vreemd! ô diep geheim! ô zeldzaam wonder werk!
 Waer valt, ô lieve God! het zaed van uwe Kerk!
 Hoe moet aen alle kant de goede Jacob lyden?
 Hoe moet hy in den geest en met den vleesche stryden!
 Ach! schier al wat de Man hier op der aerden ziet,
 Is als een staeg, gevolg, een keeten van verdriet.

Dan

(a) Gen. 35: 20. (b) Gen. 35: 12. (c) Gen. 35: 28.

(d) Gen. 38: 10, 12. (e) Gen. 38: 24.

Dan't leed valt niet alleen ontrent zyn oudste Zoonen;
 Maar op de jongste zelfs die by den Vader wonen.
 Ach! Joseph zyn vermaek, die werd eilaas verkogt! (a)
 En Jacob even doen een bloedig kleed gebrogd;
 Een kleed dat Joseph droeg, ten eind' hy mogte weten,
 Dat van een grouzaam beest de Jongman is verbeterd:
 Daartreurt, en klaagt en kermt daar weent de goede Man
 Als die geen vreugde meer, geen troost ontfangen kan.
 Siet wat een diepen kolk is in der menschen zaken!
 Wy staan in eenig ding onzeker wat te maken;
 Wy treuren menigmaal, of zyn geheel beschroomd,
 Om iet dat niet en is, of nog ten besten koomt.
 O Seete tortel Duif laat uwen Schepper werken,
 Gy zult ter rechter tyd zyn wit en einde merken,
 Gy zult, of in den druk, of naar een korte pyn,
 Vol troost en herten lust, vol heil en vreugde zyn.
 't Is Jacob zoo gebeurt, die hadde lange dagen,
 Gezucht in zyn gemoed, en bitter leed gedragen,
 En dat vermits hy meent dat Joseph is gedood,
 En Joseph even zelfs die spyst hem in der nood;
 Die is tot grooten eer, en hoogen staat verheven;
 Dog moet een langen wyl in angsten schande leven: (c)
 Hy dient eerst als een slaaf, en dat mer alle vlyt,
 Hy leed gelyk een boef, en vry geen korten tyd;
 Want als een dertel Wyf hem niet en kan bewegen,
 Om tegen alle recht onkuische lust te plegen,
 Soo word hy als een gult gevangen weg geleid;
 Maar God heeft uit den smaad hem eere toe bereid:
 Dies als een Hoveling den Koning quam te zeggen, (e)
 Dat Joseph middel wist om droomen uit te leggen,
 Soo is den Jongeling ten lesten vry geraakt.
 En door het gantsche Ryk een magtig Vorst gemaakt.
 Maar Jacob onder dies door hongers nood gedreven,
 En kan in zyn gewest niet langer blyven leven,
 Zend naar Ægypten toe, en krygt daar weder brood,
 Maar lyd al wederom een onverwagte stoot.

R r

Voor

(a) Genes. 37: 23, 31. (b) Genes. 42: en 43. (c) Genes. 41: 5
 (d) Genes. 39: 20, (e) Genes. 41: 12.

Voor 't graan, dat hy bekomt, blyfthemeen Zoon gevangen
Dat brengt van nieuwen aan hem tranen op de wangen, (a)

Maar dat hem meest verdriet, en doet de grootste pyn,
Is, dat hy wagen moet den lieven Benjamyn,
Zyns Rachels laatste pand; maar ziet, ten aller lesten,
Verandert dit verdriet, en vry ten aller besten,

Hy ziet dat Joseph leeft, hy ziet 't met vermaak, (b)
En 't is aan zyn gemoed een onverwagte zaak,
Een ooit gedachte vreugd, het doet hem weder leven,
Dat God zoo waarden pand hem weder heeft gegeven,

Een pand dat hy tot troost ten lesten toe gebruikt; (c)
Want Joseph is de Man die hem zyn oogen luikt.
Dag eer de leste snik zyn leden heeft bewoogen,

Zoo is hy door den Geest als buiten hem getoogen:
Een ziel die uit het vleesch nu vaardig is te gaan,

Trekt dikmaal, eerze reift, een Hemels wezen aan.
Hy spreekt een diep geheim, van wonder hooge zaken, (d)
Daar geen onheiligh brein ooit toe en kan genaken;

Hy spreekt van zynen Zoon, en zyn geheele stam,
Als of hy uit den raad van God den Schepper quam:

Hy zeid met vollen mond wat ieder zal geschieden,
En wie dat onder hen ten lesten zal gebieden,

En wie te zyner tyd zal brengen aan den dag,
Dat in den Hemel zelfs als nog verzegelt lag.

Hy zeid dat voor gewis de Scilo staat te komen,
Als Juda zynen staf zal werden af genomen:

Dit stelt hy wonder vast, en heeft in zyn gemoet,
Te midden in de dood, den Levens Vorst gegroet.

Als Jacob was geruſt, en dat zyn koude wangen,
Verschiepen hare verw, als van de dood bevangen,

Ziet Joseph, die ontrent zyn ouden Vader stond, (e)
Die viel hem om den hals, en kust hem aande mond;

En stort 'er tranen op Daar reift een droevig klagen,
En duurt met stagen rou tot tienmaal zeven dagen;

Het lichaam werd gezalft, en in het graf gebragt,
Daar Lea was geleid, en haren Schepper wagt.

Dit

(a) Genes. 42: 4. (b) Genes. 46: 28, 29. (c) Genes. 50: 1.
(d) Genes. 49: 1, 2. &c. (e) Genes. 50: 1, 2, 3.

Dit was zyn laafte Wil, Het is van ouden tyden,
 Dat als getrouwde Mans en Vrouwen overlyden,
 Men dan het echte paar gaat leggen nevens een;
 Gemeenschap in het bed, gemeenschap in het been,
 De Zoonen onder dies die Jacob heeft verworven,
 Zyn niet alleen bedroeft, vermits hy was gestorven;
 Maar ieder is beducht, dat Joseph nu ter tyd,
 Sal halen aan den dag zyn lang geleden spyt.
 Dat Joseph haar geweld, haar, list en snoode streken.
 Van 's Vaders macht bevryt, aan hen zal komen wreken,
 Maar neen, de stille ziel en had 't noit gedacht,
 Syn leed is over lang begraven in der nacht.
 Hy spreekt zyn Broeders aan hy troost haar droefve zin-
 Hy toont dat hy zyn hert heeft leeren overwinnen (a)
 Hy toont dat zyn gemoed bezit een reinen geest,
 Geen mensch en vrees 'een mens, die God van herte vreest
 Syn Woord dat is een Wet: En al zyn gantsche dagen
 En weet nooit eenig mensch van zyn bedryf te klagen,
 Aan wraak word niet gedacht; een ieder is geruft,
 En leeft zyn dagen of in enkel herten lust.
 Maar, na te zyner tyd, de Koning is gestorven,
 Aan wien dat Israel zyn voor recht had verworven,
 En dat ook Joseph zelft uit vleesch en wereld scheid,
 Doen werden al het volk veel lasten op geleid.
 De weldaad die het Ryk door Joseph had genooten, (b)
 Is ieder een ontgaan, en uit den zin geschooten,
 Is in een korten stond begraven in der nagt,
 En om zoo grooten Vorst en werd niet meer gedacht.
 De gunst, waar by het volk aan iemand is verbonden.
 Verdwynt, men weet niet hoe, en al in korte stonden,
 En daar en is geen ding dat zoo in haasten sterft,
 Als weldaad in een Staat van eenig mensch verwerft,
 Soo haast als Abrams zaad zeer aan begon te waslen (c)
 Soo vind de Koning goed op hen te laten passen,
 Hy schikt hun dringers toe, die met een harden dwang
 Haar dryven tot het werk geheele dagen lang.

Zy moeten harden steen en roode tichels bakken, (a)
 Met zweet en stige pyn, met duizend ongemakken,
 En zoo haar vol gemaal niet op en is gemaakt,
 't Is zeker dat hun druk en harde stoffe naakt.
 Maar hoe dat Israëel werd felder aangedrongen,
 En tot den harden dienst door enkel kracht gedwongen,
 Hoe dat het vruchtbaar volk maardeste beter groeit,
 Gelyk een jeugdig kruid wanneer het word gesnoeit.
 De Prins dan om het volk den aan was te beletten,
 Gaat in zyn wreed gemoet, en maakt gestrengewetten,
 Hy wil dat over al het mannelyk geslacht,
 Ook van den eersten dag zal werden om gebracht:
 Hy wil dat over al te midden in het baren,
 Al wat een man gelykt zal in het duister varen, (b)
 En dat een aardig kind zal werden uyt gebluft,
 Ook eer het even zelfs de Moeder heeft gekuft.
 Soo haast het wreed bevel is uyt het Hof gekomen,
 Soo is gantsch Israël met droefheid in genomen,
 Een ieder heeft een schrik van zoo een fel gebod,
 En zucht in zyn gemoed en vlucht tot zynen God,
 En die het al door ziet, die alles kan bemerken,
 De Vader zynes Volks en Hoeder zynen Kerken,
 Siet van den Hemel af, wat Israël geschiet,
 En zend een deftig Man; een troost in haar verdriet.
 God heeft in dezen nood hun Mozes toe gezonden, (c)
 Maar ziet! dien eigen tyd, al weder nieuwe wonden,
 Hy met zyn eigen volk vervaalt in hoog geschil,
 Dewyl geen mensch en vat des Heeren regten wil.
 Juist zoo wanneer de zon komt op der aarden schynen,
 En gaat dan menigmaal al weder eens verdwynen,
 Vermits een zwarte wolk op hare stralen dryft,
 Soo datze zonder glans en in het duister blyft:
 Soo gaat 't Israël. De Man ging henen dwalen, (d)
 En schuilt een langen tyd in onbekende palen.
 Tot God hem wederom als van den slaap verwekt,
 En met zyn eigen hand tot in Egypten trekt.

Daar

Daar komt hy wederom, en Aron daar beneven, (a)
 Die hem tor zyn behulp als taal-man is gegeven:
 Maar schoon hy magtig is, en groote zaken doet,
 Nog blyft des Heeren Volk in druk en tegenspoed,
 Want schoon Ægypten-land lyd honderd vreemde plagen,
 Ach! Jacob even zelf die heeft 'er in te dragen; (b)
 Want als de wreede Vorst des Heeren straffe voelt,
 Soo is 't dat hy aan hem zyn gramme zinnen koelt.
 Hy laat in meerder ernst op hare zaken merken,
 Lij dryftse felder aan, en doetze langer werken;
 Hy plaagtze dag aan dag met zoo een vinnig hert,
 Dat schier al wat 'er is zyn leven moede werd.
 Maar als de gantsche schaar nu meint verlost te wezen, (c)
 Doen is 'er boven al een zwaren druk gerezen;
 Want Pharo trekt hen na met al zyn gantsche magt,
 Soo dat, eilaas! het volk als in den angst versmagt.
 Van vooren is de zee, op beide zyden bergen! (d)
 Van agter komt een Heir hen slag en oorlog vergen,
 En dreigt het gantsche rot als met een wisse dood,
 Daar is gantsch Israel als in den lesten nood,
 Maar God, die zynen troost veel dan eerst plag te geven,
 Als alle menschen hulp schynt weg te zyn gedreven,
 Bestraft het woeste meir, en ziet! het water scheurt
 De vreugd komt menigmaal wanneer een ieder treurt.
 Het leger vond behulp te midden in de baren,
 Die nu aan Israel gelyk als muuren waren;
 Maar als hen Pharo volgt tot in het holste diep, (e)
 Doen zag hy dat de zee zyn paarden over liep;
 Syn wagens heenen dreef, de frissche ruiters zonken,
 En ook den Koning zelfs is in der haast verdronken,
 Daar leid de groote magt gessingert aan de strand,
 Door anders geen behulp als Godes regter hand.
 Daar juigt des Heeren Volk met groote vreugd bevangen,
 Daar hoort men anders niet als spel en lofgezangen, (f)
 Daar zingt de Jongheid na het lied van Mirriam,
 Daar uit een dankbaar hert tot in den Hemel klaim.

R r 3

Maar

(a) Exod. 4: 14. (b) Exod. 5: 7. (c) Exod. 14: 5. (d) Exod.
 14: 9, 10. (e) Exod. 14: 28, 29. (f) Exod. 15, 1.

Maar schier en is het heir niet uit 'er zee gekomen, (a)
 Men heeft van stonden aan geen water meer vernomen,
 Men vind geen klaare beek, geen aangename drank,
 Men vind naau eenig vocht geheele dagen lank.
 Of, schoon men water kreeg! ontrent de zure beeken,
 Die uit den wrangen grond van Mara komen leeken,
 Soo heeft 't dog een smaak gelyk als enkel gal, (b)
 Siet daar al wederom een droevig ongeval.
 Maar God die Jacob proeft, en niet en wil bederven,
 Die laat het treurig volk al weder troost verwerven
 De goede Moses helpt, en maakt een zoeten stroom,
 Alleen maar door behulp van eenen zoeten boom.
 En dit is naau geschied, zy komen Moser tergen, (c)
 Sy komen aan den Man een vette tafel vergen:
 Egypten: zeid het volk, daar was een vrugtbaar land,
 Daar in men visch en vleesch, en alle lusten vand, (d)
 Egypten schoon priëel, vol allerhanden vrugten, (e)
 Wat ging ons dwazen aan van u te willen vlugten,
 Gy zyt een lustig Hof; een vette klaver wei,
 Maar ziet in dit geweest en is maar enkel hei,
 En niet als dorren halm. Ach! hadden wy gebleven,
 Daar wy in overvloed en vreugde mogten leven!
 Het is voorwaar een dwaas die uit zyn plaatze treet,
 En kiest een ander land, eer hy een beter weet.
 Dus gaat het grillig volk by wylen gantsche dagen,
 Nu God om haar bejag, dan haren leider vragen:
 Haar stemme word verhoort, zy krygen haren eisch,
 Den dauw die geeft haar brood, den regen edel vleisch.
 Het Mann' komt uit de lucht, en over hun gezegen,
 Tot in de bosschen zelfs, en midden op de wegen, (f)
 Het wilt braat komt hun t'huis, en waar, zich iemant zet,
 Daar vangt hy voor zyn deur, de quakkels zonder net.
 Hier mogt een Heilig Man, ten Hemel op getoogen,
 Gaan roepen tot den Heer uit alle zyn vermogen,
 En zeggen, nademaal zyn hert ten vollen merkt,
 Hoe wonder Godes hand hier in gedurig werkt:
 O God!

(a) Exod. 15: 22. (b) Exod. 15: 23. (c) Exod. 26: 2, 3. (d) Num. 12.
 (e) Psalm 78: 24; 27. (f) Exod. 16: 12; 14.

o God! schoon gy ons leid door wonder dorre wegen,
Daar niet als enkel zand, en klingen zyn gelegen:

Al moeten wy met angst en ongewapend gaan,
Daar slaag een magtig heir ons dreigt te zullen slaan,
Al komt de woeste zee ons zwakke zinnen tergen,
En steigert over hoop gelyk de groote bergen,

Als is 't dat ons vergift en slangen zwadder quelt,
En dat ons door het vier het gantsche lichaam zwelt;
Wy zullen evenwel, wy kunnen niet bederven,
Nadien wy 's Hemels Brood door uwe gunst verwerven.

o Geeft ons, lieve God! U Woord dat Edel Mann',
Tot ons zal eigen zyn het Hemels Canaân.

Maar wat is van de mensch! Siet hoe de lieden woelen,
Sy kunnen in het stof den Hemel niet gevoelen,

Haar keel dat is een wolf, haar lust een rechte vraat; (a)

Sy krygen ja de walg van enkel honing raad,
Van enkel Hemels brood, des Heeren ryke gaven,
En weten haren buik, haar geesten niet te laven.

Dat vet Egypten-land, die koop en ryke grond,

Die speelt haar om het hert, en leid haar in de mond,

Die doet hen even slag, als met geheele krachten,

Haar wenden van den Heer, en op haar lusten achten,

So qualyk wil het yleesch hem voegen na de baan,

Die God het eeuw'g Licht ons hier gelast te gaan.

(Siet! straks al weder dorst, ook in het lekker eten, (b)

Sy hebben Godes Heil al wederom vergeten,

En nog terwyl het volk verwondert stond en keek,

Siet uit een harde klip ontsprong een gantsche beek. (c)

Hoe liefst God Jacobs volk! haar ovens zyn de wolken,

De rotzen even zelfs haar koele water kolken,

Haar kelders voordien drank, ten dienste van 't gemeen.

Daar quam een magtig vogt gebortelt uit een steen,

Gefchooten uit een rotz' het schynt dat harde keyen,

De lieden hulde doen, en al den leger vleyen:

In voegen dat het vee met volle monde dronk,

Terwyl het zulver nat als uit de modder spronk.

R r 4

Maar

(a) Numr. 12: 4. (b) Exod. 11: 3, 4, 5. (c) Exod. 17: 6.
Numr. 20 11.

Maar schoon of Godes hand zoo veel beroemde daden,
 Vol krachten, hoog beleid, vol gunste, vol genaden,
 Aan Jacob had getoont; Eylaas! het grillig rot,
 Dat maakt een gulden kalf en noemt 't haren God. (a)
 Waar heen ellendig volk? waar zyt gy dog geweken!
 Van waar zoo quaden slag, en zoo verkeerde streken?
 Waar is doch nu ter tyd, waar is des Heeren Kerk?
 Gy laat den waren God, en viert u handen werk.
 Daar komt de groote Man van boven na beneden,
 Daar komt hy van den berg tot aan den leger treden,
 Hy brengt de Tafel met, als zegels van het Bond, (b)
 Die aan zyn liefstal Volk de Schepper heeft geïont.
 Hy ziet de losse Jeugd daar in het groene danffen,
 Hy ziet het gulde Kalf geëiert met rooze kranffen, (a)
 Hy gooit de Tafel wech, eer hy die vorder droeg,
 Vermits een yver-vier hem in den boezem sloeg.
 Daar leid het wonder stuk, daar leid het heengedreven,
 Daar God met eigen hand zyn Wet heeft in geschreven;
 Daar word ook Aron zelfs ten hardsten over haalt,
 Vermits hy met den hoop van God is afgedwaalt,
 Daar laat hy straks het kalf tot stof en aschen branden, (d)
 En 't word tot menschen drank, en al tot harer schanden,
 Als of hy zeggen wou: Dat gy noemt uwen God,
 Word hier tot enkel drek, en dat tot uwer spot.
 Noch is 't niet genoeg, drie duizend kloeke Mannen, (c)
 Die worden aan getast en door het zweerd verbannen,
 Gessingert over hoop. Siet wat een droevig werk!
 Siet in hoe grooten druk vervalt de gantsche Kerk!
 Noch laat de goede God zich wederom genaken,
 En laat een nieuw Verbond en nieuwe Tafel maken;
 Hy troost het droevig Volk en neemt het wederaan,
 En stelt door Moses vast, hem by te zullen staan;
 Te dryven uit het land de rauwe lebuzyters, (f)
 Te jagen uit haar erf de snoode Cananyters,
 En menig ander volk. mits dat zyn reine Wet,
 Hun zy een stage peil, en blyve vast gezet.

De

(a) Exod. 32: 1. Deut. 9: 11. (b) Exod. 32: 15, 16. (c) Exod. 32: 10.
 Deut. 5: 17. (d) Exod. 32: 20. (e) Exod. 32: 27, 28. (f) Exod. 34: 11.

De tyd doet haren gang, de rappe jonge lieden (e)
 Die gaan in grooten ernst de vette kust bespieden,
 En keeren weder t'huis; en weten tot den grond,
 Hoe dat het binnen 's lands en op de gronden stond.
 Sy brengen aan het Volk zoo gulle wyngaard vruchten,
 Dat onder haren last ook jonge Mannen zuchten;
 De klokste van het Heir, zyn bezig met hun tween,
 Met eenen druiven tak met eenen tros alleen.
 Sy brengen vygen met, en appels van granaten,
 Maar al dat aardig fruit en mogt hen geenzins baten;
 Het gantsche Leger milt, en 't Heir is op den loop,
 Om wie hen tegen is te storten over hoop.
 Zy schrikken voor het Land en al de vaste steden,
 Zy vreezen voor het volk en hare grove leden;
 En daar en komt niet eens in haar verdraait gepeis,
 Wat God ook heeft gedaan op zoo een lange reis.
 En schoon of Caleb riep: De steden zyn te winnen, (c)
 Laat ons maar slechts het werk in Godes Naam beginnen.
 Daar is geen lust, eylaas! daar is geen zeggen aan,
 Men vind geen handen meer genegen om te slaan.
 Men leid hen na de dood, gelyk de lieden meenen, (d)
 Zy vallen Caleb aan, en goyen harde steenen;
 De goede Josua en word niet meer gespaart,
 Maar is in dit gevaar door Godes hand bewaart.
 Straks word 'er op het Heir een vonnis uit gesproken,
 Dat haren overmoed ten vollen heeft gebrooken,
 Wie meer als twintig jaar van zyne dagen telt,
 Die zal tot enkel mis verteeren op het veld:
 Die zal (dit was de vloek) hier aan der heiden sterven,
 En nu of nimmermeer de vetten grond verwerven,
 De Zoone Nun alleen, en Caleb boven dien, (e)
 Is by God toe gestaan het Land te mogen zien.
 Daar treuren over luid, daar weenen alle Mannen,
 Van hoope nu berooft, en uit het land gebannen;
 En straks daar op zoo volgt de pest, en harde sryd, (f)
 En niet als staag verderf, en niet als droeyen tyd.

R r 5

De

(a) Num. 12: 2, 3. (b) Num: 23: 24. (c) Num. 14: 6, 7. (d) Num. 14: 3.
 (e) Num, 14: 30: (f) Nnm: 14: 35, 36.

De stoute Korag muit en Dathan daar beneven, (a)
 Door haat door zwarten nyd, door eerzucht aangedreven
 Abiram komt 'er by en dringt geweldig aan,
 Zy willen Priesters zyn, en voor den Heere staan.
 Twee hondert vyftig man, als luiden van vermoogen,
 Zyn tegen Godes erf geweldig op getoogen;
 Daar staat het gantsche volk in wonder groot gevaar,
 Maar 't word in korten stond des Heeren magt gewaar.
 Het aardryk doet hem op tot aan de diepste gronden, (b)
 En Korags gantsch gezin is in der haast verslonden,
 Zyn huis leid over hoop, zyn tente neer gedrukt,
 En hy werd in der haast in duister weg gerukt.
 Maar schoon of al het volk aanziet de zware plagen, (c)
 Die Dathans grillig rot gedwongen is te dragen,
 't En word nog evenwel niet buigzaam in den geest;
 Zoo dat het even doen den Heere niet en vrees.
 Het gaat op Moses aan, als met de gantsche leden,
 Het smaadt op zyn beleid, niet onbeschofte reden,
 Het zeid met vollen mond, dat hy uit wrangen aard,
 Het zaad van Abraham in geen en deel en spaart.
 God ziet den handel aan met gramschap aan gesteken,
 En gaat door zeldzaam vier zyn Dienaars onregt wreken,
 Daar rees een heete gloet die op den leger quam,
 En in een korten stond veel duizend menschen nam,
 God zeid hem boven dat: Ontrekt u van de scharen,
 Ik wil aan dezen hoop myn krachten openbaren:
 En plagen al het Heir met diuk en ongeval,
 Zoo dat 'er niet een mensch hun overblyven zal.
 Maar Aron, op den raad door Moses hem gegeven, (d)
 Heeft met een zoeten reuk de plagen weg gedreven:
 En God met een verzoent. De kragt van haar gebed:
 Die heeft het snel bederf en haastig vier belet;
 De brand is uitgebluft: Daar komen blyde dagen;
 Want Arad word gevelt en zyne magt geslagen;
 Het vrugtbaar Canaân, dat in het zuiden lag,
 Is in der haast verheert, en schier met eenen slag.
 Daar

(a) Numer. 16: 1, 2. (b) Numer. 16: 31. (c) Numer. 16: 35.
 (d) Numer. 16: 47.

Daar trekt het leger op, maar t'wyl de lieden reizen,
En op haar eersten staat en op Ægypten peizen;

Beginnen nieuw geklag en reden zonder slot,

Zy grollen op een nieuw en morren tegen God.

Ziet wat een vreemt gewoel, en wateen zeldzaam leven! (a)

Wy doen schier anders niet al gins en weder zweven,

Wy doolen even staag, al zyn wy byster zwak,

Wy spillen onze Jeugd, in druk en ongemak.

Ziet wat een slappe kost wy op den tocht gebruiken?

Wat kan een quakkel zyn voor onze grage buiken?

Wat geeft men aan het volk het labbe zoete Mann?

Dat ons geen rechte kracht, of herte geven kan?

ô! Die eens wederom Ægypten mogt betreden,

Om daar van edel graan ons brood te mogen kneden.

Dat heeft eerst kruimen in, en pit, en regte keeft,

En kan in vollen maat verquikken onzen geest,

Het was een groot vermaak aan onze jonge gasten,

Doen zy eens in het vet tot hare kneukels tasten,

En hadden volle lust van schaap en osen-vleisch;

En gaven even staag den buik haar vollen eisch.

Waar is de goede tyd, en alle vreugd gevaren?

ô! Dat wy nog een reis zoo wel gezeten waren!

Wel op dan, Abrams zaad, waar toe hier lang gedraait?

't Is beter eens gekeert, als even staag gedwaalt.

God hoort den nortschen vrok en zend daar heete Slangen,

Die met een digten krol haar om de leden hangen,

Die schieten haar vergift tot aan het innig bloed,

Zoo dat in korten stond de ziele ruimen moet.

Hier komt een Herders Kind getreden aan der Heiden,

En gaat met bly gemoed zyn teere schapen weiden;

En t'wyl het uit de borst een aardig deuntjen zingt,

Zoo voelt het dat een slang hem om de leden springt.

Daar is een Jeugdig paar in stille vreugd gezeten,

En, eer het iemand weet, zoo word 'er een gebeten,

Daar zet een jonge Maagd haar in het jeugdig kruit,

En waarze bloemen zoekt daar komt een adder uit.

De Vrysters zyn gequetst, de Vrouwen krygen wonden,

Of in haar zachte borst, of aan haar teere monden,

En menig wakker Man ontfangt een fellen beet,
 Terwyl hy legt en slaapt, of aan zyn tafel eet.
 Daar hoort men droef gekerm door alden Leger ryzen,
 Een ieder zoekt den Heer zyn smerten aan te wyzen,
 En God verhoort het Volk, en even met 'er daad,
 Vertoont haar zyne gunst en schaft haargoeden raad. (a)
 Hy laat, in korten stond. de zieken troost genieten,
 Hy laat van zynen knecht een slang van koper gieten,

Die word om hoog geregt te midden op het velt,
 Ten goede van het Volk dat gift van adders quelt.
 En wie het dier bezag, hoe krank zy mochten wezen,
 Die was van zyn verdriet van stonden aan genezen. (kruit:
 Men nam geen mensche hulp, geen drank of heilzaam
 De slang maar eens gezien die joeg de zwadder uit.
 Wat dient 'er meer verhaalt! Gehèele veertig jaren,
 Syn aan des Heeren Volk met doolen weg gevaren:
 En eer hy oit zyn erf ten vollen hebben kan.
 Soo valt 'er op den weg zes hondert duizendt Man.
 't Is gantsch een nieu geslagt, zeer weinig uit genomen,
 Aan wien het is vergunt in Canaân te komen;
 (a) Numer. 21, 8. He

De reſte die verſmelt door veelerlei verdriet,
 Eer dat het immermeer het goede land geniet.
 De leiders even zelfs, die God hun had gegeven,
 Syn alle weg gerukt, en op de reis gebleven,
 De goede Mirriâm, de Priester Aron ſterf. (a)
 Eer dat hy oit een voet in Canaân verwerf:
 De groote Mozes zelfs. hoe zeer hy heeft gebeden, (b)
 En mogt de vette grond zyn leven noit betreden;
 Niet deilen aan het Volk; hy kreeg een ander lot,
 Hy leid zyn leven af, en gaat tot zynen God.
 Maar wat gezwinde pen zal na den eiſch verhalen,
 Het lyden van de Kerk. en haar geſtrengte qualen?
 En wat een ſtaag verdriet dat om haar heeft gezwijert;
 Terwyl des Heeren Volk door Regters is beſtiert,
 Door ziet het gantsch beleid, na weinig blyde dagen,
 Soo ryzen over hand al weder harde ilagen,
 Als is 't zomtyds ruſt, 't is voor een kleine tyd,
 Want ſtraks zo ryſt 'er twiſt, en weder nieuwe ſtryd.
 Want na het grillig Volk van God is af getreden, (c)
 En Aſtarot geviert, en Baſim aan gebeden;
 Soo treft haar wederom des Heeren ſelle ſtraf, (d)
 Die haar aan Midiân als ſlaven over gaf,
 Ô Hard! ô zondig Volk! ô Godes diep ontfermen!
 Hy laat het woefte land al wederom beſchermen!
 Daar ryſt een Samſon op. een Jephth' of Gideôn, (e)
 Die jaagt de nevels weg, gelyk een helle zon.
 Dit is een vaſte wet. de zonden met de plagen,
 Die gaan al over hand, en op gezette dagen:
 Als d'een haar loop begint, daar is geentwyffel aan,
 De tweede komt 'er by, en geeft haar op de baan.
 Maar onder dit verdriet, en veelerhande plagen,
 Daar mede Godes Volk gedurig is geſlagen?
 Soo heeft hy menigmaal vernient zyn Heilig Bond,
 By hem al vaſt gezet ook eer de wereld ſtond.
 't Is driemaal hondert jaar dat Moſes is geſcheiden,
 En dat de Zoone Nun den Leger quam te leiden.

Siet

(a) Num. 21. 1. (b) Num. 20, 28 (c) Deur. 34, 5. (d) Jud. 2, 13a
 (e) Judic. 6, 1, 6-12. 1 Sam. 2, 12.

Siet Eli regt het volk, een al te zachten man,
 Die in zyn eigen huis geen regel houden kan.
 Gods Offer werd besmet, zyn Heiligdom geschonden,
 Zoo buiten alle tucht, zoo los en ongebonden,
 Is Elys stout gezin; maar ziet een droeven dag, (a)
 Gods yver roeit het uit. en el op eenen dag.
 Maar dat nog harder treft, het leger word geslagen,
 De Bond-kist even zelfs ten buite weg gedragen,
 Gestelt in Dagon's Huis, en alsze weder quam, (b)
 Doen was het dat de dood veel duizent menschen nam.
 Ontrent dien eigen tyd is Samuel gekomen, (c)
 En door het gantsche land als Regter aan genomen,
 Maar slegts voor zynen tyd; want als hy wierd bedaat,
 En hebben aan het volk zyn kinders niet behaagt (d)
 Daar ging doen Jacobs zaad zyn eerste stand verliezen,
 Het wil een hooger Vorst, een eigen Prins verkiezen,
 Het wenscht te zyn bestiert door Konings edel bloed,
 Gelyk het meeste volk door al de wereld doet.
 En ziet op dit verzoek wierd Saul uit gekooren, (e)
 Maar heeft al wederom het Rykeerlang verlooren; (f)
 Zoo dat ookeer hy stierf, tot Vorst gezegent were, (g)
 De Zoon van Isai, een Man na Godes hert. (h)
 Maar ik en zeide niet, al had ik duizend tongen,
 Hoe dat de ware Kerk in David is besprongen,
 En wat zieh over al voor onheil heeft verroont,
 Eer dat hy na den eisch ten vollen is gekroont.
 Men zag hem even staag aan alle kanten tergen,
 Gelyk een vluchtig hert, of veldhoen op de bergen;
 Maar efter heeft de Man, als met een vollen lust,
 Den Bruidegom gezien, en in den geest gekust, (i)
 Den Bruidegom omhelt, den Bruidegom gezongen, (k)
 Dog meest als zyn gemoed in engte was gedrongen,
 Dan scheen het dat de Vorst tot in den Hemel rees,
 En schier als met 'er hand den grooten Herder wees.
 Maar

(a) 1 Sam. 4: 10, 11, (b) 1 Sam. 6: 19. (c) 1 Sam. 7: 3. (d) 1 Sam.
 3: 4. (e) 1 Sam. 10: 11. (f) 1 Sam. 13. 14. (g) 1 Sam. 15: 23. (h)
 1 Sam. 16: 13. 1 Sam. 13: 26. (i) Psalm 2: 12. (k) Psalm 45: 9.

Maar na dien vroomen Held is Salomon gekomen.
 En heeft van al het Ryk den Scepter aan genomen.(a)
 Een Vorst van hoogen geest, en wonder diep verstand,
 Hoedanig dat men nooit in menschen brein en vand.
 Die heeft in zyn gemoed een Heilig Vier gedreven,
 En met de gantsche ziel tot zynen God verheven.
 Gezongen voor den Heer, een Hoog een wonder Lied;
 Daar in men zyne Bruid in haar gedaante ziet.
 Wel op, o Vrienden op, komt brengt hier reiner ooren,
 Als die naar ydel jok en aardsche dingen hooren,
 Komt ziet hier hoe de Bruid by wylen is bedugt,
 En hoe haar brandig hert in waren yver zugt,
 En hoe de Bruidegom met poozen is verborgen,
 En hem niet vinden kan tot aan den ligten morgen.
 En hoe de droeve Bruid dan hare klagten doet,
 En hoe de Bruidegom haar wederom begroet.

*Wie geen liefde noch en voelt,
 Liefde, die den Geest verwekt,
 Maar noch in der aarden woelt,
 En daar heen de zinnen strekt;
 Wat is 't, schoon hy 't ooge went;
 Op dit Hoog, en Heilig Lied!
 Wie geen liefde noch en kent,
 Die en kent haar tale niet.*

B R U I

BRUILOFTS-GEDICHT

O P H E T

G E E S T E L Y K

H O U W E L Y K

U I T H E T

H O O G E - L I E D

S A L O M O N S.

MYn flauwe ziel verlangt . om door het jonstig kussen ,
 Van mynen Bruidegom , haar brand te mogen blussen ,
 Ach ! dat ik in den Geest zyn liefde voelen mocht ,
 Zoo had ik in der daad al wat ik immer zocht .
 U gunste , weerde Vriend , gaat alle zoet te boven ,
 En wat 'er immers wies in alle Konings Hoven !
 U vriendschap overtreft den aller besten wyn ,
 Die van een gulle rank oit kan gelezen zyn .
 De reuk van uwe zalf verquikt benaude zinnen ,
 Zoo dat u Sions Volk , en al haar Dochters minnen ;
 Zoo dat gy aangezocht , en hoog geprezen werd ,
 Van al die Maagden zyn . en van een zuiver hert ,
 Och ! wat ik bidden mag , wilt my tot uwaarts trekken ,
 Dat zal myn trage ziel tot uwen dienst verwekken ;
 Dan zal ik veerdig zyn . daar gy in vrede rust ,
 En vinden even daar myn vollen herten lust
 o Troost van myn gemoed ! wilt gy my slechts geleiden ,
 Daar gy voor uwe Bruid u kamers doet bereiden ;
 Zoo word ik vry gestelt , van druk , en ongeval ,
 En wil ook uwen lof gaan melden over al ;

En

En wil ook uwen troost, die wy met groot verlangen,
 Tot in het diepste merg door uwen Geest ontfangen,
 Vertellen aen het volk, en brengen aen den dag,
 Waar uit men uwe gunst en liefde kennen mag
 Hoort Maegden, die bewoont de grasbegaefde vlekken,
 Daer zich Jerusaleem komt in de leegte strekken,
 Al ben ik zwart bekleet, gelyk ik heden toon,
 Myn wezen evenwel dat is inwendig schoon;
 Of ik een tente schyn van rauwe Kedaryten,
 Noch is myn helle glants als Salomons tapyten:
 Al schyn ik wonder bruin, ei zeg; wat leid 'er aen?
 Een heete zonne schyn die heeft 't my gedaen.
 De kinders, die wel eer myn Moeder plag te voeden,
 Zyn tegen my gestoort, ik moest den wyngaerd hoeden,
 Die was my toe vertrouwt en dier genoeg belast,
 Ik heb 'er evenwel maer weinig op gepast.
 Doch gy myn hertzens troost zeg waer ukudden weiden,
 En waer gy zult het vee ontrent den middag leiden.
 Waerom zal ik alleen myn hutte neder slaen,
 En buiten u bedryf by looze vrienden gaen?
 Indien gy niet en weet, ô schoonste vande Wyven, (a)
 Waer dat gy na den eisch u kudde hebt te dryven,
 Soo neemt het zeker spoor van myne schapen waer,
 En weid tot u gemak u teere geiten daer?
 Vriendinne wel te recht werd uwe glans geleden,
 Met Pharos ruitery, daer van de Vorsten spreken,
 Of met het schoon karos, daer op de Koning ryd,
 Hoedanig noit en was in al den ouden tyd.
 Ik zie u zoet, gelaat, u roos gelyke wangen,
 Geziert aen alle kant met wonder schoone spangen;
 Met peerels boven dat, die met een ryken glants,
 Omvangen uwen hals, gelyk een stage krans.
 Wy zullen t'zyner tyd vergieren uwe leden,
 En toonen uwe glans in Sions hooge steden;
 Wy zullen u verzien met allerlei gieraed,
 Gelyk de frissche Jeugd op hare feesten gaet:

S s

Terwyl

Terwyl de Bruidegom aen tafel is gezeten, (a)
 En ziet daer met vermaek zyn lieve Vrienden eten,
 Zoo geeft myn Narden-zalf een wonder zoetelucht;
 Waer door de bange pen uit myn gewrichte vlucht.
 Gelyk de Myrrhe werkt wanneer die is gebonden;
 En in een dichten tros te zamen op gewonden,
 En aen myn borst geleid, en my tot reuke dient,
 Zoo is aen myn gemoed de guist van mynen Vriend:
 Zyn wezen is gelyk de gulle wyngaert ranken,
 Waerom dat Engedi den reere plag te danken;
 Zyn wezen is gelyk als Cypris edel kruid,
 Het zoetste dat men vind, of aen der heiden spruit.
 Komt hier, Vriendinne kom, en wilt u schoonheid toe-
 De stralen uw's gezicht zyn enkel duiven dogen, (gen, (b)
 Haer glans is aengenaem, en wonder lief getal,
 Zoo dat ik myn vermaek daer eeuwig vinden zal.
 Schoon zy dy, waerde Vriend, schoon zy dy myn bemin-
 De schoonste die ik weet, of op der aerden vinde, (de, (c)
 Schoon zy dy, waerde Vriend, en uitermaten zoet,
 Zoo dat in u bestaat de lust van myn gemoed
 Ons leger is geciert met alle groene kruiden,
 Die aen ons reine min, een stage Jeugd beduiden,
 Ons Huis staet wonder vast, met Cedere op gebout.
 En onze Galery van schoon Cypressen hout.
 Ik ben een schoone roos, van Zaron her gekomen, (d)
 En luister van den hof, een Prince van de bloemen,
 Een edel aerd gewas dat in de dalen groeit;
 En eeuwig jeugdig staet, en zonder einde bloeid,
 En gy, ô waerde Bruid! een lely vergeleken,
 Staet in een dorren grond daer u de doorens steken:
 Maer des al niet te-min u glants zal niet vergaen,
 Gy blyft 'er ongeschend, en vast gewortelt staen.
 Gelyk een schoone boom, met vruchten over laden, (e)
 Staat by het wld gewas en aen de dorre paden,
 Soo is myn waarde vriend ontrent de steedsche Jeugd.
 Dies is zyn aerdig loof myns hertens grootste vreugd,

Zyn

(a) De Kerke. (b) De Bruidegom, (c) De Kerke. (d) Het 2. Kapittel.
 De Bruidegom. (e) De Kerke.

Zyn groen en geestig blad is alle myn vermaken,
Als myn verdorde ziel zyn schad u mag genaken;
De vrucht die van hem komt verwekt my in den mond,
Een smaek die zoeter is als oit myn herte vond,
Hy gaet, uit reine gunst, my tot de plaets geleiden,
Daer ik tot myn vermaek, de maelyd zie bereiden,
Hier door ontfonkt myn hert, en voelt een innig vier,
En zeg eens waerom niet? De liefd' is zyn banier.
Wat ik u bidden mag, wilt my door wyn verquikken:
En laet my van den dorst in hitte niet verstikken;
Bevochtigt my de ziel met frisschen appel drank,
Ik ben tot aen het merg, ik ben van liefde kraank.
Myn Vriend, die dit verneemt, en laet my niet verlegen,
Dies komt zyn flinker hand om mynen hals gezegen,
En zynen rechter arm omhelst myn teere borst,
Die met een stage brand na zyne liefde dorst.
Hooft, dochters, hoort een woord: ik moet van u begeeren,
Jerusalemze Jeugd, ik wil u gaen bezweeren,
By al het geestig wild, in dal of bosch gevoet,
Dat gy in deze vreugd ons geen belet en doet,
Dat gy het zoet vermaek van mynen uitverkooren,
Geen hinder aen en brengt, en niet en komt te stooren,
Ach! laet hem neven my, ach! laet hem doch gerust,
Tot dat het anders valt, of dat hem anders lust.
Maer ziet! ik hoor een stem, ik hoor een stemme spreken,
Ik hoor een helle stem, die komt tot my geweken,
Een stem die my behaegt, een stem van mynen Vriend,
Een stem die my tot troost, en enkel zegen dient:
Ik zie hem met 'er haest tot myn vertrek genaken,
Ik zie hem grooten spoed en snelle gangen maeken,
Hem kan geen steilen berg, geen heuvel tegen staen,
Hy kan door zyne kracht de rotzen over gaen.
Hy is gelyk een rhec, die met gezwinde sprongen,
Komt door het dichte loof gantsch veerdig in gedrongen,
Geen ruigte van het woud, geen haeg die hem belet,
Hy vind een open baen, waer hy de voeten zet.
Hoewel hy menigmael noch verre ichynt te wezen,
Zoo komt hy lykewel gantsch haestig op gerezen;

Schoon onseen muur verscheid, hy kykt te venster uit,
 En houd een wakker oog ontrent zyn lieve Bruid.
 Hy opent z'n mond, hy spreekt gewenschte reden,
 Die gaen my tot het merg en tot myn diepste leden,
 Hy zeyd, Vriendinne komt, en voegt u nevens my,
 En weest eens op het lef van alle kommer vry.
 De winter is gegaen, en alle sture vlagen,
 Zyn door een zoete lucht geworden schoone dagen,
 De regen is voorby, men ziet het Jeugdig gras,
 Men ziet aen alle kant het aerdig bloem gewas:
 Men hoort het bly gezang, men hoort de vogels queelen;
 Men ziet de tortel duif ontrent haer gaeitien speelen:
 Men hoort geen droefgeklag, maer niet als enkel vreugt,
 Het schynt dat al het woud ontspringt in nieuwe Jeugt:
 Hier gaet de vyge boom haer botten openbaren,
 En toont een jongevrucht daer noit geen bloeizels waren:
 Daer staet de wyngaerd rank en maekt een zoete lucht;
 En streelt den Hovenier met hoope van de vrucht.
 Wel komt myn teere duif, wilt u tot my begeven,
 Gy die eens in een rotz gedrongen waert te leven,
 Laet hooren uwe stem, en toont haar zoet gelaet,
 Gy zyt aen myn gemoed als enkel honing raed.
 Maer onder deze vreugd, behoud my dit verlangen,
 Der vossen jong gebroed in haesten op te vangen,
 Het is een boos gespnis, en dat tot onze spyt,
 Die wyngaerd ranken schend, en in de druiven byt.
 Ik ben een manen Vriend en hy aen my gebonden,
 Wy zyn te zamen een tot aen de diepste gronden,
 Hy is aen myn gemoed, en ik aen hem verpand,
 En dus is tusschen ons een onverbrooken hand,
 Hy doet zyn kudde gaen in schoone lely velden.
 En drenktze met vermaek, die haer te vooren quelden,
 Ziet dus gaet hy te werk ontrent zyn lieve stal,
 Tot ons een klaerder dag eens over komen zal.
 Ik wil dan tot besluit u deze bede vergen,
 Kom als een jonge rhee, kom huppelt op de bergen;
 Kom neder, weerde Vriend, kom met een raffen spoed.
 En zyt tot aller stond een troost in myn gemoed.

Ik was, op myn gemak, in 't bedde neer gezegen. (a)
 Ik was in 't zachte dons tot myn vermaek gelegen,
 Daer heb ik grooten tyd by wylen om gebrocht,
 En hebbe m'nen Vriend in grooten angst gezocht.
 Maer se oonik my des werks ging dikmael onder winden,
 Hy, die myn herte zocht en was 'er niet te vinden,
 Of ik met handen greep. of met de voeten stiet,
 'k En vand hem in het bed of in de kamer niet.
 Dies ging ik al het stuk wat naerder over leggen,
 Ik ging tot myn gemoed met grooten yver zeggen:
 Verheft u traeg gestel, begeeft u van het bed,
 En ziet dat gy met ernst op uwe plichten let.
 Hier op heb ik terstond het zachte dons verlaten,
 En ging my door de stad begeven op de straten?
 Maer hoe ik zoeken mocht, en waer ik immer quam,
 Het was myn ongeluk dat ik hem noit vernam.
 Maer ziet! een wakker volk, dat in de lange nachten,
 Is door de stad gewoon op ieder huis te wachten,
 Dat nan ik tot behulp, en dede myn beklag.
 En vraagde waer myn Vriend in 't duister schuilen mag:
 Maer na dit onderzoek een kleinen tyd geleden,
 En eer ik van de schaer ben verder af getreden.
 Zoo vond ik even hem die my verheugen doet,
 Zoo vond'ik myn vermaek. en troost van myn gemoet:
 Ik greep hem in den arm, ik leid' hem van der straten,
 Ik hield hem wonder vast, en woud' hem niet verlaten,
 Ik bracht hem in het huis van die my heeft gebaert,
 Daer word hy t'myner troost op heden noch bewaert,
 Wat ik u bidden mag, ô Sions reine Maegden!
 Had gy oit deerenis met die van liefde klaegden,
 En breekt doch ons vermaek, en sloort ons vreugdenniet
 Tot u de Liefde zelfs hier anders in gebied.
 Maer doch wie mag het zyn die met een vrolykwezen, (b)
 Die uit de wildernis als rook is op gerezen?
 Als rook van zoete lucht? Wie is die lieve Bruid,
 Die geur en wazem geeft gelyk het beste kruid?
 Dit niet als myrrh' en blaast, en doet oin hooge ryzen,
 Een reuk, een wier ook damp, van ieder een te pryzen,
 (a) Het 4 Kapittel, (b) Christus.

Een lucht die ons verquikt, en beter zegen brengt,
 Als eenig Konstenaar die goede reuken mengt
 Maer ziet des Konings bed, dat hem zyn dienaers stelden,
 Ziet wapens om de koets, en even t'zestig helden,
 Die om zyn leger staen; en houden goede wacht,
 Voor al dat niemand vreest te midden in der nacht.
 Ziet daer een wakker heir van onvertzaegde knechten;
 Die met de zwarte nacht en helsche spookten vechten;
 Die met het quellig vleesch, en haet, en wrangen yd,
 Syn staag in ongemak, en eeuwig in den stryd.
 De Vorst van Israel, van David her gekomen,
 Die heeft van Libanon het Ceder houd genomen,
 Daar heeft men uit gewrocht het schoonste ledekant,
 Dat oit naaukeurig oog in Prinzen Hoven vand.
 De stylen van het werk, daar op het staet verheven,
 Zyn uit een wit metaal na rechten eisch gedreven,
 De vloer in enkel gond, en waer den hemel strekt,
 Dat is met purper rood ten vollen overdekt,
 Maar niet en kan het werk zoo reinen luister geven,
 Als doet het aardig tuig door uwe Jeugd geweven,
 O Davids schoone stad! haar onbevleete min,
 Dat is haar schoonste pand, en neemt den Koning in.
 Nu Dochters Sions komt, beziet hier uwen Koning,
 Hoe gierlyk dat hy treed uit zyn yvooren woning,
 Beziet voor alle ding zyn edel hooft gieraad.
 Dat alle Prinzen dracht in all's te boven gaat;
 Dat heeft het deftig Wyf zyn Moeder hem gegeven,
 Als hy op zynen throon met eere zat verheven,
 Als hy door al het Ryk zyn groote bruiloft hiel,
 En in de vreugde zwom als met de gantsche ziel.
 Schoonzydy, lieve Luid, schoonzydy, myn Vriendinne, (a)
 Gy draagt in u gezicht een woonplaats voor de minne,
 U oog verquikt den geest van alle jonge mans,
 Want noit had duiven oog zoo aangename glans;
 En of op Gilead veel jonge geiten weiden,
 Die aen de klare beek een Herder komt geleiden,
 En wäst daar al het vee; gy zyt het weerde Maagd,
 Wiens hair en schoone verwach my voor al behaagt;
 (a) R. 14. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Het

en zyn in myn gezicht u over schoone vlechten,
 Die my u zoete min in al de zinnen hechten,
 U tanden wonder net, en in haar reken vol,
 Zyn wit aan alle kant gelyk een reine wol,
 U lippen zyn geverwt gelyk als versche roozen,
 Die van den koelen dauw in vollen luister bloozen;
 U sprake die gestaag als door de roozen gaat,
 Is zoeter in den klank als eenig honing-raad:
 U wangen aardig rood, en jeugdig boven maten,
 Zyn als het edel vocht in appels van granaten,
 Die maken des te meer u schoonheid openbaar,
 Vermids die zyn omringt van u gekrinkelt hair:
 U hals en zyn gevolg van duizend uit gekooren,
 Is recht en op gegiert gelyk als Davids thooren;
 Daar hangt het wapen tuig van menig edel Held,
 Die voor des Heeren Volk het lyf te pande stelt.
 Hier dienen by gevoegt u twee gelyke borsten,
 De vreugd' en herten lust van alle jonge Vorsten,
 In 't aanzien lief getal gelyk een jonge rhee,
 En even zonder vlek als nieu gevallen snee.
 Wel aan ik ga bezien de myrrh' en wier ook bergen,
 Tot dat de klare zon de nacht zal komen tergen,
 Tot dat de schadu wyk, en dat de lichten dag.
 Door gantsch het aardfche dal haar stralenzenden mag
 Schoon zy dy, lieve Bruid schoon zy dy myn beminde,
 Zoo dat ik geen gebrek in al de leden vinde,
 Soo dat ik niet en zie, waar ik het ooge sta,
 Dat my niet lief en is, en u niet wel en sta.
 Ik zal van Libanon, ik zal u naarder leiden,
 Tot in het vette gras, en in de groene weiden;
 Gy zult van Hermon af, of van Amana zien
 Wat in het lage dal voor wonder zal geschien.
 Gy zult den Leopart, gy zult de felle Leeuwen,
 En al het Wout gespuis onwaardig hooren schreeuwen,
 Maar dezen onverlet, Vriendinn', ontstelt u niet,
 't Is buiten u gevaar, dat gy het onheil ziet.
 Van dat myn eerste gunst is over u gekomen,
 Soo hebje, lieve Bruid, myn zinnen in genomen,

Gy hebt door u gezicht myn herte wech gerukt
 En u verkooren beeld dat staat 'er in gedrukt.
 Hoe schoon is u gelaat! hoe zoet en uitgelezen,
 Is myn gewenschte Bruid; u rein en eerbaar wezen!
 Daar is geen specery, of geur van zoeten wyn,
 Die met u frissche Jeugd oit kan geleden zyn.
 De keest van honing raad beseroeit de reine tippen,
 Van uwen rooden mond, en schoon gebloosde lippen;
 U kleed geeft zoeten reuk, en beter waasliem uit,
 Als Libanons gehucht, en al het edel kruid.
 Gy zyt, ô waarde Maagd! te rechte vergeleken,
 Met stiel en zuiver nat van ongemeene beeken;
 Gy zyt in myn gepeis, en dat tot uwen lof,
 Een wel bemuurde thuin, een toegeslooten hof.
 U ranken zyn gelyk een boomgaard van granaden,
 Met wierock over al en nardus over laden,
 Verlustigt boven dien tot in het minste deel,
 Met Myrrhe safferaam, en reuken van kaneel;
 De Kalmus wast 'er by, en toont haar aller wegen,
 En waarom meer gezeid? Gy zyt ons enkel zegen,
 Gy zyt ons rein gewas, dat geur en kragten heeft,
 Waer door een bange ziel gezond en vrolyk leeft.
 Gy die, gelyk een dau, de kruiden komt besproeyen,
 En als een hemels nat op dorre gronden vloeyen,
 Daalt af van Libanon; maar des al niet-te-min,
 Zoo drinkt het gantsche land u ryke beeken in.
 Wel op gy noorden wind met uwe sture vlaggen,
 Wilt mist en vuilen damp van onzen boomgaard jagen;
 Maakt dat ons veil gewas niet al te ras en schiet,
 Want dat en dient voor al de jonge planten niet.
 Maar gy ook zoete lucht, gerezen uit het zuiden,
 Komt zygen over ons en onze teere kruiden;
 Komt lokt de bloemen uit, en dat te rechter tyd,
 Dewyl de koele Mei op uwe vleugels ryd.
 Dan zal myn waarde Vriend tot zynen Hof genaken,
 En in dat schoon priël zyn herte vrolyk maken.
 Dan zal hy met vermaak genieten van de vrucht,
 Die blos en rypheid krygt door uwe zoete lucht.

Ik ben van heden af in mynen hof gekomen, (a)
 Ik heb daar al bereids myn zoet vermaak genomen;
 Ik hebbe daar geplukt, ô Sufter! lieve Bruid, (b)
 De myrrhe, myn gewas, het paik van edel kruid;
 Ik hebbe my gelaast met enkel honing graten,
 Met wyn en zoeten most, bewaart in reine vaten;
 Met lieffelyken melk, gewonnen in het land,
 Daar in ik mynen lust en zoet vernoegen vand.
 Wel aan dan, vrienden komt, en nut de milde gaven,
 Dië u den heeten dorst en honger zullen laven;
 Neemt voedzel, tot vermaak, en met een vrolyk hert,
 Tot u de geest verheugt en even dronken werd.
 Ik lag in myn vertrek, de slaap had my bevangen, (c)
 En zweefde met gemak ontrent myn bolle wangen;
 Maar schoon zyn deuzig vogt myn oogen overliep,
 Noch voeld' ik dat myn hert niet al ten vollen sliep,
 En schoon ik lag bedwelmt, en dat myn zinnen maalden,
 En met een droom vervoert, in vreemde landen dwaalden,
 Ik voelde lykewel dat ik in myn verstand,
 Noch eenig klein vernuft en grond van reden vand,
 Ea t'wyl een zwarten damp my quam de zinnen stoppen,
 Begon myn waarde Vriend aan myn vertrek te klopper,
 Ach! zeld hy, teere Duif, Vriendinne, weerde Bruid.
 Wat is 't dat gy u deur voor uwen Hoeder sluit?
 Ziet wat een killig vocht myn leden heeft bevangen,
 De waassem van der nacht die zweeft my om de wangen,
 Myn hair met dikke mist, en met den dau vervult,
 Die zwiert my om het hooft, en oeffent myn geduld.
 Ik, met dit zoet gesprek in geenen deel bewogen,
 Ging zeggen: waarde Vriend, myn kleed is uit getogen,
 Hoe kan ik in der nacht en voor den dageraad,
 Hoe kan ik wederom gaan nemen myn gewaad?
 Hoe kan ik nu ter tyd op uwe diensten passen?
 Myn leden zyn gekaait; myn voeten af-gewassen?
 Hoe dient myn zuiver lyf nu vuil te zyn gemaakt?
 Ei lieve neemt gedult tot dat den dag genaakt.

Myn Vriend poogd evenwel om in te zyn gelaten,
 Maar liet ten lesten af, en gaf hem op de straten,
 Daar wroegde myngemoed, daar sloeg myn droeve ziel
 Soo dat ik met den geest in bange stuipen viel;
 Doen rees ik uit het bed, en heb myn deur ontslooten,
 Ik vond het yzerwerk met edel nat begooten,
 En dat was even zelfs voor my een gunstig pand,
 Gelaten aan het slot door myn gemindens hand.
 Maar als ik buiten quam en hem daar mein te vinden,
 Vernam ik anders niet als lucht en schrale winden;
 Eylaas hy was, gegaan! en ik en zag hem niet,
 Dies viel myn treurig hert al weder in verdriet.
 Ach! wat ik zoeken mocht, hem kan ik niet bekomen,
 Dies werd myn treurig hert met onlust in genomen;
 'k En vond geen rechten troost al waar ik henen liep.
 'k En vond geen weder-spraak, hoewel ik luide riep;
 En ziet! terwyl ik dwaal, de Wachters die my vonden,
 Verzeerden my het lyf, en vry met diepe wonden,
 Ja (dat my, felder neep in al de zinnen gaf)
 Sy namen my, eylaas! myn reine sluyter af.
 Nu roep ik over luid, ô Maagden zoete dieren!
 Wiens glans en reine Jeugd Jerusaleem verçieren,
 Ik bid u wat ik mag, zoo gy myn Vriend ontmoet,
 Dat gy uit mynen naam hem deze boodschap doet:
 Segt, dat ik zynen troost niet langer weet te derven,
 En dat om zynent wil myn ziele meind te sterven,
 Seg, dat ik leg en zucht geheele nachten lank,
 En waarom meer gezeid? ik ben van liefde krank.
 Wel zeg ons dog een reis, ô schoonste van de Maagden, (a)
 Die oit door zoet gelaat een edel Vorst behaagden
 Wat is u Vriend doch meer als eenig ander mensch,
 Dat gy in hem besluit u vollen herten wensch?
 Myn Vriend is wit en rood, van duizend uit gelezen (b)
 Vriendinnen hoort een woord: Dat is, zyn eigen wezen,
 Syn hoeft dat is gekroont met glans van edel goud,
 Dat aller Maagden oog op zich getoogen houd,
 Syn Geest die is verçiert met duizend schoone gaven,
 Zyn hair dat is gekrult, en zwart gelyk de raven,
 (a) Maagden. (b) De Kerk.

Zyn

Zyn oog een duiven oog, en zuiver boven dat,
 Gelyk een schoonen steen in edel goud gevat;
 Zyn wangen als een hof gelegen in het zuiden,
 Bezet met bloemgewas, en ongemeene kruiden;
 Syn lippen als een roos, die op haar schoonste bloeit,
 En van een zoeten dau en enkel myrrhe vloeit.
 Zyn handen wonder net, gelyk de schoone ringen,
 Het schoonste dat 'er is in alle schoone dingen,
 Syn borst gelyk yvoir, zoo wit men immer vond,
 Zyn voet als marinel-steen, op enkel goud gegrond; (a)
 Zyn wezen als een berg, met Ceders over wassen,
 Die tot het ryk gebou van groote Vorsten passen,
 Zyn lippen wel bespraakt, zyn tong vol enkel lust,
 Ach! buiten zynen troost en vond ik nimmer rust.
 Ziet daar is na den eisch myn weerde Vriend beschreven,
 Daar is hy wonder net geschildert na het leven:
 Gy, let op myn gesprek; want 't heeft een dieper grond,
 Als gy door u vernuft ten eersten vatten kond.
 Waar is u weerde Vriend? Waar heen is hy getoogen?
 Op dat wy t'uwen troost hem weder krygen moogen.
 O Schoonste van de Jeugd! hy dient te zyn gezocht,
 En heden op den dag u weder toe gebrocht.
 Myn Vriend die is gegaan daar frissche bloemen spruiten, (b)
 En daar in vollen reuk de roozen haar ontsluiten;
 Daar plukt hy schoon gewas, en loof van enkel kruid,
 En maakt 'er t'onzer vreugd een myrrhe trosjeu uit.
 Wel Vrysters hoor een woord, dit zyn myn vaste gronden,
 Ik ben aan mynen Vriend, en hy aan my gebonden?
 Wy zyn in alle ding; wy zyn te zamen een,
 En wat ook ieder heeft, is onder ons gemeen.
 Gy zyt, verkooren Lief, in schoonheid uit gelezen,
 Gelyk als Thirsa was, of immer staat te wezen;
 Gy zyt vol hellen glants, en lustig boven dat,
 Gelyk Jerusaleem, de verr' beroemde stad (c)
 Gy zyt geduchte Maagd, in uwe macht te schroomen,
 Als groote legers zelfs die na den vyand komen,

Of

Of als een moedig heir, dat met zyn vendels bralt,
 Wanneer het eenig slot met krachten overvalt.
 Vriendinne, laat den glans van uwe ryke stralen,
 Laat u bevallig oog op uwen Hoeder dalen;
 Want dat ontfteekt myn hert, tot aan zyn innig bloed,
 En roert myn gantsche ziel, dat ik u lieden moet. (a);
 Als ik myn oogen keer ontrent u schoon vlechten,
 Zoo voel ik myn gemoed van haren glants bevechten;
 Daar is in Gilead, daar is geen Herders Kind,
 Dat schoonder geiten hair in al de kudden vind,
 Als ik u tanden zie tot aan de diepste gronden,
 Daar is geen reinder wol voor dezen oit gevonden,
 Zoo dat haar schoon ivoir en zyn bevallig wit,
 Tot in het diepste merg van myn gedachten zit:
 U wangen zyn vergiert (wie kan hem des verzaden?)
 Met glants en edel rood, als appels van gránaden?
 Byzonder als het mes de vrucht aan stukken snyd,
 En datze werd geplukt op haren rechten tyd.
 Verzamelt over hoop de zestig Koninginnen,
 En By wyfs tienmaal acht gekooren om te minnen,
 En Maagden boven dien uit gantsch het aardfche dal,
 Zoo veel dat niet een mensch kan noemen haar getal,
 Een heb ik evenwel, een heb ik uit gekooren,
 En over langen tyd een dieren eed gezwooren,
 Dat zy en anders geen, bemind en lief getal,
 Dat zy myn waarde Bruid voor eeuwig wezen zal.
 Dies zullen haar gewis de Koninginnen pryzen,
 En By wyfs hulde doen, en eere gaan bewyzen,
 De Maagden boven al, de luister van het hof,
 Verheffen haren naam, en zingen haren lof.
 Wie is 'e reine Bruid, die hier komt aan getreden,
 En als een dageraad vertoont haar reine leden?
 Wie is 't die hier verschynt gelyk een helle maan?
 En komt gelyk de zon in vollen luister staan?
 Wie is 't die schrik verwekt gelyk de veld-banieren,
 Die in het krygs gewoel ontrent de iegers zwieren,
 Het is een weerde Maagd, haar Ouders eenig kind,
 Tot wiens begaafde jeugd de Koning is gezint.

'k En was, o zoete duif! 'k en was niet weg geweken,
 Ik ging my voor een tyd vermeen aan de beeken,
 Ik ging den nooten hof met yver over zien,
 En hoe zyn teer gewas ten lesten zal gediën!
 Ik zag of op het veld de nieuwe vrugten grociden,
 En of den granadier in volle takken bloeiden,
 En of den Wyngaard rank bequame looten droeg,
 En of zyn gulle bloem op haren Planter loeg.
 Maar als ik geen gewas en vond na myn behagen.
 Soo heb ik myne ziel gaan keeren na den wagen,
 Van myn vrywillig volk, en riep ten lesten uit,
 En riep in grooten ernst, tot myn beminde Bruid:
 Keert. Salamite keert. o bloeme van de Vrouwen!
 Het zal my wellust zyn u weder aan te schouwen;
 Keert zoete tot tel duif, het is my grooter vreugd,
 Als tót Mahanaïm het reien van de Jeugd.
 Hoe zie ik met vermaak en uit een diep verlangen, (a)
 U voeten net geschoeit, en uwe frische gangen!
 Hoe zulver is de riem gegord aan uwen rug,
 Een konstig schakel-werk, en vry een meester-stuk.
 U navel even zoo gelyk een ronden beeker,
 Die maakt u lief getal, en u myn gunste zeker:
 U buik als nieu gewas van edel kooren graan:
 Daar eenig Herders kind heeft roozen om gedaan.
 U borsten lieve Bruid, die zyn gelyk de hinden,
 Daar twee van een 'er dracht te zamen zyn te vinden:
 U hals een rein kleinood, het schoonste dat men ziet,
 Een thooren van Ivoor en is zoo zuiver niet.
 U oogen hebben glants gelyk de water stralen;
 Die met een reinen stroom ontspringen in de dalen:
 U neus is als het slot op Libanon gebout,
 Een gierzel van den berg, en van het gantsche woud:
 U hooft is wonder net, gegiert met ryke kroonen.
 Als Karmels hoogste deel z'ich is gewoon te toonen,
 Het sprangzel dat u hair in reine trossen bind,
 Is enkel Vorsten dracht, het schoonste dat men vind.
 Geen Koning zoo vermaard, geen Prince zoo verheven,
 Die zich aan uwe Jeugd niet is gezint te geven,

Geen magtig wereld Vorst, die met een vaste trou,
 Zich niet uit volle gunst aan u verbinden wou.
 Hoe wel, geminde Bruid. voegt u het eerbaar wezen,
 U Jeugd is als de palm in schoonheid op gerezen,
 U borst is even zoo gelyk een druiven tros,
 Die nu geeft aan het oog een aangename bos,
 Die nu van ryppe zwelt. Dies heb ik voor genomen,
 Tot, u om myn vermaak. tot u alleen te komen;
 En dan zal my de geur van uwten boezem zyn,
 Gelyk als edel fruit, en aangename wyn.
 U zoet bespraakte mond die zal de ziele trekken,
 Die is een edel tuig om slapers op te wekken;
 Soo dat een trage tong: die als in banden lag,
 Een wonder diep geheim zal brengen aan den dag.
 Ik hoor myn Hoeder toe, en hy is ailer wegen, (a)
 Als uit zyn gantsche kracht tot myn Jeugd genegen.
 (Wel aan dan myn vermaak, laat ons te velde gaan.
 En in het groene woud ons hutten neder slaan:
 Laat ons in eenig deel, ontrent de naaste vlekken,
 Of in het lustig veld ons bedde laten dekken.
 Laat ons na weinig slaaps, en in den dageraad,
 Gaan zien hoe dat de blom van onze Wyngaart staat.
 Laat ons een snelle voet op al de landen zetten,
 En met een wakker oog op al de boomen letten.
 En hoe de granadier zyn gulle botten schiet,
 Een hoopen nieu gewas en schoone vruchten bied.
 Hier wii ik, waardste pand, aan uwe min gedenken,
 En met een open hart aan u myn liefde schenken.
 Ben ik in myn vertrek, of in het Jeugdige groen,
 Ik ben 'er slechts alleen om u vermaak te doen.
 De bloemen geven reuk, de nieuwe vruchten wassen,
 En die ben ik gezint u liefde op te passen,
 Wat ik van nieu bekom, of eertyds heb gespaart,
 Dat word tot aller tyd voor u alleen bewaart.
 Ach! mocht het eenmaal zyn, dat ik u lieve broeder, (b)
 Sag leggen aan de borst van u gewenschte Moeder,
 Dan zoud' ik met vermaak, en uit myn hertengrond,
 U grypen in den arm, en kussen aan den mond,
 (a) De Kerk. (b) Het 3 Kappittel.

Dan

Dan zou, wiet't mynder spot, eens stille moeten zwygen,
 En even met verdriet beschaamde wangen krygen,
 En al het schamper jok, dat ik heb uit gestaan.
 Zou (my tot enkel vreugd) ten einde moeten gaan:
 Maar u, gewenschte Vriend, u woud' ik binnen leiden,
 En in myn eigen hert een woning toe bereiden,
 Om daar tot myn behoud, door u te zyn verlicht,
 Door u te zyn geleert, door u te zyn gesticht.
 Dan zal ik zoeten wyn op edel kruid verlaten,
 Dan zal ik aardig kruid en appels van granaten,
 U brengen aan den dag, in grooten overvloed,
 Gelyk men op een feest van goede Vrienden doet.
 Myn Vriend zal onder dies myn teere Jeugd beschutten,
 Want 't is zyn flinker hand die my komt ondersteuten,
 En 't is zyn rechter arm die my den hals omvangt,
 En met een vaste hand my om de leden hangt.
 Jerusalemsche Jeugd, en Sions lieve Maagden, (a)
 Indien oit reine trouw en vriendschap u behaagden,
 Wat ik u bidden mag; en stoort ons liefde niet,
 Soo lang als gy den lust van onze liefde ziet.
 Maar zeg ons wie het is, die met een deftig wezen,
 Komt uit een woeste grond in eere op gerezen?
 Die op haar liefde steunt, en met een bly gelaat,
 Tot troost van haar gemoed, in hem verzegelt staat?
 Ik heb u op gewekt, , ô Prince van het leven! (b)
 Doen my een appelboom tot lust heeft aangedreven;
 Van daar ontstaat de grond van dat gy zyt gebaart,
 En heb de smert gevoelt van onzen zwakken aard.
 Vriendinne, lieve Bruid, van duizend uit gelezen,
 Laat my aan uwen geest gelyk een zegel wezen,
 Drukt my op uwen arm; als tot een gunstig pand,
 Van daar is 't dat de ziel in reine liefde brand.
 Al is de bleeke Dood van wonder groote krachten,
 De liefde niet-te-min die kan het Spook verachten,
 Die vreest het Monster niet, al is het wonder straf,
 Sy is van 's Hemels Vier, en past niet op het graf. (d)
 De

(a) Christus (b) De Kerke, (c) Christus, (d) De Kerke.

De loop en snel gedruis van groote water beeken,
 En heeft niet magts genoeg om haar geweld te breken;
 En of 'er groote schat te zamen word gebragt,
 't En is maar leure werk dat liefde niet en acht.
 Maar by ons. nu ter tyd, daar is een jonge zuster,
 Die maakt ons even staag de zinnen ongeruster;
 Zy is noch wonder teer, en even zonder borst,
 Zy kan geen lieve vrugt bevryden van den dorst.
 Wat zullen wy bestaan wanneer de dagen komen,
 Dat zy tot echte Vrou zal dienen aan genomen?
 Hoe zal de teere Maagd hem worden toe gebragt,
 Die op haar gulle Jeugd met groot verlangen wagt?
 Vriendinne weest gerust. Indien ze word bevonden, (a)
 Een muur na rechten aard, en vast In hare gronden,
 Indien ze niet en wykt, zoo wil ik na den eisch,
 Uit haar gaan rechten op een Vorstelyk Paleis.
 Wil zy haar als een deur aan mynen huize toonen,
 Ik zal met Ceder-hout haar reïne posten kroonen,
 Zy zal my lief-tal zyn, indien haar innig hert,
 Wanneer ik sta en klop, voor my ontslooten werd.
 Ik ben aan mynen Vriend gelyk een muur geworden, (b)
 Ik ben in zyne gunst, en zal 'er in volherden.
 Myn borsten zyn gelyk als thoorens wel gegrond,
 En al myn troost bestaat alleen in zyn verbond.
 Dies zal ik myn vermaak, myn troost en ruste vinden,
 In al dat ik voortaan zal mogen onderwinden,
 Alleen door uwe gunst, door u genade, Vriend;
 Wat dat ik goeds bezit en heb ik niet verdient.
 De Vorst van Israël, uit Davids zaad gebooren, (c)
 Heeft tot zyn Wyngaard-berge een edel land gekooren,
 Doch hy en hout het niet, maar trekt 'er huire van;
 En laat het gantsch beleid aan zynen Akker-man.
 Myn Wyngaard is myn erf, en sfaat tot myner zorgen,
 Van 'savonds even zelfs tot aan den lichten morgen:
 Zoo dient dan al de vrucht, die op den akker wast,
 My t'huis te zyn gebragt, en toe te zyn gepast.
 Laat

Laet Salomon een deel van zynen Hof genieten,
 En geeft hem nu de vrucht daar uit de Wynen vlieten:
 Maer brengt het vol gewas in myn verheven zaal,
 Want die het al bezorgt, behoort 't al te maal.
 Wel aan nu, lieve Bruid, die aan de groene boomen,
 Die in den schoonen Hof, en langs de klare stroomen,
 U woonplaats heeft gezet, maakt mynen Naam bekend,
 Aan die u zoeten aart, en stemme zyn gewent.
 Myn enig toeverlaat, myn hertens zoet verlangen, (a)
 En laat myn bange ziel niet meer in twyffel hangen,
 Komt snellyk neder waarts gelyk een jonge Rhe,
 Komt snellyk, waarde Vriend, en voed het jonge vee,
 Komt snellyk nederwaarts in deze lagen dalen,
 Daer u ellendig volk, u teere schapen dwalen,
 Maakt eens ter lester tyd ons zielen onbeschroomt,
 Komt Hoeder van den Mensch, komt Heeren Herder
 Maar na dit bly gezang verneemt men stuurevlagen, (komt.)
 Die Godes waarde Bruid al weder heeft te dragen,
 De wyze Dichter sterft; Het was een Swanen liedt, (b)
 Het leste dat het volk van zynen mond geniet,
 Het Ryk dat word verdeilt, en tien geheele stammen, (c)
 Die op Rehabäm in grooten haet vergrammen;
 Ontrekken haar de macht van Davids edel zaet,
 Soo dat het gantsche land in vreemde bochten staat.
 Wat is van aerdsche macht, en groote Koningryken,
 Al wat oit hooge wies dat moet ten lesten wyken:
 Hier onder is geen staat die eeuwig duren zal,
 Na hoog te zyn geweest, zoo komt een lagen val.
 Jerobeäm die weet door list van slimme grepen, (d)
 Voor eerst het oorlogs volk tot zyn bevel te slepen;
 En heeft zoo met beleid en door geduchte macht,
 Meest al des Heeren Volk tot hem alleen gebrach.
 Wat zyn 'er naderhand, wat zyn 'er felle slagen,
 Door Israël gegaen, in Israël gedragen?
 Dan midden in het Ryk, dan weder buiten 's Lands:
 Eylaas? een staag verderf voor alle jonge Mans.

T t

Maar

(a) De Kerke. (b). 1 Koning. 14: 43. (c) 1 Koning. 12: 19
 (d) 1 Koning. 12: 25.

Maar als het meeste deel zich gaf tot vreemde Goden,
 En liet het ongedaan al wat hun is geboden,
 Soo word des Heeren volk met oorlog onderdrukt, (a)
 Verwonnen, wech gevoert, en uit het land gerukt,
 Verstrooit, gelyk als kaf, in alle vreemde Ryken,
 Soo datze Jacobs Erf in geen en deel gelyken:
 Maer God nog evenwel, in zoo verbotten staat,
 Heeft onder hen bewaart zyn uitverkooren zaed.
 Doch of schoon Juda ziet des Heeren zware plagen,
 En wat een harden straf haar broeders moeten dragen;
 Haer Princen evenwel die gaan haer ouden gang,
 En diende Astaroth wel hondert Jaren lang.
 Dies is de groote Vorst uit Babylon gekomen, (b)
 En heeft Jerusaleem ten lesten in genomen,
 Den Tempel af gebrand, de Priesters wech gevoert,
 En al het gantsche Ryk tot aen den grond geroert.
 Des Konings ongeluk en is niet uit te spreken, (c)
 Syn Zaad werd om gebragt, zyn oogen uit gesteken;
 Het zwaerd gaet over al, geen Kind en word gespaart,
 Geen Ouderdom verschoont geenteere Maagd bewaert.
 Van al den grooten schat, van al de gulde vaten,
 En word 'er in de stad niet eenen meer gelaten;
 't Is al tot buit gemaakt, en uit het land gebracht,
 Soo dat de gantsche Stad als in het leed versmacht.
 Daar is, in slaverny, met droefheid wech gevaren,
 Een tyd, een lange tyd, van tienmael zeven Jaren;
 Daer lyd het edel zaed meer als het lyden kan,
 Daer is des Heeren Volk een spot voor alle man.
 De Sienders onder dies, van God hun toe gezonden,
 Die spreken over luid met onbeveinsde monden,
 En zeggen wat het Volk, en wat de Priesters schort,
 En waerom Godes hand zoo felle plagen stort.
 Doch schoon hun is vergunt den Tempel op te bouwen,
 Doch word het deftig werk door listen weder houwen;
 De schrik van Israel den Koning in geprent,
 Maekt dat hy van het Volk zyn eerste gunste went.
 Maer

(a) 2 Koning. 17: 13. (B) 2 Koning. 15. (c) Zedechias.

Maer als de rechte tyd ten lesten is gekomen,
 Heeft Esdras op een nieuw de zaken aen genomen,
 Die kreeg den vollen macht te treden in het werk,
 En straks, op Godes woord, zyn ook de zwakke sterk,
 Men vind 'er evenwel die met verscheide lagen,
 De Vaders even staeg in haren bou vertragen,
 Soo dat des Heeren Volk, niet als in groot verdriet,
 Den zegen en den gunst van haren God geniet.
 Maer schoon de groote stad ten lesten is geslooten,
 Noch word doch al het werk met tranen overgooten;
 De zake, na my dunkt, is waerd te zyn verhaalt,
 En met een ruimer pen te werden af-gemaelt.
 Ten tyd' als Godes hand, op Israël gevallen,
 De Steden had ontbloomt van haer verheven wallen;
 En dat des Heeren Volk in Babylon gebracht,
 Veel Jaren achter een zyn wederkomst verwacht,
 Doen ving de Jongheid aen in Echte zich te paren,
 Met vrouwen die het zaed van Jacob niet en waren,
 Met Vrysters uit het land, na ieder was gezint,
 En na hy zyn partuur in die gewesten vind.
 Maar, als na lang verdriet, de tienmael zeven Jaren,
 Ten lesten door gebracht en om gekomen waren,
 Sond God een deftig Held, die met een grooten tocht,
 Heeft Jacob op een nieuw in Canaân gebrocht, (a)
 Heeft weder onder staen den Tempel op te bouwen,
 Om Godes reinen dienst te mogen onderhouden;
 Soo dat het gantsche Volk ten vollen werd gewaer,
 Des Heeren nieuwe gunst, en zegen over haer:
 Doch eer schier Israël is in het land gezeten,
 Soo werd van sonden aen van ieder een geweten,
 Hoe zich al menig Man hier in vergrepen heeft,
 Dat hy in echte trou met vreemde Wyven leeft;
 Dat hy uit Babylon, of uit de naeste vlekken,
 Heeft Dochters van het land tot hem bestaen te trekken,
 En dat hy zonder schrik die met zich heeft gebracht,
 En even in den vloek des Heeren zegen wacht.
 De Vorst hier in bedroeft en in den geest verslagen:
 Vreeft weder op een nieu des Heeren zware plagen:

Hy bied de stammen op, hy stelt een vasten dag,
 Op dat men uit het volk het onheil weten mag.
 Soo haest men dit begint, wat zyn 'er al gebreken?
 Men vind ook Priesters zelfs uit haeren plicht geweken;
 Men vind 'er menig Vorst die qualyk is gepaert,
 Vermids een Heidens Wyf hem Kinders heeft gebaert
 Siet wat een zwaer geval, en hoe verboste zaken!
 Hoe is zoo vasten knoop in haesten los te maken,
 Hoe kan zoo naeuwe band te niete zyn gedaen,
 Daar twee van eenen zyn vast in verzegelt staen?
 Maer dezen onverlet, men hoort de grootste lieden,
 Hier toe in vollen ernst, haer gantsche leden bieden,
 Een ieder zweert den Heer, dat hy het ongeval,
 Soo veel als hem belangt, uit Jacob weeren zal.
 Daer word dan vast gestelt dat geen uitheemze Wyven,
 Geen kinders boven dien in Jacob zullen blyven, (a)
 Dat ieder dus getrouwt, is uit den echten hand,
 En los van zyn gemael en in een vryen stand.
 Dit wierd van stonden aen, en met zyn volle leden,
 Verkondigt in het land, en al de vaste steden;
 Op dat van heden af, een Man of echte Vrou,
 Na luid van deze Wet zyn dingen rechten zou.
 Het was een harde slag ontrent de zwakke Vrouwen,
 Wie kan in dit geval haer reden weder houwen,
 Eylaes! het treurig volk dat leeft in groote pyn,
 Maer daer was doennoch hoop hier van bevryd te zyn.
 Doch als de tyd genaekt dat ieder moet vertrekken,
 Soo hoort men over al een grooten rou verwekken,
 Daer ryft aen alle kant een wonder groot geschrei,
 Van Vrouwen onder een en Kinders tusschen bel.
 Hier komt een treurig Wyf tot haren Man getreden;
 En geeft een droeven zucht, en zeid haer leste reden:
 Daer werd een jonge Vrou ter poorten uit geleid,
 Die noch, al watze mag, met zoete woorden vleit:
 Een ander tot de ziel met droefheid over gooten,
 Houd ester haren mond en haer gemoed gesloten;

In

(a) Siet Beza, op de gelegenheid van scheidinge, in *Tractate de Levori, & Repub. Cypr. de Sponsalib cap. 18. en 77. num. 8.*

In droetheid zonder stem, zoo datze niet en weent,
 Maer staet daer als een rots; en is gelyk versteent.
 Een deel aen d'ander zy, met leed en spyt bevangen,
 Trekt zich de vlechten uit bekrabbelt hare wangen,
 En sluet zich op de borst: Maar des al niet min,
 Geen Mens trekt haer 'er aengeenvrienden neemt haar in.
 Daer zyn 'er even noch die luid' en leelyk kryten,
 En ik en weet niet wat, aen haren Man verwyten,
 Ook dat haer bei gelyk tot smaad en schande trekt,
 En ieder vogel zingt na dat hy is gebekt.
 Een onder dit geval komt haren Man genaken,
 Met droefheid in den geest, en tranen op de kaken:
 Sy komt uit haer vertrek, en zet haer nevens hem,
 En treft hem aen de ziel met haer bedroefde stem:
 Wat mach doch Israël en onse Vorsten letten,
 De Vrouwen haer 'er Jeugd uit haer bedryf te zetten?
 En gy, ô waerde Vriend! wat is 't dat u beweegt,
 Dat gy ook even zelf zoo vreemde zinnen kreeg!
 Ik heb om uwent wil myns Vaders huis verlaten,
 Soo dat my nu ter tyd myn eigen vrienden haten:

Ik zag dat gy tot my ten hoogſten waerd gezind,
 En ik heb wederom van herten u bemind,
 Ik hadde doen ter tyd wel elders konnen trouwen,
 Ik werd van al de Jeugd gedurig onderhouwen,
 Myn ſchoonheid, myn geſlagt, myn onbevleete glans,
 Was lief en wel gewilt by alle jonge Mans.
 Myn quamen Vryers aen van hoogen ſtam gebooren,
 Gy bleefſt noch evenwel myn lief, myn uitverkooren;
 Ik ben (’t is u bekend) in trou met u gepaert,
 Doen gy een ſlecht gezel en ook een balling waert.
 ’t Heeft nu alreeds geduurt tot aen de twintig jaren,
 Dat gy my hebt gezien veel zoete Kinders baren,
 En ſchoon ik dikmael was gantsch dichte by de dood,
 ’t En leed als geen en tyd ik ging al weder groot.
 Ik heb dit huis geſtyft met zeven ſchoone zoonen,
 Die hier tot ons vermaek, in een dracht t’zamen woonen
 Ik heb u noch verrykt met Dochters boven dien,
 En ſchoonder, zoó ik mein, en hebje nooit gezien.
 Meer boven dit geluk en ryken Kinder zegen,
 Soo hebje machtig goed door myn heleid gekregen;
 Myn raed, myn trou behulp, myn ſpaer-kunſt boven dat
 Heeft ons in huis gebragt al vry een grooten ſchat.
 Wanneer het qualyk ging, gy hebt de ſture vlagen,
 Door mynen trooſt verſterkt, te beter konnen dragen;
 Ik gaf u goede moed, al was het onheil groot,
 Ik was u over al een ſteunzel in den noot.
 Wy hebben vreugd’ gehad en dikmael blyde dagen,
 En zyn dan over hand eens weder hard geſlagen;
 Wy hebben zoet en zuur te zamen uit geſtaen,
 Gelyk al in ’t gemeen des werelds zaken gaen;
 Wy hebben in ’t verdriet ons deuren toe geſlooten,
 En weder t’zyner tyd ons zoete vreugd genooten;
 Wat vanden Hemel quam, dat was voor ons gemeen,
 En even dat verbind de zielen onder een:
 Dit is van eerſten af het leven dat wy leiden,
 Waerom zal nu ter tyd ons zoet gezelschap ſcheiden?
 Wy zyn van over lang twee herten eens gezind,
 Waerom dog haetje nu dat gy eens hebt bemind?

Den ouden dag genaekt, en die is vol gebreken,
 Myn schoonheid is gegaen, daar van men plag te spreken,
 Myn Jeugt, myn frissche blom, myn waerde Maegde)
 Is lange zonder groen, en buiten alle glans. (krans,
 Ik heb u vrucht gebracht nu aen de twintig Jaren,
 Soo dat myn ingewand is moede van te baren,
 Myn boezem is verdroogt, myn leden uit geput.
 Waer toe, ellendig Wyf, ben ik op heden nut?
 Waer zal ik henen gaen? word' ik van u verdreven,
 Wat zal ik kunnen doen? Hoe zal ik kunnen leven?
 Ik ben van nu voortaan tot reizen niet bequaem,
 Eylaes! een oude Vrou is niemand aengenaem,
 Heb ik my, 't uwer smaet, in lusten oit verloopen,
 Ik wil het met 'er dood van stonden aen bekoopen?
 Ik wil, na uwe Wet, my geven aen de pyn.
 Ik wil ook even zelfs van u gesteenigt zyn.
 Of heb ik iet gedaen, dat eenig quaed vermoeden,
 Tot nadeel onzer trou, in u heeft kunnen voeden;
 Soo brengt hier aen den dag het droevigaerden vat, (a)
 En vult dit gantsche lyf met vuil en bitter nat.
 Ik weet 't voor gewis myn buik en zal niet zwellen,
 Geen zeer, geen etter-buil en zal myn leden quellen,
 Ik zal in voller eer, en met een gaven schoot,
 En Vrou en Moeder zyn tot aen de bleeke dood.
 Of heb ik door gekyf en vinnig tegenspreken,
 Of met een wrang gebaer, oit tegen u gesteken,
 Sot schryft ook heden zelf, eenscheid brieft myner smaet,
 En zend my buitens lands, zoo verr' de zonne gaet:
 Of is u Jeugdig zaad in mynen schoot bedorven,
 Dat gy niet vruchts genoeg van my en hebt verworven;
 Soo kiest u Bywyfs uit, zoo veel het u gelust,
 En wat my des belangt, en weest niet ongerust.
 Ik zal het niet alleen, met stillen mond gehengen,
 Maer zal, al wat ik mach, tot haer genoeg brengen;
 Ik zal noit bange zien. noit qualyk zyn gezint,
 Ja wil een dienstmaegd zyn, van die gy meest bemint.
 Maer in het tegendeel heb ik my zoo gedragen,
 Dat niemant stof en heeft van my te mogen klagen.

Ik heb u noit getergt tot eenig na gepeis,
 Maer deftig in getoomt de tochten van het vleis.
 Heb ik tot aller tyd. en met de gantsche leden,
 Myn aengebooren aerd, myn lusten af gefneden;
 Heb ik met alle kracht en met de gantsche ziel,
 Gedurig na getracht al wat het u beviel;
 Heb ik noch boven dat geheele twintig Jaren,
 Myn lichaem uit geput met angstig Kinder baren.
 (Gelyk gy, waerde Man, en God die 't al door ziet,
 Weet, dat al wat ik zeg, ten vollen is Geschied.)
 Wel zeg dan nu een reis, waerom word' ik verstootten,
 En mag niet eene zyn van uwe bed-genoten;
 Waerom word ik verjaegt, en dat tot myner schand,
 Gebannen uit de stad, gedreven uit het land?
 Ik bid u, wat ik mach, wilt myner doch erbermen,
 En neigt een gunstlig oor tot myn verdrietig kermen,
 Scheurt doch u weder-helft niet van u leden, af,
 Die by u wenscht te zyn tot in het duister graf
 Och! na dat ik bemerk, gy laat u niet bewegen,
 Maer blyft tot myn verzoek al even ongenegen,
 Want schoon ik ben ontstelt, ook boven alle maet,
 'k En hoor niet eenen zucht, die uit u lippen gaet.
 Zy gy van Jacobs stam, van Israël gebooren?
 Zyt gy dat Heilig Volk uit alle vleesch gebooren?
 Zyt gy dat edel bloed dat God byzonder vreest?
 Voelt gy in u gemoed de kracht van zynen Geest!
 Neen; neen, gy zyt wel eer uit rotzen her genomen;
 En hebt uit eenig beest u voedzel eerst genomen;
 Een leeu, of ander dier van noch een felder aerd,
 Heeft u in 't nare woud, of op een klip gebaert:
 Een beir heeft u gewis haer borsten laten zuigen,
 Vermits u nortsche kop zich niet en weet te buigen:
 Waar heeft men oit verstaen van zoo een wreede daed,
 Als hier in uwe stad op heden omme gaet?
 Ik weet gy grond het werk op uwe strenge Wetten,
 En zegt dat zy van ouds een vreemde trou beletten:
 Maer laet doch eens het oog van onze tyden gaen,
 En let wat Israël voor dezen heeft gedaen:

Siet

Siet Samson uwen Held, die mids, zyn groote krachten,
 Sich dede, waar hy quam, gelykeen wonder achten,
 Die op zyn styven hals geheele poorten droeg,
 En met een kake-been een gantsche Leger sloeg;
 Die Vorst, die gronte Man, heeft Philistynsche Vrouwen,
 Gedurig nagejaagt en dikmaal willen trouwen,
 En niemant heeft 't oit gerekent t' zyners schand,
 Ook schoon al was hy zelfs een Rechter in het land.
 Siet Sal'mon-boven dien ult Judavooft gekomen,
 Die heeft uit Jericho een Wyf voor hem genomen;
 Die ging met Rahab aan een wettig trou verbond,
 Schoon dat haar eere zelfs al vry in twyffel stond.
 Siet Boås, lieve Vriend, een Man van groot vermogen,
 Die heeft uit Moåb zaad zyn echte deel getoogen,
 En dit noch even zelfs met kennis van de Wet,
 En niemand van het volk en heeft 't hem belet.
 Siet voorts de Prinçen aan, de wyfste van den lande,
 Waar is oit vreemde trou gestelt tot haar 'erschande?
 Als maar een jonge Vrou zich na behooren droeg,
 Geen mensch die haar verliet, of nit den huize joeg.
 Is dit voor goet gekeurt, ook in u eigen palen,
 Doen niemand van het volk en scheente konnen dwalen,
 Vermids des Heeren Woord, zyn rein en heilig Bond,
 Noch in zyn volle kracht aan u verzegelt stond,
 Te meer, na myn begryp, zoo mag het zyn geleden,
 Na datje zyt verstroot in alle vreemde steden,
 Na datje zyt vervoert in menig verre land,
 Daar niemand oit een schyn van uwe Wetten vand.
 Maar daar is ruimer stof tot ons ellendig klagen,
 Wy zyn hier zonder troost en buiten alle Magen:
 Mocht naar uw strenge Wet ons trouwe niet bestaan,
 Waarom zyn wy geperst van Huis te moeten gaan?
 Waarom en zyn wy niet in Babylon gelaten,
 Daar wy in ons gemak met eer en vrede zaten?
 ' Waarom met groot gevaar zo verre wech geleid?
 En waarom word het land ons heden op gezeid?
 O Maagden! wie gy zyt, en alle jonge Vrouwen,
 En wilt geen vreemdeling, geen balling immer trouwen;

Maer geeft u tot een Man ten vollen u bekend,
 En die tot uwen aerd te vooren is gewend.
 Al wat van buiten komt heeft veeltyds quade kuren,
 Die gy, tot u verdriet, ten lesten zult bezuren.
 Wilt gy tot uwen troost een onverbroken band,
 En neemt geen vyzen kop uit eenig ander land.
 Maer hoe, ellendig Wyf! waer gaen u losse zinnen?
 U Man is die hy plach, hy zal hem laten winnen;
 Hy is noit wreed geweest, maer van een zachten aerd,
 Hy zal beleefder zyn wanneer hy is bedaert:
 Hy zal na reden gaen, wie kan het anders peizen?
 Hy zal my niet alleen in 't wilde laten reizen;
 Hy zal nog heden doen dat my ten besten dient,
 Nu wat ik bidden mag, bedaert u, waerde Vriend.
 Al ben ik nu ter tyd verandert door de jaren,
 En dat myn eerste glants is heden weg gevaren,
 Het is in u vermaek, in uwen dienst geschiet,
 Versmaed te dezer tyd myn oude dagen niet.
 Of is myn droevig lot op heden zoo gelegen,
 Dat ik, ellendig Wyf! u niet en kan bewegen;
 En dat al wat ik oit u zoets heb aen gebracht,
 Is, als een lossen droom, verdweenen in der nacht?
 Siet dan u Kinders aen, die ik, als vaste banden,
 Van ons gelukkig Huis, die ik als lieve panden,
 Van ons gemeene trou, en u vermaard geslagt?
 Met pyn en groot verdriet u hebbe voort gebragt?
 Waer zal ik arrem Wyf, en dit u zaed te gader,
 Gaen doolen z nder Man, gaen doolen zonder Vader;
 Gaen doolen zonder hulp in eenig verre Land,
 Niet slechts tot onzen druk, maer ook tot uwer schand?
 Sal ik met dezen hoop na Babel weder keeren?
 En van het moedig Volk my laten over heeren?
 Sal ik gedwongen zyn te gaen na myn geslacht,
 Dat ik om uwent wil voor dezen heb veracht,
 Ik weet, eilaes! geen mensch en zal my daer ontfangen,
 Al bid ik al het volk met tranen op de wangen;
 Ik weet dat ieder een is tegen my gekant,
 Vermids ik u verkoos, u gaf myn rechter hand,

U Gaf

U gaf myn echte trou. Een ieder is verbolgen,
Om dat ik haaren raad doen niet en wilde volgen,
Om dat ik was gezint met u te zyn gepaart,
Ben alan van Godes Volk, en niet van haren aard.
Wel zult gy nu ter tyd my van u kunnen jagen!

Die u myn teere ziel, myn Jeugd heb opgedragen?
Die u wanneer ik was, een Maagd, een frissen roos,
Die u tot myne troost, en tot myn hoeder koos?

Ik heb op u verzoek, myn Ouders, Vrienden, Neven,
En al wat my vermaak op aarden konde geven,
Ik heb om uwentwil veracht myn Vaderland,

En word' ik nu vervreemt van uwe rechterhand?
Ach! schoon ik oud en zwak, tot ruste was genegen,
En niet en was belust tot onbekende wegen,

Noch heb ik evenwel, (vermits het u beviel,
Na uwen zin gevoegt myn onvermoeide ziel,

Gy hebt my doen verstaan, vermids de lange jaren,
Van Jacobs ballingschap nu om gekomen waren,

En dat gy werd vermaant te keeren in het land,
Daar God al over lang u Vader hadt geplant!)

Gy hebt my doen verstaan, dat Godes hoogsten zegen,
Voor ons in Canaän, niet elders was gelegen,

Dat in die schoone kust een machtig kooren groeit,
En dat het fleehuste deel van enkel honing vloit;

Daar gy van stonden aan zoud hebben groote staten,
Daar uit ik by gevolg zou trekken groote baten,

En luister niet te min: Al wat de Man geschiet,
Daar is dat ook het Wyf haar eere van geniet.

Ik hebbe my gevoegt, en na myn zwak vermoogen,
Ben ik, met u gevolg, uit Babylon getoogen:

Ik had hier op u woord, en dat met groote pyn.
Waar heb ik nu verdient om wech gejaagt te zyn,

Is dat het vruchtbaar land, vol allerhande lusten,
Daar ik eens met gemak in zoude mogen rusten?

Is dit de groote vreugd ons dikmaal toe gezeid,
Daar mede gy wel eer myn zinnen hebt verleid?

Syn hier voor ons bereid, glants, eer en hooge staten,
Daar op ik, slechte Vrou, myn zinnen heb verlaten?

Daar

Daar op ik ben verrukt, zoo verre van de stad.
 Daar ik myn eigen huis en vaste Magen had,
 Eilaas elendg volk! wy zyn geheel bedrogen,
 Ach! dat 'er is gezeid is al te maal geloogen;
 Hier wast geen honig-raad, maar niet als enkel gal,
 Hier is geen zoete vreugd, maar druk en ongeval:
 Wel hebt gy eenig zoet van myne Jeugd ontfangen?
 Hebt gy oit lust gehad in myn gebloode wangen?
 Heb ik u uit vermaak of vriendschap aan gedaan
 Sie nu in ware trou myn zwakke leden aan.
 Siet op myn droeven staat, en op u kleine dieren,
 Die met een droef geschrei u om de leden zwieren.
 Siet op u eigen beeld, dat hun is in geprent,
 Een teeken dat myn eer van niemant is geschent.
 Siet op u eigen vleesch, de spruiten uwer lenden,
 Kond gy 't onnozel bloed in ballingschap verzenden?
 Kond gy dit kleine rot. dat goed noch quaed en weet,
 Doen lyden dat noit Kind in onze dagen leed;
 Wilt gy myn ouden romph by u niet meer gedooogen,
 'k En zoeken niet te zyn tot onlust voor u oogen?
 Wyft my een hutjen aen. of in het nare woud,
 Of daer een raauwe knecht u vette landen boud,
 Ik ben de wereld zat, ik ben bereid te schuilen,
 In hooien zonder lucht, in onder aardfche kuilen:
 Ik ben bereid te zyn daar noit een blydendag,
 Daar noit de gulde zon haar stralen schieten mag:
 Ik zal daar met geduld de bleeke dood bezuren,
 Myn tyd (hoe dat het ga) en kan niet lange duren:
 Ik voel den ondergang van mynen zwakken aard,
 Om dat ik, t' uwer eer, zoo dikmaal heb gebaert.
 En by den ouden last van altyd Kind te dragen,
 Komt noch de felle neep van deze nieuwe slagen:
 Myn ziele gantsch bedrukt, in zoo een diep gequel,
 Sal haast een einde zien van zoo een krank gestel.
 Doch als gy tyding krygt van myn ellendig sterven,
 Laat my dan, mag het zyn, een kleine gunst verwerven,
 Snyd ons (zoo 't u gevalt) u vriendschap heden af,
 Maar gunt my slechts alleen gemeenschap in het graf:
 Wy

Wy hebben van der Jeugd , en vry niet weinig Jaren,
Te zamen mogen zyn , te zamen mogen paren ;

Wy hadden disch , en bed , en alle ding gemeen ,
En laat doch na de dood myn lichaam niet alleen :

U Vaders , na den loop van dit ellendig leven ,
Die hebben even staeg haer Wyven dat gegeven ;

Het is een zoete gunst , na veelerlei verdriet .

Die voor haer leiten troost , een echte Vrou geniet :

Laar myeen dorren romp in uwen grave brengen ,

En laas ons nietig stof zich daer te zamen mengen ,

Soo word' ik in den kuil beneffens u geleid ,

Dat my , door slim bedryf , op aarden word ontzeid ,

Ik weet 't voor gewis , al ben ik schoon gestorven ,

En dat myn nietig vleesch ten vollen is verdorven ,

Dat ik noch even dan zal voelen groote vreugt ,

Als gy ook na de dood tot my genaken meugt .

Ik bidden tot besluit , ik kan niet langer spreken ,

Myn hert versmelt in rou , myn woorden blyven steken ,

Ik bidd' ontzegt my niet , myn heer en waarde vriend :

Dat u niet schaden kan , en my tot ruste dient .

De Man op dit gesprek , die laet zyn oogen zygen ,

Men zag hem menigmaal een ander wezen krygen ;

Nu scheen hy koud te zyn , dan weder eens verhit ,

Hy gaf een diepen zucht , en zei ten lesten dit :

Ey , laat doch eenmaal af , door u verdrietig spreken ,

Aan my en u gelyk het innig hert te breken ?

Wat u te dezer tyd , of iemand hier geschiet ,

En is van myn beschik of van myn voorstel niet .

Ik wou (indien ik mocht) in u gezelschap leven ,

Soo lang de goede God ons tyd zou willen geven ;

Maar dit gestreng beleid is niet aan menschen vast ,

Het komt van hooger hand , en 't is van God belast ,

't En raakt u niet alleen ; want alle vreemde Wyven ,

Moet ieder van hem doen , en uit den huize dryven ,

Dat is een vast besluit , daar niemand tegen kan ;

Want al wat u gelykt is heden zonder Man ;

De daad die wyft 't aen , het zyn gemeene plagen ,

Die zoo vry zachter zyn , en beter om te dragen :

't Is

't Is zonder myn beleid, en buiten myne schuld,
 Gy daarom weest getroost, en lyd 't met geduld,
 Eylaas! de droeve Vrou en kan geen troost verwerven,
 Dies ziet men op een nieu haer bleeke mond versterven,
 Haar borst is zonder geest, haar ader zonder slag,
 Een ieder ziet haar aan als op haar lesten dag.
 Daer zygt zy in het land, als van de dood bevangen,
 Daer hangt het killig zweet op haar gestrekte wangen,
 Daer leidze zonder spraek, en schoon men haer gebiedt,
 Sy doet geen oogen op en rept de leden niet.
 Maer dezen onverlet, de stond die is gekomen,
 De stond van haar verrek: Dies wordze wech genomen,
 En op een kar geleid en uit de stad gebracht,
 En onder dit gewoel zoo quam de zwarte nacht.
 Doch waer dit zwakke rot ten lesten is gebleven,
 En vind' ik in het Boek des Heeren niet beschreeven;
 En daerom zwyg ik stil, schoon iemand meer begaert,
 En zegge maar alleen, dat my der Vrouwen deert.
 Doch hier verschynt een Man, door heilig vier gedreven,
 Die heeft een grooten Held met eigen naem beschreven;
 Die heeft in ware daed zyn wezen voor gestelt,
 En op een vasten grond zyn weeken afgetelt,
 Die heeft van doen gezeid, dat Christus moeste sterven,
 En even voor het Volk het eeuwig heil verwerven:
 Dat gantsch Jerusaleem moet komen tot een val,
 En dat het Offer-werk een einde nemen zal.
 God laat schier nimmermeer een harde slag gebeuren,
 Waar door van hooger hand de groote Ryken scheuren,
 Of hy zond aan het volk zyn booden vooren uit,
 En maakt hen openbaar van waar de plage spruit.
 O Goedheid van den Heer! De stad heeft vaste muren,
 Maar echter moet het volk den harden slag bezuren,
 Daar word een stage kryg aan alle kant gevoert,
 En daarom word het land gedurig om geroert.
 Daer is geen Konings naem in Juda meer te vinden,
 Meest al wat machtig was dat ging het zwaard verslinden,
 En dezen onverlet, al is de vyand sterk,
 Noch is 'er eenig heil ontrent de waare Kerk:

Te midden in den woel van duizend fture baren,
 Soo kan dat wakker Oog zyn klein getal bewaren,
 't En fluimert nimmermeer maar houd gedurig wacht.
 En tegens flimme lift, en alle werelds macht.
 Maer God heeft boven al de Bruid aan hem verbonden,
 Als hy den Bruidegom op aarden heeft gezonden,
 Als hy zyn eigen Zoon liet nemen onzen aard,
 En dat te rechter ftond een Maget heeft gebaart.

't Is tyd, is heden tyd, te komen tot de zaken,
 Waar of van over lang de groote Vaders fpraken:
 De beelden zyn voor by, hier komt de ware daad,
 Hier komt tot onzen trooft, het Edel VrouwenZaad:
 Hier komt dat noit en was, ô Godes uitverkooren!
 Daelt neder, Wonder Kind, en word in my gebooren:
 Ontbind myn logge ziel van dit ellendig vleifch!
 Ten eind' ik u geheim mag zingen na den eifch.
 De beeken van Parnas, en haar beroemde ftroomen,
 En zyn maer enkel waen, en niet als vyze droomen;
 Gy fchenkt ons heilig vocht, dat uit den Hemel vliet,
 En zuivert ons gemoed van al dat wereld hiet;
 Gy die een zondig menfch de zinnen kont verlichten;
 Stort Geelt in myn gemoed, en keeft in myn gedichten:
 Gy, maakt dit killig hert en dorre tong bequaem,
 Te melden uwen lof, te roemen uwen Naam,

En Engel, afgedaalt door onbekende wegen,
 Quam naer het Joodsche land ten leften afgezegen;
 Quam tot een jonge Maegd, den Hemel toe bereid,
 En heeft haar over luid zyn boodfchap aan gezeid.
 Vriendinne, weest gegroet, u is des Heeren zegen,
 U is zyn ryke gunft en eeuwig Heil verkregen;
 Want onder al het volk dat naem van Vrouwen draegt,
 Zyt gy, O reine blom! die Gode meeft behaagt.
 Gy zult een wonder Heil aan alle menfchen geven,
 Die eertyds zyn geweest, die noch op aarden leven,
 Of namaals ftaan te zyn hier in het aardsche dal,
 Gy zyt voor alle ding den Heere lief getal.

Met dat de jonge Maegd den Engel hoorde spreken,
 Soo is haer eerste verw, haer schoone blos geweken;
 Haer bloed is wech gerukt; tot aan haar innig hert:
 Soo dat haer roode Mond gelyk een lily werd.
 Sy wist niet wie 'er sprak, of wat hy wilde zeggen,
 Sy gaet het gantsche stuk vry nader overleggen,
 Ent' wyl zy staaten weegt des Hemels diep beleid,
 Soo heeft de Jongeling haar weder dit gezeid:
 Legt af den kouden angst daer med' gy zyt bevangen,
 En geeft een eersten glants aen u verbleikte wangen,
 Gy zyt het, waerde Maegd, die vanden Geest vervult,
 Het edel Vrouwen Zaad ter wereld brengen zult.
 Gy staat bevrucht te zyn en zult een zoone baren,
 Belooft aan Godes Volk nu menig hondert jaren:
 Gy zult een wonder Kind haest brengen aen den dag,
 Vry meerder als een Vorst op aerden wezen mag.
 Dit zult gy waerde Maegd, den naem van J^hesus geven,
 Die is hem over lang van Gode toe geschreven,
 Hy zal een Koning zyn van Jacobs edel zaat,
 Een Koning zonder tyd, een Koning zonder maat.
 Hy zal den hoogen roem van Godes Zoone dragen,
 Soo dat van zynen lof het aardryk zal gewagen.
 Doch hoort hoe datje zult tot Moeder zyn gemaakt;
 Schoon dat 'er noit een Man u leger heeft genaakt;
 Des Heeren wonder kracht, de keest van alle zaken,
 Die zal van heden af u Maegdom vruchtbaar maken?
 Het leven aller ding, de dooder van den dood,
 Sal door een stil geheim u zygen in den schoot,
 En zuigen uwe borst. Wat kan 'er niet geschieden,
 Als God wil eenig ding uit volle macht gebieden?
 Geen schepzel in het land of 't hoort des Heeren stem,
 En aller dingen aerd moet buigen onder hem.
 De Jongeling besloot; en is van daar getoogen,
 En met een snellen zwier ten Hemel op gevloogen,
 Syn woord komt tot de daed. Siet daer een teere Maegd,
 Die in haer reinen schoot den grooten Herder draagt.
 Wat hoort men van de vrugt: wat hoort men grootedingen:
 Een ongebooren Kind dat wort gevoelt te springen!

Dat groet hem, eer het was, dat is in hem verblyd;
 Vermids door hem verschynt de lang verwachte tyd.
 Het was den droefsten dag, daar van de menschen weten;
 Als Adam van het fruit in Eden had gegeten
 Het was den blydsten dag als Christus needer quam;
 En uit een waare Maagd zyn vleesch en voedzel nam;
 Het Kind, het wonder Kind, in doeken op gewonden;
 Word in een slechten Stal van Herders uitgevonden;

Door Herders eerst begrüet, te midden in der nacht;
 Eer dat 'er eenig mensch aan dezen Herder dacht.
 De Wyze niet te min, een verre weg gekomen,
 Die hebben in de lucht een sterre waar genomen,
 Een sterre die hun eerst de goede tyding zeld,
 En die hun tot den stal als met 'er hand geleid.
 Wat moet dit kleine Kind een groote Koning wezen,
 Om wien een nieuwe sterre is aan de lucht gerezen?
 Wat is het voor een Prins, die ons den Hemel zent?
 Om wien een licht verschynt. by niemand ooit bekend?
 Waar is zyn aanbegin van onbegreepe jaren?
 Dat was al eer de zon, en eer de sterre waren.

Hoe verr' is 't boven ons, en onzen zwakken aard,
 Dat lang in wezen was eer dat het was gebaart!
 De Geesten zyn verbaast, de Wereld is verwondert,
 Hy weent hier als een Kind die in den Hemel dondert;
 Hy geeft een droeve stem, gelyk als Moses plag,
 Doen hy als vondeling ontrent den oever lag.
 Hy die uit bange schrik den leger dede beven,
 Als God aan Israël zyn Wetten dede geven:
 Hy die des Hemels Throon als met een spanne mat,
 Is by een teere Maagd in haren schoot gevat
 De Schepper van de ziel, de Vader van de geesten,
 Die ligt hier by het vee, en onder domme beesten.
 En die aan Abrams zaad den Hemel schenken zal,
 Die slaapt hier in een kribb', en in een rauwe stal:
 Hy die ons vryheid geeft, die leid hier vast gebonden,
 Hy die het al vervult, in doeken op gewonden:
 Hy die het al bezit, ook dat oit oog en zag,
 En vind niet een vertrek daar in hy rusten mag.
 Het is van ouden tyd een wonder stuk bevonden,
 Dat gantsch de wereld hangt als zonder vaste gronden,
 En dat het grouzaam diep, de zon en bleeke maan,
 Gedurig haren loop als op een regel gaan:
 Maar dat en kan voortaan by niemand zeldzaam hieten,
 (Schoon wy uit dit beleid vermaak en troost genieten)
 Al wat ons wonder schein, en is geen wonder meer.
 Een Mensch baart haren God, een Maget haren Heer.
 O Groot en diep geheim! O noit begrepen zaken!
 Die geen vernuftig brein door reden kan genaken.
 Men spreekt als door een wolk men spreekt'erduistervan
 Vermids geen menschen hert de gronden peilen kan:
 Kom ziet dit wonder stuk, al die op aarden leven,
 Al die met reinen Geest tot Gode werd gedreven;
 Kom ziet dit wonder aan, en dat met ripe zin.
 Kom ziet, het minste deel dat heeft een wonder in:
 Een Maagd die vruchtbaar is een Moeder noit beslapen,
 Een Maagd die Moeder is van die haar heeft geschapen;
 Een Kind wiens hooge macht tot aan den Hemel raakt,
 En dat ook even zelfs zyn Moeder heeft gemaakt?

Een Moeder die haar kind heeft dikmaal aan gebeden,
Eer zy het oit ontving in haare teere leden;

Een kind dat grooter is, als oit de grootste Man,
Te vooren is geweest of immer wezen kan.

Komt ziet de Maget aan, die nu zal Moeder hieten,
Om dat uit haren schoot des Hemels schatten vlieten:

Komt ziet de Moeder aan, en wat haarisgeschiedt,

De vrucht, by haar gebaart en let haar Maagdom niet.

O Moeder weest gegroet! door u is ons gebooren,

Hy die voor alle tyd voor Heiland is gekooren,

Voor Heiland is verwagt. O Noit bevlekte Maagd!

Die Gode zwanger zyt, en zonder schande draagt.

't Is vry een wonder stuk, en boven alle reden,

Dat gy had binnen u des Heeren teere leden;

Doch dat is 't echter niet dat u gelukkig maakt,

Maar dat gy zynen Geest hebt in den Geest gesmaakt,

Gy droegt hem onder 't hert, die vreugd is u verkregen,

Gy droegt hem in het hert, dat is u meerder zegen.

Gydroegthemalseenmensch maar kend'hem alseen God

Het leste, waarde Maagd, dat is u beste lot.

O Moeder weest verblyd, u Vrucht zal nimmer sterven,

U Vrucht zal aan het Volk het eeuwig heil verwerven,

En God een Offer zyn, O Moeder weest gegroet,

Die wat ons voeden kan, aan uwen boezem voet.

Men heeft geen jonge Maagd ter wereld oit vernomen,

Die op een beter voet tot baren is gekomen,

Men weet geen jonge Vrouw die banger heeft gezocht,

En slimmer is berooft van haar geminde Vrucht.

O Dag! O grooten dag! doen God is mensch gebooren,

Doen God ons weder gaf dat eertyds was verlooren,

Dat eertyds was vermist. O Dag! O grooten dag!

Dien Isaac heeft gezien, ook doen hy niet en zag.

U gunste, lieve God! die zal by ons volherden,

Vermids zyn eeuwig Woord is heden Vleesch geworden:

De Mensheid is volmaakt door uwe rechter hand,

De Godheld niet te min die blyft in hare stand.

De mensch werd boven al, de mensch die werd verheven,

Om dat het eeuwig Woord niet hoog en is gebleven;

De mensch die werd verhoogt tot vry en beter staat;
 Te vooren Adams volk, en nu des Heeren zaad.
 God heeft den mensch gemaakt en na zyn evenbeelde,
 Wanneer hy door het Woord de gantsche wereld teelde:
 Maar nu is 't dat de mensch een meerder gunste smaakt;
 Want God word even zelfs dat hy eens heeft gemaakt.
 De dwaling is voorby, de leugen weg genomen,
 De klaarheid ons vertoont, de waarheid in gekomen,
 De nacht die is voorgaan, het licht schynt over al;
 De mensch is vry gemaakt voor eeuwig ongeval.
 Hy, die geen lichaam had, ontfangt ons zwakke leden,
 Hy, Die nu Mensche word, is God van eeuwigheden,
 Die niet en word gezien, niet aan en word getast,
 Die is nu aan het vleesch en aan het lichaam vast.
 De dood die is gedood, om dat het eeuwig leven
 De mensche is gejoint, en in den Zoon gegeven,
 De reden van den mensch die staat op heden stil,
 Nu God, gelyk een mensch, by menschen wonen wil.
 Ô Wonder! Godes Zoon te hebben tot een Broeder!
 En tot een vasten troost, en tot een waren Hoeder,
 En tot een trouwen Vriend, ja tot een echte Man,
 Zoo dat de bleeke dood hier tegen niet en kan.
 Ô, 's Hemels diep geheim! ô Schat van eeuwigheden!
 Die noit en is gevat door gronden van de reden:
 Ô Hoogsten ziele-troost ô diepste herten wensch!
 God in het vleesch gezien. als Zoone van den mensch.
 Den achsten dag verscheen, men ging het Kind besnyden,
 En schoon al is 't rein, het moet de pyne lyden:
 En of het noit den geest tot heerschen heeft geneigt,
 Noch word het des betigt, en met 'er dood gedreigt!
 Noch word de wreede Vorst met yver zugt bewoogen,
 En voelt door zoeten angst zyn herffens om getoogen,
 Hy meint dat hem het Ryk in twyffel word gestelt,
 Indien hy niet en dood den nieu gebooren Helt-
 Daar word de Kinder-moord in haasten aan gevangen,
 Daar zag men al het volk met tranen op de wangen;
 Daar word de Moeders bang tot in haar diepste ziel,
 Om dat haar kleine Jeugd het zwaard ten proye viel.
 Daar

Daar komt een machtig heir ter poorten in gevallen,
 En zend in gróóten haast zyn wachten op de wallen:
 Zyn ruiters in de stad. Siet daar een droeven tyd;
 Geen Moeder is geruſt, geen Kind en is bevryd.

Hier wil een jonge Vrouw het ſtuk met bidden rechten,
 Daar woed een harder aard en ſtelt haar om te vechten,
 En ginder is 'er een die bied de ruiters geld,
 En acht dit beter vond als datze vinnig ſcheld;
 Maar eſter zonder baat Hier komt 'er een getreden,
 Die dekt haar teer gewas, en bied haar eigen leden,
 En ginder leid 'er een en kuſt haar doode vrucht,
 En neigt haar met den mond ontrent zyn leſte zucht.
 Een ander, gantsch verſchrikt van dit verdrietig ſtropen,
 Is met een ſnelle vlucht ter poorten uit geloopen,
 En gaf haar in het wou!; en ſchoon zy byſter vreeſt,
 Zy vind gedweeger aard, ook by een vinnig beeft.
 Maar Rachel gantsch ontzet om dit ellendig moorden,
 Valt op den Koning uit met ongebonden woorden?
 Zy! wil geen leven meer, zy wenſcht te zyn gedood,
 Zy toont een aardig Kind vermoord in haren ſchoot.

O Tyger! zeld het Wyf, mocht ik ontrent u komen,
U ware voor gewis het leven af genomen;

Geen tand en zou voor u, geen nagel zyn gespaard,
Ik sprong u in het licht, ik vloog u in den baard,
Ik viel u op het lyf, ik scheurd' u bolle wangen,
Ik bleef in u gezicht met al de vingers hangen,
Ik deede wat ik mocht, tot wraak van onze smert,
En zoo ik maar en kon ik beet u in het hert.

Wat heeft myn kind gedaan; een vreugd' van alle menschen,
Het schoonste dat ik weet, of dat men konde wenschen;

Eilaas! 't onnoozel lam dat gaf een zoeten lag,
Juist doen het op het zwaard, en op den moorder zag;
Ik was 'er in verheugt, en hadde moed gekregen,

Myn docht het zoet gelaat dat zou den beul bewegen,
Maar neen, het was gemist, myn hoop was enkel waan,
Ach! eer dat ik zag op. zoo was de steek gedaan;

Daar leg je nu vermoord, myn troost, myn uitverkooren.
Ach; waart gy noit geweest, of waar ik noit gebooren:

Daar leg je nu verrast, en in het bloed gesmoort,
Myn zoet. myn eenig schaap, daar leg je nu vermoort;
Daar leg je zonder stem, u bloet vloeit op de straten,
En ik, ellendig Wyf, ben eenig hier gelaten.

Wat kan ik anders doen als op myn borsten slaen?
Maar niemant, hoe ik zucht, en trekt zig myner aan.
Ach? waarom is het zwaart niet dieper in gesteken?

Zoo had 't van gelyk myn herte mogen breken,
Zoo had 't, nevens u, myn leven uitgestort,

En met den eigen steek myn bange pijn gekort.
Nu moet ik alle tyd, nu moet ik eeuwig treuren,
Om dat ik even zelfs dit hebbe zien gebeuren:

Al mochte nu myn tyd tot hondert jaren gaan,
Nog za! het droef gezicht in my versegelt staan:
Dies ben ik gantsch beducht (moest ik eens weder baren)
Dat ik, vermits het leet my heden weder varen,

Dat ik een bloedig kind zou brengen aan den dag,
En even zoo gestelt gelyk ik heden zag.

O Bloed hond, wie je zyt? ik houd 't vooreen wonder,
Dat God niet af en komt, of zen d. een fellen donder.

Of dat het aardryk zelfs den mond niet open doet.
 En flokt u booswicht op, tot in den helfchen gloet.
 Ellendig Bethlehem? ach? had ik noit gedragen;
 Soo had ik niet gesmaakt van uwe zware plagen.

O Sions lieve Jeugd? blyft liever ongepaart;
 Ons Vorst en is niet waard dat iemand kindersbaart:
 Wat valt den Koning in, zyn ongetoomde benden,
 Wat gaat den moorderaan, zyn rakkers hier te zenden?

Wat heeft de dweepery hem in den kop geprent?
 Wat vreesl hy voor een Kind dat geen bedrogen kent?
 Ach? die zoo wyd gebied, dien alle menschen vieren,
 En kan zyn wreden aart, zyn herte niet bestieren?
 Syn eerzucht voert hem weg, en maakthemdus verbaast.

Soo dat hy zonder flot, en gantsch uitzinnig raast,
 Maar 't is om niet gewaelt, het Kind is wech genomen,
 Dat hem de vreeze maakt, hy kau het niet bekomen,
 Het is van hier verreeft, het is in Godes hand,

En 't heeft tot zyn verblyf het vet Ægypten land;
 En 't zal eens Koning zyn, een Konig aller Volken,
 En plegen hooge macht tot boven in de wolken:

Dan zal Herodes zelfs als schuldig moeten staan,
 En lyden daar de straf, van dat hier is gedaan.

Maar gy, O kleine Jeugd! die heden zyt gestorven,
 Hebt in dit Heilig Kind een eeuwig Heil verworven:

Dat van ouds voorzeid, en moet alzoo geschien,
 Men moest dit bloedig werk in onze vlekken zien.

Het treurig Bethlehem, en Rachel moeste klagen,
 En, om Herodes waan zoo wreeden moord verdragen:

En ziet, nu is de tyd tot dezer stond vervult,
 Wel laet ons dit geweld dan lyden met gedult,

Noit menschen was 't quaat, iet quaats te moeten lyden,
 Maar quaad is 't quaad te doen, dat nodig is te myden

Ach? ons is nu ter tyd het lyden op geleid,
 Soo dient dan onze geest daar toe te zyn bereid:

Dat van den Hemel komt moet ieder leeren dragen:
 Wat Gode wel bevalt dat moet den mensch behagen:

Het is tot alle vleesch van alle tyd gezeid:
 Wie sterft die werd gerukt, wie gaat die word geleid.

Gy zyt, ô kleine Jeugd! des Heeren bloed getuigen,
En zult een Hemels nat uit zyne volheid zuigen,

Gy hebt tot uwen loon het eeuwig Paradys,

En word aldaar gevoed met ongemeene spys:

Maar wy, ellendig volk, wy zyn verlaten Moeders,
Ons Koning is een beul wy zweven zonder hoeders,

Wy leven in de dood en in gestage pyn,

ô Jesu! Godes Zoon, wilt ons genadig zyn:

De tyd doet haren loop Herodes is gestorven,

En heeft een duister graf voor zyn paleis verworven;

Hy blies in bangheid uit, zyn ongeruste geest,

De dood die doet hem aan dat hy van Jesus vreeft;

Fen ander kreeg het Ryk. Dit konde Joseph weten,

Al is hy met de Maagd in Rama niet gezeten:

Hy trekt uit Pharos Ryk, en komt te Nazareth,

En heeft op Gods bevel zyn wooning daar gezet.

Het Kind dat zyn beroep nu aan begon te bieden,

Begaf hem van der Jeugd ontrent de wyfte lieden;

Daar is 't dat het spreekt en grooten dingen leert,

Soo dat geheel het volk tot hem de zinnen keert.

Hy, wiens gezicht alleen de Cherubynen wenschen,

Wordeven staag gezien ontrent de zwakke menschen:

Hy is des werelds Heil en ware Medicyn,

Men vind hem even staag daar zieke Lieden zyn.

Wel op nu, logge ziel, laat ons wat hooger zweven,

Laat ons den Heiland zien in zyn gezegent leven:

't Is niet als enkel goed, ook van der jongheidaan,

Wat door hem is geschied. en van hem is gedaan.

Hy nam de gronden weg van allerlei gebreken:

Een doove kreeg gehoor, een stomme leerde spreken,

Een blinde werd verligt, en was 'er iemand mank,

Die ging, op zyn bevel, en kreeg een vasten gank.

En waar door hellsche magt de bange lieden zigten,

Daar moet het vuil gespook, en al de nikkervlugten:

En waar hy slechts een hand aan iemand komt te slaan,

Daar jaagt hy uit het brein de vlagen van de Maan.

Niet een zoo vreemden quaal, die niet en wert verdreven,

De kraekte zyn gezond, de doode menschen leven,

Het

Het lichaam nu ontzielt, en in het graf gestrekt,
 Dat word door hem alleen met woorden opgewekt,
 Wanneer het hem gevalt, het zyn hem lichte zaken,
 Van water uit de beek een hupzen wyn te maken:
 En menig duizend man, door weinig brood gespyft,
 Geeft oorzaak dat het volk den Grooten Schepper pryft
 Hy weet den hollen stroom, hy weet de felle winden,
 Hy weet de gramme zee met woorden in te binden,
 Hy breidelt haar geweid, hy toomt het grouzaam diep,
 En houdt 't in den band, dat hy te vooren schiep.
 Maar schoon hy veel genaakt ontrent de zwakkemensche,
 Die uit een bang gemoed gezonde leden wensche,
 Noch heeld' hy boven al de qualen van den geest,
 En voed door zynen troost de droeve ziele meest.
 Syn leere die betuigt van waer hy is gesprooten,
 En wat hy van den Heer voor gaven heeft genooten.
 Het zy dat hy begint, of wel zyn rede sluit,
 Hy wyft zyn oorzaak aan, en drukt den Hemel uit.
 Hy leert, met zachten geest een harden aart verschoonen
 Syn vyand gunste doen; zyn haters liefde toonen:
 Indien men werd vervolgt, te leven in geduld,
 Indien men werd gedood, te lyden zonder schuld;
 Door zucht van felle wraak noit aan te zyn gedreven,
 Geen quaat om quaat te doen, of quaat voor quaat te geven
 God bidden als het volk met volle monde schelt,
 En dien ook gunstig zyn van wie men is gequelt:
 Te dekken zynen disch, niet voor de ryke lieden,
 Maar hun, die noit haar gunst u weder kunnen bieden,
 Te zoeken by den Heer, een onbegrepen schat,
 Die noit geen roest verdorf, en noit geen mott'en at,
 Zich met geen aardfche zorg in zyn gemoed te quellen,
 Maar zyn benaude ziel in God gerust te stellen,
 Te waken even staag hier in het aardfche dal,
 Tot God te zyner tyd eens ruste geven zal:
 Het lid dat hinder doet in haasten af te snyden.
 Dat is geen lief gebrek in onzen geest te lyden;
 Zyn licht te laten zien gelyk een zonneschyn,
 En alle vlyt te doen, om God gelyk te zyn.

Hy leert dat echte trouw moest vast en zeker blyven,
Ook dat men met het oog kan overspel bedryven:

Dat treuren zalig is, en droefheid vreugde baart,
En dat een reine ziel na haren Schepper aard,
Dat zelden, die in bloed of rykdom is verheven,
Het Ryk dat eeuwig duurt van Gode werd gegeven,
Dat een die in het vleesch zyn volle luste ziet,
Schier noit na dezen tyd de ware vreugd geniet.

Dat God dient in den Geest te werden aan gebeden,
Niet juist op deze plaats. of op gezette steden.

Dat God ons haren telt, ons droeve smerten ziet,
Dat God van boven zend al wat de mensch geschiet.
Dat God te zyner tyd de dooden zal verwekken,
En uit de woeste zee, en uit 'er aarden trekken:

En dat 'er is een plaats daarniemant noit en trouwt,
En daar men evenwel gestage bruiloft houd.

Doch schoon het zuiver Lam is goedig zonder ende,
Noch is gelykewel zyn leven maar ellende,

Van zyn beginzel af tot aan zyn lesten dag,
Genoot hy noit geval, dat blydschap heten mag.
Ontrent zyn eerste Jeugd quam hem de duivel tergen,
En door een slim bedrog verkeerde ranken vergen;
Maar of hy schoon verwonden Prince van der nacht,
Straks werd hem nieu verdriet by menschen aangebracht.

Siet hoe op hem gestaag de felle tongen schieten,
Hy moet een lasteraar, hy moet verleider hieten;

Hy word veel aan gezien als buiten zyn verstand,
Of die met nieuwe leer beroerd' het Joodsche land.

Men vond 'er even staag die hem noch harder quelden,
En voor een regten vraat, of voor een zuiper schelden;

Ja ziet, men vond het volk zoo buiten spoor geleid,
Dat Godes eigen Zoon een duivel word gezeid,

In 't korte waar, het oog van iemant word geslagen,
Daar moet hy bitter leed; en zware lasten dragen;

Dorst kommer, hongers nood, en allerlei verdriet;
En wat men voor gequel hier op der aarden ziet.

Noch is het niet genoeg: De Vuile laster-monden,
Die wenschen boven al hem vast te zien gebonden;

Sy plegen onder een gedurig boozen raad,
En komen op het leif van woorden tot de daad.
Hy was in zeker Hof, waar digte boomen groeiden,
En daar, gelyk een ftroom, zyn bange traanen vloeiden:
Het duifter van het loof dat paff een droeve ziel,
Op dat zy haren druk te beter onderhiel
Na dat hy zyn gebed met droefheid heeft gefproken,
En dat het bloedig zweet is kragtig uit gebrooken,
Zoo komt daar Judas aan, en door een loozen vond,
Begroet hy zynen Heer, en kufft hem aan den mond.
Maar t'wyl hy bezig is ontrent zyn reine wangen,
Zoo werd dien eigen ftond, des werelds heil gevangen,
Geknevelt, weg gerukt, en even met geweld,
Al eer de zonne ryft, den Priefter voor gefteilt.
Daar gaat 't zeldzaam toe men hoort 'er veel getuigen,
Die na de Rechters wil, haar looze reden buigen;
Daar draagt hem Godes Zoon, Juift op dien eigen voet;
Gelyk een tanger fchaap ontrent den Scheerder doet.
Maar, ziet God even hier zyn wonders openbaren!
Want als de booze geeft, tot Judas in gevaren,
Hem tot verraad bewoog, zoo dat zyn dwaze ziel,
Van haren Schepper week, en tot den duivel viel.
Doen brak dit eigen werk de liften van der flangen,
De gryper werd gevat, de vanger is gevangen:
Hy, die een ziele meind te brengen in het net,
Heeft al wat zielen heeft in beter ftand gezet.
De vyand van den menfch, de Geeften van der hellen,
Genegen uit 'er aard om ons te mogen quellen,
Die baanden als den wech, en leggen als den grond,
Waar door het zondig volk den hoogften zegen vond.
Hier op Vlucht zyn gevolg De Herder is geflagen,
De kudde werd verftrooit. In alle ftuure vlagen,
Tyd vriendschap opdevlucht. Het werd'er duifternacht.
Daar voorspoed, daar geluk, niet als te vooren lacht.
Geen menfch is by den Heer van die hemeerft beminden,
Zyn eigen maagfchap zelfs en is 'er niet te vinden,
Wie komt hem tot behulp? Eilaas! men vind'er geen,
Hy treed in dit gevaar de bange pers alleen,

De lieve Jongeling, vervult met hoogen zegen,
 Die in des Heeren schoot zoo dikmaal had gelegen,
 Treed zynen Meester na, doch met een tragen voet,
 Gelyk het veeltyds gaat wanneer men lyden moet.
 En Cephas, die alleen niet schynt te wille beven,
 Schoon hem de zwarte nacht, en al de nikkers dreven,
 Die komt van achter aan, en doet hem als gelei,
 Maar laat, uit enkel vrees, een ruimte tusschen bei,
 De reste was gegaan. De schaar door hem genezen,
 En is niet meer beluft by hem te mogen wezen.
 Eylaas! hy staat alleen, en vind niet eenen vriend,
 En daar is niet een mensch die hem tot voorsprak diens.
 Het recht gaat buiten recht en tegen alle reden.
 De waarheid lyd geweld, en Onschuld word bestreden,
 En Eenvoud word beschimt. De slaven zonder eer,
 Die trotzen haren God, en aller dingen Heer,
 De rakkers, schendig volk, en schuim van alle boeven,
 Bestaan uit enkel spot, zyn hoogen Geest te proeven;
 Zy blinden hem het oog, en met een slim bedryf,
 Zoo slaat het vuil gespuis op zyn gezegent lyf,
 En straks, op ieder slag zoo gaat 'er iemand vragen,
 Wie dat hem heeft geraakt, of met een vuist geslagen;
 't Is over al geweld. Een Overpriesters knecht,
 Pleegt moed wil over hem, te midden in het recht.
 Maar niet alleen het rot van deze rouwe gasten.
 Is bezig Godes Zoon in smaadheid aan te tasten:
 Pilatus, 'zoo het scheen, af keerig van de wraak,
 Sond hem den koning toe, alleen tot zyn vermaak.
 Daar word het Lam bespot, en wederom gezonden,
 Maar zuiver niet te min en buiten schuld bevonden:
 Dies keert hy daar hy was, gekleed in wit gewaat,
 En toont ook even zoo een onbevleeten staat.
 Maar wat is van het volk? hy die een wyl geleden,
 Quam in de blyde stad, gelyk een Vorst, gereden,
 Een Vorst, een deftig Held, die vanden vyand komt,
 En door het gantsche land verwinner werd genoemd,
 Die acht men nu ter tyd onwaard te mogen leven,
 Die werd nu van den beul met slagen aan gedreven,
 Die

Die werd nu door het kruis ellendig onderdrukt,
 En tot een wreede dood met schande weg gerukt,
 Hy die wel eer verzelt met hondert duyzend menschen;
 Hoort zich aan alle kant geluk en zegen wenschen,
 Die gaat nu zonder hulp, bespot, gestraamt, bebloet,
 Met toeroep, dat hy fluks als booswicht hangen moet.
 Hy, voor wien al het volk haar kleders onlangs spreiden,
 En op het lastbaar dier, of op de wegen leiden,
 Ziet nu zyn kleed gedeilt, en door het wreede rot,
 Gehangen aan den steen, gewonnen door het lot.
 Hy, die men voor een tyd als Koning wilde kroonen,
 Om zyn verheven Geest, de deugd te mogen loonen,
 Dien perst men nu een krans van doornen in het hooft,
 En doet hem moorders pyn, die noit en heeft gerooft:
 Daar is geen deel te zien van al zyn gantsche leden,
 Daar, met bescheiden pyn, niet op en word gestreden:
 Zyn hooft gebuilt, door-boort, geslagen met een riet,
 Zoo dat aan alle kant het bloed daar henen schiet.
 Zyn rugge door geploegt met diep gestremde wonden,
 Zyn mond vol enkel gal, zyn oogen toegebonden,
 Zyn wangen vuil begaat, zyn handen vast geboeit,
 Zyn ooren door geroep en leugen taal vermoeit:
 Zyn hair door bloedig zweet in eenen klomp gebakken,
 Zyn hals, te zeer bezwaart, doet hem ter neder zakken:
 Zyn geest in diepen angst, vry meer als eenig Man
 Voor dezen heeft gevoelt, of immer lyden kan.
 Ontwaakt hier, myn gemoed. en zet eens uit de zinnen,
 Al wat het ydel vleesch op aarden kan beminnen,
 Verzamelt u vernuft, u brein, en gantsche kracht,
 En al wat binnen u den grooter Herder wacht;
 Laat hier u diepste merg met aandacht over werken,
 Om, na den rechten eisch dit schoufspel aan te merken;
 Ziet uwē Schepper aan, en wat hy voor u lyd,
 En legt het aan u hert, en dat voor alle tyd,
 O Mensch! aanziet den Mensch. Hy staathiervast gebonden.
 Die ons uit liefde slaakt de banden van de zonden;
 Hy staat hier gantsch mismaaft; hy staat geheel bevlekt,
 Die Gode wel behaagt, en onze schanden dekt.

O Mensch!

O Mensch! aanziet den Mensch, Hy staat met naakte leden,
Die ons uit gunste schenkt een kleed van eeuwigheden;
Hy staat hier overstort met druk en ongeval,

Die eens te rechter tyd ons Trooster wezen zal.
O Mensch! aanziet den Mensch. Die eens zal Rechter wezen,
Als al wat mensch gelek zal komen op gerezen,
Die is hier voor het recht, maar tegen recht gestelt;
En lyd dat over hem een vonnis word gevelt.

O Mensch! aanziet den Mensch, die uit zyn throongekomen
Ten goede van den mensch het vleesch heeft aangenomen,
Gevoelt ons zwakken aard, maar leid hem weder af,
En word gelyk een Mensch gedooken in het graf.

O Mensch! aanziet den Mensch, aanziet met droever herten,
De Man vol enkel leed, den Man van alle smerten:
Ey! denkt eens wat een brand de zonde wezen moet,
Die niet en word beluft als in des Heeren bloed.

Maar Christus gaat ter dood, en moet zyn kruice dragen,
En mids hem 't lyf bezwykt, zoo krygt hy felle slagen,
Hy is door al het leed tot aan de dood gebracht,
En noch werd hy geplaagt om zyn vervallen kracht.

Hoe dikmaal heeft de Geest, een langen tyd voor dezen,
De menschen, Godes wil, in beelden aan gewezen?

Hoe dikmaal is het Lam als in een schim gezien,
Eer God in ware daad de zake liet geschien.

De Zoon aan Abraham ten lesten noch gebooren,
In wien God aan het volk den zegen had gezworen,
Die ging eens op den berg en droeg het offer-hout,
Hem tot zyn dood bereid, en op het lyf gestout.

Maar 'hier komt nu ter tyd de ware Zoon getreden;
En torst het droevig hout, op zyn vermoeide leden;
Hier is nu Isaäk als in den lesten nood,

Hier treed hy na den berg, om daar te zyn gedood.
Hier is het Heilig Lam dat Paasschen dede slagten,
Hier is het Hemels-brood dat al de zielen wagten;

Hier is de ware Rotz' geslagen met den staf;

Die veerdig open brak, en zuiver water gaf,
Hier is de Druiven tros die tusschen twee gedragen
Was aan den ouden tyd; en aan de nieuwe dagen,

Een

Een afbeeld van de Kerk: Het was een deftig pand,
 Waar aan men kennen mocht het lang Beloofde Land
 De gulle Wyngaard rank vervult met enkel zegen,
 Heeft Christus afgebeeld, tot ons behoud genegen:
 Hy was, van alle tyd, hy was in Godes raad,
 Hy was, eer hy ons was, het Edel Vrouwen Zaad:
 Die voor ging, is het volk van Abraham gesprooten,
 Dat uit den Druiven Rank zyn voedzel heeft genooten,
 Die na quam is de Kerk die in den vollen tyd,
 Zich in de Middelaar ten hoogsten heeft verblyd,
 't En is van heden niet dat Christus is gebooren,
 God heeft hem voor den tyd als Bruidegom gekooren,
 Want eer het water liep, en eer het aardryk stond,
 Zoo was in hem geveft een eeuwig Trou-verbond.
 Maar als het vinnig rot ten leften is gekomen,
 Daar veel het fchuldig volk het leven werd genomen,
 Word hem het lyfgeveld, en aan het kruis gehecht,
 Genagelt, vast gemaakt, en in de lucht gerecht.
 Ziet daar de ware Slang die menfchen kan genezen,
 Van wiens verheven beeld in Mofe werd gelezen.
 Al fchiet den ouden draak in ons zyn helſch fenyn.
 Hier is het tegen-gif en ware medicyn.
 Ziet daar het zuiver Lam, een beeke vol genade,
 Ziet daar het hoogſte goed gerekent by de quade,
 Ziet 't Hemels ſchoonſte Licht van alle glants berooft:
 Ziet hier is nu geſchied dat noit en is gelooft:
 Ach! wat een helſch bedryf! men gaat daar henen ſtellen;
 Twee moorders grouzaam volk, als hem tot med'gezellen
 Daar hangt hy tuſſchen bei, daar lyd het zuiver Lam,
 Dat ons tot enkel vreugd hier in de wereld quam,
 Hy die noit overlaſt aan iemant heeft bedreven,
 Maar leide voor het volk de gronden van het leven,
 Des Heeren zoetſte vreugd, zyn onbegrepen Woord,
 Dat word hier, by gevolg, betigt van wreede moord.
 Maar ſchoon hy is gedoemt, en aan het hout gehangen,
 Hy nam des niet-te min de vangenis gevangen,
 En ſchoon een wreden beul hem in de leden ſtak,
 Noch was 't dat hy de macht van hel en duivel brak,

Alleet hy voor den mens 't en heeft hem niet verdrooten,
Want hy vergoot zyn bloet voor die zyn bloed vergooten,
Hy bad wanneer hy leed, en bad ook voor het rot;

Dat in het lyden zelfs, zyn lyden heeft bespot,
God is bespout, beschimpt, gemartelt van de slagen,
De Godheid evenwel en heeft geen leed gedragen,

Die stond een weinig stil, maar hield haar eerste kracht;
En heeft haar opgewekt en in het licht gebracht,

't Is waar, dat hy, bedroeft en angstig boven maten,
Riep tot den Vader uit, *Waarom ben ik verlaten?*

Hy droeg den eigen stond, in zyn benaauwt gepeis;

De boosheid van den mens, de zwakheid van het vleis;

Maar keert doch eens het oir tot zyn verheven reden:

Gy zult benevens my het Paradys betreden,

Noch beden even zelfs, en deezen eigen dag;

En zeg of eenig Vorst het woord bereiken mag;

Waar heeft 'er oit een mensch op deze wys gesproken?

De duivels in getoomt, den afgrond opgebroken?

Waar heeft 'er oit een Prins zoo hoogen daad bestaan;

En aan een moorder zelfs den Hemel op gedaan?

God heeft in dit beleid de menschen willen toonen,

Dat hy, uit enkel gunst, de zonden wil verschoonen,

Dat hy, uit eigen aard, geen zondaar oit en haat;

Of in zyn droef bederf, of in den dood en laat.

Wel aan dan, zondig mensch, komt vaardig aan getreden,

Kom ziet hier Godes Zoon met uitgestrekte leden,

Kom ziet hier uwen God, die voor uw zonden sterf;

Die u den Hemel schenkt, en eeuwig heil verwerf.

Al wat hy als een Mensch op aarden heeft geleden,

Dat wil hy aan den mensch in volle maat besteden:

Godt is met ons verzoent, men word het hier gewaar,

Hy gunt den Hemel zelfs, ook aan een moordenaar.

Geen menschen wort voortaan door offer van de rammèn,

Geen zonden voor den Heergezuivert door de vlammen,

Daar is een ander vier, en vry een reinder bloed;

Dat aan het zondig volk den Hemel open doet.

De Priester is het Woord, zyn Lichaam d'Offerhande,

Daar op, te zyner tyd, des Heeren toorne brande

Den

Den autaar is het kruis, zyn vleesch het offer werk,
 Waar door hem God verzoent met zyn geminde Kerk.
 Pilatus even zelfs die kan het ons betuigen,
 Dat onder zyne macht de grootste machten buigen,
 Hy gaf aen al het volk een klaar en vast bescheid,
 Dat Christus waardig is een Vorst te zyn gezeid.
 God heeft het zoo gewilt en aen de Vorst geboden,
 Dat hy den Heere schreef een Koning van de Joden;
 En schoon hy word verzocht hier anders in te gaen,
 Noch bleef hy vast gezet, en liet het op schrift staen.
 Gods Zoon heeft onder dies den lesten snik gegeven,
 En blies den aesslem uit van dit ellendig leven:
 Men zag tot in den dood de kracht van zyn gedult,
 En dit besloot het werk: *Nu is het al vervult.*
 Maar als des Heeren Geest zyn vryheid had verworven,
 Soo bleek het met 'er daed wie dat 'er was gestorven:
 Het schynt dat alle ding, dat ieder schepzel zucht,
 En tegen zynen loop en uit de plaatze vlucht.
 De groote wereld kloot die word geheel bewoogen,
 Het licht, aen alle kant met duister over toogen,
 De zonne trekt haer in, en toont geen stralen meer,
 Om niet te moeten zien de dood van zynen Heer:
 De steenen zyn beroert, de felle rotzen splyten,
 Het schynt dat zy den mensch zyn harden aard verwyten,
 En, dat te geener tyd voor dezen is gebeurt,
 De tempel word ontzet, en zynen voorhang scheurt:
 De graven even zelfs, daer in de dooden lagen,
 En konden, als het bleek, den grouwel niet verdragen,
 Zy doen haer kamers op, en brengen aen den dag;
 Len aard van beter volk, dat in het duister lag.
 Wat mocht de zwarte poel, wat hel of duivel peizen,
 Als hy de dooden zag uit hare woning reizen?
 Als hy, van een die sterft, vernam een hooger macht,
 Als oit een levend' mensch in wezen heeft gebracht?
 Gewis het nietig stof op dezen tyd verrezen,
 Dat heeft zyn hooge macht ten vollen aen gewezen,
 Dat heeft genoeg betuigt, en openbaer gezeid,
 Dat hy de bleeke dood in handen heeft geleid.

De fchepzels al gelyk tot haren Vorft genegen,
 Die ziet men treurig zyn, die ziet men haer bewegen
 Alleen de domme mensch die fcheen te zyn verblyd,
 Vermids zyn Schepper fterft, en zyn Vertroufter lyd. (a)
 Een Hopman daar ontrent, een leider van de bende,
 Hoewel hy doen ter tyd den Heere niet en kende,
 Word op dit vreemd gezicht geweldig omgeroert,
 En met een grooten fchrik als leiten hem gevoert:
 De vrees die perft hem af een onverwachte reien,
 't Is (zeid hy) Godes Zoon die hier is overleden,
 Hoe kan het anders zyn? De wereld ftaat en drilt,
 Onzeker of ze ftaan dan of ze vallen wilt,
 De Zon is wech gerukt en uit de lucht gedreven,
 Onwillig aen het volk zyn licht voortaan te geven;
 Dat edel fchepzel treurt, en doet een rou kleed aan,
 Vermids den Hoogen Vorft word fmaedheid aangedaen
 De klippen zyn verbaeft, en al de rotzen fcheuren,
 En dat noit eenig mensch op aerden zag gebeuren,
 De fteenen zyn ontzet en maken groot gefchal,
 Het fchynt dat al het land een afgrond worden zal:
 Maar (dat te zwaarder angst verwekt in onze leden)
 De nacht, die ons verfhrikt, is buiten alle reden:
 Daer is geen doffe maen, die tuffchen ons gezicht,
 Belet de gulde Zon van haer verfcheiden licht,
 't En komt niet van den tyd, of door verdwaelde fterren:
 Dat wy te dezer ftond den Hemel zien verwerren;
 Men ziet in alle ding een ongewoonen ftryd,
 Vermids het leven fterft, en dat de Schepper lyd:
 Daer heeft noit eenig mensch den zwarten poel betreden,
 Daer is noit machtig Vorft op aerden overleden,
 Wiens dood en ondergang de wereld heeft betreurt,
 Gelyk voor ons gezicht op heden is gebeurt:
 Soo haeft als deze mensch is uit 'er tyd gefcheiden,
 Sien wy zich alle ding tot droefheid toe bereiden,
 Soo dat ons dezen grond dient vast te zyn geleid,
 Dat God op heden fterft, en uit de wereld fcheid.
 Doch

(a) Hy heeft de dood te niete gemaakt, en het leven in 't licht gebracht, 2 *Timoth.* 1: 10.

Doch schoon een raau zoldaet zyn herte voelt bewegen;
 Noch is het Joodsche Volk den wären Herder tegen,
 Den Raed gaet vreemd te werk, ja schynt al steke blind,
 Schoon dat men met 'er daed de waerheid ondervind.
 Maer wateen zeldzaam ding'hem word een wacht gegeven
 Die alle schepzels wacht die op der aerden leven;

Doch wat vermag een wacht van tien of twintig man,
 Daer al het hels gespuis niet tegen op en kan?
 Schoon dat een donderslag met groote macht gedreven,
 De stoutste van den hoop van angste dede beven?

Schoon dat een Engel quam gezegen uit de lucht;
 En joeg, door hellen glans, de wachters op de vlucht;
 Schoon dat het lichaam zelfs (nu stank geloof te wezen)
 Quam uit het duister graf geweldig op gerezen,

En schoon het menig mensch, ook op den klaren dag,
 Selfs voelde met 'er hand, en met 'er oogen zag;—
 Ja schoon hy met een Wolk ten Hemel op genomen,
 Sit in des Hemels Throon, van waer hy is gekomen,
 En dat het over al ten vollen is betuigt,

Dat onder zyne macht de Dood en Helle huigt,
 Noch word 'er van den Raed aen ieder een bevoelen,
 Te zeggen, dat het lyf by nachte was gestoolen:

ô Blindheid van den mensch! die zynen Hoeder ziet,
 En laet noch evenwel zyn oude ranken niet!

't Is maer een klein getal, dat God heeft uitgekooren,
 Tot zyn bescheiden Volk, om niet te zyn verlooren;

't Is God, 't is God alleen die in den mensche werkt,
 Dat hy des Heeren gunst, en zyn ellende merkt.

Soo gy dan middel zoekt om niet te zyn bedroogen,
 Hy is de Waerheid zelfs die noit en heeft geloogen,

Zoo gy niet doolen wilt, hy is de rechte baen,
 Die leert ons uit het vleesch, en na den Hemel gaen,

Soo gy de dood ontziet, hy is het eeuwig leven,
 Die ons tot zeeker Heil de Vader heeft gegeven,

De Vader heeft bereid, de Vader heeft gejoint;
 En in hem vast gestelt het eeuwig Trou verbond.

Hoe wonder, lieve God! hoe vreemd zyn uwe wegen?
 Te midden in het kruis ontstaet ons hoogste zegen!

Een neder flachtig hert, een geest van zagten aard,
 Is die u meest bevalt, en met den Hemel paert.
 U Zoon, het zuiver Lam, die kan het ons betuigen,
 Men zag hem staeg den geest in ootmoed neder buigen?
 Men zag hem zonder pragt en echter niet te min;
 Men zag 'er Majesteid, en glans, en luitster in;
 Een laeg en stil gemoed, een rein en zedig wezen,
 Dat heeft in hem gewoont, en was van hem geprezen;
 Al wat gemeenschap had met pracht en zotten waen;
 Daer ging zyn reine ziel gedurig tegen aen.
 En dezen onverlet, in zyn vernedert leven,
 Zyn teikens even staeg van hooge macht gegeven:
 Alwaar hy zonder eer, en als versteken lag,
 Daar was het dat men glans en helle stralen zag.
 Zyn Moeder was een Maagt niet achtbaar by de menschen,
 Niet hoog in haar bedryf, gelyk de liede wenschen,
 Zy woont bezyden af, en in een slegte vlek,
 Een Engel evenwel bezoekt het klein vertrek;
 Een Engel spreekt haar aan, en komt de Maagt groeten,
 En zeyd dat haren naam de menschen viere moeten,
 En zeyd dat zy in haar een kind ontfangen zal,
 Wiens lof en hoogen roem zal klinken over al.
 Doen hem zyn Moeder droeg men kan geen Vader wyzen,
 En Joseph voelt een wrok in zyn gedagten ryzen.
 Hy zag in droefheid aan dat uitverkoren pand,
 En dacht om harent wilt te reizen uit het land.
 Maar God belet zyn vlugt, en liet hem openbaren,
 Wat aan de jonge Maagd van God is wedervaren,
 En ziet! een Heilig Kind, dat in het duister lag,
 Dat kent het zuiver Lam, eer het zyn Moeder zag,
 Dat hiet hem wellekom, en schoon het is gebonden,
 Noch heeft het evenwel een middel uit gevonden,
 Om bly te mogen zyn: O Wat een wonder ding!
 Het huppelt eer het stond of oit op aarden ging,
 't Is maar een slegte stal, daar in hy was gebooren,
 Die plaats was evewel van hooger hand gekooren,
 Daar quam een nieuwe ster, om zynent wil gemaakt,
 Die, met een ryken glans, het schamel huis genaakt,

En leid de Wyzen daar; die brengen offerhande,
 Van goud en edel kruid, gewas van haren lande;
 En uit den Hemel zelfs daar quamen een reïne schaar,
 Die maakt des Heeren wil de menschen openbaar.
 Den achtsten dag verschynt, het Kind dat word besneden,
 En voelt gestrengte pyn ontrent zyn teere leden,
 Maar t'wyl hem 't gebeurt, zoo leert een Heilig Man,
 Dat hy een zondig hert alleen besnyden kan.
 Gods Zoon die werd gedoopt, en als het zou geschieden,
 Soo word aan hem gedaan, gelyk aan slechte lieden,
 Maar des al niet te min daar quam een helle stem,
 Daar quam een reïne Duif gezegen over hem.
 God sprak tot al het volk schoon hem geen menschen zagen
 Siet daar myn lieven Zoon, myn lust, en wel behagen,
 Beschout hier, zondig volk, een Lam van reinen aart,
 Terwyl een Mens hem wast heeft God hem rein verklaart.
 Syn Jeugd is zonder glans; en gantsche dertig jaren,
 Syn hem, als onbekend, in stilte wech gevaren.
 Syn Vader scheen een Man die met den hamer wrocht,
 En hy, die zyn behulp ook tot den handel brocht:
 Noch kan hy lykewel, ook in zyn kindische dagen,
 De Leeraars even zelfs met reden ondervragen;
 Te midden in de Kerk daar klinkt een helle stem,
 En menig destig Man verwondert over hem.
 Eer hy zyn ampt begint, komt hem de duivel quellen,
 En gaat hem op een berg, of op den Tempel stellen,
 Als magtig over hem, maar naar een korten tyd,
 Soo blyft de zwarte magt verwonnen in den stryd:
 De Geesten, Godes Heir, die komen neder dalen,
 Verlaten even zelfs des Hemels reïne Zalen,
 En staan tot zynen dienst, zoo dat een ieder ziet,
 Wat eer hem even staag de groote Schepper bied;
 Al die van zyn gevolg, zyn maar geringe lieden,
 Maar kunnen duivels zelfs door zyne magt gebieden.
 't Zyn Vissers voor een deel, maar vissen door het Woort,
 En hebben even staag de netten over boort.
 Hy geeft de Machten eer, en wil hun tol betalen,
 Maar laatze van de strand en uit de stromen halen,
 Het

Het ongestuimig meir, dat alle ding verslind,
 Daar is 't dat hy geld, en cyns tot schatting vind,
 Hy geeft den Heer zyn recht? maar boven alle machten,
 Soo doet hy wat 'er leeft op zyn geboden wachten;
 En schoon een tollenaar van hem de schatting haalt,
 Al wat hy geven moet dat heeft een visch betaalt.
 Hy leeft gelyk een mensch, hy laat hem dikmaal nooden;
 Maar die zyn honger laaft verwekt hy van de dooden;
 Als hy ter bruiloft gaat, hoe veel 'er gasten zyn,
 Noch is 'er nimmermeer gebrek aan goeden wyn.
 Wanneer zyn tyd genaakt, om aan het kruis te sterven,
 Hy wil geen langer dag, geen vryen hals verwerven;
 Al ried hem zyn gevolg, te blyven uit den nood,
 Hy geeft hem lykewel gewillig aan de dood.
 Een van zyn eigen volk gedreven door de quaden;
 Bestond een schendig stuk, en gaat zyn Heer verraden;
 Maar hy-ontdekt de list, en wat 'er is ontrent,
 En toont dat hy den boef tot in de nieren kent.
 Hy word op Judas kus van rakkers aan gegrepen,
 Om hem naar Annas huis in 't duister weg te slepen;
 Maar hy toont met 'er daad, indien hy maar en wou,
 Dat hy fluks al het rot ter hellen dryven zou.
 Ten lesten Christus sterft; maar zon en mane treuren,
 En gantsch het aardryk heeft, en schynt te willen scheuren
 Doch t'wyl hy wort beweent, zoo blykt het dat hy leeft
 Seo dat hy met zyn dood den dood verwonnen heeft.
 Wonderbaar geheim! wie hadden konnen wenschen,
 Dat God zich in der tyd zou voegen by de menschen?
 Sou komen in het vleesch, en worden dat wy zyn,
 En lyden aan het kruis een noit geleden pyn?
 Sou even zynen Geest den Vader over geven,
 Op dat wy zondig volk voor eeuwig zouden leven?
 Sou dalen in het graf, en tot zyn hoogsten lof,
 Zich wreken aan de dood, en ryzen uit het stof;
 Sou tot den Vader gaen, en uit de wereld scheiden,
 En voor zyn lieve Bruid een plaatze toe bereiden?
 Sou houde eeuwig feest in Godes hooge zaal?
 O Wonders isder deel! O Wonders al te maal!

Op, op hier, zwak gemoed, laat ons in volle leden,
Laat ons gaan overzien door oogen van de reden,
Hoe na de vaste trou, in Eden was gemaakt,
Tot onzen Vrede-Vorst en zyne Bruid genaakt.
Laat ons, na rechten eisch, eens naarder over merken,
Des Heeren diep beleid in deze wonder werken.
Laat ons in stilheid zien hoe Godes Heilig Bond,
Ook eer het hier begon, by hem verzegelt stond.
De weg tot onzen val, en tot het eeuwig leven,
Door God ons in den Zoon, uit enkel jonst, gegeven,
Heeft wonder veel gemeens; zoo dat het is te zien,
Dat niemand by geval hier ict en zag geschien:
't Is in een Hof gebeurt, dat Adam ons de gronden,
Tot onheil heeft geleid, dat Adam eerst de zonden,
Door lutt heeft uit gewrocht: dat Adam was gezeid,
Wat hem en zyn gemaal voor straf is op geleid,
Dat uit den Hemels zelts een Engel is gekomen,
Die hem zyn blyden staat heeft vaardig af genomen,
Die met een vinnig zwaard hem uit den slove dreef,
Soo dat het schoon prieel voor hem geslooten bleef.
't Is in een Hof gebeurt, dat Christus heel bevangen,
Met droefheid in den Geest, met duizend herte prangen,
Dat Christus voor den Heer ootmoedig neder zeeg,
En van zyn Vader-gunst gewisse teken kreeg,
Dat even uit de lucht een Engel is gezonden,
Een Engel is gezien, een Engel is gevonden,
Een Engel, tot behu'p van zyn vermoeide kracht,
Die hem gewissen troost van Gode neder bracht.
Maar weegt het onderscheid. Wat Adam had bedorven,
Heeft Christus wederom, tot onzen troost verworven:
En even op de wys dat eerst den mensche viel,
Soo quam 'er weder Heil voor zyn benaude ziel.
Als Eva met de slang alleen bestont te spreken,
Soo is des Heeren gunst van haar en ons geweken,
Maar als een reine Maagd den goeden Engel sprak,
Verscheen hy die den slang den kop in stukken brak.
Als Eva door het ooft haar zinnen liet verleiden,
Doen is de zoete vreugd van alle vleesch gescheiden:

Maar als een beter Maagd is zuiver van de lust,
 Soo is ons herten leed ten vollen uit gebluft.
 Als Adam wil een God, of God gelyke schynen.
 Al wat hy goeds bezat dat ging in haast verdwynen,
 Maar door een zedig hert, een laag en stil gemoed,
 Heeft ons het Lam herstelt tot in het hoogste goed.
 Als Adam werd verzocht, de stryd is naau begonnen,
 Eilaas! het krank gestel dat is terstond verwonnen;
 Maar Godes Zoon, beproeft, ook uit dien eigen grond,
 Verwind den helschen draak en zyn door trapt en mond
 Als Adam heeft het oir ten quaden raad gegeven,
 Soo word hy met verdriet uit Eden wech gedreven:
 Maar Christus, over al gehoorzaam tot der dood,
 Bereid een eeuwig feest voor zyne bedgenoot.
 Door lusten tot het fruit, en onvoorzigtig mallen,
 Is Adam in den dood, en wy door hem gevallen:
 Maar Christus die het vleesch en wellust heeft veracht,
 Heeft zyn geminde Bruid het leven aan gebracht.
 Door hoogmoed viel den mensch, in lusten aangesteken,
 En is zoo van den Heer zyn hoogste goed geweken:
 Door ootmoed won het Lam, en door zyn hange pyn,
 Is 't dat wy nietig vleesch met God vereenigt zyn.
 Door wellust van den mensch zoo is het bond gebrooken,
 En tegen alle vleesch een vonnis uit gesproken:
 Door lyden van het Lam, door bloed, en sellen stryd,
 Is zyn geminde Bruid van alle druk bevryd.
 Door houd heeft d' oude slang de menschen eerst bedroogen
 En van het stuk geleid, en in de dood getoogen:
 Door houd is 't dat ons God den zegen weder geeft;
 Door houd verviel den mensch, door houd is 't dathyleeft.
 Het is een oude Wet, den echten Man gegeven,
 Syn Ouders af te gaan, en met het Wyf te leven,
 Syn goed, uit echte gunst, te brengen in 't gemeen,
 En met een woord gezeid, met haar te worden een.
 Hier op heeft ook het Lam ten vollen acht genomen,
 En is uit zynen throon van Gode neer gekomen,
 Heeft in het vleesch gewoont, den Hemel laten staan
 En om der menschen wil zyn Vader af gegaan.

Noch heeft hy hoven dat, die hem voorouders waren,
Hier even in het vleesch, al mede laten varen,
Hy lietze bei gelyk vertrekken uit de Stad,
Terwyl hy in de Kerk, en by de Leeraers zat.
Siet dus heeft Godes Zoon, met wonder groot verlangen,
Als met een stagen arm zyn lieve Bruid omvangen,
Soo dat hy met zyn dood, die echte lieden scheid,
Syn liefd' en ware gunst niet af en heeft geleid.
Al wat ter wereld trout is los en ongebonden,
Als eene van de twee ter aarden is gevonden:
Maer Godes trou-verbond bequam eerst volle kracht,
Als Godes eigen Zoon ten grave werd gebracht.
Treed verder myn vernuft, hier is al meer te vinden,
Dat u, aan onzen God, in liefde kan verbinden:
Ei wat ik bidden mag en scheid niet uit het werk,
Als met een vollen smaak, en naer een diep gemerk,
Doen eerst het echte bed in Adam is begonnen,
Soo lag hy van den slaep, als van de dood, verwonnen,
Syn been wert hem ontdaen, zyn vleesch dat wert gewont:
Eer hy zyn lieve Bruid aan hem verzegelt vond.
De stoffen tot het Wyf is uit de Man genomen,
En ziet! op deze wys is Eva voort gekomen
God had 't kunnen doen, schoon Adam had gwaakt,
Maar neen, het leven zelfs is uit de dood genaakt,
Juist op gelyken voet is Godes Heil verworven,
Als Christus voor den mensch op aarden is gestorven;
Syn lichaam diep gewond gaf uitgang aan de ziel,
Terwyl hem uit de borst het bloedig water viel.
Een slaep, ja dood-sluipzels heeft hem den geest bevangen;
Doen hy was op gerecht, en aan het kruis gehangen,
En van het zuiver bloed, dat uit zyn leden quam,
Soo was 't dat zyne Bruid haarkrachten voedzel nam,
Het was een engen band, die God heeft uit gevonden,
Waar door het eerste paar te zamen was gebonden.
Het was een vatter knoop als in het aardfche dat;
Of heden is bekend, of immer wezen zal.
De Man die mocht te recht zyn Eva zuster noemen.
Vermids zy bei gelyk van eenen Vader roemen;

Sy was noch boven dien aan hem een echte Vrou,
 Aan hem, door Godes hand, verzegelt in de trou:
 Hy mocht haar niet te min zyn eigen dochter hieten,
 Mids zy van hem, door God, haer wezen quam genieten,
 Siet daar, een grooten band, zy twee en zyn maar een,
 Syn vleesch van eigen vleesch, en been van eigen been;
 Daer is maer een verschil de Man heeft vaster leden,
 Is vaster in het brein, en vaster in de reden,

Vermids hy is de Man, en zy van zwakken aard,
 Ziet hoe dit eerste Volk te zamen is gepaart
 Gaat nu eens, waarde ziel, in stilheid over wegen,
 Hoe dat het met den Heer in dezen is gelegen;

Hy is nu door het vleesch, een Broeder van den Mensch,
 En 't was zyns Vaders wil, en zyn volkomen wensch:
 Hy is het eeuwig Woord, den grond van alle zaken,
 Van dat 'er is geweest, en dat 'er is te maken:

Hy Vader van de Mensch, en tot een vaster werk,
 Hy Man, en eenig Hooft, van zyn geminde Kerk.
 Hy is met eigen wil uit zynen Throon gekomen,
 En nam ons wezen aan, de zonden uit genomen:

Ziet daar, tot onzen troost, het eenig onderscheid,
 Dat God heeft tusschen ons en tusschen hem geleid.
 o Band, die noit en breekt! die noit en werd ontbonden,
 Daer nimmer onlust ryst of scheidbrief wert gezonden. (a)

Daer itaeg de lieve Bruid een volle gunst geniet,
 En nimmer Wedu vron, en noit verlaten hiet.

Hier kan geen aardsche trou by werden vergeleken:
 Want die is in der daad een winkel van gebreken

Maar God is een met ons, en waarom dan getreurt?

Hy voelt het even zelfs al wat zyn Vrou gebeurt.

Daer is in dit Verbond gemeenschap aller zaken,

Die zonder onderscheid de twee geliefde raken,

Hy zeid met vollen mond, hy zeid de wereld aan,

Wat gy de myne doet, dat word aan my gedaan.

Door ziet des Heeren Boek, gy zult gedurig vinden,

Hoe na zich Godes Zoon met ons heeft willen binden;

Al

(a) *Nascit haec conjunctio divorcium. Ego inquit, de illis vitam
 aeternam & nemo rapiet eas de manu mea, Joh. 10 28.*

Al wat de kunste voegt, al wat te zamen wast,
 Dat word zyn Heilig Bond gedurig toe gepast.
 Gaat draait voor eerst het oog op deze wonder reden,
 Het Woord noemt zich het Hoofd, en ons zyn eigen Leden:
 Ziet wat een diepe gunst? wat eiseht 'er iemand meer?
 Ziet daer een Christen Mensch, een lichaam met den Heer.
 Hoort iemand van een boom, van loof of takken spreken,
 Het Lam en Godes Kerk die word 'er hy geleken:
 En wie 'er recht verstaat hoe dat men boomen int,
 Die leert hoe diep het Woort ons zwakken aart bemint.
 De mensch heeft Godes Zoon met stagen lofte danken;
 Hy is de Wyngaard-stok; en wy de teere Ranken: (a)
 Hy is die ons verquikt met zap en groeizaam vocht,
 En trekt' een teere loot tot boven in de locht.
 Sweeft iemand met den Geest op vast geboude muren:
 Die, onder een verheelt, veel hondert jaren duren,
 Ook daer in schuilt een beeld van Godes vaste trou,
 De Zoon die noemt hem zelfs een hoeksteen van 't gebou:
 Of zoo 'er iemand tracht om recht te mogen weten,
 Hoe dat de zaken gaan, wanneer de menschen eten,
 En hoe het geen men nut vereenigt met het lyf,
 Die leert ook even daar den grond van dit bedryf:
 Het Lam, om zyn Verbond ons krachtig aan te wyzen,
 Heeft met zyn eigen vleesch de zyne willen spyzen,
 Om zoo te doen verstaen, dat ons het innig hert,
 Dat ja de gantsche mensch met hem vereenigt werd.
 Verlosser zyt gedankt: de dood die is gestorven,
 Gy hebt door uwe pyn ons eeuwig Heil verworven,
 Ons van de vloek bevryd. Jehova weest gegroet,
 Dat ons den zegen bracht, dat is u zuiver bloed.
 Gy hebt een stage smert op aarden willen lyden,
 Gy hebt geen wrange smaad, of schanden willen myden,
 Op dat in ons de dood, en allerhande pyn,
 Om u vervloekte dood, gezegent mochte zyn,
 Ik ben, O lieve God! vry meer aan u verbonden,
 Vermids gy my geneest van al myn droeve zonden,
 Als dat u hooge macht my ziel en lichaam schiep,
 En in het leven bracht en in de wereld riep.

Ik wierd' u Schepzel, Heer (des moet gy zyn geprezen,
 Doen ik was enkel niet, en zonder eenig wezen;
 Maar my is hooger gunst door uwen Geest geschiet,
 Doen ik vernietigt was, en min als enkel niet.
 Gy hebt my door een woord, bekleed met deze leden.
 En in myn borst geleid de gronden van de reden;
 Maar dat myn waarde ziel is van den dood verlost,
 Dat heeft u bange pyn, en 's herten bloed gekost.
 Doen gy myn lichaam schiept, werd ik aan my gegeven.
 Maar doen gy my genaast, ben ik in u gebleven.
 Doen ik ontfangen werd, verkreeg ik vleesch en bloed,
 Maar doen gy my ontfing, een onbegrepen goed.
 O Duizend, duizend maal! en duizenddaar en boven,
 Gy zyt met hoogen eer van alle vleesch te loven,
 Dat gy uit enkel gunst ons dorre zielen laaft,
 Dan of gy aan den mensch een grantsche wereld gaaft
 U gaven, door het volk, genooten op der aarden,
 Die waren zonder vrucht, of van geringer waarden,
 Indien gy boven al ons niet en had gejoint,
 Dat hoogste ziel-vermaak het eeuwig Trou verbond.
 O Lam O Godes Zoon! en God van eeuwigheden!
 Die zoo verheven gunst liet dalen hier beneden,
 Versegelt dit geheim aan ons verslagen geest,
 Die staag der slangen list en quade driften vrees,
 Laat ons dog in het merg u Vader-gunst gevoelen,
 Als tegen ons gemoed de quaden tochten woelen.
 Als ons de wereld tergt, de duivel strikken leid,
 Doch meest als onze ziel uit deze leden scheid.
 Gy hebt u niet het vleesch ten Hemel opgenomen,
 Om ons ook in het vleesch aldaar te laten komen.
 Myn lichaam weest gerust, en troost u met gedult,
 Nadien gy in het graf niet eeuwig blyven zult.
 Gy hebt onnozel Lam, eens tranen willen gieten,
 En liet het droevig nat op uwe wangen vlieten.
 Doen u geminden Vrind lag in het duister graf,
 En al een diepe neep in uwe zielen gaf
 Hier uit besloot het volk (en vry niet zonder reden)
 Dat gy hem liefde droeg, en dat in volle leden;

Want

Want als een deftig Man bedroefde tranen weend,
 Soo word in zyn gemoed de liefde recht gemeent.
 Maar nu hebt gy voor ons u 's herten bloed vergooten,
 En 't is gelyk een froom uit uwe borst gefchooten.
 ô, Wat is dateengunft! die gy den menschen toont,
 Die van zoo wreden dood u niet en hebt verfchoont!
 Daar was noit Bruidegom op aarden oit te vinden,
 Die met zoo diepen zucht zyn herten quam te binden,
 Aan zyn verkooren lief, als God ons hoogfte goed,
 Aan zyn geminde Kerk, aan onze zielen doet.
 Hy zweeft ftaag over haar, met wonder groot verlangen,
 Gelyk een Jongeling met zoete min bevangen;
 Geen ftond, geen oogenblik, van al den gantschen dag,
 Dat hy van haar vertrekt, of elders wezen mag.
 Schoon zy hy wylen valt, hy kanzen niet verlaten,
 Schoon zy van hem verdwaalt, hy wilze nimmer haten,
 Hy duldhaar zwakken aard, hy draagt haar zwaren laft,
 Hy blyft in haar gemoed met ftile ketens vaft.
 En of zy menigmaal verlaat zyn reine wegen,
 Noch is hy lykewel tot haare gunft genegen;
 Hy roept haar in den geëft, hy klopt haar op de borst,
 Tot zy eens wederom van haren Schepper dorft,
 De ziel ook wederom en neemt geen vergenoëgen,
 En kan tot geen vermaak haar droeve zinnen voegen,
 En vind geen rechte vreugd' in al des werelds luft,
 Tot zy, met God verzoent, in haren Schepper ruft.
 Schoon dat 'er eenig mensch ter eeren word verheven,
 En dat hem machtig goed en fchatten zyn gegeven,
 Schoon hy een landfchap houd, ook met zyn eigen ploeg,
 't En doet noch evenwel de zielen niet genoeg,
 Schoon dat 'er iemand heerscht tot 's werelds laafte palen,
 Soo dat in zyn bevang de gantsche zinnen dwalen,
 De ziel gelykewel en vind haar niet verzaad,
 Tot zy met volle drift tot haren Schepper gaat.
 Gelyk het Zee-Compas gedurig plagt te zweven,
 Aan het vlugtig ftaal geen ruft en werd gegeven,
 Tot dat het regel recht zyn lieve fterre ziet,
 En uit haar fchoonen glans als vollen luft geniet.

Soo staat het met de ziel; zy drijft van alle winden;
 En weet geen vasten troost op aarden oit te vinden;
 Tot zy die groote Ster, dat Hoog en Heilig Licht,
 Krygt binnen haar gemoed en onder haar gezicht.
 Een die zich in de trou genegen is te geven,
 Word om zyn echte deel om eenig goed gedreven,
 Of om een wakker oog, of om een rooden mond,
 Of om een bly gelaat, dat heusch en geestig stond;
 Maar gy, ô zuiver Lam! komt uwe Bruid genaken
 Niet om haar schoonheids wil, maar om haerschoontemaken
 En (’t geen noch schoonder is) dat haar verçieren moet
 Is u verbleikte mond, en u vergooten bloed.
 U leden, zuiver Lam, verwond in alle deelen,
 Zyn aan u, waarde Bruid, gelyk als Hals-juwelen;
 Uit u mismackt gelaat ontluikt haer schoone glans,
 En u bebloede kroon, dat is haer maegde krans:
 Een Bruid van onzen aard die ziet met groot verlangen,
 Een frissen Jongeling, en zyn gebloosde wangen,
 Daar is haer staeg gepeis, haer gantsche ziel ontrent;
 Daer is ’t dat zich haer oog gedurig henen wend;
 Maer u verkooren Bruid die gaet haer ziel besteden,
 Aan u gebrooken lyf, en u gewonde leden;
 Aan u gestraemde rug, en door gesteken borst,
 Daer leit zy haren brand, en laaft ’er haren dorst.
 Sy denkt meest alle tyd, hoe vast hy was gebonden
 Sy wascht haer in u bloed, door wandelt uwe wonden,
 Sy blyft in dit gepeis tot midden in der nacht,
 Vermids haer vierig hert van daer gezondheid wacht.
 Als Christus was genood daer twee gelieven trouwen,
 En door den echten hand tot eene worden zouden,
 Doen heeft hy kuiltig vocht, dat in de beeken vloeit,
 Gemaekt tot edel nat dat aen den wyngaert groeit;
 Dat werd daer in de feest in volle maet geschonken,
 Ontfangen met vermaak, en vrolyk uit gedronken,
 Soo dat men straks vernam een ongewoone vreugd;
 Want uit den wyn ontstond een drift van nieuwe Jeugd.
 Wat zal des Hemels Vorst na dezen eens bedenken.
 Wat voor een diep vermaak aen zyn Geminde schenken,
 Als

Als hy zyn eigen feest hier namaals vieren zal,
 En roepen over hoop geheel het aardfche dal!
 Als zyn gewenste Bruid, ter eeren op genomen,
 Sal voor hem zonder vlek en zonder rimpel komen,
 Sal brengen voor den Heer een vrolyk aengezicht,
 Geziert met enkel glans, en met een eeuwig licht,
 Dan zal ons beste deel in haasten weder komen,
 En keeren in het Huis daer uit zy was genomen;
 En 't vleesch dat eertyds was een smiffie van de pyn.
 Sal dan gantsch buiten leed en zonder smerte zyn.
 De Vrienden, door de dood zoo langen tyd verscheiden,
 Die zullen onder een, en met hen lieve beiden,
 Dan paren op een nieu, en leven zonder ftryd,
 En niet gelyk het ging in haer bedroefden tyd.
 O! Met hoe zoeten lust, en wat een diep verlangen,
 Sal dan het nien gebou zyn ouden gasts ontfangen?
 Al wat hun van het vleesch en van de wereld heugt,
 Sal hun maar stoffe zyn tot lust van nieuwe deugd.
 Dan zal ons beste deel, de wel bedachte reden,
 Noit door een dom gewoel haar palen overtreden:
 Noit met het rein vernuft haar stellen in verschil;
 Want daer en zal geen lust meer ftryden met den wil,
 Ontluit u, myn gemoed, op zoo gewenste zaken,
 Op dat ik eenigzints dit Heil vermocht te smaken:
 Ik bidde poogt een woord te brengen aan den dag
 Dat ons in dit geheim wat dieper leiden mag:
 Wel peift dat eenig mensch zyn wooning ziet verbranden
 En doolt dan langen tyd in verr' gelegen landen,
 Met droefheid overfjort: met kommer aan gedaan,
 Vermids zyn beste pand tot affchen is vergaan:
 Peift vorder, dat hy komt, nu moede van het dwalen,
 En vind hem wederom in zyn bekende palen,
 En vind zyn voorig Huis, dat plat ter aarden lag.
 Nu weder nieu gebout, zoo konstig als het mag.
 De zalen op een ry, geziert in alle deelen,
 De kamers vol tapyt, en koffers vol juweelen.
 Den Huisraad wonder net, den Hof van nieu geplant,
 In 't korte, gantsch het werk verzet in beter ftant.
 Peift,

Peist hoe dat hem de geest in vreugde zal ontluiken,
 Als hy zyn oud vertrek eens weder zal gebruiken,
 Niet als het eertyds was, gezonken in het stof,
 Maar zoo het heden is, gelyk een Prinçen Hof.
 Ziet dus (na myn begryp) zal haar de ziel bewegen,
 Als zy vernemen zal des Heeren milden zegen,
 Ontrent haar ouden romp, nu weder nieu gemaakt,
 Daar van zy noit de lust voor dezen had gesmaakt.
 Noch wil ik boven al de ziele vergelyken,
 Met iemand die verreist in verre Koningryken,
 (Of daar het edel goud in volle luister straalt,
 Of daar men diamand of ryke peerels haalt;)

En als hy dan een schat van alle moye dingen,
 Van keetens, edel tuig, van wonder schoone ringen,
 Te zamen heeft gebragt, en keert dan wederom,
 Soo is hy over al de Vrienden wellekome.

Syn Wyf in droeve zorg en zonder goed gelaten,
 Omvangt hem met den arm te midden op de straten;
 Sy vind haar geest verbaast van zoo een ryken glans,
 En noemd hem even staag een perel van de Mans.

Haarkleed, te vooren schraal, dat word haar uit getoogen,
 En zy word op geçiert als lieden van vermogen;
 En waar men door het huis het ooge maar en slaat,
 Daar vind men over al de kamer vol çieraad.

Het lyf noem ik het wyf. Hoe zal het stof verquikken?
 Hoe zal het zynen stant in ander wezen schikken?
 Wanneer het innig deel eens weder keeren zal,
 Verçiert met enkel glants en buiten ongeval?

Myn tonge stamert wat, in deze groote zaken,
 Maar kan den rechten grond in geenen deel genaken:
 Ik zuchte, lieve God! en vry met ongedult,
 Tot gy ons dit geheim eens kondig maken zult.

6 Wonder diepe vreugd, by niemand af gemeten,
 Als ons inwendig deel van God alleen bezeten,
 Zal vry zyn van het vleesch, en wat het vleesch verzint,
 Zal vry zyn van het stof, en wat het stof bemint:

6 Jesu! ware bron van allerhande lusten,
 Ook voor de doode zelfs die in der aarden rusten,

Wanneer komt eens de tyd, dat u dit wonder Al,
 Als Koning hulde doen, als Rechter eeren zal?
 Gy komt, gewis gy komt, daar zyn gezette stonden,
 Waar aan van alle tyd de wereld is gebonden:
 De wereld neemt een end, en wat 'er wereld hiet,
 Buigt onder Godes hand, en onder u gebied.
 Daar zal een hel trompet door al den Hemel klinken,
 En doen aan alle pracht den hoogmoed neder zinken,
 En doen het nietig vleesch verryzen uit het graf,
 En al wat aan den worm eens aas en voedzel gaf.
 Waar is, ô bleeke dood! u felle staal gebleven?
 Het graf zal open gaan, het stof zal weder leven,
 En noit en was 'er mensch zoo verr'tot niet verrot,
 Of hy zal weder zyn, en kennen zynen God.
 Siet hier is nu een dal vervult met dorre beenen,
 Gantsch eigen aan de dood, gelyk de spotters meenen,
 Maar neen al schynt 't stof, des egter niet te min,
 Daar komt een versche kracht, een nieu bewegen in,
 Daar komt een snelle wind van boven af gedreven,
 Die buldert op het veld, en doet trompetten leven;
 Daar komt een jeugdig vleesch gezegen op het been,
 En schakelt op een nieu de leden over een.
 De zee met haar gevolg, die zal haar dooden geven,
 En zetten op het droog die in het water bleven;
 Wat oit een groote visch of ander dier verslond,
 Dat zal den jongsten dag hun rukken uit de mond;
 Al wat 'er oit verging ontrent de dorre stranden,
 Of lag gelyk als mis op wei of kooren landen;
 Al wat 'er is, verteert door middel van het vier,
 Of bloedig, voedzel gaf aan eenig zeldzaam dier;
 Al wat het stof bezat zal uit den grave stygen,
 En wat 'er ziel ontfing zal weder adem krygen,
 Sal groenen op een nieu, gelyk als jeugdig gras,
 En komen in den stand gelyk het eertyds was.
 De gantsche wereld klood die zal bestaan te baren,
 En brengen aan den dag al wat eens menschen waren.

Y y

Hoe

Hoe zeltzaam wilt 'er gaan, als gantsch hetaartsche dal,
 Juist als een zwanger Wyf, zich open geven zal!
 Gelyk ons' nietig vleesch, ontrent de lette stonden,
 Wanneer het lichaam staat om haast te zyn ontbonden,
 Send teikens van de dood, al eer het herte sluit,
 Send boden, zoo het schynt, en posten vooren uit;
 (Het oog zakt in het hooft, en word allengsken duister,
 De roode lippen bleik, de wangen zonder luister;
 De mont vol onguur schuim, de keel vol hees gezucht,
 Tot dat de bange ziel ten lesten henen vlucht.)
 Soo wil' t'hierna maals gaan, wanneer de tyden naken. (a)
 Dat God zal alle glans tot stof en asche maken,
 Dan zal men in de lucht, en even boven dien,
 Veel wonders in de Zee, en op der aarden zien:
 De Zon, het machtig vat, en haar vergulde stralen,
 Die zullen bloedig zyn, en zonder regel dwalen;
 De Maan zal met een zak betrekken haar gezicht,
 En toonen aan het volk een wezen zonder licht:
 Het gantsche nacht-gieraad, de glinster-ryke sterren,
 Die zullen duister zyn, en onder een verwerren,
 En, t'wyl het angstig volk uit bange herten zucht,
 Versmelten als een Was, en zygen uit de lucht.
 De Winden aan-gevoert door felle donderslagen,
 Die zullen enkel schrik door al de wereld dragen:
 De Zee, in haren loop, verlaten, van de Maan,
 Sal met een vreemd gedruis de steile klippen slaan.
 De vasten omme gang van dagen, maanden, jaren,
 En zal geen winter meer, geen zomer openbaren.
 Het zy men vreugde schept, of zware smerten lyd,
 Het zal gedurig zyn, en buiten alle tyd.
 De rotzen even zelfs, en hoog verheven wallen,
 Die zullen over hoop, en plat ter aarden vallen,
 En al wat magtig scheen, of diep gewortelt stond,
 Sal los en vluchtig zyn, en zweven zonder grond.
 De stonden van den tyd, die wy te vooren zagen,
 Die worden over al geheten menschen dagen:

Maar

(a) Matth. 24: 10. M² 6. 13: 24. Luc. 21: 25. Esai. 13: 10.
 Ezech. 32: 7.

Maar een die komen zal, die is des Heeren dag,
 Die geen ellendig mensch voor zyne keuren mag.
 Daar zal een hel trompet door al de wereld klinken,
 En doen aan alle vleesch den hoogmoed neder zinken,
 Daar zal een stemme gaan door gantsch het aartsche dal,
 Die in de grave zelfs een ieder hooren zal;
Ryft op gy Doode ryft, en hoort het oordeel vellen,
Dat u zal in de pyn of in de vreugde stellen;
De Rechter is bereid, de tyd die is vervult,
Dat gy verdiende straf of loon ontfangen zult.

Hier op zal Godes Zoon, de Rechter aller volken;
 Met glans en groote kracht verschynen in de wolken,
 En zitten in het Recht, en brengen aan den dag,
 Wat oit verhoolen was, en in het duister lag,
 Dan zal hy al het leed van zyn geminde wreken,
 Dan zal hy alle magt en alle pragt verbreken.
 De Dood, het bleeke spook, verzelt met nare pyn,
 Die zal in dezen stryd de laatste vyand zyn,
 Dan zal een gtoote schaar die niet en is te tellen,
 Dan zal een magtig heir zich voor den Rechter stellen.

De meester met de knecht, de ridder met de graaf,
 De bouwer met den heer, de koning met den slaaf.
 Dan zal zich alle vleesch voor zynen Schepper zetten,
 Om daar gekeurt te zyn na Godes hooge wetten;
 Om daar met eeuwig Heil door hem te zyn gekroont,
 Of anders, na den eisch, van hem te zyn geloont,
 Daar zal het wakker oog dat noit en heeft geslapen;
 Gaan scheiden over al de bokken uit de schapen,
 Gaan letten wie een wolf, en wie een herder was,
 En wie de schapen at, en wie het vee genas.
 Al wat 'er is bedacht, of in der daad bedreven,
 Dat is in zynen boek ten nauwsten op geschreven;
 Al wat in ieder mensch ontrent den boezem woelt;
 Dat word in dit gericht als met 'er hand gevoelt,
 Hier baat geen slim bedryf, geen veinze geen ontkennen,
 Gelyk zich menigmaal de lieden hier gewonnen:
 Al stamert schoon de tong, al zwygt de bleeke mond,
 De Geest die doet hem op tot aan de diepste grond.
 Kom denkt nu, lieve ziel. wat is het eeuwig leven,
 Dat God uit enkel gunst zyn kinders heeft te geven?
 Wat is het bruilofsfeest, dat God heeft toegezeid,
 Dat God zyn waarde Bruid voor eeuwig heeft bereid?
 Het is een stage vreugd', en volheid aller lusten,
 Het is een diep vermaak, daar in de zielen rusten,
 Het is een helder licht, een blyde zonneschyn,
 Gezondheid zonder leed, een blydschap zonder pyn,
 En leven zonder dood, en heden zonder morgen,
 En eere zonder haat, en weelde zonder zorgen;
 En vrede zonder twist, en welstand zonder nyd,
 En liefde zonder vrees, en wezen zonder tyd;
 Het is een eeuwig feest, dat niemand kan beschryven,
 Daar noit een droef geval de vreugde kan verdryven,
 Een onbegrepen Heil, daar in het ooge dwaalt,
 En dat in 's menschen hert noit af en is gedaalt.
 Gelukkig is de ziel. die eenmaal zal genieten,
 De beeken van geluk, die in den Hemel vlieten:
 Gelukkig is de mensch, die van de dood bevryd,
 Syn God en eeuwig Heil zal loven t'aller tyd.

O Dag, O grooten dag! beginzel van het leven,
 Wanneer ons lastig klei zal in de hoogte zweven,
 Wanneer de bleeke dood zal vluchten uit het veld,
 Uit vreeze van te zien den onverwonnen Held.
 O Dag! O groote Dag! als wy met reine leden,
 Den Heere zullen zien, en voor den Schepper treden,
 Als dit ellendig vleesch, bevryd van ongeval,
 Voor eeuwig zynen God ter eeren leven zal.
 O Dag! O grooten dag! met blydschap overgooten,
 Wiens smaaktit menschenhertvoordezen heeft genooten,
 Noit oog en heeft gezien. O Dag! O grooten dag!
 De grootste die 'er ooit op aarden dagen mag.
 O Bruiloft, hoogste vreugd! O Wensch van alle dingen!
 Ik hoore (na my dunkt) den grooten Koning zingen,
 Ik hoore Davids harp, ik hoore zoet geluit,
 Ter eeren van het Lam, en zyn geminde Bruid.
 O Vorst! O Schoonste Vorst! uit menschenzaad gesproten,
 Met Godes eeuwig Heil en Zegen overgooten,
 Gekroont in volle maat met hoog verheven eer,
 Niet heden slechts alleen, maar staagen immermeer,
 Gy zult ons laten zien de volheid uwer feesten,
 En zult dan zyn de Geest van ons vernieuwegeesten;
 De Ziel van onze ziel, het al in ieder mensch,
 Ons wezen, ons vermaak, ons vollen herten wensch
 Gelyk een vluchtig hert, aan alle kant gedreven,
 Dat in de bosschen zelf geen rust en werd gegeven, (a)
 Een dorren adem blaast uit zyn verhitte borst,
 En zoekt een koele beek voor zyn benaaudendorst;
 Soo is 't dat myn gemoed. en al de zinnen hygen;
 En met een bange zugt tot in den Hemel stygen,
 Naar u, O ware Bron! O reine Water beek,
 In wien ik even staag myn droeve zinnen breck.
 Op, op, ô deftig Held! onwinbaar in het stryden, (b)
 Gord nu te dezer uur het zweerd aan uwer zyden,
 Het zweerd, het magtig zweerd, het Koninglykçieraad,
 Een teiken aan het volk, van uwen hoogen staat,

Y. y 3

Ge.

(a) Psalm 42:1. (b) Psalm 45:4 &c.

Gebruikt van heden af de krachten uwer ermen,
 En wilt het zuiver recht, en ware trou beschermen,
 Op dat door u beleid, ten lesten mag geschien,
 Dat noit en is gedaan, en nimmer is gezien.
 U pylen zyn gescherpt, en na den eisch geslepen,
 De vyand dient bestookt, en aan te zyn gegrepen,
 Al wie dat uwe macht zal willen tegen staan,
 Die zal u rechter hand geheel te morzel slaan,
 U throon, o magtig Vorst! die zal bestendig blyven,
 Vry langer als het zwerk zal om den Hemel dryven.
 't Is billik uit 'er aard wat uwe magt gebied,
 Soo dat het slim bedrog voor uwen scepter vlied.
 Gy hebt het recht bemind, de reine trou geprezen,
 Maar haat in tegendeel het boos en schendig wezen;
 Dies heeft u God gezalfd, en meerder eer gejoint.
 Als iemand die zich oit in aard' of Hemel vond
 U kleed, wanneer gy komt omtrent de jonge luiden,
 Is niet als enkel myrrh', en reuk van zoete kruiden;
 Soo dat het gantsche land van uwen zegen weet,
 Als gy in volle glans uit uwe kamer treet.
 Siet, onder u gevolg zyn Dochters aan te schouwen,
 In hoogheid voort gebracht, en boven alle Vrouwen:
 Die staan tot uwen dienst, met groote vlyt, bereid,
 Verwondert in den glans van uwe Majesteit.
 Maar t' uwer rechter hand komt haar de Bruid vertoonen,
 Die gy tot u Gemaal hebt eenmaal willen kroonen,
 Met rein, met edel goud, dat al de wereld acht,
 Om dat 't over zee van Ophir is gebracht.
 Wel aan nu, schoone Maagd, u Staat die zal vergrooten,
 Vergeet uw 's Vaders Huis, en uwe lands genooten,
 En hangt den Koning aan, zoo wil de groote Vorst,
 U prenten als een beeld op zyn genegen borst:
 Soo wil het magtig volk van Tyrus u gedenken,
 En uit haar ryke kust met edel tuig beschenken,
 Tot giorfel uwer Jengd, en met een blyden zin,
 U hulde komen doen gelyk een Koningin,
 Gy zyt, verkooren pand, in schoonheid uit gelezen,
 En heerlyk in gelaat, en deftig in het wezen,

En wonder net geciert tot uwe Bruilofs feest;
 Maar des al niet te min noch schoonder in den Geest.
 Men gaat u waarde Bruid, den Koning toe bereiden,
 En al het Maagde-rot dat komt u daar geleiden,
 Dat komt met groote vreugd, betreed het magtig Hof,
 En oeeft een nieuw gezang, gedicht tot uwen lof,
 Princesse, weest gegroet, u takken zullen bloeyen,
 En uit u reine stam daar zullen Vorsten groeyen.
 Vriendinne, schept een moet, de vrugt van uwen schoot,
 Sal buigen onder haar de krachten van de dood-
 Godinne, weest verheugt, men zal in alle velden,
 Men zal tot allen tyd van uwen zegen melden,
 En daar en is geen mensch in gantsch het aardsche dal,
 Die niet met stagen lof u naam verheffen zal.
 O Dag! O grooten dag! wilt in der haast verschynen,
 Op dat door uwe glans de zonde mag verdwynen;
 Op dat het nietig vleesch, dat in den grave lag,
 Met onvermoeiden vlyt den Schepper looven mag.
 Dan zal de ware Kerk in voller maten leeren,
 Hoe zy den Levens Vorst moet pryzen, danken, eeren;
 Hoe dat een reine ziel in haren God verblyd,
 En hoe men Heilig roept, en dat voor alle tyd.
 Dan zal aan Godes volk, aan Godes lieve scharen,
 Het nieuw Jerusaleem zyn luister openbaren:
 Dan zal het open doen zyn ongemeten schat,
 By geen vernuftig brein te vooren oit geat:
 Dan zal des Heeren licht in volle stralen schynen,
 En al wat grouzaam is, van sonden aan verdwynen:
 Geen helle diamand, of ander schoon juweel,
 En toont in zynen glans het aller minste deel.
 Wat is doch, waarde ziel, de luister dezès werelds?
 De poorten van die stad die zyn van reine peerels,
 En ieder is 'er een, (denkt wat het wezen moet;
 Daar God op deze wys het stuk ons open doet!)
 Haar gronden zyn saphier, thopaas en amathisten,
 Daar in het aardsche dal noit menschen af en wisten;
 Haar straten enkel goud, gelyk gezuivert glas,
 Dat niemand heeft gezien, ook noit te vooren was,

En schoon of in de stad geen tempel is te wyzen,
 Men hoort 'er evenwel den Schepper eeuwig pryzen:
 Het Lam dat leert het volk, en God die is de Kerk,
 God is haar eeuwig Heil, haar eenig oog gemerk.
 God zal het bruilofs kleed aan hare leden passen,
 En van haar aangezicht de droëve tranen wassen:
 God zal met Hemels daau volkracht en rechtekeest,
 Haar laven aan de ziel, en drenken aan den geest.
 Hier schiet geen heete zon de kracht van hare stralen,
 Hier laat geen koude maan haar dampen neder dalen;
 Hier word geen licht gebruikt, als in het aardfche dal,
 Haar fakkel is het Lam, en God verlicht 't al.
 De nacht en haar gevolg bekleed met duisterheden,
 En word 'er niet gezien, en word 'er niet geledē:
 Wat vuil of grouzaam is, en heeft 'er geenen kans,
 Hier woont een zuiver licht, en niet als enkel glans.
 Hier komt een reine lucht met helle stralen schynen,
 Het oud' en is niet meer, het eerste moet verdwynen,
 Hier zal een nieuwe lucht, een ander wereld zyn;
 Gezuivert van verdriet en alle droeve pyn:
 Hier zal het ooge zien, wat al de zinnen wenschen,
 Want God zal even zelfs hem voegen by de menschen,
 En wonen by het volk. ô Noit begrepen zaak!
 ô! waar de Schepper is, daar is alleen vermaak!
 Hier komt een reine beek van Gode neder dalen,
 Die spreit haar in de stad, en al de naaste palen,
 Die voed in haren grond des levens schoonen boom,
 Een gierzal van den Hof, en van den ryken stroom.
 Hier is geen reden meer om eenig leed te zuchten:
 Een ieder nieuwe maant, die geeft hier nieuwe vruchten,
 Het blad is even zelfs gantsch heilzaam aan de mensch,
 En schenkt voor droeve pyn geluk en herten wensch.
 Hier is een rein vermaak, en staag een lustig wezen,
 Hier alle vreugden keest, die zielen kan genezen,
 Hier is het hoogste goed, hier is gestage rust,
 Hier is volkomen troost en aller herten lust;
 Hier is het rechte merg van Godes hooge werken,
 Die geen vernuftig hoeft op gade konde merken;

Hier is de rappe ziel in haar volkomen kracht,
 En weet in volle maat dat noit en is gedacht:
 Hier ziet men in het diep, dat noit en is gemeten,
 Hier leert men uit de daad dat noit en is geweten,
 Hier word 't op gedaan dat noit en is gekent,
 En daar noit edel brein zyn spits en heeft gewent.
 Hier ziet men met bescheid de gronden van der aarden,
 De maan en haar gespan, de gulde zonnen paarden,
 Hier ziet men wat de lucht en wat de zee beroert,
 En wat dit wonder rad gedurig omme voert;
 Hier kan een rappe ziel ten vollen onder vinden,
 Het woonhuis van de sneeu, en van de koude winden,
 En hoe dat in de lucht de blixem werd gebaart,
 En hoe het zeldzaam vier in takken neder vaart,
 Waar uit den h'gel ryft, en hoe den koelen regen,
 Komt uit een dikke wolk van boven af gezegen,
 En waar den dageraad haar versche roozen plukt,
 En hoe de zwarte nacht haar weder onderdrukt,
 En waarom meer gezeld? de Schepper aller zaken,
 Sal ons te zyner tyd den Hemel kondig maken,
 Sal door zyn helle glants verklaren ons gezicht,
 En storten in de ziel een onbegrepen licht.
 Hou stil, ô zwakke pen! en laat de reste blyven,
 In u en is geen kracht van dit geheim te schryven,
 Stelt al het vorder uit, tot eens het wonder Al,
 Hier namaals zich ontdoen en open geven zal
 Hoe snelt my nu de geest om God te mogen naken!
 Om God! te mogen zien, en God te mogen sinaken!
 O God! gy zyt alleen de troost van myn gemoed,
 Myn hoop, myn toeverlaat myn schat en hoogste goed;
 Myn diepste herte wensch. Wanneer doch zal het wezen.
 Dat gy uit enkel gunst, myn qualen zult genezen?
 My roepen uit het vleesch, my stellen in den Geest,
 My brengen daar geen dood of helen word gevreesd?
 Gant my doch, lieve God, dat ik u mag genieten,
 Soo kan geen tegenspoed, geene pyne my verdrieten,
 Soo kan geen aardfche vreugt verrukken myn gemoet.
 Om dat myn innig hert van elders word gevoed:

Kom woontrindēze ziel; zo wil ik geen zints vragen,
Naar al dat iemand plag op aarden na te jagen;

Naar iet, dat ooit een Held of magtig Koning wan,
Ja, wat den blesmel zelfs voor zegen hebben kan.
In God is alle vreugd, ter volheid op gesloten;

Wie heeft 'er buiten hem ooit recht vermaak gesooten?
Wie is 't die zonder God ooit eenig goed ontving?

Geest u, aan my, ô Heer! hen neemt my alle ding;
Komt oeffent dit gemoed. Send rykdom neem u weder;
Maakt ziek of maakt gezond, verheft of stort my neder;

Ik sta voor u bereid; Maar als gy komen zult;
Soo geeft my doch een hert gewapent met gedult.
En gy; ô zuiver Lam! die neder zyt gekomen;

Ons banden hebt geslaakt; ons smerte wég genomen;
In wiens verkooren schoot de Vaders heet geleid;
Al wat voor uwe Kerk door hem is toe bereid;

Gy hebt myn boozen aard; en myn verdiende plagen;
In u gezegent Lyf; in uwen Geest gedragen;

Gy hebt des Heeren wraak; tot in den diepsten gront;
Gy hebt in u gevoelt dat my te lyden stond.

ô Soen voor onze schuld! en oorspronk van het leven,
Wat zal ik immermeer u wedet konnen geven?

Wat zal myn zondig hert bit brengen aan den dag,
Dat u in eenig deel ten goede dienen mag?

Eylacen! niet een zier. Wy zyn onnutte knechten,
Die niet tot uwen dienst en weten uit te rechten;

Wy zyn maar enkel stof, en byster aards gezint,
Soo dat men niet als vleesch in onze zinnen vind.

En des al niet te-min zoo wil ik myn gedachten:
Myn hert, en innig merg, myn ziel en gantsche krachten,

Gaan schikken t' uwer eer, en zingen uwen lof,
Tot my de bleeke dood zal leggen in het stof.

En dien u, lieve God, niet als u schepzel zoude,
Niet als het my betaamt, of als ik heden woude,

Ik wilde beter doen, indien ik maar en kon,
En dat een hooger Geest, myn zwakheid overwon,

O Gy! die myn gemoed het willen hebt gegeven,
Maakt dat ik tot de daad mag werden aan gedreven,

Mag

Mag worden op gebeurt, door u verheven kragt,
Waar op myn innig merg met groot verlangen wagt:
Komt gy als Bruidegom, met onze ziele paren,
En wilt daar uwe kragt en zegen openbaren:
Komt drukt ons in den geest dat rein en Hemels Beeld.
Dat ons, na lange pyn, den nieuwen mensche teelt.
Ontsluit het innig Merg van uwen beste schatten,
Die noit, na rechten eisch, ons aardsehe zinnen vatten,
Word een met onze ziel, omhelst u lieve Kerk,
En open uwe Bruid dat hoogste wonder werk,
Den boezem uwer gunst, den keest van alle zaken,
Die ons ellendig volk alleen kan zalig maken,
Die ons den geest verquikt, ons drenkt met reine wyn,
En schenkt ons's Hemels vreugd daar wy op aardenzyn.
Gy kent myn krank gestel, het schepzel uwer handen,
Gy kent myn zwakken aard, en myn bedroefde banden,
Gy weet dat ik alleen maar stof en aschen ben,
En dat ik, ydel mensch, u wegen niet en ken.
Verligt myn doffen geest, en zuivert myn gedachten,
En geeft dat ik voortaan de wereld kan verachten,
Geest dat ik anders doe als ik te vooren plag,
En even in het stof den Hemel voelen mag.
Wilt uit dit tranen dal dit nietig schepzel halen,
En laat het in het graf met vrede neder dalen,
Hy heeft genoeg geleefd die gy de jongste bied,
Dat hy tot zynen troost den hoogsten Trooster ziet,
Dat hy omhelzen mag den Heiland aller volken,
Om namaals hem te zien hier boven in de wolken,
Dat hy den Held beschout die met een volle kragt,
Heeft onder zyn gebied de Prince van der nacht.
Gy hebt met diep beleid, en met een groot vermoogen,
Gy hebt met huid en vleesch myn beenen overtoogen,
Myn ingewand bekleed, myn leden overdekt,
En banden over al en aaders uit gestrekt,
Gy hebt myn aard gekent, ook eer ik was begonnen,
Gy hebt myn weeke stof als kaaze laten ronnen,
Gy hebt door enkel gunst myn leden uit gewracht.
En, doen het u beviel, getoogen uit der nacht.

Gy hebt my Vrouwen melk, en voedzel laten sinaken,
 En zult in korten tyd my weder aarde maken,
 Ik ben een dorren halm, een damp, een ydel kaf,
 Ik helle lange tyd, ik zyge naar het graf,
 Ik ben een nietig ding, nu dichte by 't verrotten,
 Ik ben gelyk een kleed bevogten van de motten,
 Ik snelle na den kuil, en na de laatste reis,
 En ga met grooten haast de wech van alle vleisch.
 Maar schoon ik dit gevoel, waarom zal ik verzagen?
 Waarom myn angstighert hier overleggen knagen?
 Ik weet het voor gewis, dat myn Verlosser leeft,
 En dat hy volle macht van alle zielen heeft.
 Ik weet 't voor gewis, hy zal myn stof verwekken,
 En met haar eigen huid myn leden overtrekken:
 Ik weet, hy zal het rif, dat in het duister lag,
 Eens stellen in het licht en brengen aan den dag.
 Ik weet my zal geen dood of duivel weder houwen,
 Van God, myn eenig Heil, niet oogen aan te schouwen:
 Ik weet ik zal hem zien ook in dit eigen vleisch,
 En 't is my in den geest een wonder zoet gepeis.
 En vrees niet, waardeziel, wel haast te zyn ontbonden,
 Gy zult dan zyn bevryd van alle snoode zonden,
 Van 's duivels slim bedrog, van al zyn wreed geweld,
 Van al dat oit den mensch hier op der aarden quelt.
 Gy zult in tegendeel den schepper aller dingen,
 Gy zult des Heeren lof voor eeuwig mogen zingen;
 Gy zult voor oogen zien een onbegrepen schat,
 By geen vernuftig brein op aarden oit gevat.
 Gods Zoon is even zelfs een offer voor de zonden,
 Die heeft de zwarte nacht voor eeuwig in gebonden;
 De gramschap is gestilt, het onrecht is gerecht,
 Het handschrift is te niet, en aan het kruis gehecht?
 De schuld is af gedaan, de schande wech genomen,
 De nacht die is voorby, het licht is in gekomen,
 De straffer is gestraft, de dwinger overheert,
 De droefheid is in vreugd, de smaad in lof verkeert:
 De wanhoop is vertroost, de wraak die is gewrooken,
 De strikken zyn gestrikt, de banden af gebrooken,

De zwakheid is gesterkt, de felheid is verzacht,
 Daar is een helle glans gerezen in 'er nacht,
 De tweedragt is verzoent, het onheil is genezen,
 En al wat eertyds was dat heeft een aïder wezen,
 En met een woord gezeid, de dooder is gedood,
 En 't aardryk word gespyst met enkel Hemels Brood.
 Wel aan nu ware Troost van alle bange zielen,
 Die zonder u behulp de dood ten proye velen,
 Ontzondigt my den geest en zuivert dit gemoed,
 Door u gewonde borst, en u vergooten bled
 Vergunt aan uwen knecht gemeenschap uwer gaven,
 En wilt met Hemels dau myn dorstig herte laven;
 Weest in dit woeste meir myn anker in den nood,
 Myn blydschap in verdriet, myn leven in den dood.
 Mensch-liever, Sondaars troost, pers treder Segenvegter,
 Ziel Heelder, Maagde Kind, Hert Kenner, Wereld Regter,
 Doods Dooder, Vrouwen Zaad Vrymaker, Zielen Rust,
 Soen offer, God met ons, Hel Stoorder, Hemels Lust,
 Geest storter, Wereldslicht, Voor-bidder Wet vervulder,
 Kruis-drager, Al in Al Doorbreker Smaadheids Dulder,
 Hoek steen, Genaden Stoel, Dal Lely, Hemels Brood,
 Eertzpriester, Levens Boom, Gods Eeuwig T dgenood,
 Israels ware Vorst, en Toevlucht aller menschen,
 Die meer in u begrypt als alle menschen wenschen.
 Begin van alle ding, en einde van 't Gebod
 God mensch tot onzen troost, en aller menschen God.
 *Kracht held, Raad, Vrededorst, Verlosser uwer Kerken,
 Wilt door een reinen geest in ons gedurig werken,
 Maakt, als de dood genaakt, ons herten onbeschroomt,
 O Engel des Verbonds! ô Heere Jesu! komt.

* Esai. 9: 5.

F I N I S.

B L A D - W Y Z E R

A bigael verbeterd by David dat ha-	de d'instellinge des houwelyks.	46
ren Man verkeerd hadde Pag.	Dahlsen te Scilo door Maagden-roof	
83	1 verstoort.	65
A bigael by David en Houwelyke ge-	David neemt Abigaël, Nabal's weduwe	
ronnen.	ten wyve.	93
A dām en Eva woenen in Houwelyk	Dienst voor een Vrouwe.	33
verzamelt.	Dina geschoffiert.	576
A lle dieren ordt Adams gebied.	Droom daar uit een Houwelyk ont-	
20	stond.	191
A msterdams 11de geval.	Droomen, Dienaars van den Slaap,	
156	bescnreven.	214
A nthonius en Cleopatra.	E erste Soen.	20
585	Egberta krygt de Dochter van de	
A rke Noë.	Keizer Charle Magaeten Wyve.	272
563	Eigenschappen van den Saligmaker uit	
A chsa een Dichter van Caleb tot een	gedrukt door knoppeelwoorden.	643
prys van overwinninge van Kiriat	Emma, Dochter van den Keizer Char-	
Sepher voor gestelt.	le Magne, verliest op haar vaders	
49	Secretarius.	255
A spasia een Herderinne word geliefd	Engel gabriel.	628
van Cyrus.	Eva gemaakt uit Adams Ribbe.	7
233	E rrans zeldzaam Trouw geval.	364
A talanta met loopen gewonnen.	G auryn haalt een anders Vrouwe	
58	uit het graf uit voorige liefde.	537
B eschryvinge van de Schepplinge der	gebed en dankzegginge tot god den	
wereld.	Zoone.	655
3	gebreken onderlinge geopent tusschen	
B eschryvinge van 't Paradys.	nieuw gehoude.	124
4, 23	gebrek genezen om een Houwelyk te	
B eschryvinge van de eerste by een	vorderen.	150
komst van Ads en Eva.	geschonden Lichaam, zonder toedrag	
1	van geesten, breekt geen eertaar-	
B enjamyten ontichaken de Maagden	helt.	190
te Scilo.	Graf Houwelyk.	537
61	H eidens (zoo men die noemt) en	
B ertrande bedrogen van haar Mans Ca-	manieren van leven	308
merade.	Heidinne met een Spaans Edelman	
373	getrouwt.	323
B edriegery in 't stuk van Houwelyk	Heidens en hare Wetten beschreven.	
373		312
B eschryvinge van de woonplaats van	Hemor.	573
den Slaap.	Het Hofs leven en het Boere leven te-	
192	gens malkander vergeleker.	325
B edrog van een Moor.	Herders Trouw bedrog.	229
442	Hippar-	
B linde Mans liefde.		
358		
B oom des levens.		
6		
B oom des wetenschaps van goeden		
quaad.		
7		
B ocena Herderinne, word Koningin-		
ne.		
292		
B ruiloft van de eerste Voor-Ouders.		
19		
B ruid veranderd, of een ander in haar		
plaatze gebracht.		
34		
C aleb stelt zyn Dochter Achsa tot		
een prys van overwinninge.		
45		
C hristi geboorte.		
630		
C rates werd gevryd van Hipparchia.		
101		
C rates ontdekt zyn eigen gebrek, als		
by van Hipparchia gevryd werd.		
102		
C upido en de Dood twisten.		
493		
D ankzegginge aan god, over de		
Schepplinge van den mensch, en		

Hipparchia een ſchoone Jongvrou, vryd	ten tot Wyven geven.	61
Crates, een leelyken Bultenaar.	Jacobs Houwelyk beſchreven.	27
Hooge Lied Salomons.	Jacob gaat af tegen Laban, om dat	
Hollands Trou-bedrog.	hem Lea in Rachels plaatze was toe	
Houwelyk tuffchen een Spaans Edel	gebracht.	36
manen een gemeine Herderinne.	Jongſten dag beſchreven.	663
Houwelyk van Koſing Ulderik van Bo-	K Erke Gods wonderlyk indewereld	
heimen met een Herderinne.	geoeffent.	558
Houwelyk g. vordert door een gene	Kinder-moord te Bethlehem.	633
zinge van een gebrek.	Klachte van een Moeder tegens de	
Houwelyk door weigeren en leſtig	Kinder moord.	634
tegen ſpreken veroorzaakt.	Kranſſen en Teultus maken was eer-	
Houwelyk van Adam en Eva.	tyds een ambacht.	419
Houwelyk van drie, te weten Jacob	L Abans bedrog.	34
met Lea en Rachel.	Labans verantwoording tegens	
Houwelyk van de Benjamyt en met de	Jacob.	38
Maagden van Scilo.	Lea voor Rachel Jacob toe gebracht.	35
Houwelyk van Crates en Hipparchia	Lelyke en ſchoone in ſommige Lan-	
Houwelyk veroorzaakt uit medely-	den zonder onderſcheid getrouwt.	536
den.	Lichaam alleen geſchonden, breekt	
Houwelyk veroorzaakt door gevaar	geen eerbaarheid.	190
des levens.	Lyden Chriſti.	639
Houwelyk door Vrouwe kracht te we-	Liefde weent.	31
ge gebracht.	Liefde door droomen verwekt.	198
Houwelyk van een blinden Man.	Liefde quaal, hoe ontdekt kan wor-	
Houwelyk van Martyn Guerre, van	den.	282
een ander onderkroopen.	M aagden roof van de Benjamiten.	61
Houwelyk ſchyn tuffchen M. Antho-	Maagden-roof by de hooge Machten	
nius en Cleopatra.	des Lands toe geſtaan.	63
Houwelyk van Manaſſa en de Konin-	Maagden-roof beſchreven.	64
ginne Sophonisba.	Maagdom ter preuve geſtelt.	36
Houwelyk van Celadon en Cloris	Maagde kracht.	174
Herders Kinderen, hoe te wege ge-	Maget Maria.	628
bracht.	Marijn Guerre.	371
Houwelyk van Rhodope met een Ko-	Maſaniſſa neemt Sophonisba ten wy-	
ning.	ve, tot haar verderve.	409
Houwelyk veroorzaakt door ryechten	Mildigheid van Cleopatra.	385
van een roozen krans.	Moor en zyn bedrog.	438
Houwelyk door openbaar opveilen te	N abal door norsheid ſtelt zyn	
wege gebracht.	Huys in gevaar van bedorven te	
Houwelyk tuffchen de Saligmaker en	worden.	85
zyn Gemeinte.		
Houwelyk van Dina belet door haar	O datis, Dochter van den groot-	
Broeders wraak-zucht.	vorſt Omartes, door een droom	
Houwelyk van de Babylonifche Vrou-	ten Houwelyk gebracht	196
wen, met de Kinderen Iſraels ge-	Of men twee op eenen tyd kan lief-	
ſcheiden.	hebben.	181
Jabes verdorven, en vier honderd	Ongelyk Houwelyk van Crates en Hip-	
uit hare Maagden de Benjamy-	parchia	

B L A D W Y Z E R.

parchia, ende nochtans eendracht-	95
Onlust midden in de lust verwekt.	157
Ontschakinge van twee Jongvrouwen	
by een Edelman.	173
Ooft geschenk, eigen aan de Liefde	
	111
Openinge van innerlyke gebreken	
tusschen nieu Geboude.	124
Othneis Houwelyk met Achsa.	43
Oude Mans Vyagie over den hekel	
gehaalt.	504
Overspel door een zondeling geval	
beler.	162
P oëten zomwylen de Vrysters aa-	
genaam, zonderling die geestig	
en blyvaardig zyn.	482
Q uistige mildigheid van Cleopa-	
tra.	372
R idder spel te Prage aangestelt,	
door Koning Ulderik.	288
Rhodopis verzocht van Vyvers van a'.	
Irlei si g.	457
Roozen Kryg.	419
S choonheid en is niet bequam tot	
Liefde, als welspreekentheid in	
Mans perzoonen.	95
Schoonheid bedorven om een Man te	
behagen.	166
Schoone Vrysters verkocht om geld.	
en op de lelyke geld toe gege-	
ven.	530
Slangen, plagen Israels.	592
Spiegel voor alle jonge Dochters om	
op haar eere te letten.	432
Spook liefde.	216

T eikens van Liefde in jonge maag-	
den.	35
Tooveresse, en tooverkunst, beschre-	
ven.	227
Trou-geval zonder exempel in Vrank-	
ryk gebeurt.	364
V alk gebraden, veroorzaakt een	
Houwelyk.	136
Gevechten van de Land Vrysters met	
Cupido, en de uitkomst van den	
Kryg.	423
Vrienden, van geringe gelegenheid	
vallen gemeenlyk moeyelyk de ge-	
ne die in haren staat verhoogt zyn of	
door nydigheid, of door ontydig	
verzoek tot vorderinge.	302
Vrouwen van grooten en kleinen staat	
moeten beide even zeer de pyn van	
het kinderbaren bezuren.	579
Vrouwen in 't stuk van Liefde geweig-	
ert, onthranden veeltyds in haar.	336
Vrouwen en Vrysters die Mans verzogt	
en gevryt hebben.	102
Vron bedroogen, en een ander Man	
voor haar eigen in Huishoudinge	
aangenomen.	366
W etten en manieren van leven	
van de loopers die men Hei-	
dens noemt.	319
wysheid spreekt, tot uitlegginge van	
de Tytelplaat.	249
Wonderbare in vallen, waar op Liefde	
gegrond werd.	192, 204.
Y s ryden, en in 't Ys te breeken	
veroorzaakt een Houwelyk.	109

EINDE des BLADWYZERS.

A M S T E R D A M,

By de Erve H: van der PUTTE, Boek en Papier-
Verkoopers, op 't Water in de Loots Man.

